

PİR MEHMED BİN YUSUF EL ANKARAVİ'NİN

TERCÜMÂN EL-LÜGA (KARA PİRİ LÜGATİ)

“ د ذ ر ز ژ س ش ص ض ط ظ ” MADDELERİ

İNCELEME-METİN

Handan AYMELEK

Ekim 2015

DENİZLİ

PİR MEHMED BİN YUSUF EL ANKARAVİ'NİN
TERCÜMÂN EL-LÜGA (KARA PİRİ LÜGATİ)
“د ذ ر ز ژ س ش ص ض ط ظ” MADDELERİ

Pamukkale Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Yüksek Lisans Tezi
Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı
Yeni Türk Dili Programı

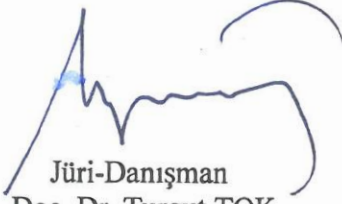
Handan AYMELEK

Doç. Dr. Turgut TOK

Ekim 2015
DENİZLİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ ONAY FORMU

Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Yeni Türk Dili Bilim Dalı öğrencisi Handan AYMELEK tarafından Doç. Dr. Turgut TOK yönetiminde hazırlanan Tercümân El-Lüga (Kara Piri Lügati) “د ذ ر ز ژ س ش ص ض ط ظ” maddeleri, inceleme-metin başlıklı tez, aşağıdaki jüri üyeleri tarafından 19/10/2015 tarihinde yapılan tez savunma sınavında başarılı bulunmuş ve Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Jüri-Danışman
Doç. Dr. Turgut TOK

Jüri Başkanı
Prof. Dr. Ali AKAR

Jüri
Yrd. Doç. Dr. Abdullah Bağdemir

Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun 19/10/2015 tarih ve 24/15... sayılı kararıyla onaylanmıştır.

Prof. Dr. Kenan ÇOYAN
Enstitü Müdürü

Bu tezin tasarımı, hazırlanması, yürütülmesi, araştırmalarının yapılması ve bulgularının analizlerinde bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini; bu çalışmanın doğrudan birincil ürünü olmayan bulguların, verilerin ve materyallerin bilimsel etiğe uygun olarak kaynak gösterildiğini ve alıntı yapılan çalışmalara atıfta bulunulduğunu beyan ederim.

Handan AYMELEK

ÖNSÖZ

Türklerin İslamiyet’i seçmeleriyle birlikte Kur’an-ı Kerim dili olan Arapçanın etkisi her geçen gün artmıştır. Bununla birlikte Müslüman Türklerin dinini yaşaması, ona ait kelimeleri, terimleri merak etmesi neticesinde veya Arapça öğrenmek amacıyla lügatlere ihtiyaç duyulmuştur. İşte bu ihtiyacın karşılanması noktasında, din âlimleri ve bilim adamları çeşitli lügatler ortaya koymuşlardır.

Tercümân El-Lüga, 15. yüzyıl Osmanlı Türkçesi dönemine ait bir eserdir. Eser, iki ciltten meydana gelmektedir. İki cilt bir aradadır. Bizim çalıştığımız nüsha, Ankara Kızılbey Medresesinde, Mustafa b. Mehmet Musâ b. Akkoca eliyle istinsah edilmiştir. Birinci cilt 283 varaktır. Kitabın başında genel Arapça kaideler verildikten sonra, sözlük kısmı başlamaktadır. Arapça kelimelerin Türkçe karşılıkları, manaları verilmekte; ayrıca kelimelerin çoklu şekilleri gösterilmektedir.

Çalışmamızın amacı; 15. yüzyıl Osmanlı alfabesi ile yazılmış bir eseri günümüz Türkçesine aktarmak, eserdeki Türkçe kelimeleri dönemin özelliklerine göre incelemek, ek ve köklerine ayırmak, günümüz Türkçesiyle arasında ilişki kurabilmek, o dönemin Türk dili özelliklerini belirlemek, bazı unutulmuş sözcükleri ortaya çıkarmak ve günümüz Türkçesine katkıda bulunabilmektir.

Bu çalışmadaki diğer bir amacımız ise o dönem diline ve beraberinde sözlüklerine dikkat çekmek, o milletin kültürel zenginliğinin diline yansıdığını göstermektir; çünkü kültürün hamurunu yoğuran insanların el becerisi yarınlar aktaracağımız eserlerin vasfını tayin edecektir.

Çalışmaya konu olan eserin otuzun üzerinde nüshası olup eser, Topkapı Sarayı Kütüphanesinden temin edilmiş bir Arapça-Türkçe lügattir. Topkapı Sarayı Kütüphanesi Revan Köşkünde bulunan 2001 R.1833 numaralı eser; Ankara’da Kızılbey Medresesinde, Mustafa Bin Akkoca tarafından istinsah edilmiştir. Üzerinde yapılmış olan inceleme için kurumdan izin alınarak çalışılmış olan bölüm, fotokopi edilip bu fotokopi üzerinde çalışılmıştır. Araştırmamız transkripsiyon ve incelemeden oluşmaktadır.

Eserin tamamı 595 varak olup ilk 101 varağı (Elif maddesi) Rifat Kemal Doğan tarafından inceleme-metin-dizin şeklinde yüksek lisans tezi olarak çalışılmıştır.

Bu çalışmada ise “ذ ر ز ژ س ش ص ض ط ظ” harfleri incelenmiştir.

Çalışma iki bölümden oluşmuştur:

- ❖ İnceleme bölümünde; transkribe edilen metindeki dil özellikleri iki hususta ele alınmıştır.

Ses bilgisi

Şekil bilgisi

- ❖ Metin (transkripsiyon) bölümünde; lüğatin Arapça kısmından ziyade, Türkçe olan bölümlerinin transkripsiyonu yapılmıştır.

Bu çalışmayı bitirebilmiş olmanın verdiği onurun, huzurun coşkusu ve mutluluğunu, hakkıyla ifade etmedeki aczimi itiraf ederek, bu çalışmanın oluşmasındaki değerli katkılarından dolayı her türlü bilgi ve deneyimiyle özverili bir şekilde beni eğiten, yetiştiren; ilminden, nezaketinden, öğütlerinden, yol göstericiliğinden yararlandığım danışman hocam Doç. Dr. Turgut TOK'a sabrından ve fedakârlığından dolayı teşekkür ederim.

ÖZET

TERCÜMÂN EL-LÜGA'DA (KARA PİRİ LÜGATİ)
 “د ذ ر ز ژ س ش ص ض ط ظ” MADDELERİ

AYMELEK, Handan
 Yüksek Lisans Tezi
 Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı
 Yeni Türk Dili Programı
 Tez Yöneticisi: Doç. Dr. Turgut TOK

Ekim 2015, 431 Sayfa

Tercümân El-Lüga Pîr Mehmed Bin Yusuf El Ankaravî'nin dört eserinden biridir. 15. yüzyıl, Osmanlı Türkçesi dönemine ait bir eserdir. Eser iki ciltten meydana gelmektedir. İki cilt bir aradadır. Bizim çalıştığımız nüsha, Ankara'da Kızılbey Medresesinde, Mustafa b. Mehmet Musâ b. Akkoca eliyle istinsah edilmiştir.

Lügat-ı Karapîri'yi Topkapı Sarayı Müzesi Revan Köşkünden temin ettik. Eser, Arapça-Türkçe bir lügattir. Arapça sözcüklerin Türkçe karşılıkları verilmektedir. Bu Arapça sözcükler Arapça cümle, Ayet-i Kerime ve Hadîs-i Şerifler içerisinde örneklendirilmiştir. Eserin temininden sonra ilk olarak transkripsiyonunu yaptık. Eserin daha çok Türkçe kısmıyla ilgilendiğimiz için Arapça örnekleri “Arapça unsur (Arapça)” diye verdik.

Transkripsiyonundan sonra eserin dil özelliklerini ses ve şekil bilgisi yönüyle inceledik. Eserde görülen dil özelliklerini ve sözcük türlerini belirleyerek, bunlarla ilgili örnekler verdik.

Eserde Eski Anadolu Türkçesinin ses ve şekil özellikleri açıkça görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Eski Anadolu Türkçesi, Lügat-ı Karapîri, Pîr Mehmed Bin Yusuf El Ankaravî

ABSTRACT

TERCÜMÂN EL-LUGA'DA (KARA PİRİ LÜGATİ)
 “د ذ ر ز ژ س ش ص ض ط ظ”L ITEMS

AYMELEK, Handan
 Thesis of Master Degree
 Turkish Language and Literature Department
 The New Turkish Language Science
 Adviser of Thesis: Associate Professor Turgut TOK

October 2015, 431 Pages

Tercümân El-Lüga is one of the four works of Pîr Mehmed Bin Yusuf El Ankaravî. It belongs to the period of Ottoman of 16th century. The written work consists of two volumes. Two volumes are in one book. Our work it was copied by Mustafa b. Mehmet Musa b. Akçakoca at Kızılbey Medresseh in Ankara.

We have received Lughat-1 Karapiri from Revan Pavilion in Topkapı Palace Museum. The Work is Arabic Turkish lughat. Turkish meanings are given to the Arabic words, these Arabic words exemplified with Arabic sentence, Qur'anic verses and hadiths. First, we did transcription after we had received. Since we are much more interested in Turkish parts, we have given the Arabic examples in “Arabic elements (Arabic)”.

After the transcription the work, we have examined language features aspects of phonology and morphology. By determining language features and types of words in lughat, we gave examples related with them.

It is clearly seen the features of Old Anatolian Turkish's voice and shape.

Key Words: Old Anatolian Turkish, Lügat-1 Karapiri, Pîr Mehmed bin Yusuf El-Ankaravî

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	II
ÖZET	IV
ABSTRACT	V
İÇİNDEKİLER.....	VI
KISALTMALAR VE İŞARETLER.....	X
TRANSKRİPSİYON ALFABESİ.....	XI

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

1.1 Yöntem	1
1.2 Pîr Mehmet Bin Yusuf'un Hayatı	1
1.3 Pîr Mehmet Bin Yusuf'un Eserleri	1
1.4 Tercuman El-Lüga	2

İKİNCİ BÖLÜM

DİL ÖZELLİKLERİ

2.1. SES BİLGİSİ.....	4
2.1.1. Ünlüler	4
2.1.1.1. Uzun Ünlüler	4
2.1.1.2. Ünlü Değişmeleri.....	4
2.1.1.3. Ünlü Uyumu	5
2.1.1.4. Ünlü Düşmesi	7
2.1.2. Ünsüzler	7
2.1.2.1. Ünsüz Değişmeleri.....	7
2.1.2.2. Ünsüz Düşmesi	8

2.1.2.3. Hece Düşmesi.....	8
2.2. ŞEKİL BİLGİSİ	8
2.2.1. Yapım Ekleri.....	8
2.2.1.1. İsimden İsim Yapım Ekleri	8
2.2.1.2. İsimden Fiil Yapım Ekleri.....	9
2.2.1.3. Fiilden Fiil Yapım Ekleri	10
2.2.1.4. Fiilden İsim Yapım Ekleri.....	11
2.2.2. İsimler	12
2.2.2.1. Çoğul Eki:	12
2.2.2.2. İyelik Ekleri.....	12
2.2.2.3. Aitlik Eki:.....	13
2.2.2.4. Hal Ekleri	13
2.2.2.5. Soru Eki.....	14
2.2.3. Sıfatlar	14
2.2.3.1. Niteleme Sıfatları.....	14
2.2.3.2. Belirtme Sıfatları	14
2.2.3.2.1. Sayı Sıfatları	14
2.2.3.2.2. İşaret Sıfatları	14
2.2.3.2.3. Soru Sıfatları	15
2.2.3.2.4. Belirsizlik sıfatları.....	15
2.2.4. Zamirler	15
2.2.4.1. Şahıs Zamirleri	15
2.2.4.1.1. Şahıs Zamirlerinin Hal Ekli Çekimi.....	15
2.2.4.1.2. Şahıs Zamirlerinin Edatlarla Kullanımı	16
2.2.4.2. İşaret Zamirleri	16
2.2.4.3. Dönüştürme Zamirleri.....	16
2.2.4.4. Belirsizlik Zamirleri.....	17
2.2.4.5. Soru Zamirleri.....	18
2.2.4.6. Bağlama Zamirleri	19
2.2.5. Zarflar	19
2.2.5.1. Hal Zarfları.....	19
2.2.5.2. Zaman Zarfları.....	20
2.2.5.3. Yer-Yön Zarfları.....	21

2.2.5.4. Miktar Zarfları	21
2.2.5.5. Soru Zarfları	22
2.2.6. Edatlar	22
2.2.6.1. Ünlem Edatları	22
2.2.6.2. Soru Edatları	22
2.2.6.3. Kuvvetlendirme Edatları	22
2.2.6.4. Gösterme Edatları	23
2.2.6.5. Bağlama Edatları	23
2.2.6.6. Karşılaştırma Edatları	25
2.2.6.7. Çekim Edatları	26
2.2.7. Fiiller	28
2.2.7.1. Şahıs Ekleri	28
2.2.7.1.1. Şahıs Zamiri Kökenli Şahıs Ekleri	28
2.2.7.1.2. İyelik Eki Kökenli Şahıs Ekleri	28
2.2.7.1.3. Emir Kipinde Kullanılan Şahıs Ekleri	28
2.2.7.2. Şekil ve Zaman Ekleri	28
2.2.7.2.1. Bildirme-Haber Kipi Ekleri	28
2.2.7.2.1.1. Görülen Geçmiş Zaman:	28
2.2.7.2.1.2. Öğrenilen Geçmiş Zaman:	28
2.2.7.2.1.3. Geniş Zaman:	28
2.2.7.2.1.4. Gelecek Zaman:	29
2.2.7.2.2. Tasarlama-Dilek Kipleri	29
2.2.7.2.2.1. Emir Kipi	29
2.2.7.2.2.2. Şart Kipi:	29
2.2.7.2.2.3. İstek Kipi:	29
2.2.7.2.2.4. Gereklilik Kipi	29
2.2.7.3. Birleşik Zaman Çekimleri	30
2.2.7.3.1. Hikâye Birleşik Çekimi:	30
2.2.7.3.1.1. Öğrenilen Geçmiş Zamanın Hikâyesi:	30
2.2.7.3.1.2. Geniş Zamanın Hikâyesi:	30
2.2.7.3.1.3. Şart Kipinin Hikâyesi:	30
2.2.7.3.2. Rivayet Birleşik Çekimi:	30
2.2.7.3.3. Şart Birleşik Çekimi:	30
2.2.7.3.3.1. Görülen Geçmiş Zamanın Şartı:	30

2.2.7.3.3.2. Geniş Zamanın Şartı:.....	30
2.2.7.4. Soru Eki.....	30
2.2.7.5. Sıfat-Fiil Ekleri.....	30
2.2.7.6. Zarf-Fiil Ekleri.....	31
2.2.7.7. İsim-Fiil Ekleri	32
2.2.7.8. Birleşik Fiiller.....	32
2.2.7.8.1. İsim + Yardımcı fiilden oluşan birleşik fiiller	32
2.2.8. Ek Fiil - İsim Fiil.....	35
2.2.8.1. Görülen Geçmiş Zaman Kipi	35
2.2.8.2. Şart Kipi	35
2.2.8.3. Geniş Zaman.....	35
2.2.9. Yabancı Unsurlar.....	35
2.2.9.1. Arapça Unsurlar.....	35
2.2.9.1.1. Başa Gelenler	35
2.2.9.1.2. Sona Gelenler.....	35
2.2.9.2. Farsça Unsurlar.....	35
2.2.9.2.1. Başa Gelenler.....	35
2.2.9.2.2. Sona Gelenler	36

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

TRANSKRİPSİYONLU METİN

3. METİN	37
----------------	----

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

SONUÇ	413
KAYNAKLAR	426
ÖZGEÇMİŞ.....	430
TIPKIBASIM ÖRNEKLERİ.....	431

KISALTMALAR VE İŞARETLER

- : Fiil kökü
- // : Sesleri gösterir.
- + : İsim kökü
- < : Tarihi gelişimde sonraki şekli gösterir.
- > : Tarihi gelişimde önceki şekli gösterir.
- ° : Konulduğu ünsüzün önüne bütün ünlüler gelebilir.
- a- : İç ses
- a- : Ön ses
- a : Son ses
- Ar. : Arapça
- F. : Farsça
- Ø : Boş birim, ses düşmesi, düşme
- sA : -sa, -se büyük olan harf değişken demektir.
- s. : Sayfa
- T. : Türkçe
- vb. : Ve benzeri
- ~ : benzerlik,yaklaşıklık,denklik

TRANSKRİPSİYON ALFABESİ

ا	ā, ē
آ	a
ب	b
ت	t
ث	s
ج	c
ح	ḥ
خ	ḫ
د	d
ذ	ẓ
ر	r
ز	z
س	s
ش	ʃ
ص	ʂ
ض	ɖ, ʒ
ط	ʈ
ظ	ʈ̣
ع	ʕ
غ	g̣
ف	f
ق	q̣
ك	g, ḳ
ل	l
م	m
ن	n
و	v, ü, u, ö, o
ه	h
ی	y

1. GİRİŞ

1.1 Yöntem :

Lügat-ı Karapîrî'yi Topkapı Sarayı Müzesi Revan Köşkünden temin ettik. Eser, Arapça-Türkçe bir lügattir. Arapça sözcüklerin Türkçe karşılıkları verilmektedir. Bu Arapça sözcükler Arapça cümle, Ayet-i Kerime ve Hadîs-i Şerifler içerisinde örneklendirilmiştir. Eserin temininden sonra ilk olarak transkripsiyonunu yaptık. Eserin daha çok Türkçe kısmıyla ilgilendiğimiz için Arapça örnekleri “Arapça unsur (Arapça)” diye verdik.

Transkripsiyonundan sonra eserin dil özelliklerini ses ve şekil bilgisi yönüyle inceledik. Eserde görülen dil özelliklerini ve sözcük türlerini belirleyerek, bunlarla ilgili örnekler verdik. Eserde Eski Anadolu Türkçesinin ses ve şekil özellikleri açıkça görülmektedir.

Bu çalışmadaki yazımla ilgili olan konularda; Türk Dil Kurumunun Ankara, 2012 tarihini taşıyan 27. Baskısını dikkate aldık.

1.2. Pîr Mehmed Bin Yusuf El –Ankaravî (El-Karamani, Karapîrî)’nin Hayatı

Kaynaklarda doğum tarihi olarak tam bir bilgiye ulaşamadığımız Pîr Mehmed bin Yusuf El-Ankaravî, Konya Ereğlisi’nde dünyaya gelmiştir. Kesin olmamakla birlikte, ölüm tarihine bakıldığında 15. yy’ın ilk çeyreğinde doğabileceğini tahmin ediyoruz. Ereğli’de doğmuş, Karaman ve Ankara’da yaşamıştır. Ölüm tarihi kesin olarak bilinmemektedir. Kaynaklarda¹ 866 (1462), 886 (1481) ve 890 (1485) gibi farklı tarihler verilmektedir. Bu tarihlere bakıldığında 2. Murat, Fatih Sultan Mehmet ve 2. Beyazıt dönemlerinde yaşadığı düşünülmektedir. Yazarın hayatı ile ilgili olarak Tarama Sözlüğü, Osmanlı Müellifleri gibi eserler taranmış ancak yeterli bilgiye ulaşılamamıştır.

15. yy fıkıh ve lügat alimlerinden olan Karapîrî, özellikle Arapça ve Arapça-Türkçe yazmış olduğu lügatler ile dikkatimizi çekmektedir.

Kendisini nispet edilen eserler arasında Hacı Baba b. Hacı İbrâhim Tosyevî’ye (ö.900/1494) ait bir şerhe yazılan haşiye ile Molla Hüsrev’le (ö.885/1480) Kemalpaşazâde’nin (ö.940/1534) birtakım görüşlerinin değerlendirildiği risalelerin bulunması daha sonraki bir zaman da vefat ettiğini düşündürdüğü gibi, bu eserlerin ona nispetinin hatalı olması da mümkündür.

1.3. Pîr Mehmed Bin Yusuf El –Ankaravî (El-Karamani)’nin Eserleri:

Mültekâtü’s-Sıhah ve’l-Mülhak bi-Muhtârî’s-Sıhah:

Arapça bir sözlüktür. Muhammed b. Ebu Bekir er-Râzî’nin, Cevherî’nin *es-Sıhah*’ından derlediği *Muhtârü’s-Sıhah*’ı esas alınarak hazırlanmıştır. Râzî’nin *es-Sıhah*’tan almadığı bilgilerin de eklendiği eser ayet, hadis ve beyitlerle

¹ www.tdvia.org/dia

zenginleştirilmiştir. Ayrıca İzmirî'nin *el-İrad* ve *Tehzib'i Zemahşerî'nin Mukaddimetü'l-Edeb'i*, Mutarrizî'nin *el-Magribi*, Hüseyin b. Ahmed Zez-zevzenî'nin *Mesâdir*'i ile diğer lügatlerden faydalanılmıştır.

Zübdetü'l-Fetāvā:

Derleme bir kitaptır. Eserde; yaygın olarak karşılaşılan fıkıh meseleleri ile ilgili hükümlerin, kısaltılmış bir şekilde ele alındığını görmekteyiz. Fıkıh kitaplarındaki tasnife göre kitap ve fasıllar halinde düzenlenen eserin hazırlanışında, geçerli Hanefî fıkıh metinleri ile şerhlerinden faydalanılmıştır.

Hāşiyetü Hülāsātü'l-İrab:

Mütarrizî'nin nahivle ilgili *el-Misbah* adlı eserinin dibacesi, Hacı Baba bin Hacı İbrahim Tosyevî tarafından yapılan şerh üzerine yazılmış bir haşiyedir.

1.4. *Tercümān El-Lüga (Lügat-ı Karapîrî)*

Lügat-ı Karapîrî ve *Tercüme-i Sıhahî'l-Cevherî* gibi isimleri de olan eser, Arapça-Türkçe lügattir. Eserin 15. yy ortalarında kaleme alındığını düşünüyoruz. Eserin yazıldığı tarih hakkında kesin bir bilgi bulunmamaktadır.

Eserin, I.Mahmut Han döneminde istinsah edildiğini görmekteyiz. Topkapı Sarayından aldığımız bilgilere göre, Ankara Kızılbey Medresesinde, Mustafa bin Musa Akkoca eli ile istinsah edilmiştir. Eserin ilk sayfasında I. Mahmud'un mühür ve vakfiyesi vardır. Bu eseri, Hameyn-i Şerif'in Vakıflar Müfettişi Derviş Mustafa yazdırmıştır. İstinsah tarihi hicri 1132 olarak kitabın başında verilmektedir. Bu da miladi olarak 1719 yılına tekabül etmektedir.

Eser, Arapça-Türkçe bir lügattir. Arapça sözcüklerin Türkçe karşılıkları verilmektedir. Bu Arapça sözcükler Arapça cümle, Ayet-i Kerime ve Hadis-i Şerifler içinde örneklendirilmiştir. Eseri, Pîr Mehmed bin Yusuf kitabının girişinde şöyle anlatıyor:

“ Cenab-ı Hakk; ilimlerle uğraşan herkese lazım olan, mükemmel açıklanmış muntazam tertip edilmiş *Mültakatü's-Sıhah* ismiyle bilinen Arapça lügat kitabımı karalamayı bana muvaffak kıldı. Türkçe tercümeli lügatlere, talebelerin kalplerinin meyilli olduğunu, tabiatlarının yatkın olduğunu gördüm ve Türkçeyle tercüme olunmuş kitaplarla yakından ilgilendim. Ekserini hata ve bozulmadan kurtulamamış buldum ve bu lügat ilmi hakkında, Türkçeyle tercüme olunmuş, ekseri noktalarda Arapçayla açıklanmış bir kitap yazdım.

28 baba (üniteye) ayırdım. Noktalı harfler adedine ve tertibine göre her üniteden 28 fasıl (bölüm) oluşturdum. Her lügatten birinci harften bab ile sonra aynı harften ve ikincisinden fasılla tabir ettim. Noktalı harfin tertibine göre ikinci harften son harfe kadar riayet ettim.

Cevherî ve Matrazî ve diğerk büyük lüğat kitaplarının ihmal ettiğı mesela; fiillerini zikrettikleri sülasi fiillerin vezinlerini de, ya harekesini koyarak ya da - inşallah zikredeğimiz- 21 vezne benzeterek zikrettim ki bu iki vezinler mutemet lüğat kaidelerinde bulunamamıştır.

Kıyas yoluyla çoğalması amacıyla mühmelleri zikirde de onlara uydum. Hatta ilave ettiklerimin tamamı ve *Tehzib-i İzmirî*, *Sihah-ı Cevherî*, *Gunyetü'l-Herevî*, *Mukaddimetü'z-Zemahşerî* ve *Mağribü'l-Matrazî* ve *Mesadirü'z-Zevzenî* ve diğerk mutemet kitaplar gibi güvenilen lüğat kaidelerinden de derledim. Ve ben bunu, Türkçe ile lüğatleri tercüme ettiğı için 'Tercümân' diye isimlendirdim. ”

Eserin otuza yakın nüshası vardır. Elimizde bulunan eser, Topkapı Sarayı Revan Köşkü Kütüphanesinde 1833 numarayla kayıtlıdır. İki cilt bir aradadır. Aharlı kağıt 295 mm boy ve 210 mm enindedir. Her bir sayfa 25 satırdan oluşmaktadır. Diğerk nüshaları da Süleymaniye Kütüphanesi, Beyazıt Kütüphanesi, Nuruosmaniye Kütüphanesi, Hamidiye Kütüphanesinde bulunmaktadır.

Tezimiz, eserin “ د ذ ر ز ژ س ش ص ض ط ظ ” maddelerini içermektedir. Transkripsiyon ve inceleme bölümlerinden oluşmaktadır. Transkripsiyon yaparken bazı sözcükler tam okunamamış veya hiç okunamamıştır.

2. DİL ÖZELLİKLERİ

2.1. SES BİLGİSİ

2.1.1. Ünlüler

/a/, /e/, /ı/, /i/, /o/, /ö/, /u/, /ü/ ünlüleri kullanılmıştır.

‘ arab 200b-01, taşşanınuñ 200b-01, deliklerinüñ ve hücrelerinüñ yiridür 200b-01, bir dürlü oyundur ki ‘ arablar oynarlar 200b-02, dürtülmiş 200b-05, ibrişim 240a-05

2.1.1.1. Uzun Ünlüler

/ā/, /ī/, /ū/ ünlüleri kullanılmıştır.

nāsdan 203a-12, talāk 200b-05, pāre pāre 200b-03, rābiyetün 200b-03, qaşır 200b-23, kabīle 201a-14, muṭī‘ 203b-10, huşūmet 201b-11, muşībet 202b-12, demmün 200b-11, mecmū‘ 201a-1, mehzül 201a-4

2.1.1.2. Ünlü Değişmeleri

/i/~e/²

/i/ ünlüsünün korunduğu sözcükler:

di-di “de-, söyle-” 201b-27, di-diler 206a-15, *gice* “gece” 202b-20, gice+ler 230b-12, gice+si 231a-23, id-e 277b-11, id-em 231a-3, id-en 212b-14, *idin-üb* “edin-, kendi kendine et-” 231a-1, *it-* “et-” 200b-4, it-diler 207a-15, it-düğümüz 233b-5

/u/~ı/

/u/ ünlüsünün korunduğu sözcükler:

ulaş-dur-urlar “ulaştır-” 273a-5, *adı+dur* “adıdır” 200b-18, *şar -ub* “sarıp” 202a-14, *şuraş-ub* “suraşıp” 203b-20, *saç-ub* “saçıp” 204a-11, *boğazlan-ub* “boğazlanıp” 205a-10, *olmay-ub* “olmayıp” 205b-19

/ü~/ı/

/ü/ ünlüsünün korunduğu sözcükler:

mü’ennes+dür “müennesdir” 205b-25, *def id-üb* “def edip” 205b-27, 206a-14, *sev-üb* “sevip” 206b-25, *id-üb* “edip” 206b-12, *kes-üb* “kesip” 282a-19, *sevdür-üb* “sevdirip” 281b-14, *görme-y-üb* “görmeyip” 281a-10, *bin-üb* “binip” 280a-10

² Türkçede bir dokuzuncu vokal vardır ki buna kapalı e deriz, e ile i arası bir sestir. Bu ses lehçemizde açık e- ye dönmüştür. Banguoğlu, Tahsin, Türk Grameri, Ses Bilgisi, Türk Dil Kurumu Yay., Türk Tarih Kurumu Basımevi, s. 25, 35, Ankara, 1959.

2.1.1.3. Ünlü Uyumu

İncelediğimiz metinde ünlü uyumlarının, özellikle kalınlık-incelik uyumunun işlek olduğu görülmektedir. Düzlük-yuvarlaklık uyumu daha az işlektir.

bezekler 207b-12, gönülde 200b-08, demürlü 228a-06, koyun 200b-02, yatağından 200b-06, kaçıtmağ 244a-03, ıssısı 259b-11, hücrelerinüñ 200b-01, bulaşmağ 200b-12, eksiklik 200b-23

Ünlü uyumları ile ilgili bazı özellikler:

1. -ken / -iken eki, kalınlık-incelik uyumuna uymaz.

uçarıken 217a-14, yoğiken 259a-22, kuruyken 244b-17, şağarken 246a-22, tururken 263a-20, uyurken 274b-14

2. Yuvarlak ünlülerle kullanılan bazı sözcüklere rastlanır.

devedür 233a-05, için 201a-12, 204b-05, karşı 207a-08, kendüden 271a-03, kendüñi 243b-05, kendüne 232a-23, kendüsi 230b-29, kendüyi 213b-16

3. Bazı eklerde sürekli olarak yuvarlak ünlüler kullanılır. Bu ekler ve örnekleri şunlardır:

Fiilden fiil yapım eki: -dUr-

dön-dür- 234a-01, yapış-dur- 200b-03, ulaş-dur- 200b-03, bulaş-dur- 281a-06, uyuş-dur- 283a-24, tokun-dur- 282b-08, alış-dur- 281b-14, tol-dur- 279b-10, kal-dur- 277b-22, doğun-dur- 277b-08, yağ-dur- 277a-27, karış-dur- 274a-18, doğun-dur-ub 276a-23, yal-dur- 282b-25, bulaş-dur- 281a-06, deg-dür-mez 282b-08, öl-dür-mege 200b-27, dön-dür-ür 201a-16, gül-dür-üb 205a-25, ye-dür- 223a-2, az-dur-ub 200b-24

Fiilden fiil yapım eki: -Ur-

düş-ür-mek 237a-04, uç-ur-mak 277b-22, sav-ur-ub 204a-29, düş-ür-ülen 281b-06, toğ-ur-mış 207a-19, toy-ur-unca 223a-32, şav-ur-mağ 234a-24, doğ-ur-duğı 242b-28

İsimden isim yapım eki: +sUz +

uğur+suz 239b-21, ot+suz 240a-15, çoban+suz 241b-02, gayret+süz 202b-14, bahâne+süz 280b-39, ayb+suz 280b-39, kelek+süz+lik 275b-15, eksik+süz 272a-27, güç+süz+lük 271b-13, göz+süz 271a-07, süd+süz 264b-25, ölçü+süz 258b-13, devlet+süz+likde 253a-12, dil+süz+lik 230a-02, ücret+süz 229b-05

İlgi hali eki: +Un /+Uñ / +nUñ /

sāmet+ün 242a-08, tavar+uñ 249a-16, tavşanı+nuñ 200b-01, delikleri+nuñ 200b-01, hücreleri+nuñ 200b-01, yilegi+nuñ 283a-25, kimse+nuñ 201a-06, nesne+nuñ 282b-20, kuşu+nuñ 282b-26, kolları+nuñ ve kanadları+nuñ 282b-03, ağaçları+nuñ 282b-10, tağ+uñ 200b-18, şehir+uñ 283a-22

Sıfat-Fiil eki: -dUk +

di-dük+leri 218a-12, ör-dük+leri 221a-25, gerü ço-duk+ları 245b-08, uyuduğ+ları 247a-01, kur-duk+ları 251a-15, çek-dük+leri 282a-08, di-dük+leri 200b-19, et-dük+leri 202a-22, ser-dük+leri 281b-08, gel-dük+lerinde 214b-22, önle-dük+leri 280a-23

Geniş zaman eki: -Ur

gel-ür 251b-24, idin-ür+ler 252b-22, ur-ur+lar 266a-28, gel-ür 283a-05, öldür-ür 282a-19, üfür-ür+ler 280a-10, öldür-ür+di 201a-10

Bildirme eki: +dUr

beraber+dür 252b-22, ev+dür 222a-11, şehriñ adı+dur 218b-28, oyun+dur 200b-02, meşhür+dur 200b-19, hastalık+dur 200b-27, maşdar+dur 201b-29, çirk+dür 200b-07, isim+dür 201b-05, yiri+dür 200b-01, kavim+dür 244a-19, bölügi+dür 201a-02, kâfirler+dür 239b-02, köy+dür 248a-29, câyiz+dür 246a-19, luğat+dür 201b-14, cevşen+dür 265b-22

4. Metnimizde düzlük-yuvarlaklık uyumuna aykırı olarak düz ünlü taşıyan sözcükler geçmektedir. Örnekleri şunlardır:

toğrı “doğru” 230a-07, *toğrulduğı* 211b-06, *toğrılıub* “doğrulup” 250a-09, *toğrulsun* 276a-05, *toğruldurđı* 211b-06

5. Bazı eklerde sürekli düz ünlülerin kullanıldığını görmekteyiz.

İyelik 3. Tk. Şh. Eki: +I / +sI

biri+si+ne 200b-03, kenise+si 202b-19, söz+i+ni 261b-23, kapu+sı 210a-19, kendü+si 230b-29

Görülen geçmiş zaman 3. tk.şh. eki: -dI

kalb olun-dı 206a-5, şöyle şöyle ol-dı 206a-27, kon-dı 283a-15, ıvaż kılın-dı 281b-26, ol-dı 201a-11

6. Öğrenilen geçmiş zaman düz ünlülü olarak kullanılmaktadır.

zekere di-miş 206b-20, zammıyla düş-miş 273b-5, bulaş-mış 200b-12, bulan-mış 200b-12

7. Soru eki: +-mı / +-mi

erkek mi veya dişi mi 237b-3

2.1.1.4. Ünlü Düşmesi

karını < *karını* 210b-08, *karşu* < *karışu* 207a-08, *oğlı* < *oğılı* 205a-26, *kimse* < *kim+ise* 200b-04, *kimesne* < *kim+ise+ne* 200b-23, *beñzer* < *beñizer* 200b-16, *böyle* < *bu öyle* 255b-20, *boynı* < *boyunu* 203a-20, *göñline* < *göñüline* 205a-01, *göñli* 275b-02, *burnı* < *burunu* 205a-10, *şabr ider* < *sabır ider* 238a-02, *emzirmekçün* < *emzirmek için* 201a-11, *şehrden* < *şehirden* 282a-21

2.1.2. Ünsüzler

Metnimizde /b/, /c/, /ç/, /d/, /d̄/, /f/, /g/, /ğ/, /h/, /h̄/, /h̄/, /j /, /k/, /k̄/, /l/, /m/, /n/, /ñ/, /p/ /r/ /s/, /ş/, /s̄/, /ş̄/, /t/, /t̄/, /v/, /y/, /z/, /z̄/, /z̄/, /z̄/ ünsüzleri kullanılmıştır.

Geñizinden 205b-06, oğlancıklar 201b-23, hımık 201b-09, huşümet 201b-11, katışub 201b-10, mekānuñ 202a-17, sevık 205b-26, şu 232b-18, şümme 231b-8, toprağı 234a-17, tağılub 200b-03, zarufe 205a-13, ba'zılar 201b-26, bi'z-zāli'l-mu'cemeti 202b-17, zeneb 205b-10, darabe 202a-29

2.1.2.1. Ünsüz Değişmeleri

Ünsüz değişmeleri, günümüz Türkiye Türkçesi kullanımları esas alınarak değerlendirilmiştir.

p~b

çorma bişirmek 258a-04, barmak 203b-15, artuk bişmek 220b-06

t~d

bir dürlü 200b-02, güdüb 214b-08, yaradıldığı 274b-01, korıudalar 204b-08, depecik 281b-28, depredici 222b-22, süd 206b-26

Metnimizde t-, -t- korunduğu örnekler de bulunmaktadır:

tağılmış 245a-03, toğrı söz toğrı iş 230a-07, tağlar 257a-20, tarılıb 253a-21, turmak 207b-08, tayanmak 204b-23, toksan 274b-16, tokıuzı 274b-16, toğrılık 260b-01, tokıunmak 260b-05 talmak 212a-15, tağılmak 213b-13, talğa 222a-07, tolaşık 202b-15, toğan 256a-08, tutaş 205a-16

k~ğ

ğavğā 281b-11, bırağır 262a-18, dutsağıñ 263a-04, barğıdur 200b-18, baylığa 201b-12, kıulağı 203a-19, balçığa 211b-29, kıuyruğı 226b-29, çoğı 275a-19

k~h

ağşam olunca 220a-22, yoğsul er 227a-07

h~k

her *kan*kı 201a-19, *kan*kı 266b-23

2.1.2.2. Ünsüz Düşmesi

/g/, /ğ/ > Ø

göñül < *köngül* 200b-08, *kapısı* < *kapıg* 210a-19, *kulağ* < *kuğ*ğak 215a-01, *ulu* < *uluğ* 279b-27, *kızgıl* 268a-01

2.1.2.3. Hece Düşmesi

kar+daş+a < *karında+eş* 216a-14, *kar+daş* < *karındaş* 223a-11

2.2. ŞEKİL BİLGİSİ**2.2.1. Yapım Ekleri****2.2.1.1. İsimden İsim Yapım Ekleri**

+en+

göz+en+deki 282a-18

+cik+

güger+cik 216a-25, *ufa(k)+cık* 225a-04, *yükse(k)+cık* 281b-28, *depe+cik* 281b-28, *ince+cik* 276a-07, *yufka+cık* 274b-09, *böce(k)+cık* 231a-17, *cenber+cik+dür* 272b-16

+ca+

ğara+ca nesneye 203b-09, *ök+çe+yle* 275a-08, *ağ+çe* 274b-02, *ala+ca* 203b-28, *arab+ca* 238b-27, *yaşsı+ca* 253a-28, *kıızıl+ca* 262b-15, *boz+ca* 266b-27, *yumru+ca* 267a-08, *yoğun+ca* 271a-13, *dıkaz+ca* eti sık+ca 272a-29, *tan+ca* 274a-22, *miğdâr+ca* 277b-02, *yatlu+ca* 277b-13

+cAK+

tiz+cek öldürmek 222b-23, *gök+cek* manzara 226a-05, *yüksek+cek* 205b-16, *ğuru+cağ* 209b-28, *ısı+cağ* 268b-26, *yeyni+cek+lik* 275b-15, *kelep+cek* 263a-04, *oğlan+cağ+uñ* 260b-17

+daş+

kar(in)+daş+lar 236a-23, *ğarın+daş* *ğanı* 200b-19, *yol+daş+ı* 259a-09, *emik+daş* 213b-11, *yol+daş* 215b-20, *ğarın+daş* 200b-19, *yaş+daş+a* 267a-29

+düz+

gün+düz+ün yarısına 261a-29, gün+düz 211a-22

+nci+

iki+nci harfleri 226b-01, yidi+nci+ler 227b-08, yed+inci 230a-10

+ık +

az+ık+ın 263b-19

+kek+

er+kek 201a-11

+II+

hüş hüy+ı+larına 264b-09, bağ+lu 214a-03, baht+lu 232b-08, bel+lü 246a-24, tat+lu 207a-26, koğu+lu 282a-20, yüz+lü 200b-05, diken+lü 257a-12, kök+lü 257a-11, gayret+lü 246a-11, köşe+lü 241a-04, boy+lu 201a-04, bi-vezni's-seferce+li 262a-08

+IIK+

katı+lık ve berk+lik 269b-07, toğrı+lık 260b-01, şusuz+luğ 283a-01, zebün+luğ 271b-13, güçsüz+lük 271b-13, haberci+lik 212b-08, eksik+lig+ine 220a-04, düşvâr+lık 249a-29, güç+lük 249a-29, eksik+lik 200b-23, zeyrek+lik 202b-10, gölge+lik 282b-10, beg+lik 203a-06, geñ+lik 210a-16, 'âciz+lik 223a-02, güzel+lig+i 219a-28, pîr+lik+den 214a-16, tâze+lig 203b-20, yigit+lik 247b-09, önek+lik 252a-29

+sUz+

hır+suz 201b-08, gayret+süz 202b-14, 'âr+suz 202b-14, uğur+suz 281a-14, şu+suz+luğ 283a-01, 'ayb+suz 280b-10, bağ+suz 278b-21, saçak+suz 276a-06, bahâne+süz 280b-10, eksik+süz 272a-27, tenvîn+süz 268a-15

2.2.1.2. İsimden Fiil Yapım Ekleri**+Ar-**

saçları ağ+ar-mış 257a-20

+e-

göz+e-mek 215a-05, beñ(i)z+e-mek 244b-26

+et-

görüb göz+et-mek 214b-09

+da-

al+da-mak 229a-03, yapı+da-k 231a-01

+ter-

yüce gös+ter-mek 223a-24

+la-

ot+la-n- 214b-10, ulu+la- 206a-27, bağ+la-rlar 207b-23, añ+la- 238b-19, bağış+la- 253a-13, iş+le- 200b-20, ilik +le-mek 222a-19

2.2.1.3. Fiilden Fiil Yapım Ekleri

-Ar-

götürüb gid-er-mek 216b-12, çık-ar- 201b-25

-gür-

yü-gür-tseydi 230a-11

-il-

ardınca diz-il-e 231a-06, at-ıl-mak 217a-15, süz-il-en 283a-11

-İş-

er-iş-i 228a-14, gör-üş-mekde 251a-29, deg-iş-ik 251b-05

mA-

ayrıl-ma- 222a-22

-n-/ -ün

gör-ün-en 267a-14, uza-n-cı 227a-25

-üt-/ -T-

yürü-t-mek 215b-02, örk-üd-ülmiş 275b-26

-Tİr-

ge(l)-tir-üb 209b-06, dön-dür-esin 209b-15, yetiş-dür-mek 215b-02, bil-dür-mek 265a-04, öl-dür-mek 203a-29, ulaş-dur-mak 200b-03

-Ir-

düş-ür-üb 225b-12, yat-ır-ub 237a-06

2.2.1.4. Fiilden İsim Yapım Ekleri

-aç+

ağ-aç 230b-26

-e+

gic-e 202b-20

-U+

koğ-u 201b-10, kork-u 219a-11, tol-u 202a-20, karşı-u (karşı(1)ş-u) 270a-20

-IcI+

şu iç-ici 247a-10, uç-ıcı 281a-12, tolan-ıcı 280a-12, kükre-y-ici 280a-04, kalk-ıcı 279a-22, bak-ıcı 279a-1, boşa-y-ıcı 278b-20

-Im+

karpuz dil-im+i 247b/08, yar-ım 254a-05, öl-üm 235a-24, üz-üm 221a-06

-ga+

tal-ğa 222a-07

-°K+

aç-uk 204b-28, büyü-k 201a-19, dile-k 252a-01, alış-ık+dur 283a-09, ağsır-ık 282a-21, aç-ık 278b-17, sovu-ğ 209b-07, del-ik+lerinün 200b-01, bulan-ık 218b-02

-KU+

sev-gü 251a-16, uy-ğu (uy(u)-ğu) 242a-21

-I+

di-l 202b-15

-mA+

yar-ma+sı 237a-12, şıçra-ma+sına 237a-18, barış-ma+ya 237b-13, çiçeklen-me+si, tüg-me > düğ-me 222a-19, (tüg – bağlamak), işe-me +si 244b-21

-In+

uz(a)- un 238a-07, gel-in+i 223a-18

-iş+

var-iş 278a-10, yañ(ı)l-iş 272b-06

2.2.2. İsimler

2.2.2.1. Çoğul eki:

+lAr

Metnimizde çoğul eki olarak +lAr kullanılmıştır.

tırnağ+ları 278a -15, kanad+lar+ınuñ 282b-03, nesne+ler+den 201b-19

Arapça ve Farsçadan alınan sözcüklerin çoğullarının bazıları asli şekilleriyle kullanılır.

evliyā 208a-20, deverān 201b-21, yārānlarına 202b-19, şu‘arā 250b-19, ‘ulemā 248b-20

2.2.2.2. İyelik Ekleri

1. tekil şahıs: +(U)m

ev+üm veya yir+üm 216a-17

2. tekil şahıs: +Un / +Uñ

avāz+un 201a-06

3. tekil şahıs: +I / +sI

hurma şalkım+ı 202b-17, tağıl desde+si 202b-23, tasa+sı+ndan 200b-04, arğa+sı 201a-05, ana+sı 201a-10, ata+sı 209b-08, gögs+i+nde 201b-29, aqçe+si+yile 209b-13, nefsi 238a-12, baş+ı+na 200b-04, yan+ı+na 283a-25, huy+ı+na 205a-02, kolay +ı +na 282a- 27

1. çoğul şahıs: +(U)mUz

didüg+ümüz 205b-06, didükler+ümüz 206a-14, kanğı+muz 216a-17, hep+ümüz 213a-02, etdüg+ümüz 217b-25

3. çoğul şahıs: +lArI

karıŝdurduğ+ları 260b-19, meme+leri+ni 261a-11, karartduğ+ları 200b-07, çekdük+leri 282a-08, didük+leri 200b-19, öregeldük+leri 280a-23, öñledük+leri 280a-23

2.2.2.3. Aitlik Eki: +ki / +ğı

Bulunma hali eki almış sözcüklere gelir ve sözcükleri sıfat yapar.

ağzında+ki 210a-07, kenārında+ki 244b-25, ucunda+ğı ignecik 245a-01, üzerin de+ki 203a-20, depesinde+ki 218a-08, içinde+ki 228b-26, arasında+ki 248b-03, ayasında+ki 250a-21

2.2.2.4. Hal Ekleri

Yaklaşma hali eki: +A

kabağın+a 245a-08, ölmeg+e 200b-28, başın+a 200b-04, yanın+a 283a-25, yukarusun+a 282a-12, şanadın+a 282b-03, vilāyetin+e 280a-13, üstün+e 283a-26, kabilesin+e 283a-23, irkegi+n+e 282b-26, kâfirlerin+e 202b-03

Bulunma hali eki: +dA

günlerin+de 245a-15, diyārın+da 246b-16, ağacın+da 200b-10, mekân+da 201a-07, kitāb+da 212b-02, ayak+da 212b-01, başın+da 254b-25, yir+de 201b-20

Ayrılma hali eki: +dAn

günlerin+den 245a-14, yir+den 246b-01, ağac+dan 246b-23, bölügün+den 201a-02, gice+den 282b-23, kimse+den 200b-21, şehir+den 282a-21, tasasın+dan 200b-04, yatağın+dan 200b-06, kemügün+den 200b-16, deve+den 200b-26, nesne+den 203b-07

Yükleme hali eki: +I / +yI / +n

yüzün+i 247b-24, şüretin+i 201a-09, çevresin+i 281-03, üzerin+i 280a-15, gözün+i 279a-15, bina+yı 201a-26, şu+yı 203a-25, ‘abā+yı 266a-20, bun+ı 201a-10, nesnesi+n 2001a-17, kesesi+n 261a-12

İlgi hali eki: +Uñ / +Un / +nUñ / +nUn

kimesne+nüñ 248a-15, ayağı+nuñ 248a-16, gündüz+üñ 274a-22, nesne+nüñ 267a-10, ağac +uñ 267a-10, kişi+nüñ 267a-11, kimesne+nüñ 267b-11, ay+uñ 201a-28

Eşitlik hali eki: +ca

dıkız+ca 274a-24, aşağı+ca 277b-28

Birliktelik hali eki: +IA / +IIA

galebey+ile 202b-03, mübālağay+la 203a-11, ayakları+la 200b-07, ihtiyāry+la 280a-08, anuñ+la 226a-28

Yön hali ekleri: +ra / +erü

il+erü+siyle 204a-20, iç+erü 212a-20, taş+ra 283a-26

Nedensellik hali eki: +çün / +içün

iletmek+çün 212b-09, konuşmak+içün 215b-17, emzirmek+çün 201a-11, saklamak+çün 201a-11

2.2.2.5. Soru Eki: +mI

ağır mı 212a-16, var mı 283a-10, yok mı 283a-10, yağlı mı 223a-02

2.2.3. Sıfatlar**2.2.3.1. Niteleme Sıfatları**

alçak yire 220a-13, yüksek yir 200b-02, dürtülmüş çömlek 200b-05, secde idicek yir 228a-21, it boynına takdukları halka 228b-01, taçı ve köküsü azmış şu 228b-02, dikenli otlara 248a-04, inni bıçak 251b-21

2.2.3.2. Belirtme Sıfatları**2.2.3.2.1. Sayı Sıfatları**

üç kavil 200b-14, iki arslan şüreti 201a-09, altı bölüğünden 201a-02, bir yıl geçmiş 201b-18, yarım baş ağrısına 253a-05, iki kişi 248b-01, yedi dutamdur 204a-16, sekiz vezin 213b-08

2.2.3.2.2. İşaret Sıfatları

bu:

bu iki arslanlar 201a-12

şu:

şu meznur 203a-23

şol:

şol devedür 253a-29, şol at saçarına 254a-16, şol söze 204b-01, şol leşker 204b-18, şol müdevver deriden 233b-05, şol ton200b-17

ol:

ol vakit 201a-10, ol didüğümüz urganda 228a-24, ol bulanık şuyı 210a-07, ol balık 214a-12, ol er şüretini 201a-09

o:

o meta'dur ki 209a-05

2.2.3.2.3. Soru Sıfatları

kankı ucu 266b-23, kankı ağaç 201a-20

2.2.3.2.4. Belirsizlik Sıfatları

her nesne 202a-23, bir nesne 202a-23, biraz oqlaruñ 245b-14, nice yirde 208a-23, çok zamān 200b-27

2.2.4. Zamirler

2.2.4.1. Şahıs Zamirleri

1. tekil şahıs zamiri: ben

beni yorgurub 244a-21

2. tekil şahıs zamiri: sen

senüñ şol yanuñdan 239b-22, sen anı görürsün 246a-28

3. tekil şahıs zamiri: o

onuñ 204b-28, ol dağı 201a-25, ol baña ay gösderir 242b-19

3. çoğul şahıs zamiri: anlar

anlardandur 221a-14, anlara muqarrer kıldı 230b-03, gök yüzünde yürür seyrider anlara da 243a-20, ay anlaruñ üzerlerine 256a-26, anlaruñ üstlerine 210a-08

2.2.4.1.1. Şahıs Zamirlerinin Hal Ekli Çekimi

Yaklaşma hali:

bir kimesne hem sañ+a ve hem gayriye bakar 249b-26, şol bulutdur ki sañ+a gölge ola 282b-20, ton ki anda şuret ola añ+a dağı dümyetün dirler 200b-17, biz+e her ton ki yufka ve yumşak ola 220b-03, anlar+a muqarrer kıldı 230b-03, gök yüzünde yürür seyrider anlar+a da seyyäre dirler 243a-20, ve añ+a varmak 268b-09

Bulunma hali:

an+da güneş şāfi ve açık ola 264a-01, olan pūta ve şurete dirler ki an+da kıızıl renk ola 200b-17

Ayrılma Hali:

bir kimesne sen+den bir nesne istediği vaktin 262b-28, eti kemüğine yapışıkalmış arık kişi ki an+dan der koğusu 266a-05, anlar+dan 221a-14, bir nesneye yönelmek ve an+dan yaña dönmek 268b-09

İlgi Hali:

ben+üm evim veya yirüm 216a-17
 sen+üñ şol yanuñdan 239b-22
 a+nuñ üzerine 224b-04
 anlar+uñ hepisi 245b-14
 sen+üñ dīvāruñ 282b-10

Yükleme Hali:

deve an+ı yir 244b-17
 anlar+ı+yla piçilerini eñselerinde bağlarlar 244b-25

2.2.4.1.2. Şahıs Zamirlerinin Edatlarla Kullanımı

anuñ+içün böyle dimekle 255b-20
 senüñ+ile şu ve gayri nesne içişen 247a-17
 anlar+ıla bile qarışur 262b-10

2.2.4.2. İşaret Zamirleri**bu:**

bu+nuñ ardınca 268b-21, bu+n+da mantar biter 268b-20

bunlar :

bunlar+a beñzer canavar ürmek 269b-03

şu:

şu+nuñ içün olar 201b-13

anlar:

anlar+a nisbet olunur 203a-01

2.2.4.3. Dönüştülük Zamirleri

İncelediğimiz metinde dönüştülük zamiri olarak “kendi” sözcüğü kullanılmıştır. Zamirin “kendü / kendi” şekli ile karşılaşırız.

şol ir kendi şu ve göldür 276b-11
 kendi bunlardan kimesne çalmadı 277a-24

kendü ihtiyarıyla 280a-08
 kendüyi artuğ görmek 280a-21
 kendü katında hurmetlü 282b-01
 kendü kendüye soqrانmak ve başına gümrenmek 200b-04

2.2.4.4. Belirsizlik Zamirleri

biri:

biri birine katışub dönme ve dolanmak 201b-10
 deve yelirken adımların biribirine yakın etmek 208b-23
 atun kıç ayaklarınıun biri sekili 209b-22

birisi:

birisine yire yapışdurmak 200b-03
 iki şey ister birisi mevşüfdur 206a-07
 etlrun birisi içrü çöküb ve birisi taşra çıkmağa dirler 225a-28

cümle:

kimesnenun bir kerre cümle itmek 246b-08
 cümle de hây-i meftüh itmek dahı cā'izdür 21

her biri:

her birinde sekiz vezin üzerine maşdar gelmişdür 213b-08
 deveyi otlağından bir vechile komağdur ki her biribiri 215a-20
 develer her biri başını başına istedügi yirden otlayub 215a-21
 iki nesnenun her birine zevc dirler 225a-21
 altınun her biri ikişer yıldızdur 232b-14
 her birinun vechi şihâhda zıkr olunmışdur 243b-16

her birisi:

kızların her birisi 251b-05

her kim:

her kimi dilerse yen kişi 273b-10

kimi:

kimi berüden öte ve kimi öteden berü gelüb gitmege dirler 220a-24
 kimi kavî ve kimi şivik ola 270b-16

kimisi:

yaramaz hulu dişi deve ki kimisi ışıtır 271a-17
dağı bir dürlü sekdür ki kimisi olur 250b-27

kimesne:

güçlü kimesne kavıyyün gibi 221a-19
yaramaz kimesne 221a-20
kılı çok ve sağılı çok kimesne 221a/20
südin sağan kimesnei diziyile uran ve depen deve 221a-27
sürinerek yürüyen kimesne 221b-22
mekânından ırağ olan kimesne 221b-28
bir kimesne yirinden kımıldanmayub 222b-23
kavmüñ arısında gayriden gelmiş kimesneye dirler 225a-14

kimse:

buña kimsenüñ ihtiyacı dağı olmaya 225a-15
kimse mālını vereşinde gayri için divşirmek 225-12
bir kimse horlayub kıovmak 225b-16
bir kimse yiyincek olub 225b-24
bir kimseye bir nesneden şormak 226b-13
bir kimse yalan and üzerine olub 226b-19

nesne:

her nesne ki kişi anuñla gayriye ulaşır 226b-27
bir nesneden vaz geçüb fāriğ olmak 227a-10
düşvār ve müşkil nesne 227a-20
her nesnei bilmekçün şınamak ve tanımak 227a-22
bir nesne tamām olub eksigi kıalmamak 227b-13

bazılar:

bazılar sīn-i meftūh kılar 236b-03

2.2.4.5. Soru Zamirleri**kaçan:**

kaçan ki bir cemā'atüñ hüyları 230b-23
kaçan ki bir kimesne hācetine ve murādına yetişmege 235a-14
kaçan ki bir kimesne bir güç işe uğrasa 237b-25
kaçan ki üzerine yağmur şuyı dökülse dağı 238a-01

ğandan:

ğandan ve ğayriden ğağılımış nesne 251a-09
ğandan ğadış olar 203b-17

kim:

kim büyüyüb yigit oldı 201a-12
meger kim nâdir ola ve kaçan ki 206a-08
öle etini irkek ve dişi kim olursa yirlerdi 242b-28
vârişi olmayan kim 243a-02

ne:

neyi görürse uğrulayan kişi 249b-05
bunlara beñzer her ne varsa 251a-08

niçe:

bir niçe ğat urulmuş ince ipleri 225a-03

2.2.4.6. Bağlama Zamirleri

Bağlama zamiri olarak kim ve ki sözcükleri kullanılmaktadır.

kim:

vağtâ kim büyüyüb yigit oldı bunları yüzüği ğaşına nağş iderdi 201a-12

ki:

bir zindânuñ adıdur ki ğaccâc bin yūsuf dirler 202b-25
şol kimseneye dirler ki üzerine kimesne ğâdir olmaya 202b-27
şol uzak yazıya ve itsüz yire dirler ki anda şu olmaya 203a-04

2.2.5. Zarflar**2.2.5.1. Hal Zarfları****böyle:**

anuñçün böyle demekle 255b-20

hiç:

hiç buymaz 201b-19
kimesnei görür dağı hiç dinmez 202b-14
bir eyirdür ki içinde hiç ağac olmaz 210b-04
şıyanacağ yir ki üzerinde hiç sine olmaz 213b-25

illā:

südin dağı içmezlerdi illā köşegi emerdi 242b-27

şöyle:

şöyle şöyle oldu 206a-27

tîz:

kuyuya tîz insin deyü 210a-07
 tîz iriyen nesne 217a-23
 tîz tîz yürümek 220b-23
 bir nesne tîz öldürücü nesne 222b-23
 tîz görmek ve tîz virmek 223b-03
 ve tîz tîz uçmağ 234b-01

yine:

soñra yine kışır çıkar 209b-06
 döner yine atası ona varur 209b-08
 yine kendü gibi bir deve dağı alurlar 209b-10

2.2.5.2. Zaman Zarfları**bir gün:**

hîç bir gün olmazdı 200b-18
 bir gün ve bir gece muttaşıl seyr üzerine 212b-14
 bir günde yıl katı esmek 218b-20
 küçürek oğlancağñ içi kabz olub bir gün yaramaz idememek 260b-17

çok:

bu bir halkî haletdür ki ulularda çok olur 208b-15
 çok seyr etmekden arķılmış dişi 211b-19
 konşuları evlerine çok varub gelen ‘avrat 219a-04

evvel:

ve az olar ki diyet evvel virilen mālā dirler 203a-15

hemān:

hemān hörgüç kavracā ola dimiş 210a-28
 elinde iken uyanır ol kişi hemān 274b-15

şoñra:

ve dağı şoñra yine kışır çıkar 209b-06
 her kanķımız şoñra kalırsa 216a-17
 evlādından idi şoñra zamān-ı islāmda dađı rasūlullāh 230b-02

şimdi:

şimdi anuñ kabrine taş atarlar 214b-28

yarın:

yarın kimesneye de şeyyir dirler 255b-27

2.2.5.3. Yer-Yön Zarfları**berü:**

gevedede olan beze ve ur oynamak ve berü gelüb 202b-26
 gāh berü gidüb gelmesi 203b-10

gerü:

bir nesnei sevmeyüb gerü dönmek 203a-27
 ve gerü dönmek 202b-26
 bir nesnei sevmeyüb gerü dönmek 203a-27
 gāh gerü ve gāh berü gidüb gelmesi 203b-10

içerü:

berk kesüb ikerü gidici kılıc 212a-20
 gögsünüñ bir yanı ikerü çökük 225b-02
 ve āvāzını ikerü içkemek 257a-04

taşra:

haķķdan taşra olan ve haşre vü neşre 202a-13
 etlerüñ birisi ikerü çöküb ve birisi taşra çıkmaķa dirler 225a-28
 bir yanı ikerü çökük ve bir yanı taşra çıkıķ 225b-02
 barmaķlar arasından taşra gelür 237a-22

2.2.5.4. Miktar Zarfları**ķadar:**

az olur ki noğud ķadar olur 236b-02
 ne ķadar bişirirken yumşamaz 236b-09
 virdügi şemeni ķadar şemen virmek 251b-29

2.2.5.5. Soru Zarfları

niçe:

üzüm çibığından düzerler bir niçe katı olur 230a-02

ne:

ne didüğün aňlayamamak 201a-06

2.2.6. Edatlar

2.2.6.1. Ünlem Edatları

hey:

hey ünnüci ve çığırcı 223b-02

2.2.6.2. Soru Edatları

mı / mi:

ağır mı veya yeyni mi göreyin diyü 212a-16

etlü ve yağlu mı ola ve yağsuz mı ola diyü şekk olunur 223a-02-03

erkek mi veya dişi mi bilinmedin 237b-03

şol kıuyuya dirler ki içinde şu var mı ve yok mı bilinmeye 283a-10

2.2.6.3. Kuvvetlendirme Edatları

bile:

ikisi bile luğatdür bir ma^ç nāya gelür 201b-14

ikisi bile mālda ve ħarbde beraber 201b-15

ve ikisinde bile ism-i fā^ç il zābil gelür 203b-21

yanında kıuzusı ve oğlağı bile ola 207a-19

ve eger vāv olursa anuñla bile yā cāyız olur 211a-21

kıuvvetlenüb dağı anasıyla bile yabana giden köşek 212b-22

ikisinüñ bile cem^ç i sibārīt gelür 227a-07

ana rahminden veledle bile çıқан dericik 227b-28

altun degnekle bile şāhibine teslim oldu 237a-28

da / de :

ve dağı kıabileye de dār dirler beyt didükleri gibi 201a-28

gözün ortasındağı küçücük kıaraca nesneye de zübābü'l-^ç ayn dirler 203b-09

az olur ki yeñi bütünmiş deveye de dirler 207a-20

ve az olur ki oklar cemā^ç atine de ribābetün dirler 207a-29

ħaķīkat-i emri bilinmeyen kimesneye de racm dirler 210a-05

mescid kıapusı üzerinde etdükleri örtmeye de dirler 210a-19

bir ^ç aynile ve ğaynile luğatdür ikisi de luğatdür 214b-04

ķavmüñ ulusuna ve seyyidine de raķā dirler 210b-12

daķı:

‘ arablar oynarlar ve daķı yola dirler 200b-02
 ve daķı bir kimse tasasından kendü ke ndüye soķranmaķ 200b-04
 ĥurmā ağacında daķı yetişüb olmadan yaramaz olub 200b-10
 ve daķı bir kimsenüñ ĥasta ağırılanub ölmege 200b-29
 ve daķı yir altında olan ev beytün 201a-18
 ve daķı kılıç şayķal etmek 201b-04
 bir iplikle yir üstüne inerler daķı yir üzerinde döner durur 201b-25
 bir nesnei divşirüb daķı şarub yire atmaķ 202a-14

2.2.6.4. Gösterme Edatları

ta:

ağzından ta dibine varınca tar olan kıuyıya dirler 235b-09
 hep duta tā içine girmiş ola 251a-23

2.2.6.5. Baēlama Edatları

degül:

ēayride isti‘ māl olunmaķ cāyiz degüldür 210b-10
 ĥoşnüd olmaķ ma‘ nāsına isimdür maşdar degüldür 213b-19
 ism-i cem‘ idür kendü ve cem‘ degüldür 216b-28
 ona yezīd dirlerdi rükāne kendü degüldür dimiş 217a-28
 bu on yıldızuñ altısı menāzilden degüldür 232b-13
 ay aña nüzül ider menāzilden degüldür 239a-08

eger:

eger bu didügimüz ĥarf-i elif olursa 211a-21
 eger vāv olursa anuñla bile yā cāyiz olur 211a-21
 bundan bir veled toēar eger erkek toēarsa 222a-26
 eger üzerine iki ķatre yaēmur yaēsa aķar gider 227a-20
 eger boncuķ dizilmiş olmaya silk dirler 238b-07
 dikenini olur eger bir ĥayvān aña yaķın gelse durulur 270b-09

ger:

gerekse cinsden olsun ve ger ēayriden olsun 225a-21

hem:

ve hem oddan ĥāşıl olur eydürler (239b-01 dipnot)

ile:

dögen-ile dögüb şaman eylemek 201b-03
 ferci bitişik olmak ve bir vech-ile ki 208b-21
 bir kimsenüñ gevdesinde çivid-ile naqş idüb yazı yazmaq 209b-03
 bir kişi ‘ avretini lafz-ı şarih ile boşaduktan soñra 209b-12

hā’-i mühmele ile ve hā’-i mu‘ceme ile cāyızdır 213b-01
 büyük taşlar-ile yapılmış binā’ 213b-17
 bir kimesnenüñ saçını taraq ile ortasından iki bölük 252b-05

illā:

tağunñ adıdır ki hiç bir gün olmazdı illā anuñ üzerine kan dökdilerdi 200b-18
 tevkil için illā bu kadar var ki rahmān allāhü te‘ālā’ya mahşuş isimdür 210b-10
 südin dağı içmezlerdi illā köşegi emerdi 242b-27
 ādemden çaça dutması mümkün olmaya illā bir halīyle dutula 268a-25

ki:

bir dürlü oyundur ki ‘ arablar oynarlar 200b-02
 dürtülmüş çömlek ve her nesne ki üzerine bir nesne şunmuş 200b-05
 olan pūta ve şürete dirler ki anda kızıl renk ola 200b-17
 yazdurmış idi ki bu iki arslan şüreti ol er şüretini yalar 201a-10
 degirmen çarhı ki şu anı döndürür 201a-26
 şakız ağacı ki şecerü saklin dirler 201b-26
 yalancıya dirler ve az olar ki dehderrü dağı dirler 202b-05
 bir zindānuñ adıdır ki haccāc bin yūsuf dirler 202b-25
 ‘abd-i kıysda bir kabiledür ki anlara nisbet olunur 203a-01
 şol uzak yazıya ve itsüz yire dirler ki anda şu olmaya 203a-04
 az olar ki diyet evvel virilen mālā dirler 203a-15
 şol dutğal didükleri nesnedür ki anuñla nesne yapışdururlar 206b-29
 dirler ki uzunluğununñ haddi müşul yanında 241a
 şol yire dirler ki yağmur çok yağub 241a-06
 mevz ağacınunñ pusı ki bir kızıl pusdur az olur ki 260b-14

kim:

vaqtā kim büyüyüb yigit oldı 201a-12
 illā meger kim nādir ola ve kaçan ki 206a-08
 etini irkek ve dişi kim olursa yirlerdi 242b-28
 oğlağunñ ağzına kim gem iderler anasını emmesün 244b-24

lakın:

şol baş bargıdır ki andan kan çıka lākin 200b-18
 ya hemzeden dönmişdür lākin hemzeyle 204a-03
 dirler lākin ekşer göz degmede isti‘ māl olunur 207b-21
 fāhıretün gibi lākin şihāhda küçürek yaşduğ dimiş 222a-13
 yürümekde çok deprene ve lākin gitdügi yir az ola 225b-08

irkeğine dirler ve lākin dışisine sakbe dimezler 234b-04
 lākin taṭı daḥı azmamış 238b-12
 götür ve hep duta lākin gözlere yetişmeye 246b-07
 bir kavmüñ arasında olur lākin bir kavim kabīlelerinden olmayalar 246b-26
 uzun olub burun üstüne ine ve lākin tuṭaḡa yetişmeye 253a-17

meger :

illā meger kim nādir ola ve kaçan ki bunuñla 206a-08

ve:

‘ arablar oynarlar ve daḥı yola dirler 200b-02
 kendü kendüye soḡranmak ve başına gümrenmek 200b-04
 arka göz ve yumrı olmak ḥadebe gibi 200b-22
 eliyle şıkıb düzeltmek ve oñarmak 217b-09
 eyüsine ve üründüsine ve ulularına ve şavaşa ve cenge 248a-09
 kuyunuñ kulaḡı yarıḡ ve dilik olmak 248b-12
 sağına ve şoluna dutmak ve şancımak ve 249a-19
 şol büyük ve yayvan çanaḡa dirler ki 259a-25
 irkek sıçan dimiş ve daḥı bir dürlü büyük keler 259b-22
 bir nesneden yüz çevirmek ve yüz döndürmek 260a-22
 aru ve toru nesneye ve nesebi aru ve pāk kişi ḥālişü 260b-23
 ve daḥı at ve eşeḡi kulaḡlarını tuṛudub 261a-13
 geminüñ üzerini örterler ve bürürler ve ev ortası gibi 278b-26

ya‘ nī:

mürekkeb koyduḡları nesne ya‘ nī mürekkeb kabı 202a-05
 kapuyla ev arası ya‘ nī kapu girdik yir 202a-15
 irkek dürrāc ya‘ nī dürrāc didükleri 203a-03
 zeyte ve zeyte ya‘ nī şöyle şöyle oldu demek olur 206a-27
 kitāb cevābına dirler ya‘ nī bir kimsenüñ sözine 209b-10
 bir kimsenüñ ardına bitmek ya‘ nī artlaşmak 211a-24
 keseg yaḡarak çıkar ya‘ nī korur aşı didükleri 212b-24
 en didükleri canavarcıḡuñ künyetidür ya‘ nī adıdur 249a-08

2.2.6.6. Karşılaştırma Edatları

ne.....ne.....:

ne ziyāde ḡatı ve ne ziyāde yumşak ola 228a-17
 ne ziyāde ḡatı şovuḡ ve ne ziyāde ḡatı ıssı ola 228a-17
 dirler ki ne ḡatı kücücük ve ne ḡatı büyük ola 235a-03
 şol şudur ki ne ḡatı tuḡlu ve ne ḡatı taṭlu ola 247a-16
 şol devedür ki ne arıḡ ve ne semiz ola 255b-12
 ne ḡatı arıḡ ve ne ḡatı semiz tavar 277b-04

hem.....hem.....:

ve dağı şol kimesnedür ki hem üşüye ve hem acığa 244b-24
bir kimesne hem saña ve hem gayriye baçar 249b-26
hem vâhid hem cem' i isti' māl olunur 276b-05

2.2.6.7. Çekim Edatları

dek:

bu hâl üzerine 'amel olunurdı tã şol vaqte dek ki bir kimesne 237a-26
yatsı vaqtinüñ âhirine dek duran kızıllığa dirler 252a-15

diyü:

şol nesnedür ki od içine atarlar yalıñlansun diyü 205a-07
virsin diyü ve dağı rãme feth-i rãyile çanağ 206b-27
çok olduğı vaqitde budakları ufanmasun diyü altına 209a-15
dīvân-ı edebde kınnab diyü devenüñ küçürek palânına dirler 210a-28
ağır mı veya yeyni mi göreyin diyü 212a-16
tavar depmek ve dürtmek sigirtsin diyü ve dağı segirtmek 217a-13
süde kıatarlar kıoyulsun ve uyuşsin kıaymağı bitsin diyü 218b-13
delüğü țaralsın dağı şapı dutsun diyü 253a-29
ola diyü şekk ve gümãn iderler 253b-01

gibi:

dağı yola dirler țarıkātün gibi 200b-02
şürete dirler ki anda kızıl renk ola kıan gibi 200b-17
dirler südüsü'd-dīnār gibi 201a-03
dağı țar nesne zayyık gibi ve işemesi gelen kimesne 224b-22
sevm geçmek ve mürür gibi 242a-06
hor kimesne hãbis ve erzel gibi cem' u sefele gelür 234a-13
sübürge miknese gibi fãrisiden ' arabı kıılınmışdur 248b-07
kıakırdağ ve iç yağı şahmün gibi 268a-10
uzunca nesne mümteddün gibi 275a-28

içün:

virdüğü ni' meti unutmamağ için 200b-13
ba' zı luğatde tefhīm olunduğı- için nitekim 208b-07
zinden ta' rib olunmışdur ki zındıklar için 225a-09
kıavs gibi egri olduğı için ve dağı 225b-01
cenk vaqtinde yelmek bilmek için kendülere etdikleri 250b-20
bir kimesne için bir kimseye dilek itmek 252a-01
semizliğin bilmek için 269a-29
kıazanc itmek için ve rızq istemek için yir yüzünde gezmek 270b-05

ile:

ayaqlamak ve dögen-ile döğüb şaman eylemek 201b-03
 hā'-i mühmele ile ve hā'-i mu' ceme ile cāyızdür 213b-01
 büyük taşlarile yapılmış binā' 213b-17
 bir kimesne her nesne ile muğtenim olub yise 214b-28
 her ne vechile olursa olsun 250b-21
 bir kimesnenün saçını tarağ ile ortasından iki bölük 252b-05
 balçuk kirec ile dīvār şıvamağ 257b-04
 külek ile taş ufatmağ 264a-11

ķadar:

tevkil için illā bu ķadar var ki 210b-10
 kişiye yetecek ķadar dirlik 218a-09
 raht göbekte diz arası ķadar bir 219b-29
 nohud ķadar olur ve ķarpuz ķadar olur 236b-02
 başınınuñ saçı şağışı ķadar ķhaberde 243b-23
 ağacı ķanacağ ķadar şu bulmaduğičün irerek 266a-13
 kirpi dikenini ķadar dikenini olur 270b-10

ķarşu:

bir kimsenün evi bir kimsenün evine ķarşu 207a-08
 güneşe ķarşu ve otarcıķ yir 248b-14
 çoğacalmağ ve çoğa ķarşu oturmağ 270a-19

şoñra:

galebeyile ism oldı andan şoñra her kimesne 202b-03
 bir nesne unutduğdan şoñra gönline 205a-01
 cem' olmasun diyü andan şoñra vāhidünden ģazf olundu 206a-12
 vaķte dirler ve öyleden şoñra gitmege ve gelmege dirler 220a-22
 kime dilerse varırdı şoñra islām gelicek 243a-01
 cevzā'ü yıldızından şoñra toğar 250b-29
 kıızılığdan şoñra olan aklığa 252a-16
 çekelivirdükden şoñra şağdıķları süd 261b-26
 şubĥ-ı şādıķ ve doğduğdan şoñra tā güneş batınca 267b-18

üzre:

bu vecih üzre teşniyesi demevān gelür 200b-13
 bu ķaviller üzre teşniyesi demeyān gelür 200b-14
 ve ķavl-i şānī ve şāliş üzre giden yā olar 200b-15
 yabana şalıvirirlerdi dağı ol ģāl üzre gezerdi 242b-29
 iş üzerinde gün geçirmek gün yüzün bir iş üzre 282b-12

2.2.7.Fiiller

2.2.7.1. Şahıs Ekleri

İnceleme metnimizde üç tip şahıs ekinin kullanıldığını görmekteyiz. Bunlar, şahıs zamiri ve iyelik kökenli şahıs ekleri ile emir kipinde kullanılan şahıs ekleridir.

2.2.7.1.1. Şahıs Zamiri Kökenli Şahıs Ekleri

1. **tekil şahıs zamiri:** -m bil-mez+em 201b-15

2.2.7.1.2. İyelik Eki Kökenli Şahıs Ekleri

2. **tekil şahıs zamiri:** -ñ racülün denifün dese+ñ 200b-30

1. **çoğul şahıs zamiri:** -°K didüg+imüz 202b-04

2.2.7.1.3. Emir Kipinde Kullanılan Şahıs Ekleri

Emir eki, hem kip hem şahıs ekidir. Emir kipi, “2.2.7.2.2.1. Emir Kipi” başlığı altında incelenmiştir.

2.2.7.2. Şekil ve Zaman Ekleri

2.2.7.2.1. Bildirme-Haber Kipi Ekleri

2.2.7.2.1.1. Görülen Geçmiş Zaman: -dU

1. **tekil şahıs:** yat-du+m 275a-28, toy-du+m 244b-11, kan-du+m244b-12

2. **tekil şahıs:** haṭā it-dü+ñ 211a-07, sev-dü+ñ 241a-12

3. **tekil şahıs:** togru+l-dur-dı 211b-06

1. **çoğul şahıs:** an-du+k 206a-27, bul-du+k 238b-28

3. **çoğul şahıs:** di-di+ler 263b-11, gel-di+ler 275b-01, ol-dı+lar 252a-16, vir-di+ler 203b-16

2.2.7.2.1.2. Öğrenilen Geçmiş Zaman: -mİş

3. **tekil şahıs:** düş-miş 209a-05, kâfiyelen-miş 209a-24, di-miş 209b-02, bağlan-miş 212a-11

3. **çoğul şahıs:** di-mişler 225a-03

2.2.7.2.1.3. Geniş Zaman: -°r

1. **tekil şahıs:** göster-ir+em 242b-19, bil-mez+em 201b-15

2. **tekil şahıs:** di-r+sin 201a-01, kıl-ur+sın 201a-01

3. **tekil şahıs:** yi-n-ür 204b-28, aç-ar ve cilā vir-ür 207b-12, yapraklan-ur ve yeşil olur 208a-29, az ol-ur 210a-05

3. **çoğul şahıs:** di-r+ler 200b-02, del-er+ler 203a-19, düz-er+ler 203b-19, çek-er+ler 204a-18

dürt-er+ler 207b-11, çat-ar+lar ve çit-er+ler 208a-24, bitişdir-ir+ler 208b-23, saç-ar+lar ve dök-er+ler dağı karışdur-ır+lar dağı yala-r+lar 214b-23

Metnimizde geniş zamanın olumsuz çekiminin örnekleri şunlardır:

Bil-mez+em 201b-15, din-mez 202b-14, ye-mez 204b-18, gerek-mez 205a-06, din-mez 205b-19, çözüml-mez 209b-21, git-mez 215b-21, işit-mez 230a-05, di-mez+ler 232a-13

2.2.7.2.1.4. Gelecek Zaman: -°caK

3. **tekil şahıs:** gid- ecek 211a-20, şaklı- caK 267b-24, var- ıcaK 256a-06, ‘ahd id-icek 263b-10, ol-ıcaK 259a-02, var-ıcaK 256a-06, bat-ıcaK 211a-28, kaç- ıcaK 236a-14, kaynı-caK 274a-20

2.2.7.2.2. Tasarlama-Dilek Kipleri

2.2.7.2.2.1. Emir Kipi

3. **tekil şahıs:** emme-sün 261a-12, ekşi-sin 260b-16, divşiril-sin, uyuş-sun 257b-19

2.2.7.2.2.2. Şart Kipi: -sA

1. **tekil şahıs:** et-se+m 204a-05, iste -t -se+m 236a- 11
 2. **tekil şahıs:** de-se+ñ 200b-30, şalı vir-se+ñ 219b-22, yürüt-se+ñ 244a-23, böl-se+ñ 253a-03
 3. **tekil şahıs:** vir-se 200b-11, yi-se 214b-28, üzöl-se ve git-se 237b-26, işit-se 238b-22
 1. **çoğul şahıs:** iste-se+k 244a-23, sevme-se+k 244b-11, yüz-se+k 229a-06
 3. **çoğul şahıs:** duta қо-sa+lar 258b-05, bağla-sa+lar, at-sa+lar 258b-07, ol-sa+lar 267a-02

2.2.7.2.2.3. İstek Kipi: -A

1. **tekil şahıs:** gör-e-yin 212a-16
 3. **tekil şahıs:** gel-e ve gid-e ayaklay-a 238b-24, şavur-a 217b-24, urun-a 271b-24

2.2.7.2.2.4. Gereklilik Kipi

İncelediğimiz metinde gereklilik kipi olarak bir ek kullanılmamıştır. “gerek” sözcüğü kullanılmıştır.

kendüye gerek olan nesnelere 263b-19, gâyet gerek olıcaK 261b-26, şatım ehli olsun ve gerek olmasun 241b-20

2.2.7.3. Birleşik Zaman Çekimleri

2.2.7.3.1. Hikâye Birleşik Çekimi: *-dI*

2.2.7.3.1.1. Öğrenilen Geçmiş Zamanın Hikâyesi:

öğeret-miş+dü+k 280a-02, bırak-mış i-di 201a-11

2.2.7.3.1.2. Geniş Zamanın Hikâyesi:

di-r-ler-i-di 202b-03, id-er+ler+i-di 210b-04, düz-er-i-di 211b-05, vir-ür-ler-i-di 215a-15, işle-r-i-di 224a-12, dut-maz-i-di 242b-25

2.2.7.3.1.3. Şart Kipinin Hikâyesi:

söyle-se+y-i-di 271b-08, yügürt-se+y-i-di 230a-11, kon-sa+y-dı282b-03, doğan-sa+y-duñ 282a-06

2.2.7.3.2. Rivayet Birleşik Çekimi: *-miş*

sür-er+i-miş 277a-06

2.2.7.3.3. Şart Birleşik Çekimi: *-sa*

2.2.7.3.3.1. Görülen Geçmiş Zamanın Şartı:

Ol-dı+lar+sa 237a- 28

2.2.7.3.3.2. Geniş Zamanın Şartı:

kanķı ucı ol-ur+sa olsun 266b-23, yiyni çal-ar+sa+ñ 266a-23, soķ-ar+sa öldürür 274b-14

2.2.7.4. Soru Eki

Fiil çekimlerindeki soru şekli sürekli düz ünlü taşıyan –mı, -mi soru eki (edatı) ile yapılmaktadır. Yuvarlak ünlülü şeklinin kullanılmamıştır.

erkek **mi** veya dişi **mi** 327b-03, virür **mi** ve virmez **mi** 283a-09

2.2.7.5. Sıfat-Fiil Ekleri

-An+:

yaķın ol-an 201a-15, nesne şat-an 201a-29, ķayıll olma-y-an 202a-14, erinden kaç-an ‘avrat 203a-28, bāķi kal-an 203b-07, aşılı dur-an 203b-10, boğazlan-an 205b-08

-dUK+:

berkit-dik+leri 250b-04, dik-dük+leri 267b-26, di-dük+leri 200b-19, et-dük-leri 210a-19 berkit-dük+leri 211a-29, iste-dük+leri 220b-04, ört-dük+leri 230a-26

-mAz+:

yumşa-maz ve eri-mez 236b-09, südi çık-maz 249b-28, utan-maz 263b-16, el açıl-maz ve yazıl-maz 274b-12

-mİş+:

kana bulaş-mış ve bulan-mış 200b-12, arka düş-miş 201a-03, karar-mış 201a-08, yaramaz ol-mış 202a-01, olıgel-miş+e 202a-12

2.2.7.6. Zarf-Fiil Ekleri**-A+:**

nişānuñ bir yanını yar-a ve çık-a gid-e 248b-26

-ı+:

di-y-i+virmek 219b-07, şat-ı+viren, al-ı+viren 238a-29

-U+:

ol-u+gelişe 274a-09, şızmasun diy-ü 274a-10, yit-ü+vermek 222a-02

-ub+:

çoğal-ub taşmak 222a-04, yabana at-ub 222a-14, şayma-y-ub 222b-13, kımıldanma-y-ub 222b-23, ufatdur-ub 224a-19, inanma-y-ub 225a-07, ustazlan-ub 225b-15

-mAdAn+:

yetişüb ol-madan 200b-10, ayrış-madan 202b-15, yağmur yağ-madan 208a-29, gözi açıl-madan 258a-08, yi-meden 220b-10, in-meden 242b-20, yet-meden 262a-19

-IncA+:

kayna-y-ınca 262b-03, güneş bat-ınca 267b-18, var-ınca 269b-14, şuşa-y-ınca 283a-01 çev(i)r-ince 210b-12, denme-y-ince 213a-06, şu iç-ince 213a-14

-dUkCA+:

çök-dükçe 210b-14, yürü-dükçe 217b-21

-ken+:

yürür-ken 204b-25, kuş uçar-ken 217a-14, ağıdıvirür-ken 222b-08, sevinir-ken 222b-26, yir-ken 224b-12, segirdir-ken 232b-03, bişirir-ken 236b-09, şağar-ken 246a-22

2.2.7.7. İsim-Fiil Ekleri**-mAK+:**

dut-mak ve şancı-mak 249a-19, bozul-mak ve kurul-mak 255a-15, ovala-mak 272a-03, ıştır-mak ve çine-mek 272a-04, berk yürüme-mek 272a-06, segirt-mek 272a-11

-mA+:

ağ-ma+y-a 200b-19

2.2.7.8. Birleşik Fiiller**2.2.7.8.1. İsim + Yardımcı fiilden oluşan birleşik fiiller****eyle-:**

pāre pāre eyle- 200b-03, yok eyle- 277a-25, belirsüz eyle- 277a-25, ırak eyle- 275b-22, hor hakir eyle- 271b-11, hamle eyle- 271b-02, un eyle- 275a-24, kaşd eyle- 265b-29, helāk eyle- 262b-03, çörüm topuk eyle- 262a-27, feryād eyle- 259b-26, i' rāz eyle- 259b-26, şağır eyle- 259b-10, hengāme eyle 259b-07, barmağla işaret eyle- 258b-17, nefş eyle- 258a-06, alaca eyle- 258a-06, āşikāre eyle- 256b-28, keskin eyle- 276a-03, tağıt- ve perākende eyle- 275a-09, minnet eyle- 280a-21, ikrār eyle- 255a-08, düşmanlık eyle- 252b-26, bahşişi az eyle- 253a-08, tımar eyle- 243a-22, hasta eyle- 251a-16, bölük bölük eyle- 250a-26, āşikāre eyle- 247b-07, bileyüb yürken ve keskin eyle- 246a-25, zabt eyle- 243a-21, seyr eyle- 242a-17, āsān eyle- 241b-07, yürken eyle- 240a-28, büryān eyle- 238b-09, zebūn eyle- 237a-21, tıru eyle- 235b-22, beraber eyle- 236b-18, tağayyür eyle- 233b-19, kazanc eyle- 233a-12, qahr eyle- 232b-06, düz eyle- 229a-13, hasta eyle- 229a-03, şāfi eyle- 227b-16, yidi eyle- 227b-08, sākin eyle- 216a-08, kabz eyle- 226a-29, yarar eyle- 222a-23, sākin eyle- 216a-08, selgi eyle- 214b-06, sülpük eyle- 214b-06, yatlu eyle- 211b-16, gin eyle- 210a-16, perākende eyle- 204b-09, şaman eyle- 202b-23, toparlak eyle- 202b-06, minnet eyle- 280a-21, bahşişi az eyle- 253a-08, perhiz eyle- 225b-18, hürmetlü eyle- 215b-07

id-:

beraber id- 283a-24, ihtisāş id- 201b-19, naqş id- 201a-12, maẓmūm id- 201b-24, gūmān id- 283a-09, isti' māl id- 282a-25, selk id- 281b-19, kaşd id- 281b-06, ceng ü cidāl id- 281a-21, hażz id- 280b-52, gāyit id- 280a-12, geñlik id- 279b-18, yok id- 279a-23, başın aşığa id- 279a-01, tama' id- 279a-29, oñmadıklık id- 278a-26, gāyit id- 280a-12, helāk id- 277b-11, otacılık ve qaracılık id- 276b-25, kat kat id- 276b-21, nüzül id- 276a-24, ırak id- 275b-25, keleksüzlik id- 275b-15, çabukluk id- 275b-15, bahillik id- 273a-17, ceng id- 275a-19, sem id-274a-08, zamm id-273a-06, 'ādet id-271b-03, seyāhat id-270b-15, āşikāre id-270b-03 tımar id- 266b-15, hıdmet ve kulluk id- 267b-06, konaqlık id- 267b-07, gāza id- 269b-04, zamm id- 273a-06, ceng id- 275a-19, hamle

id- 275b-29, ceng ü cidāl id-281a-21, kaçd id- 281b-06, ses selk id- 281b-19, gümān id- 283a-09

it-:

yoğ it- 200b-04, kılıç şaykal it- 201b-04, dermān it- 201b-29, yumşak it- 202a-22, eyü it- 202a-23, ikdām it- 203a-26, işlah it- 207a-16, habs it- 207b-02, cem' it- 207a-17, yaqīn it- 208b-23, zebūn it- 208b-28, işāret it- 209a-01, nazm it- 209a-12, merhamet it- 209a-12, söz naql it- 209a-14, zebūn it- 208b-28, rivāyet it- 209a-14, şefkat it- 210b-07, āsān it- 210b-19, nişān it- 212b-16, berk it- 213a-24, ilhāf ve ibrām it- 214a-12, rağbet it- 214b-15, kuvum it- 215a-14, mu'azzez it- 215b-02, 'arz it- 215b-02, ri'āyet it- 215b-14, kazanc it- 216a-20, naqş it- 216a-24, secde it- 217a-18, mermet it- 218a-17, zulm it- 220a-03, imtiḥān it- 219a-07, zulm it- 220a-03, rīm it- 220b-13, zeyreklik it- 223b-10, zann it- 223b-10, baş tırāş it- 223b-27, vaḫi it- 225a-17, seyr it- 226a-06, ta'n it- 227b-08, miskinlik it- 228a-23, cömerdlik it- 229b-21, kulluk it- 230a-29, zinā it- 233a-27, içlilik it- 233b-07, sefer it- 233b-08, pāk it- 236a-05, kahr it- 236a-24, uğruluk it- 237a-18, ḥükm it- 237a-29, dibāğat it- 237b-07, teslim it- 337b-15, aḫilik it- 238a-11, ğalabe it- 238b-05, biryān it- 238b-08, cem' iyyet it- 238b-17 yüce ve yüksek it- 239a-06, ḥorluk it- 242a-05, teklif it- 242a-05, yaramaz it- 244a-11, gökçek it- 244a-26, vaḫ' it-244b-06, mesāfe kaḫ' it- 245a-29, cümle it- 246b-09, ḫaml it- 246b-10, şart it- 248a-05, yol it- 248a-14, edeneklik it- 249a-07, dilek it- 252a-01, āvāze it- 253a-06, baḫşiş it- 253b-12, ḫile it- 253b-19, laḫif it- 254b-11, ḫikāyet it- 257a-21, şibāğ it- 258b-20, ḫile it- 261b-05, āşikāre it- 260a-05, efgān it- 261a-01, men' it- 262a-09, ḫidmet it- 266b-16, ses it- 267a-11, āvāz it- 267a-11, kuyumculuk it- 268b-18, beyān it- 270b-03, kazanc it- 270b-05, feryād it- 272a-09, hengāme it- 273b-06, zarar it- 273b-16, yeyniçeklik it- 275b-13, zulm it- 274a-02, çükeleklik it- 275b-14, çāpūkluk it- 275b-14, tañlar it- 277b-08, tañaz it- 277b-06, belürsuz it- 279a-23, ğalebe it- 277b-16, töhmet it- 283a-07, gümān it- 283a-06, men' it- 282a-25, kaçd it- mek 281b-06, tayalık it- 281b-13, emziricilik it- 281b-13, genlik it- 279b-17, ḫama' it- 279a-28, yoğ it- 278b-24, belürsuz it- 279a-23

kıl-:

āşikāre kıl- 244a-26, zeyt yağı kıl- 226a-11, namaz kıl- 217a-18

ol-:

yumrı ol- 200b-22, yatlu ol- 200b-26, ta'yin ol- 200b-28, egri ol- 201a-05, kabīle ol- 201a-14, ğālib ol- 201a-20, zelil ol- 201a-20, yoğsul ol- 201b-06, 'aqlsuz ol- 201b-09, yaramaz ol- 201b-29, kīn ol- 2201b-29, dil tolaşık ol- 202b-15, münkād ol- 203a-10, tiz ol- 204a-04, fāsīd ol- 204a-04, gin ol- 204a-22, pāk ol- 205a-08, düz ol- 205a-11, yügrek ol- 205a-12, qarārsuz ol- 205a-14, ḫor ol- 205a-18, ğāfil ol- 206a-24, muḫābil ol- 207a-08, bozrak ol- 207b-09, yeyni ol- 207b-13, ḫāşil ol- 208b-10, bitişik ol- 208b-21, çirkin ol- 209a-04, yayağ ol- 209b-22, sekil ol- 210a-01, kabīle ol- 210b-08, ḫalife ol- 211a-23, dölek ol- 212a-17, kādīr ol-212a-27, süst ve sülpük ol- 212b-02, yapışık ol- 213a-18, ḫariş ol- 213a-04, ḫoşnud ol- 213b-18, ğālib ol- 213b-20, yığlanıcı ol- 214a-22, ḫoş ol- 214b-22, sünnetsüz ol- 214b-26, ulu ol- 215b-10, ırak ol- 215b-24, beraber ol- 217a-08, muḫīm ol- 217b-03, yara ol- 219b-26, ishāl ol- 221b-19, kolay ol- 221b-15, geçegen ol- 221b-15, ishāl ol- 221b-19, göz gök ol- 222a-29, az ol- 222b-17, kefil ol- 223a-01, lāyık ol- 223b-12, yaramaz ol- 223b-22, eksik ol- 224a-04 dülek ol- 224a-15, tiz ol- 224b-01, mübtelā ol- 224b-16, yaqīn ol- 224b-20, zındik ol- 225a-09,

cerb ol- 226a-02, pul pul ol- 226b-11, rāḥat ol- 227a-01, fāriğ ol- 227a-09, bol ol- 227b-13, yufka ol- 229b-08, ısılık ol- 229b-18, ṭoğrı ol- 230a-06, ḥayrān ol- 230a-11, pişmān ol- 230a-27, ġāfil ol- 231a-14, görklü ol- 232b-09, uğurlu ol- 232b-10, ġālib ol- 233a-13, alçaq ol- 234a-06, pişmān ol- 234b-17, egri ol- 234b-23, epsem ol- 235a-12, serḥoş ol- 235a-20, sıvıq ol- 235b-01, müzekker ol- 235b-20, mü'enneş ol- 236a-13, uşal ol- 236a-20, katı katı ol- 237a-09, müslimān ol- 237b-13, cömerd ol- 238a-13, ġāfil ol- 238a-19, za' f ol- 238b-05, 'arız ol- 239b-23, ḥasta ol- 241b-13, helāk ol- 241b-13, bölük bölük ol- 245a-03, muḳim ol- 245a-15, vāki' ol- 245b-08, ḥariş ol- 246a-06, yigit ol- 247b-14, artuq ol- 248b-29, iri ol- 249a-21, qarārsuz ol- 249a-21, tar ol- 249b-07, düşvār ol- 249b-07, 'aşıq ol- 251a-17, mehri ol- 251b-06, gözi dağal ol- 252b-10, māyil ol- 252b-13, sekel ol- 253b-07, yüce ol- 255a-04, ḥāzır ol- 256b-20, pır ol- 257b-02, māyil ol- 258b-03, buruq ol- 259a-06, berk ol- 259a-06, şāfi ol- 260b-25, bī-hüde ol- 262b-06, şayd ol- 268a-26, za' if ol- 269a-12, yoq ol- 272b-10, kötürüm ol- 273a-07, zebün ol- 273a-20, şağır ol- 276a-19, temiz ol- 280b-23, қоқulu ol- 280b-23, tatlu ol- 280b-23, qarañlıq ol- 282b-24, qarayağız ol- 283a-03, kuvvetlü ol-383a-17

olın-:

isti' māl olın- 210b-10, vaṭı olın- 225a-18

al-:

ödünç al- 203a-08, kīnin al- 203b-23, mīrāş al- 209a-06, qokusun al- 218b-20, müşaḥḥarlığa al- 229b-03, yol al- 233b-03, şatun al- 249a-02, zekāt al- 255b-04, bal al- 255b-20, maşarlığa al- 279b-17, ḥaqqın al- 282b-15

bul-:

bahāne bul- 203b-02, qokusun bul- 218b-20

uy-:

bir kimesneye uy- 257b-20, boyun uy- 280a-05

vir-:

göyi vir- 203a-09, 'ivaż vir- 203a-10, kimsenüñ diyetin vir- 203a-14, cevāb vir- 209b-04 nesne vir- 212a-04, māl vir- 212a-07, 'ulüfe vir- 212a-07, ḥaber vir- 212a-24, rişvet vir- 213a-09, yonca vir- 213b-25, gümān vir- 220a-15, āvāz vir- 228b-04, selām vir- 237b-13, şemen vir- 251b-29, ağızlıq vir- 253b-13, ṭanıqlıq vir- 256b-18, and vir- 258b-07, şıtlıq vir- 263a-18 āvāze vir- 265a-26, ṭarlıq vir- 271b-26, boyun vir 280a-05

göster -:

yüce göster- 223a-24

getür-:

ḥaber getür- 212b-09, ortak getür- 248b-17, şu getür- 277b-16

2.2.8. Ek Fiil - İsim Fiil

2.2.8.1. Görülen Geçmiş Zaman Kipi

alışında dennār idi 202b-21, divān idi 203a-07, zürvün idi 204b-04, ribvetün dimek idi 208b-09, varağ idi 216b-13, bir kaç yıl idi 217b-18

2.2.8.2. Şart Kipi

bunlara beñzer her ne var+(i)sa 251a-08, kişi açık+(i)sa 263a-08

2.2.8.3. Geniş Zaman

oyun+dur 200b- 02, şol bulut+dur 282b-1, ma^çnāsına+dur 282b-07, kanad+dur 282b-03, adı +dur 282a-20, çirk+dür 200b-07, ma^çnāsına isim+dür 282b-29, şol göz+dür 282a-17

2.2.9. Yabancı Unsurlar

2.2.9.1. Arapça Unsurlar

2.2.9.1.1. Başa Gelenler

bi- : dirler bi-zikri'z-zenbi, bi-ḥarekāti'r-rā'ı toprağa ulaşub 214b-29

zū : dağı kılıcı olan kimesne zū-seyfin gibi 243a-29

2.2.9.1.2. Sona Gelenler

-āt : ricālāt 209b-25, bi-ḥarekāti'r-rā'ı toprağa ulaşub 214b-29, anlara rüfeydāt dirler 215a-18, anda oğ düzerler dağı ol oğlara raqamiyāt dirler 216b-18, cem^ç i ramazānāt gelür 218a-06

-ī : türki ırmağınıñ adıdur 243a-09, tohum ki fariside zire dirler 239b-20

-iyyet : zürriyyet 204a-02, zamān-ı cāhiliyyetde 207a-15, ^çubüdiyyet gibi 216b-03, cem^ç iyyet itmek 238b-17, ra^ç iyyetüñ emirlerine 243a-21, cibiliyyet 281a-29, vaḥşiiyyeti ma^ç nāsına 204a-22

-ün : sāliḥün 236a-14, müteferriḳün 253b-28

2.2.9.2. Farsça Unsurlar

2.2.9.2.1. Başa Gelenler

bī- : bī-hüde olmağ 262b-06

nā- : nā-kes olmağ 273b-28,

2.2.9.2.2. Sona Gelenler

- ān** : bir erkekle bir dişiye zevcān dirlir 225a-22, kehkeřān 247a-26
- bān** : kāfile ve kārban 243a-19
- bīn** : dūrbīne 234a-16,
- dār** : cennet hazīnedārı 213b-19, dāndār kişi 203a-13,
- kār** : hıdmetkārı 207b-17, perhīzkār 214a-22, ustakār 266b-17, hīlekār 269a-02, tama^c kār 279b-01
- veş** : āvāzveř katı olduğün kulağ şağır eylemek 259b-10

200-b

01. ve'd-dümme'tü bi'z-zammi şümme't-teşdîdi ve'd-dümetü bi'z-zammi şümme fethatin 'arab tavşanınıñ delikleriniñ ve hücreleriniñ yiridür ve cem' u'd-demâm'ü devāmm bi'l-fethi ve teşdîdi'l-mîmi ve dağı demmetün bi'l-fethi ve't-teşdîdi
02. bir dürlü oyundur ki 'arablar oynarlar ve dağı yola dirler tarikatün gibi ed-dimmetü bi'l-kesri şümme't-teşdîdi koyun kığı ve deve yüñi ba'ratün gibi el-demdemü bi-fethi'd-dāleyni yüksek yir ki yumşak
03. ola rābiyetün sehletün gibi ve'l-cem'ü demādim bi-uruzfethi'd-dāli'l-ülā ve kesri's-şāniye ed-demdemetü bi-vezni'z-zelzeleti birisine yire yapışdurmak ve ulaşdurmak ve tağılub pāre pāre eylemek yuğālū <arapça>
04. <arapça> ve dağı yok itmek yuğālū <arapça> ve dağı bir kimse tasasından kendü kendüye soğranmak ve başına gümrenmek
05. kezā fi'l-muğaddime ve'd-demîmü bi-fethatin şümme kesratin dîne talāk şunmak ve dürtülmüş çömlek ve her nesne ki üzerine bir nesne şunmuş ve dürtülmüş olaf ve çirkin yüzlü kişi yuğālū <arapça>
06. <arapça> ed-dimenü bi'l-kesri çirk ser kığı gibi ve koyun kığı ve deve yüñi ba'ratün gibi el-dimnetü bi'l-kesri sükûni'l-mîmi koyun ve deve yatağından üzerine aşub
07. ve ayaklayub berkidüb kemre eylediği çirkdür ve dağı nāsı ayaklarıyla basmağla berkidüb ve miğre eyleyüb qarartdukları çirk ve mezbele kemā yuğālū <arapça>
08. <arapça> ve'l-cem' u'd-dimenü bi-kesratin şümme fethatin ve dağı dimnetün kesr-i dāle ve sükûn-ı mîmle gönülde kin tutub hased itmege
09. dirler hıkd gibi yuğālū <arapça> el-demün bi'l-fethi yiri çirk dökmekle oñarmak ve beçermek yuğālū <arapça> ed-demānü
10. bi'l-fethi ve't-tahfif ħurmā ağacında dağı yetişüb olmadan yaramaz olub çürüyüb qararmak kemā yuğālū <arapça> ve dağı kaçan ki
11. yuğarusı çürüyüb qararmakda aşağısından yine ışgın virse <arapça> dirler demmün bi-fethi'd-dāli ve zammi'l-mîmi'l-müşeddedeti bir mevzi' üñ adıdur ed-demā
12. bi-vezni'l-'aşā bir nesne kana bulaşmak yuğālū <arapça> ed-demī bi-fethatin şümme kesratin şümme yā'in sākinetin kana bulaşmış ve bulanmış nesne şey'ün mütelevvişün bi'd-demi gibi

13. ed-demü bi'l-fethi ve't-tahfifi kan aslında demevün idi bi-fethateyni bu vecih üzre teşniyesi demevān gelür ve sibeveyh katında aşlı demyün idi bi-fethati'd-dāli ve sükūni'l-mīmi ve müberred katında
14. aşlı demeyün idi bi-fethateyni bu kaviller üzre teşniyesi demeyān gelür ve üç kavil üzerine cem' i dimā'ün bi'l-kesri ve dümiyyün gelür bi'z-zammi şümme kesratin şümme teşdidin kavil-i evvel üzre bundan
15. giden vāv olar ve kavil-i sānī ve sālīs üzre giden yā olar ve hüve'l-aşaḥḥu kezā fi's-şihāhi ve daḥı bunuñ taşgīr dümeyyün gelür bi-zammetin şümme fethatin şümme teşdidin ve buña nisbet demiyyün bi-fethatin
16. şümme kesratin şümme teşdidin demeviyyün gelür bi-fethateyni şümme kesratin şümme teşdidin ed-dimetü aḥaşşu mine'd-demi ke-beyāzin ve beyāzatin ed-dümyetün bi'z-zammi ve sükūni'l-mīm fil kemügünden ve buña beñzer nesnelerden
17. olan pūta ve şūrete dirler ki anda kızıl renk ola kan gibi ve'l-cem' ü ed-dümā bi-zammetin şümme fethatin şümme elifin ve daḥı şol ton ki anda şūret ola aña daḥı dümyetün dirler sātī demā
18. bir taḡuñ adıdur ki hīç bir gün olmazdı illā anuñ üzerine kan döktilerdi ed-dāmiyetü bi-kesratin ve tahfifi'l-yā' i şol baş bargıdur ki andan kan çıka lākin
19. aḡmaya demü'l-aḡaveyn iki qarındaş kanı didükleri kızıl pusdur ki eṭibbā katında meşhūrdur ' andem daḥı daḥı dirler ve demü's-su' bān ve demü't-tennīn daḥı dirler
20. faşlü'd-dāli ve'n-nūni ve mā yüsellīşühümā ed-denā'etü bi'l-fethi ve'l-meddi ve'd-dünū'etü bi-zammeteyni ve bi'l-hemzeti beyne'l-vāvi ve'l-hā' i yatlu ve kötü iş işlemek ve yatlu işleri
21. işleyüb kimseden utanmamak yukālū <arapça> ed-denā bi-fethateyni mehmüzü'l-lāmi
22. arka göz ve yumrı olmak ḥadebe gibi yukālū <arapça> ed-deyinü bi-fethatin şümme kesratin şümme yā' in sākinetin şümme hemzetin yatlu ve kötü iş işleyen kişi ḥabis ve denī gibi
23. ed-denī'etü alā vezni fa'iletin eksiklik naḡīşā gibi ed-dinābetü ve'd-dinnebetü bi-kesri'd-dāli ve fethi'n-nūni'l-müşeddedeti fihimā kışa boylu қаşır kimesne ed-denesü bi-fethateyni kir vesahḡ gibi ve kirlenmek
24. yukālū <arapça> ed-denḡasatü bi-vezni'd-daḡraceti bir cemā'atūñ ortalarını azdurub ifsād eylemek yukālū <arapça>

25. <arapça> ed-danķaşatü bi-vezni'd-daħraceti mişlü'd-denķasati ve ķad sebeķa ve daħı bir nesneye gözün ķapayub baķmaķ yuķālü <arapça>
26. <arapça> ed-dene' u bi-fethayteyni ķaşşāb boğazladuğı deveden yabana atduğı nesnelere ve daħı ĥor ve ĥaķır olub yatlu olmaķ zıll gibi
27. yuķālü <arapça> ed-deni' u bi-fethatin şümme kesratin ĥırsuz ĥor zelil kimesne ed-denefü bi-fethateyni şol ĥastalıķdur ki kişiyeye çok zaman lâzım olub öldürmege
28. yaķın eylemeye ve daħı bir kimsenüñ ĥasta ağırlanub ölmege ta'yin olmaķ yuķālü <arapça>
29. <arapça> gele bi-fethateyni müzekkeri ve mü'ennesi müfredi ve müsennā ve cem' i beraberdür ammā kaçan ki racülün denifün deseñ dāluñ fethıyla ve nūnuñ kesriyle mü'enneşde denifetün

201-a

01. dirsın ve daħı mü'enneş ve müsennā ve mecmü' kılırsın ve daħı denef fethateynle güneş batmağa yaķın olub şararmağa dirler yuķālü <arapça>
02. <arapça> ed-dāniķü bi-fethin'n-nūni ve kesrihā iki kırať dirler ki bir dirhemüñ altı bölüğünden bir bölügidür südüsü'd-dirhem ma' nāsına ve daħı bir altunuñ altı bölüğünden bir bölüğüne de
03. dirler südüsü'd-dinār gibi kezā fi'n-nihāye ve az olar ki dānāķ daħı dirler dirhām didükleri gibi ve'l-cem' u devāniķ ve'd-devāniķ ve'd-devāniķ ve daħı dāniķ kesri-nūnla arķa düşmiş nesneye dirler
04. mehzül sāķıť gibi ed-dinnāmetü bi-kesri'd-dāli ve fethi'n-nūni'l-müşeddedeti fihimā kışa boylu ķaşır gibi ed-denenü bi-fethateyni tavaruñ öñ ayakları kışa olub gögsi yire yaķın olmaķ
05. <arapça> ve daħı kişinüñ bili bükülüb arķası egri olmaķ dādü çuķur olmaķ inĥinā 'ü'z-zahri
06. <arapça> ed-dennü bi'l-fethati şümme't-teşdidü küp ĥubb gibi ve'l-cem' u dinānün bi'l-kesri ed-dendenetü bi-fethi'd-dāleyni bir kimsenüñ avāzun işidüb ne didüğüñ añlayamamak kemā yuķālü ed-dendenetü
07. <arapça> ve daħı bir kimesne bir mekānda gidib gelmek yuķālü <arapça> ed-dendenü bi-kesrateyni beynehümā

08. sükûnün çok durmağdan kararış ot danyâl bi-kesri'n-nûni bir peygamberüñ adıdur ki yüzügi kaçına iki arslan şüreti naşş idüb ve bu iki şüretüñ arasına bir er şüretin
09. yazdurmış idi ki bu iki arslan şüreti ol er şüretini yalar şeklinde idi bunuñ dağı aşı buydı ki ol vakit ki buhtunaşşar didükleri kâfir pâdişâhı oğlancıkları
10. arayub buldurub öldürürdi bu danyâl nebî dağı vücûda gelüb anası dağı bunu bir mişe arasına bırakmış idi bu kâfirüñ zararından kurtulmak umusuna allâhü te' a. dağı bunuñ üzerine
11. bir erkek arslan kodı şaklamağçün bir dağı dişi arslan kodı emzirmekçün ve dağı bu iki arslanlar bunu yalarlar idi vaqtâ kim büyüyüb yigit oldu bunları yüzügi kaçına
12. naşş iderdi allâhü te' âlâ'nuñ virdügi ni' meti unutmamak için kezâ fi'l-mağrib ed-dünneku bi-zammetin şümme teşdîdin yakîn olmak yukâlû <arapça>
13. <arapça> ve'l-cem' u ed-dünâ bi-zammetin şümme fethatin aşında dünevün idi vāv elife kalb olundu dünâ oldu ve'n-nisbetü ileyhâ dünyâviyyü ve kıle dünyeviyyü ve düneyiyyü ed-denâ bi-vezni'l- aşâ bâdiyede bir mevzi' ün
14. adıdur ed-deniyü bi-fethatin şümme kesratin şümme teşdîdin yakîn olan nesne karîb gibi ed-denâvetü bi'l-fetîhi yakînlık ve kavim kabîle olmak qarâbet gibi yukâlû <arapça> faşlü'd-dâli ve'l-vâvi
15. ve mâ yüşellisühümâ ed-dâ'ü mehmüzü'l-lâmi hastalık maraz gibi ve hasta olmak yukâlû <arapça>
16. <arapça> ed-devlabü bi'l-fetîhi şol şu çarhıdur ki anı tavar döndürür kemâ yukâlû <arapça> ed-dâcetü bi't-tağfifi bir kimse cacetin ve kendüye
17. gereklü nesnesin aramağ kemâ yukâlû <arapça> ed-devbah bi-vezni'l-cevher vahşî canavâr yatağı kenâsi'l-vahş gibi ve dağı yir altında olan ev beytün
18. fi'l-arzı ma' nâsına ve dağı büyük ev içinde küçücük ev beytün şağîrün fi beytin kebîrin ma' nâsına ed-dâhu bi't-tağfifi bir nağışdur ki oğlancıklara yalduradurlar aldamağ için kemâ yukâlû <arapça>
19. <arapça> ed-devhatü bi'l-fetîhi ziyâde büyük ağaç her kankı ağaç olarsa olsun ve'l-cem' u devhun bi'l-fetîhi eyzan ed-devhu
20. bi'l-fetîhi bir şehri güçle alıb ehline gâlib olmak yukâlû <arapça> ve dağı hor zelil olmak yukâlû <arapça> ed-düdetü

21. bi'z-zammi bir dane kurd ve'l-cem' u dūdün ve cem' u'd-dūdi dīdān bi'l-kesri ve taṣḡirū'd-dūdetü düveydün ve kıyāsühü düveydetün ed-devdü bi'l-fethi ta'ām kurd düşmek ve buğdaya bit düşmek yukālū
22. <arapça> dūdān bi'z-zammi bir kabīlenūñ adıdur esedden ebū düvād bi'z-zammi bir ṣā' irūñ adıdur ayāddan ve kad yühmezü dāvūd ism-i a' cemīdür
23. vāv yirine hemze okunmaz ed-dāziyyü bi-kesri'z-zāli ve teşdīdi'l-yā' i ḥardāl gibi bir danedir ki turşuya koyarlar berkitmekiçün kemā yukālū <arapça> ed-devr
24. bi'l-fethi ve sūkūni'l-vāvi ed-deverān bi-fethatin bir nesnenūñ çevresinde dolanmak ve çevirtmek yukālū <arapça> ed-düvārü bi'z-zammi ve't-taḥfifi
25. baş çizgitmek düvārü bi'z-zammi ve't-taḥfifi bir pūtuñ adıdur ism-i ṣanem gibi ed-devvāretü bi'l-fethi ve teşdīdi'l-vāvi degirmen çarḥı ki şu anı döndürür ve ol daḥı degirmeni döndürür ve daḥı
26. kaḡnı tekeri ed-devvāriyyü bi'l-fethi ve teşdīdi'l-vāvi ve'l-yā' i dehr ve zamāna dirler ki insānı dürlü dürlü döndürür ed-dārü mü'enneşdür binayı ve 'arşai³ ve maḥallei⁴ cāmi' idür ve şehirlere diyār dirler
27. ehlini cāmi' oldığıçün ve daḥı kabīleye de dār dirler beyt didükleri gibi ve cem' u'l-killeti ed'irü bi'l-hemzeti ve terekehā ve'l-keṣirü diyārun bi'l-kesri ve dūrun bi'z-zammeti ed-dāratü aḥaṣṣün min'd-dāri daḥı ay aḡlı
28. didükleri nesnedür ki ayuñ çevresinde dolanur hāle daḥı dirler ed-dūriyyü bi'z-zammi ve teşdīdi'l-yā' i aḥad ma' nāsına yukālū <arapça> ed-dāriyyü bi-kesri'r-rā' i ve teşdīdi'l-yā' i küçücük koḡlu nesne şatan kimesneye
29. dirler 'atṭār gibi ve daḥı dārī diyü ni' met ıssı kimesneye dirler rabbū'n-ni' ami gibi evinde muḡim olub durduḡuçün ed-dā'iratü bi-kesri'l-hemzeti çevrim ḥaṭṭ ve yazıya dirler ve'l-cem' u devā'ir ve daḥı leṣker sınmaḡa da dā'iretün dirler

201-b

01. hezīmet ma' nāsına yukālū <arapça> ed-devserü bi-vezni'l-cevheri yoḡın erkek deve cemel-i zamem gibi ve dişi yoḡın deveye devseretün dirler ed-devseriyyü bi-fethi'd-dāli ve's-sīni
02. ve kesri'r-rā' i ve teşdīdi'l-yā' i ve'd-devserāniyyü bi'l-fethi ve fethi's-sīni ve teşdīdi'l-yā' i yoḡın kimesneye dirler ve daḥı devser nu' mān bin münzir'üñ leṣkerūñ adıdur ed-devsü bi'l-fethi

³ kām yirine vāv yirine <kesik> dirler vāvlar <kesik> arasındaḡı <kesik> ve boş yire dirler.

⁴ ve çoḡ olar ve ṭamla ve ādamlar deşerilmiş mekān.

03. ayağıyla bir nesneye berk bamsaşk ve ayaklamak ve hırmeni tavar ayağıyla ayaklamak ve dögenile döğüb şaman eylemek yukālū <arapça>
04. <arapça> ve dağı kılıç şaykal itmek yukālū <arapça> ve dağı devş
05. yemenden bir kabīlenūñ adıdur ed-devkesü bi-vezni'l-cevheri çok 'aded ve 'aded-i keşir gibi ve dağı arslan isimlerinden bir isimdür ed-devmaşu bi-vezni'l-ca' fera demürden tolğadur ki
06. savaş güninde başa giyirler ed-devmaşu bi-vezni'l-cevheri yüzi düz aq şoğan kezā fi'n-nihāyeti ed-devka' atü bi-fethi'd-dāli ve'l-kāfi yoğsul olmaq faqr gibi ve hor zelil
07. olmaq züll gibi ed-devfü bi'l-fethi bir nesne şuyla veya gayri nesneyle ıslatmaq yukālū <arapça> diyāfün bi'l-kesri cezirede bir mevzi' üñ
08. adıdur ki anda şām yörükleri olar ed-diyāfiyyü bi'l-kesri ve teşdidi'l-yā'i erkek deve ki yoğın ve büyük ola ez-züvku bi'z-zammi ve'd-du' ükü bi-zammeteyni 'alā vezni fa'ül bi'l-hemzeti ba'de'd-dāli ve'd-devākatü
09. bi'l-fethi ve't-tahfifi 'ağılsuz olmaq humq gibi yukālū <arapça> ed-devrakü bi-fethi'd-dāli ve'r-rā'i
10. şarāb ölçegi mikyālū'ş-şarāb gibi ed-devkü bi'l-fethi gökçek koçulu nesne dökmek ve sürtmek ve biri birine çatışub dönmek ve dolanmaq yukālū <arapça>
11. <arapça> ed-düvketü bi'z-zammi ve'l-fethi huşümet ve şerr yukālū <arapça> ed-devletü bi'l-fethi
12. savaşda bir leşker bir leşkere gālib olmaq ve'l-cem' u'd-divel bi-kesratin şümme fethatin ed-düvletü bi'z-zammi yoğsulıqdan baylığa yetişmek ve yatlu hālden eyü hāle yetişmek ve 'inde'l-ba' z
13. düvlet zamm-i dālla māla dirler ki arada dezgindürirler gāh şunuñ için olar ve gāh bunuñ için olar ve'l-cem' u dülān bi'z-zammi ve düvelün bi-zammetin şümme fethatin ve düvletün zamm-ı dāle
14. ve devletün feth-i dālla māl bir elden bir ele varmağa dirler ve 'inde'l-ba' z ikisi bile luğatdür bir ma'nāya gelür ve 'inde'l-ba' z düvletün zammile mālda isti' māl olunur ve fethile savaşda
15. isti' māl olunur ve 'inde'l-ba' z ikisi bile mālda ve harbde beraber isti' māl olunur ve ba' zılar ve ikisinüñ arasında fark nedür bilmezem ve demişdür ed-devlü bi'l-fethi ve sükūni'l-vāvi ve'd-dālū
16. ve'd-devāletü bi'l-fethi çizginmek ve dolanmaq ve bir elden bir ele varmaq yukālū <arapça> ve dağı devlün fethile eskimek yukālū <arapça>

17. <arapça> ed-düvlü bi'z-zammi bir kabîlenüñ adıdır ed-düveletü bi-zammetin şümme fethatin belâ vü zaḥmete düşvâr nesne dâhiye gibi el-devḥalletü bi-fethi'd-dâli ve'l-ḥâ'i ve teşdîdi'l-lâmi ve taḥfifin
18. ḥurmâ çöpünden tokurlar bir kapdur içine yaş ḥurmâ koyarlar ed-devîlü bi-fethatin şümme kesratin üzerine bir yıl geçmiş ot ed-devbelü bi-vezni'l-cevrebü şol gicirik eşekdür ki
19. hîç buymaz ed-devkaletü bi-vezni'd-daḥraceti yinir nesnelerden bir nesneye ihtîşâş idüb dâim anı yimek yuḳâlû <arapça> ed-devmü
20. ve'd-devâmü bi'l-fethi ve'd-deymümetü bi-fethi'd-dâli ve zammi'l-mîmi bir yirde berk durup gitmemek ve ıyılmamaḳ yuḳâlû <arapça>
21. <arapça> ve bir nesne kımıldanmayup durmaḳ yuḳâlû <arapça> ve daḫı cezgitmek ve dolanmaḳ deverân gibi <arapça>
22. <arapça> ve daḫı devmün fethile bir yirde durub gitmeyen nesneye dirler dâim gibi yuḳâlû <arapça> ed-düvâmetü bi'z-zammi şümme't-teşdîdi ağırşak gibi bir perlanḳıcdur ki
23. oḫlancıklar bir iplikle yir üstüne inerler daḫı yir üzerinde döner durur kemâ yuḳâlû <arapça> ed-devmetü
24. bi'l-fethi şakız ağacı ki şecerü saḳlin dirler ve'l-cem' u devmün bi'l-fethi devmetü'l-cendel bir ḥişâruñ adıdır ehl-i luḡat dâlini maẓmûm iderler ve ehl-i ḥadiş meftûḫ iderler
25. ed-düvedümü bi-zammetin şümme fethatin şümme kesratin bir kana beñzer nesnedür ki muz ağacınıñ özdeginden çıkar aḳar ḥazâl daḫı dirler kemâ yuḳâlû <arapça>
26. ed-dünü bi'z-zammi ḥor nesneye ve az nesneye dirler ḥaḳîrün yesîrün gibi bundan fi'l müştak olmaz ve ba' zılar ḳatında bundan fi'l gelür yuḳâlû <arapça>
27. ve daḫı düne fethile zarf-i mekândur fevḳuñ zıddıdır âlete dirler taḫt gibi ve daḫı yaḳîn yire dirler yuḳâlû <arapça> ve daḫı dut demek ma' nâsına isimdür
28. yuḳâlû <arapça> ed-devâ'ün/ed-divâ'ün bi'l-fethi ve'l-kesri ve bi'l-meddi fihimâ dermân ve dermân idicek otlar ve'l-cem' u edvîyetü bi-fethi'l-hemzeti ve kesri'l-vâvi ve edvâ'ü ve 'inde'l-ba'z divâ'ün kesr-i dâli
29. dermân itmek ma' nâsına maşdardur yuḳâlû <arapça> ed-devâ bi-fethateyni bir kimsenüñ içi derdden yaramaz olmaḳ ve ḥasta olmaḳ ve bir kimsenüñ gögsinde kîn olmaḳ

202-a

01. yuḳālū <arapça> ve daḥı deveye fetḫateynle iḫi derdden yaramaz olmuř kiřiye dirler yuḳālū
02. <arapça> bu ma' nāya müfred ve teřniye ve cem' i ve müzekker ve mü' enneř beraberdür ve daḥı aḳılsuz kimesne aḫmak gibi yuḳālū <arapça> ed-deviyü bi-fetḫatin řümme kesratin řümme
03. yā' in sākineten iḫi derdden yaramaz olmuř er yuḳālū <arapça> ve daḥı kimesneyi dermān olıcaḫ otlar biten yir yuḳālū <arapça> ed-deviyetü bi-fetḫatin řümme kesratin řümme
04. taḫfifi' l- yā' i iḫi derdden yaramaz olmuş ' avretün fāsıdetü' l- cevfi min dā' in ma' nāsına ve daḥı şol yir ki anda ' ilāc olunacaḫ fāyidelü otlar biter ed-düviyetü bi' z- zammi ve' l- kesri ve' t- taḫfifi süd üzerinde
05. řerbet üzerinde biten yufḳacıḫ ḳaymak kemā yuḳālū <arapça> ed-devānü bi' l- fetḫi ve' t- taḫfifi iḫine mürekkeḫ ḳoyduḫları nesne ya' nī mürekkeḫ ḳabı ve' l- cem' u deven
06. bi-fetḫatin ve düviyyü bi- zammetin şümme kesratin şümme teřdīdin ve deveyātün bi-fetḫateyni ed-deddü bi' l- fetḫi şümme' t- teřdīdi ve' d- deviyyyü ve' d- deviyyetü bi-fetḫi' d- dāli ve teřdīdü' l- vāvi ve' l- yā' i fihimā ve' d- dāviyetü bi- kesri' l- vāvi' l- muḫaffefeti ve teřdīdi' l- yā' i
07. yazı ve yaban mefāzetün gibi ve daḥı deviyyyün yabanda sākin olan kimesneye dirler yuḳālū mā bi' d- dāri deviyyyün ey eḫadün mimmen yeskünü' d- deviyyyü ve daḥı düvvün ' arab yirlerinden bir yirüñ adıdur arzun
08. min arzi' l- ' arabi ed-deviyyyü bi-fetḫin şümme kesratin şümme teřdīdin yil ḳııcıldıı ve ḳuř ḳanadı ḳııcıldıı ve bāl arusu ve dızıldıı ve ildisi kemā yuḳālū <arapça>
09. faşlü' d- dāli ve' l- hā' i ve mā yüřelliřühümā ed-dehmetü bi- vezni' d- daḫraceti büyük kimesne ayakları baḒlı gibi yürümeḫ ve daḥı deve adımını yaḳın yaḳın adıp ḳız tiz yürümeḫ ed-dehenecü bi- řalāři fetḫātin
10. bir cevherdür zümürdür gibi ed-dehānecü bi- zammi' d- dāli ve kesri' n- nūni iki hörgüçlü buḒur deve fārsiden ' arabı olmuřdur ed-dehrü bi' l- fetḫi uzun zamāna dirler zamānün řavilün gibi ve ' inde' l- ba' z ebed
11. ma' nāsınadur ve' l- cem' u duhūr bi- zammeteyni ve ḳavlühüm <arapça> o daḥı dehr ařaḒa inmek ma' nāsına mařdardur

12. yuḳālū <arapça> ve daḥı dehr olgelmişe dirler ‘ādet gibi yuḳālū <arapça> ve daḥı himmet ve ḳaşd ma‘ nāsına gelür yuḳālū <arapça>
13. <arapça> ed-dehriyyü bi'z-zammi ve kesri'r-rā'ı teşdīdi'l-yā'ı yaşlu kimesne müsinn gibi ed-dehriyyü bi'l-fethi ve kesri'r-rā'ı ve teşdīdi'l-yā'ı ḥaḳḳdan taşra olan ve ḥaşre vü neşre ve
14. ḳıyāmet gününe ḳāyil olmayan mülhid gibi ed-dehveratü bi-vezni'd-daḥraceti bir nesnei divşirüb daḥı şarub yire atmaḳ ve daḥı yedügi loḳmai büyütmek yuḳālū <arapça>
15. <arapça> ed-dihlīzü bi-kesri'd-dāli ve'l-lāmi ḳapuyula ev arası ya‘ nī ḳapu girdik yir mā beyne'l-bābi ve'd-dāri gibi fārisīden ‘ arabī
16. olmışdur ve'l-cem‘ u ed-dühālīz bi'l-fethi ed-dühsü ve'd-dühāsü bi'l-fethi fihimā şol yumşaq mekāndur ki şāfi ḳum olmaya ve toprak daḥı olmaya ve çamur daḥı olmaya ed-dühsetü bi'z-zammi bu didügimiz gibi
17. mekānuñ rengi ed-dehesü bi-fethateyni bir mekān bu didügimiz gibi yumşaq olub şāfi olmayub ve toprak olmayub çamur olmamaḳ yuḳālū <arapça>
18. <arapça> ve'l-ünşā dehsā'ü bi-vezni ḥamrā'e cem‘ uhümā dühsün bi'z-zammi ed-dehārīsü bi-fethi'd-dāli ve kesri'r-rā'ı düşvār nesnelere devāhī gibi
19. ed-deheşü bi-fethateyni bir kimesne şaşub neyleyicegin bilmemek ḥayret gibi <arapça>
20. ed-dehişü bi-fethatin şümme kesratin şaşub neyleyicegin bilmeyen kişi müteḥayyir gibi ed-dihāḳu bi'l-kesri ve't-taḥfifi iḳi tolu ḳap yuḳālū <arapça> ve iḳi boşaldılıb iḳinde nesne ḳalmamış ḳap ezdāddandur
21. yuḳālū <arapça> ed-dehḳu bi'l-fethi ve'd-dehveḳatü ve'd-dehmeḳatü bi-vezni'd-daḥraceti bir nesnei ufatmaḳ keser gibi kesmek ḳaṭa‘ a gibi yuḳālū <arapça>
22. <arapça> ve daḥı dehmeḳatün ta‘ āmı yumşaq itmek ve gökcek ḳoḳulu itmek ya‘ nī gökcek ḳoḳulu nefis ve eyü ta‘ āmlar bişirmek yuḳālū <arapça>
23. ve daḥı her nesne yumşaq ve eyü itmek ed-deheḳu bi-fethateyni uğrıya ve ḥırsuza etdükleri işkence ed-dehkü bi'l-fethi bir nesne ufatmaḳ ve ögütmek yuḳālū <arapça> ed-dehmü
24. bi'l-fethi añsuzın gelmek yuḳālū <arapça> ve daḥı dehm fethile çok ‘ adede dirler ‘ adedün keşirün gibi ve'l-cem‘ u ed-dühūmi ed-dühmetü bi'z-zammi ḳara renk sevād gibi ed-dehmā'ü bi-vezni
25. 'l-ḥamrā'ı dişi ḳara deve yuḳālū <arapça> ve daḥı şāfi ḳızıl dişi ḳoyun ve daḥı çömlek ḳıdr gibi ve daḥı çokdan ḳalmış ayak izine daḥı

26. veṭā'etün dehmā'ü dirler ve daḥı kızıl ve yeñi kemā yuḳālū <arapça> ve daḥı dehmā'ü kişinüñ hey'etine ve şekline ve şemāyiline dirler kemā yuḳālū <arapça>
27. dirler kemā yuḳālū dehmā'ü'n-nāsi cemā' atühüm ed-düheymā'ü bi-zammetin şümme fetḫatin şümme sükünin yā'i şümme hemzetin fi'l-āḫiri düşvār nesneye dirler dāhiye gibi <arapça> ed-düheymü ve ümmü'd-düheymi bi-lafzı
28. 't-taşgiri düşvār nesne dāhiye gibi ed-dühnü bi'z-zammi şırğın yağı ve buña beñzer yağ ve yap yap yağar yağmur maṭarun za'ifün gibi ve ikisinüñ bile cem' i dehn gelür bi'l-kesri ed-dehnü bi'l-fetḫi bir nesne yağlamak ve yağmur
29. yir yüzünü azcık ıslatmak ve urmaḳ ḍarabe gibi yuḳālū <arapça>

202-b

01. ve ḳaṭa' a'd-dihārü bi'l-kesri ve't-taḫfifi kızıl şaḫtiyān edimün aḫmerü gibi ve minhü <arapça> ed-dehānetü bi'l-fetḫi ve't-taḫfifi devenüñ südi az olmaḳ
02. yuḳālū <arapça> ed-dehānū bi-fetḫatin şümme kesretin südi az deve ḳalilü'l-lebeni gibi ed-dehnā'ü bi'l-fetḫi ve'l-meddi ve bi'l-ḳaşri temim diyārında bir mevzi' üñ
03. adıdur ed-dihkānū bi'l-kesri aşılda 'acem ḳāfirlerine dirlerdi şoñra 'acem'üñ köylerde sākin olanlarına ğalebeyile ism oldı andan şoñra her kimesne ki 'acem ṭāyifesinden bir mülk
04. ve bāğ bāğçe ismi oldı aña dihkān dirler ve'l-cem'u dehkānū bi'l-fetḫi ed-dihkānetü bi'l-kesri bu didügimüz ṭāyifeden olan 'avret ed-dehānetü bi-vezni'd-daḫraceti bu didügimüz
05. kimesnelerden olmaḳ ed-dehdünnü bi-zammi'd-dāleyni ve teşḍidi'n-nüni bāṭıla ve yalancıya dirler ve az olar ki dehderrü daḥı dirler bi'r-rā'i'l-müşeddedeti ma' a <arapça>
06. <arapça> ed-dehdehetü bi-fetḫi'd-dāleyni ve'z-zehdātü bi'l-fetḫi ve'd-dihdā'ü bi'l-kesri ve'l-meddi bir nesne yuvarlamak ve tekerlemek ve yuvarlaḳ ve toparlaḳ eylemek yuḳālū <arapça>
07. <arapça> ed-dehdehānū bi-fetḫi'd-dāleyni çok deve ibilün keşirün gibi ed-dehdāhü bi'l-fetḫi devenüñ ufaḳcıkları şığārü'l-ibil gibi ed-dehdā'ü
08. bi-vezni's-şahrā'e ve bi-vezni'l-'aṭşā eyzān nās ma'nāsına gelür yuḳālū <arapça> ve ḳavlühüm illā dehi felādehi bi-kesri'l-hemzeti ve teşḍidi'l-lāmi

09. fi'l-evveli ve fetḥi'l-fā'i ve taḥfifi'l-lāmi fi's-ṣānī ve bi-fetḥi'd-dāli ve binā'i'l-hā'i
 'ale'l-kesri fihimā ma' nāhū <arapça>
10. lem tenel ebeden ve kıl aşlühü fārisiyyūn <arapça> ed-dehiyyū bi'l-fetḥi ve
 sükūni'l-hā'i ve'd-dehā'ü bi'l-fetḥi ve'l-meddi zeyreklik fikir firāset
11. artuqlığı cevdetü'r-re'y gibi ve daḥı dehyūn bir kimesneye düşvār nesne olaşmak
 ve yetişmek yuḳālū <arapça> ed-dāhiyetü bi-kesri'l-hā'i ve taḥfifi'l-yā'i
12. düşvār nesne ve belā vü zaḥmet ve muşibet kemā yuḳālū <arapça> ve daḥı zirek
 ve fikirlü firāsetlü kişiye
13. dāhiye dirler yuḳālū <arapça> ve'l-cem' u'd-devāhī yuḳālū <arapça> faşlü'd-dāli
14. ve'l-yā'i ve mā yüşellişühümā ed-deyyüşü bi-fetḥi'd-dāli ve zammī'l-yā'i'l-
 müşeddeti şol 'ārsuz ve ḡayretsüz kişidür ki 'avretünün yanında yād kimesnei
 görür daḥı hiç dinmez kemā yuḳālū <arapça>
15. <arapça> ed-diyāşetü bi'l-kesri ve't-taḥfifi dil tolaşık olmak ilteva'l-lisānū gibi
 zekerehü fi'n-nihāyeti ed-dībācü bi'l-kesri arışı ve arḳacı ayrışmadan olan
16. kumaş ve'l-cem' u ed-deyābīcü bi-yā'in ḳable'l-elifi menḳūṭaten bi-noḳṭateyni
 ve in şı'te ḳulte debābīcü bi-yā'in ḳable'l-elifi menḳūṭeten bi-noḳṭatin vāḥidetin
 ed-dībācetü bi'l-kesri yañaḳ ḥadd gibi kemā yuḳālū <arapça>
17. <arapça> ed-dībāciyyü bi'l-kesri ve teşdidi'l-yā'i'l-aḥireti ibrişim ḳumāş şatıcı
 ed-dīḥatü bi'l-kesri ḥurma⁵ şalkımı kebāsi gibi ve'l-cem' u dīḥun bi'l-kesri ed-
 diyābüzi bi-fetḥi'd-dāli ve zammī'l-yā'i ve bi'z-zāli'l-mu' cemeti
18. ve'l-mühmeleti cemī'an fi'l-āhiri bir bizdür ki iki ḳat arḳacla toḳunur kemā
 yuḳālū <arapça> ke-ennehü cem' u dībüz fārisiden 'arabī olmuşdur ed-deyrü bi'l-
 fetḥi naşrāniler
19. kenīsesi ve mescidi ve şavma' ası ve aşluhu ed-dārü ve'l-cem' u edyārü ve ḳaçan
 bir kimesne yārānlarına baş olub ulu olsa fülānün re'sü'd-deyri dirler ed-
 deyrāniyyü bi-fetḥi'd-dāli ve kesri'n-nūni ve
20. teşdidi'l-yā'i kenīse ıssı şāḥibü'd-deyr gibi ed-dīcücü bi-fetḥatin şümme sükūnin
 şümme zammetin ḳarañu gice yuḳālū <arapça> ed-deycürü bi'l-fetḥi ḳarañlık ve
 ḳarañı gice yuḳālū <arapça>
21. <arapça> ed-dīnārü bi'l-kesri ve't-taḥfifi kesilmiş sikkellü altun kemā yuḳālū
 <arapça> alşında dennār idi bi-teşdidi'n-nūni nūnuñ birisi yāya ḳalb olundu

⁵ ed-dībācetāni yaban.

22. dīnār oldu ve'l-cem' u ed-denānīrū ed-deyyārū bi-fethatin şümme teşdīdin bir kimse ma'nāsına ehad gibi yukālū <arapça> alşında deyvār idi vāv yāya qalb olunup idgām olundu
23. dađı deyyār olundu ed-dibāsetū bi'l-kesri tađıl desdesi üzerine dōken çürümele veyāhūṭ ṭavār ayaklatmađla yumşatmak şaman eylemek yukālū <arapça>
24. <arapça> ed-diyāsū bi'l-kesri naqlū'l-hayf ed-dīmāsū bi'l-fethi ve'l-kesri yir altında olan ev serb gibi ve dađı
25. büyük ev içinde küçük ev beytün şađırūn fī beytin kebīrin gibi ve dađı ḥammāmede dirler ve dađı bir zindānuñ adıdur ki ḥaccāc bin yūsuf dirler bir beg yapmışdur ziyāde qarañlık ve oldıđıçūn
26. bu adı dirler ed-dīsānū bi-fethateyni eylemek ve gerū dönmele yukālū <arapça> ve dađı gevdede olan beze ve ur oynamak ve berū gelüb aña lā gitmek ed-debbāşu bi'l-fethi şümme
27. 't-teşdīdi şol kimseneye dirler ki üzerine kimesne qādir olmaya yukālū <arapça> er-rā'isū bi-kesri'l-hemzeti egri bügri giden ve dađı uğrı lişş ve'l-cem' u ed-dāşātū ed-dīkā' u bi-fethi'd-dāli
28. ve zammī'l-qāfi qatı nesne şedīd gibi yukālū <arapça> ⁶ ed-diyāfīyyū bi'l-kesri ve teşdīdi'l-yā'i'l-aḥīreti şām yörüğine dirler ve dađı yoğun büyük erkek deve yukālū <arapça> ed-desequ
29. bi-fethi'd-dāli ve's-sīni alqım şalkım didükleri nesnenūñ aqlıđı yıldırması ve tolu ḥavz ve ṭabāqun şuđrun didükleri qab kemā yukālū <arapça> ed-dīketū bi'l-kesri

203-a

01. ḥorus ve'l-cem' u dīkūn bi'l-kesri ve dūyūkūn bi-zammeteyni ed-dīlū bi'l-kesri 'abd-i qaysda bir qabīledür ki anlara nisbet olunur dīliyyūn ed-deysemū bi-fethi'd-dāli ve's-sīni ayu didükleri canavar enigi veledū'd-dūbbi gibi
02. ve dađı dürlü otuñ ismidür ed-deysemetū bi-fethi'd-dāli ve's-sīni ufacıq qarınca zerre gibi ed-deylemū bi-fethi'd-dāli ve'l-lāmi nāsdan bir şınıf ve bir cemā' at ve dūşvār nesne dāhī gibi ve dađı dūşmānlar

⁶ ed-diyāfū bi'l-kesri cezīrede bir mevzi' üñ adıdur.

03. a‘dā gibi ve qarınca sürüsi müctemi‘u’l-neml gibi ve havzlar kenārında ve develer yatağında cem‘ olmuş geneler ve irkek dürrāc ya‘nī dürrāc didükleri kuş irkegi ed-deymümetü bi-fethi‘d-dāli ve zammi‘l-mīmi
04. ‘l-ülā şol uzak yazıya ve itsüz yire dirler ki anda şu olmaya ve‘l-cem‘u ed-deyāmiyye ve dağı bākī olub dāim olmağ ma‘nāsına maşdardur yuğālū <arapça>
05. <arapça> ed-dīmetü bi‘l-kesri yap yap yağar yağmurdur ki gündüzüñ veya gicenüñ üç bölüğünde bir bölüğün yağa veya dağı artuğ yağa lākin şimşek şakmaya ve gök görülmeye ve‘l-cem‘u dīme bi-kesrin şümme fethin
06. ve dağı ğayri nesne dağı buña teşbīh olunur ve fi‘l-ḥadıṣ kāne ‘amelühü dīmeten ed-dīvānū bi‘l-kesri kādīlar ve beglik mektūbları ve berātları ve defterleri ve vilāyet memleket defteri ve dağı şol defter ki anda
07. leşkerüñ adları yazlar ve ehl-i ‘atānuñ evleri yazlar cerīde gibi alşında divān idi bi-teşdīdi‘l-vāvi vāv-ı sākine yāya qalb olunub dīvān oldı ve‘l-cem‘u devāvīn ed-deynü bi‘l-fethi borc
08. ve‘l-cem‘u duyūn bi-zammeteyni ve dağı ödünç almağ ve ödünç fk ma‘nāsına maşdardur azdāddandur yuğālū <arapça> ed-dā‘inü bi-kesri‘l-hemzeti ödünç alıcı ve
09. ödünç virici ed-dey‘etü bi‘l-fethi göymek ve göyi virmek yuğālū <arapça> ed-dīnū bi‘l-kesri olugelmiş ‘ādet ve şān gibi ve dağı şerī‘at ve‘l-cem‘u edyānūn ve dağı bir kimse bir kimesni ḥor ḥaḳīr idüb
10. kendüye muṭī‘ idüb ḳul idinmek ve bir kimse bir kimseye boyun virüb muṭī‘ ve münḳād olmağ ve dağı ‘ivaz virmek ve bir nesneye mālīk ve ıssı olmağ yuğālū <arapça>
11. <arapça> ed-deyyānū bi‘l-fethi ve‘t-teşdīdi mübālağayla ‘ivaz virici
12. ve ḥesāb idici dīmek olar allāhū te‘ālā şıfātlarından ve ḳīle <arapça> ed-diyānetü bi‘l-kesri dīnlülük ve dīndārлық yuğālū <arapça>
13. <arapça> ed-deyyinü bi-fethi‘d-dāli ve kesri‘l-yā‘i‘l-müşeddedeti dīnlü ve dīndār kişi el-deydanū ve‘d-deydenü bi-fethi‘d-dāleyni fihimā ‘ādet ve ḥūy ed-deydūn bi‘l-fethi oyun lehv gibi ed-dīdebān bi-kesri‘d-dāli
14. ‘l-ülā ve fethi‘ş-şānī ve bi-fethihimā eyzan gözci ‘ayn gibi fārisīden ‘arabī ḳılınmışdur kezā fi muḳaddimeti‘l-edeb ve sāmī‘l-esāmī ed-diyetü bi‘l-kesri bir kimesne öldürdüğü kimsenüñ diyetin virmek yuğālū <arapça>
15. <arapça> ve az olar ki diyet evvel virilen mālā dirler bābü‘z-zālī ve mā ba‘dehū mine‘l-muṭābıḳi ve‘l-muzā‘afi faşlü‘z-zālī

16. ve'l-hemzeti ve mā yüshellişühümā ez-zi'bü bi'l-kesri ve'l-hemzeti's-sākineti ve bi'l-yā'i eyzan bedelü'l-hemzeti kırd didükleri canavaruñ erkegi ve cem'uhu fi'l-kılleti ezübün bi-fethi'l-hemzeti'l-ülā ve zammi's-şāniye ve fi'l-keşreti
17. zi'āb bi-kesri'z-zāli ve meddi'l-hemzeti ve zü'bānün bi-zammi'z-zāli ve süküni'l-hemzeti ve dağı çılpık uğrıya da zi'b dirler lişş gibi kemā yukālū <arapça>
18. ve süküni'l-hemzeti ve kulibetü'l-hemzetü yā'en dişi kırd ve dağı ayaruñ ve havuduñ kanadınıñ aradağı boşı ve koğ yir kemā yukālū <arapça>
19. ve bir mevzi'dür ki anda vāki'olar dağı kulağı diyini bir demürle delerler dağı ufacık bezler çıkarırlar yukālū <arapça>
20. ez-zi'ābü bi-kesri'z-zāli ve meddi'l-hemzeti devenüñ boynı üzerindeki ve tuğağı üzerindeki kıl ve 'inde'l-ba'z deve kavlıcağ yirinde kalan yük <arapça>
21. bi'l-fethi ve süküni'l-hemzeti horluk ve kıvmaq ve sürmek yukālū <arapça> ve dağı zābe 'aybün ve bahāne ez-zābetü bi-fethi'dāli ve meddi
22. 'l-hemzeti kırd gibi olmak yaramaklıkda ve bahādurlıkda yukālū <arapça>
23. <arapça> ez-zü'ābetü bi-zammi'd-dāli ve meddi'l-hemzeti örülmiş saç şu meznur ki ve'l-cem'u ez-zevāyibü bi-fethi'z-zāli ve'l-vāvi alşında zā'ib idi hemze-i ülā vāva kalb olunub zevā'ib oldu ve dağı zevābetün
24. şol deridür ki deve havudınıñ arkasına asarlar ve dağı zāviye kılıç şapındağı halkaya dirler ez-zātü bi'l-fethi ve süküni'l-hemzeti bir kimesne boğzın boğmaq muṭlaqā ve 'inde'l-ba'z dilin sarķındıca boğmaq yukālū <arapça>
25. <arapça> ed-dācü bi'l-fethi ve süküni'l-hemzeti şuyı az az berkçe dutub içmek ve şuvarmaq ve dağı kırba yırtmaq ve kırbanuñ içine içine
26. yukālū <arapça> ez-zārü bi-fethateyni kaçmaq cür'et ve ikdām itmek yukālū <arapça>
27. <arapça> ve dağı bir nesnei sevmeyüb gerü dönmemek bir nesnei öğrenüb 'ādet idinmek yukālū <arapça> ez-zā'irü bi-fethatin şümme hemzetin meksüretin ve'z-zā'irü bi-kesri
28. 'l-hemzeti erinden kaçan 'avrat ve 'avratından kaçan er ez-zāṭü bi'l-fethi ve süküni'l-hemzeti bir kimsenüñ bögrin berk boğmaq tā dili şarķınca yukālū <arapça>
29. ez-zāfü bi'l-fethi ve süküni'l-hemzeti tuṭsağı tiz öldürmek yukālū <arapça> ez-zālü bi'l-fethi ve süküni'l-hemzeti

203-b

01. ve'z-zālānū bi-fethateyni yap yap yürümek meşy-i hafif gibi <arapça> ez-zü'ālū ve meddü'l-hemzeti kurd didükleri canavaruñ
02. cinsinūñ adıdur <arapça> ez-zāmū bi'l-fethi 'ayb ve bahāne ve 'ayblamak ve bahāne bulmak ve horlamak yukālū <arapça>
03. ez-zānū mişlühü veznen ve ma'nen ez-zü'nūnū bi-zammi'z-zāli ve'n-nūni bi-sükūni'l-hemzeti'lletī beynehümā bir uzun ve za'if otdur ki a'rāb yirler ve'l-cem' u ez-zānīnū ez-zādū bi'l-fethi ve sükūni'l-hemzeti
04. kovmak ve sürmek yukālū <arapça> ve kök ot kuruyub bozulmak yukālū <arapça> faşlü'z-zāli ve'l-bā'i ve mā
05. yüşellişühümā ez-zebbū bi'l-fethi şümme't-teşdīdi men' itmek ve gerü yetmek ve ilerü yetivermek ve atı virmek men' gibi yukālū <arapça> ve dağı kurumak yübs gibi ve arıklamakyukālū <arapça>
06. <arapça> ve dağı zübb yaban şıgrına dirler şevrūn vahşiyūn gibi ez-zübābetū bi'z-zammi ve'l-tahfifi borc-
07. –dan bākī kalan ve dağı buña beñzer 07 kalan nesne kemā yukālū <arapça> ve dağı zübābetū bir dane sege dirler cem' i zübāb gelür ve zübābūñ cem' -i kıletti ezibbe gelür bi-fethin
08. şümme kesratin şümme teşdīdin ve cem' u kesreti zübān gelür bi-kesretin şümme teşdīdin ve cem' i kesreti zübbānūn gelür bi-kesratin şümme teşdīdin ez-zübābū bi'z-zammi ve't-tahfifi sinege dirler ism-i cem' idür kemā mera ve dağı devenūñ dişlerinūñ uçlarına ve keskin yirlerine zübābū'l-esnāni
09. 'l-ibil dirler ve dağı kılıcuñ ādem ve gayırı nesne çalıcak ucına ve ağzına zübābū's-seyf dirler ve dağı gözūñ ortasındağı küçücük qaraca nesneye de zübābū'l-'ayn dirler insānū'l-ayn ma' nāsına
10. dağı zübāb medīnede bir tağıñ adıdur ez-zebzebetū bi-fethi'd-dāleyni havāda aşılı duran nesnenūñ deprenmesi ve kımıldanması ve gāh gerü ve gāh berü gidüb gelmesi kemā yukālū <arapça>
11. <arapça> ez-zebzebū bi-fethi'd-dāleyni zeker ve fi'l-ħadīş <arapça> ez-zibāzibū bi-kesri'd-dāleyni kāfeye asdukları nesneye dirler bunuñ da
12. cem' i zebāzib gelür kemā yukālū <arapça> ve dağı seçağı dirler ez-zebhu bi'l-fethi yarmak şakq gibi ve boğazlamak yukālū <

13. <arapça> kezā fi'l-mağribi ve bābühümā қаҗа' a қәле fi'l-mağribi ez-zebḥū li'l-baқari ve'l-ğanemi ve naḥvihimā ez-zibḥu bi'l-kesri
14. ve'z-zebīḥu bi-fetḥatin şümme kesratin boğazlamağa yarar җavar ve boğazlanacaq җavar ve daḥı zebīḥ boğazlanmış җavara da dirler mezbūḥ ma' nāsına mü'ennesdür zebīḥatün dirler ve innemā cā'e bi'l-hā'i li-ğalebeti
15. 'l-ismi 'aleyhā ve'l-cem'u'z-zebāyihū ez-zübbāḥu bi'z-zammi şümme't-teşdīdi ayaқ barmaklarınıñ yüzinde olan yarıқlar sa'dü'z-zābiḥ bi-kesri'l-yā'i ay menzillerinden bir menzildür iki yaldurıқ
16. yıldızdur ki araları bir zirā' miқdārii vardur her birinüñ boğazında bir gicirik yıldız vardur kendüye yakındür boğazda gibi durur anuñçün zābiḥ deyü ad virdiler ez-zebḥu bi-zammetin şümme
17. fetḥatin ma' a taḥfiḥin bir dürlü otdur ki deve kuşu yir ez-zübḥatü bi-zammetin şümme fetḥatin bir ağırdur ki boğazda vāқи' olar қandan ḥādiş olar ve 'inde'l-ba' z bir җıbandur boğazda җıқар
18. daḥı boğaz dutlar ve daḥı nefes җıқmaz olar daḥı öldürür ve yecüzü iskānü'l-yā'i fihimā eyzan ez-zēbrü bi'l-fetḥi yazı yazmaq yuқālū <arapça> ez-zēblü
19. bi'l-fetḥi қıl kemüğine beñzer bir nesnedür diken baғasınıñ arқasıdur bundan bilezükler düzerler ve daḥı zebel yaş ot şulamaқ yuқālū <arapça>
20. ez-zübāletü bi'z-zammi ve't-taḥfifi örülmüş ve бүkülmiş җıraқ fetelesi fetile gibi ve'l-cem'u ez-zübālū bi'z-zammi ez-zübülū bi-zammeteyni gök ot қurumaқ ve bozılmak ve şuraşub tāzeligi gidüb şolmaq yuқālū
21. <arapça> ve ikisinde bile ism-i fā'il zābil gelür ve daḥı zübül arқılmak ve incilmek ma' nāsına da gelür yuқālū
22. <arapça> zēbele'l-feresü min bābi deḡale izā zamera zūbiyā bi'z-zammi ve'l-kesri қаysdan bir қабilenüñ adıdur faşlü'z-zāli ve'l-hā'i ve mā yüshellişühümā ez-zāḥlü bi'l-fetḥi bir kimesne bir kimesneye göñlünde kīn dutmaq
23. ḥıқd gibi ve düşmānlıқ 'adāvet gibi ve bir kimesne bir kimesneden acısın ve kīnin almaқ istemek җaleb-i şār ma' nāsına ve'l-cem'u zuḥül bi-zammeteyni faşlü'z-zāli ve'l-hā'i ve mā yüshellişühümā ez-zāḥuri bi'l-fetḥi ve'z-zammi bir nesne gizlemek ve şaқlamaқ yuқālū <arapça>
24. <arapça> ve daḥı zuḥr zammeyle gizlenmiş ve şaқlanmış nesneye dirler zāḥiratün gibi ez-zāḥuri bi'l-fetḥi şümme kesratin gizlenmiş ve şaқlanmış nesne zāḥur gibi

25. ve'l-cem' u zehāyir faşlı'z-zāli ma' a'r-rā' i ve mā yüşellişühümā ez-zerru bi'l-fethi mehmūzü'l-lāmi yaratmak halk gibi yukālū <arapça>
26. <arapça> ez-zera 'e fethateyni mehmūzü
27. 'l-lāmi başuñ öñi ağrımak ve depesi ağarmak yukālū <arapça> ez-zer'ā'ü bi-vezni'l-hamrā 'e mehmūzü
28. 'l-lāmi başunuñ öñündeki saç ağarmış ' avrat ve depe ağarmış ' avrat ve kulakları ağla kara alaca dişi oğlağ ki sāyir gevdesi qaraca ola ez-zürānū bi-zammetin şümme
29. sükūnin şümme hemzetin baş saçınıñ öñindeki saçını ağ rengi ma' nā aklığı ez-zerāniyyū bi-fethateyni bi-sükūni'r-rā' i eyzan ve bi-meddi'l-hemzeti fihimā ve teşdidi'l-yā' i katı ağ toz yukālū

204-a

01. milhūn zerāniyyūn <arapça> ez-zürriyetū bi-zammetin şümme teşdidi'r-rā' i ve'l-yā' i ins ü cinūñ oğullarına ve kızlarına dirler ve dullarına duşlarına dirler neslü's-sekaleyn ma' nāsına
02. kemā yukālū <arapça> ve dağı ufacığ oğlancıklara da zürriyyet dirler
03. <arapça> āhir ki ya hemzededen dönmişdür lākin hemzeyle isti' māl olunmadı ve'l-cem' u ez-zerāniyyū bi'l-fethi ve teşdidi'l-yā' i ez-zerebü bi-fethateyni
04. ve'z-zāriyetū bi'l-fethi tiz olmak ve her nesne tiz ve keskin olmak yukālū <arapça> ve dağı zerebe fethateynle ma' ide/mi' de azub fāsıd olmak yukālū
05. zerebet ma' idetühü bābü tarabe izā fesedet ve dağı bir kimsenūñ dili yaramaz olub faşş söyler olmak ve bir kimsenūñ yarası etsem idüb ' ilāc itmegi kabūl itmeyüb ' ilāc sevmemek yukālū <arapça>
06. <arapça> ez-zeribū bi-fethin şümme kesratin dili nefir ve dili yükrek kişi ve her nesne ki tiz ve keskin ola aña da zerib dirler kemā yukālū <arapça>
07. ve keskin felc yukālū <arapça> ez-zeribetū bi-fethin şümme kesratin ve'z-zeribetū bi'l-kesri tiz söyleyici feryād idüb çıgırıcı ve yaramaz söz söyleyici ' avrat ve cem' u'l-ülā zeribātün ve cem' u's-şāniyeti zeribün
08. bi-kesretin şümme fethin ez-zerebiyyā bi-şelāsi feteħātin ve teşdidi'l-yā' i düşvār kimesne dāhiye gibi ez-zürrahū bi'z-zammi şümme't-teşdidi ve'z-zürūhu bi-zammetin ma' a teşdidi'r-rā' i ve'z-zürharhu bi-zammeti'z-zāli ve fethi'r-rā' eyni bir ağulu

09. kızıl ve kara alaca böcekdür ki uçar ve'l-cem' u ez-zerāriḥu ez-zerīḥu bi-fethatin şümme kesretin bir erkek devenüñ adıdır ki buña mensüb olan develere zerīḥiyyātü dirler ez-zerīḥatü bi-fethatin şümme kesratin alçaq tağ ve depe ... gibi
10. ve'l-cem' u ez-zerīḥu bi-fethatin şümme kesratin ez-zerīḥiyyü bi-fethi'z-zāli ve kesri'r-rā' i ve teşdidi'l-yā' i katı kızıl nesne şedidü'l-ḥumrati gibi ve daḥı zerīḥ didükleri erkek devenüñ neslinden olan deve ve'l-cem' u ez-zerīḥiyyātü
11. bi-kesri'd-dāli ve fethi'l-vāvi bir taḡuñ adıdır ez-zerretü bi'l-fethi şümme't-teşdidi bir dane küçücük qarınca ve'l-cem' u ez-zerru bi-fethatin şümme teşdidin ez-zerru bi'l-fethi şümme't-teşdidi bir nesne saçub taḡıtmaq tefriḳ gibi yukālü <arapça>
12. <arapça> ez-zirārü bi'l-kesri devenüñ ḥuyı yaramaz olmaq yukālü <arapça> ve bir kimesne kaḳdıḡından i'rāz idüb yüz çevirmek ez-zürüru bi-zammeteyni güneşi toḡmaq ve gök ot
13. bitüb yir yüzüne çıkmak yukālü <arapça> ez-zerüru bi-fethatin şümme zammetin ve'z-zerüru bi'z-zammi'z-zāli ve kesri'r-rā' i billür didükleri
14. güzel koḡulu nesnedür saçınurlar ez-zürriyyetü bi-zammi'z-zāli ve teşdidi'r-rā' i ve'l-yā' i oḡul kız evlād gibi vāhid ve cem' i olar ve'l-cem' u ez-zerriyyāt ve'z-zerāriyyü bi'l-fethi ve taḥfi'f'r-rā' i ve teşdidi'l-yā' i ve kaḳ merra
15. fi'l-mehmūzi ez-zirā' u bi'l-kesri dirsekten barmaklar başlarına varınca ve daḥı arşına dirler ki anuñla biz ve ḡayri nesne ölçerler müzekker ve mü'enneş isti' māl olunur ve ba' zılar katında ancak mü'enneş
16. isti' māl olunur bu daḥı ikidür birisine zirā' -i 'āme ve zirā' -i mükessere dirler ki āleti dutamdur ve bir nesne daḥı zirā' ü'l-melik dirler ki yedi dutamdur melik daḥı ' acem beglerinden bir begüñ adıdır ve'l-cem' u ezru' un
17. bi-fethi'l-hemzeti ve zammi'r-rā' i ve daḥı zirā' kesr-i zālile iki yılduzuñ adıdır ki zirā' ü'l-esed dirler ḡāyet nūrlu ve ziyālu yıldızlar ay menāzillerinden bir menzildür ay anlara nüzül ider
18. ve daḥı zirā' devenüñ oñ ayaḡınuñ dizinden aşığa çekerler bir dürlü taḡuñ ve taḡaḡunuñ adıdır simetün fi zirā' i'l-ba' iri ma' nāsına ve yukālü <arapça> ez-zerā' u bi'l-fethi ve't-taḥfi'fi
19. ip egirmekde eli yeyni ' avrat kemā yukālü <arapça> ez-zirā' u bi-kesri'r-rā' i bir gicirik tuluḡdur ki şarāb koyarlar ve'l-cem' u ez-zevāri' u ez-zerra' u bi'l-fethi bir nesneye el uzatmaq

20. ve arşınla ve yāhūd dirsegün ilerüsüyle bir nesne ölçmek ve bir nesne bir kimesni galebe idüb yegmek ve kuvvet ve fākat yukālū <arapça>
21. izā sebeķa ve galebehü ve bābü'l-küllü ķata' a ve yukālū <arapça> ez-zera' u
22. bi-fethateyni t̄ama' itmek yukālū <arapça> ve dađı zera' fethateynile yaban Őıđırunuñ buzađsına dirler veledü'l-bakarati'l-vađŐıyyeti ma' nāsına ez-zera' u bi'l-fethi atuñ adımı gin olmak yukālū <arapça>
23. <arapça> ez-zeri' u bi-fethatin Őümme kesratin adımı gin at yukālū <arapça> ve dađı tiz nesne yukālū <arapça> ez-zeri' atü bi-fethatin Őümme kesratin bir nesneye
24. anuñla yakın olıcaķ nesne ve ulaŐıcaķ nesne vesile gibi ve dağı Őol diŐi devedür ki anuñla yanına gizlenüb ve ķoltuķuna sip oķla canavar atar ve ķuŐ atar kemā yukālū <arapça>
25. <arapça> ez-zeri' atü bi-fethatin Őümme kesratin tiz tiz yürici ve gidici nesne yukālū <arapça> ez-zerafü bi'l-fethi ve'z-zürüfü bi-zammeteyni ve'z-zerafanü bi-fethateyni ve'z-zeri'ü
26. bi-fethatin Őümme kesratin gözden yaŐ aķmak ve göz yaŐı aķmak yukālū <arapça> ve dađı zerafanü fethateynile
27. zebün zebün yürimege dirler meşyün za' ifün gibi ez-zuruķu bi-zammetin Şümme fethatin butraķ didükleri dikenlü ot ... gibi ez-zerķu bi'l-fethi bir ķuŐun bokı ħur 'u't-tayr gibi ve dağı ķuŐ Őıķmak ve ķuŐ bokın atmak
28. ma' nāsına maŐdardur yukālū <arapça> ez-zirvetü bi'l-kesri ve'z-zammi deve örgücünüñ depesi ve her nesnenüñ depesi ve toruđı ve'l-cem' u ez-zürā bi-zammetin Őümme fethatin
29. ez-zervü bi'l-fethi bir nesne uçurmak ve gidermek ve savurub tađıtmaq yukālū <arapça> ve dađı tiz geçmek yukālū <arapça>

204-b

01. ey yemürri merran seri' an ve bābü'l-küllü ' adā ve dađı zervün Őol söze ve ħabere dirler ki saña her cānibden ķalkub gelüb yetiŐe ve ulaŐa kemā yukālū <arapça>
02. <arapça> ez-zeryü bi'l-fethi dūŐmek suķüt gibi yukālū <arapça> ez-züryü bi-zammetin Őümme fethatin yil savurduđı nesnei ve
03. yir yüzüne dökülmiŐ göz yaŐı ez-zera'yü bi-fethateyni her nesne ki ķiŐi anuñla örtine ve perdelene ve ķalkān ide kemā yukālū <arapça> ez-züretü

04. bi'z-zammi ve't-taḥfifi ṭaru didükleri dane aşlında zürvün idi veyāḥūd züryün idi vāvdan veyāḥūd yādan 'ivaż tā geldi ez-zeriyātü yiller riyāḥ gibi zervānū medīnede bir kuyunuñ
05. adıdur ki benī züryaḥ için faşlü'z-zāli ve'l-^çayni ve mā yüşellişühümā ez-zī^ç lebü ve'z-zī^ç lebetü bi-kesri'z-zāli ve'l-lāmi fihimā tiz tiz yürür dişi deve nāḳatün serī^ç atün gibi ez-zü^ç lübü bi-zammi'z-zāli ve'l-lāmi <arapça>
06. kenārı ve yir kenārı ṭarafü's-şevbi gibi ve'l-cem^ç u ez-ze^ç ālibü bi'l-fethi ez-za^ç tü bi'l-fethi bir kimsenüñ boğazını berk boğmak yuḳālū <arapça> ve daḥı bir kimseyi öykeyle berk yitmek
07. defe^ç a ḡayfün gibi ve topraḡa sürmek yuḳālū <arapça> kezā fi'n-nihāyeti ez-za^ç rü bi'l-fethi ḳorḳutmak yuḳālū <arapça> ez-zü^ç ru
08. bi'z-zammi ḳorḳmak ma^ç nāsına isimdür ez-ze^ç ürü bi-fethatin şümme zammetin şol 'avratdur ki töhmetden ve gümāndan ḳorḳudalar ve daḥı şol dişi devedür ki memesine yapışmaḡdan şoḡula ez-za^ç tu bi'l-fethi bir nesne
09. tiz boğazlamak ve tiz öldürmek yuḳālū <arapça> ez-za^ç meṭatü bi-vezni'd-daḥraceti mişlü'z-za^ç ti ve'l-mīmi zāyidetün ez-za^ç za^ç tü bi-fethi'z-zāleyni ṭaḡıtmak ve perākende eylemek
10. yuḳālū <arapça> ve daḥı sırr fāş etmek kemā yuḳālū <arapça> ez-ze^ç ā^ç atü bi'l-fethi ve't-taḥfifi bir bölük nesne fırḳa gibi ve'l-cem^ç u ze^ç ā^ç un bi'l-fethi ve rubbemā ḳālū teferreḳū
11. ze^ç āzi^ç a ez-zü^ç 'āfü bi'z-zammi ve't-taḥfifi aḡu didükleri nesne ki iḳeḳek öldürür semm gibi ve daḥı tiz nesneye dirler yuḳālū <arapça> ez-za^ç fü bi'l-fethi bir kimse
12. aḡu iḳermek yuḳālū <arapça> ez-zü^ç lūḳu bi-zammi'z-zāli ve'l-lāmi bir dürlü otuñ ismidür faşlü'z-zāli ve'l-fā'i ve mā yüşellişühümā ez-zeferu bi-fethateyni
13. her tiz ve yiti ḳoḳu gerek gökcek ḳoḳu olsun ve gerek çirkin ḳoḳu olsun kemā yuḳālū <arapça> ve daḥı bir nesne tiz ve yiti ḳoḳmak yuḳālū <arapça>
14. <arapça> ve daḥı zefenü fethateynile ḳoltuḳ ḳoḳusına dirler rāyihātü'l-ıbtı gibi ez-zefiru bi-fethatin şümme kesratin ḳoltuḳı ḳoḳar kimesne ve daḥı yaramaz ve çirkin ḳoḳulu kimesne mü^ç enneşi zefretün gelür bi-fethatin
15. şümme kesratin yuḳālū <arapça> ez-zifrā ḳoltuḳ ardına dirler ba^ç zılar elifini te^ç nış için ḳılar lā yenşarif ider ve ba^ç zılandur hemze ilḥāḳ için ḳıllarlar
16. munşarif iderler ve'l-cem^ç u zifreyātü ve zefārā bi-fethi'z-zāli ve'r-rā'i ve ḳāle ba^ç zühüm zefārin ez-zifirrü bi-kesrateyni ve teşdidi'r-rā'i ḳulaḡınuñ ardı büyük erkek deve yuḳālū <arapça>

17. <arapça> ve mü'enneşi zifirretün gelür yukālū <arapça> ez-zefrā'ü bi-vezni's-şahrā'i ezferüñ mü'ennesidür ki bok ve yiti koku nesneye dirler ve dağı zefrā'ü bir çirkin koku otudur ki
18. tavar yemez ve dağı şol leşker ki demür kokuşından ve cebe cevşen kokuşından koka aña dağı keyyibetün zefrā'ü dirler sehketün mine'l-ħadīdi ve şadefetün ma'nāsına zifrānü bi'l-kesri bedir yanında
19. bir derenüñ adıdur ez-zeffü bi'l-fetħi ve't-teşdīdi ve'z-zifāfü bi'l-kesri yaralu kimesnei tizcek öldürmek ichāzün 'ale'c-cerīħ ma'nāsına ey isrā'u katlihi ve dağı zifāf kesr-i zālile azıcık şuya
20. dirler mā'ün kalilün gibi ez-zefifü bi-fetħatin şümme kesratin tiz nesne serī' gibi ve dağı tiz olmak sür'atün gibi ve ive ive gitmek yukālū zeffe yeziffü bi'l-kesri zefifen ey esra'a ve yıl tiz tiz esmek ve kuş tiz
21. tiz uçmak sesi ile kemā yukālū <arapça> faşlü'z-zāli ma'a'l-kāfi ve mā yüşellişühümā ez-zekaṭü bi'l-fetħi irkek kuş dışisine karılmak aşmak
22. yukālū <arapça> ez-zekanü bi-fetħateyni egeñ ve şu kogasınuñ tuṭağı egri ve şarkık olmak yukālū <arapça>
23. <arapça> ez-zekanü bir kimsenüñ üñüğine urmak ve üñügi altına bir nesne koyub üzerine tayanmak yukālū <arapça>
24. <arapça> ez-zākīnetü bi-kesri'l-kāfi üñük zekan gibi ve 'inde'l-ba'z boğaz altındağı aḳ üñügiñ yumrucası ve yüksek yiri kemā yukālū <arapça> ez-zekün
25. bi-fetħatin şümme zammetin yürürken alt tuṭağı şarkıdan deve yukālū <arapça> ve tuṭağı egri şu kogası yukālū <arapça> faşlü'z-zāli
26. ve'l-kāfi ve mā yüşellişühümā ez-zekeru erkek ve erkegüñ altıdur ki ma'rüfdür 'avf gibi ve evvelki ma'nāya cem'i zükür bi-zammeteyni ve zükran bi'z-zammi ve zekāretün gelür bi'l-kesri ve şonra ki ma'nāya cem'i mezākīr gelür ğayri kıyās
27. üzerine ve dağı berk demüre ve pülād demüre dirler ki eyeşek zıddıdur ve suyu çok içmiş kılıca seyfüñ zekerün dirler zevmen ma'nāsına ve 'inde'l-ba'z kılıca dirler ki ağızı berk ve pülād
28. ve dımaşķi demürden ola ve arķası yumşak demürden ola 'arabla şöyle za'm iderler ki bu aşıl kılıcı ciniler ide ve dağı şol gök otlar ki yinür onuñ yoğın olub açuk olanına dağı zeker

29. dirler cem' i zükür gelür kemā yukālū <arapça> ez-zükuratü⁷ bi'z-żammi bir nesnei gönlinde añmak ve qalbi içinde añmak yukālū <arapça>

205-a

01. ez-zikretü ve'z-zikrā bi-kesri'z-zāli fi's-şelāseti ve fetḥi'r-rā' i fi's-şālisi bir nesnei diliyle veya gönliyle añmak ve bir nesne unuttuğundan sonra gönline ve hātırına getürmek yukālū <arapça>
02. <arapça> ve dağı zikr kesr-i zālile ululığa dirler şeref ki ve bir kimesnenün eyü huyına ve eyü adına ve şanına dirler şit ü şenā gibi qāle'llāhu te'ālā ve'l-qur'ānū
03. zi'zikr ey zi's-şerefi ve dağı zikretün kesr-i zālile irekekler ma'nāsına da gelür zükür gibi yukālū <arapça> ez-zekār bi-fetḥatin şümme kesratin zikri eyü ve hıfzı eyü kimesne
04. ceyyidü'l-zikri ve'l-hıfzi gibi el-zekā'ü bi'l-fetḥi ve'l-hemzeti ba'de'l-elifi zeyreklik ḥiddetü'l-qalb gibi yukālū <arapça> ve dağı yigitlik nihāyet bulub döğündüğü başa dağı zekā' dirler kemā
05. yukālū <arapça> ve dağı ot qatı yallanmaq limā yukālū <arapça> zekerehu fi'n-nihāyeti
06. zükā'ü bi'z-żammi ve bi'l-hemzeti ba'de'l-elifi güneşün adıdur ismü's-şems ma'nāsına ma'rufedür ğayr-i munşarifdür elif ve lām gerekmez ve dağı şabāḥa ibn-i zükā' dirler ziyāsi ve nūrı güneşden olduğıçün
07. ez-zekā bi-vezni'l-‘aşā od ziyāde şu' lelenmek ve yallanmaq yukālū <arapça> ez-zükuyetü bi'z-żammi şol nesnedür ki od içine atarlar yalınlansun diyü ez-zekātü
08. bi'l-fetḥi boğazlanmaq ma'nāsına bir isimdür tezkiyetün gibi ve dağı fuqahā' qatında pāk olmaq ma'nāsınada isti'māl olunur kemā fi qavlihim <arapça>
09. <arapça> kezā fi'l-mağribi ez-zekiyyü bi-fetḥatin şümme kesratin şümme teşdīdin zeyrek kimesne ve 'aqlı yiti ve tiz kimesne ve dağı
10. boğazlanub mısmıl olmuş tavar yukālū <arapça> zekvānū bi'l-fetḥi süleymden bir qabīlenün adıdur faşlü'z-zāli ve'l-lāmi ve mā yüşellişühümā ez-zelefū bi-fetḥateyni burnı giçirik
11. olub ve kısa olub ucıyla girisi beraber düz olmaq kemā yukālū <arapça> ez-zelfā'ü

⁷ ez-zükuratü bi'z-żammi yitilik ve keskinlik ḥiddetün gibi kemā yukālū <arapça>. şahḥa.

12. burnı kışa ve poça 'avrat ve'l-cem' u zülef bi'z-zammi ez-zeleku bi-fethateyni ve'z-zelâkatü bi'l-fethi dil tîz ve yügrek olmak yukâlû <arapça> fehüve zelikun bi-fethatin şümme kesratin ve ezlağa
13. ve zeluğa eyzan min bâbi zarufe ve zelğan eyzan bi'l-fethi ey zerebe ma' nâ şâra hâdden dağı zeleğa fethateynile seki demürünüñ ucı yiti ve keskin olmak yukâlû <arapça>
14. hâdden fehüve zelikun bi-fethatin şümme kesratin ve ezleğa ve dağı zeleğa fethateynile gönül tarlanub qarârsuz olmak gibi yukâlû <arapça> ez-zelku bi'l-fethi ve süküni'l-lâmi bekere içinde
15. döndüğü yir kemâ yukâlû <arapça> ve dağı her nesnenüñ tarafı ve ucı kemâ yukâlû <arapça> ez-zelku bi-fethatin şümme kesratin gönli tar ve qarârsuz kişi ve dili tîz kişi
16. ucı yiti ve ... seki demüri ez-zelikü bi-fethatin şümme kesratin dili tîz ve yügrek kişi ve dağı şol harfler ki dil ucıyla tuğak arasından hâşıl olar anlara hurûf-ı zülk dirler bi-zammi
17. 'z-zâli ve süküni'l-lâmi ezlağun cem'idür bunlar altı harfdür uçuna hurûf-ı zülkiyye dirler ki lamdur ve nündür ve râ'dur ve uçuna dağı hurûf-ı şefeviyye dirler ki bunlar fâ'dur ve râ'dur ve mîmdür
18. ez-züllü bi'z-zammi ve't-teşdidi ve'z-zilletü bi'l-kesri ve't-teşdidi ve'l-mezelletü bi-fethateyni ve teşdidi'l-lâmi hor olmak yukâlû <arapça> ez-zillü bi'l-kesri ve't-teşdidi yumşaklık
19. ve yavaşlık ve tavar yüke öğretmek yukâlû <arapça> ve dağı zill kesr-i zâlile şol yola dirler ki
20. düz ve kolay ola ve'l-cem' u ezlâlû ve minhü kavlihim <arapça> ez-zelülü bi-fethatin şümme zammetin tepinmesi ve yüklenmesi kolay yüke öğrenmiş yavaş tavar ve'l-cem' u zülelü
21. bi-zammeteyni yukâlû <arapça> ez-zelilü bi-fethatin şümme kesratin hor haķir kişi ve'l-cem' u yukâlû <arapça> bi-fethatin şümme kesratin şümme teşdidin şümme hemzetin ba' de'l-elifi ve ezilletün bi-fethatin şümme kesratin şümme teşdidin yukâlû <arapça>
22. <arapça> ez-zülzülü bi-zammi'z-zâleyni gönlek etegi ve kaftân etegi ve aşğa tolayısı ve'l-cem' u ez-zelâzilü bi-fethi'z-zâli'l-ülâ ve kesri's-şâniyeti ve az olar ki elifin hazf idüb

23. zelezil dirler kemā yuḡālū <arapça> faşlü'z-zāli ve'l-mīmi ve mā yüşellişühümā ez-zimrū bi'l-kesri ve'z-zemirū bi-fethatin şümme kesratin ve'z-zimirrū bi-kesrateyni ve teşdīdi
24. 'r-rā'i ve'z-zemirū bi-fethatin şümme kesratin bahādur şucā' gibi ve cem' u'l-evvelin ezmāru ez-zemru bi'l-fethi ḡandurmak ḡaşşun gibi kemā yuḡālū <arapça> ve daḡı ḡaḡımak ḡaḡab gibi ve ḡorḡutmak tehdīd gibi
25. ve arslan gögsin güldürüb ḡaḡımak yuḡālū <arapça> ve bābü'l-küllü naşara ez-zimāru bi'l-kesri kişinūñ üzerine şaḡlaması ve şaḡınması
26. lāzım ve gerek olan nesneye dirler mālı ve esbābı ve oḡlı ve ḡızı ve sāyir maḡārim gibi kemā yuḡālū <arapça>
27. <arapça>
28. ve daḡı zimāru zālik kesrile ve ba'zılar ḡatında fethile yemen diyārında bir köyüñ adıdur ki şan'a'yla ikisinūñ arası iki küçük yirdür ve ba'zılar ḡatında şan'a'nuñ adıdur ez-zemelānū bi-fethateyni ve'z-zemilū
29. bi-fethatin şümme kesratin deve tīz tīz yürümek yılmadıñ kemā yuḡālū <arapça>

205-b

01. <arapça> ez-zemmū bi'l-fethi ve't-teşdīdi yirmek ve 'ayblatmak ki medḡūñ ve ḡamdūñ zıddıdır yuḡālū
02. <arapça> ez-zemmetū bi'l-fethi ve't-teşdīdi şuyı az ḡuyı yuḡālū <arapça> ez-zimmetū bi'l-kesri ve't-teşdīdi 'ahd ü emān ve zamān ve daḡı boyuna da dirler 'ahd ü
03. emān ve zamān iltizām itmenūñ maḡalli olduḡıçün ve'l-cem' u ez-zimemū bi-kesratin şümme fethatin ez-zimāmū bi'l-kesri el-ḡürmetū ez-zemimū bi-fethatin şümme kesratin yirilmiş kimesne mezmūm gibi ve daḡı sevilmemiş nesne mekrūh gibi yuḡālū
04. <arapça> ve daḡı zemīm şol sümüḡe dirler burundan aḡa ve ḡamlaya ve daḡı şol sidige dirler ki teke sikinden aḡa ve daḡı şol süde dirler ki ḡoyun memesinden aḡa
05. ve ḡamlaya ve daḡı bu didüḡimiz nesnelere aḡmak ve ḡamlamak ma'nāsına maşdardur yuḡālū <arapça> ve kezālike'l-bāḡi ve daḡı zemīm bir ḡarḡa yumurdası

06. gibi aķ nesnedür ki burunuñ geñizinden çıkar kemā yukālū <arapça> ve dađı bu didüğümüz nesne burun deliginden aķmak ve çıkamak ma' nāsına maşdardur yukālū <arapça>
07. <arapça> ez-zemāmetü bi'l-fethi utanmak hayā gibi ve qorqmak işfāk gibi yukālū <arapça> ez-zemā'ü bi'l-fethi ve'l-hemzeti ba' de'l-elifi
08. boğazlanan nesneden cān soñı ve boğazlanan nesnenüñ deprenmesi ve kımıldanması kemā yukālū <arapça> ez-zemeyānū bi-fethateyni
09. tizlik isrā' gibi yukālū <arapça> faşlü'z-zāli ve'n-nūni ve mā yüşellişühümā ez-zenebü
10. bi-fethateyni ve'z-zünābā bi'z-zammi ve fethi'l-bā'i ma' a't-tahfifi tavar kıyruğı ve kuş kıyruğı ve ğayri nesne kıyruğı lākin zeneb tavar kıyruğında isti' māl çokdur ve zenābā kuş kıyruğında
11. isti' mālī çokdur kemā yukālū <arapça> ve dağı zeneb deve kıyruğına dirler ki seyl şuyı varır
12. anda dökünür ve dağı zeneb fethateynile kişinüñ tābi' ine ve uyucısına dirler tābi' gibi ve her nesnenüñ ucına dirler taraf gibi kemā yukālū <arapça> ve cemī' ma' nāsına cem' i ez-nāb gelür bi'l-fethi
13. ve dağı zünābā zammile ve feth-i bāyla kuşuñ her qanadında gövdesine yakın yirde ve dağı zenābā kişinüñ etbā'ına dirler ve dağı zenābā burun sümüğine beñzer bir nesnedür
14. devenüñ burnında aķar ez-zinābü bi'l-kesri her nesnenüñ soñı ve gerisi ve aşığa ucu kemā yukālū <arapça> ez-zenābetü bi'l-kesri derenüñ aşığa ucu ki seyl şuyı varır anda
15. dökünür kemā yukālū <arapça> lākin bu ma' nāda zenābe isti' māl ekşerdür zenebden ve dađı zünābe zammiyle ve kesrile tağ eteginde olan seyl yoluna
16. dirler ve yüksekcek yirde olan şü yoluna dirler kemā yukālū <arapça> ez-zenebetü bi-fethateyni şām diyārında bir köydür ez-zānib bi-kesri'n-nūni
17. arda adayıcı tābi' gibi ez-zenā'ibü bi'l-fethi bir mevzi' üñ adıdur ez-zenbü bi'l-fethi ve sükūni'n-nūni suç ve günāh ve cürm ve'l-cem' u zünüb bi-zammeteyni ez-zenebānū bi-fethateyni bir dürlü otuñ ismidür ez-zenüb
18. bi-fethatin çok günāhlu kişi ve dağı kıyruğunuñ kılı çok ve kıyruğı uzun at tavilü'z-zenb ve keşiru şa' ri'z-zeneb gibi ve dağı naşibe de dirler ve dağı arķanuñ aşığa ... ata

19. dirler lahmü esfeli'l-metni gibi ve dağı şuyla tolu қоғaya dirler ve 'inde'l-ba'z şuyla toлмаға yaklaşmış қоғaya dirler ve içinde şu olmayub boş olan қоғaya zenüb dinmez müzekker ve mü'ennes
20. isti' māl olunur ve cem' uhu fi'l-killeti ez-nibetün bi-fethi'l-hemzeti ve kesri'n-nüni ve fi'l-keşreti zenā'ib bi'l-fethi ve kesri'l-hemzeti faşlü'z-zāli ve'l-vāvi ve mā yüshellişühümā ez-zevbü bi'l-fethi ve'z-zevbānū
21. erimek yuqālū <arapça> cumūda ve dağı zevb güneşün ıssısı katı olmak ve dağı bir kimsenün üzerine bir nesne vācib olub berk durmak
22. yuqālū <arapça> ve dağı zevbün feth-i zālile bāl arusunun gömecinde olan gözlerün içindeki olan
23. bala dirler kemā yuqālū ez-zābü bahāne 'ayb gibi ez-zevhu bi'l-fethi katı katı gitmek seyrün 'anifün gibi yuqālū <arapça>
24. ez-zevdü bi'l-fethi üçden ona varınca deve sürüsü erkek diger dişi ve 'inde'l-ba'z ikiden tokuza varınca develer ki dişi olalar erkek olmayalar kemā yuqālū <arapça>
25. <arapça> lafzı mü'ennesdür kendü lafzından vāhidi yokdur ve cem' uhā fi'l-keşreti ezvād ve dağı
26. zevd fethile kovmak ve sürmek tırd ve sevğ gibi ez-ziyādü bi'l-kesri sürmek ve kovmak zevd gibi ez-zā'id
27. bi-kesri'l-hemzeti ve'z-zevādü bi'l-fethi ve teşdidi'l-vāvi kendüye şaklaması ve şakınması lāzım olan nesnelere şaklayıcı ve şakınıcı ve def' idüb kavurıcı kimesne yuqālū <arapça>
28. <arapça> ez-zevtu bi-fethateyni ünügi kışa olmak ādamdan ve tıvardan ve 'inde'l-ba'z üst çeñe uzun olub alt çeñe kışa olmak yuqālū <arapça>
29. <arapça> kezā fi'n-nihāyeti ez-zevku bi'l-fethi ve'z-zevāku bi'l-fethi fihimā datmak yuqālū <arapça>

206-a

01. <arapça> ve dağı bir nesne tanımağ imtiħān ve tecrübe gibi yuğālū <arapça>
02. <arapça> ve dağı zevāk fethile yinen ve içilen nesneye dirler kemā yuğālū <arapça> ve dağı nesne ma' nāsına da gelür şey gibi
03. yuğālū <arapça> ez-zevku bi'l-fethi şümme't-teşdidi tiz tiz evlenüb ve tiz tiz 'avret boşayıcı kişi serī' u'n-nikāh ve serī' u't-ṭalāk ma' nāsına ve minhū'l-ḥadīş <arapça>
04. <arapça> ez-zevlağu bi-vezni'l-cevheri dil ucı ve süni demürinüñ ucı kemā yuğālū <arapça> ez-zevkinü bi-fethi'z-zāli
05. ve kesri'l-kāfi ḳarın altı esfelü'l-baṭni gibi ez-zānū el-' aybü alşında zevnün idi vāv elife ḳalb olundu zānün oldı ez-zeviyyü bi-zammetin şümme kesratin şümme teşdidin yaş otuñ şuyı şoruşub ḳurımağ yuğālū <arapça>
06. <arapça> zū bi'z-zammi fi ḥāli'r-rafi ve zā bi'l-fethi fi ḥāli'n-naşbi ve zī bi'l-kesri fi ḥāli'l-cerri şāhib ma' nāsınadır ıssı dimek
07. olur iki şey ister birisi mevşüfdur ki kendüden öğredi zıkr olunur ve biri dağı muzāfun ileyhdür ki kendüden şoñra zıkr olunur ve dāimā ism-i cinse muzāf olur 'aleme ve zamīre muzāf olmaz
08. illā meger kim nādir ola ve ḳaçan ki bunuñla nekire şıfatlansa nekireye muzāf olur kemā yuğālū <arapça> ve ḳaçan ki
09. ma' rife şıfatlansa elif lāmlu isme muzāf olur kemā yuğālū <arapça> ve mü'ennesi zāt gelür ve müzekkerinüñ teşniyesi zevānū ve mü'ennesünüñ teşniyesi zātān gelür ḥāl-i raf' larında ve zeveyn gelür
10. zālūñ ve vāvūñ fethile ve zāteyn gelür tānuñ fethile ḥāl-i naşblarında ve ḥāl-i cerlerinde lākin izāfetle nūnları düşer ve müzekkerinüñ cem' i zevün gelür bi-fethatin şümme zammetin fi ḥāli'r-rafi ve zevīne gelür
11. bi-fethatin şümme kesratin fi ḥāleteri'n-naşbi ve'l-cerri lākin izāfetle nūnları düşer ve mü'ennesünüñ cem' i zevātün gelür ḥāl-i raf' ında tānuñ zammile ve ḥāl-i naşbında tānuñ kesrile zū aşında zevü idi āḫirki vāv elife ḳalb olundu
12. zeven oldı 'aşā gibi ve teşniyesinde ve cem' inde evvel ki vāv ḥazf olundu vāvān cem' olmasun diyü andan şoñra vāhidünden ḥazf olundu li'l-iṭṭirād fe-beḳā zen münevvenen andan şoñra tenvīn dağı gitdi

13. izāfet için ve hāl-i raf'ında vāvına redd olundu vāv ecli için zāl maẓmūn kılındı zū-māl oldu ve hāl-i cerrinde yāya döndürülüb zāl meksūr kılındı zī-mālin oldu ve hāl-i naşbında elif bākī
14. kılındı zā-mālin oldu ve müzekkerinüñ ve mü'enneşünüñ nisbetinde vāv-ı mahzūfe redd olunub zeveviyyü dinülür bi-fethateyni şümme kesratin şümme teşdīdin bu didüklerümüz bunuñ aşıldur andan şoñra zāt izāfetden kesinüb başına ism-i tām
15. yirinde kıldılar dağı zāt-ı mümeyyize ve zāt-ı kadīme ve zāt-ı muhaddiše deyüb nefis ve şey' isti' māli gibi isti' māl idilür ve dağı tā'-i te'nīş haẓf itmeden nisbet idüb şıfāt-ı zātiyye didiler ve kāle ebū sa' id
16. <arapça>
17. <arapça>
18. <arapça>
19. <arapça>
20. <arapça> faşlü'z-zāli ve'l-hā'i ve mā yüsellīşühümā ez-zehübü bi-fethateyni sikkelenmedük altun
21. ve az olur ki mü'enneş dağı isti' māl olunur cem' i ezhāb bi'l-fethi ve zühüb gelür bi-zammeteyni ve dağı zühbānün gelür bi'l-kesri ve'z-zammi kezā fi'n-nihāyeti ve dağı zehüb fethateynile ehl-i yemen için bir meşhūr kiledür ve'l-cem' u
22. ezhāb ve cem' u'l-cem' i ezāhib ve dağı zehüb ma' dinden altun görmekten göz kamaşmak ma' nāsına maşdardur yukālū <arapça>
23. <arapça> ez-zehebetü bi-fethateyni bir para altun kıt' atü'z-zehüb gibi ez-zihbetü bi'l-kesri yumşak yağar yağmur maşaratün līnetün ve'l-cem' u zihāb bi'l-kesri ez-zehāb bi'l-fethi ve'z-zühüb bi-zammeteyni gitmek mürür gibi
24. yukālū <arapça> ez-zehlü bi'l-fethi ve'z-zühülü bi'z-zammeteyni unutmak nisyān gibi ve bir nesnede gāfil olmak yukālū <arapça>
25. <arapça> ve dağı zehel fethile ve zammile giceden bir bölüğe dirler tāni' atün mine'l-leyli gibi ez-zehenü bi-fethateyni ve'z-zihnü bi'l-kesri zeyreklik fiṭnat gibi ve bir
26. nesneyi gönlinde şaklanub yitirmemek hıfz gibi ve'z-zihnü eyzan bi'l-kesri el-kuvvetü faşlü'z-zāli ve'l-yā'i ve mā yüsellīşühümā zeyt bi'l-fethi mükerrer olduğu bir hālde haberden kināyet olur yukālū kāne mine'l-emri

27. zeyte ve zeyte ya' nî şöyle şöyle oldu demek olur keyte ve keyte ma' nāsına ikisi bile fetha üzerine mebnilerdür ez-zīhu bi'l-kesri ululanmak kibir gibi yukālū <arapça> ez-zīhu bi'l-kesri anduk
28. didükleri canavaruñ erkegi ki kılı çok ola kemā yukālū <arapça> ve dişisine zīhatün dirler kesr-i zālile ve'l-cem' u züyūhun bi-zammeteyni ve ezyāhun ve zīhatün bi'l-kesri ez-ziyāru
29. bi'l-kesri deve bükenine dirler ki yaş ola başarun raḥbun ma' nāsına ez-zey' u bi'l-fethi ve'z-zuyū' u bi-zammeteyni ve'z-zuyū' atün bi-fethi'z-zāli ve zammi'l- 'ayni ve'z-zeye' ānū bi-fethateyni söz āşikāre olub iller

206-b

01. içine yayılmak yukālū <arapça> ez-zīgānū bi'l-kesri öldürücü aḡu semm-i kātīl gibi zekerehū fi'n-nihāyeti ez-zeylū bi'l-fethi etek ve'l-cem' u
02. ezyālūn ve züyūlūn ve şol yıl ki yir yüzüne sürünür ki ese aña daḡı züyūlū'r-riyāḡ dirler ve daḡı bir kimesne etegini yir yüzüne suyub şalınmak ma' nāsına maşdardur yukālū <arapça>
03. <arapça> ez-zā' il bi-kesri'l-hemzeti ve'z-zeyyālū bi'l-fethi ve't-teşdidi kıyruḡı uzun at yukālū <arapça> ve kaçan ki at kısa olsa
04. daḡı kıyruḡı uzun olsa feresūn zeyyālū'z-zenbi dirler bi-zikri'z-zenbi ve daḡı zā' il etegi uzun cübbeye dirler kemā yukālū <arapça> ve yukālū <arapça>
05. <arapça> ez-zeymū bi'l-fethi ve'z-zāmū 'ayb ve 'ayblanmak ve yirmek ma' nāsına maşdardur yukālū <arapça>
06. <arapça> bābū'r-rā' i ve mā ba' dehā ve'l-muzāfi ve'l-muḡābiki faşlū'r-rā' i ve'l-hemzeti ve mā yüşellişühümā er-ra' ra' etü bi-vezni'z-zelzeleti yaldurmak ve
07. yalabımak leme' ān gibi yukālū <arapça> ve bir kimesne gözlerin dolandurub oynatmak yukālū <arapça> er-ra' re' ü
08. bi-vezni'l-ca' fera mehmüzū'l-lāmi gözlerin dolandurıcı ve oynadıcı kimesne er-rābū bi'l-fethi çanaḡ yarıḡın oñarmak ve becermek ve yamamak yukālū <arapça>
09. <arapça> er-ru' yetü bi'z-zammi ve sükūni'l-hemzeti şol aḡaç pāresine dirler ki anuñla çanaḡ yamarlar ve köklerle ve'l-cem' u ri' ābūn bi'l-kesri şümme'l-meddi ve daḡı ru' betün bir şā' irūñ adıdur
10. ru' bet bin 'accāc dirler er-rādū ve'r-rādetü bi'l-fethi fihimā ve'r-ru' d ve'r-ru' detü bi'z-zammi fihimā genc ve yigid 'avrat ki güzel ola şābetün ḡasetün gibi ve daḡı rād rānuñ fethiyle ve zammiyla dirler aşı

11. el-muhyü gibi ve'l-cem^u erādün ^{alā} vezni ef^{ālin} ve daḥı rādün fetḥ-i rāyile kuşluk güneşi yukaru kılınmaḥ yukālū <arapça> er-ri^{du} bi'l-kesri başdaş terbün gibi ve az olur ki hemze
12. yirine bakılırlar cemⁱ erādün ve eryādün gelür er-re^{sü} bi'l-fetḥi ve sükūni'l-hemzeti baş ve az olar ki hemze elife ḳalb idüb re^s dirler ve'l-cem^u fi'l-ḳilleti er^{üsün} bi-fetḥi'l-hemzeti'l-ülā ve zammı'ş-şāniye
13. ve fi'l-keşreti ru^{üsün} bi-vezni ḳu^{ūdun} ve daḥı rā^{nuñ} fetḥiyle bir kimsenüñ başına urmaḥ ma^{nāsına} maşdardur yukālū <arapça> er-riyāsetü bi'l-kesri bir kimse bir ḳavme baş
14. olmaḥ yukālū <arapça> re^{sül}-^{ayni}
15. bi'l-fetḥi bir mevzi^{üñ} adıdur er-re^{äsü} bi'l-fetḥi ve meddi'l-hemzeti'l-müşeddedeti baş şatıcı bāyi^{ü'r-re}^s gibi er-ri^{äsü} bi'l-kesri nesnenüñ evveli yukālū <arapça> ve daḥı ḳılıç ḳabzasına
16. da riyāsü's-sefineti dirler er-rü^{asıyyü} başı büyük kişi ^{azimü'r-re}^s gibi ve erāsı gibi er-ru^{sü} bi'z-zammı ve sükūni'l-hemzeti şol deveye dirler ki başından ğayri
17. yirinde kuvvet ve yağ ḳalmaya kemā yukālū <arapça> ve yukālū <arapça>
18. bi'l-elifi ve'l-lāmi er-re^{isü} bi-fetḥatin şümme kesratin ^{alā} vezni fa^{ilin} bir ḳavmüñ başları olan kişiye dirler ve daḥı başına urulmuş kimesneye dirler erkek olsun ve dişi olsun yukālū <arapça>
19. <arapça> ve daḥı insānuñ gevdesinde dörd a^{zā} vardur anlara a^{zā}⁻ⁱ re^{ise} dirler biri yürekdür
20. ḳalb gibi ve biri bīnīdür dimāğ gibi ve biri cigerdür kebed gibi ve biri taşāḳdur ünşeyānü gibi ve ba^{zılar} a^{zā}⁻ⁱ re^{ise} diyü buruna ve dile ve zekere dimiş bu sehvdür kezā fi'l-mağribi er-re^{fetü}
21. bi'l-fetḥi ve sükūni'l-hemzeti ve'r-rāfetü bi'l-fetḥi ve meddi'l-hemzeti bi-vezni'z-zarāfeti ve'r-re^{efetü} bi-fetḥateyni ḳatı esirgemek eşeddü'r-raḥmeti gibi yukālū <arapça>
22. <arapça> er-re^{fetü} bi-fetḥatin şümme zammetin ^{alā} vezni fa^{lin} ve'r-ra^{üfü} bi-fetḥatin şümme zammetin ^{alā} vezni fa^{ülin}
23. ḳatı esirgeyici kimesne er-re^{lü} bi'l-fetḥi deve kuşı yavrısı veledü'n-ne^{ami} gibi dişisine re^{letün} dirler ve'l-cem^u ri^{älün} bi'l-kesri ve meddi'l-hemzeti ve ri^{lānü} bi'l-kesri ve sükūni'l-hemzeti zātü'r-ri^{ali}

24. bi'l-kesri ve meddi'l-hemzeti bir çemenüñ adıdır ve dağı ri'ālün bir ākç yılduzlaruñ ismidür kemā yuḳālū <arapça> er-ri'mānū bi'l-kesri deve köşkin sevmek yuḳālū <arapça>
25. <arapça> ve dağı her kimesne bir nesneyi sevüb ... kemā yuḳālū <arapça> ve yara bitişüb oñulmaḳ yuḳālū <arapça>
26. <arapça> er-re'mü bi'l-fethi ve süküni'l-hemzeti deve köşki ve şol köşk derisi ki içine ot taldururlar dağı devenüñ öñine qorlar köşkin şanasın dağı süd
27. virsin diyü ve dağı rāme feth-i rāyile çanaḳ ve qadeḫ yarıḡın oñarmaḳ ve yamamaḳ ve gönülmek yuḳālū <arapça> er-ri'mü bi'l-kesri
28. ve süküni'l-hemzeti şāfi aḳ geyik ki qumda sākin olur kemā yuḳālū <arapça> er-ru'metü
29. bi'z-zammi ve süküni'l-hemzeti şol dutḡal didükleri nesnedür ki anuñla nesne yapışdururlar er-rā'imetü bi-kesri'l-hemzeti ve'r-ra'ümü bi-vezni'l-ḳabüli şol dişi devedür ki

207-a

01. köşkin seve ve ögerleşe ve dağı ru'üm şol dişi qoyundur ki yanına uğrayan kimesnenüñ kiyasisın yalar kemā yuḳālū <arapça> er-ru'yetü
02. bi'z-zammi ve süküni'l-hemzeti ve'r-re'yü bi-vezni'r-ramyi ve'r-rā'etü bi-vezni'r-rāhati gözle görmek ibşār gibi bu ma'nāya bir mef'üle ta'diye ider ve bilmek 'alime gibi bu ma'nāya iki mef'üle
03. ta'diye ider yuḳālū <arapça> ve dağı re'y rānuñ fethiyle ve hemzenüñ
04. süküniyle kişi i'tiḳād idüb fikr ve tedbir itdüḡi nesneye dirler kemā yuḳālū <arapça> ve cem'u hu ārā'ün bi-meddi'l-hemzeti'l-ülā ve fethi'r-rā'i ve ārā'ün bi-fethi'l-hemzeti ve süküni'r-rā'i
05. ve meddi'l-hemzetilleti ba'de'r-rā'i ve'r-re'iyü bi-fethatin şümme kesrati hemzetin şümme yā'in müşeddedetin ve dağı fikr ve i'tiḳād ma'nāsına maşdardur yuḳālū <arapça> ve dağı bir nesneye berk baḳmaḳ ve yiti baḳmaḳ
06. <arapça> ma'nā yiti baḳdı andan yaña <arapça> ve dağı re'y feth-i rāyile bir kimsenüñ öykenine urmaḳ <arapça> er-ri'ā'ün bi-kesri'r-rā'i
07. şümme meddi'l-hemzeti 'amelin ve işin bireküye gösdermek ve birekü görsün diyü iş işlemek ma'nāsına isimdür yuḳālū <arapça> ve bir kimse bir kimseye muḳābil olub qar-

08. -şulamağ ve bir kimsenüñ evi bir kimsenüñ evine karşı ve muķābil olmağ
yuķālū <arapça> er-rādetū bi'l-fethi 'alāmet ve nişān
09. yuķālū <arapça> er-ri'etū bi-kesri'r-rā'i ve fethi'l-hemzeti öyken suhr gibi ve'l-
cem' u ri'ün er-ru'ūdū bi'z-żammi şümme meddi'l-hemzeti manzar gökcekligi
hüsñü'l-manzar ma' nāsına
10. er-ru'yā bi-żammi'r-rā'i ve sükūni'l-hemzeti düş āhirindeki elif te'nīs içündür
anuñçün tenvīn gerekmez ve'l-cem' u ru'en bi'z-żammi ve't-tenvīni bi-vezni
ru' an er-ri'iyū bi-kesri'r-rā'i ve sükūni'l-hemzeti ve bi'l-yā'i
11. ba' de'l-hemzeti ve'r-riyyū bi-kesri'r-rā'i ve teşdidi'l-yā'i şol güzel hāl ve āşikāre
tondur ki kişinüñ üzerinde güzile görünür kemā yuķālū <arapça>
12. er-re'yū bi-fethatin şümme kesrati hemzetin şümme yā'in müşeddedetin
yapışmağ ve dutmağ yuķālū <arapça> faşlü'r-rā'i ve'l-bā'i er-rab'ü bi'l-fethi ve
bi'l-hemzeti ba' de'l-bā'i bir yüksek yir ki üzerine çıkub
13. bir kavme gözcülük idüb anlara köyüb gözlemek ve dağı muṭlaķā bir yüce yirüñ
üzerine çıkmāğ yuķālū <arapça>
14. ve yuķālū <arapça> er-reb'ü ve'r-reb'itü 'alā fa' ilin ve fa' iletin gözci ve qaravul
ṭalī' at gibi ve'l-cem' u rebā'ā mişlü қазиyyetin ve қаzāyā er-rabbū bi'l-fethi
15. ve't-teşdidi is mālīk gibi kemā yuķālū <arapça> ve dağı allāhü te'ālā
isimlerinden bir isimdür allāhü te'ālādan ğayriye izāfetsuz isti' māl olunmaz
ammā zamān-ı cāhiliyyetde bege ve
16. pādīşāha ıtlāğ itdiler ve dağı bir kimse bir kavmüñ üzerlerinde olub anlardan
yüce ve ulu olmağ ve dağı bir nesnei düzüb қоşub ıslāğ itmek ve ṭāğınık nesnei
bir yire divşirüb
17. cem' itmek ve bir kimesnei terbiyet idüb besleyüb bicirmek yuķālū <arapça>
18. bāb'l-küllī er-rabbānī bi'l-fethi ve teşdidi'l-bā'i ve'l-yā'i allāhü te'ālā'yı bilüb
'ibādet ve қulluğ idici kimesne kemā yuķālū <arapça> er-rubā
19. bi'z-żammi ve fethi'l-bā'i'l-müşeddedeti şol yeñice қuzulamış қoyun ve keçidür
ki yanında қuzusı ve oğlağı bile ola ve ba' zılar қatında ancağ yeñi тоғurmış
keçiye dirler ve az olur ki yeñi bütünmiş deveye
20. de dirler ve'l-cem' u rubāb bi'z-żammi er-ribābū қoyun veya keçi yeñi ve tāze
қuzulamağ ma' nāsına maşdardur қarube'l-'ahdü bi'l-velādeit ma' nāsına yuķālū
<arapça>

21. bi'l-velādeti er-rābbü bi-teşdidî'l-bā'î ökey baba zevcü'l-ümme gibi er-rābbetü bi-teşdidî'l-bā'î ökey ana zevcetü'l-eb gibi er-rabibü 'alā vezni'l-ķatīl ökey oğul ibnü imra'eti'r-racüli min ğayrihi ma' nāsına er-rabībetü
22. bi-vezni'l-ķabīleti ökey kız bintü imra'eti'r-racüli min ğayrihi ma' nāsına ve dağı rabībetün şol koyuna dirler ki südiçün evde beslerler ve dağı rabībetün oğlan şaklayıcı ve besleyici 'avrata dirler
23. ħāşinetün gibi ve cem' u'l-küllü er-rabā'ibü er-rebbānū bi'z-zammi ve teşdidî'l-bā'î bir nesnenüñ tazeligi ve yeñiligi yuķālū <arapça> ve dağı rebbān bir nesnenüñ ...
24. ve götürüsüne dirler yuķālū <arapça> er-rubbu bi'z-zammi ve't-teşdidî her nesnenüñ şuyı ve şırası ki bişmiş ķoyulmuş ola bekmez ve ķaķrān gibi
25. ve bunlara beñzer nesnelere ki bişmiş ve ķoyulmuş ola kemā yuķālū <arapça> er-ribbetü dürlü otdur cem' i ribeb gelür bi-kesratin şümme fetĥatin er-rabebü bi-fetĥateyni
26. çok şu mā'ün keşirun gibi ve 'inde'l-ba'z tatlu şu mā'ün 'azbün gibi er-ribbiyyü bi-kesrateyni ve teşdidî'l-bā'î ve'l-yā'î nāsdan biñ dane kimesne elfün mine'n-nās gibi ve'l-cem' u ribbiyyün ve minhü ķavlihi te'a.
27. ribbiyyüne keşir er-rabrabü bi-vezni'l-ca'feri yaban şıgırunuñ sürisi ķaķı' un min baķari'l-vaĥşi gibi er-ribābü bi'l-kesri biş ķabīle ismidür ki bir yire cem' olub ittifāķ itdiler ki biri zābbetün
28. ve biri şevr ve biri 'ukak ve biri teym ve biri 'adiyy'dür <arapça> er-ribābetü bi'l-kesri oķ ķaburuna beñzer
29. bir nesnedür ki içine ķumār oķların ķoyarlar ve cem' iderler ve az olur ki oķlar cemā'atine de ribābetün dirler ve dağı ribābetün kesrile bir kimse bir kimseyle 'ahd idüb ķavl-i ķarār itmek dirler 'ahd⁸

207-b

01. ve mişāķ gibi beyān ve minhü <arapça> er-rebābetü bi'l-fetĥi ve't-taĥfifi bir pāre aķ bulut ve 'inde'l-ba'z şol pāre buluttur ki altında gözüke gerek ķara olsun ve gerek
02. aķ olsun ve'l-cem' u rebāb bi'l-fetĥi kemā yuķālū <arapça> er-rabşü bi'l-fetĥi ĥabs itmek ve

⁸ rubbemā ĥarf-i cerr zammu'r-rā'î ve fetĥihā ve mā kāfiyetün 'ani'l-cerri ve yecüzü vuķū' uhu 'alā elifihi. ramazān.

03. alıkoḡaḡ yuḡālū <arapça> er-rabeṣiyyū bi-kesrateyni ve teṣḡidi'l-bā'ı ve fethi'l-yā'ı Őol nesnedür ki kiŐi ḡabs idüb alıkoḡaya er-rabiŐiyyetü bi-fethatin Őümme kesratin miŐlü
04. 'r-rabeṣiyyi ve'l-cem'ı er-rabā'ış er-rabbıŐü ve'r-rabbıŐetü bi-kesrateyni ve teṣḡidi'l-bā'ı ve'r-rabbıŐiyyü bi-kesrateyni ve teṣḡidi'l-bā'ı ve'l-yā'ı bir dürlü balıḡdur ḡarbun mine's-semeki gibi er-rebācetü bi'l-fethi
05. gevdenlik ve 'aḡılsuzluḡ belādet gibi yuḡālū <arapça> er-ribḡu bi'l-kesri ve bi-fethateyni ve'r-ribāḡu bi'l-fethi ve't-taḡfiḡi assı er-ribḡu bi'l-kesri ve'r-rebāḡu bi'l-fethi assı itmek kemā
06. yuḡālū <arapça> ve daḡı ribāḡ bir saḡanuñ adıdur ve daḡı bir canavaruñ adıdur ki kediye beñzer ve daḡı bir Őehrüñ
07. adıdur ki kāfūr andan gelür er-rubāḡu bi'z-zammi ve't-teṣḡidi erkek maymun zekerü'l-kırad gibi er-rubaḡu bi-zammetin Őümme fethatin evvel bahārda toḡan devekuŐu rub' a gibi ve daḡı bir ḡuŐdur er-rebdü bi'l-fethi ḡabs
08. itmek ve alıkoḡaḡ yuḡālū rebedehü ey ḡasebeseḡü ve bābühü naŐara er-rubüdü bi-zammeteyni bir yire muḡım olub ṡurmaḡ yuḡālū <arapça> er-rubdetü bi'z-zammi bir bozraḡ rengdür kemā
09. yuḡālū <arapça> er-rabedü bozraḡ olmaḡ yuḡālū <arapça> er-rabdā'ü bi-vezni'l-ḡamrā'e ... ḡayvān yuḡālū <arapça>
10. ve daḡı Şol ḡara peḡeye dirler ki ḡızıl ḡızıl noḡtaları ola ve daḡı Şol düŐvār işe düŐvār nesneye dirlerki kimesne ḡörmemiŐ ola dāhiyetün münkeretün gibi ed-dübedü bi-zammetin Şümme fethatin ḡılıc balḡaḡı ... gibi
11. ve daḡı Őol ḡılıc ki yüzünde toz gibi ve ḡavınca izi gibi nesne ola aña da seyḡün zū-rubedin dirler er-ribzetü bi'l-kesri bir pāre yüñdür ki anuñla deveye ḡaṡrān dürterler kemā yuḡālū <arapça>
12. <arapça> ve daḡı bir pāre bizdür ki anuñla ḡuvvetlici altun ve ḡümüş bezekler aḡar ve cilā virür kemā yuḡālū <arapça> er-rebezeti bi-fethateyni miŐlü'r-rebezeti fi'l-ma' nā
13. 'Ő-Őāni ve daḡı bir köyüñ adıdur ki ebū zerrı'l-ḡıfāri ḡazretlerinüñ ḡabri andadur ve daḡı rebezetiñ fethateynile Őol renklü yüñdür ki deve boyunına asarlar ve'l-cem'ı rebezün bi-fethateyn er-rebezü bi-fethateyni yeyni olmaḡ yuḡālū <arapça>

14. <arapça> er-rebizü bi-fetḥatin şümme kesratin yürümekde ayakları yeyni tavar ḥafifü'l-kavāyim fi meşyihi gibi ve sözünde ḥaḥāsı çok olan kişiye zū-rebedāt dirler fetḥateynile er-rebāzebetü bi-fetḥi
15. 'r-rā'î ve taḥfîfi'l-bā'î ve'l-yā'î şerr yukālû <arapça> er-rebbizü atı şık ve atı çok kuyruğı büyük çoç kebeşün rebizün ey <arapça> er-rubşatü bi'z-zammi katlanmak
16. terabbuş gibi er-rebezu bi-fetḥateyni devepalanınuñ ve ḥavudınuñ ipleri ḥibālür-raḥal gibi ve qarın içindeki bağırsaqlar em'āyü'l-baḥni gibi ve şehir çevresinde olan evler ve meskenler kemā yukālû <arapça>
17. <arapça> ve mesākin ve mescid ḥavālisi ve koyun yatağı ve ağılı mādidi'l-ğanem gibi ve kişinüñ 'avreti ve evi ve ḥidmetkārı ve sāyir esbābı ve kişinüñ kendüye yetecek ve kifāyet
18. idicek yiyicek süd kemā yukālû <arapça> er-rubzu bi'z-zammi her nesnenüñ ortası vasaḥ gibi er-rubūzu koyun ve şıgır ve at ve it ayaklarını
19. altına alub çöküb oturmak kemā yukālû <arapça> ve daḥı rubüz çoç koyundan dönüb
20. üzerine kalkmamak yukālû <arapça> er-rābizatü bi-kesri'l-bā'î <arapça>
21. kaçanki bir kimse atdığıñ öldürse ve bağıdığıñ daḥı gözi diküb öldürse <arapça> dirler lākin ekşer göz degmede isti'māl olunur er-rabūzu bi-fetḥatin şümme zammetin büyük yoğın ağac
22. ve büyük yoğın zincir er-rābizatü bi-fetḥatin şümme kesratin koyun sürüsü ki çobanları bile olub yataḥda ve ağılda cem' ola er-rabtu bi'l-fetḥi bağlamak şedd gibi yukālû <arapça> er-ribātu
23. bi'l-kesri şol ip ve urma ve urğandur ki anuñla çuval ağzın ve kırba ağzın bağlarlar ve tavar bağlarlar ve bunlardan ğayri nesne bağlarlar ve daḥı 'avretler ḥayız hırkasın bağladuqları
24. ip ve daḥı geyik duzağına da ribāt dirler ḥibāle gibi ve cem' u'l-küllü rubuḥun bi'z-zammi ve daḥı düşman ünnek için derbende ağzında yapduqları bināya dirler ve'l-cem' u ribātātü ve daḥı ribāt
25. düşman derbendüne mülāzemet itmek ma'nāsına maşdardur kemā yukālû <arapça> ve daḥı ribāt ğazā için at bağlamak ve 'inde'l-ba'z ribāt biş dane ata ve daḥı artuğa dirler

26. ve yuḡālū <arapça> kemā yuḡālū <arapça> ḡile ve ḡalb ḡatı ve berk yürekli kimesneye fülānün rābiḡu'l-cāḡi ve rābiḡu'l-cāḡi dirler šedīdū'l-ḡalbi ma' nāsına ve yuḡālū <arapça>
27. <arapça> er-rābiḡu bi-fethātin šümme kesratin yaḡlu ve bisilū at kemā yuḡālū <arapça>
28. <arapça> ve daḡı ıšlanmıš ḡurma ḡoruḡı büsrün ... gibi er-rāb' u bi'l-fethi ḡavlısıyla evlere dirler nerede olur olursa olsun dār gibi kemā yuḡālū <arapça>
29. rebā' un bi'l-kesri ve rubū' un bi-zammeteyni ve rebā' un bi'l-fethi ve erba' un bi-fethi'l-hemzeti ve zammi'l-yā'i ve daḡı rāb' un miḡlebe de dirler ve dört ḡat ipden urma örmege ve urḡan bükmege dirler ve dört ḡatdan

208-a

01. yay kiriši bükmege dirler yuḡālū <arapça> ve daḡı köymek ve ḡatlanmaḡ ve esirgeyüb yumšaḡlıḡ itmek ve bir kimesne dörd günde bir ısıtma dutmaḡ ve deve
02. dörd günde bir šu içmege varmak ve yüküñ altına bir aḡac soḡub daḡı bir ucın eliyle ve bir ucın bir eliyle dutub ḡaldurub ḡavar ortasına ḡomaḡ ve daḡı bir nesnei yuḡaru ḡaldurmaḡ yuḡālū
03. <arapça>
04. <arapça> ve üç kimesnenüñ
05. dördüncisi olmaḡ ve bir ḡavmüñ mällarınıñ dörde birisin almaḡ yuḡālū <arapça> er-rubū' u bi-zammeteyni ve süküni'l-bā'i dörd bölükde
06. bir bölük cüz'ün min erba' atin gibi er-rib' u bi'l-kesri dörd günde bir dutan ısıtma ve dörd günde bir vāḡı' olan šusuzluḡ er-rubā' u bi-zammetin šümme fethātin evvel bahārda toḡan devekušıkı kemā yuḡālū <arapça>
07. <arapça> ve dišisine rubā' atün dirler bi-zammetin šümme fethātin ve'l-cem' u rubā' atün er-rub' atü bi'l-fethi üzerine šaḡtiyān ḡaplanmıš bir ḡiçirik sepetdür ki ' atḡārlarda
08. olur ve daḡı erden ve ' avratdan orta boylu olub ne uzun ve ne kıša olan kimesne yuḡālū <arapça> er-rebe' atü
09. bi-fethateyni deve dörd ayaḡalrın yire ura ura ḡapırı ḡapırı berk segirmek ve daḡı esed ḡāyifesinden bir ḡābilenüñ ismidür ḡayyün mine'l-esedi ma' nāsına er-ribā' atü bi'l-kesri kišinüñ šānına ve šol emiren ve ḡāline
10. dirler ki anuñ üzerine ola yuḡālū <arapça> ve daḡı dörd çatal ḡayıšdur ki ḡılıca ḡaḡub bele ḡošunurlar rubā' un bi'z-zammi ve't-taḡfifi

11. dörd dörd demek ma' nāsına isimdür iki kerre erba'atinden ma' dūldur er-rebā'iyetün bi-fethi'r-rā'i ve kesri'l-'ayni ve taḥfifi'l-yā'i öñ dişler ile it azunuñ arasında olan dişdür ki altda
12. ve üstde ikişerdür kemā yuḳālū <arapça> rebā'iyāt bi'l-fethi ve taḥfifi'l-bā'i er-rebā'ī bi'l-fethi ve taḥfifi'l-bā'i ve'l-yā'i dörd yaşına girüb yan dişin bırakmış koyun ve beş yaşına
13. girüb yan dişin bırakmış şıḡır ve at ve katır ve eşek ve yedi yaşına girüb yan dişin bırakmış deve ya'nī bu didüгимüz yaşlar içinde қаpaḡın açmış tavar ya'nī öñ dişleriyle it azu arasındaḡı
14. dişi bırakmış tavar kemā yuḳālū <arapça> rubu'un bi-zammeteyndür ribā'ānün bi'l-kesri
15. er-rebā'iyeye bi-fethi'r-rā'i ve taḥfifi'l-yā'i bu didüгимüz tavarlaruñ dişisine dirler er-rib'iyü bi-kesri'r-rā'i ve'l-'ayni ve teşdidi'l-yā'i rabī'a mensüb olan nesne ve genc ve yigit kimesnenüñ veledi er-rib'iyetü bi'l-kesri
16. ve teşdidi'l-yā'i kış evvelinde cem' olunan ta'ām kemā yuḳālū <arapça> er-rabī'u bi-fethatin şümme kesratin 'arablar қatında dörd nesnedür ikisi aylar rabī'dür ki şafer ayından soñra iki
17. aydur birine şehri-rabī'u'l-evvel ve birine daḡı şehri-rabī'u'l-āḡir dirler ve ikisi daḡı zamānlar rabī'leridür birine rabī'u'l-evvel dirler ilk yaz ayıdur ki anda mantar biter ve otlar biter ve çiçekler açılır
18. ki buña rabī'u'l-kele dirler ve birisi daḡı er-rabī'u's-şānīdür ki yemişler yetişdügi zamāndur ve ba'zılar eydür 'arablar her yılı altı bölük қırlarlar iki ayına er-rabī'u'l-evvel dirler ki yaz ayları dörd iki ayına
19. daḡı şayf dirler ki yemiş yetişdügi zamāndur ve iki ayına daḡı қayz dirler ki ziyāde ısıcaқ oluḡı zamāndur ve iki ayına daḡı er-rabī'u's-şānī dirler ve iki ḡarīf dirler ki güz aylarıdur ve iki
20. ayına daḡı şitā dirler ki kış aylarıdur ve cem'u'r-rabī' erbi'ā'ün bi-vezni'l-evliyā'i ve'l-enbiyā'i ve erbi'atün bi-fethi'l-hemzeti ve kesri'l-bā'i ve cem'u rabī'u'l-kilā erba'atün faқаt ve cem'u rabī'u'l-cedāvil erbi'a'ün faқаt
21. ve daḡı ilk yaz yaḡan yaḡmura da rabī' dirler ve daḡı giçirik armaḡa da rabī' dirler cedvel gibi er-rabī'atü hevāzin tayıfesinden bir қabīlenüñ babalarinuñ adıdur rabī'atü'l-feres ebū қabīletin
22. ve hüve rabī'at bin nizār bin ma'ad bin 'adnān ve <arapça> er-rab'a deve қolına gezüb

23. daḥı ne vaḳıt dilerse Őuya varub içmek yuḳālū <arapça> er-ribḳu bi'l-kesri bir urma ve bir urġandur ki bir nice yirde ḥalkası ve
24. iletmeġi olur bunuŃla ḳoyun ḳuzuların ve oġlaḳların baġlarlar ve biribirine atarlar ve iterler er-ribḳatū bi'l-kesri ol didūġimūz urġanda olan ḥalkaların ve iletmeġlerūŃ birisi ve'l-cem' u ribaḳun bi-kesrin Őümme fetḫatin ve erbāḳun
25. bi'l-fetḫi ve ribāḳun bi'l-kesri er-rabḳu bi'l-fetḫi ḳuzunuŃ veya oġlaḳuŃ baŐını ol didūġimūz ḥalkada ḳalmaḳ er-rebī' atū bi-fetḫin Őümme kesratin ol didūġimūz
26. ḥalkalu urġana baġlanan erkek ḳuzu veya erke oġlaḳ mü'neŐi rebī' atūn gelür kemā yuḳālū <arapça> er-rebḳū bi'l-fetḫi ḳarıŐdurmaḳ ḫılt gibi ve Őerid becermek ve oŃarmaḳ
27. yuḳālū <arapça> er-rebīketū bi-fetḫatin Őümme kesratin yaġla ve keŐler yoġurulmuş ḫurmādur ki yirler ve az olur ki üzerine Őu döküb içerler ve 'inde'l-ba' z ḫurmāyla
28. keŐdür ve yaġdur ki bir yire ḳatub yumŐacıḳ idüb yirler ve 'inde'l-ba' z öġünmiş keŐdür ki bekmeze ḳarulmuş yaġa ḳarıŐdurub yirler er-reblū bi'l-fetḫi bir ḳa dürlü aġaclardur hava ve Őu deyüb
29. güz döndüġi vaḳtin yapraḳlanur ve yeŐil olur yaġmur yaġmadan ve'l-cem' u ruyūlün bi-zammeteyni er-rebletū bi-fetḫateyni ve süküni'l-yā' i uyluġuŃ i yūzi bātinū'l-faḫz gibi ve'l-cem' u rebelātün er-ri' bālün bi-kesri'r-rā' i ve bi'l-hemzeti

208-b

01. 's-sākineti ve bi-dūnihā arslana dirler esed gibi ve'l-cem' u rābīl er-rabilū bi-fetḫatin Őümme kesratin eti çoḳ ḳiŐi keŐirū'l-laḫm gibi er-rebāletū bi'l-fetḫi ve't-taḫfifi eti çoḳ olmaḳ ma' nāsına isimdür er-riḫletū bi-kesratin Őümme fetḫatin Őümme sükünün
02. ortalıġı yoġın ve gövde cāriye ve 'avrat er-rubūl artmaḳ ve oġalmaḳ yuḳālū <arapça> ed-debilū bi-fetḫatin Őümme kesratin semizlik semin gibi er-rabvū bi'l-fetḫi artmaḳ ziyāde gibi
03. yuḳālū <arapça> ve daḥı ḳatı ḳatı Őolmaḳ ve ḫıŐıldamaḳ nefsi 'ālī gibi yilik gibi ve daḥı ḳiŐiyi ḳatı ḳatı Őolmaḳ dutmaḳ yuḳālū <arapça> ve at berk segirmek
04. veya ḳorḳmaḳdan tölmaḳ ve ŐiŐmek yuḳālū <arapça> ve yüce yir üzerine çıḳmaḳ yuḳālū <arapça> ve bir nesne artub büyümeḳ yuḳālū <arapça>

05. <arapça> er-rabvetü bi-ḥarekāti'r-rā'î ve'r-rabāvetü bi'l-fethî ve'r-rābiyetü bi-kesri'l-bā'î ve taḥfifi'l-yā'î yüksek yir arzün mürtefi' atün gibi ve daḥî rābiyetün artuḡ nesneye dirler rābiyetün gibi ve minhü <arapça>
06. <arapça> er-ribā bi-kesri'r-rā'î ve fethî'l-bā'î ziyādetün fi'l-ecli <arapça> bunuñ
07. elifi vāv şüretinde yazılır ba' zî luġatde tefḥîm olunduġiçün nitekim şalātün de ve zekātün de yazarlardı ve daḥî bu elifden soñra bir elif daḥî yazarlar cem' i vāvına beñzer ve buña nisbetde
08. ribeviyyün dirler bi-kesri'r-rā'î ve fethî'l-bā'î ve teşdîdi'l-yā'î ve rāyı meftūḥ itmek ḥaṭādur kezā fi'l-maġribi ve teşniyesinde ribvān dirler ve ribyān dirler vāvla ve yāyla cāyızdür er-rubyetü bi'z-zammi ve taḥfifi'l-yā'î
09. ribā ma' nāsınadır kıyās ribvetün demek idi vāvile ve daḥî ribyetün ufacık böceklerden bir nev' idür mine'l-ḥaşerāt ma' nāsına ve'l-cem' u er-rubā gibi bi-zammi'r-rā'î ve'l-kaşri er-rebyü bi'l-fethî ve sükûni'l-bā'î ve bi'l-yā'î
10. fi'l-āhiri bir kimse bir yirde dürüyüb büyüyü ḥāşıl olmaḡ yuḡālü <arapça> er-rabā'ü bi'l-fethî eyülük ve iḥsān gibi yuḡālü <arapça>
11. iḥsān faşlü'r-rā'î ve't-tā'î ve mā yüşellişühümā er-rutbetü bi'z-zammeti oturcaḡ ve durucaḡ bir menzil gibi ve nerdubanuñ bir ayaġı derece gibi ve'l-cem' u er-rutebü bi-zammetin şümme fetḫatin er-ratabetü bi-fetḫateyni yüce ve yüksek
12. yir berdaḡ gibi kemā yuḡālü <arapça> er-ratebü bi-fetḫateyni er-ratebü bi-fetḫateyni katılık şiddet gibi yuḡālü <arapça> ve daḥî şehādet barmaġıyla orta barmaḡ arası
13. ve az olar ki bu ma' nāya tāy-ı sākin daḥî iderler er-rütübü bi-zammeteyni bir yirde berk durub gitmemek yuḡālü <arapça> er-rātibü bi-kesri't-tā'î bir yirde dikilib durub gitmeyen
14. nesne yuḡālü <arapça> er-rattü bi'l-fethî ve't-teşdîdi şehir kethüzāsı re'isü'l-beled gibi ve'l-cem' u rutütün bi-zammeteyni er-ruttetü bi'z-zammi ve teşdîdi't-tā'î kekeçlik ḥikletün gibi kemā yuḡālü <arapça>
15. <arapça> bu bir ḥalkî ḥaletdür ki ulularda çoḡ olur er-ratetü bi-fetḫateyni dili kekeç olub sözi āşikār söyleyememek yuḡālü
16. <arapça> er-rutütü bi-zammeteyni ḥanāzîr dirler bir marāzdur boyunda vāқи' olur er-rebeḥa bi-fetḫateyni dil dolaşub ve dutulub söz söylememek yuḡālü <arapça>
17. <arapça> ve daḥî retac fetḫateynile büyük ḡapuya dirler bābün 'azîmün gibi er-retācü bi'l-kesri büyük ḡapu bābün 'azîmün gibi ve kilitlü ḡapu bābün

muğallağun gibi ve 'inde'l-ba'z retāc şol kilitlü büyük kapuya dirler ki üzerinde bir gicirik kapu dağı ola

18. kemā yuḡālū <arapça> retahun yuḡālū <arapça> ya' nī ḡamīr ve baçlıḡ şıvıḡ oldu er-rutū' bi-zammeteyni ṡavarına dilerse yimek ve otlamaḡ yuḡālū <arapça>
19. <arapça> ve dağı bir kimse diledüḡin yimek ve diledüḡin oynamaḡ yuḡālū <arapça> er-rāti' bi-kesri't-tā' i diledüḡin yiyici ve otlayıcı ṡavar ve'l-cem' u ritā' bi'l-kesri
20. ve diledüḡin yiyici kimesne ve'l-cem' u rāti' ūn er-rateḡu bi'l-fethi yarıḡ ve yaratıḡ ve yetiřdürmek yuḡālū <arapça> ve dağı bitiřik nesne ve minhū <arapça>
21. er-rateḡu bi-fethateyni 'avretūñ ferci bitiřik olmaḡ ve bir vechile ki cima' mümkün olmaya yuḡālū <arapça> er-retḡā' ū bi-vezni
22. 'l-ḡamrā' e ferci bitiřik 'avrat ki sidik çıḡıcaḡ miḡdārdan artuḡ yarıḡ ve yırtıḡ olmaya kemā yuḡālū <arapça> er-ritāḡu iki šondur ki kenārları biribirine
23. bitiřdirirler kemā yuḡālū <arapça> er-retekū bi'l-fethi ve'r-retekānū bi-fethateyni deve yelirken adımların biribirine yaḡın itmek yuḡālū <arapça>
24. <arapça> er-retelū bi-fethateyni ḡarfleri biribirinden açaḡ söylenmiř sōz yuḡālū <arapça> ve dağı biribirine düz ve beraber bitmiř diř yuḡālū <arapça>
25. <arapça> er-ratilū bi-fethatin řümme kesratin diřleri biribirine düz ve beraber bitmiř kiři yuḡālū er-ratemū bi'l-fethi ufatmaḡ kesr gibi yuḡālū <arapça> ve dağı retem urulmiř
26. nesne mertūm gibi ve dağı söylemek yuḡālū <arapça> er-retmetū bi-fethateyni ve sūkūni't-tā' i eyzan ve'r-retīmetū bi-fethatin řümme kesratin bir pāre iplikdür ki barmaḡa baḡlarlar ḡācet ola gelüb unutmamaḡ için kemā
27. yuḡālū <arapça> ve dağı retmetūn fethateynile bir dürlū aḡacdur ve'l-cem' u retem bi-fethateyni er-retmū bi'l-fethi ḡarıřmaḡ ḡılıḡ gibi yuḡālū <arapça>
28. er-ratvetū bi'l-fethi bir adam ḡaṡve gibi ve 'inde'l-ba'z nerdubānuñ ayaḡı derece gibi er-ratvū bi'l-fethi ve'r-rutüvvū bi-zammeteyni ve teřdīdi'l-vāvi řarḡıtmaḡ ve ḡeñiřledüb zebūn itmek ve berkidüb ḡuvvetlendürmek ezdāddandur
29. yuḡālū <arapça> ve dağı retvūn rānuñ fethiyle ve tānuñ

209-a

01. sükûniyla bir nesne yumşacuk çekmek işâret itmek yukâlû <arapça> faşlü'r-râ'î ve's-şâ'î ve mâ yüshellîşühümâ er-reşâ bi'l-fethî
02. ve sükûni's-şâ'î mehmûzü'l-lâmi südi ekşi nesne üstünde şagubda dağı süd soruşub uyuşmak ve qarışdurmak hılt gibi yukâlû <arapça>
03. <arapça> er-reşî'etü bi-fethî'r-râ'î ve kesri's-şâ'î ve bi'l-hemzeti ba' de'l-yâ'î bir tâze süddür ki ekişi süd üzerine şagılmış ve koyulmuş ola kemâ yukâlû <arapça>
04. <arapça> er-reşâsetü bi'l-fethî ton eski olmak hâl yatlu ve çirkin olmak yukâlû <arapça> er-reşşü bi'l-fethî ve't-teşdîdi
05. eski ve tağımık ton yukâlû <arapça> er-rişsetü bi'l-kesri şümme't-teşdîdi eski ve köhne o meta' dur ki yire düşmiş ola kemâ yukâlû <arapça>
06. <arapça> ve dağı yatlu ve kötü zebûn kimesneler kemâ yukâlû er-rişsetü <arapça> gibi er-rişetü bi'l-kesri ve't-tahfifi bir kimse bir kimsenüñ mālını mîrâş almak ve mîrâş
07. yimek ma' nâsına maşdardur alşında verişe idi vâvdan 'ivaż tâ' geldi rişetün oldı er-reşedü bi'l-fethî bir nesnei biribiri üstüne yığmak ve düzmek veya bir yanına komak ve dizmek yukâlû <arapça>
08. <arapça> er-reşdü bi-fethateyni biribiri üstüne yığılmış ev metâ' ı ve ev esbâbı ve dağı yatlu ve zebûn kişiler kemâ yukâlû <arapça> er-reşîdü bi-fethatin şümme kesratin biribiri üstüne yığılmış metâ' nağîd gibi
09. er-reş'e u bi-fethateyni eţ-ţama' ve'l-hırşu's-şedîd ve bâbühü tarabe fehüve râşî'un er-reşmü bi'l-fethî bir kimsenüñ birbirin ufadub kanatmak yukâlû <arapça> ve dağı 'avrat burnına gökcek koşulu nesne dürtmek ve şoymak yukâlû <arapça>
10. <arapça> er-reşemü bi-fethateyni etek üst tuţağı aq olmak yukâlû <arapça> er-rüşmü bi'z-zammi etek üst tuţağında vâki' olan aqlık er-rişânü bi'l-kesri
11. biribiri ardınca kesili kesili dökülen yağmur tamlası ve kaşresi kemâ yukâlû <arapça> er-reşvü ve'r-reşyü bi'l-fethî fihimâ olmuş kimesne üzerine ağlayub eyü huyların ve hünerlerin şaymak ve anuñ haqqında
12. şi'r nazm itmek ve şi'r söylemek ve dağı reşyü bir kimse bir kimseyi esirgeyüb merhamet itmek yukâlû <arapça> ve'r-reşâ'etü bi'l-fethî
13. ve teşdîdi's-şâ'î ve bi'l-hemzeti ba' de's-şâ'î ve'r-rişâyetü bi'l-fethî ve teşdîdi's-şâ'î ve bi'l-yâ'î ba' de's-şâ'î ölü ağlayıcı ve şağı şağıcı 'avrat er-reşî'tü bi'l-fethî

- diz ağrusı ve bend-keşler ağrusı kemā yukālū <arapça> er-rişāyetü bi'l-kesri bir kimse
14. bir kimseden söz nakl itmek ve söz rivāyet itmek yukālū <arapça> faşlü'r-rā'ı ve'l-cīmi ve mā yüşellişühümā er-recebü bi-fethateyni ululamağ ta'zīm gibi yukālū <arapça> ve dağıı receb bir ayuñ adıdur
15. ma' rüfdur <arapça> er-recebānū receb ayile şa' bān ayına dirler er-rücbetü bi'z-zammi ağacuñ yemişi çok olduğı vağıtde budakları ufanmasun diyü altına urdukları
16. direk ve'l-cem' u ruceb bi-zammetin şümme fethatin ve dağıı rücbetün rānuñ zammıyla binādur ki canavar avlamak için yaparlar ve düzerler dağıı içine bir pāre at koyub dağıı bir iple bağlarlar kaçan ki canavar ol atı çekse ol binā anuñ üstüne yıkılır ve düşer kemā
17. yukālū <arapça> er-rācibetü bi-kesri'l-cīmi barmağıuñ ucına yağın olan boğıni ve'l-cem' u revācib er-recbiyyetü bi-teşdidi'l-yā'ı zamān-ı cāhiliyyetde kāfirler
18. receb ayında boğazladuğları kırbandur ki geğıi bayram kırbānı vācib olmağıla bu mensūğ oldu kezā fi'l-mağıribi er-raccü bi'l-fethi ve't-teşdidi ve'r-racracetü bi-vezni'z-zelzeleti deprendirmek kımıldatmağ tağırik gibi yukālū <arapça>
19. er-recā'ü bi-fethi'r-rā'ı ve teşdidi'l-mīmi ve bi'l-hemzeti ba' de'l-elifi örgüçü büyük dişi deve 'azīmü's-senām gibi er-racracü bi-vezni'l-kevkebi ve'r-racracü bi'l-fethi deprenci kımıldancı nesne er-racracetü bi'l-fethi şol etlü 'avratdur ki
20. yüricek gevdesinde eti oynar ve deprenür er-racracetü bi-kesri'rā'eyni havuz dibinde kıalmış bulanığ balçığı kıarışmış şöşüğü ve dağıı berk ışlanmış şerid er-racracü bi-kesri'r-rā'eyni bir otuñ adıdur er-racācetü bi'l-fethi
21. ve't-tağıfifi arığ koyun ve arığ keğıi ve arığ ve zebün ādem ve arığ deve ve'l-cem' u recācün bi'l-fethi er-ruchānū bi'z-zammi artuğluk ve terāzünüñ bir gözi ağır ve artuğ gelüb egilmek yukālū <arapça>
22. <arapça> er-recāğıu bi'l-fethi kıuyruğı büyük 'avrat 'azīmetü'l-'acüz gibi ve'l-cem' u rucuğun bi-zammeteyni er-racğıu bi'l-fethi bir kimse bir kimseyle ...dağıı birbirinden ağır gelmek yukālū <arapça> er-riczü bi'l-kesri
23. murdār kıazur gibi ve dağıı 'azābdur ki kışıye ıztırāb ve göñül tarlığı vire kemā yukālū <arapça> ve dağıı tā'ün ve dağıı ricz rānuñ kesriyle ve zammıyla pūta dirler şanem gibi ve minhü kıuri'e kıavlühü te'a. <arapça>
24. <arapça> er-recezü bi-fethateyni şol şı'rdür ki eczāsı birbirine yağın olub ğurüfi az ola 'inde'l-ba'z şol şı'rdür ki her mısra'ı kıāfiyelenmiş ola seci' gibi ve ğalil

25. katında recez şî'rden degüldür ve dağı recez bir marazdur ki devenüñ uyluklarında vâkı' olur kaçan ki deve yirinden kalksa bir sâ'at uylukları ditrer andan soñra açılır ve dağı bu didüğimiz maraz deve de vâkı'
26. olmak ma' nāsına maşdardur yuqālū <arapça> ve mü'ennesi reczā'ü gelür hamrā'ü gibi yuqālū <arapça> er-reczū bi'l-fethi bir kimse
27. bu zıkr etdüğümüz gibi şî'r demek yuqālū <arapça> er-recāzetü bi'l-kesri küçürek miḥāfe kemā yuqālū <arapça> ve 'inde'l-ba'z bir pāre 'abādur ki içine taş
28. koyarlar dağı miḥāfenüñ ağır yanına asarlar er-ricsü bi'l-kesri murdar qazur gibi ve dağı 'azāb kaçmak gāzab gibi er-reczū bi'l-fethi katı ses gök gürüldüsi ve deve kükremesi gibi ve dağı gök gürülmek ve deve görmek
29. ma' nāsına maşdardur yuqālū <arapça> er-riccāsü bi'l-fethi ve't-teşdidi böğürilici bulut ve kükreyici deve er-rece'u gerü dönmek irtidād gibi

209-b

01. ve gerü döndürmek redd gibi lāzım ve müte'addi olur yuqālū <arapça> kezā fi maşādırī'z-zevzenī ve ammā sāyir kitāb-ı luğate rece'u ancak döndürmek ma' nāsına
02. gelür dimiş ve dağı bir devei şatub dağı aqçesine gine anuñ gibi bir deve dağı almak yuqālū <arapça> ve dağı rece'u yağmura dirler maşar gibi ve minhü qavlühü te'a.
03. <arapça> ve tavar adının admak ḥaṭv gibi yuqālū <arapça> ve bir kimsenüñ gevdesinde çividile naqş idüb
04. yazı yazmak kemā yuqālū <arapça> ve bir kimse bir kimsenüñ sözine cevāb virmek rece'ān gibi yuqālū <arapça> ve dağı ric'u qarından çıkan necise dirler
05. ric'un gibi ve dağı ric'u gölcüğe dirler gādīr gibi ve'l-cem'u ruc'ānū bi'z-zammi ve dağı bağrın aşığa ucına dirler kemā yuqālū <arapça> er-ricā'u bi'l-kesri dişi eşek ve dişi deve
06. iki burnı bir yire getirüb dağı kıyruğın yukaru kaldurub dağı sidigin bölük bölük atmak yığıldı şanılar ve dağı soñra yine kışır çıkar yuqālū <arapça>
07. <arapça> ve dağı ricā' kuşlar sovuq yirlerden ıssı yirlere dönmek kemā yuqālū <arapça>
08. er-rāci' bi-kesri'l-cīmi gerü dönüci ve gerü döndürüci mürtedd ve rādd gibi ve dağı şol 'avratdur ki eri olur dağı döner yine atası ona varur dağı şol dişi eşek ve dişi devedür ki kıyruğın yukaru

09. kaldurub iki burnı bir yire getürüb kese kese işer ve sidigin bölük bölük atar dağı yığıldı şanarlar şoñra yine kışır çıkar ve'l-cem' u revāci' yuḡālū <arapça> er-ruc' ānū
10. bi'z-zammi söz ve kitāb cevābına dirler ya' nī bir kimsenūñ sözine ve kitābına cevāb virmege dirler kemā merra er-rāci' atū bi-kesri'l-cīmi şol dişi deve ki şatarlar dağı aḡçesine yine kendü gibi bir deve dağı alurlar şoñraki
11. deveye rāci' atün dirler ve'l-cem' u revāci' er-rac' atū bi'l-fethi bir kerre gerü dönmek ve öldükden şoñra yine dünyāya dönmek yuḡālū <arapça>
12. ve dağı söz cevābına ve mektüb cevābına ric' atün dirler yuḡālū <arapça> ve dağı reci' atün bi'l-fethi ve'l-kesri bir kişi 'avretini lafz-ı şariḥ ile boşadukdan şoñra yine
13. ḡabūl itmek yuḡālū <arapça> bi'l-fethi ve'l-kesri ve'l-fethu efşahu er-ric' atū bi'l-kesri bir deve şatub dağı aḡçesiyle yine yirine alınan deve ve dağı zekāt için borç olan şavarı almayub
14. dağı yirine andan eyü veya andan yatlu alınan şavar kemā yuḡālū <arapça>
15. <arapça> er-rucū' bi-zammeteyni ve'r-ruc' ā bi'z-zammi ve fethi'l-' ayni gerü dönmek yuḡālū <arapça> er-reci' bi-fethatin şümme kesratin şol erkek şavardur ki bir seferden bir sefere döndüresin
16. mü'ennesi reci' atün gelür ve'l-cem' u recāyi' un ve dağı reci' şarından çıkan necise dirler revş gibi ve zū'l-baḡni gibi ve dağı her nesne ki gerü döndürüle aña reci' dirler ve dağı şavar gevişine dağı reci' dirler cerretün gibi
17. er-racfetü bi'l-fethi yire deprenmek zelzeletün gibi er-racfü bi'l-fethi ve'r-recefānū bi-fethateyni şatı deprenmek ve şımıldanmaḡ yuḡālū <arapça> er-rāciferü bi-kesri'l-cīmi
18. isrāfil şurunı evvel urduḡı nefḡatün ulā gibi er-reccāfü bi'l-fethi ve't-teşdidi deñiz baḡr gibi şümmiye bihi'l-izḡrābü er-riclü bi'l-kesri ayak ki uyluḡ dibinden tā şademe ininceye dirler kemā yuḡālū <arapça>
19. <arapça> kezā fi'l-maḡribi ve'l-cem' u ercülün bi-fethi'l-hemzeti ve zammi'l-cīmi ve dağı zamān ma' nāsına da gelür yuḡālū <arapça> ve dağı ḡāşşatün çekirge sürüsüne dirler ki çok ola
20. kemā yuḡālū <arapça> ḡāşşaten cem' idür vāḡidi lafzınıñ ḡayriden ve yayun aşıḡa baḡrina dağı riclü'l-şavsi dirler kemā yuḡālū <arapça> ve dağı bir dürlü taḡlanmaya

21. <arapça> ve dağı devenüñ memesin bağlamağlardan bir dürlü bağlamağa riclü'l-ğurāb dirler ki anasın emmege kādır olmaz ve dağı çözümez er-ricletü bi'l-kesri tohumgān didükleri
22. ot ki el-baqlatü'l-ğamkā'ü dağı dirler şu ve seyl yollarında bitdügiçün ve minhü kavlühüm ve dağı ricletün şu yoluna dirler seylü'l-mā'i gibi ve'l-cem' u ricelün bi-kesrin şümme fetħatin er-recelü bi-fetħateyni yayağ olmak ve atüñ kıç ayaklarınıñ biri sekili
23. olmak ve dağı saç kıtı kurucağ olmamak yuğālü <arapça>
24. ercülün ve dağı bir kimsenüñ ayağı büyük olmak yuğālü <arapça> ve dağı recelün fetħateynile kıızı anasıyla bile kıoy virmek ne vağtin dilerse emsün diyü ve dağı anasıyla
25. bile şalıvirilen kıızıya dirler ve'l-cem' u ercälün er-reclü bi'l-fetħi ve süküni'l-cimi deve kuşuñı anasın emmek yuğālü <arapça> er-racülü bi-fetħatin şümme zammetin erkek er kimesne ve'l-cem' u ricāl bi'l-kesri ve ricālāt ve ercülün
26. ve fikrine firāsetine eyü olan 'avrete recületün dirler bi-fetħatin şümme zammetin ve racülün taşğir ruceylün gelür ve ruveycilün dağı gelür ğayr-i kıyās üzerine er-racilü bi-fetħatin şümme kesratin ve'r-racülü bi-fetħatin şümme zammetin ve'r-rācilü bi-kesri'l-cimi ve'r-reclānü
27. bi-vezni'l-'atşānü yayağ kıalmış kimesne ve cem' u'r-racülü recālā bi-fetħi'r-rā'i ve'l-lāmi ve cem' u'r-rācil raclün bi'l-fetħi ve süküni'l-cimi ve reccälün ve reccāletün bi-zammi'r-rā'i ve teşdidi'l-cimi fihimā ve cem' u'r-racülāni reclā bi-fetħi'r-rā'i
28. ve'l-lāmi ve ricālün bi'l-kesri er-reclā bi-fetħi'r-rā'i ve'l-lāmi yayağ 'avrat ve'l-cem' u ricāl bi'l-kesri ve recālā bi-fetħi'r-rā'i ve'l-lāmi er-racülü bi-fetħateyni ve bi-zammi'l-cimi eyzan şol saça dirler ki ne kıtı kurucağ ola ve ne kıtı
29. ağığ ola yuğālü <arapça> er-ruclätü bi'z-zammi ve'r-rucületü ve'r-rucüliyyetü bi-zammeteyni fihimā ve teşdidi'l-yā'i fi's-şāniyeti erlik ve erkeklik ma' nāsına maşdardur ve dağı

210-a

01. ruclätün zamm-ı rāyile yayağ olmak ma' nāsına maşdardur ve anuñ kıç ayaklarınıñ birisi sekil olmak ma' nāsına maşdardur recelün gibi er-reclā'ü bi-vezni'l-ğamrā'ü kııc ayağınuñ birisi sekili olan dişi țavar

02. yuḳālū <arapça> ve daḥı rüclā'ü şol düz yirdür ki anda çok ara ve küfek taşlar olub anda yürümek güç ola yuḳālū <arapça>
03. <arapça> er-racilū bi-fethatin şümme kesratin nālsuz yürümekde tırnaqları yufalanmayan at kemā yuḳālū <arapça> ve yayak yürümege avī kişi yuḳālū <arapça>
04. er-raḥilū bi'l-fethi öldürmek atlı gibi ve bir kişi taşla atmak yuḳālū <arapça> ve daḥı annla ve gümānla söylemek ve minhū avlıhü te' a. <arapça> ve daḥı ḥaıat-i emri bilinmeyen
05. kimesneye de racm dirler yuḳālū <arapça> er-rucmetü bi'z-zammi andı didükleri canavaruñ ini ve yatağı ve cāru'z-zab' i gibi ve bir midār irirek ve böygerik taşdur ki az olur ki abir üzerine
06. yıarlar hörgüç iderler ve'l-cem' u rucemün bi-zammetin şümme fethatin ve ricāmün bi'l-kesri dirler bir pāre taşdur ki bir urғанuñ ucına baqlarlar daḥı avī birağub arışdururlar ara
07. uru balıgın yirinden oparır daḥı ol bulanı şuyı ıkarırlar avī pāk olur ve az olur ki bu didügimüz taş şu oğasınıñ ağındaki ağaca da baqlarlar oğa uyuya tiz insin deyü ve daḥı ricām
08. kesr-i rāyile bir mevzi' üñ adıdur er-ricāmānū bi'l-kesri iki ağacdur ki uyunuñ başına dikerler daḥı ... ağaqlarını anlarıñ üstlerine dikerler er-racimū bi-fethatin şümme kesratin taşlanmış kimesne mercümün gibi er-recnū bi'l-fethi avarı
09. bir yirde baqlı oyub 'alef virüb şalı virmemek ve daḥı avarı bir yirde baqlı oyup 'alef az virüp arıqlatmak yuḳālū <arapça>
10. <arapça> er-rucünū bi-zammeteyni bir yirde muim olub durub ögrenişmek yuḳālū <arapça> ve avar bir yirde ögrenişüb kendü kendüden gitmeyüb durmak yuḳālū
11. <arapça> ya' nī rāci diyü bir yire ögrenüb deverān avara dirler er-racve'ü er-racvetü bi'l-fethi ve'r-racvetü beyān
12. ve'r-recātü ve'r-recāvetü bi'l-fethi ve'r-recā'ü ve'r-recā'etü bi'l-fethi ve bi'l-hemzeti ba' de'l-elifi ummak ve arzulamak yuḳālū <arapça> ve'l-ḥāşıl bu fi' lüñ altı vezin
13. üzerine maşdarı gelür niteki zıkr olundu ve recī eyzan bi'l-kesri yircā bi'l-fethi recātün ve recāvetün bi-fethi'r-rā' i fihimā ve az olur ki rücū'ün ve recā'ün ormak ma' nāsına da gelür ḥavf gibi ve minhū avlıhü te' a. <arapça>

14. <arapça> er-raciyetü bi-fethatin şümme kesratin şümme teşdidin umulan ve arzūlanan nesne mercüvvün gibi yukālū <arapça> er-recā bi-vezni'l-‘aşā kıyu kenāri nāhiyetü
15. 'l-bi'ri gibi aşlında racvün idi vāv elife kalb olunub recā oldu teşniyesi recevāni gelür ve cem‘i ercā’ün gelür ve minhü kavlıhü te‘a. <arapça> faşlü'r-rā'i ve'l-hā'i ve mā yüşellişühümā er-ruḥbü bi'z-zammi ve'r-reḥābetü
16. bi'l-fethi geñlik se‘at gibi yukālū <arapça> ve daḥı ruḥb zamm-ı rāyile ve reḥābet gin eylemek ma‘nāsına da gelür yukālū <arapça>
17. <arapça> ve daḥı ruḥb zamm-ı rāyile gin nesneye dirler vāsi‘ gibi yukālū <arapça> er-raḥbü bi'l-fethi gin nesne vāsi‘ gibi mü’enneşi raḥbetün gelür er-ruḥbā bi-vezni
18. 'l-ḥublā ziyāde inni ve yaşşı aya gevdeye dirler a‘razu'l-aḍlā’ ma‘nāsına ki devenüñ gögsi yanında olur çöküb oturduğı vaḳtin dirsekleri aña irişir ve daḥı rucā devenüñ yanında iderler bir tağdur
19. simetün fī cenbi'l-ba‘ir ma‘nāsına er-raḥābetü bi-fethateyni ve sükūni'l-hā'i evler arasındağı yazı ve mescid çevresi ve ḥavalisi içindeki boş yir sāḥatü'l-mescid gibi ve az olur ki mescid kapusu üzerinde etdükleri
20. örtmeye de dirler kāle fi'l-mağrib er-raḥbetü bi'l-fethi ve sükūni'l-hā'i ve fethihā ve'l-fethü aḥsenü <arapça>
21. <arapça> ve'l-cem‘u raḥābün ve raḥābātün bi-fethateyni ve sükūni'l-hā'i ve riḥāb bi'l-kesri ve benū raḥāb baṭnün min hemedān er-raḥībü bi-fethatin şümme kesratin çok yiyicü ekülün gibi
22. ve daḥı gin nesne vāsi‘ gibi ve minhü yukālū <arapça> er-raḥāḥu bi-fethateyni atın ırnağı gin olmak si‘atü'l-ḥāfir gibi yukālū <arapça> er-raḥḥā’ü
23. bi'l-fethi ve teşdidi't-tā'i ve bi'l-meddi yaşşı ve inni gin ayak yukālū <arapça> er-raḥrāḥu bi'l-fethi gin ve yufka nesne yukālū <arapça> ve daḥı bol dirligine dirler
24. yukālū <arapça> raḥraḥānu bi-fethi'r-rā'eyni ‘ukāz yaḳin bir tağūñ adıdur er-raḥzu bi'l-fethi nesne yumak ḡusl gibi yukālū <arapça>
25. <arapça> er-ruḥzā’ü bi-zammeteyni şümme fethatin şümme hemzetin ba‘de'l-elifi ısıtma şoñuna derilmek kemā yukālū <arapça>
26. <arapça> er-raḥīzu bi-fethatin şümme kesratin yunmiş nesne ḡasıl gibi er-raḥīku bi-fethatin şümme kesratin içine nesne karışmamış şāfi ve ṭurı süci şafvetü'l-ḥamr gibi er-raḥlü bi'l-fethi duracak

27. ve oturacak yir mesken gibi ve ev esāsı ve metā¹ eşās gibi ve daḥı deve ḥavudı ve palānı ki küçürek ola zīrā bundan büyüğine ḳabb dirler kezā fi'ş-şihāhi ḳāle fi'l-mağribi <arapça>
28. <arapça> ve dīvān-ı edebde ḳınnab diyü devenüñ küçürek palānına dirler dimiş ki hemān hörgüç ḳavraca ola dimiş kemā ḳāle <arapça>
29. <arapça> ve daḥı raḥlün çadira ve ḥaymeye dirler ve'l-cem¹u riḥālün kemā yuḳālū <arapça> ve daḥı raḥlün fetḥ-i rāyile

210-b

01. devenüñ arḳasına ḥavıd urmaḳ ve baḳlamaḳ ma¹nāsına maşdardur bir yirden bir yire göçmek ma¹nāsına maşdardur riḥletün gibi yuḳālū <arapça>
02. <arapça> ve daḥı bir kimsenüñ ezāsına ve güçüne ḳatlanmaḳ yuḳālū <arapça> er-riḥletü bi'l-kesri bir yirden bir yire göçmek ma¹nāsına maşdardur raḥl ve irtihāl
03. gibi er-ruḥletü bi'z-zammi bir kimse göçüb varduḳı yire ve seferinde murād idindügi ḫarafa ve cihete dirler kemā yuḳālū <arapça> ve ba¹zı luğätde
04. ruḥlet zamm-ı rāyile göçmek ma¹nāsına da olur dimiş er-riḥāletü bi'l-kesri şāfi gönden iderler bir eyirdür ki içinde hiç ağac olmaz bunu atı ḳatı ḳalkıtmaḳ ve şıçratmaḳ için iderlerdi ve'l-cem¹u er-reḥāyil er-rāciletü
05. bi-kesri'l-ḫā'i ve'r-raḥlülü bi-fetḫatin şümme zammetin ḥavud urulmaḳa yarar dişi deveye dirler kemā yuḳālū <arapça> ve 'inde'l-ba¹z rāḫiletün ḥavud urumaḳa ve yükletmege ve binmege yarar deveye dirler gerekse erkek olsun
06. ve gerekse dişi olsun kemā yuḳālū <arapça> er-raḫlülü bi-fetḫatin şümme kesratin bir yirden bir yire göçmek ma¹nāsına isimdür ve gitmege ve seyre ḳavī ḳatı erkek deveye dirler kemā yuḳālū <arapça>
07. <arapça> er-raḫiletü bi-fetḫatin şümme kesratin yürimege ḳuvvetlü ve ḳatı dişi deveye dirler yuḳālū <arapça> er-raḫmetü bi'l-fetḫi ve'r-raḫamütü bi-fetḫateyni ve zammi'l-mīmi ve'r-ruḥmü bi-zammetin ve sükūni'l-ḫā'i eyzan esirgemege ve şefḳat itmek ta¹atḫuf ve riḳḳat gibi yuḳālū <arapça>
08. <arapça> er-raḫimü bi-fetḫatin şümme kesratin ana ḳarnında oḳlan yataḳı ve daḥı ḳavm ḳabile olmaḳ ḳarābetün gibi er-riḫmü bi'l-kesri ḳavim ḳabile olmaḳ er-raḫamü bi-fetḫateyni ve'r-raḫāmetü bi'l-fetḫi deve botaladuḳdan soñra köşek

09. yatağı ağırmağ yukālū <arapça> er-raḥūmū bi-fethatin şümme zammetin şol devenūñ botaladuğundan şoñra köşegi yatağı ağırmağ kemā yukālū <arapça> er-raḥmānū ve'r-raḥīmū raḥmetden
10. müştakḳ şıfatlardur mübālağayla esirgeyici ma'nāsına biribiri ardınca zıkr olunur tevkīl için illā bu kadar var ki raḥmān allāhū te'ālā'ya maḥşūş isimdür ğayride isti'māl olunmağ cāyız degüldür anuñçün ki müselleme kezzāb'a za'm-ı fāsüdünce raḥmānū'l-yemāme dirlerdi
11. raḥīm anuñ şıfātı ğayride isti'māl olunur ve daḥı raḥīm esirgenmiş ma'nāsına da gelür merḥūm gibi er-raḥā bi'l-fethi ve'l-kaşri ve'r-raḥā'ü bi'l-fethi ve'l-meddi degermen mü'ennesidür kaşırla olanuñ teşniyesi raḥyān gelür ve medle olanuñ raḥā'āt
12. gelür ve'l-cem'u erḥın ve erḥiyetin ve erḥā'e ve daḥı raḥā şol topacığ çevrince yire dirler ki ğayri yirden yüksek ola ve daḥı bir kavmūñ ulusuna ve seyyidine de raḥā dirler kemā yukālū <arapça> ve daḥı ulu ve katı şavaşa da raḥā
13. dirler kemā yukālū <arapça> ve daḥı raḥā bulut dolandığı yir de dirler müstedārū's-seḥāb gibi ve daḥı raḥā azuya dirler dırs gibi on iki dişdür ve'l-cem'u erḥā'ün ve daḥı raḥā şol kabıleye dirler ki müstaḳill
14. olub ğayriye muḥtāc olmaya ve'l-cem'u erḥā'ün ve raḥā deve göğsüne dirler ki çökdükçe yire dögmekden mıḥlanur kaşkatı olur kemā yukālū <arapça> ve daḥı raḥā bir mevzi'ün adıdur ve daḥı raḥā şol çok deve sürüsine
15. dirler ki bir yire bağlanub izdiḥām ide kemā yukālū <arapça> er-raḥvū ve'r-raḥā bi-fethi'r-rā'i ve sükūni'l-ḥā'i fihimā degirmen döndürmek ve çevirmek yukālū <arapça>
16. <arapça> ve daḥı raḥvün yılan kırılmağ ve çevrilmek yukālū <arapça> faşlü'r-rā'i ve'l-ḥā'i ve mā yüsellişühümā er-ruḥacü bi-zammetin şümme fethatin
17. bir şehir ki adıdur ki 'acem türki üzerine ğālib olub almışdur fārisiden 'arabī kılınmışdur ğayr-i mutaşarrıfdür 'umerü ve züferü gibi ve az oldu ki şı'rde munşarif daḥı geldi zarūret için kezā fi'l-mağribi er-ruḥḥu bi'z-zammi ve't-teşdidi
18. şatranc esbābındandur meşhūrdur fārisiden 'arabī kılınmışdur cem'i riḥāhun gelür bi'l-kesri kezā fi muḥaddimetil-edeb er-ruḥşü ve'r-ruḥşatü bi'z-zammi fihimā bir nesnenün narḥı ve bahāsı aşığa inüb
19. ucuzluğ olmağ yukālū <arapça> ve daḥı ruḥşatün zamm-ı rāyile bir nesnei kolay ve āsān itmek kemā yukālū <arapça> er-raḥāşatü

20. bi'l-fethi ve'r-ruḥūšetü bi-zammeteyni yumşak olmak yuḳālü <arapça> er-raḥşu bi'l-fethi yumşak nesne nā' im gibi yuḳālü <arapça> er-raḥfü
21. ve'r-raḥfetü bi'l-fethi fihimā ve süküni'l-ḥā' i sūd ḳaynamaḡa dirler ki yufḳa ola ve daḡı raḥfün şuyı çok şıvık sülpük ḡamire de dirler ve daḡı şıvık balçıḡa da raḥfetün dirler ve bu
22. cümle de ḡāy-i meftūḡ itmek daḡı cā' izdür ve daḡı raḥfün bir dürlü boyadur ḡuribe mine'ş-şıbgı gibi er-raḥfü bi-fethateyni ḡamir ve balçık şıvık sülpük olmak yuḳālü <arapça>
23. <arapça> er-raḡilü bi'l-kesri dişi ḳuzu ve'l-cem' u rüḡālün bi-zammi'r-rā' i ve kesrin er-raḡametü bi-fethateyni ḳartal didükleri ḳuşdur ki yuvası şarub taḡlarda güç yirlerde olur anuñçün
24. ki bunuñ yuvasın görmiş kimesne olmaz dirler bu ki anuḳ daḡı dirler ve ḳad merra ve'l-cem' u ruḡamün bi-fethateyni ve ba' zı luḡātda raḡame lori diyü ḳayd olunmuşdur ve daḡı raḡamet sevmek ve esirgemek ma' nāsına
25. yaḳin ma' nāya maşdardur kemā yuḳālü <arapça> er-raḡāmetü bi'l-fethi yumşaklık līnet gibi
26. yuḳālü <arapça> er-ruḡāmetü bir dane aḳ yumşak küfegi taş kemā yuḳālü <arapça> er-raḡmā' ü bi-vezni'l-ḡamrā' e başı
27. aḳ ve gevdesi ḳara ḳısrak ve başı aḳ ve gevdesi ḳara dişi ḳoyun ki erḡamuñ mü' ennesidür er-raḡimü bi-fethatin şümme kesratin yumşak ve ince ve yufḳa nesne yuḳālü <arapça>
28. <arapça> er-raḡbīnü bi-fethatin şümme sükünin şümme kesratin şümme yā' in sākinetin ḳara murut didükleri ta' ām ki yoḡurtdan iderler kezā fi'l-muḳaddimeti er-reḡāvetü bi'l-fethi yumşaklık līnetün gibi
29. yuḳālü <arapça> er-riḡvetü bi-kesri'r-rā' i ve fethihā yumşak ve küfegi nesne yuḳālü <arapça> er-riḡvetü bi-kesri'r-rā' i ve fethihā

211-a

01. āsān ve yavaş at yuḳālü <arapça> er-ruḡā' ü bi'z-zammi ve'l-meddi yumşak eser yil riḡun līnetün gibi er-reḡā' ü bi'l-fethi ve'l-meddi ḡāl ḡoşlıḡı ve el gliḡi er-raḡıyyü bi-fethin şümme kesratin şümme teşdidin gin ve bol ve ḡoş
02. nesne yuḳālü <arapça> faşlü'r-rā' i ve'd-dāli ve mā yüshellişühümā er-rid' ü bi'l-kesri mehmüzü'l-lāmi yardım idici 'avn gibi er-redā bi'l-fethi mehmüzü'l-lāmi yardım itmek yuḳālü <arapça>

03. er-redā 'etü bi'l-fetḥi ve'l-meddi yaramazlık ve yatlılık fesād gibi yukālū <arapça> er-redi 'ü bi-fetḥatin şümme kesratin şümme yā'in şümme hemzetin yaramaz ve yatlı nesne fāsīd gibi er-redecü bi-fetḥateyni yeñi toğmış
04. kızunun ve yeñi toğmış nesne yemden kırnından kıkan necis kemā yukālū <arapça> er-rüdḥatü bi'z-zammi ev ardına itdükleri perde veyāḥūd bir pāre tahta ki ev ardına olurlar kemā
05. yukālū <arapça> er-redḥu bi'l-fetḥi evün girişine bir pāre tahta olmak ve berkitmek ve daḥı taunu üzerine baçlık yığmak yukālū <arapça>
06. <arapça> bi'l-fetḥi ucaları ağır ve büyük 'avratün şaķiletü'l-evrāk gibi ve çoķluğundan ağır yürüyüşlü leşker ketıbetün dāḥa ey şaķiletü's-seyri li-kesratiḥā ve daḥı büyük ağaç çanak ve
07. tekne cüfünün 'azımetün gibi ve'l-cem' u bi-zammeteyni ve süküni'd-dāli eyzan er-reddü bi'l-fetḥi ve't-teşdıdi gerü döndürmek şarf gibi ve bir kimsenün sözine döndürüb kıbül itmemek ve bir kimseye sen ḥatā itdün demek ve bir kimsenün virdügin kıbül
08. itmemek ve kıpu örtmek ve bir kimseye cevāb virmek yukālū <arapça>
09. <arapça> ve daḥı redd fetḥ-i rāyile ve teşdıd-i dālele yatlı ve yaramaz nesneye dirler red 'i gibi yukālū <arapça>
10. <arapça> ve daḥı redd dil dutķunluķuna dirler yukālū <arapça> er-riddetü bi'l-kesri ve't-teşdıdi redd gibi maşdardur cem' ma' nāsına da ve daḥı redd gerü dönmek ve dıninden dönmek ma' nāsına isimdür
11. irtidād gibi ve daḥı riddetün tavar toğurmazdan yeyniyüb memeleri südle tolamak kemā yukālū <arapça> er-reddetü bi'l-fetḥi ve't-teşdıdi çirkinlige dirler ki bir
12. miķdār güzellik daḥı bile ola yukālū <arapça> er-rāddetü bi-teşdıdi'd-dāli fā'ide ve gerü dönmek rucū' gibi yukālū <arapça> er-riddidā bi-kesrateyni ve teşdıdi
13. 'd-dāli'l-ülā ve fetḥi's-şāniye mübālağayla gerü döndürmek kemā yukālū <arapça> er-redsü bi'l-fetḥi bir kimse taşla atmak yukālū <arapça> ve daḥı gitmek zehāb gibi yukālū <arapça>
14. <arapça> er-riddisü bi-kesrateyni ve teşdıdi'd-dāli mübālağayla ğayrileri taşla atıcı kimesne er-red' u bi'l-fetḥi bir kimse bir nesneden yağlandırmak yukālū <arapça>
15. <arapça> ve bir nesnei bir nesneye buluşdurmak ve bölmek yukālū <arapça> ve daḥı redi' bir nesnenün bulaşığına dirler kemā yukālū <arapça> er-rudā' u

16. bi'z-zammi hastalıktan eyü olduğdan sonra ezilüb yine hasta olmak nüks gibi ve 'inde'l-ba' z gevdenüñ hepsi ağrımağ ve cem' u'l-cesed ma' nāsına er-ridā' un bi'l-kesri bir şuyuñ adıdur ism-i mā' gibi er-redi' u bi-fethatin şümme kesratin dermeni düşmiş
17. oğ er-redgätü bi-fethateyni ve süküni'd-dāli eyzan şu mā' gibi ve sıvık balçık ve şal gibi ve'l-cem' u red' un bi-fethateyni ve bi-süküni'd-dāli ve ridāğun bi'l-kesri ve 'inde'l-ba' z ridāğun kesri rāyile ism-i müfreddür dirgätün ma' nāsına ya' nī sıvık balçığa
18. dirler kezā fi'l-mağribi er-rediğü bi-fethatin şümme kesratin sıvık balçıklu yir er-rediğü bi-fethatin şümme kesratin 'ağılsuz kişi aħmağ gibi er-ridfū bi'l-kesri tavara binmiş kimsenüñ ardına binen kişi ve daħı her nesne ki bir nesnenüñ ardına uya ve ardınca gide añā
19. daħı ridf dirler ve daħı tavar şağar nesne dirler ve ardına ve gerüsine dirler...ki ve daħı redif şol kimesneye dirler ki padişah oturacak şağ yanına otura ve padişah şarab içecek içer ve padişah gāzāya
20. gidecek yirinde oturub nāsüñ üzerine ħalife ola tā pādişāh gine dönünce ve kaçan ki leşker döne her kişinüñ elinde olan gāzā mālınüñ dörtde birin ala ve daħı ridf şı' r āħirinde vāki' olan ħarfden ögrede
21. öğredi vāki' olan ħarf-i medd ve ħarf-i line dirler ki ikisinüñ arasında ħayri ħarf olmaya eger bu didügimüz ħarf-i elif olursa bunuñla bile ħayri ħarf cāyiz olmaz ve eger vāv olursa anuñla bile yā cāyiz olur
22. ve cem' u'l-küllü erdāfün er-ridfānū bi'l-kesri 'alā lafzi't-teşniyeti geciyile gündüz er-ridāfetü bi'l-kesri pādişāh oturcağ ridfün şağ yanına oturmağ ve kaçan pādişāh şarāb içse ridf şarābı ħayrılardan evvel içmek
23. ve pādişāh gāzāya gitse ridf yirine oturub ħalkuñ üzerine ħalife olmağ tā pādişāh yine dönünce ve kaçan ki leşker döne her kişinüñ elinde olan gāzā mālınüñ ridf dörde birin almağ ma' nāsına isimdür er-redifü bi'l-fethi ve'l-kesri
24. bir kimse bir kimsenüñ ardına bitmek ya' nī artlaşmağ ve bir nesne bir nesnenüñ ardınca olmağ ve ardınca gitmek yuğālū <arapça> er-rüdāfā bi'z-zammi ve fethi'l-fā' i yardımcılar
25. ve tavar sürüciler a' vān ve ħadān gibi er-rādifü bi-kesri'd-dāli bir kimsenüñ ardınca olan ve ardınca giden ve ardınca uyan nesne tābi' gibi mü'enneşi rādifetün gelür ve minhü ħavluñu te' a. <arapça>

26. <arapça> ve dağı rādifün şol ħurmā budağına dirler ki ağacuñ üzeginden çıka ve yirde köki olmaya rākibü'n-naĥleti gibi cem' i
27. revādif gelür er-redifü bi-fethatin şümme kesratin bir kimsenüñ ardına biten kimse mürtedif gibi ve'l-cem' u ridāfün bi'l-kesri ve dağı redif bir yıldızdur ki nesr-i vāқи' didükleri yıldıza yağın olur ve dağı redif şol yıldıza dirler ki meşriķ
28. tarafından toğar anuñ gibi bir yıldız mağrib tarafından batıcaķ kemā yuķālü <arapça> er-redmü bi'l-fethi gedik berkitmek yuķālü <arapça> ve dağı
29. eski ton yırtığın yamamaķ yuķālü <arapça> ve dağı ... gedige berkitdükleri ve yapduķları dīvār sedd gibi er-redāmü bi'z-zammi oşurmaķ zırāt gibi ve oşurmaķ avāzı yuķālü <arapça>

211-b

01. <arapça> er-redimü bi-fethatin şümme kesratin eski yamalu ton şevb ĥalk murakķamun gibi er-rüdnü bi'z-zammi kaftān ve gönlek yegnek dibi ve ķoltuđı aşlü'l-kümme gibi ve'l-cem' u erdānü er-redenü bi-fethateyni deri ķuruyub bükmeķ
02. ve toplanmaķ yuķālü <arapça> ve dağı reddene fethateynile keçi diftikine dirler ĥazzün gibi ve arışı ibrişimden olub arķacı diftikden olan ton ve ķumāş ĥazzün gibi ve dağı reden fethateynile ipe
03. ve iplige dirler ĥazel gibi ve dağı reden ata ķarınından veled bile çıkan yufķacıķ deriye dirler ĥarsā gibi er-rednü bi'l-fethi metā' uñ ve ķumāşuñ ba' zın ba' zınuñ üstüne yıđmaķ yuķālü <arapça> ve dağı
04. reden silāĥuñ ya' nī yarađuñ ba' zı ba' zınuñ üstine düşmeķ ve doķanmađdan ĥāşıl olan ses ve āvāvza dirler kemā yuķālü <arapça> er-rādinü bi-kesri'd-dāli za' ferān er-rādiniyyü bi-kesri'd-dāli ve teşdidi
05. 'l-bā' i rengine kızılla şaru ķarışmış nesne yuķālü <arapça> gelür yuķālü <arapça> rüddeynetün bi-lafzi't-taşđir bir ' avretüñ adıdur ki süñi ķarķısı ve süñi ağacı düzerdi ve
06. toğruldurdi anuñçün bu toğrultduğı süñiye rumĥun rüddeyniyyün ve rimāĥun rüddeyniyyetün dirler yā' -i nisbetle er-redhetü bi'l-fethi büyük taş üzerinde çuķurdur ki anda şü irkilir ya' nī kaķlık kemā yuķālü <arapça>
07. <arapça> ve ' inde'l-ba' z redhetün taşı çok depeye beñzer yire dirler şibĥü ükmetün keşiratü'l-ĥicārati gibi <arapça> er-redyü

08. bi'l-fethi ve'r-redeyānū bi-fethateyni tavar yurtmak yukālū <arapça> ve 'inde'l-ba' z redayānū eşek bağladuğı yirden aġnaduğı yire
09. varınca segirmeye dirler kemā yukālū <arapça> ve dağı redyūn feth-i rāyile ve sūkūn-i dālile artmaġa dirler ziyāde gibi ve bir kimesne bir kimesneyi gevdesiyle urmak ya' nī tokuřmak řadmūn gibi
10. ve dağı bir tařı bir tařla veya külenkle urmak ufatmaġıçūn ve bir kimesni bir nesneyi atmak ve oġlan bir oġlanı yukaru řaldurub dağı yaraġınuñ üzerine sirmek ve řalkımak ve řoyaya dūřmek ve taġ
11. bařından dūřmek ve dağı gitmek zehāb gibi ve bābū'l-kūlli ramā er-redātū bi'l-fethi berk tař řařratūn gibi ve'l-cem' u er-redā bi-fethateyni er-ridā'ū bi'l-kesri ve'l-meddi tondur ki murabba' olur ve müdevver olur 'arablar tınları üzerine giyirler
12. ve az olar ki bundan ařaġa řarıtdıkları biz pāresine dirler 'avām řatında ve'l-cem' u erdiyētūn bi-fethi'l-hemzeti ve kesri'd-dāli er-ridyetū bi'l-kesri bir nev' i ridā'ūn gitmek kemā yukālū <arapça>
13. er-redā bi-fethateyni ve bi'l-elifi ba'de'd-dāli yok olmak helāk gibi yukālū <arapça> er-rediyūn bi-fethatin řümme kesratin řümme yā'in sākinetin yok olmuř nesne hālik gibi mü'enneři rediyētūn gelür bi-fethatin řümme
14. kesratin řümme yā'in sākinetin yukālū <arapça> fařlü'r-rā'i ve'z-zāli ve mā yūřelliřühümā er-rezāzū bi'l-fethi ve't-tařfifi zebūn yaġar yaġmur mařarun za' ifūn gibi er-rezlı bi'l-fethi
15. ve'r-rüzālū bi'z-zammi yatlu ve kötü yaramaz nesne dūn řasīs gibi ve dağı her nesnenūñ yatlu ve kötüsi rüzālūndür kemā yukālū <arapça>
16. ve dağı rezil yatlu eylemek yukālū <arapça> er-rezāletū bi'l-fethi ve'r-ruzālū bi-zammeteyni kem ve yatlu olmak yukālū <arapça>
17. <arapça> er-rezūmū bi-fethatin řümme zammetin ziyāde tolu řap ki tařub ařar gibi ola yukālū <arapça>
18. <arapça> rāzānū baġdād řehrinde yařın bir mevzi' ũñ adırdur zekerehu fi'l-maġribi er-reziyyū bi-fethati n řümme kesratin řümme teřdidin çok kullanmaġdan arķılmıř erkek deve yukālū <arapça> er-reziyyetū
19. bi-fethatin řümme kesratin řümme teřdidin çok seyr itmekden arķılmıř diři deve yukālū <arapça> ve'l-cem' u rezāyā bi-vezni'l-ařāyā fařlü'r-rā'i ve'z-zāyi ve mā yūřelliřühümā er-rüz'ū bi'z-zammi ve'l-fethi mehmüzū'l-lāmi ve'r-rezī'etū

20. bi-fethatin şümme kesratin şümme yā'in sākinetin şümme hemzetin muşibet ve dağı rüz'ün rānuñ zammıyla ve fethayla bir kimseye muşibet yetişmek ma' nāsına ve bir kimsenüñ bir nesnesin eksimek ma' nāsına maşdarlardur yuqālū <arapça>
21. <arapça> ve dağı rüz'ün bir kimse bir kimseden hayra yetişmek yuqālū <arapça> er-rāziḥu
22. bi-kesri'z-zāyi yorulmağdan yıkılıb düşen deve ve 'inde'l-ba'z kati arıklığından düşen deve rezhā ve rezāhā bi-fethi'r-rā'i ve'l-hā'i fihimā ve dağı rüzzeḥun bi-zammi'r-rā'i ve fethi'z-zāyi'l-müşeddedeti er-rüzāḥu bi'z-zammi ve'r-rüzūḥu
23. bi-zammeteyni deve yorulmağdan veya arıklığdan yıkılıb düşmek yuqālū <arapça> er-rüzzü
24. bi'l-fethi ve't-teşdidi çekirge kıyruğın dürtüb ve soğub dağı yumurdasın dökmek yuqālū <arapça> ve dağı bir nesne bir yirde berkitmek yuqālū <arapça>
25. <arapça> ve dağı rezz dürtmek ta'n gibi yuqālū <arapça> ve kapuya reze kaçmak er-rüzzü bi'z-zammi ve't-teşdidi birinç erzün gibi er-rizzü
26. bi'l-kesri ve't-teşdidi ses ve āvāz şavt gibi yuqālū <arapça> ve 'inde'l-ba'z kımıldanmak hareket gibi ve ağru vece' gibi ve minhü'l-ḥadiş <arapça>
27. ey..kezā fi'l-mağribi ve yuqālū <arapça> er-rizziriyyü bi-kesrateyni ve teşdidi'z-zā'i'l-ülā ve fethi's-şāniye rizzüñ mübālağasıdur ya' nī kati sese
28. ve kati ağrıya dirler er-rezzetü bi'l-fethi ve't-teşdidi bir kerre dürtmek ta'netün gibi ve kapu rezesi ki delüğüne kilit şoğarlar kemā yuqālū <arapça> er-rezizü bi-fethatin
29. şümme kesratin bir otdur ki anuñla nesne boyarlar er-rezeğatü bi-fethateyni muhkem şovuk baçlık vaḥlün şedidün gibi ve'l-cem'u rizā'un bi'l-kesri er-rezgu bi-fethateyni balçığa düşüb ve yatub çıkmamak ve bābühü tarabe ve dağı zereğun fethateynile

212-a

01. ve zāyuñ sükünile şovuk balçığa dirler zekerehü fi'l-mağribi er-rezgu bi-fethatin şümme kesratin balçığa düşüb yatub çıkmayan ve bir düşvār işe uğrayub kırtulamayan kişi mürteḥam gibi er-rızku bi'l-kesri şol nesnedür ki anuñla
02. nef ilenürler ve fā'idelenürler kemā yuqālū <arapça> ve 'inde'l-ba'z şol nesnedür ki allāhü te'a. anı sevğ ider dağı hayvān yir kemā yuqālū <arapça> ve 'inde'l-ba'z

03. şol nesnedür ki anuñla hayvân beslenür kemâ yuqâlû <arapça> ve dağı rızq ‘aṭāya dirler ki leşker ṭāyifesine her ay başında bir virilen nesneye dirler ‘inde'l-ba‘z her günde
04. bir virilen ve ‘inde'l-ba‘z ‘aṭā şavaş ehline virilene dirler ve rızq faḳırlere virilen dirler ve dağı rızq allāhü te‘a. kişiye bir nesne virmek ma‘nāsına maşdardur yuqâlû <arapça>
05. <arapça> ve ‘inde'l-ba‘z aşl-ı maşdar rezqundur fetḥ-i rāyile ve ammā rızq kesr-i rāyile isimdür maşdar mevzi‘ine vaż olunur kezā zekerahü'l-izmiriyyü ve dağı rızq kesr-i rāyile yağmura da
06. dirler kemā fi ḳavlihi te‘a. <arapça> er-rāziḳıyyetü bi-kesri'r-rāyi ve teşdidi'l-bā‘i aḳ
07. ketan bizleridür kemā yuqâlû <arapça> er-rezḳu bi'l-fetḥi allāhü te‘a. kişiye māl virmek ve pādişāh leşkere ‘aṭā ve ‘ulüfe virmek yuqâlû <arapça>
08. <arapça> ez-zerdaḳu bi-vezni'l-ca‘fera ḥurmā ağacınıñ ḳatarı ve nāsdan bir şaf ve bir ḳatār fārisiden ‘arabī olmışdur er-rüzdāḳu bi'z-zammi köy ḳarye gibi ve ba‘zı
09. luğātde pāzārlu köy dimiş ve'l-cem‘u rezādiḳu er-rezmü bi-fetḥatin arslan seslenmek ve gök gürmek yuqâlû <arapça> er-rezemetü bi-fetḥateyni deve bozlamak ve köşek
10. añduğı vaḳtin ve dağı yırtıcı canavarlar avāzları aşvātü's-sibā‘ gibi er-rizmetü bi'l-kesri ve'l-fetḥi bir çeki ve bir baḡ ve bir tay biz ve ḡayri ve ‘inde'l-ba‘z bir ḥarrār biz ve bir ḥarrār ṭa‘ām ve ‘inde'l-ba‘z
11. bir tayı bizüñ üç bölüğünde bir bölügi ve dört bölüğünde bir bölügi ve ‘inde'l-ba‘z bir yire bağlanmış biz ki bir arḳa yüki ola kemā yuqâlû <arapça>
12. er-rezmü bir yire divşirmek cem‘ gibi yuqâlû <arapça> er-rüzemü bi-zammetin şümme fetḥatin bir yirde berk durub gitmeyen nesne kemā yuqâlû <arapça> er-rāzimü bi-kesri
13. 'z-zāyi yorulmaḳdan veya arıḳlıḳdan bir yirde berk durub gitmeyen deve er-rüzāmü bi-zammetin ve'r-rüzümü bi-zammeteyni deve yorulduğundan ve arıḳlıḳından bir yirde durub ḳımıldamamak yuqâlû <arapça>
14. <arapça> er-rezimü bi-fetḥatin şümme kesratin arslan avāzi ve ra‘d avāzi ze‘ir gibi rizāmün bi'l-kesri ebū ḥayy

15. min temīmin er-reznü bi'l-fethi şol yüksek yirdür ki içinde çukurlar olub şu irkile ve'l-cem' u rüzün bi-zammeteyni ve rizānün bi'l-kesri ve dağı reznün feth-i rāyile bir nesnei eliyle yukaru kaldurub talmak ve şalmak
16. ağır mı veya yeyni mi göreyin diyü yukālū <arapça> er-riznetü bi'l-kesri şu menfa'atine dirler ve'l-cem' u rizānün bi'l-kesri kemā yukālū <arapça> er-rezānetü bi'l-fethi ve't-tahfifi
17. bir kimesne ağır ve dökük olmak vaqār gibi yukālū <arapça> er-rezānū bi'l-fethi ve't-tahfifi ve'r-rezīnetü bi-fethatin şümme kesratin oturduğı yerde ağır ve dökük
18. olan 'avrat er-rezīnū bi-fethatin şümme kesratin ağır ve dökük er vaqūr gibi ve ağır nesne şakīl gibi faşlü'r-rā'i ve's-sīni ve mā yüşellişühümā benū rāsib bir kabīledür 'arabdan er-rūsübü bi-zammeteyni bir nesne
19. şuya batmak ve şunuñ dibine gitmek yukālū <arapça> ve gözünñ bebegi şoğulub aşğa geçmek yukālū <arapça> er-rasüb bi-fethatin
20. şümme zammetin aşğa çökücü nesne ve berk kesüb içerü gidici kılıc yukālū <arapça> er-resehu bi-fethateyni uyluklaruñ ve oturaquñ eti az olmak yukālū <arapça>
21. <arapça> er-reshā'ü bi-vezni'l-hamrā'e uyluklarunuñ ve oturaquñ eti az olan 'avrat ve'l-cem' u rūsühun bi'z-zammi er-rāsihu bi-kesri's-sīni bir yerde berk durucu şābit gibi
22. <arapça> er-rusūhu bi-zammeteyni berk durub ayrılmamak şübüt gibi yukālū <arapça> er-resiyyü bi'l-fethi ve't-teşdīdi taşla yapılmış bi'rün maṭviyyetün bi'l-ħicāre ma' nāsına
23. ve dağı ress şemūd kavminüñ şoñi için bir kıyunuñ adıdur kemā kıle <arapça> ve dağı ress bir derenüñ adıdur ve dağı ress kavī kızmak ve dağı bir kavmüñ aralarını azdurmak
24. ifsād gibi ve oñarmak ıslāh gibi ve dağı bir kimse kendü nefesine bir nesne haber virmek ve kendü kendüye bir söz söylemek ve dağı bir kimse bir kavme uğrayub dağı habarlerin ve hāllerin bilmek yukālū <arapça>
25. <arapça>
26. <arapça> ve dağı ress ısıtma bir kimseyi evvel dutmak resīs gibi kemā yukālū <arapça> ve dağı ress yire gömmek defīn gibi yukālū <arapça>
27. <arapça> er-resresetü bi-vezni'z-zelzeleti deve yirinden kılkmağa kıadir olmak yukālū <arapça> er-rese' u bi-fethateyni gözünñ kabağı yaramaz olmak yukālū <arapça>

28. <arapça> er-res[‘]ā[’]ü bi-vezni'l-ḥamrā[’]e gözlerinüñ kabağları yaramaz olmuş
‘avrat ve'l-cem[‘]u rusu[‘]un bi'z-zammi er-rüsḡu bi-zammeteyni ve sükūni's-sīni
eyzan
29. bilek ya[‘]nī buğağılık kemā yuḡālū <arapça> ve daḡı ḡuluñ bilegindeki ince yire
dirler ve'l-cem[‘]u ersāḡ ve'l-ḡāşıl tavarda

212-b

01. ard ayaḡda ve öñ ayaḡda tırnaḡla topuḡ arısındaḡı yire dirler ki oraya buğaḡı
ururlar ve insānda ayaḡ ile topuḡ arasındaḡı ince yire ve ḡolda bilezik taḡılan
yire dirler anuñ
02. içündür ki mir[’]ātü'l-edeb atlu kitābda rüsḡun diyü elüñ ufacıḡ kemüklerine dirler
dimiş er-reseḡu bi-fethateyni devenüñ ayaḡları süst ve sülpük olmaḡ kemā
yuḡālū <arapça>
03. er-risāḡu bi'l-kesri bir ip ve sicimdür ki devenüñ incigi anuñla berk boḡarlar daḡı
uzaḡ yire gitmekden men[‘] ider er-resfü bi'l-fethi ve'r-resefānū bi-fethateyni
ayaḡları tuşaklu ve kösteklü tavar
04. yürümek kemā yuḡālū <arapça> er-rustāḡu bi'z-zammi köy ḡarye gibi ve ba[‘]zı
luḡātde bazarlu köy dimiş fārisīden ‘arabī
05. olmuşdur ve'l-cem[‘]u er-resātīḡu er-reslü bi'l-fethi aşıḡa şarkıdılmış saḡ şa[‘]run
müstersilün gibi ve yürümesi ḡolay deve sehlü'l-seyr gibi ve bu ma[‘]nāya
mü[’]ennesi resletün gelür yuḡālū
06. <arapça> er-rislü bi'l-kesri süd leben gibi ve ḡolaylık ve āsānlık ve yavaşlık
hīnetün ve rehā[’]ün gibi yuḡālū <arapça>
07. <arapça>
08. er-reselü bi-fethateyni deve sürüsi ve ḡoyun sürüsi ve'l-cem[‘]u el-ersālū ve daḡı
at sürüsi yuḡālū <arapça> er-risāletü bi'l-kesri iki kişi arasında ḡabercilik
09. ya[‘]nī birbirine ḡaber iletüb getürmek ve'l-cem[‘]u er-resā[’]ilü er-rasülü bi-fethatin
şümme zammetin bir kişiden berkişüp söz iledici ya[‘]nī söz iletmeḡün
gönderilen kimesne mürsel gibi ve'l-cem[‘]u ruslün bi-zammetin ve sükūni's-sīni
eyzan
10. ve daḡı rasülde müzekker ve mü[’]enneş ve vāḡid ve cem[‘] beraberdür ve daḡı
rasül ḡabercilik ma[‘]nāsına da gelür risālet gibi er-rasülü bi-fethatin şümme
kesaratin bir kimseye bir kimseye ḡaber gönderici kimesne ve bir kimesne bir
nesne

11. için bir kimesne gönderdüğü kimesne kemā yukālū <arapça> er-resmü bi'l-fethi iz ve nişān eşer gibi ve daḥı dīvār yıkılıub daḥı yire ulaşıḳ ḳalancısı kemā
12. yukālū <arapça> ve'l-cem' u rusūmün bi-zammeteyni ve daḥı yazı yazmaḳ ma' nāsına da gelür yukālū <arapça> ve daḥı buḡday ve arpa çeçenüb mühür urmaḳ
13. yukālū <arapça> ve bir kimesne için bir nesnede nişān ḳomaḳ yukālū <arapça> ve bir kimseye bir nesne buyurmaḳ yukālū <arapça>
14. <arapça> er-rāsımü bi-kesri's-sīni bu zıkr olunan fi' llerüñ ism-i fā'ili ve daḥı aḳar ş u mā'ün cārī gibi er-rasūmü bi-fethatin şümme zammetin bir gün ve bir gice muttaşıl seyr üzerine olan kimesne ve daḥı ayaḡı yire
15. berk ve ḳatı başmaḳdan yire nişān iden ve iz beliren deve yukālū <arapça> er-rasımü bi-fethatin şümme kesratin deve ayaḡını berk başmaḳdan
16. yir nişān itmek yukālū <arapça> er-resenü bi-fethateyni urma ve urḡan ḥabl gibi ve'l-cem' u ersānün er-resnü bi'l-fethi ṭavarı
17. urḡanla baḡlamaḳ yukālū <arapça> er-resvü bi'l-fethi ve'r-rüsüvvü bi-zammeteyni şümme teşdīdin bir yirde berk durmaḳ şübüt gibi ve gemi deñiz üstinde durmaḳ
18. vuḳūf gibi yukālū <arapça> ve daḥı resvün feth-i rāyile ve taḥḫif-i vāvla bir ḳavmüñ aralarını düzleştürüb ögremeḡe
19. dirler ıslāḥ gibi ve daḥı bir kimse bir kimseden söz naḳl itmeḡe dirler ve daḥı bir kimse bir kimseden bir ṭaraf ve bir nesne añmaḳ yukālū <arapça>
20. <arapça> ve daḥı buḡur deve dişi deveye çıḳmaḳ ve vaṭ' itmek yukālū <arapça> er-resvetü bi'l-fethi bir cins bonçuḳdur ki iplige dizerler er-riyāseti
21. berk büyük yüce ṭaḡ ve'l-cem' u er-rāsıyātü ve'r-revāsı fethü'r-rā'i ve kesri's-sīni ve sükünı'l-yā'i faşlü'l-rā'i ve's-şını ve mā yüsellıışühümā er-reşā bi-fethateyni mehmüzü'l-lāmi şol giyik ḳuzusıdur ki deprenüb yürümüş ola
22. ve'l-cem' u erşā'ün er-raşḫu bi-fethateyni der ' araḳ gibi er-raşḫu bi'l-fethi derilmek yukālū <arapça> er-rāşıḫü bi-kesri's-şını derilici ḳişi ve daḥı ḳuvvetlenüb daḥı anasıyla bile yabana giden köşek er-reşdü bi-fethatin
23. ve'r-rüşdü bi'z-zammi ve'r-reşā'ü ve'r-reşā'etü bi'l-fethi fihimā fihimā ṭoḡru yol bulub ṭoḡru yola gitmek yukālū <arapça>
24. <arapça> er-rāşidü ve'r-reşidü bi-fethatin şümme kesratin fihimā ṭoḡru yol bulub ṭoḡru yola giden kimesne ümm-i rāşid kesegen didükleri canavarcıḡuñ künyetidür ya' nı adıdur

25. benū rişdān bi'l-kesri 'arabdan bir kabīledür er-reşdetü bi-fetḥi'r-rā'i binā'i merre ve bi-kesrihā binā'i nev'i ve minhū kavluhüm <arapça> er-reşşü bi'l-fetḥi ve't-teşdīdi bir nesnenüñ üstine şu
26. saçmak ve kan saçmak ve göz yaşı saçmak ve bunlara beñzer nesne saçmak ve sepelemek yukālū <arapça> ve daḥı reşş zebūn ve azıcık yağmura da dirler maṭarun
27. za' ifün ve maṭarun ḳalīlün gibi ve'l-cem'u rişāşün bi'l-kesri ve kök azacık yağmur yağdurmak ma'nāsına maşdardur yukālū <arapça> er-reşāşü bi'l-fetḥi yire ve ğayriye
28. şıçramış ve saçılmış şu tamlası ve göz yaşı tamlası ve kan tamlası ve bunlara beñzer nesne tamlası er-reşfü bi'l-fetḥi şormak ve emmek maşş gibi yukālū <arapça>
29. <arapça> er-reşüfü bi-fetḥatin şümme zammetin ağırı gökcek 'avrat tayyibetü'l-femi gibi

213-a

01. er-reşnü bi'l-fetḥi atmak ramy gibi yukālū <arapça> er-rışku bi'l-kesri bir vechile atmak vechün mine'r-ramyi ma'nāsına kaçan ki bir cemā'at oḳlarını hepsini bir tarafa
02. atsalardı ... rişḳ dirlerdi ya'nī hepimiz bir dürlü atduk dimek olur er-reşānīku bi'l-fetḥi ḳara 'arablardan bir kabīlenüñ adıdur er-reşākatü bi'l-fetḥi bir kimsenüñ boyı güzel olmak
03. ḥüsnü'l-ḳaddi gibi yukālū <arapça> er-raşīku bi-fetḥatin şümme kesratin boy gökcek kimesne yukālū <arapça> er-reşmü bi'l-fetḥi buğday ve arpa ...
04. mühürlemek yukālū <arapça> er-reşmü bi-fetḥateyni ilk ve ön biten ot ve daḥı bir ta'ām koḳlayub daḥı ol ta'āma ḥariş olmak ma'nāsına maşdardur yukālū <arapça>
05. <arapça> er-rāşinü bi-kesri's-şini gel dinmeyen oḳınmayan düğüne varan kişi tufeylün gibi kemā yukālū <arapça>
06. <arapça> er-reşnü bi'l-fetḥi ve'r-rüşünü bi-zammeteyni bir kimse gel denmeyince düğüne varmak ve izin olmayan eve girmek tetāffül gibi yukālū <arapça>
07. <arapça> er-rişā'ü bi'l-kesri ve'l-meddi ḳuyı koḳası ve urḡanı ḥablü'l-delvi gibi kezā fi'l-maḡribi ve muṭlaḳā urma ve urḡan ḥabl gibi kezā fi's-şihāḥ ve'l-cem'u erşiyetün bi-fetḥi'l-hemzeti ve kesri's-şini

08. ve dağı riřā'ün ufacığ çok yıldızlardur balığ şüretinde ki bağnu hüt dirler ve ortalarında bir nürle yıldız vardur aña nüzül ider er-rişvetü bi'l-kesri ve'z-zammi bir kimseye üzerine itmesi veya
09. atması lāzım olan fi'l muķābelesinde virilen māl ve'l-cem' u er-riřā bi'z-zammi ve'l-kesri ve fetđi'ş-şini fihimā er-reşvü bi'l-fetđi rişvet virmek yuķālü <arapça>
10. faşlü'r-rā'i ve'z-zādi ve mā yüşelliřühümā er-raşdü bi'l-fetđi ve'r-raşadü bi-fetđateyni bir kimse bir kimseyi ökmek ve köymek yuķālü <arapça> ve dağı raşad fetđateynile
11. şol cemā' atdür ki biryire divşirölüb bir nesne ökerler ve köyirler bunda vāhid ve cem' i ve müzekker mü'ennes beraberdür ve az olur ki cem' idür irhād dağı dirler ve dağı raşad fetđateynile azcığ ota
12. ve azıcığ yağmura dirler ve'l-cem' u erřād ve dağı raşad şol nesneye dirler ki anuñla bir nesne ökerler ve minhü <arapça> er-ruşdetü bi'z-zammi şol çuķurdur ki anuñ içine arslan
13. girer dağı av öker zebyetün gibi er-raşdetü bi'l-fetđi bed boğanağ yağmur def' atün mine'l-mağari gibi ve'l-cem' u er-riřādü bi'l-kesri teķülü minhü <arapça>
14. er-rāřidü bi-kesri'ş-řādi bir nesne öküci rāķıb gibi ve'l-cem' u er-raşadatü bi-fetđateyni er-raşüdü bi-fetđatin şümme zammetin şol devedür ki sāyir develer şu içince ķatlanur ve köyir dağı andan řoñra kendü dağı içer er-raşidü
15. şol yaratıcı canavardur ki bir yirde öker durur av gelüb üzerine şıçramak için kemā yuķālü <arapça> er-raşşü bi'l-fetđi ve't-teşdidi bir nesnenüñ ba' zın ba' zısına ulaşdurmak
16. arasında yarığ yaratığ olmasun diyü yuķālü <arapça> er-reřāřü bi'l-fetđi şalay 'alābi gibi 'ämme rānuñ kesriyle telaffuz ider
17. ve dağı reřāř bir cins aķçedür ... dirler ya' nī ķurřun ve şalay ķarıřdurılmıř aķçe er-rařā' u bi'l-fetđi süñinüñ demüri gizlenince dürtmek şa' n gibi yuķālü <arapça>
18. <arapça> er-rařā' u bi-fetđateyni ulaşmak yuķālü <arapça> ve uyluķlaruñ eti ve oturađuñ eti az olub deri kemüğe yapışık olmak resah gibi yuķālü <arapça>
19. <arapça> er-rař' ā'ü bi-vezni'l-ķamrā'e uyluķlarinuñ ve oturađunuñ eti az ' avrat reřhā'ü gibi er-reş' atü bi'l-fetđi bal arusunuñ yavrusı ferağu'n-naħli gibi ve'l-cem' u er-rař' ā'ü
20. bi-vezni'l-ķamrā'e er-raři' atü bi-fetđatin şümme kesratin ĥalkadur ki anuñla nesneye bezerler ve'l-cem' u er-rařāni' er-raşfü bi'l-fetđi şaşı veya kireci bināda örmek ve biribiri yanına dizmek ve ayağlarını biribiri yanına

21. beraber koyub birbirine degirmek ve oĸuñ termen Őokulcaĸ ucına sir baĸlamak ve sir Őarmak ve bir kimseye bir nesne lāyık olmak yuĸālū <arapĸa>
22. <arapĸa> er-raŐafetū bi-fethateyni biribiri yanına dizilmiŐ taŐ
23. ve'l-cem' u raŐafūn bi-fethateyni eyzan ve daĸı raŐefetūn fethateynile oĸuñ termen taĸılan ucına toladukları sir ve'l-cem' u riŐāfūn bi'l-kesri rūhāfetūn bi'z-zammi bir mevzi' ũñ adıdur er-raŐūfū bi-fethatin Őümme zāmmetin ferci tar' avrat
24. dayyiku'l-ferc gibi er-raŐifū bi-fethatin Őümme kesratin berk nesne muĸkem gibi yuĸālū <arapĸa> er-raŐnū bi'l-fethi nesnei berk itmek ve tamām itmek ve eksiksuz ĸalmaq yuĸālū <arapĸa>
25. <arapĸa> ve daĸı sōgmek Őetm gibi yuĸālū <arapĸa> er-reŐānetū bi'l-fethi berk olmak yuĸālū <arapĸa>
26. er-raŐīku bi-fethatin Őümme kesratin berk nesne muĸkem gibi ve daĸı içinde ve yūreginde aĸrısı ve ālāmı olan kiŐiye raŐinū'l-cevf dirler mevzi' ũ'l-cevf ma' nāsına ve daĸı ĸaçan ki bir kimse bir kimsenūñ ĸācetine mūltefit ri' āyet olub
27. itse fūlān raŐinūn bi-ĸācetike dirler ey ĸaĸĸi bihā er-raŐinānū bi-lafzi't-teŐniyeti atūñ dizi aĸırŐaĸında mūrekkeb olan iki kemūĸūñ iki uĸları faŐlū'r-rā'i ve'l-dādi ve mā yūŐelliŐūhūmā er-ruĸābū
28. bi'z-zammi ve't-taĸfifi tūkūrūk rīfūn gibi er-rāĸibū bi-kesri'd-dādi muz aĸacından bir nev' idür nev' un mine's-sidri gibi ve ĸatı yaĸan yaĸmur maĸarun saĸĸun gibi er-raĸĸu bi'l-fethi taŐ ufatmaq ve ĸekirdek ufatmaq
29. yuĸālū <arapĸa> er-raĸĸu bi'z-zammi ufadılmıŐ taŐ ve ĸekirdek kemā yuĸālū <arapĸa> er-raĸĸu bi'l-fethi ufatmaq kesr gibi yuĸālū <arapĸa>

213-b

01. <arapĸa> ĸā'-i mūhmele ile ve ĸā'-i mu' ceme ile cāyizdür ikisi bile bir ma' nāya luĸatdur ve daĸı bir kimseye azacuĸ nesne virmek yuĸālū <arapĸa>
02. ve daĸı bir kimse taŐla atmaq yuĸālū <arapĸa> er-raĸĸu bi'l-fethi fihimā ve'r-raĸĸatū azacuĸ 'aā ya' nī bir kimseye virilen azacuĸ nesne 'aā' ũñ ĸalilūn
03. gibi er-raĸĸu bi'l-fethi ve't-teŐdidi bir nesneyi yumŐaĸ dōgmek ya' nī keslemek daĸĸun ceriŐūn gibi yuĸālū <arapĸa> ve her nesne ufatmaq ve irerek dutub ĸırmaq ve bābūhū redd kemā yuĸālū <arapĸa>
04. <arapĸa> ve daĸı raĸĸa rānuñ fethile ve dāduñ teŐdidle Őol ĸurmāya dirler ki irerek dutub dōkūlūb daĸı Őāfi sūde iŐlana kemā yuĸālū <arapĸa> er-raĸĸāĸū

05. bi'l-fethi dökülüb ufadılmış taş ve taşla dögülmiş yir ve gevdesinüñ eti çok er ve eti çok deve keşirü'l-laħmi gibi yuķālū <arapça>
06. er-radṛādatü bi'l-fethi gevdesinüñ eti çok ʿavret eti çok dişi deve er-reḏādü bi'z-zammi ve't-taḥḥifi her nesnenüñ kırintısı ve avağı er-raḏʿu bi'l-fethi ve'r-raḏiʿu bi-fethatin şümme kesratin ve'r-raḏiʿ atü bi'l-fethi
07. ve'l-kesri ve'r-raḏāʿu ve'r-raḏāʿ atü bi'l-fethi ve'l-kesri fihimā oğlan anasın emmek yuķālū <arapça>
08. <arapça> ve'l-ḥāşıl bunuñ māzisinüñ ʿayne'l-fiʿlinde fetḥ ve kesr cāyizdür ve dağı her birinde sekiz vezin üzerine maşdar gelmişdür <arapça>
09. <arapça>
10. <arapça> er-rāḏiʿ atāni bi-kesri'd-ḏādi ʿalā lafzi't-teşniyeti oğlancığın ile biten iki öñ dişleri ve'l-cemʿu revāziʿ
11. er-rażūʿ atü bi-fethatin şümme zammetin kızu emzirir kıyon er-raḏiʿu bi-fethatin şümme kesratin meme emer oğlan ve emikdaş ve kıvlihim <arapça>
12. <arapça> er-raḏfetü bi'l-fethi kızdurılmış taş ki üzerinde nesne bişirirler ve'l-cemʿu raḏfün bi'l-fethi ve dağı
13. raḏfetün diz ağırsağınuñ altındağı çevremce kemük kemā yuķālū <arapça> er-raḏfü bi'l-fethi bir nesne kızkın taşla tağılmaķ yuķālū <arapça>
14. <arapça> er-raḏifü bi-fethatin şümme kesratin kızkın taşla kıynadılmış süd ve kızkın taşla bişirilmiş nesne er-raḏmü bi'l-fethi ve'r-riḏāmü bi'l-kesri divārda biribiri üzerine yapduķları
15. büyük taşlar kemā yuķālū <arapça> ikisi bile cemʿidür vāḥidi raḏmetün gelür bi'l-fethi ve dağı raḏmün fetḥ-i rāyile bir nesnenüñ üstine büyük taş yapmaķ ve bir kimsenüñ
16. evini taşla yapmaķ ve yiri ekin ekmeķ için aķdarmaķ ve bir nesne yire urmaķ ve deve kendüyi yire atmaķ yuķālū <arapça>
17. <arapça> er-raḥimü bi-fethatin şümme kesratin büyük taşlarile yapılmış bināʿ er-riḏvānū bi'l-kesri ve'z-zammi ve'r-rizā
18. bi-kesri'r-rāʿi ve fetḥi'd-ḏādi min ğayri hemzetin baʿde'l-elifi ḥoşnud olmaķ maʿnāsına maşdarlardur yuķālū <arapça> ve dağı riḏvān
19. kesr-i rāyile cennet ḥazinedarı olan melek er-riḏāʿü bi'l-kesri ve bi'l-hemzeti baʿde'l-elifi ḥoşnūd olmaķ maʿnāsına isimdür maşdar degüldür teşniyesi riḏvān gelür ve raḏayān dağı gelür lākin

20. vāvla gelmek çokdur er-raḍvü bi'l-fethi iki kişi birbiriyle hoşnūdlaşub daḥı birisi birini yeñüb gālib olmaḥ yuḡālū <arapça> reḍvā bi-vezni
21. 'aṭṣā medīnede bir ṭaḡdur el-'iṣetü'r-rāziyetü hoşnūd olunmuş dirlik marziyetün ma'nāsına yuḡālū <arapça> er-rāzi ve'r-raziyyü bi-fethatin ṣümme kesratin ṣümme teṣḍidin hoşnūd
22. kimesne faṣlü'l-rā'i ve't-ṭā'i ve mā yüṣelliṣühümā er-reṭe'u bi-fethateyni mehmüzü'l-lāmi 'aḡılsuzluḡ ḥamāḡat gibi yuḡālū <arapça> er-raṭi'etü bi-fethatin ṣümme kesratin
23. ṣümme yā'in sākinetin ṣümme hemzetin 'aḡılsuz kiṣi aḡmaḡ gibi er-ruṭbetü bi-zammetin ṣümme fethatin bir dane olmuş ve yumşamış yaṣ ḥurmā ve'l-cem'u ruṭabün ve ruṭabātün bi-zammetin ṣümme fethatin fiḥimā ve cem'u'r-ruṭabi erṭābün ve riṭābün
24. bi-kesri'r-rā'i er-raṭbetü bi'l-fethi yaṣ yonca ḡadab gibi ve'l-cem'u riṭāb bi'l-kesri er-ruṭbü bi-zammetin ve süküni't-ṭā'i eyzan yaṣ ot 'aṣub gibi ve 'inde'l-ba'z muṭlaḡā ota dirler yaṣ olsun
25. ve ḡuru olsun kele'ü gibi er-raṭbü bi'l-fethi yaṣ nesne ve daḥı ṭavara yonca virmek ma'nāsına maṣḡardur er-ruṭbü bi-zammeteyni ṭavara yonca virmek yuḡālū <arapça>
26. <arapça> er-ruṭbetü bi-zammeteyni yaṣlıḡ yuḡālū <arapça> er-raṭbü bi-fethatin ṣümme kesratin yaṣ nesne ve yumşaq tāze nesne nā'im gibi yuḡālū <arapça>
27. <arapça> er-raṭiṭü bi-fethatin ṣümme kesratin ḡıḡarup feryād itmek ṣıbā' gibi ve ses...celebetün gibi ve daḥı 'aḡılsuz kiṣi aḡmaḡ gibi er-raṭlü bi'l-fethi yumşaq kiṣi racülün riḡvün gibi er-rıṭlü
28. bi'l-kesri ve'l-fethi bir nesnedür ki anuñla nesne ṭar tarla veya ölçüler miḡḡarı yüz on sekiz dirhemdür dirhem-i ṣer' iyle ki her on dirhem yedi miṣḡāl aḡrınca ola ammā ṣimdi
29. yüriyen ve isti'māl olan dirhemle rıṭıl yüz otuz dirhem aḡrıdur kezā fi mirḡātü'l-edeb cem'i erṭāl gelür er-raṭmü bi'l-fethi bir kimse balḡıḡa ḡökermek yuḡālū

214-a

01. <arapça> ve daḥı evlenmek ve cimā' itmek yuḡālū <arapça> er-rāṭimü bi-kesri't-ṭā'i bir nesneye lāzım olan kimesne er-raṭümü bi-fethatin ṣümme zammetin 'aḡılsuz kiṣi aḡmaḡ gibi

02. ve dağı ferci gin ‘avrat vāsi‘atü'l-ferc gibi er-reṭātetü bi'l-fethi ve'l-kesri ve't-tahfifi ‘acemce ve fārsça söylemek yuḳālū <arapça> er-reṭānetü
03. bi'l-fethi ve't-teṣḍīdi ve'r-raṭūnū bi-fethatin ḡümme ḡammetin ṣol develerdür ki dizleri baḡlu ola ve ṣaçları dağı bile ola er-rāṭibetü bi-kesri't-ṭā'ı ve tahfifi'l-yā'ı bir mevzi' ūñ adıdur faṣlü'r-rā'ı ve'l-‘ayni
04. ve mā yüṣelliṣühümā er-ru‘bü bi'z-ḡammi ḳorḳutmaḳ ifzā‘ gibi ve ṭoldurmaḳ mele’ gibi yuḳālū <arapça> izā mele’ehü er-rā‘ ibü
05. bi-kesri'l-‘ayni ḳorḳuducu ve ṭoldurucu yuḳālū <arapça> er-ru‘bübü bi'z-ḡammi'r-rā'ı ve'l-bā'ı zebūn ḳorḳaḳ kiṣi za‘if cebān gibi er-ru‘übetü bi-ḡammi'r-rā'ı ve'l-bā'ı uzun
06. boylu aḳ ‘avrat kemā yuḳālū <arapça> er-ra‘ibü semüz ve yağı ṭaman nesne er-rā‘ ibiyyü bi-teṣḍīdi'l-yā'ı bir dürlü erkek gügercin ve revişine rā‘ ibiyyetün dirler er-ra‘ aṣetü
07. bi-fethateyni ve sükūni'l-‘ayni eyzan küpe ve'l-cem‘u ri‘āṣetün <silik> ḡoruzuñ çeñesi altında ṣarḳan yilekler kemā yuḳālū <arapça> er-ra‘ sü bi'l-fethi ... yöñdür ki miḡāfeye aṣarlar
08. er-ra‘ ṣā'ü bi-vezni'l-ḡamrā'e ṣol diṣi <silik> ḳulaḳlarınıñ altında boncuḳları ve püskülleri ola cem‘i ru‘ṣün gelür bi'z-ḡammi er-ra‘ cü bi'l-fethi biribiri ardınca ṣimṣek ṣaḳımaḳ ve yaldurmaḳ
09. ḳāle <arapça> er-ra‘dü bi'l-fethi ṣol ses ve avāzlardur ki bulutdan iṣidilür ve bulut üzerine duran melek ve ḳur‘āndan bir süre ve dağı gök kürmek
10. seslenmek yuḳālū <arapça> ve ‘avrat düzenüb güzellenmek yuḳālū <arapça> ve bir kimse ḳaḳıyub ḡörülmeyüb ṣatlamak yuḳālū <arapça>
11. <arapça> er-ri‘ detü bi'l-kesri ditremek ma‘nāsına isimdür irti‘ādü gibi er-re‘ādü bi'l-fethi ve't-teṣḍīdi çoḳ sözlü kiṣi keṣirü'l-kelām gibi ve dağı deñizde bir dürlü
12. <silik> ḳaçan insān aña yapıṣsa eli ve bilegi ditrer ol balıḳ ṣaḡ ve diri olduḡca er-ra‘ dedetü bi-vezni'd-daḡraceti su’ālda ilḡāf ve ibrām itmek er-ra‘ didü bi-kesri'r-rā'ı ve
13. <silik> ḳorḳaḳ kiṣi cebān gibi ve gevdesi yumṣaḳ ‘avrat ruḡṣatün gibi zātü'r-ra‘ d bi'l-fethi ṣavaṣ ḡarb gibi zātü'r-revā‘ id düṣvār nesne dāhiye gibi er-ra‘ sü ve'r-ra‘ sü bi'l-fethi ve's-sīni
14. ve'ṣ-ṣīni ve'r-re‘asānū ve'r-re‘aṣānū bi-fethateyni fihimā ve bi's-sīni ve'ṣ-ṣīni ditremek ve silkenmek yuḳālū <arapça>

15. <arapça> ve daḥı yap yap yürümeḱ meşyün za' ifün gibi yuḳālū <arapça> ve daḥı ra' asānū ve ra' aṣānū
16. fetḫateynile pīrlıḱden başı ditremeḱ er-ra' üsü ve'r-ra' üşü bi-fetḫatin şümme zammetin fihimā ve bi's-sīni ve's-şīni ma' an pīrlıḱden başı ditremiş deve
17. er-ra' aşü bi-fetḫateyni ditremeḱ ra' de gibi yuḳālū
18. <arapça> er-ra' işü bi-fetḫatin şümme kesratin ḳorḳaḳ ve ditreyici ḳişı cebān gibi er-ra' şenü bi-vezni'l-ca' ferı ditreyici ḳorḳaḳ ḳişı ve daḥı yürürken ditreyü yūriyen
19. deve er-ra' şā'ü bi-vezni'l-ḫamrā'e yürürken ditreyen ve ḳorḳan 'avrat ve deveḳuşı yuḳālū <arapça> er-ru' zu bi'z-zammi oḳuñ termen gıreceḱ yiri ufanmış oḳ er-ra' ra' atü
20. bi-vezni'z-zelzeleti tepremeḱ ve deprendirmeḱ yuḳālū <arapça> er-ra' ra' u ve'r-ra' rā' u bi-fetḫi'r-rā'eyni fihimā boyı güzel a' zāsı biribirine uyuşmuş yigit yuḳālū <arapça>
21. <arapça> er-re' ā' ün bi'l-fetḫi ve't-taḫfifi ḳuşuñ ve ādemüñ yatlusı ve kötüsü ve soñradan durmuş ta' ām ve aḫdās gibi er-ri' detü bi'l-kesri bir kimesne ḫarāmdan
22. yıḳılınmaḳ ve perḫızḳār olub ve günāhdan yıḳılanıcı olmaḳ er-ru' āfü bi'z-zammi burun ḳanı er-ra' fü bi'l-fetḫi ve'r-ra' āfetü bi'l-fetḫi burun ḳanamāḳ yuḳālū <arapça>
23. <arapça> er-ru' āfü bi'z-zammi ve daḥı ra' f fetḫ-i rāyile
24. at geḫmeḱ yuḳālū <arapça> er-rā' ifü bi-kesri'l-'ayni atlaruñ öñine keḫen at ve burun kemüginüñ ilerü ucu ḫarafü'l-erbineti ve ḫaḡ burnı
25. enfü'l-cebeli gibi er-rā' üfetü bi-zammi'l-'ayni bir büyük ḫaşdur ḳi ḳuyunuñ dibinde ḳorlar ḳuyu ayrıtelyen üzerine otursun diyü ve 'inde'l-ba' z bir büyük ḫaşdur ḳi ḳuyunuñ aḡzında ḳorlar
26. şü ḳeken kimesne üzerine oturur er-ra' letü ve'r-ra' lü bi'l-fetḫi fihimā ḳuyunuñ ve devenüñ ḳulaḡından kesib daḥı şarkıdaḳoduḳları boncuḳdur ve daḥı ra' lün 'avsecün didükleri aḡacuñ
27. püsküline dirler ve daḥı ra' letün fetḫ-i rāyile at sürüsü ve uzun ḫurmā aḡacı naḫletün ḫavīletün gibi ve cem' uhümā er-ri' ālü bi'l-kesri ve daḥı ra' letün ḳoḳ ma' nāsına da gelür ve daḥı ra' letün ḫona ve geyasiye
28. dirler şiyāb gibi er-ra' lā'ü bi-vezni'l-ḫamrā'e ḳulaḡından bir miḳdār kesüb aşaḡa şarkıdılmış dişi deve ve ḳoyun ve ḳulaḡı uzun ḳoyun ve'l-cem' u ru' dün bi'z-zammi er-rā' idünuñ yatlusunuñ

29. erkegi fahhālū'd-dehhal ma' nāsına er-ru' lülü bi-zammi'r-rā'i ve'l-lāmi tarhūn didükleri gökce ot ki yirler er-ra' ilü at bölügi kıt' atün mine'l-ḥayli gibi ve erā' ilü'r-riyāhi evāyilihā er-ra' yeletü

214-b

01. bi-vezni'd-dahraceti kesmek yuḡālū <arapça> er-ra' ābilū bi'l-fethi eski ve pārelenmiş tonlar cem' idür yuḡālū <arapça> er-ru' āmü bi'z-zammi ve'l-fethi
02. burundan aḡan sümük miḡāt gibi er-ra' mü ḡoyunuñ burnından sümük aḡmaḡ yuḡālū <arapça> ve daḡı güneş batmaḡa köymek yuḡālū <arapça>
03. <arapça> er-ra' ümü bi-fethatin şümme zammetin burnından sümük aḡan ḡasta ḡoyun er-ru' āmā bi-zammi'r-rā'i ve fethi'l-mimi ciger yanında bir küçürek nesnedür ki ziyādetü'l-kebed ' aynile ve ḡaynile luḡat-
04. -dür ikisi de luḡatdür er-re' an bi-fethateyni şarkık ve sülpük olmaḡ istirḡā'ün gibi yuḡālū <arapça> er-ru' ünetü bi-zammeteyni ' aḡılsuzlık ve sülpüklük
05. ve istirḡā'ün gibi yuḡālū <arapça> er-ra' nā'ü bi-vezni'l-ḡamrā'e ' aḡılsuz ve sülpük selgi ' avrat ve daḡı başra şehrinde
06. de ra' nā'ün dirler er-ra' nü bi'l-fethi sülpük eylemek ve selgi eylemek yuḡālū <arapça> ve daḡı ra' nün taḡ burunına dirler ki ilerü süreler enfü'l-cebel'l-müteḡaddim ma' nāsına ve'l-cem' u er-ru' nü
07. bi'z-zammi ve'r-ri' ānü bi'l-kesri dü' aynün bi-lafzi't-taḡḡiri bir ḡal' anuñ adıdur ki zūru' ayn dirlerdi bir beg yapmışdur er-ri' yü bi-kesri'r-rā'i ve süküni'l-' ayni ot kelā gibi er-ra' yü bi'l-fethi ḡavar ot
08. otlamaḡ ve ḡavarı ḡüdüb ot otlatmaḡ yuḡālū <arapça> er-ri' āyetü bi'l-kesri
09. şaḡlamaḡ ve ḡörüb ḡözetmek yuḡālū <arapça> er-ri' yetü bi'l-kesri ḡütmek
10. ve otlamaḡ ra' ā gibi ve köymek yuḡālū <arapça> er-rā' i bi-kesri'l-' ayni ve süküni'l-yā' i ḡavar ḡüdücü ve otladıcı ve beg vālī gibi ve'l-cem' u ru' ānü bi'z-zammi ve't-taḡfifi <silik>
11. bi'z-zammi ve ri' ā'ün bi'l-kesri ve'l-meddi er-ra' iyyetü bi-fethatin şümme kesratin şümme teşdidi'l-' āmmeti er-ra' vetü bi'l-fethi ve'l-kesri ve'r-ra' vā bi-fethi'r-rā' i ve'l-vāvi er-ru' yā bi'z-zammi ve'l-ḡaşri bir nesneden yıḡılınmaḡ yuḡālū <arapça>
12. ri' vetün ve ra' vā ve ru' yen ey keffe ' anḡü er-ru' āvā bi-fethi'r-rā' i ve zammetihā şol ḡullanılır develerdür ki ḡavmüñ çevresinde ve evleri çevresinde otlarlar kemā yuḡālū <arapça>

13. <arapça> faşlü'r-rā'î ve'l-ğayni ve mā yüşellişühümā er-rağabü bi-fethateyni ve'r-rağbetü bi'l-fethî bir nesnei dileyüb gönül istemek yukālü <arapça>
14. <arapça> ve bir nesne gönül dilemeyüb istemeyüb kaçmak yukālü <arapça> er-rağbetü bi'l-fethî şol çok mālā dirler ki aña rağbet
15. ve meyl oluna er-rağbā'ü bi'l-fethî ve'l-meddi ve'r-ruğbā bi'z-żammi ve'l-kaşri bir nesneye meyl idüb rağbet itmek er-ruğbü bi'z-żammi er-regābetü bi'l-fethî hırş ğālib olmak ğalabetü'l-hırş gibi yukālü <arapça>
16. <arapça> ve dağı ruğb żamm-ı rāyile bir nesne gönül dilmeyüb kaçacak rağbet gibi ve dağı ruğb yir ziyāde yumşak olub çok yağmur yağmayınca üzerinde şu akmaz
17. <arapça> er-regābü bi'l-fethî ve't-tahfifi şol yumşak yirdür ki çok yağmur olmayınca üzerinde
18. şu akmaz er-rağibü bi-fethatin şümme kesratin hırşî ğālib kimesne ve için gin nesne vāsi' ü'l-cevf gibi yukālü <arapça> er-rağibetü bi-fethatin şümme kesratin çok <silik>
19. ve ağır bahālu māl kemā yukālü <arapça> er-rağabüt bi-fethateyni ve żammi'l-bā'î bir nesneye rağbet ve meyl itmek er-rağsü bi'l-fethî süd emmek yukālü
20. <arapça> er-rağüşü bi-fethatin şümme kesratin her emzirici küllü mürzi' atin gibi ve <arapça>
21. er-ruğsā'ü bi-żammetin şümme fethatin bir şamardur memede ki südlendürür ve 'inde'l-ba'z memede bir dürlü sirdür 'aşabetün tahte's-şedyi gibi er-rağdü bi-fethatin ve sükūni'l-ğayni eyzan gin ve hoş nesne yukālü
22. <arapça> ve dağı fethateynile gin olmak ve hoş olmak er-regādetü bi'l-fethî gin olmak ve hoş olmak yukālü <arapça>
23. er-rağidetü bi-fethatin şümme kesratin tāze şağılmış süddür ki şaynadurlar dağı üzerine un şaçarlar ve dökerler dağı karışdururlar dağı yalarlar ya' nî süd bulamac er-rağsü bi'l-fethî artırmak ve çoğaltmak vefir
24. ve fi'l-ħadişi <arapça> er-rağrağatü bi-fethî'r-rā'eyni el gliği ve dirlik bolluğı ve hoşluğu refāğatü'l-'ayş gibi ve dağı deve her günde ne vakit
25. dilerse şuya varmak er-rağifetü südlü bulamac aşidur ki loğusa olan 'avrata bişirirler er-rağifü kerde didükleri itmek ve'l-cem' u ergifetün bi-fethî'l-hemzeti ve kesri'l-ğayni ve ruğufün bi-żammeteyn ve rağafānü

26. bi'z-żammi er-ruġlü bi'z-żammi bir dürlü ekşi otdur ki fürsde sermağ dirler ve'l-cem' u ermāl er-raġalü bi-fethateyni oġlan sünnetsüz olmağ kulfün gibi yuğālü <arapça> er-raġlü bi-fethatin
27. ve'r-raġlü oġlan anasını ańsuzın emmek yuğālü <arapça> ebü riğāl bi'l-kesri bir kimsenüń adıdur ki ģabeşe kulavuz olmaşdı mekkei yığmağa geldüklerinde dağı geldüġ yolına
28. aldı şimdi anuń ģabrine taş atarlar ve taşlarlar er-raġülü bi-fethatin şümme zammetin ģačan ki bir kimesne her nesne ile muğtenim olub yise fülânün ramme raġül dirler er-reğāmü bi'l-fethi toprağ turāb gibi er-relmü
29. bi-ğarekāti'r-rā' i toprağa ulaşub ģor ve ģağır olmağ yuğālü <arapça> ve minhü rağıme enfühü'llāhü te' a. min hāza'l-bābi

215-a

01. <arapça> er-ruğāmā bi'z-żammi ve'l-ğaşri ciġer yanında bir küçürek
02. nesnedür ki zā' idetü'l-kebed dirler er-raġnü bi'l-fethi söze ģulağ tutub ģabül itmek ve bir nesneye sākin olub ģarār tutmağ dayanmağ yuğālü <arapça>
03. <arapça> er-ruğā'ü bi'z-żammi ve bi'l-hemzeti le'l-elifi deve bağıрмаğ şavtu'l-ibil gibi yuğālü <arapça> er-raġüvvün bi-fethatin şümme zammetin şümme teşdīdin çoğ bağırcı deve yuğālü <arapça>
04. <arapça> er-rāġiyetü dişi deve ve ģavlihim <arapça> er-ruğābetü bi'z-żammi ve'r-riğāvetü bi'l-kesri ve'r-riğvetü bi-ğarekāti'r-rā' i süd köpüġi zübedü'l-lebeni gibi
05. ve cem' u'r-riğveti ruġiyyün bi-ğarekāti'r-rā' i ve'l-ğaşri faşlü'r-rā' i ve'l-fā' i ve mā yüşellişühümā er-ref'ü bi'l-fethi mehmüzü'l-lāmi bir nesnei becermek ve ońarmağ ve yamamağ yarağın yırtığın gözemek ıslāğ gibi
06. yuğālü <arapça> ve minhü'l-ğadış <arapça> ve dağı ref'ün gemi kenāra yağın idüb turğurmağ yuğālü <arapça>
07. <arapça> er-refā'ü bi'l-kesri ve bi'l-hemzeti ba' de'l-elifi biribirine uyuşmağ ve düzüşmek en-ni' āmü ve ittifağ ve minhü yuğālü <arapça>
08. düzeniklü oluń ve oġlu ģızlu oluń <arapça> er-rüfātü bi'z-żammi ģurumuş ot ģırındısı ve ufanağı ya' nī çöp çör ģuğām gibi
09. er-reftü bi'l-fethi ģırmağ ve ufatmağ kesr gibi ve öldürmek ģatlı gibi yuğālü <arapça> er-refeşü bi-fethateyni çirkin söz ve yaramaz söz ve cimā' lafzıyla ' avratlara sövmek

10. ve daħı cimā' itmek ve 'inde'l-ba'z reft fercile cimā' itmekdür ve dille rafş cimā' a va' de itmekdür ve gözle rafş cimā' a işāret itmekdür ve daħı bir kimseyi bir kimseye 'avratın ...
11. dimekdür ve daħı bunuñ gibi çirkin sözle hep rafş dirler yukālū <arapça> kezā fi's-şihāhi ve'l-mağribi er-rifedū
12. bi'l-kesri ve'l-fethi bir büyük kadeħ ve çanağdur ki içinde kınmağa ta'ām virürler ve daħı rifed kesr-i rāyile 'aṭāya dirler ya'nī bir kimseye ħayr için virilen nesneye dirler ve bağıslanan nesneye 'aṭā'ün vaşle gibi
13. ve daħı reft feth-i rāyile bir kimseye ħayr için nesne virmek ve nesne baħşış itmek ve daħı bir kimseye yardım itmek virmekle veya söylemekle veya ğayri nesneyle yukālū <arapça>
14. <arapça> ve daħı reft feth-i rāyile deve eyirine ayırım itmek ve kuvum itmek yukālū <arapça> er-rifādetū bi'l-kesri bir pāre
15. bezdür ki yāra ağızına koral ve ğayriye koral ve daħı eyir ayırımına ve kuvumuna dirler cedbetün gibi ve bir dürlü ta'āmdur ki zamān-ı cāhiliyyetde anı kureyş ṭā'ifesi ħacılara virürlerdi
16. er-rāfidū bi-kesri'l-fā'i ṭam örtisine kudukları ağac ħabešetü's-sakfi gibi ve'l-cem'u er-revādifü kemā yukālū <arapça> er-rāfidāni bi-kesri'l-fā'i 'alā lafzi't-teşniyeti dicle ırmağıyla
17. furāt ırmağına dirler er-rafūdū bi-fethatin şümme zammetin şol südlü devedür ki bir şağımda rifd didükleri büyük kaba ṭoldura rüfeydetün bi-lafzi't-taşğiri 'arabdan bir kabīlenüñ adıdur ki
18. anlara rüfeydāt dirler er-refsū bi'l-fethi ayağla bir kimesnei urmağ yukālū <arapça> er-rufşatū bi'z-zammi bir kimsenüñ şuda nevbeti ve ħişşesi ya'nī bir cemā' at nevbetle
19. şu kullansalar ol şudan bir kimsenüñ nevbetine ve ħişşesine rufşatün dirler er-refzu bi'l-fethi ve'r-rafzu bi-fethatin bir nesnei bir yirde koyub gidüb vaz geçmek terk gibi yukālū <arapça>
20. <arapça> ve daħı deveyi otlağından bir vechile komağdur ki her biribiri bir bir tağılub sevdügi yirden otlayub gerü döndürmeye yukālū <arapça>
21. <arapça> er-rüfūzu bi-zammetin develer her biri başını başına istedügi yirden otlayub çoban ırakdan veya yakından gözlemek yukālū
22. <arapça> ve daħı rufüz ħurmā ağacınıñ salkımları tağılub kaykası düşmek yukālū <arapça>

23. <arapça> ve daḥı rufūz şol yire dirler ki quru olduḡdan soñra yine qoyalar quru eyleyeler ve daḥı rufūz biribirinden ayrılıub ıraḡ olmış nesneye dirler yuḡālū <arapça>
24. <arapça> er-rāfizitū bi-kesri'd-ḡadi ve'r-rafzu bi-fethateyni ve sūkūni'd-ḡadi şol deve sürüsidür ki başḡa başına iştedügi yirden otlar çoban
25. ıraḡ veya yaḡından anı gözler ve daḥı rafez fethateynile bölük bölük olmuş nesneye dirler fıraḡ ma' nāsına yuḡālū <arapça> gibi yuḡālū <arapça>
26. <arapça> ve daḥı rāfizitūn kesr-i ḡādla şī' adan bir t̄ayifedür ki imām ḡuseyin neslinden zeyd bin 'alī'yi terk itdiler şaḡābeye ta' n itemk didügi için kemā ḡāle fi'l-maḡribi
27. <arapça> ve daḥı revāfiz bir leşkerdür ki önlerince giden
28. ḡulavuzlarını qoyub gerü döndiler er-rufāzu bi'z-zammi er-rufāzatū bi-zammetin şümme fethatin bir nesnei terk idüb qoyucu yuḡālū <arapça> ve yuḡālū <arapça>
29. <arapça> er-refāzu bi'l-fethi her biri bir taraḡa giden yollar t̄urūḡun müteferriḡatūn gibi

215-b

01. er-refāḡatū bi'l-fethi quru süpürilmiş yirde t̄avarların otladan kimesneler er-raf' u bi'l-fethi yuḡaru ḡaldurmak ve ekin biçildikten soñra desdiyi ḡaldurub ḡırmene iletmek ref' ā' un gibi ve daḥı
02. almak aḡz gibi ve daḥı bir nesne bir nesneye ... itmek ve berk yürümek ve berk yürütmek ve bir kimse bir kimseye ḡālīn ' arz itmek ve yetiḡdürmek ve bir kimseyi mükerrem ve mu' azzez itmek yuḡālū <arapça>
03. <arapça> ve minhü ḡavlühü te' a.
04. <arapça> ve minhü ḡavlūke <arapça>
05. <arapça> ve daḥı ref' a' rābda ḡatm gibidür bināda nüḡāt evzā' indandur
06. er-refā' u bi'l-fethi ve'l-kesri ekini bicdükten soñra ḡaldurub ḡarmana iletmek kemā yuḡālū <arapça> er-rāfi' bi-kesri'l-fā' i zikrolunan fi' llerüñ ism-i fā' ili
07. ve daḥı sūdūni aḡaḡa çeküb aḡaḡa indürmeyen deve yuḡālū <arapça> er-ruf' ānū bi'z-zammi bir kimseyi bir kimseye yaḡīn idüb ḡatında ḡürmetlü eylemek <arapça>
08. <arapça> er-ruf' ātū bi'z-zammi bir küçürek yasdıḡ gibi nesnedür ki götü arıḡ olan ' avrat ḡaftāni altına şoḡub anuñla götin büyüdür ve daḥı

09. bir iplikdür bağılu kişi bağınu anuñla kendüye qaldurur ve dağı rufā'a rānuñ zammıyla ve fethiyle ses ve avāz yüce ve yüksek olmak yuqālū <arapça>
10. refi' u's-şavt er-rif atü bi'l-kesri bir kimsenüñ qadri ve mertebesi yüce olub ulu olmak yuqālū <arapça> er-refi' yüce
11. nesne ve ulu kişi şerif gibi er-rüfğu bi'z-zammi ve'l-fethi qoltuq altındağı ve uyлуq dibindeki kışacık yir mağābin gibi ve ba' zı luğātda iki but arası dimiş ve'l-cem' u erfāgun ve dağı refgun feth-i rāyile
12. glige ve bolluğa ve ucuzluğa dirler se'at ve hađbün gibi el-refāgatü bi'l-fethi ve'r-refāgiyyetü bi'l-fethi ve tađfifi'l-yā'i dirlik hoş olub bolluq ve ucuzluq olmak yuqālū <arapça>
13. <arapça> er-reffü bi'l-fethi ve't-teşdidi sergen didükleri tağtadır ki yörük evlerinde ayqurı qoyub
14. üzerine süd sererler ve'l-cem' u rufūfün bi'z-zammi ve rifāfün bi'l-kesri ve dağı süri cemā'at gibi ve şovumaq maşş gibi ve şaqlayub ri'āyet itmek ve dağı üzerine qap qacaq yığdıqları nesne ki derf tağtası dirler
15. ve dağı qabrūñ sapması üstüne örtdükleri tađtaya da dirler ve yaldurmaq tele'lü' gibi yuqālū <arapça>
16. ve tele'le'ü er-rāffü bi-teşdidi'l-fā'i şorucu ve şaqlıcı er-refrefetü bi-fethi'r-rā'eyni yeşil qumāşdur ki andan minderler döşekler iderler ve dağı çadır etegi ve hayme etegi ve ceviş etegi ve iki ma'nāya
17. dağı cem' i refref gelür bi-fethi'r-rā'eyni ve dağı refrefetün quş bir nesnenüñ çevresinde qandların qaqub talabıtmāq üzerine qonmağıcün yuqālū <arapça>
18. <arapça> er-refrāfü bi'l-fethi hātif zill dirler bir quşdur ki kendü gölgesin qapar ve az olur ki deve quşunuñ erkeğine dirler zīrā evvel qanādlarını şalar ve qaqır dağı andan
19. şoñra segirdür er-rafifü bi-fethatin şümme kesratin yaldurmaq berq gibi ve yaldurıcı nesne yuqālū <arapça> er-rifqu bi'l-kesri yumşaklıq yuqālū <arapça>
20. <arapça> ve dağı zeyreklik yuqālū <arapça> er-rüfkatü bi'z-zammi ve'l-kesri şol cemā' atdür ki seferde biribirine yoldaş olub biribirine yumşaklıq
21. iderler ve yardım iderler biribirine fā'ideleri deger qaçan ki ayrılısalar rifkatün dinmez ya'nī rifkatün ismi bunlardan gider ammā refik isim gitmez dinür ve'l-cem' u rifāq bi'l-kesri

22. şol urğandır ki yeñi alınmış devenüñ ayağına düşerler berk yürüyüb vağanın özleyüb gitmesün diyü er-refku bi'l-fethi bu didügimiz urğanla bu didügimiz devenüñ ayağın bağlamak ve döşemek
23. yukālū <arapça> er-refku bi-fethatin deve oturduğı vaqtin dirsekleri yanlarında ayrılıb
24. ırak olmağ fetl gibi yukālū <arapça> ve dağı refağ fethateynile kolay ve āsān nesneye dirler yukālū <arapça>
25. <arapça> er-refkā'ü bi-vezni'l-ħamrā'e şol dişi devedür ki oturduğı vaqtin dirsekleri yanlarından ayru ve ırak ola ve cem' u rufkun gelür bi'z-zammi er-rāfikātün bi-kesri'l-fā'i
26. bir şehrüñ adıdur er-refiku bi-fethatin şümme kesratin zeyrek kimesne keyyis gibi ve yoldaş muvāfik ma' nāsına ve'l-cem' u rufkā'ü bi-vezni'l-' ulemā'i ve dağı lafz-ı refik vāhid olur ve cem' i olur şiddik gibi kälellāhü te' a.
27. <arapça> er-refilü bi-fethatin şümme kesratin uzun libās geyüb dağı şalını şalını yürüyen kimesne ve ' ağılsuz kişi ahmağ gibi er-refiletü bi-fethatin şümme kesratin uzun ton geyüb dağı şalını şalını
28. yürüyen ' avrat ve eyü ve hoş dirlik yukālū <arapça> er-reflā'ü bi-vezni'l-ħamrā'e giyasi içinde güzel yürimeyen ' avrat kemā yukālū <arapça>
29. er-rifellü bi-kesratin şümme fethatin şümme teşdidin etegi uzun ton ve kıyruğı uzun at yukālū <arapça> ve kıyruğı uzun deve

216-a

01. ve derisi gin deve yukālū <arapça> er-reflü bi'l-fethi ve'r-rüfülü bi-zammeteyni ve'r-refelāni bi-fethateyni uzun ton geyüb dağı yire sürüyerek şalını şalını
02. şalını yürümek yukālū <arapça> er-rifennü bi-kesratin şümme fethatin şümme teşdidin kıyruğı uzun at
03. tavilü'z-zeneb gibi er-rüfehniyetü bi-zammi'r-rā'i fethi'l-fā'i ve kesri'n-nüni ve taħfifi'l-yā'i el gligine ve dirlik hoşluğuna ve bolluğa dirler yukālū <arapça>
04. <arapça> er-refe bi'l-fethi ve'r-rüfünü bi-zammeteyni her gün ne vaķit isterse şuya varmağ yukālū <arapça>
05. er-rifetü bi'l-kesri bu zıkr olunan maşdaruñ ma' nāsınadır er-rāfetü bi-kesri'l-fā'i re' fetde ve hoşluğda olan kişi yukālū <arapça>
06. <arapça> er-refāhatü bi'l-fethi ve'r-refāhiyetü bi'l-fethi ve taħfifi'l-yā'i el gligi ve hāl hoşluğu ve dirlik hoşluğu ve bolluğu yukālū <arapça>

07. <arapça> er-rüffetü bi-zammi'r-rā'i ve fetḥi'l-fā'i'l-müşeddedeti şaman teben gibi yuḡālū <arapça>
08. <arapça> er-refvü bi'l-fetḥi ṭonuñ yırtḡın ve deligin gözemek ve bir kimsenüñ ḡorḡusın giderüb sākin eylemek yuḡālū <arapça>
09. <arapça> er-rifā'ü bi'l-kesri ve'l-meddi birbiriyle düzüşmek ve uyuşmak ve birbiriyle dirlik ve birlik itmek ve minhü ḡile li'l-mütezevvici <arapça>
10. faşlü'r-rā'i ve'l-ḡāfi ve mā yüşellişühümā er-ref'ü bi'l-fetḥi bi'l-hemzeti ba' de'l-ḡāfi ve'r-ruḡū'ü bi-vezni'd-duḡūlü ve'r-raḡū'ü bi-vezni'l-ḡabūli göz yaşı durmak ve demek ve ḡan durmak ve demek yuḡālū <arapça>
11. <arapça> ve daḡı yumşaklık idüb esirgemege ve minhü <arapça>
12. er-raḡū'ü bi-fetḡatin şümme zammetin ' alā vezni'l-ḡabūli şol nesnedür ki aḡan ḡanuñ üstine ḡorlar daḡı durḡurur er-raḡabū bi-fetḡateyni boyun yoḡınlıḡı ḡılzatü'r-raḡabeti gibi yuḡālū <arapça>
13. <arapça> er-raḡabāniyyü bi-fetḡateyni ve teşdidi'l-yā'i boynu yoḡın kişi ḡalızü'r-raḡabeti gibi er-raḡḡābetü bi'l-fetḥi ve't-teşdidi şol kimesnedür ki boḡazına ḡulluḡ idüb eylik ilk ṭa' āmin ona va' de gibi er-raḡabetü
14. boynuñ dibi aşlü'l-' unuḡ gibi ve'l-cem' u ruḡub bi-zammetin şümme fetḡatin ve raḡabāt bi-fetḡateyni ve riḡāb bi'l-kesri ve daḡı ḡula ve ḡardaşa da dirler memlūk gibi er-raḡbū bi'l-fetḥi ve'r-riḡbetü ve'r-riḡbāni bi'l-kesri fihimā ve'r-ruḡūbi bi-zammeteyni şaḡlamak
15. ḡıfz gibi ve ḡünleyüb ḡöymek intizār gibi yuḡālū <arapça> er-raḡūbū bi-fetḡatin şümme zammetin şol er ve şol ' avratdur ki anlar için
16. veled diri olmaya ya' nī oḡulları ve kızları durmaya öle ve daḡı şol ' avratdur ki erinüñ ölmesin gözleye ve oña mīrās yimeḡcün ve daḡı şol devedür ki ḡalabalıḡdan ḡavza yaḡın olmaz girüde durur
17. ḡabs olub aşıl eyü olduḡıçün er-raḡbā'ü bi-vezni'l-ḡamrā'e boynu yoḡun ' avrat cem' i ruḡbün gelür bi'z-zammi er-raḡbā bi-vezni'l-ḡublā bir kimse bir kimseye benim evüm veya yirüm senüñ olsun ve her ḡanḡımız soñra ḡalırsa
18. anuñ olsun dimeḡ ma' nāsına bir isimdür yuḡālū <arapça>
19. er-raḡībū bi-fetḡatin şümme kesratin gözleyici ve gözleyici ve gözḡüci ve şaḡlayıcı ḡāfiḡ gibi ve daḡı ḡumār oḡalarınıñ üçüncüsünüñ adıdur ve daḡı ḡumār oḡların uran kimesnenüñ üzerine duran kimesne ve daḡı şol yıldızdur ki bir āḡar yıldız

20. toğmağla ol batar ülker yıldızla iklil yıldız gibi ki yatsın biri batmağla biri toğar er-reḳaḫatü bi'l-fethi ḳazanc itmek ve alım şatım itmek kesb ve ticāret gibi er-reḳāhiyyü bi'l-fethi ve't-teşdidi
21. mālūñ üzerine ṭurub beceren kimesne er-raḳdü bi'l-fethi ve'r-ruḳādü bi'z-zammi ve'r-ruḳüdi bi-zammeteyni uzaḳ uyumak yuḳālü <arapça> ve daḫı raḳd fethi-rāyile bir
22. taḡuñ adıdur ki andan degirmen ṭaşları düzerler er-rāḳidü bi-kesri'l-ḳāfi uzaḳ uyuyıcı ṭavīlü'n-nevm gibi ve'l-cem' u ruḳüd bi-zammeteyni ve ruḳḳād bi-zammi'r-rā'i ve fethi'l-ḳāfi'l-müşeddedeti er-raḳdetü bir kerre uzaḳ uyumak
23. nevmetün gibi er-raḳadānū bi-fethateyni ... ḳalkmaḳ ve gidivermek ḳuzu ve oḡlaḳ ḳalkduḡı ve oynaduḡı gibi ke-fi' li'l-ḫamli ve'l-cedyi er-rāḳüdü bi-zammi'l-ḳāfi dibi ve aṣaḡası uzun ve iḫi ziftlü bir
24. küpdür fārisiden 'arabī olmuşdur ve'l-cem' u er-revāfidü er-raḳşü bi'l-fethi bezemek ve naḳş itmek yuḳālü <arapça> er-raḳşā'ü bi-vezni'l-ḫamrā'e eḡalle ḳara ala yılan yuḳālü <arapça>
25. <arapça> ve daḫı raḳşā'ü devenüñ taḡarcuḡına dirler ki gügercik aḡzından çıkar şaḳşaka gibi er-raḳşu bi'l-fethi ve'r-raḳaşu ve'r-raḳaşānū bi-fethateyni fihimā ḳalkmaḳ ve oynatmaḳ ve deprenüb
26. ḳımıldanmaḳ ve şarāb ḳaynamaḳ yuḳālü <arapça> er-raḳḳāşü bi'l-fethi ve't-teşdidi oynayıcı ve ḳalkıcı er-ruḳṭa bi'z-zammi
27. bir dürlü ḳara rengdür ki aña aḳ noḳtalar ḳarışmış ola er-raḳaṭu bi-fethateyni ḳara olub daḫı içinde aḳ noḳtalar olmaḳ yuḳālü <arapça>
28. er-raḳṭā'ü bi-vezni'l-ḫamrā'e dişi ḳara ṭavar ki içinde aḳ noḳtalar ola yuḳālü <arapça> er-ruḳ' atü bi'z-zammi kāḡıd pāresi ve biz pāresi
29. ya' nī yamalıḳ ve'l-cem' u riḳā' bi'l-kesri ve daḫı ruḳ' atün bizüñ ḳalıñlıḡına ve sıklıḡına da dirler kemā yuḳālü <arapça> er-raḳ' u bi'l-fethi ṭon yamamaḳ ve bir kimesni yirmek zemm gibi ve hicv gibi

216-b

01. yuḳālü <arapça> er-reḳā' atü bi'l-fethi aḳılsuzluḳ ḫumḳ gibi yuḳālü <arapça> er-refi' u bi-fethatin şümme kesratin aṣaḡa gök
02. es-semā'ü'd-dünyā gibi ve daḫı her göge refi' dirler zīrā her ṭabaḳ āḫar ṭabaḳa refi' dür ya' nī yama gibidür ve'l-cem' u erḳi' etün bi-fethati'l-hemzeti ve kesri'l-ḳāfi ve minhü'l-ḫadīs <arapça>

03. <arapça> ve daħı refī' ʿaķılsuz kiřiye dirler aħmak gibi er-reķ'ānū bi'l-fethi ʿaķılsuz kimesne aħmak gibi er-riķķu bi'l-kesri ve't-teŗdidi ķulluķ ʿubūdiyyet gibi yuķālū <arapça>
04. <arapça> ve daħı raķķ yufķa ve seyrek nesneye dirler raķīķ gibi ve az olur ki ķula da dirler raķīķ ma' nāsına ve daħı yumŗaķ yir de dirler
05. yuķālū er-raķķu bi'l-fethi ve't-teŗdidi bir yufķa derūdūr ki ũzerine yazı yazarlar ve ʿinde'l-ba'ż bir aķ řaħīfedūr ve minhū ķavlūhū te'ālā <arapça> ve daħı ķaplubaĝanuñ bũyũgine dirler
06. sũlħefātũn ʿażimetũn gibi ve cem'ihũmā ruķũķ bi-zammeteyni er-raķķatũ bi'l-fethi ve't-teŗdidi her yirdũr ki derbānında ola daħı seyl geldũgi zamānlarda ũzerine řuya yayılıb andan řoñra řu ķekilũb otlar bite ve daħı
07. raķķa diyār-ı rebī'ada vāsıta didũkleri řehrũñ adıdur ki anda imām muħammed merħũm ķādī olub bir ķaķ mes'eleler cem'idũb kũtũb-i fiķhiyye de riķayāset didũklerinden murād bu mes'ele-
08. –lerdũr kezā fi'l-maĝribi er-riķķatũ bi'l-kesri ve't-teŗdidi yufķalıķ ve seyreklik ve daħı bir kimsenũñ bir kimseye ķalbi yufķalub eserlemek yuķālū <arapça>
09. <arapça> er-reķāķu ve'r-raķaķatũ bi-fethateyni fiħimā dũz yirdũr ki yũzũndeki ıopraĝı yumŗaķ olub altı berk ola ve daħı raķaķ fethateynle zebũnluĝa ve azlıĝa dirler za'f ve ķillet gibi er-ruķāķu
10. bi'z-zammi ve't-taħfifi yufķa ekmek ĥubzũn raķīķun gibi vāħidi ruķāķ gelũr bi'z-zammi er-raķīķũ bi-fethatin řũmme kesratin ķul ve ķardaŗ vāħid ve cem'i olur ve daħı yufķa nesneye dirler ve seyrek nesneye dirler kemā ķīle
11. <arapça> gibi er-raķrāķu bi'l-fethi yaldurıcı ve parılıcı ve berũ añaru gelũb gidici nesne kemā yuķālū <arapça>
12. <arapça> er-raķraķatũ bi-vezni'z-zelzeleti bir nesnei berũ ve añaru gũtũrũb gidermek ve oynatmak ve dolandurmak yuķālū <arapça>
13. <arapça> er-riķatũ bi'l-kesri ve fethi'l-ķāfi'l-muħaffefeti aķķe dirhem gibi alŗında varaķ idi vāv tāya ķalb olundı ve fi'l-ħadīŗ <arapça>
14. <arapça> er-raķletũ bi'l-fethi uzun ĥurma aĝacı naħletũn ıoplana ki ve'l-cem' u riķāl bi'l-kesri er-rāķũlũ bi-zammi'l-ķāfi bir urĝandur ki anuñla ĥurmā aĝacına ķıķarlar er-raķīmũ
15. yazı yazmak ve biz ve sāyir ķumāŗa řire ķoyub bahāsın yazmak ve bir nesneye mũhũr urmaķ ĥatem gibi yuķālū <arapça>
16. <arapça>

17. üzerinde yazdukları şîreye de dirler kemā k̄ile <arapça> ve daḥı raḡam bir nev' a alaca gergidür ki ' arablar giyirler ḡarbün mine'l-bürüdi gibi er-raḡmetü bi'l-fethi dere kenāri
18. cānibü'l-vādī gibi ve ' inde'l-ba'z çayır çimen ravzatün gibi er-raḡametü bi-fethateyni medīnede bir mevzi' üñ adıdur ki anda oḡ düzerler daḥı ol oḡlara raḡamiyāt dirler er-raḡmetāni bi'l-fethi ' alā lafzi't-teşniyeti
19. etek ve eşegün ve koyunuñ öñ ayaklarınıñ iç yüzindeki mührelenmiş tırnaḡa beñzer yircügezlerdür ki üzerlerinde tüy bitmez yevmü'r-raḡam bi-fethateyni ' arab günlerinden bir gündür ki anda
20. ' āmir bin tufeyl'üñ ḡarzul adlu bir atı sekerlendi er-raḡimü ve bintü'r-raḡim bi-fethatin şümme kesratin düşvār nesne dāhiye gibi yuḡālū <arapça> er-raḡmā'ü bi-vezni'l-ḡamrā'e izā vaḡa' a fimā lā yeḡümü
21. bihi er-raḡimü bi-fethatin şümme kesratin el-kitābü ve ḡavlihi te' a. <arapça>
22. <arapça> er-raḡnü bi'l-fethi yazmaḡ kitābet gibi ve mühr urmaḡ ḡatem gibi yuḡālū <arapça> er-raḡünü bi-fethatin şümme ḡammetin ve'r-riḡānū bi'l-kesri ḡinā ḡinnā gibi er-raḡyü
23. bi'l-fethi ve sükūni'l-ḡāfi er-ruḡiyyü bi-ḡammetin şümme kesratin şümme teşdidin yüksek yire çıḡmaḡ şu' üd gibi yuḡālū <arapça> er-ruḡyetü bi'z-ḡammi ve'r-raḡiyyü eyzan bi-ḡammetin şümme kesratin
24. şümme teşdidin bir kimsenüñ üzerine efsün oḡuyub üfürmek ya' nī ḡur'āndan veya ḡayrından bir nesne oḡuyub üfürmek yuḡālū <arapça>
25. efsūna dirler bu ma' nāya cem' i ruḡan gelür bi-ḡammetin şümme fethatin er-rāḡi bi'l-kesri ve taḡfifi'l-yā' i efsün oḡıyıcı kimesne er-raḡvetü bi'l-fethi çevremce ve yumruca ḡum du' aḡ gibi <arapça>
26. <arapça> faşlü'r-rā' i ve'l-kāfi ve mā yüshellişühümā er-ruḡyetü bi'z-ḡammi diz ve cem' u'l-ḡillet rukubāt bi-ḡammeteyni ve bi-fethi'l-kāfi ve
27. bi-sükūnihā eyzan ve cem' u'l-keşreti rükebün bi-ḡammetin şümme fethatin er-rakbü bi'l-fethi bir kimse bir kimseyi dizile urmaḡ ve bir kimse bir kimsenüñ dizine urmaḡ yuḡālū <arapça>
28. ve daḥı rakb on nefer veya daḥı ziyāde kimesnelere dirler seferde deveye bineler ism-i cem' idür kendü ve cem' degüldür ve'l-cem' u erkebü bi-fethati'l-hemzeti ve ḡammi'l-kāfi er-rukbanü bi'z-ḡammi deveye binen kimesnelerden bir cemā' at
29. er-rākibü bi-kesri'l-kāfi deveye binen kimesneye dirler ancak kemā k̄ale fi's-şihāḡ yuḡālū <arapça>

217-a

01. <arapça> ve cem' u'r-rākib er-rūkkābū bi'z-żammi ve teşdīdi'l-kāfi ve daḥı rākib ḥurmā ağacınıñ özdeginden çıkan budağa dirler ki yirde köki olmaya ve'l-cem' u er-revākibū
02. er-rākūbū bi-żammi'l-kāfi mişlü'r-rākibi fi ma' nāhū'l-aḥīri er-rikābū bi'l-kesri eyir üzengisi ve daḥı seferde üzerine binilen develer cem' idür vāḥidi rāḥiletün gelür kendü lafzından vāḥidi yoḡdur
03. ve'l-cem' u er-rukubū bi-żammeteyni er-rūkbānetū bi'z-żammi şol dişi devedür ki binmege yaraya er-rakbū bi-fethatin ' avrat ḡasıḡı ve ' inde'l-ba'z ' avrat ve er ḡasıḡı ya' nī ' avretün de ve erüñ de ḡasıḡına rakb dirler ve'l-cem' u erkāb
04. er-rakūbetū bi-fethatin şümme żammetin fihimā binilen tavara dirler ve daḥı rukūbet mekke ile medīne arasında taḡ üstinde kör bir yoldur ' arec ḡatında seniyyetün beyne mekkete ve'l-medīneti ma' nāsına er-rukūbū bi-żammeteyni
05. binmek yuḡālū <arapça> er-rakībū bi-fethatin şümme kesratin bir nesneye berkinmiş nesne mürekkeb ma' nāsına er-rukḥū bi'z-żammi taḡ köşesi ve taḡ kenarı nāḥiyetū'l-cebel gibi ve'l-cem' u rükūḥ bi-żammeteyni ve erkāḥ er-rukḥatū
06. ve'r-rukḥu bi'z-żammi fihimā ev yanı ve evüñ ḥavālisi içindeki boş ve ḥālī yir sāḥatū'd-dāri gibi ve daḥı rukḥatün çanak içinde baḡī ḡalmış şerīd pāresine dirler er-rukūḥū bi-żammeteyni er-rükūḥū bi-żammeteyni bir nesneye meyl idüb anda sākīn
07. olub ḡarār itmek kevn gibi er-rākidū bi-kesri'l-kāfi bir yirde berk durub gitmeyen nesne kemā yuḡālū <arapça> er-rukūdū bi-żammeteyni bir yirde ḡımıldamayub durmaḡ sūkūn gibi ve terāzīnūñ iki kevrī
08. beraber olmaḡ ve daḥı uyumak nevm gibi yuḡālū <arapça> er-rakūdū bi-fethatin şümme żammetin ṭolu ḡap
09. yuḡālū <arapça> er-rekzū bi'l-fethi bir nesne ucını yire dikmek ve yire şoḡmaḡ yuḡālū <arapça> er-rikzū bi'l-kesri gizlü ses şavtün ḥafī
10. gibi ve minhū ḡavlıhū te' a. ev tesme' u lehüm rikzā er-rikāzū bi'l-kesri altun ve gümüş ma' deni ve yir altında gömülmüş māl kemā yuḡālū <arapça>
11. <arapça> er-reksū bir nesnenüñ başın aşıḡa ve ayakların yuḡaru döndürmek yuḡālū <arapça> ve bir nesnei ḥayrdan şerre döndürmek yuḡālū

12. <arapça> er-riksü bi'l-kesri murdar necis gibi ve her nesne ki kişi andan yigrenir rics gibi kemā yukālū <arapça> er-rakzu bi'l-fethi ayak şalmağ ve ayak kımıldatmağ ve ayağı yire
13. kaçımak tahrikü'r-ricli gibi ve minhü kavluhü te'a. ürküz bircilik ve ayağıyla tavar depmek ve dürtmek sigirtsin diyü ve dağı segirtmek 'advün gibi yukālū <arapça>
14. <arapça> ve tavar ayağıyla bir nesne depmek ve urmağ ve kuş uçarken kanadların depretmek ve kımıldatmağ yukālū <arapça>
15. <arapça> er-rukūzu bi-fethatin şümme zammetin okı tiz ve yükrek yay yukālū <arapça> er-rekzätü bi'l-fethi bu zıkr olunan fi' llerin binā ve merredür ve dağı bir def'a ve bir kerre atılmağ
16. ve atmağ ve minhü'l-ħadış <arapça>
17. <arapça> er-rükü' bi-zammeteyni egilmek ve iki bükülmek inhinā'ün gibi yukālū <arapça>
18. rukü' namaz kıılmağ ma'nāsına gelür yukālū <arapça> ve dağı secde itmek ma'nāsına da gelür ve minhü kavluhü te'a. <arapça> ve az olur ki ağaç
19. egilmek ma'nāsına gelür yukālū <arapça> er-rekkü bi'l-fethi ve't-teşdidi bir kimsenüñ elin boynına bağlamağ yukālū <arapça> ve bir nesnei
20. bir nesneyi lāzım itmek yukālū <arapça> ve bir nesnenüñ ba'zı ba'zınun üzerine bırakmağ yukālū <arapça> er-rikkü bi'l-kesri ve't-teşdidi zebün yağmur mațarun za'ifün
21. ve'l-cem'u rikāk bi'l-kesri er-rekketü bi'l-fethi ve't-teşdidi ve'r-rekāketü bi'l-fethi ve't-tahfifi yufkalık ve zebünlük yukālū <arapça> er-rükāketü bi'z-zammi ve tahfifi'l-kāfi'l-ülā
22. ve teşdidin şol kimesnedür ki ehli yanında yād kimesne görse dinemeye ve gayret itmeye yukālū <arapça> ezheriden rānuñ fethile ve kāfuñ tahfifile rivāyet olundu
23. er-rekrāketü bi'l-fethi uylukları büyük ve ucısı büyük 'avret 'azimetü'l-fahzeyni ve'l-ferci ed-dükā bi'z-zammi ve fethi'l-kāfi'l-müşeddedeti tiz iriyen nesne serī' u'l-zü'üb gibi er-reklü bi'l-fethi bir ayakla urmağ ve depik
24. yukālū <arapça> ed-dekmü bi'l-fethi bir kaç nesnei biribiri üstine komağ ve yakmağ yukālū <arapça> er-rükmetü bi'z-zammi bir yire devşirilmiş

25. ve yığılmış balçık t̄inün mecmū‘un er-rükāmü bi'z-zammi ve't-taḥfifi biribiri üstinde ḵonmuş ve yığılmış ḵum ve bulut ve bunlara beñzer nesne er-rükñü bi'z-zammi her nesnenüñ ḵuvvetlü köşesi kemā yuḵālū <arapça>
26. <arapça> rükānetün bi'z-zammi ve't-taḥfifi ehl-i mekkeden bir kimsenüñ adıdur ki oḒlı
27. ‘avratına bāyin ḫalaḵ boşadı daḫı rasūlullāḫ ‘a.m. üç ḫalaḵ deyilmedüğüne and virdi ba‘zılar ‘avrat boşayan rükāne kendüdür oḒlı degüldür dimiş ammā maḒribde boşayan rükānenüñ oḒlıdur ki
28. ona yezīd dirlerdi rükāne kendü degüldür dimiş rükānedür demek meşḫurdur dimiş er-rekānetü bi'l-fethi ḵişi ağır dülek olmaḵ vaḵār gibi yuḵālū <arapça>
29. <arapça> er-rükünü bi-zammeteyni bir nesneden baña egilib meyl idüb anda ḵarār idüb durmaḵ yuḵālū <arapça>

217-b

01. <arapça> ya‘nī māzīsi deḫale bābından gelen luḒatden alınmışdur ve ma‘nā re‘ā ‘alime bābından
02. gelen luḒatden alınmışdur er-rekvetü bi'l-fethi küçürek şu ḵoḒası ve küçürek meşḵ delvün şaḒīretün gibi ve'l-cem‘u rikā‘ün bi'l-kesri ve'l-meddi rekevātün bi-fethateyni
03. <arapça> er-rekvü bi'l-fethi ḫavaruñ yüki üstine yük urmaḵ ve bir kimesnei bir nesneyle ‘ayblamaḵ ve bir nesnei baḒlayub berkitmek ve becermek ve oñarmaḵ ve muḵīm olmaḵ yuḵālū <arapça>
04. <arapça> er-rikā‘ü bi'l-kesri ve bi'l-hemzeti ba‘de'l-elifi bir mevzi‘üñ adıdur er-rekiyyü
05. bi-fethatin şümme kesratin şümme teşḫīdi'l-yā‘i ḵavī bi‘r gibi ve'l-cem‘u rekiyyetün bi-fethatin şümme kesratin şümme teşḫīdi ve rekāyā mişlü ḫatiyyetün ve ḫaḫāyā faşlü'r-rā‘i ve'l-mīmi ve mā yüşellişühümā er-rem‘ü bi'l-fethi ve bi'l-hemzeti ba‘de'l-mīmi ve'r-rumū‘ü
06. bi-vezni'd-duḫūli mehmūzū'l-lāmi bir yirde muḵīm olub durmaḵ yuḵālū <arapça> er-rişmü bi'l-kesri bir dürlü aḒaçdur ki deve yiyegin ve otlaḒın
07. olur ve ba‘zı luḒatde ḫuş budaḵ aḒacı diyü ḵayd olunmuş er-remeşü bi-fethateyni bir dürlü aḒaçdur ki ba‘zını ba‘zına berkidürler daḫı deñizde üzerine binerler ve'l-cem‘u rimāşün ve daḫı remeş

08. bi-fethateyni deve tuş budak ağacını çok yimekten hasta olmak ve karnı köpüme ma' nāsına maşdardur yuḳālū <arapça> bi-fethatin
09. şümme kesratin ve remāşiyūn bi'l-fethi ve daḥı remeş tavaruñ memesinde irkilüb artub ḳalan süde dirler baḳiyyetü'l-lebeni fi'd-ḍırcı ma' nāsına er-remşü bi'l-fethi bir nesneyi bir kimesne eliyle şıkıb düzeltmek ve oñarmak yuḳālū
10. <arapça> er-rumḥu bi'z-żammi süñi ve'l-cem' u rimāḥ bi'l-kesri ve ermāḥ er-ramḥu bi'l-fethi bir kimesni süñiyle dürtmek yuḳālū <arapça> ve daḥı bir kimesni at veya ḳatır veya eşegi
11. depmek ya' nī ayağıla urmaḳ yuḳālū <arapça> ve çekirge ayağıyla ufacıḳ taşı urmaḳ yuḳālū <arapça>
12. er-rāmiḥu bi'l-kesri bir kimse süñile dürtmek kimesne ve daḥı süñisi olan kimesne zū-rumḥin gibi bu ma' nāya fi' li yoḳdur lābin ve tāmır gibi ve daḥı iki boynuzı olan şığıra rāmiḥ dirler es-simāk
13. er-rāmiḥu fekke didükleri yılduzlaruñ öñinde bir yılduzdur ki bunuñ öñinde bir yılduz daḥı vardır bu yılduza evvel ki yılduzuñ rumḥıdurlar anuñçün ol yılduza rāmiḥ dirler bu rāmiḥ
14. didükleri yılduz menāzil-i aydan degüldür er-remmāḥ bi'l-fethi ve't-teşḍidi süñi düzici er-rimāḥatü bi'l-kesri süñi düzicilik ve yuḳālū <arapça>
15. <arapça> er-remādü bi'l-fethi ve't-taḥfi fi er-remdā'ü bi-vezni'l-ḥamrā' e mişlühü ve daḥı boz ve ḳoñur renklü dişi nesneye daḥı
16. remdā'ü dirler yuḳālū <arapça> ve'l-cem' u rumudün bi'z-żammi ve minhü ḳile li'l-ba' üzi rümdün er-remdü ve'r-remādetü bi'l-fethi fihimā helāk olmak yuḳālū <arapça>
17. <arapça> şol yıla dirler ki ḥazret-i
18. 'ömer zamānında vāḳi' oldı bir ḳaç yıl idi ziyāde ḳızlık oldı nās helāk oldı ve tavar helāk oldı açlıḳdan ve daḥı remed feth-i rāyile yoḳ itmege dirler helāk gibi yuḳālū ramede'l-ḳavmü min bābi ḍarabe
19. izā helekehüm bi't-tamāmi er-remedü bi-fethateyni gün ağırmaḳ yuḳālū ramede'r-racüli min bābi ḍarabe izā ḥacet ' aynühü fehüve ramidün er-remidü bi-fethatin şümme kesratin gözi ağrıyan kişi ve taḥı ve rengi bozḳun ve bulanıḳ şu mā'ün ācinün gibi
20. er-remidetü bi-fethatin şümme kesratin ve'r-remdā'ü bi-vezni'l-ḥamrā' e ağırıḳlu göz ve gözi ağrımiş ' avrat er-remzü bi'l-fethi tuḫaḡile ve gözle ve ḳaşla işāret itmek yuḳālū <arapça>

21. <arapça> er-remmāzetü bi'l-fetḥi ve't-teşdīdi şol leşkere dirler ki çoqluğundan her cānibi çalkānub āgrına ve daḥı insānuñ götine dirler yürüdükçe çalkānub āgrınuđıçün
22. ve daḥı zinā idici 'avrata dirler gözile kaşile işāret etdügiçün er-rāmüzü bi-zammi'l-mīmi deñiz baḥr gibi er-remşü bi'l-fetḥi yire gömmek yuḳālū <arapça> ve daḥı bir kimsenüñ kabrini
23. yire beraber eylemek ve söz gizlemek ve bir kimesni bir nesneyle atmak yuḳālū <arapça> ve daḥı rens fetḥ-i rāyile kabir toprağına dirler türābü'l-kabri gibi
24. er-rāmiyetü bi-kesri'l-mīmi şol yıldür toprak şavura ve izler uruna ve'l-cem' u er-revāmis er-riyāḥu'lletī tüşirü't-türābe ve tedfenü'l-āşāra er-ramaşu bi-fetḥateyni gözün burundan yaña köşesinde irkilen çabaḳ ve kir kemā yuḳālū <arapça>
25. <arapça> ve daḥı gözün bu zıkr etdügimiz köşesi çabaḳlanmak yuḳālū <arapça> kezā fi'l-mağribi er-ramşā'ü bi-vezni'l-ḥamrā'e
26. gözünün bınarı çapaḳlanmak 'avrat cem' i rumş gelür bi'z-zammi bi'l-fetḥi bir nesnei siyinleyüb şarmak ve bir tā'ifenün ortasını barışdurmak ve tavuḳ terslemek ve saçmak ve toğurmak yuḳālū <arapça>
27. <arapça> er-ramaşu bi-fetḥateyni güneş ıssısı kum üstine veya taş üstine veya ğayri nesne üstine katı dutmayub kızdırmak yuḳālū <arapça>
28. <arapça> yād bir kimsenün ayağı güneşle kızarmış taş ıssısından yanmak yuḳālū <arapça>
29. <arapça> daḥı koyun ısınacak günde otlamakdan cigerinde ve öykününde başlar

218-a

01. ve çıbanlar çıḳmak yuḳālū <arapça> er-ramizātü bi-fetḥatin şümme kesratin er-ramzā'ü bi-vezni'l-ḥamrā'e ziyāde kızmış yir ve ziyāde kızmış
02. taşlar yuḳālū <arapça> ve daḥı ma' nāhü ıssı katılığına da dirler şiddetü'l-ḥarri ma' nāsına er-ramzu bi'l-fetḥi koyunu derisiyle yarub daḥı kızkın taşuñ
03. üzerine bırağub daḥı bunuñ üzerine şu koymak yumşayub yimek içün ve daḥı bir nesnei iki yüzi düz taşuñ arasında koyub daḥı birbirine sürmek yuḳālsın ve yürgen olsun diyü yuḳālū <arapça>
04. <arapça> ramazān bi-fetḥateyni bir ayuñ adıdur
05. ki anda oruç dutmak farz olmışdur bu aya ramazān dimenün vechi budur ki her ayuñ adını qadimden naql itdükleri vaḳtin adlarını rāst geldügi vaḳtün adıyla ad virdiler daḥı bu ay ıssı ziyāde

06. katı olduğu zamānda rāst geldi daḥı adına ramāzān didiler cem´ i ramāzānāt gelür ve ermażān gelür evliyā düzeni üzrine er-ramīzū bi-fethātin şümme kesratin katı keskin nesne vaḳī´ gibi yuḳālū <arapça>
07. <arapça> er-rama´ ve'r-rama´ āt bi-fethāteyni fihimā bir kimsenüñ қақıdığından burnu kımıldamaḳ yuḳālū <arapça> er-remmā´ atū bi'l-fethi ve't-teşdīdi
08. oḡlançıklar depesindeki bınkıldayık ve daḥı dübür ḥalkasına da dirler istün gibi er-ramḳu bi'l-fethi bir kimseye çok baḳmaḳ yuḳālū <arapça> er-ramāḳu bi-fethāteyni cān soñı baḳıyyetü'r-rūḥi gibi ve
09. ḳoyun sürüsü қаḳı´ u'l-ḡanemi gibi fārisīden ´ arabī olmışdur er-ramḳu bi-fethātin şümme kesratin ölmeyecekce dirlik yuḳālū <arapça> er-ramāḳatū bi-fethāteyni ve'r-remāḳu bi'l-fethi kişiyeye yetecek ḳadar dirlik yuḳālū <arapça>
10. <arapça> er-rekmetū bi-fethātin ...ḳısrāḳ ve'l-cem´ u remek bi-fethāteyni ve remekātün ve rimākün bi'l-kesri ve ermākün bi'l-fethi er-rümketū bi'z-zammi deve renklerinden bir katı ḳızıl renkdür ki bir miḳdār ḳaralıḳda ḳarışmış ola er-remkā´ü
11. bi-vezni'l-ḥamrā´e bu didüḡimüz renklü dişi deve erkeğine ermek dirler er-rāmikū bi-fethi'l-mīmi ve kesriḥā bir ḳara nesnedür ki misk ḳarışdırırlar er-rümükü bi-zammeteyni bir yir ve muḳīm olub durmaḳ yuḳālū <arapça>
12. er-ramletū bi'l-fethi ḳum ve'l-cem´ u rimlün bi'l-kesri ve daḥı remile şām vilāyetinde bir şehriñ adıdur ümmü rimāl bi'l-kesri andaḳ didükleri canavar ḳabi´ gibi er-remelū ve'r-remelānū bi-fethāteyni fihimā yilmek hervele gibi yuḳālū <arapça>
13. <arapça> ve daḥı remel ´ arūzdan bir cinsdür ve az yağmur maḳarun ḳalilün gibi ve'l-cem´ u ermāl ve daḥı remel fethāteynile ḥatlarıdur ki yaban sığırınıñ ayaklarında olur ve
14. sāyirlerine muḥālif olur er-remlū bi'l-fethi ḳum ve ḥaşır doḳumaḳ yuḳālū <arapça> er-remlā´ü bi-vezni'l-ḥamrā´e
15. dört ayakları ḳara dişi ḳoyun ve daḥı yağmur olmayan yile de senetün remlā´ü dirler er-remmū bi'l-fethi ve't-teşdīdi bir nesnenüñ eski yirlerin yeñilemek ve yamamaḳ ve düzleşdürmek yuḳālū <arapça>
16. <arapça> ve daḥı yimek ekil gibi yuḳālū <arapça> er-rimmū bi'l-kesri ve't-teşdīdi çok māl şeriyyün gibi ve kemük iligine dirler muḥḥun gibi er-rummu bi'z-zammi ve'l-kesri ve't-teşdīdi ayrılmāḳ büdd gibi

17. yuḡālū <arapça> ve daḡı nesne ma' nāsına da gelür şey'ün gibi yuḡālū <arapça> ve daḡı ev mermet itmek ma' nāsına da gelür <arapça> er-rummetü bi'z-zammi ve't-teşdīdi eski örme pāresi ve urḡān
18. pāresi ve'l-cem' i rumam bi'z-zammi şümme fethatin ve rimām bi'l-kesri <arapça> er-rimmetü
19. bi'l-kesri ve't-teşdīdi eski ve köhne çürümiş kemükler 'izāmün bāliyetün gibi ve'l-cem' u rimemün bi-kesratin şümme fethatin ve rimām bi'l-kesri ve daḡı rimemün kesr-i rāyile kemük eskiyüb çürüme ma' nāsına maşdardur yuḡālū <arapça>
20. <arapça> er-remmā'ü bi'l-fethi ve teşdīdi'l-mīmi 'alā vezni'l-ḡamrā'e aḡ dişi tavara dirler yuḡālū <arapça> er-ramrāmü bi'l-fethi bir nev' a aḡacdur ve daḡı evvel bahārda ḡuruyan ot ḡaşışü'r-rebī' gibi er-ramīmü
21. bi-fethatin şümme kesratin eski çürümiş kemük müzekkeri ve mü'enneşi ve vāḡidi ve cem' i beraber isti' māl olunur kemā fi ḡavlihi te' a. <arapça> er-rummānetü bi'z-zammi ve't-teşdīdi nār didükleri yemiş ve'l-cem' u rummānün bi'z-zammi ve't-teşdīdi eger
22. bir kimsenün adını rummān ḡosañ ḡalīl ḡatında ḡayr-i munşarif olur ve aḡfeş ḡatında munşarif olur ve daḡı rummānetün şol büyük terāzū ve ' amūdında al dutıcaḡ tasmanūn ucına daḡduḡları aḡraşāḡ gibi topaḡ demüre dirler ki tudıcaḡ
23. andan dutarlar kezā fi muḡaddimeti'l-edeb ve mirḡāti'l-edeb er-remmānū bi'l-fethi ve't-teşdīdi tayy diyārında bir taḡuñ adıdur er-ramyü bi'l-fethi atmaḡ yuḡālū <arapça>
24. <arapça> ve bir kimse bir kimseye yardım itmek yuḡālū <arapça> ve bir kimse bir kimseye gözi ḡuyruḡıyla ḡaḡı baḡmaḡ yuḡālū <arapça>
25. <arapça> ve artmaḡ ziyāde gibi yuḡālū <arapça> er-rimāyetü bi'l-kesri oḡ atmaḡ yuḡālū <arapça> er-rimā'ü bi'l-kesri ve'l-meddi oḡ atışmaḡ yuḡālū <arapça> er-remā'ü
26. bi'l-fethi ve'l-meddi aḡçe ... virmek ribā gibi er-ramyetü bi'l-fethi ve sükūni'l-mīmi ve taḡfifi'l-yā' i bir def' a atmaḡ er-ramyetü bi-fethatin şümme kesratin şümme teşdīdin şol canlu nesneye dirler ki oḡla atarlar kemā yuḡālū <arapça>
27. <arapça> er-remiyyü bi-fethatin şümme kesratin şümme teşdīdin şol iri ḡatrelü bulutdur ki ḡatı ḡatı yaḡar ıssı ḡünlerde ḡüz ḡününde olur ve'l-cem' u ermiyetün bi-fethi'l-hemzeti ve kesri'l-mīmi ve taḡfifi'l-yā' i faşlü'r-rā' i ve'n-nūni ve mā yüşellişühümā

28. er-rānicü bi-kesri'n-nūni hindistān ʔozı cevz-i hindī gibi ve ʕ inde'l-baʕ z bir dürlü yemişdür ki yüzi düz kemā yukālū <arapça> er-rendü bi'l-fethi bir küçücük ʔoʔulu ağacdur bir tepede olur ve az olur ki ʕ üd ağacına
29. rend dirler er-rünzū bi'z-zammi birinc erüzzün gibi er-renfü bi'l-fethi behramecü'l-berr yaʕ nī behrāmec dirler bir otdur kızıl ve yaşıl olur ʔuru yirde biter er-rāniġatü bi-kesri'n-nūni insānuñ oturcaġınuñ aşıġa ʔarafı ki uru-

218-b

01. –ʔuracaġ yirden yaña gelür kemā yukālū <arapça> er-ranaġu bi-fethateyni Őu bulanmaġ yukālū <arapça> er-renġu
02. bi'l-fethi ve süküni'n-nūni bulanıġ nesne yukālū <arapça> er-reniġ bi-fethatin Őümme kesratin bulanıġ ve ʔarıŐıġ dirlik yukālū <arapça> er-renmü bi-fethateyni ses ve avāz itmek ve avāzını ġāh aşıġa
03. indürüb ġāh yukaru ʔıġarmaġ yukālū <arapça> er-rennetü bi'l-fethi ve't-teŐdidi ve'r-ranīnü bi-fethatin Őümme kesratin ses itmek ve ʔıġarmaġ yukālū <arapça>
04. <arapça> er-renenü bi-fethateyni bir nesnedür yaz ġünlerinde Şu içinde ... er-rinānü bi'l-kesri saġtiyāndan olur veyāġüd iki ʔat bizden olur bir ʔaracıġ ve küçürek temennādur gemicilerde olur kezā fi
05. 'l-mirġāt er-rünüvvü bi-zammeteyni ve teŐdidi'l-vāvi nesneye baġub durmaġ yukālū <arapça> er-rāni bi-kesri'n-nūni ve süküni'l-yā'i bir nesneye baġub duran kiŐi dā'imü'l-naġar gibi
06. er-ranüvvü bi-fethatin Őümme zammetin Őümme teŐdidin ve'r-rennā'ü bi'l-fethi ve teŐdidi'n-nūni ʕ avratlara ʔoġ baġıcı kiŐi dā'imü'n-naġari ile'n-nisā'i maʕ nāsına er-rünā'ü bi'l-fethi ve'l-meddi ve't-taġfifi ses ve avāz Őavt gibi er-renā bi-vezni'l-ʕ aŐā Őol
07. nesnedür ki ana baġarlar kemā yukālū <arapça> er-renevnātü bi-fethateyni ve süküni'l-vāvi bir yirde ʔımıldaıub duran nesne yukālū <arapça> faŐlü'r-rā'i ve'l-vāvi ve mā yüŐelliŐühümā er-revbü bi-vezni
08. 'l-ġavli ve'r-rudübü bi-vezni'd-duġülü ve'r-redebānü bi-fethatin süd ʔoyulub uyuşub ʔaymaġlanmaġ yukālū <arapça> ve daġı bir kimsenüñ uyġı ġalebe itmekden
09. veya ʔoyulmuş süd içmekden ʕ aġlı ʔarıŐmaġ yukālū <arapça> er-rā'ibü bi-kesri'l-hemzeti ʔoyulmuş ve ʔaymaġlanmış süde

10. dirler gerekse kaymağı ve yağı alınsın ve gerekse alınmasın kemā yukālū <arapça> ve dağı çok seyretmekle uykusuzluğdan nefesi ağırlandıb ‘aklı karışmış kimesne yukālū <arapça>
11. <arapça> ve'l-cem‘ u'r-redbā bi-vezni'l-‘ atşā yukālū <arapça>
12. <arapça> er-redbānū bi'l-fethi bi-ma‘ nār-rā’ibi'l-ağiri yukālū <arapça> ve'l-cem‘ u bi-vezni'l-‘ atşā ve'r-rūbetü bi'z-żammi bir ikşice mayadur
13. ve damızlıktır ki süde kıatarlar kıoyulsun ve uyuşsun kaymağı bitsin diyü kemā yukālū <arapça> ve dağı gicenūñ bir bölüğine dirler tayifetün mine'l-leyli ma‘ nāsına
14. ve hācet ve ‘ aklı ve etek zikri şuyı cemāmında kemā yukālū <arapça> er-ravşetü bi-dane at bokı ve kıatır bokı ve eşek bokı ve'l-cem‘ u ravşün bi'l-fethi ve ervāşün ve dağı ravşetün bi-vezni evcetün
15. dirler tarafü'l-ünbeti gibi er-ravşü bi'l-fethi at terslemek ve kıatır ve eşek terslemek yukālū <arapça> er-revācü bi'l-fethi ve't-tahfifi bir nesnenūñ müşterisi çok olub geçgin olmak yukālū
16. <arapça> er-rūhü bi'z-żammi cān müzekker ve mü’ennes isti‘ māl olunur cem‘ i ervāh gelür ve dağı kıur’ānda ve ‘ isā peygambere de ve cebrā’ile de rūh dirler er-rūhānī bi'z-żammi ve teşdidi
17. 'l-bā’i melā’ikeye ve cennete mensüb olan nesneye dirler ve'l-cem‘ u rūhāniyyün bi'z-żammi ve dağı her nesnenūñ anuñ cānı ola āña da rūhānī dirler bi'z-żammi er-rūhāniyyü bi'l-fethi ve teşdidi'l-yā’i gökcek kıokulu nesne yukālū
18. <arapça> er-ravhu bi'l-fethi hoş olmak ve rāhat olmak ve dağı yil kıokusu nesimür-rih gibi ve eyü ve hoş nesneye dirler tayyib gibi yukālū <arapça> ve esirgemege dirler rahmet gibi ve rızka
19. dirler ve ağac yapraklanmak yukālū <arapça> ve bir kimsenūñ bir işe ili yiyni olmak ve bir kimsenūñ nesneye nefsine yiynilik gelmek ve gönül hoş olmak ve at aykır olmak
20. ve bir nesne kıokusun almak ve kıokusun bulmak yukālū <arapça> ve bir günde
21. yil kıatı esmek yukālū <arapça> ve deve veya kıoyun gice batağına gitmek yukālū <arapça> er-revāhu bi'l-fethi ve't-tahfifi āsān
22. ve kıolaylıkı sühület gibi yukālū <arapça> ve güneş zevāle varmayla gice arasında olan vakte ve zamāna dirler ki şabāhuñ zıddıdır kemā yukālū <arapça>
23. <arapça> ve dağı zevālden şoñra gitmege ve gelme dirler gıdā’ünūñ zıddıdır yukālū <arapça> ve az olur ki mutlak gitmek

24. ma^ʿ nāsına da isti^ʿ māl olunur ve gerü dönmek yuḡālū <arapça> er-rāḡatū ḡoşluk ve el ayasına dirler keff gibi ve'l-cem^ʿ u rāḡun er-rāḡu süci ḡamr gibi ve sevinmek neşāt
25. gibi ve daḡı yili ḡatı güne dirler yuḡālū <arapça> er-ravaḡu bi-fethateyni glik muḡlaḡā se^ʿ atün gibi ve daḡı bir kimsenüñ ayaklarınıñ göḡsü biribirinden ırāḡ olmak ve ökçeleri biribirine yaḡın
26. olmak ve ba^ʿ zılar ḡatında ayaḡuñ göḡsi yassı olmak kemā yuḡālū <arapça> ve daḡı ḡaḡılmış nesne müteferriḡ
27. gibi yuḡālū <arapça> ravaḡun rāyiḡun cem^ʿ idür ki gice olucak yataḡına gidici kuşlar dirler yuḡālū <arapça> er-ravḡā^ʾü bi-vezni'l-ḡamrā^ʾe göḡsi yaşşı ayak
28. ve ^ʿ inde'l-ba^ʿ z ayaklarınıñ göḡsleri biribirinden ırāḡ olub ve ökçeleri biribirine yaḡın olan ^ʿ avrat ve dibi yaḡın çanaḡ ve daḡı revḡā^ʾü medīne ile mekke arasında bir şehrüñ adıdur
29. ve'n-nisbetü revḡāniyyü er-revdü bi'l-fethi ot ve şu istemek aramaḡ yuḡālū <arapça> ve daḡı bir nesne gelüb gitmek yuḡālū <arapça> ve bir nesne bir yirde ḡarār

219-a

01. itmemek yuḡālū <arapça> er-rā^ʾidü bi-kesri'l-hemzeti şol kimseye dirler ki kārban ḡāyifesi öñlerince gönderirler ḡonaḡ yirinde ot ve şu yoḡlasun diyü
02. kemā yuḡālū <arapça> ve daḡı rā^ʾid el degirmeninüñ şapına ve ḡulpuna dirler ve daḡı gözde cem^ʿ olan çapaḡa dirler ^ʿ avvār gibi er-rādü bi-ma^ʿ nā
03. 'r-rā^ʾid yuḡālū <arapça> er-revedānū bi-fethateyni ^ʿ avrat ḡoşuları evlerine çok varub gelmek yuḡālū <arapça>
04. <arapça> er-rādetü ḡoşuları evlerine çok varub gelen ^ʿ avrat er-rūdü bi'z-zammi yap yap olub iyümemek yuḡālū <arapça> ruveyde
05. bi-lafzi't-taşḡiri rūduñ taşḡiridür ve daḡı irvāduñ taşḡiridür ki yap yap gitmege dirler ism-i fi^ʿ l olur ve şıfat olur ve ḡāl olur ve maşdar olur ism-i fi^ʿ l olduḡı ruveyde
06. zeydāke ey emhilhü ve şıfat olduḡı säre'l-ḡavmü seyran ruveyden gibi ey ma^ʿ a sükünin ve vaḡārin ve ḡāl olduḡı säre'l-ḡavmü ruveyden gibi ve maşdar olduḡı ruveyde ^ʿ ömer'üñ gibi bi'l-izāfeti ey ervede

07. ruveyde ‘amrin ve ey irvāde ‘amrin ey refeḳa refiḳa ‘amrun er-revzū bi'l-fethi bir nesnei tecrübe idüb tatmaḳ ve imtiḥān itmek yuḳālū <arapça> er-rūḥātū ṣol çuḳur yirdür ki anda
08. ū ve çayır çimen ola ve ādem yiyicek otlar ola kemā yuḳālū <arapça> er-ravzātū el-enfü tāze çemen er-ravzu
09. bi'l-fethi bir kırbanuñ yarısı miḳdārı ū ve ḥavzuñ dibin örtücek ḳurı ū yuḳālū <arapça> ve daḫı ravz yāvuz ve tur ṭavara binmek ögretmek ve yük ögretmek
10. yuḳālū <arapça> ve daḫı inci delmek yuḳālū <arapça> er-ruvvāzu bi'z-żammi ve teṣdidi'l-vāvi rāzinuñ cem‘ idür ki tur ṭavar ükerden kimesneye dirler
11. er-rū‘u bi'z-żammi ḳalb ve ‘aḳıl yuḳālū <arapça> er-rav‘u bi'l-fethi ḳorḳu feza‘ gibi ve ḳorḳutmaḳ ifzā‘ gibi yuḳālū <arapça> ve bir nesne bir kimseye ḥoş gelmek ve güzel gelmek
12. yuḳālū <arapça> er-rava‘u bi-fethateyni bir kimse bir kimseye ḥoş ve ‘aceb gelmek ḳor güzel olmaḳ yuḳālū <arapça>
13. er-rav‘ ā‘ü bi-vezni'l-ḥamrā‘e ṣol güzel ‘avratdur ki gör ne güzel ki ḥoş ve ‘aceb gelür ve daḫı ḳalbi ḳatı ve ḳuvvetlü dişi deve ve ḳısrak yuḳālū <arapça>
14. er-rav‘u bi'l-fethi ve'r-revgānū bi-fethateyni dilki ikeyli ikeyli ve burlu burlu ḳaçmaḳ yuḳālū <arapça> ve daḫı rav‘un bir nesneden yaña gizlüce
15. egilüb dönmeḳ yuḳālū <arapça>
16. <arapça> er-riyāḡatū bi'l-kesri ṣol mevzi‘dür ki anda güreş dutarlar kemā yuḳālū <arapça> er-revāḡu bi'l-fethi reveḡānū ma‘nāsına isimdür dilki egri bögri ḳaçmaḳ
17. ma‘nāsına isimdür er-ravḳu bi'l-fethi ve'r-rivāḳu bi'l-kesri ev öñindeki örtme saḳfün fi maḳdemi'l-beyti ma‘nāsına ve daḫı rivāḳ rānuñ kesriyle bir ‘abādur ki ev öñinde tā yuḳarusından yire inince aşıb
18. ve ū ṣarḳıdub perde iderler kemā yuḳālū <arapça> ruvḳun bi'z-żammi ve daḫı ravḳun rānuñ fethiyle nāsdan ve ḡayriden
19. bir tāyifeye dirler ḳudnün gibi ve'l-cem‘u ervāḳ ve daḫı her nesnenüñ öñine ve evveline dirler yuḳālū <arapça> ve daḫı çadır ve ḥaymeye de ravḳ dirler yuḳālū <arapça>
20. <arapça> ve daḫı ḳaçan ki bir kimsenüñ ‘ömri uzayub dişleri kırılısayidi aña fülān ravḳ dirler ve cem‘u'l-küllü ervāḳ ve ḳaçan ki bir kimesne bir kimesnei ḳatı sevse

21. <arapça> dirler ve dağı bir kimesne kaçan çatı segirtse <arapça> ma' nāsına ve kaçan ki bir kimesne bir yirde muķim olub dursa <arapça>
22. dirler <arapça> ma' nāsına ve kaçan ki bir bulut yağmurunu yire çatı çatı dökse elķati's-saķābetü ervāķahā dirler ve dağı revķ rānuñ fethiyle řu ve řarāb duru olmaķ yuķālū
23. <arapça> ve dağı bir nesne bir kimsei 'acebe götürüb hoş gelmege ve tanke komaķ yuķālū <arapça> er-ravķu bi-fethateyni bir kimsenūñ üst çeñesindeki öñ diřleri
24. alt çeñesindeki öñ diřlerden uzun ve yüce olmaķ yuķālū <arapça> er-revķā'ü bi-vezni'l-ķamrā'e üstindeki
25. öñ diřleri altındağıdan uzun olan 'avrat er-rūķatü ve'r-rūķu bi'z-zammi fihimā güzel ođlanlara ve güzel kızlara dirler ki rā'ik cem'idür yuķālū <arapça>
26. <arapça> er-rādūķu bi-vezni'l-fārūķi řu ve řarāb talduracaķ nesne ya'nī řol nesnedür ki anuñla ķapaķa ve ğayri ķaba süci ķoyarlar ve sirke ķoyarlar ve dağı süzgüne dirler ya'nī süd süzgüne ve
27. ğayri süzgüne dirler muřaffā gibi ve az olur ki şol bātiye didükleri büyük şırça canağa da dirler ki süci için kimesne anı taldurub öñlerine ķarīb bir küçürek canağile andan alub içerler er-revnaķu
28. bi-fethi'r-rā'i ve'n-nūni bir nesnenūñ güzelliđi ve yüzünüñ cilāsı kemā yuķālū <arapça> er-rüvālū bi'z-zammi ve'r-rāvülū bi-vezni'l-fārūķi tükrük lu'āb gibi yuķālū
29. <arapça> er-ravmü bi'l-fethi istemek ve aramaķ taleb gibi yuķālū <arapça> er-rāmetü bādiyede bir mevzi' üñ adıdur <arapça>

219-b

01. rāmeķürmüz bir řehrūñ adıdur ve dağı rāme bir dürlü ağacdur ķarbün mine'ş-şeceri ma' nāsına er-rümü bi'z-zammi nāsdan bir şınıfdur ki rüm bin 'iř evlādındandur mü'enneşi isti' māl olunur vāħidi rümī gelür
02. bi-teşdidi'l-bā'i ve cem'i rüm gelür bānuñ ğazfiyle rümetün bi'z-zammi medīneden nişf fersaķ miķdārı yirde bir ķuyunuñ adıdur er-ravsemü ve'r-ravsemü bi-vezni'l-cevrebi bi's-sīni ve'ş-şīni bir tahta
03. dur ki anuñla ğırmen mühürlerler kemā yuķālū <arapça> ve dağı ravsemün sīnile bir nesnenūñ nişānına dirler resmün gibi ve dağı bir nesnedür ki anuñla sikkelü altunuñ yüzine açarlar ve cilā virirler

04. kemā yuḡālū <arapça> er-ravāsīmū bi-kesri's-sīni kitāblardur ki zamānı cāhiliyyetde olurdı er-ravzenetü bi-fethi'r-rā'i ve'z-zāyi pencer ve'l-cem' u ravzenün ve revāzinü er-ravšenü mişlü'r-ravzeni veznen
05. ve ma' nen ya' nī pencer ...gibi er-raviyyetü bi-fethatin şümme kesratin şümme teşdidin hācet ve bir nesnede endişgılmaḡ tefekkera fi'l-emri gibi ve daḡı borç soñına dirler baḡiyyetü'd-deyni gibi ve buña beñzer nesnelere soñı er-ridā'ü bi'l-kesri
06. ve'l-meddi bir örme ve bir urḡandır ki anuñla deve üzerine metā' berkidirler ve'l-cem' u er-diyetün bi-fethi'l-hemzeti ve kesri'l-vāvi er-riveyü bi'l-kesri ve'l-ḡaşri şusuzluḡ ḡanmaḡ yuḡālū <arapça> yiryā bi'l-fethi
07. riven reviiyyen bi'l-kesri ve'l-fethi ve't-teşdidı izā şeribe minhü hattā yeskünü 'aşaşahu er-rivāyetü bi'l-kesri söz ve şı' r naḡl itmek ya' nī bir kimsenüñ sözün bir kimseye diyivirmek ve ḡikāye itmek reva'l-ḡadise ve'l-şı' ra bi'l-fethi
08. yirvīhimā <arapça> er-rāvi bi-kesri'l-vāvi ve sükūni'l-yā'i şusuzluḡı ḡanmış kimesne ve söz ve şı' r rivāyet idici kimesne ve'l-cem' u rāvüne ve rüvātün bi'z-zammi ve't-taḡfifi
09. er-redā'ü bi'l-fethi ve'l-meddi ve'r-riveyü bi'l-kesri ve'l-ḡaşri tatlu şuya dirler yuḡālū <arapça> er-rüdā'ü bi'z-zammi ve'l-meddi baḡıḡaḡ nesne manḡar gibi yuḡālū <arapça> er-rāviyyetü bi-kesri'l-vāvi
10. ve't-taḡfifi şol deveye ve yaşlu ḡatıra ve yaşlu eşege dirler ki anuñla şu çekerler ve daḡı şol ḡırbaya dirler ki anı üç deriden iderler kemā yuḡālū <arapça>
11. ve'l-cem' u revāyā ve daḡı söz ve şı' r rivāyet idici kimesneye de rāviyat dirler yuḡālū <arapça> er-reviyyü bi-fethatin şümme kesratin şümme teşdidin şı' rüñ ḡāfiyesi ḡarf
12. yuḡālū <arapça> ve daḡı reviiyyü ḡatı ḡatı yaḡmur yaḡduran bulut kemā yuḡālū <arapça>
13. <arapça> ya' nī ehline şu götürse reviiyyün 'alā ehlihi ve li-ehlihi dirler faşlu'r-rā'i ve'l-hā'i
14. ve mā yüşellişühümā er-rehyātü bi-vezni'd-daḡraceti 'ācizlik ve süstlük 'aciz ve nevānī gibi yuḡālū <arapça> ve daḡı bulut yaḡmura yaraḡlanmaḡ yuḡālū <arapça>
15. <arapça> er-rehebü bi-fethateyni er-ruhbü bi'z-zammi ve sükūni'l-hā'i er-rehbetü bi'l-fethi ḡorḡmaḡ yuḡālū <arapça>

16. ve dağı rahbetün naşrānīler ‘ābidi olmak ma‘nāsına maşdardur er-rahbāniyyetü bi'l-fethi ve teşdidi'l-yā'ı mişlü'r-rahbeti ya‘nī naşrānīler ‘ābidi ve zāhidi olmak ma‘nāsına maşdardur ya‘nī
17. rahbetün ve rahbāniyyetün naşārā dinince bir kimesne evlenmeyüb ve barqlanmayub yaluñuz bir evde veya tağlar başda kimesneye qarışmayub ‘ilm okuyub ve allāhü te‘ālā'ya kulluk itmeye dirler er-rāhibü
18. bi-kesri'l-hā'ı korkucu kimesne ve naşrānīler ‘ābidi ve zāhidi ve'l-cem‘u ruhbānün bi'z-zammi er-rahabütü bi-fethateyni ve zammi'l-bā'ı şol kimesnedür ki andan korkulu merhüb gibi er-rahbü bi'l-fethi arık
19. dişi deve nākatün mehzületün gibi ve dağı ok termeni ki yufka ve ince ola ve'l-cem‘u rihābün bi'l-kesri er-rehābetü bi'l-fethi ve't-tahfifi şol göğüsde dil gibi sivrice yumşacıık kemükdür ki qarın
20. üzerine sivredür er-rehcü bi-fethateyni toz ğubār gibi er-rehvetü bi-fethi'r-rā'ı ve'l-vāvi toprak tozıdı tozıdı yürüme ve gitmek er-rāhişü bi-kesri'l-hā'ı bir tamardur bileğün iç yüzinde olur kemā yuķālü
21. <arapça> er-ruşşü bi-zammi'r-rā'ı ve's-şini südi çok deve ğuzeyde gibi er-rehişü bi-fethatin şümme kesratin arķasınıñ eti az dişi deve ve ‘inde'l-ba‘z zebün deve
22. za‘if gibi ve dağı ok dermeni ki yufka ola ve dağı şol yaydur ki kirişini çeküb şalı virseñ kirişi göğsine döñe kemā yuķālü <arapça> er-rahışu
23. bi'l-kesri dīvār temeli ve aşığa qurı ve ‘inde'l-ba‘z şol balçıkdur ki biribiri üstüne yığub dīvār iderler ya‘nī mühre dīvār kemā kıle <arapça> kezā fi'l-mağribi
24. er-rahşu bi'l-fethi dīvār temeli bırakmak ve bünyād urmaķ yuķālü <arapça> ve dağı bir nesne katı şaymak ve katı dutmak yuķālü <arapça>
25. <arapça> er-rahhāşu bi'l-fethi ve't-teşdidi şāfi baçlıkdan dīvār yapıcı er-revāhişu bi'l-fethi ve kesri'l-hā'ı biribiri yanına dizilmiş büyük berk durur taşlar rāhişün cem‘idür er-rahāşu bi-fethateyni
26. ve'r-rahşatü bi'l-fethi tavaruñ tırnaķınıñ iç yüzü taş toķanmaķdan yara olmak yuķālü <arapça>
27. <arapça> er-rahışu bi-fethatin şümme kesratin ayağına taş toķunub tırnaķuñ iç yüzü

28. yara olan tavar er-rahtu kişinüñ kavmi ve kabilesi ve dağı ondan aşağı erler cemā'atine dirler ki içlerinde ' avrat olmaya cem'idür kendü lafzından vāhidi yokdur ve'l-cem'u erhaṭu bi-fethi
29. 'l-hemzeti ve zammī'l-hā'i ve erhād bi'l-fethi ve'l-cem'i ve cem'u'l-erhaṭu erāhiṭu ve cem'u'l-erhāṭi erāhiṭu ve dağı raḥṭ göbekte diz arası kadar bir deridür ki ḥayz-ı ' avrat giyir ve dağı şol deridür ki

220-a

01. taşma dilerler ve kayışı dilerler ve'l-cem'u rihāṭ bi'l-kesri er-ruḥṣatü bi-zammetin şümme fetḥatin ve'r-rāhiṣā'ü bi-kesri'l-hā'i ve'l-meddi ' arab ṭavşanıñ deligine dirler ki andan toprak çıkarub ağzına yıgar merecü rāhiṭin
02. şām diyārında bir mevzi' üñ adıdur ki şaḥābe zamānında anda bir şavaş ve uğraş olmışdur er-rahāku bi-fetḥateyni bürümeḱ yuḳālū <arapça> ve yaḳin olmaḳ yuḳālū <arapça>
03. <arapça> ve dağı zulm itmek yuḳālū <arapça> ve dağı ḥarām olan nesnelere
04. yaḳin olmaḳ süci içmek gibi ve buña beñzer nesnelere ve dağı ' akıl eksikligine dirler sefeh gibi ve azgınlığa dirler tuḡyān gibi ve minhü ḳavluḥü <arapça> er-rühāku
05. bi'z-zammī ve't-taḥfifi bir nesnenüñ miḳdārı yuḳālū <arapça> er-reyheḳānū bi-fethi'r-rā'i ve'l-hā'i ve sükūni'l-yā'i za'ferān didükleri çiçek er-rehelü bi-fetḥateyni bir nesne deprenmek ve aşağı
06. şarḳmaḳ yuḳālū <arapça> er-rahilü bi-fetḥatin şümme kesratin şarḳıḳ ve sülpük nesne yuḳālū <arapça>
07. <arapça> er-rehbeletü bi-vezni'd-daḥraceti bir dürlü yürümeḱ ḍarbün mine'l-meşyi ma' nāsına er-rihmetü bi'l-kesri ufaḳ danelü yağmur ki çok zamān yap yap yağa ve'l-cem'u rehimün bi-kesratin şümme fetḥatin ve rihāmün bi'l-kesri er-rehnü bi'l-fethi
08. ṭutu ve'l-cem'u ruhünün bi-zammeteyni ve rihānün bi'l-kesri ve rühünün bi-zammeteyni ve bir kimse bir kimseye ṭutu virmeḱ ve ṭutu ḳomaḳ ma' nāsına maşdardur yuḳālū <arapça> ve dağı bir nesne bir yirde
09. durub gitmemek yuḳālū <arapça> er-rāhinü bi-kesri'l-hā'i bir yirde dā'im durucu nesne ve ṭutu ḳoyucu kimesne ve dağı arıḳ kişi ve arıḳ deve er-rehinü bi-fetḥatin

10. şümme kesratin tutu rehin gibi mü'enneşi rehīnetün gelür er-rehdenetü bi-fethi'd-dāli ve'l-hā'i rengi kır ile kızıl arasında bir küçürek kuşçuğazdur ve'l-cem' u rehdenün bi-vezni ca' ferü er-rehdenü bi-vezni'l-ca' fer serçeye beñzer
11. bir küçürek kuşçuğazdur mekkede olur ve'l-cem' u er-rehādinü er-rehvü bi'l-fethi bir nesnenüñ arasını açmak ve gin itmek yuḡālū <arapça>
12. ve daḡı yap yap yürümek yuḡālū <arapça> ve daḡı sākin olub epsem durmak ve minhü ḡavluḡu te' a. <arapça> ve daḡı rehvün yüce yire
13. dirler mekānun mürtefi'ün gibi ve daḡı iki yüksek yirüñ arasındāḡı alçaḡ yire dirler ki anda hevā renkle ezdāddandur ve daḡı maḡalle arasında bir açık ve çuḡur yirdür ki anda yaḡmur şuyı erkler ve ḡayri
14. şuyı erkler ve'l-cem' u irhā'ün bi'l-kesri ve'l-meddi ve daḡı rehvün ferici gin 'avrata dirler vāsi'atü'l-hez'i gibi ve daḡı bir dürlü kuşdur ve ba' zılar ḡatında turna didükleri kuşdur er-rehā'ü bi'l-fethi ve'l-meddi
15. gin yir arzün vāsi'atün gibi rehā'ün bi'z-zammi ve'l-meddi müdlicden bir ḡabīlenüñ adıdur ki buña nisbet rehādan gelür faşlü'r-rā'i ve'l-yā'i ve mā yüşellişühümā er-raybü bi'l-fethi ḡümān virmek yuḡālū <arapça>
16. <arapça> ve daḡı bir kimseye ḡümān viren nesne ve daḡı ḡümān şek gibi ve daḡı reybün ḡācetün ve daḡı zamānda yi duruyan işlere ve belālara ve zaḡmetlere reybü'l-mütün dirler ḡavādişü'd-dehr
17. ma' nāsına ve daḡı bir kimse bir kimseden kendüye ḡümān virür ve kendü sevmedüḡi nesne ḡörmek yuḡālū <arapça> er-rībetü bi'l-kesri şek ve töḡmet ma' nāsına isimdür
18. ya' nī nefis muḡtarib olub bir nesnede ḡarār itmemek yuḡālū <arapça>
19. <arapça> kezā fi'l-maḡribi er-reysü bi'l-fethi
20. eğlenmek ve yap yap olmak yuḡālū <arapça> ve daḡı ḡaysdan bir ḡabīlenüñ babasınüñ adıdur ve ḡavluḡüm <arapça> er-reyyişü bi'l-fethi ve kesri'l-yā'i'l-müşeddedeti
21. eğlenici ve yap yap olıcı kişi yuḡālū <arapça> er-rīḡu bi'l-kesri yil ve'l-cem' u riyāḡ bi'l-kesri ve eryāḡ ve ervāḡ bi'l-fethi li-enne aşle'l-yā'i vāvün ve daḡı rīḡ yigin olmaḡa ve ḡutlu olmaḡa dirler
22. kemā ḡīle <arapça> er-reyāḡu bi'l-fethi öyleden şoñra tā aḡşam olunca olan vaḡte dirler ve öyleden şoñra gitmeḡe ve gelmeḡe dirler er-reyḡānū bi'l-fethi

23. esirgemek rahmet gibi ve dağı rızka dirler ve dağı bir gökçek ıokulu otdur ve dağı ekin yaprağına dirler varağu'z-zer' i gibi er-reydu bi'l-fethi tađuñ yüksek ve yüce burnına dirler cedd gibi ve'l-cem' u rüyüdü er-reydetü
24. bi'l-râdeti ve'r-reydânetü bi'l-fethi fi's-selâsi yap yap esici yil leyyinetü'l-hübüb gibi er-riyâdü bi'l-kesri develer otlakda kimi berüden öte ve kimi öteden berü gelüb gitmege dirler kemâ yuğâlü <arapça>
25. <arapça> reçe ki fâriside reyçâr dirler er-reyrü bi'l-fethi ve'l-kesri ve'r-rârü arkalıkdan yaramaz olub erimiş ilik yuğâlü <arapça>
26. <arapça> er-reysü bi'l-fethi ve'r-reysânü bi-fethateyni şaşmak yuğâlü <arapça> er-rîşetü bi'l-kesri bir dene yilik ve'l-cem' u rîşün bi'l-kesri ve'l-cem' u reyšün eryâşun
27. er-reyšü bi'l-fethi ođ yilik yapışdurmak yuđâlü <arapça> bir nesnei becermek ve oñarmak işlâh gibi yuđâlü <arapça> er-rîşü
28. ve'r-riyâşü bi'l-kesri fihimâ ağır bahâlu ÷on libâsün fâhirün gibi ve minhü kavlühü te' a. ve ucuzluğa ve eyü dirlige dirler er-râşü yumşak ve za' if nesne yuğâlü
29. <arapça> er-riyâzü ve'r-riyâzetü bi'l-kesri tur tavara binek öğürtmek ve yüki öğürtmek yuğâlü <arapça>

220-b

01. <arapça> ve dağı ĥamlıđın çıkarub bişirmek er-reyyizu bi-fethi'r-râ'i ve kesri'l-yâ'i'l-müşeddedeti binek ve yük öğretmek istedükleri tavara ki henüz dağı tur olub öğrenmemegi ola müzekkeri
02. ve mü'enneşi beraberdür yuğâlü <arapça> er-raytatü bi'l-fethi bir pâre bizden olan
03. çâr ya'nî bir bitevi büyük bizdür ki ' avrat anuñla bürünür üzerine örter ve birmer ve'l-cem' i rabt bi'l-fethi ribât bi'l-kesri ' inde'l-ba' z her biz ve her ÷on ki yufka ve yumşak ola aña rabt
04. dirler kezâ fi'l-mağribi er-reb' u bi'l-fethi artmak nemâ ve ziyâde gibi yuğâlü <arapça> ve dağı bir nesnenüñ artub üzerine gelen nesneye dirler ve tağayyüle dirler ve minhü kavli'l-fuğahâ'i <arapça>
05. <arapça> ve dağı cevşen yeñlerinüñ elden artuğı kemâ yuğâlü <arapça> ve dağı reb' un gerü dönmege dirler yuğâlü <arapça>

06. ve daḥı ta'ām artuḡ yoḡrulmaḡ ve artuḡ bişmek yuḡālū <arapça> er-rey'ānū bi'l-fethi her nesnenūñ öñi kemā yuḡālū <arapça>
07. <arapça> er-riy' u bi'l-kesri yūkses yir arzun mūrtefi'un gibi ve 'inde'l-ba'z taḡ cebel gibi cem'idūr vāḥidi rub'atūn gelūr ve cem'i ribā'un gelūr bi'l-kesri fihimā ve daḥı riyy'un yola dirler
08. ṭarīḡ gibi er-rā'i' u bi-kesri'l-hemzeti artıcı nesne ve gerū dönici ve yūkreḡ at feresūn cevādūn gibi er-rīfū bi'l-kesri şol yire dirler ki anda ekin ve ot çok ola kemā yuḡālū <arapça>
09. <arapça> er-reyfetū bi'l-fethi ve kesri'l-yā'i'l-müşeddedeti mişlü'r-rīfi er-reyfü bi'l-fethi ṭavar otı çok 09 , otlamamaḡ yuḡālū <arapça> er-rīḡu
10. bi'l-kesri tükrük ruḡābū gibi vāḥidi rīḡatūn gelūr ve cem'i eryāḡun gelūr bi'l-fethi ve ḡaçan ki bir kimse bi kimseye nesne yimededen gelse eteytü 'alā rīḡi nefsi dir er-rayyīḡu bi-fethi'r-rā'i ve kesri'l-yā'i'l-müşeddedeti her nesnenūñ eyüsi
11. ve öñi kemā yuḡālū <arapça> er-rayḡu bi'l-fethi ve sūkūni'l-yā'i mişlü'r-rayyīḡi ve daḥı yıldurmaḡ ve parlamamaḡ ma'nāsına maşdardur yuḡālū <arapça>
12. <arapça> er-rā'iḡu şabāḡ aç ḡarna içilen şu kemā yuḡālū <arapça> ve daḥı ḡaçan ki bir kimse bir kimseye nesne yimededen gelse eteytü fülānen rāyīḡan dirler er-rüyūḡū bi-zammeteyni
13. ölmek mevt gibi yuḡālū <arapça> er-reymū bi'l-fethi bir yirden gidüb ayrılmaḡ yirāḡa ve zevāl gibi yuḡālū <arapça> ve daḥı rīm itmek
14. ṭavarı bölündükden şoñra bāḡi ḡalan kemūk ve daḥı 'inde'l-ba'z sine dirler ḡabr gibi ve daḥı nerdubān ayaḡına dirler derecetūn gibi ve daḥı ululuḡa ve artuḡluḡa dirler fazl ü ziyāde gibi yuḡālū <arapça>
15. <arapça> ve daḥı uzun sā'ate dirler yuḡālū <arapça> er-reynū bi'l-fethi ve'r-rüyūnū bi-zammeteyni
16. ḡālib olmaḡ ve yenmek yuḡālū <arapça>
17. <arapça> ya'nī ḡöñül ḡararınca ḡünāḡ işlemek ve ḡāle <arapça> raynūn rānuñ fethile kīre ve pasa dirler denesūn ve şadā'un gibi ve ḡöñül ḡaralığına dirler
18. ve'l-cem' u ruyūnūn bi'z-zammi ve nefis yaramaz olmaḡa ve ḡöñül dönmeḡe dirler yuḡālū <arapça> ve yuḡālū <arapça>
19. <arapça> er-riyyū bi-kesri'r-rā'i ve fethihā ve teşdīdī'l-yā'i fihimā şusuzluḡ ḡanmaḡ yuḡālū <arapça>
20. <arapça> ve daḥı rānuñ fethile ve yānuñ teşdīdile şu ṭaşmaḡ ve şu çekmek yuḡālū <arapça> er-reyyānū bi'l-fethi ve't-teşdīdi şusuz-

21. –luğı anmıř kimesne ve dađı reyyān bir tađuđ adıdur benī ‘āmir diyārında er-reyyā bi'l-fethi ve-teřđidi'l-yā'i řusuzluđı anmıř ‘avrat ve ikisinūđn bile cem‘i rivā’ūn gelūr bi'l-kesri ve'l-meddi er-riyyetū bi'l-kesri ve teřđidi'l-yā'i řuyı
22. ođ bar yuđālū <arapa> er-rāyetū ‘alem ve bŸyŸk řancađ ki pādiřāhlarda ve beglerde olur ađan uluđ boynına tadıđları demŸr ve'l-cem‘u er-rāyātū bābū'z-zāyi
23. ve mā ba‘dehŸ mine'l-muzā‘afi ve'l-muđābıđı fařlŸ'z-zāyi ve'l-hemzeti ve mā yŸsellıřŸhŸmā ez-ze’bŸ bi'l-fethi ve sŸkŸni'l-hemzeti gŸci yitdŸđi adar nesne getŸrŸb dađı tiz tiz yŸrŸmek yuđālū <arapa>
24. <arapa> ve dađı atı atı imek yuđālū <arapa> ez-zānicŸ ve'z-zāmicŸ bi'l-hemzeti beyne'l-fā’i ve'l-‘ayni fihimā ‘alā vezni'l-ca‘feri bir nesnenŸđn hepsine ve getŸrisine dirler yuđālū
25. <arapa> ez-zādŸ bi'l-fethi ođutmađ yuđālū <arapa> ez-zāratŸ bi-fethateyni mıře ime gibi
26. ve dađı bađreynde bir bŸyŸk kŸyŸđn adıdur ez-zārŸ bi'l-fethi ve sŸkŸni'l-hemzeti ve'z-zā’irŸ bi-fethi'z-zāyi ve kesri'l-hemzeti bi-vezni fa‘ilın arsaln ađarmađ ve gŸgŸs dŸndŸrmek yuđālū <arapa>
27. <arapa> ez-zi’berŸ bi-kesri'z-zāyi ve'l-bā’i ve zammihā ve sŸkŸni'l-hemzeti yeği şonuğ ve yeği bizŸđn Ÿzerinde olan tŸy ve şav ve uğa
28. řāvı gibi ez-ze’beratŸ bi-vezni'd-dađraceti yeđi aftānuđn ve bizŸđn yŸzi tŸlenmek ve řavlanmađ yuđālū <arapa> ez-zi’beđŸ bi-kesri'z-zāyi ve'l-bā’i
29. ve sŸkŸni'l-hemzeti civa didŸkleri nesne ki erimiş şurşuna beğzer bir nesnedŸr ez-zencilŸ bi-kesri'z-zāyi ve'l-cimi ve sŸkŸni'l-hemzeti za‘if kişi ez-zāmŸ ve'z-zāmetŸ bi-fethateyni fihimā atı atı seslenmek ve atı atı yimek

221-a

01. ve atı atı imek yuđālū <arapa> ve yuđālū <arapa>
02. ve yuđālū <arapa>ez-zŸ’niyyŸ bi'l-kesri e sŸkŸni'l-hemzeti ve teřđidi'l-yā’i ıřacıđ it kelbŸn řađirŸn gibi
03. ez-zŸvānŸ bi’z-zammi ve meddi'l-hemzeti bir nesnedŸr ki buğdaya arışır kemā yuđālū <arapa> fařlŸ'z-zāyi ve'l-bā’i ve mā yŸsellıřŸhŸmā ez-zŸbbŸ bi’z-zammi ve't-teřđidi sik zeker gibi ve ba‘zı luđātda oğlancığ

04. çüki diyü kayd olunmuşdur zibbebe bi-kesrin şümme fetḥatin ve ez-bābün kezā fi muḳaddimeti'l-edeb ve saḳal ve liḥye gibi ehl-i yemen luḡatidür ez-zebebü bi-fetḥateyni uzun olmaḳ ve çok olmaḳ yuḳālū <arapça>
05. <arapça> ez-zebbā'ü bi'l-fetḥi ve't-teşdidi ve'l-meddi bir 'avratuñ adıdur ki cezire-i 'araba beg olmuşdur
06. ez-zebābetü bi'l-fetḥi ve't-taḥfifi kösteyek didükleri gözsüz şıçan ve'l-cem' u zebābün bi'l-fetḥi ve't-taḥfifi ez-zebībetü bi-fetḥatin şümme kesratin bir dane ḳara üzüm ve'l-cem' u zebībün bi-fetḥatin şümme kesratin ve daḫı zebībetün bir çıbandur ve
07. ve ḳabarcıḳdur ki elde çıkar ve daḫı söyliceḳ aḡzuñ azısında irkilen köpüḡe daḫı zebībetün dirler teşniyesi zebībbāni gelür kemā yuḳālū <arapça> ve daḫı
08. yılanuñ gözleri üzerinde olan ḳara beñlere de zebībbān dirler ve minhü <arapça> ez-zebzebü bi-fetḥi'z-zāyeyni bir dürlü gemiye dirler nev' un mine's-süfüni gibi ez-zibricü bi-kesri'z-zāyi ve'r-rāyi
09. altundan ve gümüşden ve cevherden ve ḡayri nesneden olan bezeḡe dirler kemā yuḳālū <arapça> ve 'inde'l-ba' z altuna dirler ve daḫı yufḳa kızıl buluda dirler
10. kemā yuḳālū <arapça> ez-zebedü bi-fetḥateyni şu köpüḡi süd köpüḡi ve aḡız köpüḡi ve ḡayri nesnelere köpüḡi ve'l-cem' u ez-bādün bi'l-fetḥi vāḫidi zebedün gelür bi-fetḥateyni ez-zebdü bi'z-zammi südden ve
11. yoḡurtdan çıkan tereyaḡ ve ḳaymaḳ vāḫidi zübdetün gelür bi'z-zammi ve daḫı her nesnenüñ eyüsine ve ortasına daḫı zübdetün dirler mecāzen kemā yuḳālū <arapça> ez-zebedü bi'l-fetḥi bir kimseye ḳaymaḳ ve
12. tereyaḡ virmek ve yedirmek yuḳālū <arapça> ve daḫı bir kimse bir kimseye azıcıḳ nesne virmek yuḳālū <arapça>
13. <arapça> ve daḫı 'avrat yayḡını yaymaḳ ve çalkamaḳ tā yaḡı çıkıca yuḳālū <arapça> ez-zebbādü bi'z-zammi ve't-teşdidi ve'z-zübādā bi'z-zammi ve't-taḥfifi ve fetḥi'
14. 'd-dāli bir dürlü otdur ve daḫı zübādet bi'z-zammi ve't-teşdidi yaramaz ve yatlu süd zübeydün bi-lafzi't-taşḡiri müdlic ḳavminden bir ḳabīlenüñ adıdur ki 'ömer bin ma' dīkerib anlardandır ez-zebīdū bi-fetḥatin şümme kesratin yemende bir
15. şehrüñ adıdur ez-zebercedü bi-vezni's-seferceli bir ma' ruf cevherdür ez-zübürü bi'z-zammi bir pāre demür ve'l-cem' u züber bi-zammetin şümme fetḥatin ve zübür bi-zammeteyni ve daḫı zübetün bi'z-zammi çeḡne dirler arḳuñ yuḳaru başıdur ki

16. boyuna olaşır kâhil gibi ve dağı zübüretün iki nürü ve ziyâlu yılduzlardur ki esed didükleri yılduzuñ eñsesinde olurlar ay bunlara nüzül ider ez-zebrü bi'l-fethi men' itmek yuqälü <arapça>
17. ve dağı koyunu taşla urmak yuqälü <arapça> ve dağı yazı yazmaq yuqälü <arapça> ve dağı zebrün bi'l-fethi ' aqıla dirler yuqälü <arapça>
18. ez-zibrü bi'l-kesri el-kitâb ve'l-cem'u zübürun bi-zammeteyni ez-zebürü bi-fethatin şümme zammetin el-kitâb muṭlaqâ ve dağı dâvüd peygamber ' a.m. gökden inen kitâbuñ adıdur ve hüve fa' ülün bi-ma' nâ mef' ülin mine zebedet bi-ma' nâ ketebet ez-zebîrû bi-fethatin şümme kesratin şol
19. tağıñ adıdur ki üzerinde allâhü te' a. müsâ peygamber ' a.m. söyledi ez-zibbirü bi-kesrateyni ve teşdidi'r-râ'i güçlü kimesne kavıyyün gibi ez-zibaṭratü bi-kesri'z-zâyi ve fethi'l-bâ'i rüm ve derbendlerinden bir derbendüñ adıdur şugurun min şugûri
20. 'r-rüm ma' nâsına ez-ziba' rıyyü bi-kesri'r-râyi ve fethi'l-bâ'i ve'r-râyi huyı yaramaz kimesne seyyi'ü'l-huluḳi gibi ve ' inde'l-ba' z yüzünüñ kılı çok kaşlarınıñ kılı çok ve saḳalı çok kimesne yuqälü <arapça>
21. <arapça> ez-zebku bi'l-fethi bulmaq yuqälü <arapça> ez-zebraḳatü bi-vezni'd-dahraceti şarartmaq yuqälü <arapça>
22. ez-zibriḳânü bi-kesrateyni ve süküni'r-râ'i ay ve dağı haşin bin bedir el-gazārâ'nuñ laḳabıdur ya' nî adıdur ed-dirhemü ez-zibriḳâniyyü bi-kesrateyni ve teşdidi'l-yâ'i bir büyük kara aḳçedür ez-zıblü bi'l-kesri tavar çirki
23. ve tersi serikayn gibi ez-zeblü bi'l-fethi yir çirkelmek ve terslemek yuqälü <arapça> ez-zâbilü bi-kesri'l-bâ'i ve fethihâ kışa boylu nesne kaşır gibi zâbil zâbülistân bi-zammi'l-bâ'i sicistân hisârında
24. bir hişâruñ adıdur kezâ fi'l-mağribi ez-zübâletü bi'z-zammi ve't-tahfifi bir mevzi' üñ adıdur ve dağı nesne ma' nâsına gelür yuqälü <arapça> ez-zibälü ḳarınca ağızıyla götürdügi nesne ve dağı nesne
25. ma' nâsına da gelür şey yuqälü <arapça> ez-zebbîlü bi-kesrateyni ve teşdidi'l-bâ'i'l-muvaḫḫadeti ḥurmâ çöpünden ördükleri zenbil ez-zebnü bi'l-fethi gerü yetmek def' gibi yuqälü zebenehü ey defe' ahü ve deve
26. südin sağan kimesnei dizile urmaq ve depmek yuqälü <arapça> kemâ yuqälü <arapça>

27. <arapça> ez-zebūnū bi-fethatin şümme zāmetin ma' a't-taḥfifi sūdin saġan kimesnei diziyle uran ve depen deve ve daġı şol şavaşa dirler ki nāsı biribirine toġuşdura yuġālū <arapça>
28. <arapça> ve daġı zebūn şol ' aġılsuz ebleh kişiyedirler ki ekşer-i zamānda aldana ez-zübūvenetū bi'l-fethi ve zāmmi'l-bā' il-müşeddedeti ululuġ kibir gibi yuġālū <arapça>
29. <arapça> ez-zübāneyyū bi'z-zāmmi ve fethi'n-nūni ve'l-yā'i boynuz ħan gibi kemā ħīle <arapça>

221-b

01. bunlara ħarnū'l-aşfar dirler ay bunlara nüzūl ider ez-zebāniyetū bi'l-fethi ve't-taḥfifi leşker ħalkunuñ eyūsine dirler şarat gibi ve daġı ' azāb meleklerine dirler sūmūvvūn <arapça> cem' idür
02. vāhidinde iḥtilāf itdiler ba' zılar vāhidi zübānūn didi ve ba' zılar zābinūn didi ve ba' zılar zebniyetūn didi bi-kesri'z-zāyi ve'n-nūni ve sūkūni'l-yā'i ve ba' zılar ħatında bu bir cem' idür ki
03. vāhidi yoġdur ebābil ve ' abādīd gibi ez-zebiyū bi'l-fethi ve sūkūni'l-bā'i nesne götürmek yuġālū <arapça> ez-zübneyetūn bi'z-zāmmi şol yüksek yire dirler ki üzerinde şu çıġmaya
04. ve daġı şol çuġura dirler ki anuñla arslan avlarlar veya ħurd avlarlar <arapça> ve'l-cem' u ez-zübā bi-zāmetin şümme fethatin faşlü'z-zāyi ve't-tā'i ez-zettū bi'l-fethi ve't-teşdīdi bezemek
05. yuġālū <arapça> faşlü'z-zāyi ve'l-cīmi ve mā yüşellişühümā ez-züccū bi'z-zāmmi ve't-teşdīdi dirsek ucı ħarafū'l-mirfaġi gibi ve sūñinūñ aşıġa ucına taġduġları demür
06. ve'l-cem' u zücectūn bi-kesratin şümme fethatin ve zücāc bi'l-kesri ez-zeccū bi'l-fethi ve't-teşdīdi bir kimsei sūñinūñ aşıġa ucıyla dürtmek yuġālū <arapça> ez-zecceū bi-fethateyni ħaş ince ve uzun
07. olmaġ ve bābūhū ħarabe ve'r-racūlū ez-zeccū ez-zeccā'ū bi'l-fethi ve't-teşdīdi ve'l-meddi ħaşları ince ve uzun ' avrat ve adımlarınıñ arası gin ve ırāġ olan dişi deveġuşuna da zeccā'ūn dirler yuġālū <arapça>
08. zeccā'ūn ey ba' idūhū'l-ḥaṭvū ez-zücācetū bi'z-zāmmi ve't-taḥfifi şırça ve'l-cem' u zücācūn bi-zāmmi'z-zāyi ve kesrihā ve fethihā ez-zecrū bi'l-fethi yıġmaġ yıġlandurmaġ men' gibi yuġālū <arapça>

09. sürmek ve haykırmak yukālū <arapça> ve bir nesnei fal dutmak yukālū <arapça> ez-zecūrū bi-fethatin şümme zammetin şol devedür ki
10. bir nesnei gözile bile ve begene ve burniyle begenmeye ve yigrene kemā yukālū <arapça> ez-zecratū bi'l-fethi bir kerre haykırmak şayhatün gibi ez-züçletü bi'z-zammi nāsdan bir tã'ife
11. ve'l-cem' u zücülün bi-zammetin şümme fethatin ez-zeclü bi'l-fethi atmak yukālū <arapça> ve dağı kılavuz gügercin şalıvirmek kemā yukālū <arapça> ez-zācilü bi-kesri'l-cimi bir pāre
12. ağaçdur ki süd tulumunuñ ağızın bağladuıkları ip ucına bağlarlar ve cem' uhu zevācilü ez-zācilü bi-fethi'z-zāyi ve'l-cimi ve bi'l-hemzeti ve bi'l-elifi bedelü'l-hemzeti deve kuşunuñ irkeginüñ menisi meniyyü
13. 'z-zalim ma' nāsına ez-zeccālū bi'l-fethi ve't-teşdidi uyuyıcı gügercin ez-zecelü bi-fethateyni ses ve avāz şavt gibi ez-zecilü bi-fethatin şümme kesratin seslenici ve görülici bulut yukālū <arapça> ez-zahmetü bi'l-fethi
14. gizlüce ses ve avaz şavtun hafıyyün gibi yukālū <arapça> ve dağı nesen ma' nāsına da gelür yukālū <arapça> ez-zecimü bi'l-fethi söylemek tekellüm gibi yukālū <arapça>
15. ez-zecümü bi-fethatin şümme zammetin kirişi katı ötmeyen yay ez-zecā'ü bi'l-fethi ve'l-meddi hārācuñ divşirmesi kolay olmak yukālū <arapça> ve geçegen olmak neffāzün gibi kemā
16. yukālū <arapça> ve dağı kesilmek yukālū <arapça> faşlü'z-zāyi ve'l-hā'i ve mā yüşellişühümā
17. ez-zahhu bi'l-fethi ve't-teşdidi bir kimsei yirinden ırmağ ve iraq eylemek yukālū <arapça> ez-zahzahatü bi-fethi'z-zā'eyni iraq eylemek yukālū <arapça>
18. ez-zahzağu bi-vezni'l-ca'feri iraklık bu'd gibi yukālū <arapça> ez-zahru bi'l-fethi ve'z-zahirü katı katı şolunmak ve lemek yukālū <arapça>
19. <arapça> ve dağı zecirün bir kimsenüñ içi ve yüregi geçmek ve ishāl olmak ez-zühhārü bi'z-zammi iç geçmek zahirün gibi ez-zahfü
20. bi'l-fethi çok leşkere dirler çokluğına dayanub düşmandan yaña yap yap yürüdüğüçün ve yap yap yürümege dirler ve oğlancık göti üstine sürünmek ve imeklemege dirler ve dağı deve yo-
21. -rulduğundan tırnağını yire süriyirek yürimek yukālū <arapça> ez-zāhifü bi-kesri'l-hā'i

22. sürinerek yürüyen kimesne ve nişāna sürinerek ve sekerek varan oğ kemā yukālū <arapça> ez-zāḥifetü bi-kesri'l-ḥā'i ve'z-zuḥūfū bi-fetḥatin şümme zammetin ayağın yire
23. süriyirek yürüyen deve ve cem' u'l-ülā zevāḥifü ve cema' u'ş-şānī zuḥufün bi-zammeteyni nārū'z-zahfeteyni yavaş oduna ve alad didükleri ağac oduna dirler kemā yukālū <arapça>
24. <arapça> ez-zuḥlūfetü bi-zammi'z-zāyi ve'l-lāmi oğlancıklarūñ depe başından aşığa dibine ṭayanub atmasından ḥāşıl olan izlere dirler kemā
25. yukālū <arapça> ve ' inde'l-ba' z ṭayanacaq iniş yire dirler <arapça>
26. ma' nāsına ve'l-cem' u ez-zehālifü ve'z-zehālifü ez-zahlefetü bi-fetḥi'z-zāyi ve'l-lāmi yuvartmak ve tekerlemek ve yitürmek yukālū <arapça> ez-zahlüḳatü mişlü'z-zahlüḳati
27. veznen ve ma' nen ez-zahlaḳatü ke'z-zahlaḳati veznen ve ma' nen ez-zahkü bi'l-fetḥi yorulmak i' yār yukālū <arapça> ez-zuḥülü bi-zammeteyni irak olmak ve gerü çekilmek yukālū <arapça>
28. <arapça> ez-zahlü bi'l-fetḥi ve'z-zahīlü bi-fetḥatin şümme kesratin mekānından irak olan kimesne zuḥalü bi-zammetin şümme fetḥatin bir meşhūr yıldızūñ adıdur ğayr-i muşarifdür ' ömerü gibi ez-zahmü ve'z-zahmetü
29. bi'l-fetḥi ve'z-zihāmü bi'l-kesri bir kimseyi ṭar yire yitmek ve bir yire yığılub ğalabalık idüb yetişmek yukālū <arapça>

222-a

01. <arapça> ez-zahnü bi'l-fetḥi eglenmek yukālū <arapça> faşlü'z-zāyi ve'l-ḥā'i ve mā yüşellişühümā ez-zuḥzübbü bi-zammi'z-zā'eyni yoğun ve kıoyı nesne ğalīz gibi ez-zahḥu bi'l-fetḥi ve't-teşdidi
02. bir kimse bir kimsei bir alçaq yire yitüvermek yukālū <arapça>
03. <arapça> zahḥu kaçımak ve göñlinde kīn dutmak ğayz ve ḥıkd gibi yukālū <arapça> ez-zahīḥü bi-fetḥatin şümme kesratin od kıurı ve kıatı yaldurmak yukālū
04. <arapça> ez-zahru bi'l-fetḥi ve'z-zuḥürü bi-zammeteyni ve'z-zahīrū bi-fetḥatin şümme kesratin derenūñ şuyı çoğalub taşmak ve deñiz taşmak ve ṭalğaları çoğalmaq yukālū <arapça>
05. <arapça> ve daḥı ot ve zīb birbirine kıarışmak yukālū <arapça>

06. <arapça> ve dağı zağır tolu ve taşkın nesne ve'l-cem' u ve'l-cem' u ziğārun bi'l-kesri ez-züğāriyyü bi'z-ğammi ve teğdidi'l-yā' i ot ve zib biribirine çarişsa çiçeklenmesi
07. <arapça> ez-zāğirü bi-kesri'l-ğā' i talğa urıcı deñiz ve kaçan ki bir kimsenüñ ağı eyü olub günden güne artsa <arapça> dirler ez-zihraçu bi-kesri'z-zā' i ve'r-rā' i
08. koyunuñ ve devenüñ burnından akan nesne muğātü'l-fa' cetü ve muğātu'l-ibili gibi ez-zuğrufü bi-ğammi'z-zāyi ve'r-rā' i altun zehab gibi ve dağı her nesne ki içi yaramaz olub taşı güzel ve bezenmiş ola aña da
09. zuğruf dirler ve'l-cem' u zehārifü ve dağı zuğruf şu yolına dirler ve'l-cem' u zehārifü kemā yuğālü <arapça> faşlü'z-zāyi ve'd-dāli ve mā yüşellişühümā ez-zeddü bi'l-fethi oğlancık koz
10. oynamak ve kozı çok atmak yuğālü <arapça> ve dağı bir nesneden yaña el uzatmak kemā yuğālü <arapça> faşlü'z-zāyi ve'r-rāyi
11. bi'l-fethi ve mā yüşellişühümā ez-zerabü bi'l-kesri ve'z-zeribetü bi-fethatin şümme kesratin bir küçürek evdür ki avçı içine gizlenüb av öker ki türkçe kümle dirler ve dağı ağacdan düzülmiş koyun ağılı ve cem' u'l-evveli ezrābü ve's-şāniyeti
12. zerāyibü ve dağı zerbün feth-i zāyile koyuna ağacdan ağıl düzmek yuğālü <arapça> ve dağı zerbün girecek yire dirler müdğalün gibi ez-zerbiyyetü bi'z-ğammi ve teğdidi'l-yā' i bahālu çarşāf ki
13. ğavlu ve saçağlı inni bizdür ki döşek üzerine birağurlar ve ba' zılar çatında ağır bahālu döşege dirler bisāğun fāğiretün gibi lākin şihāğda küçürek yaşduğ dimiş nemrağatün gibi ve şāğib-i muğtār bunı şāğih görmedi ve'l-cem' u
14. zerrābiyyü bi'l-fethi ve teğdidi'l-yā' i ez-zernebü bi-vezni'l-ca' feru bir gökcek koğulu otdur mā' ü'z-zerdeci bi-vezni'l-ca' fera bir şudur ki ' asfur şuya aşıldurlar dağı şuyun şıkarlar dağı irsen yabana atub şuyun alurlar
15. ez-zerdeğü bi-vezni'l-ca' feru yatıcı depe egme münbasit gibi ve ' inde'l-ba' z küçürek depe rābiyye gibi ve'l-cem' u zerādiğü ez-zirādü bi'l-kesri bir iplikdür ki anuñla devenüñ boğzın bağlarlar geviş aşāğıdan yukaru çikarmasun diyü kemā yuğālü <arapça>
16. <arapça> ez-zerdü bi'l-fethi bu zikr olunan ipe devenüñ boğzın boğmak yuğālü <arapça> ve dağı nesne yutmak yuğālü <arapça>

17. <arapça> ve dağı zırh cevşen tokumak ya' nî halkalarını biribirine geçışdürmek yuğālū <arapça> ez-zerdū bi-fethateyni tokunmuş zırh ve cevşen dir'un meZRüdetün gibi ez-zerādū bi'l-fethi
18. ve teşdidi'r-rā'i zırh cevşen tokıyıcı e düzici şāni' u'd-dır' i ma' nāsına ez-zürüdü bi-fethatin şümme zammetin bir mevzi' uñ adıdur ez-zirrü bi'l-kesri ve't-teşdidi gönlek düğmesi ve kaçtān düğmesi ve'l-cem' u ezrārū bi'l-fethi ve dağı deve eyü güden kimesne dağı zerrun dirler
19. yuğālū <arapça> ve dağı kaçan ki deve semiz ola bi'l-ibili zirretün dirler ve dağı zir bin cüş kāne min kurrā'i't-tābi' in ez-zerru bi'l-fethi ve't-teşdidi gönlek ve kaçtān düğmelemek ya' nî düğme iliklemek yuğālū
20. <arapça> ve dağı zirr dürtmek kovumak yuğālū <arapça> ve dağı ısırmak ' azzu gibi yuğālū <arapça> ez-zerirū bi-fethatin şümme kesratin yanmak ve yıldurmak yuğālū <arapça>
21. <arapça> ez-zürzürü bi-zammi'z-zā'eyni şıgırcık kuşu ez-zerzeratū bi-vezni'z-zelzeleti şıgırcık kuşu ötmek yuğālū <arapça> zürāretū bi'z-zammi ve't-tahfifi ebū hācib ez-zer' u bi'l-fethi ekin ve'l-cem' u zürū' un bi-zammeteyni
22. ve yire tohum saçmak ve ekin ekmek yuğālū <arapça> ve dağı zer' ekin bitirmek inbāt gibi yuğālū <arapça> ve minhü kavluhü te' a. <arapça>
23. ve dağı ekin ekmekçün yir ağıdarmak yuğālū <arapça> ve oğlanı allāhü te' a. kuvvetlendirüb ve büyüdüb hayra yarar eylemek yuğālū <arapça> ez-zirā' atū bi'l-kesri ekincilik ez-zir' u
24. bi-kesri'r-rā'i ekin ekici ve'l-cem' u zürā' bi'z-zammi ve't-teşdidi ve zer' atün bi'l-fethi ez-zerrā' ü bi'z-zammi şümme't-teşdidi ekinci ez-zerku bi'l-fethi tiz tiz yürümek isrā' gibi yuğālū <arapça> bi-fethatin şümme zammetin ve müsri' atün
25. ez-zerāfetü bi'l-fethi ve teşdidi'l-fā'i ve tahfifihā nāsdan bir cemā' at ve'l-cem' u ez-zerāfāt ve'z-zürāfetü bi-fethi'z-zāyi ve zammihā muğaffefeti'l-fā'i zürnāpā didükleri canavardur ki fāriside aña iştirāken kāvpeleng dirler boynu deve
26. boyun gibi uzun olur ve ayakları şıgır ayağı gibi olur ve gevdesi kaplan gibi alaca olur ba' zılar eydür bunuñ aşı budur ki kaplan didükleri canavar vahşi deveye qarışur dağı bundan bir veled toğar eger erkek
27. toğarsa yaban şıgırına qarılar bundan toğan veled zürāfa olur ve eger dişi toğarsa buña yaban şıgırınıñ boğası qarılar bundan toğan zürāfa olmaz zira zürāfa didüğümüz erkegi dişisine qarılmak

28. olmaz çeş diyârında bu meşhûrdur kezâ fi havâşi muḳaddimeti'l-edeḳ naḳlen
 ʿani'l-câhîz ez-zerfû bi-fethateyni yara oñduḳdan ōñra yine armaḳ yuḳâlû
 <arapça> ez-zerfetû bi'z-zammi
29. göz göklügi ez-zerâḳu bi-fethateyni göz gök olmaḳ yuḳâlû <arapça> ez-zerḳâ'ü
 bi-vezni'l-ḥamrâ'e gögi göz ve gözi gök ʿavrat ez-zürḳamû bi-zammi'z-zâyi

222-b

01. ve'l-ḳâfi ḳatı gök nesne ōedîdü'z-zerḳi gibi ve daḳı gözi gök ʿavrat ve'l-mîmü
 zâyidetün ez-zerḳu bi'z-zammi ... diyârında bir ḳaç depelerün adıdır ki ezraḳun
 cemʿidür aşılda ve daḳı süñi
02. demürlerine zerḳun dirler rengi gök olduḳün ez-zerḳu bi'l-fethi ḳuş terslemek
 ve daḳı bir kimse bir kimseden yaña gözün döndürüb aḳın gözükdürmek yuḳâlû
 <arapça>
03. <arapça> ve daḳı bir kimsei mızrâlık didükleri ḳıṣraḳ süñi ile atmaḳ veya
 dürtmek yuḳâlû <arapça> ve daḳı havudın
04. girüye atmaḳ yuḳâlû <arapça> ez-zernûḳu bi-zammi'z-zâyi ve'n-nûni küçürek
 ırmaḳ nehrün ōaḳîrün gibi ez-zürnûḳâni bi-zammi'z-zâyi ve'n-nûni ʿalâ lafzi
05. 't-teſniyeti taſdan veya ağacdân iki direkdür ki ḳuyı kenârına dikerler veya iki
 dîvâra ve ḳuyı kenârına yaparlar daḳı üzerine çarḳını ḳorlar ez-zürraḳu bi-
 zammi'z-zâyi ve fethi'r-râ'î'l-müşeddedeti aḳ
06. toḳan bâziyyün ebyaḳu gibi ve'l-cemʿu ez-zerâdîḳu ez-zerîḳâ'ü aſ özine ve
 cebrine dirler ki aſun üzerine gelür ez-zernaḳatü bi-vezni'd-daḳraceti zernûḳla ōu
 çekmek es-saḳyü bi'z-zernûḳi maʿnâsına ez-zürmâniḳu
07. bi-zammi'z-zâyi ve kesri'n-nûni yünnden üst ḳaftâni cübbetü ōüfin gibi ve fi'l-
 ḳadîſ <arapça> ez-zeremü bi-fethateyni bir kimsenün sidigi
08. durmaḳ ve kesilmek ve daḳı her nesne aḳıdıvirürken durmaḳ ve kesilmek ve
 gerü dönmeḳ yuḳâlû <arapça> ve it necis kesilüb dübüründen çıḳmamaḳ yuḳâlû
 <arapça>
09. <arapça> ez-zermü bi-fethatin ōümme zammetin sidigi duran kimesne ve içi
 ḳabîz olub yaramazı çıḳmayan it
10. ve eli tar faḳîr kiſi ve nâkes kiſi baḳîl gibi kemâ yuḳâlû <arapça> ez-zerdemetü
 bi-vezni'd-daḳraceti bir kimsenün boḳazın ōıḳmaḳ ve boḳmaḳ yuḳâlû <arapça>

11. ey ‘aşrun halkatün ez-zercünü bi-fethatin ve zammi'l-cîmi süci hamr gibi ve ‘inde'l-ba‘z üzümlü ağacı şecerü'l-‘inebi gibi ve ‘inde'l-ba‘z üzümlü ağacının taze budaqları kazabânü'l-kürm gibi ve ‘inde
12. 'l-ba‘z fârisîden ‘arabî kılınmışdır altun rengine dirler ve ‘inde'l-ba‘z kıvılcık boya şıbgün aħmerü gibi ve'l-cem‘u ez-zerâcînü ez-zürifinü bi-zammi'z-zâyi ve kesrihâ ve bi-kesri'l-fâ‘i fihimâ kapu halkası halkatü
13. 'l-bâbi gibi ez-zerfenetü bi-vezni'd-daħraceti bir nesneye halka daħmak ez-zirâbetü bi'l-kesri ‘ayblamak ve ‘inde'l-ba‘z bir kimse nesne şaymayub ve işledügi işi begenmemek yukâlü <arapça>
14. <arapça> faşlü'z-zâyi ve't-tâ‘i ve mâ yüşellişühümâ ez-zattu bi'z-zammi ve't-teşdîdi hindden bir şınıfdur haylün
15. mine'l-hindi gibi ism-i cem‘ idür rüm gibi vâhidi za‘ıyyün gelür bi'z-zammi ve teşdîdi't-tâ‘i ve'l-yâ‘i ve şevbü za‘ıyyin didükleri biz bunlara nisbet olunur faşlü'z-zâyi ve'l-‘ayni
16. ve mâ yüşellişühümâ ez-zebbü bi'l-fethi yetivirmek ve atıvirmek yetişmek tedâfu‘ gibi yukâlü <arapça> ve yukâlü <arapça>
17. <arapça> ez-zu‘ abetün bi'z-zammi ve'l-fethi mâldan bir bölük kıt‘atün mine'l-mâli gibi ez-za‘arü bi-fethateyni bir nesnenün başının kılı az olmak ve kuşun yilegi az olmak kıllatü's-şâ‘ri
18. ve kıllatü'r-rîşi ma‘nâsına <arapça> ez-zer‘ârratü bi-fethi'z-zâyi ve teşdîdi'r-râyi bir kimsenün huyı yaramaz olmak şerâsetü'l-hulki gibi bundan fi‘l müştak
19. olmaz ez-ze‘âratü bi'l-fethi ve't-taħfifi mişlühâ yukâlü <arapça> ez-za‘irü bi-fethatin şümme kesratin ve'z-zu‘rürü bi-zammi'z-zâyi ve'r-râyi'l-ülâ huy çirkin kimesne seyri‘ün gibi ve daħı
20. za‘rürün bir dürlü yemişdür ki kıvılcık ve şarısı olur ve topuk berk çekirdegi olur ki ebecü dirler ve fârisîde ezdefü dirler kezâ fi'l-mağribi ez-za‘ferânü bi-fethi'z-zâyi ve sükûni'l-‘ayni ve zammi
21. 'l-fâ‘i ve fethihâ bir meşhür çiçektür cem‘i ze‘âfirü gelür ez-za‘feratü bi-vezni'd-daħraceti za‘ferânla nesne boyamak yukâlü <arapça> ez-za‘za‘atü bi-vezni'z-zelzeleti
22. depretmek ve kıvılcıktaħmak taħrik gibi yukâlü <arapça> ez-za‘za‘ânü bi-fethi'r-râ‘eyni fihimâ ez-ze‘âzi‘u bi-fethi'l-ülâ ve kesri's-şâniyeti nesnelere deprecici ve kıvılcıktaħcı nesne

23. yuḡālū <arapça> ez-za' fū bi'l-fethi bir kimesne yirinden kımıldanmayub tızcek öldürmek yuḡālū <arapça> ez-zü' āfū
24. bi'z-żammi ve't-taḡfifi bir nesne tız öldürücü nesne yuḡālū <arapça> ez-zi' nefetü bi-kesri'z-zāyi ve'n-nūni kışa nesne ḡaṣīr gibi ve ṣaḡtiyānuñ kenārları ve
25. bacaḡları ve'l-cem' u ez-ze' ānifū bi'l-fethi kemā yuḡālū <arapça> ez-ze' ānifū eṡrāfū'l-edīmi ve ekāri' uhu ez-za' ḡu bi'l-fethi ḡayḡırmaḡ ve ḡaḡırmaḡ ṣayḡatün gibi yuḡālū <arapça> ez-za' ḡu
26. bi-fethateyni sevinirken ḡoḡmaḡ yuḡālū <arapça> ez-za' iḡu sevinirken ḡorḡan kimesne ez-zu' āḡu bi'z-żammi ve't-taḡfifi ṡuzlu nesne yuḡālū <arapça>
27. <arapça> ez-za' ḡūḡu bi-żammi'z-zāyi ve'l-ḡāfi ḡuyı ḡirkin kiṣi seyyi'ül-ḡulḡi gibi ve'l-cem' u ez-ze' āḡiḡu ez-zu' kūḡu bi-żammi'z-zāyi ve'l-kāfi boyı kışa yaramaz kiṣi ḡaṣīrün le'īmün gibi ve daḡı semīz deve
28. ve'l-cem' u ze' ākīḡu ve ze' ākūḡu ez-ze' alū bi-fethateyni sevinmek neṣāt gibi ve bābūḡu ṡarabe ez-za' ilū bi-fethatin ṡümme kesratin sevinici kimesne neṣīt gibi ez-za' yelū bi-vezni'l-ca' fera ' aḡılsuz kimesne yuḡālū <arapça>
29. <arapça> ve daḡı ṣol oḡlana dirler ki yedüḡi ṡa' ām kendüye yaramaya daḡı ḡarnı büyüye ve boynı incele ez-za' mü bi-ḡarekāti'z-zāyi söylemek ḡavil gibi

223-a

01. ve ṣanu ṣanmaḡ yuḡālū <arapça> ez-za' mü ve'z-ze' āmetü bi'l-fethi fihimā kefil olmaḡ ve żamān olmaḡ yuḡālū <arapça> ve daḡı ze' āmet
02. ululuḡa dirler siyādetün gibi ez-ze' amū bi-fethateyni ummaḡ tama' a gibi yuḡālū <arapça> ez-zu' ūmū bi-żammeteyni yorulmaḡ ve ' ācizliḡ <arapça> gibi ez-za' ūmū bi-fethatin ṡümme żammetin ṣol deve ve ṣol ḡoyundur ki etlü ve yaḡlu mı
03. ola ve yaḡsuz mı ola diyü ṣekk olunur daḡı al urular görürler kemā yuḡālū <arapça> ez-za' imū bi-fethatin ṡümme kesratin żamānün kefil gibi
04. ve ḡavmūñ ulusı seyyid gibi faṣlū'z-zāyi ve'l-ḡayni ve mā yüṣelliṣühümā ez-zaḡanū bi-fethateyni ḡuṣ yavrusinuñ yilkinmek ucundaḡı ve üzerindeki ṣaruca ḡılcuḡazlar olur ez-zuḡbū bi'z-żammi yilıklarınūñ üzerlerinde
05. ṣaruca ḡıllar olan ḡuṣ yavruları ez-za' rabū bi-vezni'l-ca' fera ḡoḡ ṣu mā'ün keṣīrün gibi ve ḡoḡ sidik bevlün keṣīrün gibi ez-zaḡadū bi'l-fethi deve ḡatı kūkremek yuḡālū <arapça> ve daḡı yayıḡ

06. tulumunuñ boğazın şıkub yağın çıkarmak yuğālū <arapça> ve dağı bir kimsenüñ boğazın şıkmağ ve boğmak yuğālū <arapça>
07. ez-zeğīdū bi-fethatin şümme kesratin yayığ tulumunuñ boğazın şıkmağla ağzından çıkan yağ ez-zü' züğüyyetü 'acemden bir tayıfe luğatine ve diline dirler kemā kīle <arapça> ez-zağfü bi'l-fethi bir kimse
08. sözinde artuğ söylemek yuğālū <arapça> ez-zağafetü bi-fethateyni ve sükūni'l-ğayni eyzan yumşaq zırh ve çevşen dir'un leyyinün gibi ve 'inde'l-ba'z gin zırh dir'un vāsi'atün
09. gibi ve'l-cem'u zeğafü bi-fethateyni ve sükūni'l-ğayni eyzan ez-zuğletü bi'z-zammi sidikden ve ğayriden bir bölük ve bir şıçrayım ve bir yudum şu kemā yuğālū <arapça>
10. ey kıt'aten kıt'aten ez-zuğlülü bi-zammi'z-zāyi ve'l-lāmi gevdesine yiyni kişi racülün hafifün gibi ve dağı küçücük oğlancık tıflün gibi faşlü'z-zāyi ve'l-fā'i ve mā yüshellişühümā ez-ziftü bi'l-kesri ma'rūf kır gibi ez-zifrü
11. bi'l-kesri yük haml gibi ve'l-cem'u ezfārū bi'l-cem'i ve dağı müşk kırba gibi ez-zefrü bi'l-fethi yük yükletmek haml gibi yuğālū <arapça> ez-zāfiretü bi-kesri'l-fā'i arkasına kırba götüren ğardaş ve'l-cem'u zevāfirü ve dağı zāfiretün
12. kişinüñ yardımcıları ve muşāhibleri ve ğavm ğabīlesi kemā yuğālū <arapça> ve dağı bir kimsenüñ yirine durub maşlahatın yitirenler yuğālū <arapça>
13. <arapça> ve dağı oğ yiliginüñ altına dirler kemā yuğālū <arapça> ve 'inde'l-ba'z oğun üç bölüğinden ilk bölüğünden aşığaya dirler tā termene varınca kemā
14. yuğālū <arapça> ez-zefratü bi'l-fethi eşek ağırmağ isteyicek şulıgın aşığa virüb için çekmek ma'nāsına isimdür ve'l-cem'u zefrānū ve az olur ki zārüretü's-şi'r için fāyi sākin
15. dağı iderler ez-züfratü bi'z-zammi atuñ ortasına dirler vasa'u'l-feres gibi ez-züfrü bi-zammetin şümme fethatin uluya dirler seyyid gibi ez-zefirü bi-fethatin şümme kesratin lemek ve şolmağ enin gibi ve dağı eşek avāzınuñ öñi evvelü şavti'l-ħimār
16. ma'nāsına ya'nī eşek ağırmağ isteyicek şulıgın aşığa alınub için çekilmek yuğālū <arapça> ez-ziffü bi'l-kesri ve't-teşdīdi devekušunuñ
17. ve ğayri ğuşuñ yileginüñ ufağları ve'l-cem'u züfünün bi-zammeteyni ez-zenefü bi-fethateyni ğuşuñ ufağ yilekleri şaklamak kemā yuğālū <arapça> ez-zeffü

18. bi'l-fethi ve't-teşdidi ve'z-zifāfū bi'l-kesri gelini güveyiye iletmek ve göndermek
yuḳālū <arapça> ez-zefifū bi-fethatin şümme kesratin tîz nesne serî' un gibi ve
tîz
19. tîz yürümek isrâ' gibi yuḳālū <arapça> ve daḥı yil
20. yap yap esmek lâkin çok esmemek yuḳālū <arapça> ez-zefzefetū bi-vezni'z-
zelzeleti yilüñ ağaca doḳanmaḳdan egildisi ve kaçıldıı
21. kemā yuḳālū <arapça> ez-zefzefū bi-fethi'z-zā'eyni ve'z-zefzāfetū bi'l-fethi şol
yildür ki esicek avāz urur ve kıcıldar ez-zefku bi'l-fethi ḳalkmaḳ ve şıçramaḳ
rakş gibi yuḳālū
22. <arapça> ez-zefeyānū bi-fethateyni yil ḳatı esmek ve yil bir nesnei yirinden
ırmaḳ ve atmaḳ yuḳālū <arapça>
23. <arapça> ve oḳı tîz şalivirici yay yuḳālū <arapça> ez-zefyū bi'l-fethi ve sükūni'l-
fā'î deve ḳuşı ḳanadların açmaḳ ve yaymaḳ yuḳālū <arapça> ve daḥı
24. alḳım şalḳım didükleri nesne ıraḳdan bir nesne yuḳaru ḳaldurmaḳ ve yüce
göstermek yuḳālū <arapça> faşlü'z-zāyi ve'l-ḳāfi ve mā yüsellişühümā ez-zaḳbü
bi'l-fethi ḳoymaḳ idḥāl gibi
25. yuḳālū <arapça> ez-zaḳabū bi-fethateyni ve bi-zammeteyni eyzan tar nesne
ḳayyık gibi ez-zaḳ' u bi'l-fethi eşek ḳatı osurmaḳ şiddetü dırṫū'l-ḥimāri gibi ve
bābühü ḳaṫ' a ez-zikku bi'l-kesri ve't-teşdidi tulum ve'l-cem' u fi'l-ḳilleti
26. ezḳāḳū ve fi'l-keşreti zikākun bi'l-kesri ve zükḳānün bi-zammi'z-zāyi ve
teşdidi'l-ḳāfi ez-zükāḳū bi'z-zammi ve't-taḥfifi küçürek ve taracık soḳaḳ gerekse
geçer soḳaḳ olsun gerekse geçmez olsun müzekker ve mü'enneş isti' māl olunur
27. ve'l-cem' u ezikḳatün bi-fethatin şümme kesratin şümme teşdidin ve zükḳānū bi-
zammetin şümme teşdidin ez-zaḳku bi'l-fethi ve't-teşdidi ḳuş yavrusına aḳzıyla
bek yedürmek yuḳālū <arapça> ez-zaḳzaḳatū bi-fethi'z-zā'eyni
28. oḳlancık ḳalkınmaḳ ve şıçratmaḳ terkîşu't-ıflı gibi ez-zaḳḳümü bi-fethi'z-zāyi ve
zammi'l-ḳāfi'l-müşeddedeti ḳuru ḥurmayla tereyaḳından düzerler bir ṫa'āmdur
ve cehhenemde bir ağacuñ yemişidür ez-zaḳmū bi'l-fethi
29. zaḳḳüm yimek kemā yuḳālū <arapça> ez-zeḳnū bi'l-fethi yük yüklenmek yuḳālū
<arapça> ez-zaḳvū ve'z-zaḳyū bi'l-fethi ve sükūni'l-ḳāfi fihimā ve'z-zükā'ü bi'z-
zammi ve'l-meddi çağırmaḳ

223-b

01. ıgırmađ ve aykırmađ seyāh gibi yuđālū <arapça> ez-zekiyetū bi'l-fethi bir kerre ıgırmađ ve ađırmađ Őayhatūn gibi ez-zākiyyū
02. bi-kesri'l-kāfi hey ũnnūci ve ıgırıcı ve dađı oruz dīk gibi ve'l-cem' u ez-zevākiyyū kemā yuđālū <arapça> faŐlū'z-zā' i ve'l-kāfi ve mā yūŐelliŐhūmā ez-zekātū bi-zammetin Őümme fethatin ađçesi çođ ғанi ve ađçenūñ
03. eyūsin ve yatlusın gōrici ve ađe tiz virici kimesne yuđālū <arapça> ez-zekā bi'l-fethi ve sūkūni'l-kāfi mehmūzū'l-lāmi ađe tiz gōrmek ve tiz virmek
04. yuđālū <arapça> ve dađı deve kōŐegini ayakları atına atmađ ve birađmađ yuđālū <arapça> ez-zūkā' ũ bi'z-zammi ve'l-meddi ađçenūñ
05. eyūsin ve yatlusını tiz gōrici ve ađe tiz virici 'ācilū'n-nađdi gibi ez-zektū bi'l-fethi olurmađ yuđālū <arapça> ez-zūkratū bi'z-zammi bir kūerek tulumdur ki Őarāb oyarlar ve'l-cem' u zūkerūn
06. bi-zammin Őümme fethatin zekeriyyā fihi ŐelāŐū luđātın el-meddū ve'l-aŐru ve azfū'l-elifi <arapça> ez-zūkā zikā bi-zammi
07. 'z-zāyi'l-ūlā ve kesri'Ő-sāniyeti çirkin ve yatlu kimesne abihūn alilūn gibi ez-zekikū bi-fethatin Őümme kesratin adımlarınıñ arası birbirine yađın iderek yū <silik> yuđālū <arapça>
08. ũzrine uyruđın ve bir anadın sūpūrūk dolanmađ yuđālū <arapça> ez-zūkāmū bi'z-zammi ve't-tađfifi omađı diye
09. marāz ve omađı olmađ ez-zūkmetū omađı olmađ yuđālū <arapça> ve dađı bir kiŐinūñ Őoñra <silik> yuđālū <arapça>
10. <arapça> ez-zeknū bi-fethatin zeyreklik itmek fetānet gibi yuđālū <arapça> ve dađı bir nesnei zann itmek ve gūmān itmek yuđālū <arapça>
11. bi-fethatin Őümme kesratin ez-zekā' ũ bi'l-fethi ve'l-meddi ve't-tađfifi ve'z-zūkūvvū bi-zammetin ve teŐdidi'v-vāvi aru ve pāk olmađ yuđālū <arapça> ve
12. dađı zekā ekin ũzmeđ ve arıtmađ ve Őalāha gelmek yuđālū <arapça> ez-zūr' u bezegū bi'z-zammi zūkā' en ey <arapça> ve dađı zūkā' ũn bir nesne bir kimseye yarar ve lāyık olmađ yuđālū <arapça>
13. <arapça> ve dađı zūkūvvūn bi-zammetin ve teŐdidi'l-vāvi bir kimse vāfirliğinde ve bolluđda olmađ yuđālū <arapça> ez-zekātū bi-fethi'z-zāyi ve'l-kāfi ve bi'l-elifi ba' de'l-kāfi ve elifi

14. 'l-mektūbeti bi-şūreti'l-vāvi babalar mällarından faķırlere çıkarub virdükleri miķdāra dirler ve daķı tezkiye ma' nāsına da isti' māl olunur ki zekāt virmege dirler ve minhü ķavlühü te' a. <arapça>
15. <arapça> kezā fi'l-mağribi ez-zākī bi-kesri'l-kāfi ve sükūni'l-yā'i ve'z-zekiyyü bi-fethatin şümme kesratin şümme teşdidin aru ve pāk kimesne **vaz** olur ki 'örfde zekī diyü zeyrege dirler mü'enneşleri zākiyetün ve zākiyyetün gelür yuķālū
16. nefşün zākiyetün ve zākiyyetün t̄ahiretün ma' nāsına faşlü'z-zāyi ve'l-lāmi ve mā yüşellişühümā ez-zülābiyyetü bi-zammi'z-zāyi ve teşdidi'l-yā'i zülbiye ģalvā ve'l-cem' u'z-zülābā ez-zelcü bi-fethatin ve sükūni'l-lāmi eyzan t̄ayanıcaķ ve
17. şıyrınacaķ mekānün zeleķun gibi ez-zelcü bi'l-fethi ve sükūni'l-lāmi ve'z-zelıcı bi-fethatin şümme kesratin yed üzerinde yeyni olub t̄ayanmaķ yuķālū <arapça>
18. <arapça> ez-zālicü bi-kesri'l-lāmi yeyni oķ ki yaydan t̄ayanub tiz çıķa ez-zelaģlaģatü bi-fethi'z-zāyi ve'l-lāmeyni ve sükūni'l-hā'i'l-ülā dibi yaķin yaşşı çanaķ ve'l-cem' u zelaģlaģātün ez-zelcü bi'l-fethi
19. şol yaş ve t̄ayancaķ yirdür ki andan ayaķ t̄ayanur ve şıyranur yuķālū <arapça> ve daķı t̄ayanacaķ olmaķ ve
20. t̄ayanmaķ yuķālū <arapça> ez-zelūģü bi-fethatin şümme zammetin kenāri t̄ayanacaķ kuyı ki üzerine t̄uran kimesnenüñ ayaģı t̄ayanır ez-zülģatü bi-zammi'z-zāyi ve fethi'l-lāmi'l-müşeddedeti
21. bir t̄ayanıcaķ ve şıyrınacaķ iniş yirdür ki andan oģlancıķlar şıyranurlar zaģlūfetün gibi ez-zelģu bi-fethatin yarıķlardır ki ayaģuñ üstinde ve altında olur ve el arķasında daķı ve olur ve daķı ayaģuñ
22. üsti ve altı yarıлмаķ yuķālū <arapça> ve daķı yara azmaķ ve yaramaz olmaķ yuķālū <arapça>
23. <arapça> ez-zelfü bi'l-fethi ilerü geçmek teķaddüm gibi ez-zelfetü bi-fethatin gölcük ve çuķur yir ki içine yaģmur şuyı t̄olmuş ola muşanna' atün mümteli'etün gibi ve'l-cem' u zelefün bi-fethateyni eyzan ez-zelfetü ve'z-zülfā bi-zammi'z-zāyi
24. fihimā ve fethi'l-fā'i fi's-şāniyeti yaķinlık ķurbetün gibi ve menziletün ve minhü ķavlühü te' a.
25. zülfetün zamm-i zāyile gice evvelinden bir bölüğe dirler t̄ā'ifetün min evveli'l-leyli ma' nāsına ve'l-cem' u zülefün bi-zammetin şümme fethatin ve zülefātün bi-zammetin ez-zelķu bi-fethi t̄ayanıcaķ ve şıyrınacaķ yir ki üzerinde hiç sine olmaz

26. yuḡālū <arapça> ve daḡı ayaklar ṭayanmaḡ yuḡālū <arapça> ve daḡı zeleḡa ṭavaruñ ardına ve girisine ve ucasına dirler ‘acüzün gibi ez-zellāḡatü bi'l-fetḡi ve
27. teṣḡīdi'l-lāmi ṭayancaḡ yir ki üzerinde ayak durmaya ṭayana ez-zelḡu bi-fetḡi baṣ tıraṣ itmek yuḡālū <arapça> ez-zeliḡu bi-fetḡatin ṣümme kesratin ez-zümeliḡu ve'z-zümmeliḡu bi-ḡammetin ṣümme fetḡatin
28. ṣümme kesratin fiḡimā ma‘a taḡfi'fī'l-mīmi'z-zāyideti ve teṣḡīdihā ve'z-zemāliḡu bi-ḡammi'z-zāyi ve kesri'l-lāmi ve taḡfi'fī'l-mīmi ṣol kimesnedür ki ‘avratına cimā‘ itmezden öñ menisini inzāl ide kemā yuḡālū <arapça>
29. <arapça> ez-züliḡu bi-ḡammi'z-zāyi ve fetḡi'l-lāmi'l-müṣḡeddedeti ve süḡüni'l-yā‘i ṣeftālū didükleri yemiṣden bir nev‘ idür ki üzerinde tüy olmaz fāriside ṣifet rengüne dirler ez-zelleḡatü

224-a

01. bi'l-fetḡi ve't-teṣḡīdi ve'z-zelelü bi-fetḡateyni ve'z-zelilü bi-fetḡatin ṣümme kesratin ve'z-zillilā bi-kesrateyni ve teṣḡīdi'l-lāmi'l-ülā ve fetḡi'ṣ-ṣāniyeti yürürken balçıkda ayak ṭayanmaḡ ve söylerken dil ṭayanmaḡ ve yañılmaḡ
02. yuḡālū <arapça> ve daḡı zelelün fetḡateynile ṭayarancaḡ yir zeleḡa gibi ve daḡı zelelün bir kimsenüñ uyuluḡlarınıñ eti az olmaḡ ve uca yeyni
03. olmaḡ yuḡālū <arapça> zāletün nevāleye dirler mu‘arrebdür ez-züllü bi'z-ḡammi ve't-teṣḡīdi ṭayranacaḡ yir zelelün gibi ez-zülülü bi-ḡammeteyni
04. dartuda eksik olmaḡ ve eksiklik yuḡālū <arapça> ez-zällü bi-teṣḡīdi'l-lāmi dartuda eksik aḡḡe ez-zellā‘ü bi'l-fetḡi ve'l-meddi ve teṣḡīdi'l-lāmi uyuluḡlarınıñ
05. eti az ve ucası küçürek ‘avrat reṣḡā‘ü gibi ez-zelzeletü bi-fetḡi'r-rā‘eyni ve'z-zilzälü bi'l-kesri allāhü te‘a. yiri ḡımıldatmaḡ ve deprendirmek yuḡālū <arapça> ez-zülzälü bi'l-fetḡi
06. depretmek ma‘nāsına isimdür maṣdar degüldür ez-zelāzilü bi-fetḡi'z-zāyi'l-ülā ve kesri'ṣ-ṣāniyeti düṣvār işler ṣedāyid gibi cem‘ idür ez-zelezilü bi-fetḡateyni ṣümme kesrati'z-zāyi ev esbābı ve metā‘ı eṣāṣ ve metā‘ gibi ez-zülälü
07. bi'z-ḡammi ve't-taḡfi'fī ṭatlu ṣu mā‘ün ‘azbün gibi ez-zilliyetü bi-kesrateyni ve teṣḡīdi'l-lāmi ve'l-yā‘i zilvün didükleri nesne yire düṣerler ve'l-cem‘u ez-zelāliyyü bi'l-fetḡi ve taḡfi'fī'l-lāmi ve teṣḡīdi'l-yā‘i ez-zelümetü bi'l-fetḡi ve'z-ḡammi

08. ve bi-zammetin şümme fetḥatin ve bi-fetḥateyni eyẓan kişinüñ boyına ve boşuñına dirler ḳaddün gibi yuḳälü <arapça> ve ʿ inde'l-baʿ z ḥaḳḳ maʿ nāsınadur nekire de istiʿ māl olunur ḳulda ve ḳardaşda
09. beraber istiʿ māl olunur yuḳälü <arapça> ve daḥı tāsuz da istiʿ māl olunur yuḳälü <arapça> ez-zülemü bi-zammetin şümme fetḥatin ve bi-fetḥateyni eyẓan yileksuz ve temrensüz
10. oḳ ḳadḥun gibi ve'l-cemʿ u ezlāmü bi'l-fetḥi ve daḥı ezlāmü diyü şol oḳlara dirler ki zamān-ı cāhiliyyetde ʿ arab kāfirleri bu oḳlar ile nesne bulaşırlar idi ve daḥı bu oḳlaruñ baʿ zınuñ üzerine āmir lafzın
11. yazarlardı ve baʿ zınuñ üzerine nāhı lafzın yazarlardı daḥı bu cümlei bir ḳabuñ içine ḳoyarlardı daḥı ḳaçan ki bir kişi sefere gitmek istese veya ğayri iş işlemek istese elini ol ḳabuñ içine şoḳar
12. bir oḳ ḳıḳardı ḳaçan ki üzerine āmir lafzı yazılan oḳ ḳıḳsa ol sefere gider ve ol işi işlerdi ve ḳaçan ki üzerine nāhı lafzı yazılan oḳ ḳıḳsa ol sefere gitmezdi ve ol işi işlemezdi
13. kezā fi'l-maġribi ez-zülmetü bi'z-zammi ḳetükden küçürek bir bozca canavarcukdur ki ḳuyruġı olmaz olur da sākin olur vebiretün gibi ve'l-cemʿ u üzilmün bi-zammetin şümme kesratin ve ezlāmün ez-zelmetü bi-fetḥatin keçinüñ boġazı altında olur bir bonçuḳdur
14. küpeye beñzer iki çatal olur ez-zelmā ʿü bi-vezni'l-ḥamrā ʿe boġazı altı bonçaḳlı dişi kiçi ez-zelmü bi-fetḥatin şıġıruñ tırnaḳı ardında olur bir nesnecükdür zenemün gibi ez-zelīmü bi-fetḥatin şümme kesratin şol yilik ve terman taḳılmadıḳ
15. o ḳadar ki boyı eyü ve ince ve işi ḥüb ola ez-zelḳümü ke'l-ḥulḳümü veznen ve maʿ nen faşlü'z-zāyi ve'l-mīmi ve mā yüşellişühümā ez-zemānetü bi'l-fetḥi diklenmek ve bir kimse ağır ve dülek olmaḳ vaḳārun gibi yuḳälü <arapça>
16. <arapça> ez-zemīyetü bi-fetḥatin şümme kesratin ve eġlenmiş ve ağır ve dülek vaḳārulu kimesne vaḳūr gibi ez-zemmiyyetü bi-kesrateyni ve teşdīdi'l-mīmi ziyāde ağır ve dülek kişi er-remcü
17. bi'l-fetḥi ḳab ḳoldurmaḳ yuḳälü <arapça> ve daḥı izinsüz bir kimesnenüñ üzerine girmek kezā fi'l-mirḳāti ez-zemcü bi-fetḥatin ḳaḳımaḳ ğaẓab gibi yuḳälü <arapça> ez-zümeccü bi-zammeti

18. 'z-zāyi ve fethi'l-mīmi'l-müşeddedeti bir kuşdur ki fārisīde aña da berezerān dirler ez-zimeciyyü bi-kesrateyni ve fethi'l-cīmi'l-müşeddedeti kuş kuyruğunuñ dibi aşıl zenebü't-ṭāyir gibi ez-zümmeḥu bi-ḡammi'z-zāyi ve fethi'l-mīmi
19. 'l-müşeddedeti yaramaz kişi le'īm gibi ve 'inde'l-ba'z kışa boylu yirilmiş kişi kaşirün zemīmün gibi ez-zemḥu bi'l-fethi bir kimse burnunu yukarı ufatdurub ululanmaḡ yukālū <arapça>
20. <arapça> ez-zümmāverü bi-ḡammi'z-zāyi ve teşdīdi'l-mīmi ve fethi'l-vāvi ve sükūni'r-rā'i nevāle ve zelle kezā fi'l-maḡribi ve 'inde'l-ba'z ufaḡ dutulmuş doğranmış daḡı bir bazu ḡavırma bişirilmiş
21. ete dirler kezā fi'l-muḡtāri ve ba'zı luḡatde ḡalīfe loḡması didükleri ṭa'āmdur dimiş ez-zümürüdü bi-ḡammātin ve bi-teşdīdi'r-rā'i ve bi'z-zāli'l-mu'cemeti zeberced dirler bir ma'rūf cevherdür ez-zümretü bi'z-ḡammi nāsdan
22. bir cemā'at ve'l-cem'u zümerün bi-ḡammetin şümme fethātin ez-zemerü bi-fethātin ḡılsuzlık ve mürüvvetsuzluk ya'nī erliksuzluk ve ādemīliḡsuzlık yukālū <arapça> ez-zemirü bi-fethātin şümme kesratin ḡılı az
23. ve ādemliḡi az kişi ḡalīlü's-ṣa'ri ve'l-mürü'eti gibi ez-zimārü bi'l-kesri deve kuşunuñ dişisinüñ ötmesi ve avāzı şavtü'n-ne'āmi gibi yukālū <arapça> ez-zemrü bi'l-fethi düdük ḡalmak
24. yukālū <arapça> ez-zeḡḡārü bi'l-fethi ve teşdīdi'l-mīmi düdük ḡalıcı er ez-zāmiretü bi-kesri'l-mīmi
25. düdük ḡalıcı 'avrat ez-zeḡḡāratü bi'l-fethi ve teşdīdi'l-mīmi orrospi 'avrat zāniyetün gibi ez-zemceretü bi-fethi'z-zāyi ve'r-rāyi ses ve avāz şavt gibi ve'l-cem'u zemācirü ve zemācirü ez-zemḡaratü bi-fethi'r-rāyi ve'r-rā'i şol türki
26. oḡ ki ince ve uzun ola ve daḡı orruspi 'avrat zāniyetün gibi ez-zemḡariyyü bi-fethi'z-zāyi ve'l-ḡā'i ve sükūni'l-mīmi ve teşdīdi'l-yā'i ḡanadları uzun erkek deve kuşu ez-zemherirü bi-fethi'z-zā'i ve'l-hā'i ve kesri'r-rā'i
27. şovuk ḡatı olmaḡ şiddetü'l-berd gibi ve daḡı luḡatinde aya dirler ḡamer gibi ez-zemheratü bi-vezni'd-daḡraceti bir kimsenüñ ḡaḡımaḡdan gözi ḡızarmaḡ yukālū <arapça> ez-zeme'atü
28. bi-fethateyni şıḡır tırnaḡı ardında olur bir artıcaḡ nesnedür kemā yukālū <arapça> ve daḡı üzüm ḡubuḡunuñ gözine veya şabuḡuna dirler ve'l-cem'u zeme'ātün ve zeme'un bi-fethateyni ve bunuñ cem'i zimā'un gelür bi'l-kesri ez-zeme'u bi-fethateyni yatlu ve kötü kişiler rezā'ilü'n-nāsi gibi

29. ve dağı k r kudan Şaşmağ yuğ l  <arapça> ez-zemel' n  bi-fethatin gi  yürümek ve egleni gitmek yuğ l  <arapça> ez-zem 'u bi'l-fethi ve't-tahfifi

224-b

01. ivmek ve tiz olmak s r' at ve 'acele gibi ez-ze'  m  bi-fethatin Ő mme zammetin ve'z-zemi' u bi-fethatin Ő mme kesratin tiz ve ivici kişi seric' ve 'acul gibi ve dağı ze'  m adimlarını biribirine yak n idub  k esi üzerine
02. segirten taŐŐana dirler ve dağı zemi' rey ve fikri ey  kimesneye dirler ceyyid r-re'yi ma'n sına ve'l-cem' u z 'me'  '  bi-vezni'l-' ulem  ez-zimikiyy  bi-kesrateyni ve fethi'l-k fi'l-muŐeddedeti kuŐuŐ kuyruği bitd gi yir
03. menbit  zenbi't-t yir gibi ez-zeml  bi'l-fethi nesne yükletmek yuğ l  <arapça> ez-z mmel  ve'z-z mmeyl  ve'z-z mm l  bi-zammi'z-z 'yi ve fethi'l-mimi'l-muŐeddedeti fiŐ-Őel Őeti ve s k ni'l-y 'i fiŐ-Ő ni k r kağ zeb n
04. kişi ceb n n za' if n gibi ez-z mmeylet  bi'z-zammi ve fethi'l-mimi'l-muŐeddedeti k r kağ zeb n 'avarta ceb n n za' if n gibi ez-z milet  Şol devedür ki m s fir anuŐ üzerine esb bın ve azığın ve tozuğın
05. y kled r ve'l-cem' u ez-zev mil  ve dağı Şol y k tayana ve dikene dirler ki anda h cilaruŐ azığları ola nağilden ve simitden ve h rm dan ve gayriden kem  yuğ l  <arapça>
06. <arapça> ve dağı z mil s zlaruŐ başında kiriş altında  oduğları nesneye dirler ez-zemil bi-fethatin Ő mme kesratin Şol artılaŐan kimesneye dirler ki ardına bindügi kimesneye ağırlığda beraber ola kem  yuğ l  <arapça>
07. <arapça> ez-zim m bi'l-kesri bir ipd r ki de
08. ki dem rine tağdığları demür halk ya veya ağaca bağlarlar dağı bu ip ucına deve yedicek ipi bağlarlar ve az olur ki ol yedicek ipe dağı dirler ve yular Şapına dağı dirler ve dağı
09. 'arablar ayağına geydikleri cimcime didükleri nesnenün orta barmağile yanındağı barmađuŐ arasında olan taşmasına dirler kem  yuğ l  <arapça>
10. <arapça> ez-zemm  bi'l-fethi ve't-teşdidi devenün başına ol didügimiz ipi tağmağ ve na' lına ol tamsı tağmağ yuğ l  <arapça> ez-zim m  ve dağı bir
11. kimesne nefsi Őehvetinden men' itmek yuğ l  <arapça> ve dağı burnunu yuğaru dönüb ululanmağ yuğ l  <arapça> ve dağı bir nesne yuğaru  aldurmağ yuğ l  <arapça>

12. <arapça> ez-zemzetü bi-fethi'z-zā'eyni gök gürlemek şavtü'r-ra'd gibi ve dağı mecūsiler ta'ām yirken ağızların ...
13. dağı söz söylemekleri yukālū <arapça> ez-zimzimetü bi-kesri'z-zā'eyni nāsdan bir cemā'at ez-zemzemü bi-fethi'z-zā'eyni mekkede bir kuyunuñ adıdur ez-zimzimü ve
14. ve'z-zimzīmü bi-kesri'z-zā'eyni fihimā yaşlı develer celletün gibi ez-zememü bi-fethateyni yakīn nesne ve tođru nesne yukālū <arapça> zümmün bi'z-zammi ve't-teşdīdi
15. bir mevzi'ün adıdur ez-zemenü bi-fethateyni ve'z-zamānū bi'l-fethi ve't-tahfīfi vaqtūñ azına ve çođına dirler ve'l-cem'u ezmānūn bi'l-fethi ve ezminetün bi-fethi'l-hemzeti ve kesri'l-mīmi ve üzmünün bi-zammi'l-hemzeti ve zammi'l-mīmi zātū'z-zümeyni bi-zammetin
16. şümme fethatin 'alā lafzi't-taşđir terāhiyü'l-vađti ma'nāsına ez-zemānū ve'z-zemānetü bi'l-fethi ve't-tahfīfi fihimā çok zamān bir yerde ğasta olub qalmaq ve maraza mübtelā olmaq ve kötürüm olmaq yukālū <arapça>
17. <arapça> ez-zeminü bi-fethatin şümme kesratin bir yerde çok zamān ğasta olub qalan kimesne ve kötürüm kemā kıle <arapça>
18. kezā fi'l-mađribi ve qāle fi's-şihāhi ez-zemānetü āfetün tekünü fi'l-ĥayvānāti zimmānūn bi'l-kesri ve teşdīdi'l-mīmi bekirden bir qābilenūñ babalarınıñ adıdur faşlü'z-zāyi ve'n-nūni ve mā yüşellişühümā ez-zenā bi'l-fethi
19. 'z-zāyi ve sükūni'n-nūni ve bi'l-hemzeti ba'de'n-nūni ve'z-zünū'ü bi-zammeteyni bi-vezni'd-duĥūli mehmüzü'l-lāmi yüksek yire çıqmaq şu'ūd gibi yukālū <arapça> ve dağı feth-i
20. zāyile bir nesneye yakīn olmaq yukālū <arapça> ve dağı zünū'ün bi-zammeteyni bir nesne kışalmaq ve kışa olmaq yukālū <arapça> ve dağı bir kimse bir kimseye
21. şıđınmaq yukālū <arapça> ve bir kimsenūñ işemesi gelmek ve sidigi dutulmaq yukālū <arapça> ez-zenā'ü bi'l-fethi ve'l-meddi ve't-tahfīfi kışa nesne qaşir gibi yukālū <arapça>
22. <arapça> ve dağı tar nesne zayyık gibi ve işemesi gelen kimesne ve sidigi dutulan kimesne ĥākinūn ve muĥtekinūn gibi ve fi'l-ĥadış <arapça> ez-zenicü bi'l-fethi ve'l-kesri
23. qara 'arablardan bir şınıfdur ism-i cem'idür vāhidi zenciyyün gelür bi'l-fethi ve'l-kesri ve teşdīdi'l-yā'i fihimā ve dağı cem'i zünücün gelür bi-zammeteyni ez-zinfilecetü bi-kesri'z-zāyi ve'l-fā'i ve fethi'l-lāmi ve zenfelicetü bi-fethi'z-zāyi

24. ve'l-fā'i ve kesri'l-lāmi çoban esbābın ve ālātın koyduğu torbaya beñzer bir torbadur fārisīde ' arabī olmışdur aşlı fārisīde zīnbīledür ez-zenaḥu bi-fethateyni bağı bir dürlü olub
25. korkmak yukālū <arapça> ez-zeniḥu bi-fethatin şümme kesratin koḫusu azmış bağ ez-zendū bi'l-fethi bilek kemüğine dirler 'azmü's-sā'idi gibi kezā fi'l-mağribi ve bilek kemüğine
26. aya ulaştığı yire dirler mevşilün tarafü'z-zirā'i fi'l-keff ma' nāsına zened daḥı ikidür birine kev' ün ve birine kersü' un dirler kezā fi's-şihāhi ve daḥı şol iki ağaç ki birbirine sürmekle od
27. çıkar anuñ üstinde dutdukları ağaca zened dirler ve altındağıme zenedetün dirler tāyile ki anuñ bir delügi olur bu dişisidür kaçan ki ikisi cem' olunsa zenedān dirler zenedānāni dirler
28. ve'l-cem' u zinād bi'l-kesri ve eznedün bi-fethi'l-hemzeti ve zammī'n-nūni ve eznedün bi'l-fethi ve yukālū <arapça> ez-zendenetü bi-fethi'z-zāyi ve'd-dāli neccārī köylerinden bir köyüñ adıdur
29. buña nisbet zendenīhi gelür kezā fi'l-mağribi ez-zenberiyetü bi-fethi'z-zāyi ve'l-bā'i ve bi-teşdidi'l-yā'i dürlü büyük yoğın kemigüñ adıdur ez-zünbürü bi-zammī'z-zāyi ve'l-bā'i ve'z-zinbārü bi'l-kesri eşek

225-a

01. arusı ki şoḫar zünbūr mü'enneş isti' māl olunur ve ikisinüñ bile cem' i zenābir gelür ve daḥı zünbūr bir büyük şıçana dirler cem' i zenābir gelür ve daḥı zünbūr ve zünebrun bi-zammī'z-zāyi ve'l-bā'i fihimā ' aḫıllu
02. ve zarīf söze tizcek cevāb virici kimesneye dirler yukālū <arapça> ez-zünnārü bi'z-zammī ve teşdidi'n-nūni bir dürlü kuşakdur ki naşrāniler kuşanurlar
03. bir niçe kat urulmuş ince ipleri bir yire cem' idüb bir niçe yirde yine yiriyir şarmışlar ve boğmışlardur ' ulemā bu maḫūle kuşağı müslim ḥüsn-i ihtiyāriyla kuşansa kāfir olur dimişler
04. zirā naşārā'ya maḫşüşdur ' alāmeti küfrdür dimişlerdür kezā fi's-seftāvī ve cem' i zenābir gelür bi't-taḫfifi ez-zenābirü bi'l-fethi ve kesri'n-nūni ve't-taḫfifi ufacık çakıl taşlarına dirler ve daḥı cūraşa yaḫın
05. yirde bir mevzi' üñ adıdur ez-zanbaḫu bi-fethi'z-zāyi ve'l-yā'i bir ma' ruf çiçek ve yāsemīn yağı ez-zenceratü bi-fethi'z-zāyi ve'r-rāyi baş barmağı orta barmağıñ üzerine şehādet barmağıyla kaḫımak ve ötdürmek

06. yuḳālū <arapça> ez-zincīrū bi-kesri'z-zāyi ve'l-cīmi zenceratūn ma' nāsına isimdür ez-zencāratū bi'l-fethi ve'l-kesri ḳalemi jenger ez-zindīḳu bi-kesri'z-zāyi ve'd-dāli ḥālīḳuñ
07. birliğine inanmayan ve āḥiret günine inanmayan ve ḥaṣre neşre inanmayub ādem oḒı ot gibi biter ot gibi biterd kimesne ism-i 'acemīdür bunuñ ma' nāsı 'āme didügi mülhid ve dehrī dimek
08. olur fārisīden ta' rīb olunmıṣdur aṣl-ı zendī idi dūnyā bāḳī olur bozulmaz dimek olur cem' i zenādiḳatūn gelür tā ḥazf olunan yādan 'ivaḳ olmuṣdur ez-zendeḳatū bi-fethi'z-zāyi ve'd-dāli
09. zindīḳ olmak ma' nāsına ismidür zinden ta' rīb olunmıṣdur ki zindīḳlar iḳün bir kitābuñ ismidür ez-zināḳu bi'l-kesri ṫavarūn ve insānuñ derisinūñ ḩeñe altına gelen yiri ve 'avretūñ boyuna daḳdıḳları
10. boḒmak ez-zenḳu bi-fethatin eg altın ez-zenḳu bi'l-fethi eg altına urmaḳ yuḳālū <arapça> ez-zenḳu bi'l-fethi ṫar soḳaḳ sekkün ḩayyiḳun gibi ez-zencebil bi-fethi'z-zāyi ve'l-cīmi hind
11. edviyelerinden bir meṣhūr devādur ve daḩı süciye dirler ḩamrun gibi ez-zenümetü bi'l-fethi ve'z-ḩammi ve bi-ḩammi ṣümme fethatin ve bi-fethateyni eyḩan bir kimsenūñ boyuna boṣuñuna dirler ḩadd gibi yuḳālū <arapça> ve 'inde
12. 'l-ba' z ḩaḳḩan ma' nāsınadır ez-zenemetü bi-fethateyni ve bi-ḩammin ṣümme fethatin eyḩan keḩinūñ ḩulaḒında olur bir küpeye beñzer nesnedür ve daḩı bir nesnedür ki devenūñ ḩulaḒından keserler daḩı ṣaḩırı ḩorlar küp gibi ez-zenimü bi-fethatin ṣümme
13. kesratin ḩulaḒı bonḩuḩlı erkek deve ez-zenimü bi-fethatin ṣümme kesratin ez-zenmā'ü bi-vezni'l-ḩamrā'e ḩulaḒı bonḩuḩlu diṣi deve ve diṣi keḩi ve daḩı zenimetün eyü ḩoyuna dirler kerīmetün gibi ve minhü'l-ḩadīṣ <arapça>
14. <arapça> ez-zenemü bi-fethateyni ṣıḒır ṫırnaḒı ardında olur bir artıcaḳ ve yüksecik nesnedür zenimetün gibi ez-zenimü bi-fethatin ṣümme kesratin bir ḩavmūñ arısında Ḓayriden gelmiṣ kimesneye dirler bunlardan
15. olmaya buña kimsenūñ iḩtiyācı daḩı olmaya kemā yuḳālū <arapça>
16. <arapça> ve daḩı ḩarāmzāde diye dirler ve babasunuñ Ḓayriye nisbet olunan kimesneye dirler ve nisbeti 'avratla ṣābit olan kimesneye dirler ra' iyyü gibi ebūzenne bi-fethi'z-zāyi ve teṣḩīdi'n-nūni künyetü'l-ḩırad ya' nī

17. maymūm didükleri canavaruñ adıdur ez-zinā'ü bi-kesri'z-zāyi ve bi'l-hemzeti ba' de'l-elifi ve bi-ğayri'l-hemzeti er ' avratunuñ ğayriye ve cāriyesinüñ ğayriye vaṭi itmek dirler ve daḡı ' avratuñ erinüñ ğayriye ve cāriye efendi-
18. –sinden ğayriye vaṭi olunmak dirler yuḡālū <arapça> zinā veledi
19. ya' nī ḡarāmzāde demek olur ez-zennā'etü bi-fetḡi'z-zāyi ve teṡdīdi'n-nūni ve bi'l-hemzeti ba' de'l-elifi maymūn didükleri canavara dirler faṡlü'z-zāyi ve'l-vāvi ve mā yüšellišühümā ez-zevcü bi'l-fetḡi ere dirler
20. ya' nī iki ve ' avrata dirler imra'etün gibi yuḡālū <arapça> ve daḡı az olur ki ' avrata
21. zevcetün daḡı dirler ve'l-cem' u ḡine'izin zevcāt ve daḡı zevc çift nesneye dirler ki ferdüñ zıddıdır ve daḡı iki nesnenüñ her birine zevc dirler gerekse cinsden olsun ve ger ğayriden olsun ve iki nesneye zevcān
22. dirler ve daḡı zevc dirler ve daḡı bir erkekle bir dišiye zevcān dirler yuḡālū <arapça>
23. <arapça> ez-zācü bir ma'rūf nesnedür mürekkebe ḡatarlar siyāhi beyāz itmekçün fārisiden ' arabī ḡılınmıšdır
24. ez-zādü azıḡ kemā yuḡālū <arapça> ašında zevdün idi vāv elife ḡalb olundu ez-zevādetü bi'z-zammi ve't-taḡfifi arıtmak ziyāde gibi ez-zürü bi'z-zammi yalan kizb gibi ve daḡı her nesne ki
25. allāhü te' a.dan ğayri ma'būd dutulub ' ibādet oluna kemā yuḡālū <arapça> ve daḡı šol re'ye ve fikre dirler ki aña mürāca'at oluna ez-zevdü bi'l-fetḡi göġsün yuḡaru
26. bašı a'lāš-šadri gibi ve daḡı ziyāde idici erlere dirler ki zā'idüñ cem'idür ve daḡı ziyāde idici ' avrata ve ' avratlara da dirler yuḡālū <arapça>
27. <arapça> ez-züvverü bi'z-zammi ve fetḡi'l-vāvi'l-müšeddedeti ziyāde idici ' avratlar yuḡālū <arapça>
28. ez-züvvārü bi'z-zammi ve teṡdīdi'l-vāvi ziyāde idici erler ki zāyirüñ cem'idür ez-zevrü bi-fetḡateyni egilmek meyl gibi ve daḡı etek göġüsdeki yumruca etlerüñ birisi iḡrü çöküb ve birisi ṡašra ḡıḡmaḡa dirler
29. ve daḡı bir kimsenüñ bir yanı yüksek olmaḡ <arapça> ez-züvāratü bi'z-zammi ve't-taḡfifi ve'z-zevrü bi'l-fetḡi ve'z-ziyāratü bi'l-kesri ziyāret itmek yuḡālū <arapça>

225-b

01. ve züvvara ve ziyāreten eyzan ez-zevratü bi'l-fethi bir kerre ziyāde itmek ve dağı ırak olmak bu'd gibi ez-zevrā'ü bi-vezni'l-ḥamrā'e ḳadeḫ ve dağı yaya dirler ḳavs gibi egri olduğı için ve dağı ...
02. didükleri gibi ve dağı gögsünüñ bir yanı içerü çökük ve bir yanı taşra çıkık ḳısrğa dirler ez-zivārü bi'l-kesri devenüñ ḳasığı bağıyla ḳulağı arasında olur bir ipdür ve'l-cem'ü ezviratün bi'l-fethi ve kesri'l-vāvi
03. ez-ziverrü bi-kesratin şümme fethatin şümme teşdīdin ḳatı ḳatı gitmek seyrün şedīdün gibi ez-zūberü bi-fethi'z-zāyi ve'l-bā'i ve'z-zābirü bi-fethi'l-bā'i bir nesnenüñ hepsine dirler yuḳālū <arapça>
04. <arapça> ez-zev'u bi'l-fethi devenüñ yuları şapını ilerü silmek ḳatı ḳatı yürümekçün yuḳālū <arapça> ez-zevbe'u bi-vezni'l-cevheri
05. ḳışa boylu ḫor kişi ḳaşirün ḫaḳirün gibi ez-zevbe'atü bi-fethi'z-zāyi ve'l-bā'i cinn ḫāyifesinüñ ulularından bir ulu kimesne re'īsün min rü'esā'il-cinni ma'nāsına ve dağı ḳaşırğa didükleri yile dirler a'sārün gibi
06. ümmü'z-zevbe'ati bi'l-fethi ḳaşırğa ez-zevraḳu bi-fethi'z-zāyi ve'r-rāyi bir dürlü küçürek gemi ḳarbün mine's-süfünü ma'nāsına ez-zāvūḳu bi-zammi'l-vāvi'l-ülā cive didükleri nesne zībaḳ gibi ehli <silik>
07. luḡatıdur ve'l-cem'u ez-zevāvīḳu ez-zevnekü bi-fethi'z-zāyi ve'n-nūni ve'z-zevnezekü bi-vezni's-seferceli ḳışa boylu çirkin kişi ḳaşirün zemīmün gibi ez-zevlü bi'l-fethi bir nesneye ḫaḫa ḳalmaḳ 'aceb gibi ve dağı 'aḳlı tiz
08. zārīf ve cüst kişi ve'l-cem'u ezvālün ez-zevletü bi'l-fethi 'aḳıl tiz zeyrek 'avrat ez-züvvālū bi'l-fethi ve teşdīdī'l-vāvi şol kimesnedür ki yürümekde çok deprene ve lākin gitdüğü yir az ola ez-zā'iletü bi-kesri'l-hemzeti
09. her nesne ki ḳımıldanır ez-zevālū bi'l-fethi ve't-taḫfifi bir nesne yirinden ırılmaḳ yuḳālū <arapça> ez-zevilū bi-fethatin şümme kesratin ḳorkı feza' gibi yuḳālū <arapça>
10. ez-zevnekelü bi-vezni's-sefercelü ḳışa boylu kişi ḳaşir gibi ez-zūnü bi'z-zammi büt şanem gibi ve dağı her nesne ki allāhü te'a. dan ḡayri ma'būd dutulub 'ibādet idile ez-zivvenü bi'l-kesri ve't-teşdīdi ḳışa boylu erkek
11. bi'l-kesri ve't-teşdīdi ḳışa boylu 'avrat ez-zevenezī bi-fethi'z-zā'eyni ve'l-vāvi ḳışa ḳaşir gibi ez-zevānü bi'l-kesri ve'z-zammi bir dürlü danedür ki buḡdaya ḳarışır ve ḳad yühmezü'l-maźmümü ez-zeyyü bi'l-fethi ve't-teşdīdi bir yire

12. düşürüb kabz eylemek yukālū <arapça> ve dağı kabza ve cem'e ve dağı bir kimse mālını vereşinde gayri için divşirmek ve yığmak yukālū <arapça> aşılta zevyün
13. idi vāv yāya kalb olunub idgām olundu ez-ziyyü bi'l-kesri ve't-teşdidi ton libās gibi ve hey'et aşılta zivyün idi vāv yāya kalb olunub idgām olundu ez-zevvü bi'l-fethi ve't-teşdidi ' irakda bir tağıuñ
14. adıdur ve dağı mevt helāketden hādış olan nesneye de zevvü'l-menbiti dirler ve ' inde'l-ba'z ez-zevvü el-ķader ya'nī miķdār olan nesne ez-züvāzıyetü ve'z-züverıyetü bi-zammetin şümme fethatin şümme kesratin ma'a tağfifin
15. bitevi bir tavar alan büyük çömlek kemā yukālū <arapça> ez-zevenzā bi-fethateyni şümme sükünin şümme fethatin ve'z-zevzeyyü bi-feteğhātin şümme teşdidi'z-zāyi'l-ağireti bir nesnede ustazlanub bildügi
16. artuķ geçinen kimesne yukālū <arapça> ez-zevzātü bi'l-fethi bir kimse ğorlayub ķovmak yukālū <arapça> ve dağı bir kimesne arķasını dik dutub dağı
17. adımını ufaķ ufaķ adıb tiz tiz yürimek yukālū <arapça> ez-zāyü ğarfün yümeddü ve yukşaru ve lā yüktebü illā bi-yā'in vāğidetin ba' de'l-elifi keza fi's-şihāhi
18. faşlü'z-zāyi ve'l-hā'i ve mā yüşellişühümā ez-zühdü bi'z-zammi ez-zehādetü bi'l-fethi ve't-tağfifi bir nesneden kaçub dilememek ve yığılanmak ve perhiz eylemek yukālū <arapça>
19. <arapça> ez-zehidü bi-fethatin şümme kesratin az nesne ķalil gibi ve tar dere vādī'ün dayyıkun gibi ez-zehādü bi'l-fethi ve't-tağfifi çok yağmur
20. olmayınca şuyı aķmayan yir yukālū <arapça> ez-zehdü bi'l-fethi ağacdan yaş ğurmā divşirmek yukālū <arapça>
21. <arapça> ez-zehratü bi'l-fethi tazellemek ve güzellik kema yukālū <arapça> ve dağı ot çiçeği ez-zehratü bi-fethatin çiçek zehretün gibi ve'l-cem'u ez-zeheri bi-fethateyni ez-zühratü bi'z-zammi aķlık beyāz gibi
22. ve dağı zehretün ķureyşden bir ķabilenüñ adıdur ki bunlara rasülullāhuñ tağlarıdur ez-züheratü bi-zammetin şümme fethatin bir yıldızuñ adıdur ez-zühürü bi-zammeteyni od ziyālanmak ve nürlemek yukālū <arapça>
23. <arapça> ve dağı od ķuvvetlenüb çoğalmak yukālū <arapça> ez-zehrā'ü bi-vezni'l-ğamrā'i aķ yüzi nürlü ' avrat ve dağı yaban şığırınıñ
24. dişisi ez-zehne' atü bi-vezni'd-dağraceti bezemek yukālū <arapça> ez-zehefü bi-fethateyni bir kimse yiyincek olub ' aķlı eksik olmak yukālū <arapça>

25. <arapça> ez-zühūku bi-zammeteyni kemüğüñ ilik şıkışub ıtolmak ve dağı bir kişinüñ cānı çıkmak yuķālū <arapça>
26. <arapça> ve dađı yok olmak yuķālū <arapça> ve dađı külek sāyir atları öküdüb öñleri geçmek yuķālū
27. <arapça> ve dađı oķ nişāndan geçmek yuķālū <arapça>
28. ez-zāhiķu bi-kesri'l-hā'i bu zıkr olunan fi' llerüñ ism-i fā' ilidür ve dağı semiz ilikli tavara dirler ez-zehūku bi-fethatin şümme zammetin dibi der ve ıraķ kıyu ba' idü'l-ķa' ri gibi ve dağı iki yüce tađlarıñ arasında
29. vāķi' olan gin yol ez-zehēku bi-fethateyni alķaķ ve ķuķur yir ez-zehlūķü bi-zammi'z-zāyi ve'l-lāmi ez-zāyide semiz şene seminün gibi ve'l-cem' u zehelāķun ez-zehzeķatü bi-fethi'z-zā'eyni ķatı ķatı gülmek

226-a

01. şiddetü'd-dığki gibi ez-zehlülü bi-zammi'z-zāyi ve'l-lāmi yüzi düz ve yüzi şırlek nesne emlesü gibi ve'l-cem' u ez-zehālilü ve'z-zehālilü ve dağı zühlül bir tađıñ adıdur ez-zühmü bi'z-zammi içi yağı şağm gibi
02. ez-zühmetü yaramaz ķokulu yil riķün netenetün gibi ez-zehemü bi-fethateyni bir nesne cerb olmak yuķālū <arapça> ez-zehimü bi-fethatin şümme kesratin cerb nesne ki müzekker ola
03. ve dağı semiz ez-zehimetü bi-fethatin şümme kesratin cerb nesne ve semiz nesne ki mü'ennes ola ez-zühmümetü bi-zammeteyni cerblik rüsümet gibi ez-zehdemü ķaķır toğan şığır gibi ve ' inde'l-ba' z toğan yavrusı ferağu
04. 'l-bāzi gibi ve minhü sümmiye'r-racülü ez-zehüvü bi'l-fethi ve'z-zammi renk almış ĥurma ķoruđı sebrün mülevvenün gibi ve dağı zehvün feth-i zāyile ve sükün-i hāyile ĥurmā ađacınüñ ķoruđı renklenmek yuķālū <arapça>
05. <arapça> ve dağı zehvün gökcek manzara dirler manzarun ĥasenün gibi ve dağı zehvün kıyun yeniyüb kızulamağa yaķin olmak yuķālū <arapça> ve dağı zehvün ululanmak
06. yuķālū <arapça> ve dađı deve şusuzluđı müddeti tamām olduđdan şoñra bir gice veya dađı artuķ seyr itmek yuķālū <arapça> ve dađı deve ıssı
07. şusuzluğı müddeti tamām olduğdan şoñra bir gice veya dağı ziyāde seyr itdirmek yuķālū <arapça> ve dağı zehvün bātıla

08. ve yalana dirler kizbün gibi ve dağı zehvün alkıım şalkıım didükleri nesne bir nesnei yukarı kaldurub yüce göstermek yukälü <arapça> ve dağı zehvün yil esmek yukälü <arapça>
09. <arapça> ve dağı yil ağacı ditretmek yukälü <arapça> ez-zāhiyetün bi-kesri'l-hā'i ekşi ot otlamayan deve
10. yukälü <arapça> ez-zühā'ü bi'z-zammi ve'l-meddi bir nesnenün kadri ve miqdāri yukälü <arapça> faşlü'z-zāyi ve'l-yā'i ve mā yüşellişühümā ez-zeytünü bi-fethi'z-zāyi
11. ve zammi't-tā'i zeytün ağacına dirler ve dağı yemişine dirler ez-zeytü bi'l-fethi zeytün yağın dühnü'z-zeytün gibi ve dağı ta'āma zeytün yağı koymak ve dağı bir kimsenün katıgını zeyt yağı kılmak yukälü <arapça>
12. <arapça> ez-zīcü bi'l-kesri yapıcılar ipi zābtü'l-binā'i gibi ez-zīhu bi'l-fethi gitmek ve ırak olmak yukälü <arapça>
13. <arapça> ez-zeydü bi'l-fethi ve'z-zeydü ve'z-ziyādetü bi'l-kesri fihimā ez-züvādetü bi'z-zammi artmak nümüvvün gibi ve artırmak lāzım ve müte'addī olur iki mef'üle ta' diye ider yukälü <arapça>
14. <arapça> ve zīden ve ziyādeten ve zevādeten eyzan zā'idü'l-kebedi bi-kesri'l-hemzeti çırık bir yanında kendüden ırak bir küçürek yumruca nesnecükdür ve'l-cem'u ez-zevāyidü
15. ve dağı arslanun tırnaklarına ve azularına ve añarmasına ve av üzerine şıçramasına dağı zevāyid dirler ez-ziyādetü bi'l-kesri bir kimesnei ziyāret itmek yukälü <arapça> ez-zīrü bi'l-kesri
16. ve sükūni'l-yā'i ince kiriş ve vetrün daķıķun gibi ez-ziyāru bi'l-kesri yavaşa didükleri nesnedür ki na'l-bendler anuñla atuñ tuğanın yuvarır ez-zīzā'ü bi'l-kesri ve'l-meddi yüksek ve ayrı yir arzun ğalīzatün gibi
17. ve dağı yilik uçları eṭrāfü'r-rīş gibi ez-zīzā'etü bi'l-kesri ve'l-meddi depe egmesi ve'l-cem'u ziyāzī ve zevāzā bi-fethi'z-zā'eyni fihimā ez-zāzetü kākli oķış mīḥi ez-zeyğu bi'l-fethi egilmek meyl gibi
18. ez-zeyğūğatü bi-fethi'z-zāyi ve zammi'l-ğayni'l-ülā mişlühü yukälü <arapça> ve dağı zeyğun göz ḥiberlenüb yorulmak ve güneş ortadan egilmek yukälü <arapça>
19. <arapça> ez-zāğatü bir nesneden egilmiş ve ayrılmış kimesneler ki zā'igun cem'idür bā'i'un bā'at geldügi gibi yukälü <arapça>

20. <arapça> ez-zāğa bir nev^çe küçürek ağa māyil kargadur ki ileş yimez ve'l-cem^ç u ziyegān bi'l-kesri ez-zeyfū bi'l-fethi şalını şalını yürümek yuqālū <arapça>
21. ve dağı zir şol yatlu ve kem aqçeye dirler ki anı təcirler ala ve beytū'l-mālciler almayalar kemā yuqālū <arapça> ve dağı zeyfūn
22. aqçe kabūl olunmayub gerü döndürülmek ma^çnāsına maşdardur ez-züyūfū bi-zammeteyni ve'z-ziyāfetū bi'l-kesri mişlühü fi'l-ma^çnā'l-ağīri yuqālū <arapça>
23. <arapça> ez-zeyyāfetū bi'l-fethi ve teşdīdi'l-yā'ı şalını şalını yürüyen dişi deve ve dağı şol erkek gügercin ki dişisinūñ yanında kıyruğın yire sürüyüb kıanduñ öñiyle
24. şoñını kıaqub dişinūñ üzerine döne ve çevrile kemā yuqālū <arapça> ez-zīku bi'l-kesri ve sükūni'l-yā'ı gönlek
25. yaqasına dikdüklerü nesne ve kıaytan ez-zeylū bi'l-fethi bir nesnei yirinden ırmağ yuqālū <arapça> ve dağı ayırmağ ve tağıtmağ yuqālū <arapça> yuqālū <arapça>
26. <arapça> ez-zeyelū bi-fethateyni iki uyluklaruñ arası gin ve ırak olmağ tebā^ç ud
27. <arapça> ez-ziyemū bi-kesratin şümme fethatin tağılmış ve bölük bölük olmış nesne müteferriğ gibi yuqālū <arapça> za'z-zīnetū bi'l-kesri
28. şol nesnedür ki anuñla bezenirler yevmü'z-zīneti bi'l-kesri bayram günü ez-zeynū bi'l-fethi bezemek yuqālū <arapça> ez-zinetū bi'l-kesri ve't-tağfifi bir nesnei terāziyle dartmağ yuqālū <arapça>
29. <arapça> eyzan ez-ziyagnū bi-kesratin şümme fethatin şümme sükūnin kıatı ve berk nesne şedīd gibi ez-zeyyū bi'l-fethi ve't-teşdīdi bir nesnei bir yire divşirüb kıabz eylemek yuqālū <arapça>

226-b

01. ellezī bi'l-kesri kışinūñ tonı ve şekil şemāyil bu iki luğatūñ ikinci ħarfleri aşlında vāv oldığıçün ħarf-i şānisi vāv olan bābda dağı zıkr olunmuşdur binā'en ^çale'l-aşıl
02. bābū's-sīni ve mā ba^ç dehā mine'l-muvāfiği ve'l-muzā^ç afi faşlū's-sīni ve'l-hemzeti ve mā yüşellişühümā es-se'se'etü bi-vezni'z-zelzeleti eşegi se'sā dimekle şuya kıağıрмаğ
03. ve çığıрмаğ yuqālū <arapça> es-se'bū bi'l-fethi ve sükūni'l-hemzeti bir kimsenūñ boğazın boğmağ tā ölünce yuqālū <arapça>
04. <arapça> ve dağı büyütmek ve gin itmek yuqālū <arapça> ve dağı se'būn bal tulumuna dirler zıkkū'l-^çaseli gibi ve'l-cem^ç u es-südüb bi-vezni'd-duğūli es-sātū

05. bi'l-fethi ve süküni'l-hemzeti bir kimseni tā ölünce boğmağ yukālū <arapça> es-se'edü bi-fethateyni ve bi-süküni'l-hemzeti eyzan yu'aḥḥaru
06. yukālū <arapça> es-sü'detü bi'z-zammi ve bi'l-hemzeti's-sâkineti ba' de's-sîni bi-vezni'l-ḳudreti yiginlik baḳiyyesine ve şoñına dirler yukālū <arapça>
07. <arapça> es-su'rü bi'z-zammi ve'l-hemzeti's-sâkineti ba' de's-sîni ḳalındı ve şoñ ya'nî şu içildükden şoñra ḳab dibinde ve ḥavz dibinde ḳalan şu artıḡı
08. ve yindükden şoñra ḳalan ta'âm artıḡı ve daḡı ḡayri nesnenüñ artıḡı kemā ḳile <arapça> kezā
09. fi'l-maḡribi ve'l-cem' u esār bi'l-fethi ve meddi'l-hemzeti's-şāniyeti es-sü'ürü bi-zammi's-sîni ve'l-hemzeti 'alā vezni'd-duḡülü bir nesne artub ḳalmağ yukālū <arapça> es-se'erü
10. bi-fethi's-sîni ve teşdi'l-hemzeti'l-memdüdeti şuyı içüb daḡı ḳab dibinde bir miḡdār şu bākî koyucu kimesne yukālū <arapça>
11. <arapça> es-sā'irü bi-kesri'l-hemzeti'l-bākî ve ammā's-sāyirü'l-maḡlûbi bi-hemzetihi mine'l-yā'i fehüve bi-ma'nā'l-cemî'i kemā seyecî'ü es-se'efü bi-fethateyni el yarılıb tırnaḡlaruñ çürüyüb
12. pāre pāre ve pul pul olmağ yukālū <arapça> es-su'ālū bi-zammi's-sîni ve meddi'l-hemzeti bir kimesneden bir nesne istemek ve dilemek yukālū
13. <arapça> ve bir kimseye bir nesneden şormağ yukālū <arapça>
14. es-su'ālū bi'z-zammi ve süküni'l-hemzeti bir kimse ḡayriden istediḡi nesne ve ḥācet-i vāḡidi su'letün gelür es-su'eletü bi-zammi's-sîni ve fethi'l-hemzeti şorması ve istemesi çok kişi keşirü's-su'āl gibi
15. es-se'emü bi-fethateyni ve bi-süküni'l-hemzeti ve bi-meddiḡā eyzan ve es-sāmetü bi-fethateyni ve bi-meddi'l-hemzeti eyzan bir nesne melāl olub ḡuşşalanmağ ve uşanmağ ve nisbetlenmek yukālū <arapça>
16. <arapça> es-se'dümü bi-fethi's-sîni ve zammi'l-hemzeti'l-memdüdeti melül ve ḡuşşalu kişi es-se'semü bi-fethi's-sîni ve bi-süküni'l-hemzeti bir ḳara ağacdur es-sādü bi'l-fethi ve süküni'l-bā'i ve bi'l-hemzeti
17. <arapça> ve kişiden ḡam ve ḡuşşa ıraḡ olmağ ba' de'l-hemmi gibi yukālū <arapça> faşlü's-sîni ve'l-bā'i ve mā yüşellişühümā es-sebe'ü bi'l-fethi ve süküni'l-bā'i ve bi'l-hemzeti
18. ba' de'l-bā'i ve's-sibā'ü bi'l-kesri ve bi'l-hemzeti ba' de'l-elifi süci şatun almağ içmekçün yukālū <arapça> ve daḡı

19. seb'ün fetḥ-i sīnile bir kimse yalan and üzerine olub kayırmamak yuḳālū <arapça> ve daḫı bir kimesnei degnelemek yuḳālū <arapça> ve daḫı bākī
20. yuḳālū <arapça> es-sebbā'ü bi'l-fetḥi ve teşdīdi'l-bā'i ve bi'l-hemzeti ba' de'l-elifi süci şaticı ḥummār gibi es-sebī'etü bi-fetḥatin şümme kesratin şümme yā'in sākinetin şümme hemzetin süci ḥamr gibi
21. sebe'e bi-fetḥateyni mehmūzü'l-lāmi ism-i racül veledü 'āmmeti'l-yemeni ve hüve sebe' bin yaşcüb bin yaḳrub bin ḳaḥṭān yuşrafü ve lā yüşrafü es-sebbāyetü bi-fetḥateyni ve teşdīdi'l-yā'i ḡulāt-ı revāfızdan bir ṭāyifedür ki
22. 'abdullāh bin sebe'e nisbet olunurlar es-sebbü bi'l-fetḥi ve't-teşdīdi sögmek ve şetm gibi yuḳālū <arapça> ve daḫı kesmek ḳaṭ'ı gibi yuḳālū <arapça> ve daḫı bir kimsei götinden dürtmek yuḳālū <arapça>
23. <arapça> es-sebbetü bi'l-fetḥi ve teşdīdi'l-bā'i zamān ve vaḳit yuḳālū <arapça> ve daḫı sebbetün göte dirler istün gibi es-sibbü bi'l-kesri ve't-teşdīdi çok
24. söḡüci keşirü's-sebbāb gibi ve daḫı bir kimseyle söḡüşen kimesne kemā yuḳālū <arapça> ve daḫı sebb 'avratlaruñ başı ortası ḥumār gibi ve dülbend 'imāme gibi ve daḫı örme ve urḡan ḫırḳatün gibi
25. ve li'l-cem' i es-sebübü bi-zammeteyni ve daḫı sebb bir yufḳa ketan bezi pāresi erler başına baḡlarlar kemā yuḳālū <arapça> es-sübbetü bi'z-zammi ve teşdīdi'l-yā'i şol
26. nesneye dirler ki anuñla bir kimseye sögerler yuḳālū <arapça> ve daḫı sebbetün şol kimesneye dirler ki nās aña söger es-sebübetü bi-zammetin şümme fetḥatin şol kimsenedür ki
27. nāsa söger es-sebebü bi-fetḥateyni örme ve urḡan ḫabl gibi ve daḫı her nesne ki kişi anuñla ḡayriye ulaşır ve daḫı gök kenarı nāşimetü's-semā'i gibi ve'l-cem' u el-esbāb ve daḫı sebeb ḳavm ve ḳarābet <arapça>
28. <arapça> gibi es-sebbābetü bi'l-fetḥi ve teşdīdi'l-bā'i baş barmaḳ yanıdaḡı barmaḳ ki şehādet barmaḡı dirler es-sebsebü bi-vezni'l-ca' fera gin şusuz yazı maḡara gibi ve'l-cem' u es-sebsābü
29. yuḳālū <arapça> es-sebībü bi-fetḥatin şümme kesratin şümme yā'in sākinetin atuñ alnı saçı ve yilisi ve ḳuyruḡı kılı şa'rü'n-nāşiyeti ve'l-'örfü ve'z-zenbü ma' nāsına es-sebībetü bi-fetḥatin şümme kesratin

227-a

01. şümme yā'in sākinetin bir pāre ketan bezi ki yufka ola ve'l-cem' u es-sebāyibü es-sebtü bi'l-fethi dlenmek ve rāhat olmak ve dehr ve kesmek қаti' gibi ve boyun urmak đarbü'l-' unuқи gibi ve baş қазımaq
02. halku'r-re'si gibi ve saçı depede bağlayub aşāğa şalıvirmek ve dağı deve seyirlerinden bir nev' i seyr ve yahüd tāyifesi cum' airtesi'nde işe güce meşgöl olmamak
03. ve bābü'l-küllü đarabe ve dağı sebt cum' airtesine dirler ve dağı uyumaқ nevm gibi es-sübātü bi'z-zammi ve't-tahfifi uyumaқ yuқālü <arapça> ve dağı sebāt işden
04. kesilüb dlenmek yuқālü <arapça> ve dağı sebāt zamāna ve dehre dirler ve şovukdan olan ısıtma es-sibtü bi'l-kesri şıgır derileri ki sumaқ yaprağıyla dibāgat
05. olunub tüy ve kılı gitmiş ola kemā yuқālü <arapça> ve minhü <arapça>
06. ehlü't-tene' um kezā fi'l-mağribi es-sebnetā bi-fethateyni ve süküni'n-nüni ve fethi't-tā' i қablan didükleri canavar nemr gibi ve dağı bir nesnenüñ bahādırı ve iқdām ısı es-sübrütü bi-zammi's-sini ve'r-rā' i
07. ve's-sibrütü bi-kesrihimā yoğsul er faқır gibi mü'enneşi sibrütetün gelür ve ikisinüñ bile cem' i sibārīt gelür ve dağı sübrütün az nesneye dirler қalil gibi ve dağı otsuz ve şusuz
08. ıssuz yire dirler қақrun gibi ve'l-cem' u sibārīt es-sübcetün bi'z-zammi bir қара ' abādur ki giyirler ve'l-cem' u sübcün bi-zammetin şümme fethatin es-sebcü bi-fethateyni қара boncuқ hırzün sevdün gibi fārisiden ' arabī olmışdur es-sebicü ve's-sebicetü
09. bi-fethatin şümme kesratin fihimā iki yeñleri olmaz bir gönlekdür ki ' avratlar giyirler baқır gibi fārisiden ' arabī қılınmışdur es-sibāhatü bi'l-kesri ve't-tahfifi es-sebhu bi'l-fethi şuda yürümek ' avm gibi yuқālü <arapça>
10. <arapça> ve dağı sebcün bi'l-fethi bir nesneden vaz geçüb fāriğ olmak yuқālü <arapça> ve dağı kelb gidüb қazanc itmek yuқālü <arapça>
11. <arapça> ve dağı at eyü ve uz yürümek yuқālü <arapça>
12. <arapça> es-sübhatü bi'z-zammi şol boncuқlardur ki anuñla tesbih olunur ve dağı zıkrden ve namazdan nāfile ve teğavvu' olana dirler

13. ya' nî borc olmadın kıılınāñ namaza ve borc olmadın idilen zikrullāha dađı sebhātün dirler subhānū bi'z-zammi tesbīhūñ adıdur ve tesbīh ma' nāsınadur ya' nî subhānallāh dimegūñ ma' nāsı
14. allāhū te' ālā'yı cemī' yaramaz nesnelerden yıđlındırırım ve beri kııldum demek olur ve kavlihi subhāneke'llāhümme ve bi-ħamdike ma' nāhū sebbāhtūke bi-cemī' i ālā'ıke ve bi-ħamdike sebbāhtūke subhāne ve cellallāhū te' a. bi-zammeteyni
15. ululuđ ma' nāsınadur celālet gibi es-sübbūhu bi-zammeteyni ve bi-fethi's-sīni eyzan ve'l-bā'ı müşdededetin fihimā her yaramaz nesneden pāk ve aru ve berı demek olur es-sābihu bi-kesri'l-bā'ı ve's-sebūhu bi-fethatin şümme zammetin
16. ma' a't-tahfıfi eyü ve uz yürür ata dirler ki şü yüzinde yüzer gibi yürüye ve dağı es-sebūhatü bi-fethi's-sīni ve zammi'l-bā'ı'l-muħaffefeti mekke şehrine dirler ve 'inde'l-ba' z' arafātıda bir derenüñ
17. adıdur es-sebhātü bi-fethateyni çorķ ve tuz nerr ve milħ gibi ve'l-cem' u sabbāhun bi'l-kesri sebhātün bi-fethateyni es-sebiħatü bi-fethatin şümme kesratin çorķlu tuzlu gerek bir es-sebhu bi'l-fethi işsuz ve güçsüz olub epsem durmaķ
18. ferāğ gibi ve uyumaķ nevm gibi ve ĳara'e ba' zıhum <arapça> es-sebīhu bi-fethatin şümme kesratin dökülmiş ĳuş yilegi ve atıldığdan şoñra egirmekçün durulub fitil olmiş pambuķ
19. ve ĳoyun yüñi ve deve yüñi es-sebiħatü bi-fethatin şümme kesratin bir pāre atılmış pambuķ ve yüñ es-sebedü bi-fethateyni azcık kııl el-ķalilü mine's-şari gibi ve dağı muṭlaķā az nesne ķalil gibi es-sübedü bi-zammetin şümme fethatin
20. bir yumşak tüli ĳuşdur ki eger üzerine iki ĳatre yağmur yağsa aķar gider ve'l-cem' u sibeğani bi'l-kesri es-sibeğü bi'l-kesri düşvār ve müşkil nesne dāhiye gibi ve'l-cem' u esbād bi'l-fethi yuķālü <arapça>
21. <arapça> es-sebnedā bi-fethateyni ve süküni'n-nüni ve fethi'd-dāli ĳaplan didükleri canavar ve her nesnenüñ bahādırı ve yavuzı ve'l-cem' u es-sebānidü es-sebzetü bi-fethateyni itmek selesi ve
22. itmek şandukı ve'l-cem' u sebezün bi-fethateyni es-sebbāzü bi'l-fethi ve't-teşdidı itmek selesi düzüci es-sebrü⁹ bi'l-fethi mille yaranuñ derligin ölçmek ve her nesnei bilmekçün şınamaķ ve tanımaķ yuķālü <arapça>

⁹ seper ĳalkān ve ucı ĳanlı dimekdür. ni' met <silik>

23. <arapça> es-sibārū bi'l-kesri yara ölçecek mil misbār gibi es-sebratū bi'l-fetḥi şovuk tañla ve şabāḥ ğadātün bāridetün gibi
24. ve'l-cem^ç u seberāt bi-fetḥateyni ve fi'l-ḥadiş isbāġu'l-vuzū^ı fi's-seberāti es-sibrū bi'l-kesri hey^ıet ve ḥālet yuḳālū <arapça> es-sābiriyyū bi-kesri'l-bā^ı ve teşdidi'l-yā^ı
25. yufka biz ve tondur ki sābūr didükleri mevzi^ç a mensūbdur fāris vilāyetinde ve daḫı sāyir-i küfede bir cins eyü ḥurmānuñ adıdur¹⁰ es-sibtu bi-kesratin şümme fetḥatin şümme sükūnin uzancı nesne yuḳālū
26. <arapça> ve daḫı uzun nesne ve'l-cem^ç u sebeṭrātün yuḳālū <arapça> es-sebyeṭu bi-fetḥateyni şümme yā^ıin sākinetin
27. şümme fetḥatin şu kuşlarından bir ziyāde boynı uzun kuşdur ki dāyim yufka şuda gezer buña ebu'l-^çizār daḫı dirler es-sebeṭu bi-fetḥateyni ve's-sebātu bi'l-fetḥi ve't-taḫfifi es-subūṭatū bi-zammeteyni
28. saç kurucaḳ olmayub aşıġa şarkıḳ olmaḳ yuḳālū <arapça> es-sebitu bi-fetḥatin şümme kesri'l-bā^ı ve sükūnihā
29. eyzan kurucaḳ olmayub aşıġa şarkıḳ olan saç ve saçı kurucaḳ olmayan er ve daḫı sebṭ sīnūñ fetḥile ve bānuñ kesrile ve sükūnile ḳaddi ve ḳāmeti ve boyı ve boşuñı güzel

227-b

01. ve düz olan kişi ve daḫı eli açıḳ cömerd kişi yuḳālū <arapça> el-sibtu bi'l-kesri oġul
02. oġlı cem^ç i esbāt gelür benī isrā^ıil ṭāyifesinden esbāt-ı^ç arab ṭāyifesinden ḳabāyil gibidir kemā ḳīle <arapça>
03. <arapça>
04. <arapça> es-sābātu iki dīvār arasında olan örtme ve sāyegāhdur ki altından yol gezer kemā yuḳālū
05. <arapça> ve daḫı sābāt medāyinde bir şehrūñ adıdur es-sübāṭatū bi'z-zammi ve't-taḫfifi süpründi künāse gibi ve

¹⁰ sebzelek ... bir kökdür ve ḳaşr^ç avrat ve ḳu <silik> ağacdur ki hindistān cezārelerinden bir cezārede olur yüz zirā^ç miḳdārı boyı olurimiş ay başı olur gāḫ gāḫ ol başlardan ve ḳavan gelürimiş ol ḳaḫt ve ṭā^ç ün urılmış diyü rivāyet olundı. el-^çuhdetü^ç ale'r-rāvī. sa^ç dullāḫ

06. az olur ki süpründi dökülür yirde dirler ve minhü'l-ḥadīṣ <arapça> sūbāt bi'z-zammi ve't-taḥfifi bir şehriñ adıdur rūm dilince es-sebeṭatū bi-fethateyni bir otdur ve'l-cem' u
07. sebeṭ bi-fethateyni ve esbāt es-seb'atū bi'l-fethi yidi müzekkerdür mü'enneṣi seb'un gelür yuḳālū <arapça> es-süb'u bi'z-zammi yedide biri cüz'ün min seb'atin ma'nāsına ve'l-cem' u esbā'un es-seb' u
08. bi'l-fethi bir kimesne altı kiṣi kendüyle yidi eylemek ve yidincileri olmaḳ ve mällarınıñ yidide birin almaḳ ve bir kimse bir kimseye sögmek ve ṭa'n itmek ve ḳurd ḳoyun yırtmaḳ ve paralamaḳ yuḳālū <arapça>
09. <arapça> es-sebe' u bi-fethatin ṣümme zammetin yırtıcı canavar ve'l-cem' u siba'un bi'l-kesri es-seb'atün
10. bi-fethatin ṣümme zammetin diṣi arslan lebūnet gibi esbā' iyyün bi'z-zammi ve taḥfifi'l-bā'i ve teṣḍidi'l-yā'i bir nesnenüñ tamāmı yuḳālū <arapça> es-sebu' ānū bi-fethatin ṣümme zammetin bir mevzi' uñ adıdur
11. es-sebī' u bi-fethatin ṣümme kesratin ṣümme bā'in sākinetin hüzāndan bir ḳabile ve daḫı yidide biri seb'un gibi es-sābiḡu bi-kesri'l-bā'i bütün ve bol eksiksuz nesne kāmil ve vāfi gibi ve daḫı gin nesne vāsi' gibi yuḳālū <arapça>
12. ve ef ve siki uzun at yuḳālū <arapça> ve daḫı uvluga ve ışık etegi ki zırıha ve cevşene ulaṣdırırlar es-sābiḡatū bi-kesri'l-bā'i bol ve giñ zırh ve ceveşen dir'un vāsi'atün gibi
13. es-sübūḡu bir nesne tamām olub eksigi ḳalmamaḳ yuḳālū <arapça> ve daḫı gin ve bol olmaḳ yuḳālū <arapça>
14. es-sebḳu bi'l-fethi öñe geçmek yuḳālū <arapça> ve ḳaçanki bir kimesne bir nesneye ḡayrileri öñürdese ve geḳse li-fülānin sābiḡatin fi hāza'l-emri dirler es-sebeḳu bi-fethateyni iki kiṣi arasında ḳonan
15. üç kemā yuḳālū <arapça> es-sibāḳu bi'l-kesri barışmaḳ ve daḫı ṭoḡan ayaḡına ṭaḳduḳları künde ve baḡ es-sebkü bi'l-fethi gümüş ve altun arıdub
16. yaramazından ayırub ṣāfi eylemek yuḳālū <arapça> es-sebīkū bi-fethatin ṣümme kesratin ṣümme yā'in sākinetin sezrilmiş ve yaramazından ayırtlanmış
17. gümüş ve'l-cem' u sebāyikū es-sebelū bi-fethateyni yaḡmura dirler ki henüz bulutdan ayrılıb daḫı yire ulaṣmamış ola ya'nī yaḡmura dirler gökile yir arasındayiken ve daḫı ekin başına dirler sūnbül gibi

18. ve dağı bir perdedür ki gözde vâkı' olur dağı gözi bürür örümcek evi gibi arasında kızıl kızıl tamarlar olur es-sābiletü bi-kesri'l-bā'i yolcılarla yolda giderler ve gelürler ve'l-cem' u es-sevābilü
19. es-sebelü bi-fethateyni bıyık şārib gibi ve'l-cem' u es-sibālü bi'l-kesri es-sebilü bi-fethatin şümme kesratin yol tarık gibi müzekker ve mü'enneş isti' māl olunur ve dağı sebebe ve vuşlata da dirler ve minhü kavluhü yā leytenī etteħaztū
20. ma' a'r-rasūli sebīlā ey sebeben ve vuşlaten ibnü's-sebīl yolcu ve müsāfir muṭlaķā ve dağı şol müsāfir ki mālından ayrılmış ola ve hüve'l-murādu fi'l-āyeti es-sibhalü ve's-sibaḥlalü bi-kesratin şümme fethatin şümme sükünin
21. fihimā şümme fethi'l-lāmi'l-ülā fi's-şāniyeti yoğın ve büyük keler ve yoğın deve ve kırba ve cāriye mü'enneşi sibaḥlatün gelür yuķālū <arapça> es-sebḥaletü bi-vezni
22. 'd-daḥraceti subḥānallāh demek yuķālū <arapça> es-sebhelelü bi-fethateyni şümme sükünin şümme fethatin bāṭıla dirler yuķālū <arapça>
23. <arapça> es-sebehü bi-fethateyni kocalıķdan ' aķıl gitmek yuķālū <arapça>
24. <arapça> es-sebyü bi'l-fethi ve süküni'l-bā'i ve's-sibā'ü bi'l-kesri ve bi'l-hemzeti ba' de'l-elifi ķapub esir itmek esir gibi yuķālū <arapça>
25. ve dađı ' avrat erüñ göñlini ķapmak ve alub kendüye döndürmek yuķālū <arapça> ve dađı sibā'ün bi'l-kesri ve'l-meddi bir şehirden bir şehre süci taşımak yuķālū <arapça>
26. <arapça> ve dađı sebyün feth-i sīnile bir kimseyi vaṭanından ırak idüb ğarīb itmek yuķālū <arapça>
27. <arapça> es-sābiyā'ü bi-kesri'l-bā'i ve'l-meddi
28. ana raḥminden veledle bile çıkan dericik meşīmet gibi ve tavar tutub ķuzuladub burtuldub ve buzalatmak nitācün gibi ve tavar nesli ve fi'l-ḥadış <arapça>
29. ve'l-cem' u es-sevābī faşlü's-sīni ve't-tā'i ve mā yüsellişühümā es-sittetü bi'l-kesri ve teşdidi't-tā'i altı dane nesne müzekkerdür mü'ennşi sittün gelür yuķālū <arapça>

228-a

01. <arapça>
02. <arapça>
03. <arapça>
04. ve cem' u esdāsü gelür es-sānnü bi-teşdidî't-tā'î altıncı nesneye dirler sādîs gibi ve sādî gibi ya' nî bunda üç luğat cāyîzdür es-sādîsü 'ale'l-aşli ve's-sānnî 'ale'l-ibdāli ve'l-idgāmi
05. ve's-sādî bi-ibdāli's-sîni yā' en es-sitrü ve's-sitāretü¹¹ bi'l-kesri fihimā es-sütratü bi'z-zammi perde ve hicāb ve cem' u'l-evveli sütür bi'z-zammi ve estār bi'l-fethî ve cem' u's-şāniyeti sitāyir ve daḥî sūtratün
06. yazı yirde namāz kılan kimesne öñine dikdügi nesne kāmçudan ve ucı demürlü degnekden ve ḡayriden ve daḥî ṭam örtüsünñ çevresine yapduḡları dīvāra dirler ya' nî ṭam
07. revzenine yapduḡları dīvār ki muḥaccer dirler ve minhü ḡavlühü'l-fuḡahā' <arapça>
08. <arapça> kezā fi'l-maḡribi es-setrü bi'l-fethî örtmek ve bürümek yuḡālü <arapça> es-setîrü bi-fethatin şümme
09. kesratin örtülü nesne mestür gibi ve daḥî zinādan bağlanub perhîzkār olan kişi yuḡālü <arapça> ve daḥî setîr budakları
10. çok ağaca dirler keşîrü'l-aḡşāni gibi es-sütüḡü bi-zammeteyni ve bi-fethî's-sîni eyzan ve teşdidî't-tā'î fihimā şol aḡçeye dirler ki içi paḡır veya ḡalay ve ḡurşun ola ve yüzi gümüş ola vāḥidi süttüḡatün gelür
11. es-süthümü bi-zammi's-sîni ve'l-hā'î göti büyük ve ucası büyük kişi kebîrül-'acüzi gibi es-sete bi-fethateyni ardı ve ucası 'acüz gibi ve az olur ki göt ḡalkāsına da dirler ḡalkatü'd-dübür gibi ve'l-cem' u estāhün
12. ve daḥî sene fethateynile bir kimsenünñ göti ve ucası büyük olmaḡ yuḡālü <arapça> es-setü bi'l-fethî mişlühü es-setihü bi-fethatin şümme kesratin es-sütāhiyyü bi-zammi's-sîni
13. ve teşdidî'l-yā'î ucası ve göti büyük er yuḡālü <arapça> es-sethā'ü bi-vezni'l-ḡamrā'e ucası ve göti büyük 'avrat kebîretü'l-'acüzi gibi es-sethü

¹¹ yıldız <silik> vukū' ve üç kat dimekdür ve bir münakḡaş perdedür şarāba <silik> ile ön saḡfına dutar <silik> beḡler sarāyılarında olur ve tutsaḡ ma' nāsına daḥî old<silik>. ni' metullāh.

14. bi'l-fethi ve süküni't-tā'i bir kimsenüñ götine ve ucasına urmağ yukālü <arapça> es-setā bi-vezni'l-ʿaşā biz erişi ve direzini sede gibi vāhidi sitātün gelür
15. faşlü's-sīni ve'l-cīmi ve mā yüşellişühümā es-seccü bi'l-fethi ve't-teşdidi bir kimsenüñ içinden çıkan necisi ve yaramazı şıvık ve ince olmağ yukālü <arapça> ve dağı dīvārı
16. balçıkla şıvamağ yukālü <arapça> es-secetü bi'l-fethi ve't-teşdidi bir pütüñ adıdur es-secācü bi'l-fethi ve't-teşdidi şuyı çok süd es-secsecü bi-fethi's-sīneyni şol yire dirler ki
17. ne ziyāde kıatı ve ne ziyāde yumşak ola ve dağı şol güne dirler ki ne ziyāde kıatı şovuk ve ne ziyāde kıatı ıssı ola yukālü <arapça>
18. <arapça> es-sücecü bi-zammeteyni āsān ve kolay nesne sehlün gibi yukālü <arapça> es-secehu bi-fethateyni bir nesne beraber ve düz ve güzel olmağ yukālü
19. <arapça> es-suchü bi'z-zammi yol ortası vasaţu't-tarīk gibi ve miqdār yukālü <arapça> es-secihātü
20. bi-fethatin şümme kesratin gādār ve tabi'at es-secāhatü bi'l-fethi bir kimsenüñ huyı iri ve güc olmağ ve huyı eyü ve yumşak olmağ yukālü <arapça>
21. <arapça> es-seccādetü bi'l-fethi ve teşdidi'l-cīmi hurmā çöpünden örülmiş ve tokunmuş namāzlığa dirler humratün gibi ve secde idicek yir ve secde eşeri es-secdetü bi'l-fethi alnını bir kerre yir komağ
22. ve dağı kur'āndan bir sürenüñ adıdur es-sicdetü bi'l-kesri alnı yire komağ ma' nāsına isimdür es-sücüdü bi-zammeteyni alnı yir komağ yukālü <arapça> ve alçaklık gösderüb
23. miskinlik itmek huzū' gibi yukālü <arapça> ve dağı deve başını aşāğa egmek çökmek için yukālü <arapça> ve hurmā ağacı egilmek
24. yemişi çokluğundan yukālü <arapça> es-secrü bi'l-fethi tennürı yağacağıla doldurmağ ve kızdurmağ ve ırmağı şuyıla doldurmağ ve
25. ve gezi şuyıla doldurmağ yukālü <arapça> ve dağı sücürün ve sücürün bi-zammeteyni deve buzlamasın ve
26. lemesin uzatmağ yukālü <arapça> es-secürü bi-fethatin şümme zammetin şol nesnedür ki anuñla tennür kızdururlar ve tennür tutuşdururlar es-secerü bi-fethateyni biñaruñ
27. balçığınuñ kızıl ağına kıarışmağ yukālü <arapça> es-secrā'ü bi-vezni'l-ħamrā'e şol bardur ki balçığınuñ kızıl ağına kıarışa

28. es-sücratü bi'z-zammi şol yağmur şuyıdur ki içine girüb ıoldura ve'l-cem' u sücrun bi-zammetin şümme fethatin yukālū <arapça> es-sācirü bi-kesri'l-cimi yukaruda
29. zıkr olunan fi' llerüñ ism-i fā' ili ve dağı şol yımışık yire dirler ki üzerine sübülü kelbin dağı ıoldura es-sācürü bi-zammi'l-cimi bir ağacdur ki itüñ boynına taqarlar kezā fi's-şihāhi ve ba' zı luğatde

228-b

01. it boynına taqdukları halğa dimiş ve'l-cem' u es-sevācirü ve dağı sācür bir mevzi' üñ adıdur es-secirü bi-fethatin şümme kesratin kişinüñ dostı ve muhtarı kemā yukālū <arapça>
02. <arapça> es-secesü bi-fethateyni tağı ve koğusu azmış şu mā'ün müteğayyirün gibi ve dağı şuyuñ tağı ve koğusu azmış yukālū <arapça> es-secisü bi-fethatin şümme kesratin ebed
03. ma' nāsına gelür yukālū <arapça> es-sece' u bi'l-fethi āhiri biribirine uyuşan söz kelāmün muqaffā gibi ve'l-cem' u escā' un ve
04. esāci' u ve dağı āhiri biribirine uyar manzüm ve mevzün söz söylemek ve gügercin bir düziye ötüb āvāz virmek yukālū <arapça>
05. <arapça> ve deve bir düziye uzun uzun buzlamak yukālū <arapça> eş-şecā' u
06. ve's-şecā' atü bi'l-fethi ve teşdidi'l-cimi fihimā manzüm ve mevzün söz söyleyici kişi es-sāci' bi-kesri'l-cimi toğru yola gidici kāsıd gibi es-sicefü bi'l-fethi ve'l-kesri perde setr gibi es-seclü bi'l-fethi şol şu
07. koğasına dirler ki azdan ve çoğdan içinde şuyı ola müzekkerdür ve ' inde'l-ba' z şuyla tolu koğaya dirler delvün mellā'ün gibi ve ammā içi boş koğaya secl dinmek yokdur ve'l-cem' u sicāl
08. bi'l-kesri ve dağı secl feth-i cımle şu dökmek yukālū <arapça> es-secellü bi-kesrateyni ve teşdidi'l-lāmi şol kādī kitābına dirler ki içinde hüküm zıkr oluna gerekse bir
09. kādīdan bir kādīya gönderilsin ve gerekse gönderilmesin es-seclā' u bi-vezni'l-hamrā' e memeleri uzun deve tavīletü'd-đurū' gibi es-secilü bi-fethatin şümme kesratin uzun meme đır' un tavīlün gibi es-seciletü bi-fethatin
10. şümme kesratin yoğın ve büyük şu koğası es-siccilü bi-kesrateyni ve teşdidi'l-cimi balçıkdan düzülmiş taşlardur ki cehennemde bişirilmişdür ve üzerlerine ' azāb olunan kavmüñ adları yazılmışdur

11. es-secencelü bi-fethi's-sini ve'l-cimeyni gözünü ve āyine mir'āt gibi rümiden 'arabî kılinmışdur es-secmü bi'l-fethi göz yaşını ağıtmaq yuqālū <arapça> es-sicāmü
12. bi'l-kesri ve's-sücümü bi-zammeteyni gözden yaş ağımaq yuqālū <arapça> es-secümü bi-fethatin şümme zammetin yaş ağıdıcı göz es-sicnü bi'l-kesri zindān ve'l-cem' u
13. sücünün bi'z-zammi es-secnü bi'l-fethi bir kimse zindāna qoymaq ve zindāna habs itmek yuqālū <arapça> es-siccīn bi-kesrateyni ve teşdidi'l-cimi qatı ve berk nesne şedid gibi
14. yuqālū <arapça> ve dağı bir mevzi' üñ adıdır ki anda kâfirlerüñ a' mälleri kitâbları vardır kemā yuqālū hüve mevzi' üñ fihi kitâbü'l-füccâri es-sücüvvü bi-zammeteyni ve teşdidi'l-vâvi bir yirde
15. kıyımdanmayub epsem durmaq yuqālū <arapça> es-sâcī bi-kesrati'l-cimi ve süküni'l-yā' i
16. bir yirde kıyımdanmayub duran nesne ve kıyımdanmayub deprenmeyüb duran deñiz ve qabaqlarını kıyımdatmayan göz yuqālū <arapça> es-seciyyetü bi-fethatin şümme kesratin şümme teşdidin huy ve tabi' at
17. hulq gibi faşlü's-sini ve'l-hā' i ve mā yüsellişühümā es-sahbü bi'l-fethi bir nesnei yire sürümek yuqālū <arapça> ve dağı qatı qatı yimek ve içmek şiddetü'l-ekli ve'ş-şürbi gibi ve bābühümā qata' a
18. es-sehābetü bi'l-fethi ve't-tahfifi bulut ve'l-cem' u sehāb gelür bi'l-fethi ve't-tahfifi ve sühub gelür bi-zammeteyni es-sahtü bi'l-fethi bir nesnei dibinden qobarmaq yuqālū <arapça> ve dağı bir nesnei
19. bir nesnenüñ yüzinden şoymaq yuqālū <arapça> es-sahcü bi'l-fethi bir nesnenüñ derisin yüzmek ve qabıgın şoymaq yuqālū <arapça>
20. ve yuqālū <arapça> ve dağı sahc qabuğa dirler kışrun gibi yuqālū <arapça> es-sehḥābü bi'l-fethi şümme't-teşdidi şoyıcı nesne ve dağı şol devedür ki
21. ayağıyla yirüñ yüzünü şoyar yuqālū <arapça> es-sahḥu bi'l-fethi bir nesne yuqarudan aşığıya ağımaq yuqālū <arapça> ve dağı
22. yuqarudan aşığı dökmek ağıtmaq yuqālū <arapça> ve dağı bir kimseye degnek urmaq ve degneklemek yuqālū <arapça>
23. bi'z-zammi fi'l-kitābi es-sāḥḥu bi-teşdidi'l-cimi yağlu semiz at ve'l-cem' u sühḥāḥun bi'z-zammi ve't-teşdidi yuqālū <arapça> ya' nī semiz qoyunlar es-sehāḥü bi'l-fethi qatı qatı ağıcı nesne yuqālū

24. <arapça> es-sühūhu bi-fethatin şümme zammetin katı katı yağmur dökücü bulut yukālū <arapça> es-suhūhū ve's-sühūhatū bi-zammeteyni fihimā semirmek
25. semiz gibi yukālū <arapça> ve dahı sühūhun şu yukarudan aşığa akmağ yukālū <arapça>
26. ve kad merra es-sahsaḥu ve's-sahsaḥatū bi-fethi's-sineyni fihimā ev öñindeki yazı ve ev havālisi içindeki boş yir saḥātü'd-dāri gibi es-suḥarū bi'z-zammi ve'l-fethi ve sükūni'l-ḥā'i fihimā ve bi-fethateyni eyzan öykün
27. ri'etün gibi ve <arapça> ve dahı seḥer fethateynile şabāḥdan öñeriye dirler kemā yukālū <arapça>
28. yukālū <arapça>
29. <arapça>

229-a

01. <arapça> es-sücratū bi'z-zammi es-seḥerü'l-a'lā ya'nī yüce seḥer teḫülū <arapça> es-saḥürü bi-fethatin şümme zammetin şabāḥdan öñerüce yinen ta'ām
02. kemā yukālū <arapça> es-siḥrū bi'l-kesri efsün ruḫye gibi ve her nesnenüñ ki anuñ sebebi gizlü ve ince ola aña seḥer dirler kemā kıle <arapça>
03. <arapça> ve dahı seḥer bir kimsenüñ gözin bağlamak ve aldamağ ve seḥer itmek yukālū <arapça> ve dahı ḥasta eylemek yukālū <arapça> es-sāḥirü
04. bi-kesri'l-ḥā'i siḥir idici ve aldanıcı ve bilici 'ālim gibi es-saḥtu bi'l-fethi tiz boğazlamak yukālū <arapça> es-saḥfü bi'l-fethi baş kazımağ yukālū <arapça>
05. <arapça> ve dahı tavaruñ arḫasında yoğın şuymağ ve yüzmek çok olduğıün yukālū <arapça> es-saḥfetü bi'l-fethi tavaruñ arḫasından
06. ḫalçasından tā uyluğuna varınca olan bağıdur ki deriye yapışık ola es-sühāfü bi'z-zammi ve't-taḥfifi es-suhūfü bi-fethatin şümme zammetin arḫası ziyāde yağlu ḫoyun ve deve ki yüzsek
07. yağı yüzüle es-saḥīfetü bi-fethatin şümme kesratin semiz tavaruñ arḫasından yüzülen ve şoyulan yağ ve dahı şol yağmurdur ki uğraduğı nesnei deprendüre es-saḥīfü bi-fethatin şümme kesratin degirmen sesi
08. ve avāzı şavtu'r-rahā izā ḫaḫinet ma'nāsına es-saḥḫu bi'l-fethi bir nesnei yumşayınca dögmek ve sürmek yukālū <arapça> ve arḫın arḫın yelmek ve eski
09. ton yukālū <arapça> ve dahı ḫalb aḫçeye dirler yukālū <arapça> es-sūḫuḫu bi-zammeteyni ve sükūni'l-ḥā'i eyzan ıraklık bu'd gibi yukālū <arapça>

10. <arapça> es-sahūku bi-fethatin şümme zammetin uzun nesne tavīl gibi yuḡālū <arapça> ve daḡı uzun ḡurma ağacı ve'l-cem' u suḡuḡun bi-zammeteyni es-sahīku bi-fethatin şümme kesratin irāḡ nesne
11. ba' id gibi ve dökülüb yumşamış nesne yuḡālū <arapça> es-sahlū bi'l-fethi aḡ pambuḡ bizi ki yemenden gelür kemā yuḡālū <arapça>
12. suḡulün ve süḡulün bi-zammeteyni fihimā ve naḡid aḡçe ve ip bükmeḡ yuḡālū <arapça> ve daḡı bir nesne döküb sürüb yumşatmaḡ saḡḡ gibi yuḡālū <arapça> ve daḡı bir nesnenün yüzini sürüb
13. ve ḡazıyub düz eylemek yuḡālū <arapça> ve bir nesnenün ḡabıḡın şoymaḡ yuḡālū <arapça>
14. ve bir kimse bir nesnei tiz virmeḡ yuḡālū <arapça> ve daḡı aḡçei biribirine sürüb açmaḡ yuḡālū <arapça>
15. ve daḡı urmaḡ yuḡālū <arapça> es-sāhilū bi-kesri'l-ḡā'i deñiz kenāri şāti'ü'l-baḡri gibi es-süḡāletü bi'z-zammi ve't-taḡfifi altun ve ḡümüş ḡırındısı ve dö-
16. kindisi ve daḡı bunlara beñzer nesne ḡırındısı ve dökindisi es-süḡālū bi'z-zammi ve't-taḡfifi ve's-sahīlū bi-fethatin şümme kesratin eşek göḡsünde dolanan ses ve āvāz yuḡālū <arapça>
17. <arapça> es-suḡletü bi-zammetin şümme fethatin şol küçürek tavşandur ki anasından ayrılmış ola es-suḡulū bi-zammeteyni ve bi-fethi's-sīni eyzan yemende bir köyün adıdur ki andan pambuḡ bizleri gelür ve minhü
18. 'l-ḡadiş <arapça> es-sahīlū bi-fethatin şümme kesratin bir ḡat bükülmüş ip kemā yuḡālū <arapça> ve
19. bir ḡat iplikden doḡunmuş biz kemā yuḡālū <arapça> es-sahbelū bi-vezni'l-ca' fera ḡin dere ve yoḡın gelür ve yoḡın ḡırba ve tulum ve daḡı bir derenün adıdur es-suḡmetü
20. bi'z-zammi ḡaralık sevād gibi süḡām bi'z-zammi ve't-taḡfifi bir itün adıdur es-seḡāmü bi-fethateyni ve's-sahmā'ü bi-vezni's-şahrā'e bir dürlü ağacdur ve daḡı saḡma'ü ḡara dişi nesneye dirler ki esḡāmün mü'ennesidür es-sahnü bi'l-fethi
21. taş ufatmaḡ yuḡālū <arapça> es-sahnetü bi-fethateyni ve süküni'l-ḡā'i eyzan es-seḡnā'ü bi-vezni'l-ḡamrā'e hīnet ve şüret es-seḡānū bi'l-fethi ve't-taḡfifi yarasa didükleri ḡuş ḡuffāş gibi
22. ve daḡı her nesnenün ḡabıḡı ve cem' uhümā es-seḡā bi-vezni'l-'aşā ve daḡı seḡān ev çevresindeki yazı ve ev ḡavalisindeki boş yir sāḡa gibi es-seḡā'etü bi'l-kesri ve bi'l-hemzeti ba' de'l-elifi meḡtüb baḡı

23. kaydu'l-kitābi gibi ve'l-cem^u sihā^{'ü} bi'l-kesri ve'l-meddi ve eshiyetün es-sihā^{'ü} bi'l-kesri ve bi'l-hemzeti ba['] de'l-elifi bir otdur ki bal arusu bundan yir dağı balı eyü olur es-sahvü ve's-sehā bi'l-fethi ve süküni'l-hā^{'i} fihimā kāğıtuñ
24. yüzün kazımağ ve şoymağ yuqālū <arapça> ve dağı bilile yir yüzünden baçlık ayırlamağ ve şoymağ yuqālū <arapça>
25. <arapça> ve dağı mektübı bir nesneyle üzerinde bağlamağ yuqālū <arapça> es-sāhī bi-kesri'l-hā^{'i} sehā^{'ü} didükleri
26. otı otlayan aru ve keler yuqālū <arapça> es-sāhiyetü bi-kesri'l-hā^{'i} şol katı yağmurdur ki yirüñ yüzine şu yirü kıparır faşlü's-sini ve'l-hā^{'i} ve mā
27. yüşellişühümā es-sehābü bi-fethateyni ve's-sihābü bi'l-kesri çığıışmağ ve āvāz birbirine kıarışmağ ihtilātü'l-eşvāğ gibi yuqālū <arapça> ve dağı sihāb kesri-i
28. sīnile bir boyun bandı boğumağdır ki ['] avratlar anı cebe ve cevşen toqalarından ve ğayriden düzerler içinde cevherden nesne olmaz ve dağı boyunlarına taqarlar ve'l-cem^u suhubun bi-zammeteyni es-sahibü
29. bi-fethatin şümme kesratin ve's-sehābü bi'l-fethi ve't-teşdidi ve's-sahbānü bi'l-fethi çağırıcı kimesne şabbāğ gibi es-sahtü bi'l-fethi es-sihşibü bi-kesratin şümme sükünin şümme kesratin şümme yā^{'in} sākinetin katı ve berk nesne

229-b

01. şedid ve şalb gibi ve dağı sihsib cezbile kıarışdurılmış kavıd ve ziyāde hevāya kıalkmış toz kemā yuqālū <arapça> es-sahnānü bi'l-fethi ism-i racül es-sahhu bi'l-fethi ve
02. ve't-teşdidi çekirge kıyruğunu yire şoqmağ yumurdasın dökmekçün yuqālū <arapça> es-sehāhü bi'l-fethi ve't-tahfifi şol
03. yumşaq yir ki içinde kıara küfegi taşlar ola es-sühdü bi'z-zammi bir şaru kavī şudur ki ana kıarnından veled bile çıkār es-saharü bi-fethateyni ve bi-zammeteyni ve bi-süküni'l-hā^{'i} fi's-şānī eyzan müsahharlığa almağ
04. ve sekāle ğülmek yuqālū <arapça> es-suhrıyyetü bi'z-zammi ve teşdidi'l-yā^{'i} es-suhrıyyü bi'z-zammi ve'l-kesri ve teşdidi'l-yā^{'i} müsahharlığa almağ ve sekāle ğülmek
05. ma['] nāsına isimlerdür es-suhrretü bi'z-zammi ve süküni'l-hā^{'i} müsahharlığa alınan ve sekālına ğülünen kimesne ve dağı müft ve ücretsiz kıullanılan kimesne ve iş işledilen es-sāhıratü bi-kesri'l-hā^{'i} yili eyü olub nereye

06. dilerseñ giden gemi ve'l-cem' u sevāhirü yuḳālū <arapça>¹² es-saḥberü bi-vezni'l-ca' fera bir dürlü ağacdur ḍarbun mine'ş-şeceri gibi ve yuḳālū <arapça>
07. saḥberatü bi-fethi's-sīni ve'l-bā' i bir kişinüñ adıdur es-saḥtu bi-fethatin şümme ve bi-zammin ve sükūni'l-hā' i ḳoḳmak ve ḥoşnūd olmamak kemā yuḳālū <arapça>
08. <arapça> es-seḥāfetü bi'l-fethi ve't-taḥfifi ve's-suḥfü bi'z-zammi ' aḳıl az ve yufḳa olmak riḳḳatü'l-' aḳli gibi ve ḥon yufḳa olmak ve iplik az olmak yuḳālū <arapça>
09. <arapça> es-saḥfetü bi'l-fethi elcinden araḳlamak ve yufḳalamak yuḳālū <arapça>
10. <arapça> es-saḥifü bi-fethatin şümme kesratin ' aḳlı az ve ' alı yufḳa kişi ve erişi arḳacı az yufḳa biz yuḳālū <arapça>
11. <arapça> es-saḥletü bi'l-fethi anasından henüz toḡmış körpe ḳuzu ve körpe oḡlaḳ erkeğine ve dişisine bu lafzıla ıtlāḳ olunur ve'l-cem' u suḥlün bi'l-fethi ve siḥālün bi'l-kesri es-siḥālū bi'l-kesri bir
12. mevzi' üñ adıdur es-suḥalü bi-zammetin şümme fethatin zebūn ve za' if erler cem' idür vāhidi yoḳdur ve daḥı çekirdegi büyük olmayan ḥurmā şaysun gibi es-suḥmetü bi'z-zammi ḳara renk sevād gibi es-süḥāmü bi'z-zammi ve't-taḥfifi
13. çömlek ḳarası sevādü'l-ḳıdri gibi ve daḥı yüzi yumşak biz yuḳālū <arapça> ve ele yumşak doḳunan yufḳa yilek yuḳālū <arapça>
14. <arapça> ve daḥı şol yumşak süci ki boḡazdan āsānlıḡıla geçe es-süḥāmiyyetü bi'z-zammi ve teşdiḍi'l-yā' i boḡazdan āsānlıḡıla gečen yumşak süci yuḳālū <arapça>
15. <arapça> es-saḥimetü bi-fethatin şümme kesratin ḳaḳıyub giñ dutmak zaḡinetün gibi es-saḥtiyānū ma' ruf es-suḥnü bi'z-zammi ve sükūni'l-hā' i ve's-sāḥinü bi-kesri'l-hā' i es-saḥnānū bi'l-fethi ve sükūni
16. 'l-hā' i ıssı nesne ḥārre gibi yuḳālū <arapça> mü'ennesi suḥnetün ve sāḥinetün ve saḥnānetün gelür yuḳālū <arapça>
17. ey ḥārretün es-saḥnetü bi-fethin ziyāde ıssılıkdur ki aḡrıdan ḥāşıl olur es-suḥnetü bi'z-zammi ve sükūni'l-hā' i ıssı gice kemā merra ve daḥı gözün nūrı az olub rüşen olmamak yuḳālū <arapça>

¹² es-suḥaratü bi-zammetin şümme fethatin illeri musaḥḥarlıḡa alan ve saḳallarına ḡülen kimesne. es-suḥratü olan. ni' metu'llāh.

18. <arapça> es-saḥnānetü bi'l-fethi ıssı gice kemā merra es-saḥūnü bi-fethatin şümme zammetin ıssı şūrba es-saḥūnetü bi-zammetin ısılık olmak yuḳālū <arapça>
19. <arapça> es-saḥīni bi-fethatin şümme kesratin ıssı nesne ḥarrun gibi ve daḥı gözünüñ nūrı az olan kimesne yuḳālū <arapça>
20. ve daḥı bir egri bildür kemā yuḳālū <arapça> es-saḥīnetü bi-fethatin şümme kesratin bir miḳdār ḳoyı bulamaç aşı es-sūḥānīnü bi-zammi's-sīni ve kesri'n-nūni ıssı nesne
21. yuḳālū <arapça> es-seḥā'ü bi'l-fethi ve'l-meddi es-seḥāvetü bi'l-fethi cömerdlik itmek yuḳālū <arapça> cūdün gibi yuḳālū <arapça>
22. <arapça> es-suḥvü ve's-seḥā bi'l-fethi ve sükūni'l-ḥā'ı fihimā çölmegüñ altından
23. ḳor eşmek yuḳālū <arapça> ve daḥı vāfir ḳor ve gül cem' olub daḥı aşub virmek yuḳālū <arapça>
24. <arapça> ve daḥı seḥyün od yaḳacaḳ yir düzmek yuḳālū <arapça>
25. <arapça> es-seḥā bi-fethatin ve'l-ḳaşri bir aḡsaḳlıḳdur ki deveye 'ārız olur aḡır yükle şıçramaḳdan yuḳālū <arapça>
26. <arapça> es-seḥvā'ü bi-vezni'l-ḥamrā'e gin ve āsān yir el-arzu'l-vāsi'atü's-sehletü gibi ve'l-cem'u es-seḥāvā bi-fethi'l-vāvi ve kesriḥā ve's-sīni meftūḥatin fihimā es-seḥāviyyü bi'l-fethi ve
27. teşdīdi'l-bā'ı topraḡı yumşaq mekān yuḳālū <arapça> es-saḥiyyü bi-fethatin şümme kesratin şümme teşdīdin
28. civānmerd kişi faşlü's-sīni ve'd-dāli ve mā yüsellişühümā es-sedācü bi'l-fethi ve teşdīdi'd-dāli mübālaḡayla yalan söyleyici kişi kezzāb gibi es-sedcü bir kimesnei yüzi üstinde veya arḳası
29. üstine yıḳmaḳ ve düşürmek yuḳālū <arapça> es-sādiḥu bi-kesri'd-dāli ucuzluḳ yirde

230-a

01. vāḳi' olan kişi muḥşib gibi es-seddü bi'l-fethi ve't-teşdīdi gedik berkitmek ve şīşe aḡzın berkitmek ve derbend berkitmek ve buña beñzer nesne aḡzın berkitmek yuḳālū <arapça>
02. <arapça> ve daḥı gözsüzlük 'amā gibi ve şāḡırlıḳ şummün gibi ve dilsüzlik bükümün gibi ve'l-cem'u esiddetün bi-fethatin şümme kesratin şümme teşdīdin ve daḥı bir nesnedür ki üzüm çıbıḡından düzerler bir niçe ḳatı olur kemā yuḳālū

03. <arapça> es-seddü <arapça> ve dağı südd sīnūñ fethile ve zammīyle tağa dirler ve iki nesne arasındaki perdeye ve dīvāra dirler ḥācizūn gibi ve ‘inde'l-ba‘z süddün zamm-i sīnile allāhū te‘ālā
04. yaratduğına dirler ve feth-i sīnile ādem oğlanı düzdüğüne dirler es-süddü bi'z-zammī ve't-teşdīdi şol deredür ki içinde büyük taşlar ola dağı anda niçe zamān şu dura ve'l-cem‘u sidedetün bi-kesratin
05. şümme fethatin ve dağı kara bulut ve'l-cem‘u südüdün ve's-süddetü bi'z-zammī ve't-teşdīdi ve's-süddādü bi'z-zammī bir mevzi‘dür ki burunda vāki‘ olur dağı koğı işitmez olur ve dağı süddetün zamm-i sīnile kapu bāb gibi
06. veyāḥūd kapu üstündeki örtme ve gölgelik ki kapuyu yağmurdan şaklar kemā yukālū <arapça> es-seddādü bi'l-fethi ve's-sededü bi-fethateyni şu āb
07. ve toğrı söz toğrı iş ve dağı sedād toğrı olmak yukālū <arapça> es-siddādü bi'l-kesri şol şīşe ağızlın
08. berkidecek nesne ve derbend ađzın berkidecek nesne ve dağı siddād bi'l-kesri ve'l-fethi fađr ve ḥācet def‘ idecek berkidecek ta‘ām ve dirlik yukālū <arapça>
09. ve bi-fethatin ve'l-kesri afşahu es-seddīdū bi-fethatin şümme kesratin tođru nesne kāşid ve müstakīm gibi es-sidretü bi'l-kesri müyez ađacı şecerü'l-banķi gibi cem‘u sidrūn gelür bi'l-kesri ve sükūni'd-dāli ve siderūn gelür bi-kesratin şümme fethatin
10. ve siderātün gelür bi'l-kesri ve sükūni'd-dāli ve bi-fethihā sidretü'l-müntehā yedinci gökde ‘arşuñ şağ yanında bir ağacdur ki yemişi tağlar kulleleri gibi yaprakları filler kulağları gibi cennet ırmağları
11. bunuñ dibinden çıkar eger bir atlu bunuñ gölgesinde yetmiş yıl yügürtseydi ucına çıkmaya es-sederü bi-fethateyni baş dizginmek deverān gibi ve göz korumak ve şaşub ditremek ve hırlamak taḥayyürü'l-başari gibi ve deve
12. katı ıssıdan şaşmak ve gözi kararmak ve ḥayrān olmak yukālū <arapça> es-sedirü bi-fethatin şümme kesratin gözi kurumış ve şaşub ḥayrān olmuş
13. kimesne müteḥayyir gibi ve deñiz bađr gibi es-sādirü bi-kesri'd-dāli şaşkın ve ḥayrān kimesne müteḥayyir gibi ve kayırmayub guşşalanmak diledügin işleyen kimesne kemā yukālū <arapça> es-sedrü
14. bi'l-fethi ve sükūni'd-dāli bir nesnei aşığa şarkıtmak yukālū <arapça> es-sedirü bi-fethatin şümme kesratin bir ırmađdur ve ‘inde'l-ba‘z bir köşkdür kaşrun gibi es-südüdü bi-zammetin ve sükūni

15. 'd-dāli eyzan altıda biri ve'l-cem' u esdās es-sedsü bi'l-fethi ve süküni'd-dāli bir kavmüñ mällarınüñ altıda birin almak yukālü <arapça> ve biş kimesnenüñ
16. altıncısı olmak yukālü <arapça> es-sidsü bi'l-kesri deve altı günde bir şuya durmak ya' nī biş gün katlanub dağı altıncı gün şu içmek es-sedesü bi-fethatin ve's-sedīsü
17. bi-fethatin şümme kesratin sekiz yaşına girmiş deve ve altı yaşına girmiş koyun müzekker ve mü'enneş beraberdür yukālü <arapça>
18. <arapça> ve sekizinci yılda biten deve dişine dirler ve altıncı yılda biten koyun dişine dirler kemā yukālü <arapça>
19. <arapça> ve dağı sedīs altıda bire dirler südüs gibi es-südüsü bi'z-zammi ve bi'l-fethi bir yeşil müdevver
20. 'abādur ki 'acemler giyirler kemā yukālü <arapça> sedüsün bi'l-fethi bir kabīlenüñ babalarınüñ adıdur südüs bi'z-zammi bir kimsenüñ adıdur es-südğu bi'z-zammi tuluk ve tuluk üzerine
21. inüb şarқан sac şudğun gibi zekerehü'l-cevheriyyü fi şudğın es-sedüfetü bi'l-fethi ve'z-zammi es-sedefü bi-fethateyni karañlığa dirler zulmetün gibi ve aydığa dirler dav'un gibi ezdāddandur ve 'inde'l-ba' z şol vaqte dirler ki
22. aydığa karañlık birbirine qarışmış ola <arapça> ve dağı sedefün fethateynile giceye dirler leylün gibi ve dağı tañile dirler şubhun gibi ve şabāh gelmeye dirler iqbālü's-şubhi gibi
23. es-sedīfū bi-fethatin şümme yā'in sākinetin deve örgüci senām gibi es-sedelü bi-fethatin bir nesneye lāzım olub ayrılmamak yukālü <arapça> es-sedlü bi'l-fethi ve süküni'd-dāli bir nesnei aşığa şarkıtmaq
24. irsāl gibi ve dağı bir kimesne kaftānını omzına şarkıdub dağı iki yañlarını şarkımamak ve iki şuveleri kavuşmamak ve 'inde'l-ba' z kaftānını baş üzerine bıraқub dağı omzından aşığa şarkıtmaq yukālü
25. <arapça> kezā fi'l-mağribi es-sidlü iplige dizilmiş cevher
26. <arapça> es-sidilliyyü bi-kesrateyni ve teşdīdi'l-lāmi'l-meftūhati üç evdür ki bir evüñ içinde ola es-sedelü bi-fethateyni ve's-sedīlü bi-fethatin şümme kesratin şümme yā'in sākinetin miḥāfe üzerine örtdükleri
27. nesne ve cem' u's-südül südül bi-zammeteyni ve cem' u's-sedil sedāyil ve esdāl es-sedemü bi-fethateyni pişmān olmak ve guşşalanmak yukālü <arapça>

28. <arapça> es-sedimü bi-fethatin şümme kesratin kükreyici irkek deve ve kaçırıyıcı kişi mefnāzun gibi es-sādimü bi-kesri'd-dāli ve's-sedmānū bi'l-fethi pişmān olucı ve guşşalanıcı kişi sedümün bi-fethatin şümme zammetin lūt
29. peygamberüñ kavminüñ köylerinüñ adıdur es-sednü bi'l-fethi ve's-sidānetü bi'l-kesri ka' be'ye kulluk itmek ve eve kulluk ve hizmet itmek ve muṭlaḳā hizmet itmek yukālū <arapça>

230-b

01. <arapça> ve daḳı şeyden bir nesnei yukarudan aşığa şarkıtmaḳ yukālū <arapça> es-sādinü bi-kesri'd-dāli ka' beye hizmet iden ve eve
02. hizmet iden ve muṭlaḳā bir nesneye hizmet iden kişi zamān-ı cāhiliyyetde ka' be hizmetkārlığı 'oşmān bin ebī ṭalḫa evlādından idi soñra zamān-ı islāmda daḳı rasūlullāh 'a.m.
03. anlara muḳarrer kıldı ve cem' u's-sādini sedenetün bi-fethateyni es-sedenü bi-fethateyni miḫafe üzerine örttüikleri nesne sedlün gibi ve'l-cem' u sūdünun ve esdānün es-sedvü bi'l-fethi bir nesneye el şunmaḳ ve el uzatmaḳ
04. deve yürürken adımlarını gin gin atmaḳ yukālū <arapça>
05. <arapça> ve ṭavar togrusunda gidüb başı egilmek yukālū <arapça>
06. <arapça> es-sedā bi-fethateyni ve'l-elifi ba' de'd-dāli gicede yire düşen nem ve çig nedā'l-leyli gibi ve daḳı yirüñ nemi ve çiyi çok olmaḳ gerekse gökden olsun ve gerekse yirden olsun
07. yukālū <arapça> ve daḳı ḫurmā ḳoruḳınuñ çöpi ve ucını ḳaplayan nesne şarkmaḳ yukālū
08. <arapça> ve daḳı sedā biz arışına dirler ki laḫmenüñ zıddıdur es-sedātü bi'l-fethi biz erişi sedā gibi teşniyesi sedeyān
09. gelür ve cem' u esdiyētün gelür bi-fethi'l-hemzeti ve kesri'd-dāli ve daḳı ḫurmā ḳoruḳınuñ şarkān şapına da sedāt dirler es-sediyü bi-fethatin şümme kesratin şapı ve çöpi şarkmaḳ ve uzamış ḫurmā ḳoruḳı yukālū
10. <arapça> mü'enneşi sidyetün gelür ve daḳı sidyetün bi-fethatin şümme kesratin nemi ve çiyi çok yire dirler yukālū <arapça> es-südā bi'z-zammi şümme'l-fethi ve 'inde'l-ba' zi bi-fethateyni
11. ḳolayına ḳonmuş nesne ve ḳolayına şalıvirilmiş nesne sehlün gibi yukālū <arapça> es-sādī bi-kesri'd-dāli bir nesnenüñ altıncısı sādīs gibi

12. yā sīnden bedel olmuşdur faşlü's-sīni ve'z-zāli ve mā yüşellişühümā es-sezeķu bi-fethatin leyletü'l-vuķūdi didükleri gicedür ki kış gicelerinden kırkıncı giceye dirler faşlü's-sīni ve'r-rā'ı
13. ve mā yüşellişühümā es-ser'ü bi'l-fethi ve sükūni'r-rā'ı mehmüzü'l-lāmi çekirge yumurtlamak yukālū <arapça> es-sirātü bi'l-kesri ve sükūni'r-rā'ı çekirge yumurdası bīzātü
14. 'l-cerādeti gibi <arapça> es-serbü bi'l-fethi deve ve bundan ğayri yabanda otlayan tavar ve minhü kıavlühüm
15. <arapça> ve yol tārīķ gibi es-sirbü bi'l-kesri nefis yukālū <arapça> ve daķı ğöñüle dirler
16. yukālū <arapça> ve daķı bağırtlık sürüsü ve ğin sürüsü ve şığır sürüsü ve vahşī canavar sürüsü ve 'avratlar sürüsü es-sürbetü bi'z-zammi bağırtlık sürüsü ve at sürüsü ve eşek sürüsü ve
17. ğin sürüsü ve şığır sürüsü es-seribü bi-fethatin ve bi-kesrati'r-rā'ı eyzan şekerden aķan ve şu ve buña beñzer nesnelerden aķan şu kemā yukālū <arapça> ve daķı sereb fethateynile şekeden şu şarık
18. ve aķmak yukālū <arapça> ve daķı serebün fethateynile yir altında olan eve dirler beytün fi'l-arzi ma' nāsına ve dilki ini ve buña beñzer canavarlar ini es-serābü
19. bi'l-fethi ve't-tahfifi yaz ğünlerinde öyle vaķtinde şu gibi ğörünen nesnedür ki alķım şalķım dirler es-surübü bi-zammeteyni yir yüzinde çok ğitmek yukālū <arapça> ve daķı tavar
20. otlağa ğitmek yukālū <arapça> ve şu aķmak yukālū <arapça>
21. <arapça> es-serhübü bi-zammi's-sīni ve'l-hā'ı ve sükūni'r-rā'ı gevdesi uzun ve ayakları kısa kışraq yukālū <arapça>
22. <arapça> es-sirdābü bi'l-kesri yir altında olan şovuk ev ki anda şu şovudurlar fāriside aña zīr-i zemīn dirler cem'ı serādībü ğelür bi'l-fethi
23. es-sercū bi'l-fethi ebr ve'l-cem'ı sürücün es-sirācū bi'l-kesri çıraqba ve daķı ğüneş şems gibi es-sürücetü bi-zammi's-sīni ve'l-cīmi huy hulk ve tábī'at gibi ve daķı tārīkat kaçan ki bir cemā'atūñ hūyları bir düziye
24. olsa hüm 'alā sürücetin vāhidihı dirler es-süreycü bi-lafzi't-taşğiri bir kılıç düzüci kişinūñ adıdur ki bunuñ düzdüği kılıçlara süreyciyyān dirler es-serhu bi'l-fethi yabanda olmayan

25. tavar şāyim gibi ve tavarı otlağa şalivirmek yuḡālū <arapça> ve tāvār otlamak ve otlağa gitmek yuḡālū <arapça>
26. ve daḡı bir kimesni bir yire göndermek yuḡālū <arapça> es-serḡatū bi'l-fetḡı uzun büyük ağac şeceratūn ' aẓīmetūn ṡavīletūn gibi ve'l-cem' u serḡun bi'l-fetḡı ve
27. daḡı serḡatūn bir mevzi' ūñ adıdur es-sirḡānū bi'l-kesri ḡurt zi' b gibi ve arslan esed gibi cem' i serāḡīn gelūr ve mü' enneḡi serḡānetūn gelūr es-sürūḡı bi-zammeteyni tīz ve yürgen tavar yuḡālū <arapça>
28. sürḡun ey serī' atūn ve ḡolay ve āsān nesne sehlūn gibi yuḡālū <arapça> ve daḡı gitmege ve gelmege tīz kimesne yuḡālū <arapça> es-serāḡı bi'l-fetḡı ve
29. 't-taḡfīfi ' avrat boşamak serī' u'l-mer' eti ma' nāsına isimdür es-sürūḡı bi-zammeteyni tavar kendüsi otlağa gitmek ve otlamak yuḡālū <arapça> es-serīḡı bi-fetḡatin ḡümme

231-a

01. ḡümme kesratin yapıldaḡ tavar ya' nī eyirsuz at yuḡālū <arapça> es-serīḡatū bi-fetḡatin ḡümme kesratin ḡol ḡırım ve ḡasmadur ki anuñla ayakḡabı dikerler kemā yuḡālū <arapça>
02. <arapça> es-seryāḡı bi'l-kesri uzun nesne ṡavīl gibi ve daḡı çekirge cerād gibi es-sirdāḡı bi'l-kesri ḡol yumşak yirdür ki anda özdeklü ve özdeksüz
03. od biter ve'l-cem' u es-serādīḡı ve daḡı serdāḡ eti çok deveye dirler yuḡālū <arapça> ve ' inde'l-ba' z büyük deveye dirler nāḡatūn ' aẓīmetūn gibi es-serbeḡı bi-vezni'l-ca' fere
04. gin biz arzun vāsi' atūn gibi es-serdü bi'l-fetḡı saḡtiyān dikmek ve babuc ve başmak ve bunuñ gibi nesnelere dikmek ve cebe cevşen ṡoḡumak ya' nī ḡalkalarını biribirine geḡiḡdürmek ve ' inde'l-ba' z cevşen delmek
05. ve bir sözi biribiri ardınca düzmek ve uz söylemek ve biribiri ardınca oruc dutmak yuḡālū <arapça>
06. <arapça> ve daḡı her nesne ki biribiri ardınca dizile aña serd dirler ve minhü ḡavlühüm <arapça>
07. <arapça> ve daḡı serd zirihe ve ḡayri ḡalkalara dirler es-sirādū bi'l-kesri ḡol āletdür ki anuñla saḡtiyān dikerler es-sednedī bi-fetḡı's-sīni ve'd-dāli ve sūkūni

08. 'n-nūni kıatı nesne Őedīd gibi mū'enneŐi sernedān gelūr es-sermedū bi-vezni'l-ca' fera hemiŐe ma'nāsına ebed gibi ve dāyim ma'nāsına es-serhedū bi-vezni'l-ca' fera devenūñ örgüci yađı Őahmū's-sinām gibi es-serhedetū
09. bi-vezni'd-daħraceti bir nesni eyü besleyüb semirtmek yuđālū <arapça> es-sirrū bi'l-kesri ve't-teŐdīdi gizlū nesne mā yūktemū gibi ve dađı cimā' ve dađı sik zeker gibi ve dađı eyü
10. ve ulu Őuya ve nesle sirrū'n-nesebi dirler efđalū'n-nesebi ma'nāsına yuđālū <arapça> ve dađı derenūñ ğāyet eyü birine sirrū'l-vādī dirler¹³
11. ve'l-cem' u esirratūn bi-fetħatin Őümme kesratin Őümme teŐdīdin es-serādetū bi'l-fetħi ve't-taħfifi derenūñ ğāyet eyü ve ħāŐ yirine dirler kemā yuđālū <arapça> es-sürü bi'z-zammi
12. ve't-teŐdīdi ve's-sererū bi-fetħateyni ve bi-kesri's-sīni eyzan yeñi tođmıŐ ođlancık göbeginden kesib giderdükleri dericik ve dađı sürün bi'z-zammi sevindürmek sürür gibi yuđālū <arapça>
13. <arapça> es-süratū bi'z-zammi ve't-teŐdīdi'r-rā'i göbek ya'nī ol didüğimüz dericik kesdikden Őoñra kıarında kıalan çuđurca veya yumruca yircigez ve dađı süratūn dere ortasına dirler ve ğayri
14. nesne ortasına dirler ve'l-cem' u sürarūn bi-zammetin Őümme fetħatin ve sürāt bi'z-zammi ve't-teŐdīdi es-sürü bi'l-fetħi ve't-teŐdīdi ođlancık göbегin kesmek yuđālū <arapça> ve dađı bir kimseye göbегinden
15. dürtmek yuđālū <arapça> ve dađı çakmađuñ delicigine bir ađaçık Őođmak anuñla çakmak için yuđālū <arapça>
16. ve dađı sündürmek sürürün gibi yuđālū <arapça> serrehü min bābi redde ve sürün ve sürüran eyzan bi'z-zammi fihimā izā kıarraħahü es-sirārū bi'l-kesri ve'sirerū bi-kesratin Őümme fetħatin el ayasınuñ içindeki ve alındađı yūzdeki ħatıllar
17. ve yollar ve bükükler ve cem' u'l-evveli esirratūn bi-fetħatin Őümme kesratin Őümme teŐdīdin ve cem' u'Ő-Őānī esrār ve cem' u'l-cem' i esārīrū kemā yuđālū <arapça>
18. <arapça> ve dađı sirerūn bi-kesratin Őümme fetħatin mantar üzerindeki kıabuđ ve toprak kemā yuđālū <arapça>

¹³ ve dađı serāretūn bi'l-fetħi bir kimsenūñ aŐıl ve Őoyı eyü ve ulu olmak ma'nāsına maŐdardur ve bābühü selime.

19. <arapça> ve dağı sirerün sīnūñ kesriyle ve rānuñ fethiyle mekkeden dörd mīl miqdārı mesāfede bir mevzi' ūñ adıdır ki bu mevzide yetmiş peygamberūñ
20. göbekleri kesilmişdür ve ba'zı hadīşde minā ile 'arafāt arasında mazimin didükleri mevzi' de vāқи' oldı demiş ki anda bir büyük ağac vardur dirler ve dağı sirārün kesr-i sīnile
21. bir kimsenūñ kulağına çivildemege dirler yuğālū <arapça>
22. <arapça> ve dağı sirārün bi'l-kesri çekirge delüğine dirler es-serārū bi'l-fethi ve'l-kesri ve's-sererū bi-fethateyni
23. her ayuñ şoñ gicesi ki ay ol gicede gizlenür kemā yuğālū <arapça> ve dağı sererün fethateynile bir nesnenūñ içi kovuğ ve boş olmağa dirler yuğālū <arapça>
24. <arapça> ve dağı sererün fethateynile devenūñ gögsi yağır ve yara olmağ yuğālū <arapça> es-serrā'ü
25. bi'l-fethi ve teşdīdi'r-rā'i ve bi'l-hemzeti ba' de'l-elifi eserruñ mü'ennesidür ki iç kovuğ ve boş nesneye dirler yuğālū <arapça> ve dağı gögsi bağar olmuş dişi deveye de serrā'ün dirler
26. ve dağı eyülik ve hoşluğ ma'nāsına maşdardur rehā'en gibi es-sürürü bi-zammeteyni bir nesne bir kimseye hoş gelmek ve sevindürmek yuğālū <arapça>
27. es-sürürü bi-zammi's-sīneyni şol bilici zeyrek kişiye dirler ki çok işlere ve maşlahatlara gire ve şoğula kemā yuğālū <arapça> es-serīratü bi-fethatin şümme kesratin
28. ve az ve gizlü nesne sırr gibi ve'l-cem'u es-serāyirü es-serīrū bi-fethatin şümme kesratin tahta ve'l-cem'u esirratün bi-fethatin şümme kesratin şümme teşdīdin ve sürurun bi-zammetin şümme fethi'r-rā'i eyzan istişkālēn li'ctimā' i'z-zammeteyni ma'a't-taž' ifi ve kezā
29. <arapça> ve dağı ser bir başuñ boyına oluşan yirine dirler müsteğarrü'r-re'si fi'l-'unuқи gibi ve az olur ki serīr mülkden ve ni'metden 'ibāret olur es-sürīyyetü bi-zammetin

231-b

01. şümme kesratin ma'a teşdīdi'r-rā'i ve'l-yā'i şol qaravuşdur ki kişi anı ev idinüb cimā' ide ve'l-cem'u serāriyyü bi'l-fethi ve teşdīdi'l-yā'i ba'zılar bunu sırr mensūbdur dimiş ki cimā'a dirler ve gizlü

02. nesneye dirler zīrā insān bu işi ekşer sāyir ehlinden gizlü işler ve ba'zılar katında sürürdan müştakdur ki sevinmege dirler zīrā kişi bunuñla sevinir ve ba'zılar katında mu' tellü'l-lāmdur
03. fa'ületün vezninde isimdür sürürdan müştakkadur ki ululuğa dirler siyādet ma'nāsına zīrā bu işi ulular ider kezā fi's-şihāhi ve'l-mağribi ve's-seresü bi-fethateyni 'avrata cimā' idememk ve 'inde
04. 'l-ba'z zeker hareket itmemek 'anet gibi yukālū <arapça> ve dağı irkek tavar dişisine çıkub dağı yığamamak ve koncı ve butlacı idememek yukālū <arapça>
05. <arapça> es-sersü ve's-serisü bi-fethatin şümme kesratin fihimā 'avrata varımayan ya'nī cimā' idemeyen ya'nī cimā' idemeyen ve 'inde'l-ba'z puluc ğunetün gibi ve dağı tavar yığamayan aygır ve boğaz
06. es-sartu bi'l-fethi ve's-sereṭānū bi-fethatin nesne yutmak yukālū <arapça> es-sırṭāṭū bi-kesrateyni ve sükūni'l-ṭā'i pilite ve pālūze dirler
07. ṭa'ām es-sırāṭu bi'l-kesri köpri şırāṭ gibi es-sereṭānū bi-fethatin yengec ve dağı gökde bir burcuñ adıdur ve dağı bir marazdur ki davaruñ bileginde vāқи' olur dağı bilegini kurudur ḥattā ṭırnağı
08. devirler es-surāṭiyyū bi'z-zammi ve teşdidi'l-yā'i keskin kılıc seyfüñ ḳāṭi'ün gibi ve ḳavlühüm <arapça> ḍurreyṭā bi-zammetin şümme fethi'r-rā'i'l-müşeddedeti şümme yā'in sākinetin şümme fethatin
09. <arapça> es-servemiṭu bi-fethatin şümme sükūnin
10. şümme fethatin uzun nesne deveden ve ğayriden ṭavīl gibi es-sür'atū bi'z-zammi ve's-sira'u bi-kesratin şümme fethatin ve's-sere'u bi-fethatin her nesnede tiz olmak yukālū <arapça>
11. es-ser'u bi'l-fethi es-ser'ara'u bi-fethi's-sini ve'r-rā'eyni ve sükūni'l-'ayni üzüm çubuğunuñ tāze budağı ḳazībū'l-kürmi ma'nāsına ve dağı el-ğuzzu ma'nāsına ve dağı ser'ara'un teni ve gevdesi yumşak kimseye
12. dirler kemā yukālū <arapça> es-sere'ānū bi-fethatin bir cemā'atūñ önce gelenleri evāyilū'n-nāsi gibi sere'ānū bi-ḥarekāti's-sini ve sükūni'r-rā'i fi'l-küllü seru'anūñ
13. ismidür tiz oldı demek olur yukālū <arapça> es-serefū bi-fethatin her nesne de ḥadden geçmek
14. ve lāyık olan ve gerek olan miḳdārdan artuḳ itmek kemā yukālū <arapça> ve dağı bir nesni ḥātırına getürmeyüb ğāfil olmak ve bilmeyüb ḥatā itmek yukālū <arapça>

15. <arapça> ve dağı serefün fethateynile bir nesnei dīm idinüb öğrenüb vaz geçmemek zārāvetün gibi yukālū <arapça>
16. <arapça> ve dağı serefün bir mevzi' ũñ adıdur es-serifü bi-fethatin şümme kesratin hatā idici ve gāfil
17. olucu kimesne ve dağı medīne yolunda bir tağıñ adıdur es-sürfetü bi'z-zammi bir böcecik ve kırtcuğazdur ki ufacığ ağac budağlarından kendü için bir devir degüşlü ev düzer
18. tükürükile ba' zın ba' zına bağlar dağı içine girer dağı olur yukālū <arapça> es-serfü bi'l-fethi bu didüğimiz böcek yaprağın yimek yukālū <arapça>
19. <arapça> es-serifetü bi-fethatin şümme kesratin bu didüğimiz böcegi çok olan yir yukālū <arapça> es-ser' üfü bi-zammi's-sīni ve'l-vāvi
20. her nesne ki teni yumşaq ve eti az ola kemā yukālū <arapça> es-sür' üfetü bi-zammi's-sīni ve'l-' ayni teni yumşaq ve boyı uzun ' avrat nā' imetün tavīletün
21. gibi ve dağı çekirgeye ser' üfetün dirler ve dağı buña beñzer ata dağı ser' üfetün dirler es-ser' afetün bi-vezni'd-dağraceti oğlancığı eyü ve güzel beslemek ve ta' ām eyü itmek yukālū <arapça>
22. <arapça> es-seraķu bi-fethatin ve bi-kesrati'r-rā' i eyzan ve's-seriķatü bi-fethatin şümme kesratin nesne uğrılamağ yukālū <arapça>
23. <arapça> ve az olur ki uğrılanan nesneye de seriķat dirler fehüve sārīkun ve'l-cem' u süraķun bi-zammin ve feth-i rā' i müşeddedeten ve dağı seriķ
24. bir kişinüñ adıdur ki rasūlullāh ' a.m. anı borcundan şatmışdur hurrken ve dağı seraķ fethateynile ibrişim kumaş pārelerine dirler ve kumaşdan çadır pāresi şaķaķu'l-ħarriyyi ma' nāsına gelür
25. vāhidi sereķatün gelür bi-fethatin es-sürādiķu bi'z-zammi ve kesiri'd-dāli serāperde ve gönlek didükleri nesne ki řapu üzerine ayķırı girerler ve dağı şol çadır etegi gibi nesen ki çaduruñ çevresine
26. ħavlı gibi çevirirler üzerinde örtisi olmaz kemā yukālū <arapça> kezā fi'l-mağribi ve dağı her ev ki pambuğdan ola aña da serādiķ
27. dirler ve'l-cem' u es-sürādiķāt es-sermaķu bi-vezni'l-ca' fere bir dürlü otur es-sirbālū bi'l-kesri gönlek ķamış gibi es-serbeletü bi-vezni'd-dağraceti gönlek geydürmek yukālū <arapça>
28. <arapça> es-sirbālū ve's-serāvilū bi-fethi's-sīni ve kesri'l-vāvi ayak tonı ve tuman müzekker ve mü' enneş isti' māl olunur cem' u serāvilāt gelür sibeveyh ķatında ism-i cem' idür ' arabī kılinmışdur

29. nekireligi hâlinde muşarîf ve ma' rifeligi hâlinde ğayr-i muşarîfdur ve ' inde'l- ba'z cemî' i hâlinde ğayr-i muşarîfdür taqdirde sirvâlünün cem'idür es-serveletü bi-vezni'd-dahraceti

232-a

01. bir kimseye tuman geydirmek yuqâlû <arapça> es-sercemü bi-vezni'l-ca' fera şalgam es-sürmü bi'z-zammi güden bağırsak ucı ve ağır maħracü's-şikal gibi es-sercemü bi-vezin'l-ca' fera
02. uzun nesne tavil gibi es-serşamü mişlühü veznen ve ma' nen es-sersâmü bi'l-kesri ıssıdan olan baş ağrısı ve ' inde'l-ba'z ıssıdan dil göyinmek ve qararmak ve daħı şol ısıtma ki başı ıssı eyleye ve
03. ağır ve mefâşılı kızdura ve dili ve gözi qararda ve ağır eyleye es-sercînü ve's-sertînü bi-kesri'l-evveli ve's-şâlişi tavar tersi ve çirki es-servü bi'l-fethi ve sükûni'r-râ'i ve's-serâvetü
04. bi'l-fethi cömertlik varlık yuqâlû <arapça> ve daħı servün bir kimesne bir kimesnenün arkasından libâsın atıb
05. açmak yuqâlû <arapça> ve daħı bir kimse kendü arkasından cebesin çıkarub atmak tekülü <arapça> o daħı servün
06. bir meşhür ağacdur vâhidi servetün gelür ve daħı servün tağ irliginden aşğa inen nesne ve seyl yolunda yumrı yumrı olan yir hayf gibi ve kır tayifesinün mahallesi
07. es-sirvetü bi'l-kesri bir küçürek oğdur ve'l-cem' u es-sirâ bi-kesratin şümme fethatin ve daħı çekirge yumurdasına dirler kurd olduğı zamânda es-siryetü bi'l-kesri çekirge ki yumurdası sirvetün gibi es-serâtü bi'l-fethi ve't-tahfifi
08. her nesnenün arkasına ve ortasına dirler zahr ve vasağ gibi ve'l-cem' u serevât bi-fethatin <arapça> ve daħı gündüzün ortasına
09. <arapça> es-serrâ'ü bi'l-fethi ve'l-meddi ve't-tahfifi bir ağacdur ki andan yay düzerler es-seryü bi'l-fethi ve sükûni'r-râ'i bir kimsenün arkasından kaftânın giderüb
10. açmak yuqâlû <arapça> es-seriyyü bi-fethatin şümme kesratin şümme teşdîdin cevmerd er kişi saħiyyün meriyyün gibi ve'l-cem' u serât bi'l-fethi ve't-tahfifi ve daħı seriyyün ayırtlanmış

11. nesneye dirler muhtâr gibi yukâlû <arapça> dahı bi'l-fethi bu ma' nāya gelür yukâlû <arapça> ve dahı seriyyün küçürek ırmağa dirler nehrün şağırün ma' nāsına
12. ve'l-cem' u esriyetün bi-fethi'l-hemzeti ve kesri'r-rā' i ve süreyān bi'z-zammi es-seriyyetü bi-fethatin şümme kesratin şümme teşdidin leşkerden ayrılmış ve seçilmiş bölük kıt' atün müsterātün mine'l-ceysi ey muhtâratün ma' nāsına bunuñ
13. ' adedi ta' ayyününde naşş vārid olmadı lākin imām muḥammed toḳuza kadar ve dahı yukaruya seriye dirler ve bundan aşağıya üçe varınca ṭalī' a dirler seriye dimezler dimiş ve'l-cem' u es-serāyā yukâlû <arapça>
14. <arapça> es-sāriyetü bi-kesri'r-rā' i direk üstüvāne gibi ve dahı geçide gelen bulut es-südā bi-zammetin şümme fethatin bi-vezni'l-hüdā ve's-sirāyetü bi'l-kesri giceyle yola gitmek yukâlû <arapça>
15. <arapça> ve dahı sirāyet bir marāz bir kimseden bir kimseye sepmege dirler ve bir yirden bir yire sepmege ve örgemege
16. dirler ve minhü ḳavlü'l-fuḳahā <arapça>
17. <arapça> es-sür̄yetü bi'z-zammi ve sukūni'r-rā' i ve's-sürā bi-zammetin şümme fethatin giceyle yola gitmek ma' nāsına isimlerdür faşlü's-sīni ve't-ṭā' i ve mā yüşellişühümā
18. es-saṭḥu bi'l-fethi üzeri ve her nesnenüñ üsti kemā yukâlû <arapça> ve bir içi boş ve ḳovuk nesnenüñ taş yüzi ve iç yüzi ve bir nesne düşmege ve düz itmege dirler
19. yukâlû <arapça> es-sütāḥatü bi'z-zammi ve teşdidi't-ṭā' i bir otdur cem' i sūtṭāḥ gelür bi'z-zammi ve't-teşdidi es-saṭīḥu ve's-saṭīḥatü bi-fethatin şümme kesratin fihimā iki
20. deriden dikilmiş meşke ve kırabaya dirler kemā yukâlû <arapça> ve dahı saṭīḥ kötürümlükden ve medesuzlukden sırtı üzerine çalıḳ ḳoyun yatan kimesne
21. kemā yukâlû <arapça> ve dahı saṭīḥ ' arabda benī zū'eyb ḳabīlesinden bir meşhūr kāhinüñ ve ḡaybdan ḥaber viricinüñ adıdur ki kehānet bābında bundan ' acāyib
22. ve ḡarāyib nesnelere ru'yet olunur ki sıra kitāblarında ma' rūfdur es-saṭru bi'l-fethi her nesneden şaffā dekātir dirler yukâlû <arapça> ve dahı saṭru bi-fethatin ve sükūni
23. 't-ṭā' i yazı yazmağa dirler yukâlû <arapça> ve dahı yazınuñ kendüne de dirler ḥaṭṭ ve kitābet gibi bu ma' nāya saṭruñ cem' i fethateynile eştar

24. gelür sebebüñ esbāb gelüdügi gibi ve estāruñ cem^ʿ i esāfir gelür ve cem^ʿ u's-saṭri bi-süküni't-ṭā'i estar bi-fethi'l-hemzeti ve zammi't-ṭā'i ve suṭur bi-zammeteyni ve daḥi suṭr ṭānuñ sükünile yire düşürmek
25. yuḳālū <arapça> es-sāṭūr bi-zammi't-ṭā'i ṣatır didükleri nesne ki ḳaşşāblar anuñla et keserler ve et dögerler es-siṭatü bi'l-kesri ve't-taḥfifi bir kimse bir nesnenüñ örtüsünde
26. ve arasında olmaḳ ve örtüsine girmek yuḳālū <arapça> aṣlında vasaṭ idi vāv ḥazf olunub tā andan bedel ḳılındı
27. es-saṭ' u bi-fethatin boyı uzun olmaḳ ṭülü'l-^ʿ unuḳi ki yuḳālū <arapça> mü'enneṣi saṭ' ā'ü gelür ḥamrā'ü veznine yuḳālū <arapça>
28. <arapça> ya' nī boynı uzun dūr ḳuşı dişi ola es-siṭā^ʿ u bi'l-kesri deve boyunda bir toḡrı uzun taḡdur ve daḥi siṭā^ʿ ev direğine dirler ^ʿ amüdü'l-beyt gibi es-suṭū^ʿ bi-zammetin bir nesne yuḳaru ḳalkmaḳ
29. ve taḡılmaḳ ve yayılmaḳ yuḳālū <arapça> es-saṭi^ʿ u bi-fethatin sümme kesratin tañlaya dirler şubḥ gibi es-saṭlü bi'l-fethi ḥamām taṣı

232-b

01. ve şukaḳ ve şuşaḳ ki ḳuyu üzerinde ḳorlar şu içmek için ve sislerüñ et şıvaduḳları ḳaba daḥi dirler ve'l-cem^ʿ u suṭülün bi-zammeteyni es-siṭāmü bi'l-kesri ḳılıç yüzi ve kenāri ḥaddü's-seyfi
02. ve fi'l-ḥadiş <arapça> es-saṭvü bi'l-fethi bir kimsenüñ üzerine şıçramaḳ ve ḳahrile dutmaḳ yuḳālū <arapça> ve at adımını
03. ırāḳ ırāḳ admaḳ yuḳālū <arapça> ve at segirdirken ḳuyruḡın ḳaldurmaḳ yuḳālū <arapça> ve daḥi devenüñ irkek
04. dişisine ḳalkmaḳ yuḳālū <arapça> ve çoban devenüñ ginin elin şoḳmaḳ içinde ḳalan buḡur şuyını ve sini sini çıkarmaḳ için yuḳālū <arapça>
05. <arapça> ve daḥi çok olmaḳ yuḳālū <arapça> es-saṭvetü bi'l-fethi bir kerre şıçramaḳ ve helāk
06. ve ḳahr eylemek <arapça> es-sāṭi bi-kesri't-ṭā'i ve süküni'l-yā'i şol geriş devedür ki güger yirüñ bir süriden çıkub bir süriye gideye ve daḥi şol atdur ki adımını giñ giñ
07. ada ve daḥi şol atdur ki segirdürken ḳuyruḡın ḳaldura faşlü's-sini ve'l-^ʿ ayni ve mā yüshellişühümā es-su^ʿ bübü bi-zammi's-sini ve'l-bā'i ağızdan aḳan şalya ve'l-cem^ʿ u es-se^ʿ ābübü

08. yuḡālū <arapça> es-sa' dū bi'l-fethi bir kimesne bahtlu ve görüklü kılınmaḡ yuḡālū <arapça>
09. <arapça> ve daḡı sa' d bir pūtuñ ismidür benī melkān ibn-i kināne için ve sa' dū'l-ḡayn yalan ve bāḡıl söze dirler es-sa' ādetū bi'l-fethi bahtlu ve görüklü olmaḡ yuḡālū
10. <arapça> es-su' ūdü ve's-su' ūdetū bi-zammetin gün eyü ve hoş ve uğurlu olmaḡ yuḡālū <arapça> ve daḡı
11. su' ūd on yıldız bu ondan dördü cedī burcında ve delv burcındadır bunlara ay nüzül ider ki birine sa' dū'z-zābiḡ ve birine sa' dū bul' u ve birine sa' dū'l-aḡbiye ve birine sa' dū
12. 's-su' ūd dirler bu sa' dū's-su' ūd bir yalnız yıldızdur nūrlu ve ziyāludur ve sa' dū'l-aḡbiye didükleri üç yıldızdur saḡ ayak gibi bunlaruñ birinüñ altında bir dördüncü yıldız
13. daḡı vardur ve amma bu on yıldızuñ altısı menāzilden degüldür ay bunlara nüzül itmez bunlaruñ birine sa' d-ı nāṡire ve birine sa' dū'l-melik ve birine sa' dū'l-behām ve birine
14. sa' dū'l-hümām ve birine sa' dū'l-bāri' ve birine sa' dū' maḡar dirler bu altınuñ her biri ikişer yıldızdur her iki yıldızuñ arası bir zīrā' miḡdārı görünür es-sa' dānū bi'l-fethi deve
15. dikenü didükleri ot ki vāḡidi sa' dānetün gelür es-sa' dānetū bi'l-fethi deve göḡsi daḡı ve cimcime didükleri ayak ḡabınuñ barmaḡlar arasından gelen ḡayıṡuñ yirden yaña gelen düḡümü
16. de sa' dānetün dirler ve daḡı terzi ipinüñ keffe altına gelen düḡüme de sa' dānetün dirler ve'l-cem' u sa' dānātün ve daḡı atūñ öñ ayaklarınuñ iç yüzindeki tūsüzce ırnaḡa beñzeyen nesnelere de
17. sa' dānāt dirler es-sā' id bi-kesri'l-' ayni bilek ki ayayla dirsek arasına dirler ve bu bilek üzerine demürden veya birincden veya baḡırdan veya altundan geydükleri nesneye sā' id
18. dirler ve daḡı ḡuş ḡanadına da sā' id dirler ve daḡı ırmaḡa ṡu aḡacaḡ yire ve deñize ṡu aḡacaḡ yire ve kemük içinde ilik yüricek yirde sā' id dirler ve'l-cem' u es-sevā' id
19. es-sā' ide bi-kesri'l-' ayni arslan isimlerinden bir isimdür ve daḡı benū sā' ide ḡazrecden bir ḡavimdür ki saḡīfe benī sā' ide didükleri örtme bunlar için bir evdür es-sa' dū

20. bi'z-zammi ve's-su'ādā bi'z-zammi ve fethi'd-dāli toplağ didükleri nesnedür ki gökçek ıokulu nesnelerdendür es-sa' id bi-fethatin şümme kesratin eyü bahtlu ve görüklü kimesne es-sa' idiyye bi-fethatin şümme kesratin
21. şümme sükünin şümme kesratin şümme teşdidin yeminī gergilerden bir gergidür eş-sa' rü bi'l-fethi od yalıñlandırmağ ve kösegü birle ölçürmük ve şavaşa iğdam virüb ıandırmağ ve deprendürmek
22. yuğālū <arapça> ve bir kimesne hācetinde sa' y idüb tolanmağ yuğālū <arapça> ve yağmağ yuğālū <arapça>
23. <arapça> es-sa' ratü bi'l-fethi
24. tolanmağ yuğālū <arapça> es-si' ru bi'l-kesri narğ ve'l-cem' u es' āru bi'l-fethi es-su' ādü bi'z-zammi ve't-tağfifi od ıssısı ħarrü'n-nāri gibi
25. ve ıatı açlığ şiddetü'l-cū' i gibi es-su' rü bi-zammetin 'azāb zağmeti ve meşakğati ta' addübü'l-' azābi ma' nāsına ve dağı delülük cünün gibi es-su' ratü bi'z-zammi ıaraya māyil bir renkdür es-si' rāratü
26. bi'l-kesri delikten düşen güneş ziyāsında gözükten ufacığ nesne hebā'ün gibi es-sa' irü bi-fethatin şümme kesratin şümme yā'in sākinetin yandırılmış ve ölçerilmiş od ve dağı bir pūtuñ adıdur ... ıavm
27. için es-sa' terü bi-vezni'l-ca' fere köyki didükleri gökçek ıokulu ot ve 'inde'l-ba' z kekük didükleri gökcek ıokulu ot sīn yirine şādile sağter dimek dağı cāyizdür
28. kezā fi'l-mağribi es-sa' ūtu bi-fethatin şümme zammetin berüne dökülecek ve ıoyılacak devā kemā yuğālū <arapça> es-sa' iту bi-fethatin şümme kesratin şümme yā'in sākinetin süce çirki
29. deriyyü'l-ğamri gibi sa' sa' atü bi-vezni'z-zelzeleti sa' y sa' y dimekle sürmek ve ıomağ yuğālū <arapça>

233-a

01. es-sa' atü bi'l-fethi ve't-tağfifi glik ya' nī bir nesne gin olmağ ve gimek ve bir nesne bir nesnenüñ içine şığmağ ve şığışmağ ve dağı güce ve kuvvete ve tākata ve baylığa dirler es-sa' fetü bi'l-fethi küçürek oğlancıguñ
02. başında çıkar bir dürlü sivilcilerdür ve bār ve başdur es-sa' fü oğlancıguñ başında ol didüğimiz sivilcilen çıkmak ve bār ve baş çıkmak yuğālū <arapça>
03. <arapça> es-sa' afetü bi-fethatin ħurmā ağacınıñ budağı guşnü'n-nağli gibi ve'l-cem' u sa' afün bi-fethatin bir kimsenüñ elinüñ tırnağlarınıñ çevreleri

04. ve derileri yarıлмақ yuқālū <arapça> ve devenüñ ağıznuñ ve gözlerinüñ çevresi kel kel olub қolayub tüy ve қılı дökülmek yuқālū <arapça>
05. <arapça> es-sa' fā'ü bi-vezni'l-ḥamrā'e dişi devedür ki ağıznuñ ve gözlerinüñ çevresi kel kel olub қolayub tüy ve қılı дökülmüş
06. ola es-sa' lū bi'l-fetḥi ve's-su' ālū bi'z-żammi ve't-taḥfifi öksürmek yuқālū <arapça> kezā fi's-şihāhi ve masādiri
07. 'z-zevzenī ve ba' zı luğatde öksürmek ma' nāsına olan maşdar ancak sa' ldür dimiş ammā su' āl bi'z-żammi öksürük didükleri maražuñ adıdur dimiş kezā fi ef' āli'z-zemaşşerī es-si' lātū
08. bi'l-kesri ve's-si' lā'ü bi'l-kesri ve bi'l-hemzeti ba' de'l-elifi ve bidūnihā berrīlerüñ қatı yaramazına ve ziyāde çirkinine dirler <arapça> es-sa' imü bi'l-fetḥi
09. deve seyirlerinden ve yürimelerinden bir dürlü seyr ve yürümekdür yuқālū <arapça> es-sa' ümü bi-fetḥatin şümme żammetin bu didügimiz seyirle seyr iden ve yüriyen deve es-su' nū bi'z-żammi yarısından
10. kesilmiş meşke ve kırba pāresidür ki içinde turşı қorurlar ve az olur ki қоға idüb қuyudan şu daḥı çekerler ve daḥı az olur ki ' avrat anuñ içine yapbıgın ve ipliğin қoyar ve'l-cem' u si' anetün
11. bi-kesratin şümme fetḥatin es-sa' netü bi'l-fetḥi nesne şey gibi yuқālū <arapça> es-si' vü bi'l-kesri ve's-sa' vā'ü bi-vezni's-şahrā'e giceden bir sā' at yuқālū <arapça>
12. su' ütü bi'l-fetḥi yanmış mum ve'l-cem' u su' vün bi'l-fetḥi es-sa' yü yügretmek ve tiz tiz yürimek ve iş işleyüb қазanc eylemek yuқālū <arapça> ve daḥı bir kimse
13. bir kimseye segirtmekde ğālib olmaқ yuқālū <arapça> es-si' āyetü bi'l-kesri ğammāzlık ve bir kimseyi bir kimseye çağмақ yuқālū <arapça>
14. ve kitābete kesilmiş қul borcun ödimeқün қазanc idüb māl cem' itmek yuқālū <arapça> ve daḥı zekāt ve
15. şadaқа mālın divşirmek ve almaқ yuқālū <arapça> ve bu luğātlaruñ üçinüñ bile māzīsünde ve muzāri' nünde 'ayne'l-fi' lleri meftūh-
16. –lardur es-sā' i bi-kesri'l-'ayni ve sükūni'l-yā' i yükredici ve қазanc idici ve şadaқа mālın divşirici ve ğammāzlık idici ve'l-cem' u su' ātün bi'z-żammi ve't-taḥfifi faşlü's-sini ve'l-ğayni ve mā yüşellişühümā es-sağabü
17. bi-fetḥatin acıқмақ cū' un gibi yuқālū <arapça> es-sāğibü bi-kesri'l-ğayni ve's-seğbānū bi'l-fetḥi acıқmış kimesne es-sāğibetü bi-kesri'l-ğayni ve's-sağbā bi-fetḥi's-sini ve'l-yā' i

18. ve sükūni'l-ğayni acıkmış ' avrat es-sefsefetü bi-fethi's-sineyni bir nesnei toprak içine şokmak ve gömmek yukālū <arapça> ve daḥı ta' āmuñ cerbin çok itmek
19. yukālū <arapça> ve başına yağ koyub daḥı ovmaḥ saç yağdan içsin diyü yukālū <arapça>
20. <arapça> es-sefelü bi-fethatin oḡlanuñ gevdesi ditremek ve ḥuyı ve bislemesi yaramaz olmaḥ yukālū <arapça>
21. es-saḡilü bi-fethatin şümme kesratin gevdesi ditreyen ve ḥuyı yaramaz ve bislemesi yaramz olan oḡlan ve ' inde'l-ba'z arıḳ kimesne mehzül gibi es-saḡbeletü bi-vezni'd-daḥraceti ta' āma et cerbin
22. ḳatıḳ itmek veyāḥūd yağ ḳatıḳ itmek yukālū <arapça> ve daḥı başını toyununca yağlamaḥ yukālū <arapça> faşlü's-sini ve'l-fā'ı
23. ve mā yüshellişühümā es-seftü bi'l-fethi şarabı çok içüb daḥı ḳanmamaḥ yukālū <arapça> es-süftecetü bi-zammi's-sini ve sükūni'l-fā'ı ve fethi't-tā'ı berk nesne
24. muḥkem gibi ve ' inde'l-ba'z içi ḳovuk nesne mücevvef gibi ve fuḳahā ıştılāḥında bir kimesne yolda ḳoruḳluḳ olduḡün mālını āḥar kimesneye ödünc virmek ḳoruḳluḳ olmayan yirde yine almaḳçün
25. kemā yukālū <arapça> es-sefnecü bi-şālāşi feteḥātin ve teşdidi
26. 'n-nūni şol erkek deveḳuşuna dirler ki yeyni ve tiz ola kemā yukālū <arapça> es-sefḥu bi'l-fethi taḡ etegi esfelü'l-cebeli gibi ve daḥı şu dökmeḳ ve ḳan dökmeḳ ve aḳıtmaḥ yukālū
27. <arapça> es-sefāḥu bi'l-fethi ve teşdidi'l-fā'ı şu dökücü ve ḳan aḳıdıcı ve söze ḳādir kimesne es-sifāḥu bi'l-kesri zinā itmek yukālū
28. <arapça> es-sefehānü bi-fethatin ve's-süfūḥü bi-zammetin şu dökülmeḳ yukālū <arapça> es-sefiḥu bi-fethatin şümme kesratin şümme
29. yā'in sākinetin ḳımar oḡlarından bir oḡdur ki naşibi ve ḥişsesi yoḡdur es-sefiḥānü bi-fethatin şümme kesratin şümme yā'in sākinetin bi-lafzi't-teşniyeti hegbe didükleri kab ḥurc gibi es-sifādü bi'l-kesri

233-b

01. keḳinüñ ve devenüñ ve şıḡıruñ ve yırtıcı canavarlaruñ ve ḳuşuñ irkegi dişisine ḳalkmaḥ yukālū <arapça>
02. <arapça> es-seffüdü bi-fethi's-sini ve zammi'l-fā'ı'l-müşeddedeti demür sıtıḡın ya'nī kebāb demüri es-sefeddü bi-kesri's-sini ve fethi'l-fā'ı ve teşdidi'd-dāli ' aḳılsuz ḳişi aḥmaḳ gibi ve ' inde'l-ba'z

03. zi' b gibi es-seferü bi-fethatin mesāfe kesmek ve yol almak ve yola gitmek kemā yukālū <arapça> ve daḥı gündüz aklıḡına dirler beyāzü'n-nehāri gibi es-seferetü bi-fethatin yazıcılar
04. gibi ki sāfirūn cem' idür ki yazıcıya dirler es-sifrü bi'l-kesri kitāb ve'l-cem' u esfāru kälellālu te' a. <arapça> es-süfratü bi'z-zammi yolcu için itdikleri ta' ām ve üstünde ta' ām
05. yedikleri nesne ekser şol müdevver deriden etdikleri kenāri toḡalu sofrā içinde sefer ehli götürdüḡi ta' āma dirler ve daḥı bu zıkr itdüḡümüz ḡalkālu sofraya da dirler
06. ve'l-cem' u sufrun bi-zammetin şümme fethatin es-sefrun bi'l-fethi yazı yazmak yukālū <arapça> ve ' avrat yüzün açmak yukālū <arapça>
07. yukālū <arapça> es-süfāretü bi'z-zammi ve't-taḡfifi süpründi künāse gibi es-sifāretü içlilik itmek ve bir ḡavmūn aralarını düzüb ḡoşub barışdurmak
08. ıḡlāḡ gibi yukālū <arapça> es-sifāru bi'l-kesri yola gitmek ve sefer itmek yukālū <arapça> ve daḥı sifār bir demür ḡalkādur ki dolam
09. burnına daḡarlar uyan kimsenūn ḡalkāsu gibi ve az olur ki ipden iderler daḥı bir ucını devenūn burunduḡına baḡlayub üzerine dolandurub bākī ḡalanını yidik iderler ve'l-cem' u sufrun bi'z-zammi
10. es-sefrü bi'l-fethi bu didüḡümüz ḡalkā devenūn burnına daḡmak yukālū <arapça> esfāru bi'l-fethi ve'l-binā'i ' ale'l-kesri ma' a't-taḡfifi bir ḡuyunuñ adıdur ismü bi'rin gibi
11. bi-zammetin ' avrat yüzün açmak yukālū <arapça> ve daḥı bir kimesne sefere ḡıḡmak ve sefere gitmek yukālū <arapça>
12. <arapça> kezā fi'l-maḡribi ve ef' āli'z-zemaḡşeriyi <arapça> es-sāfirü bi-kesri'l-fā'i yazı yazıcı kātib gibi ve'l-cem' u seferetün bi-fethatin kemā merra
13. kälellāhü te' a. bi-eydī seferah kirāmin berarah ve daḥı üspürücü ve yüzün açıcı ' avrat ve yola ve sefere ḡıkıcı ve gidici ve'l-cem' u sefrun bi'l-fethi ve sukūni'l-fā'i ve süffārun bi'z-zammi ve't-teşdīdi es-sāfirü
14. bi-kesri'l-fā'i müsāfirler es-sefirü bi-fethatin şümme kesratin şümme yā'in sākinetin yire dökülmiş aḡaç yapraḡı ve daḥı bir kimseden bir kimseye söz iledüb elçilik iden kimesne rasūl gibi ve bir ḡavmūn araları
15. düzüb ḡoşub barışduran kimesne muşliḡ gibi ve'l-cem' u süfrā'ü bi-vezni'l-' ulemā'i es-sifsīrū bi-kesri's-sīni simsār didükleri kimesne ki ile için ücretle alım şatım iden kimesneye

16. dirler fuḫahā' örfünde ve 'inde'l-ba'z sifsirü diyü ile ardına uyan kimesneye dirler tābi' gibi es-saḫātu bi-fethatin bir ḫabdur ki 'avratlar anuñ içine gökçek ḫoḫulu nesnelere ḫoya
17. ve daḫı buña beñzer nesnelere ḫoyarlar ve saḫlarlar kemā yuḫālū <arapça> ve daḫı küçürek tābūta dirler ve'l-cem' u esfāṭun kezā fi'l-mağribi es-sef' u
18. bi-fethatin şümme kesratin şümme yā'in sākinetin nefsi ve ḫuyı güzel cömerd ḫişi es-sef' u bi'l-fethi bir nesnei dutub daḫı ḫatı dutub çekmek yuḫālū <arapça>
19. <arapça> ve daḫı od yalı veya bir ıssı yil bir kimesneye azıcık doḫunub yaḫub daḫı gevdesinüñ rengini bozub tağayyür eylemek yuḫālū <arapça>
20. <arapça> ve daḫı sef' un feth-i sīnile ḫuş ḫanadlarıyla bir nesnei ḫaḫımağa dirler ve urmağa dirler kemā yuḫālū <arapça> es-suf' atü
21. bi'z-ḫammi şol ḫara rengdür ki ḫızillık ḫarışmış ola kemā yuḫālū <arapça> ve daḫı süf' atün dār āşārından ḫaranlığı yirüñ sāyir rengine muḫālif olana dirler ve daḫı
22. yüzünñ rengi bozulmuş 'avratuñ yañaḫlarındagı ḫaralığa da suf' atün dirler es-suf' u bi'z-ḫammi üzerine çömlek ve baḫır ḫabaduḫları ocaḫ taşları ve sac ayakları eşafi gibi esfe' uñ
23. cem' idür ki ḫara nesneye dirler es-sef' ā'ü bi-vezni'l-ḫamrā'e boynında ḫara boğmağı olan dişi gügercine dirler ve her ḫara nesne ki dişi ola aña sef' a'ü dirler es-sāfi' atü bi-kesri'l-fā'i nesne
24. yaḫıcı ıssı yil ve'l-cem' u sevāfi' kemā yuḫālū <arapça> es-sevāfi' u levāfiḫu's-semūmi es-seffü bi'l-fethi ve't-teşdidi devāyi ve ḫavıdı ve daḫı bunlara beñzer ḫara nesnelere yaş nesneseye ḫarışdurmadın
25. ḫurdile çigneyüb yimek teḫülü <arapça> ve daḫı seffe bi'l-fethi ve't-teşdidi ḫurmā çöpünden nesne toḫumak yuḫālū <arapça>
26. <arapça> es-süffetü bi'z-ḫammi ve teşdidi'l-fā'i bir avıç ḫavık ve her ḫurusından bir avuç es-sefūfi bi-fethatin şümme ḫammetin her nesne ki ḫardiken nesneye ḫarışdurmadın yiyine
27. aña da dirler kemā yuḫālū <arapça> es-sefsāfi bi'l-fethi her nesnenüñ yatlusı ve ḫorı kemā yuḫālū <arapça>
28. <arapça> ve daḫı sefsāf ince ve ufaḫ toprağa dirler ve cem' u'l-küllü sefsāf es-sefsāfi
29. bi-vezni'z-zelzeleti yil yirüñ üzerine yaḫin esüb daḫı toprağın şavurmaḫ ve daḫı un elemek ve una beñzer nesne elemek yuḫālū <arapça>es-sefifü

234-a

01. bi-fethatin şümme kesratin şümme yā'in sākinetin palan qolañı ve havıd qolañı hırāmü'r-raħlı gibi es-sefifetü bi-fethatin şümme kesratin ħurmā çöbünden doĸunmuş nesne nesicün min ħūzin gibi es-sefeķu bi'l-fethi ĸapu döndürmek ve örtmek
02. yuķālü <arapça> es-sefāsıķu bi-fethi's-sini'l-‘ülā ve kesri's-şāniyeti kılıç yüzindeki yollar kemā yuķālü <arapça> es-sefāķatü bi'l-fethi
03. ve't-taħfifi ton qalañ olmak yuķālü <arapça> es-sefiķu bi-fethatin şümme kesratin şümme yā'in sākinetin qal ton yuķālü <arapça>
04. ve yüzi açıķ utanması az kişi yuķālü <arapça> es-sefķü bi'l-fethi ĸan dökmek ve göz yaşı dökmek ve aķıtmaq yuķālü <arapça>
05. ve az olur ki sefķü'd-demi bir kimseyi añsuzın öldürmek dağı dirler yuķālü <arapça> es-seffāķü bi'l-fethi ve teşdıdi'l-fā'i ādem öldürüb ĸan dökici kimesne ve söz
06. söylemege qādir kimesne kādirün ‘ale'l-kelelā gibi es-süfilü bi'z-zammi ve'l-kesri ve's-sefālü bi'l-fethi ve't-taħfifi ve's-süfāletü bi'z-zammi ve't-taħfifi es-süfülü bi-zammeteyni aşığa olmak ve alçaķ olmak yuķālü
07. <arapça> es-sefāletü
08. bi'l-fethi zül'-ħāseti kezā fi'l-mağribi ve dağı yıl esdügi cihetüñ qarşusındağı cihete ve cānibe sefāletü'r-rıĸı dirler bi'z-zammi es-sefāletü bi'l-fethi ve't-taħfifi bir nesne bir kimesne yatlu ve kötü olmak nezālet
09. ve ħāsiyet gibi yuķālü <arapça> es-sāfiletü bi-kesri'l-fā'i göte dirler dübür gibi es-sefiletü bi-fethatin şümme kesratin ve's-sifletü bi'l-kesri ve süķüni'l-fā'i yatlu ve kötü
10. ve ħor kimesnelere dirler <arapça> ma' nāsına ki sefilüñ cem' idür ki yatlu ve ħor kimesneye dirler yuķālü <arapça>
11. <arapça> ve ‘inde'l-ba'z çevehāya ve debbāga ve ĸancaya dirler ‘inde'l-ba'z allāhü te'ālādan ĸorķmayan kimesneye dirler ve ‘inde'l-ba'z
12. qādi ĸapusına varub gelen kimesneye dirler ve ‘inde'l-ba'z oķunmadın da'vete ve ta'āma varan kimesne ve ‘inde'l-ba'z şalķın divşiren kimesne kezā fi'l-münyeti ve dağı devenüñ
13. ayaklarına da sefelet dirler bi-fethi's-sini ve kesri'l-fā'i qavāyimü'l-ba'ir ma' nāsına es-sefilü bi-fethatin şümme kesratin şümme yā'in sākinetin yatlu ve

hor kimesne habis ve erzel gibi cem' u sefele gelür bi-fethatin şümme kesratin ve sifletün gelür

14. bi'l-kesri ve sükūni'l-fā'i kemā merra keza fi'l-mağribi ve kâle fi's-şihāhi es-sifletü bi'l-kesri ve sükūni'l-fā'i tahfifü's-sefeleti bi-naqli kesreti'l-fā'i ilā's-sīni ba' de hazfi fetihā eşāra ilā hāza'l-vechi eyzan fi'l-mağribi
15. es-sefercelü bi-fethatin şümme sükūnin şümme fethatin ayva didükleri yemiş ve'l-cem' i sefāric bi-fethi's-sīni ve kesri'r-rā'i es-sefenü bi-fethatin timsāh didükleri balıguñ derisidür ki bir yüzi iri dörpi gibi deridi
16. bunuñla oğ yüzün kaşırta ve düzeldürler ve dağı kılıç kabzasına ve dutmağına da iderler kezā fi'l-mağribi ve ba' zı luğatde süfün diyü dürbine ve ikiye dirler dimiş es-sefnü bi'l-fethi ve sükūni
17. 'l-fā'i bir nesnenüñ yüzün yüzmek ve kabıgın şoymaq yukālü <arapça> ve yil toprağı yir yüzünden şavurub ve kıparub gidermek yukālü <arapça>
18. <arapça> es-sāfinetü bi-kesri'l-fā'i yil rih gibi ve'l-cem' u es-sevāfinü es-seffānū bi'l-fethi ve teşdidi'l-fā'i gemci ve gemi düzüci şāhibü's-sefineti ve şāni' u's-sefineti gibi
19. es-sefinetü bi-fethatin şümme kesratin bir dane gemi ve'l-cem' u sefin ve cem' u's-sefin süfünün bi-zammeteyni es-sefe bi-fethateyni es-sefāhetü bi'l-fethi yiyinceklik ve çepirdeklik hıffet ve hareket gibi ki hilmüñ zıddıdur yukālü <arapça>
20. <arapça>
21. <arapça>
22. <arapça>
23. <arapça> dağı sefe şuyı çok içüb dağı kanmağa dirler yukālü <arapça>
24. <arapça> sefēvānū bi-fethatin başra şehrine yaqin bir mevzi' üñ adıdur süfyān bi-hārekāti's-sīni ve sükūni'l-fā'i fi'l-küllü bir erüñ adıdur es-sefā bi'l-fethi ve sükūni'l-fā'i yil toprak şavurmak
25. <arapça> es-sefiyyü bi-fethatin şümme kesratin şümme teşdidin yil şavuduğı toprak ve dağı sefi buluda dirler sehab gibi es-sefā
26. bi-vezni'l- aşā atüñ burçığı az olmaq bunı atda eyü dutmazlar ya' nī burçığı az olmağı atda eyü dutmazlar ama katırda ve eşekde eyü dutarlar kezā fi'l-mağribi yukālü <arapça>
27. <arapça> ve dağı sefe katır ve eşek yürken olmağa dirler yukālü <arapça>

28. <arapça> ve dağı sefā buğdayıķ didükleri otuñ kılıcığa ve dikenine dirler Şevkü'l-tuhmā ma' nāsına ve dağı sefākin bařunuñ kılıcıına dirler Şevkü's-sünbüle gibi ve dağı sefā toprağa dirler turāb gibi
29. es-sefātü aħařřu minhü es-sefā es-sefvā'ü bi-vezni'l-ħamrā'e burçadı az dişi katır ve tiz yürüyici dişi katır yuķālü <arapça> es-süfüvvü bi-zammetin ve teşdidi'l-vāvi tiz tiz yürimek

234-b

01. ve tiz tiz uçmak yuķālü <arapça> faşlü's-sini ve'l-kāfi ve mā yüŐelliřühümā es-sakbu bi-fethatin yaķin olmak kurb gibi yuķālü
02. <arapça>
03. <arapça> es-sakbu bi'l-fethi ve sükünün
04. deve köřeginüñ irkeğine dirler ve lākin dişisine sakbe dimezler belk ki ħāmil dirler ve dağı sakb her nesneden boyı uzun semiz derisine tolu olana dirler kemā yuķālü <arapça>
05. <arapça> ve dağı sakb ħayme ve çadır direğine dirler 'amüdü'l-ħabā'i gibi es-sakbetü bi'l-fethi eşek kodusunuñ dişisine dirler caşsetün gibi es-sakibetü bi-fethatin şümme kesratin şümme yā'in sākinetin
06. ve çadır diregi 'umüdü'l-ħabā'i gibi saķar bi-fethatin od isimlerinden bir isimdür ve dağı cehennemden bir diregüñ adıdur es-saķarāt bi-fethatin bir nesneye güneş katı doķunmak ve katı kazdurmak kemā yuķālü
07. <arapça> es-sakru bi'l-fethi ve süküni'l-kāfi güneş bir nesnenüñ yüzini yaķub bozmak yuķālü <arapça> es-saktu bi-fethatin metā' uñ yatlusı ve kötüsü rediyyü'l-metā'ı gibi
08. ve dağı saķt yazı yazmakda ve ħisābda yañılmağa ve ħařā itmege dirler es-saktiyyü bi-fethatin ve teşdidi'l-yā'i ve's-seķķātu bi'l-fethi ve't-teşdidi metā' uñ yatlusın Şatıcı kimesne ve dağı seķķāt şol keskin kılıç
09. çaldıguñ nesnei kesüb yire irişe es-saktu bi-ħarekāti's-sini ve süküni'l-kāfi fi'l-küllü tüt ya' nī anasından ulu toĝmuş veled ki ħalkı ve a' zāsı belirmez
10. kezā fi'l-maĝribi ve çakımak ve çakıcıķ düşen od ve mum kesildiği ve döndüği yir munķati'ü'r-reml gibi ve kāle'l-ferrā'ü saķařa'n-nāru yüzekkerü ve yü'enneşü ve dağı şol bulut ki yire baķan olur kenāri

11. üzerine düşmüş gibi gözüke aña da saqtu's-sehābi dirler ve daḥı çadır ve ḥayme etegi ki yire dike saqtu'l-ḥabā'i dirler ve daḥı kuşunuñ kanadlarına daḥı sıqtānū dirler bi-lafzi't-teşniyeti
12. bi'l-fethi es-sıqtātu bi'l-kesri tayanmak zillet gibi ve daḥı sıqtā kesr-i sīnile at sülpükerek ve köşigerek segirtmek kemā yukālū <arapça> ve daḥı bir kimse söyleyüb bir kimse ayru
13. ve söyleyen durub epsem olan söylemege daḥı sıqtātu'l-ḥadīş dirler kemā yukālū <arapça> es-sāktū
14. ve's-sāktātū bi-kesri'l-kāfi yire düşen nesne ve daḥı ḥasebinden ve kendü nefisinden yaramaz yatlu kimesne kemā yukālū <arapça> ve daḥı ağacdan ḥām iken düşen yemişe de sākıta
15. dirler cem' i sevāktı gelür ve minhü kavli'n-nebiyyi 'aleyhi's-şalātū ve's-selām <arapça>
16. <arapça> es-saqtā bi-fethi's-sīni ve't-ṭā'i ve sükūni'l-kāfi ve's-suqtātu bi'z-zammi ve teşdidi'l-kāfi aşılarda ve kendü nefislerinde yaramaz kişiler ki sākıtuñ cem' ileridür
17. es-suqtū bi-zammetin düşmek yukālū <arapça> ve daḥı yıldız batmak yukālū <arapça> ve daḥı pişmān olmak yukālū <arapça>
18. <arapça> es-saqtū bi-fethatin şümme kesratin şümme yā'in sākinetin qar şelc gibi ve kırağı celid gibi es-saqtātū bi-fethatin şümme kesratin yatlu ve yaramaz 'avrat es-suqtā' u bi'z-zammi nāhiyeye ve cānib ya' nī bir nesnenūñ
19. es-saqtū bi'l-fethi ve's-saqtū bi-fethatin şümme kesratin gitmek zehāb gibi yukālū <arapça> ve daḥı ḥoruz ötmek yukālū <arapça> es-sıqtā' u
20. bir pāre bizdür ki 'avrat cenberi üstine örter cenberi yağ ve kir olsun olmasun diyü ve az olur ki 'avratlar başlarına ördükleri nesneye de dirler yirfe' u gibi ve daḥı sıqtā' un bir nesnedür ki
21. deve burnın bağlarlar mā yüşeddü bihi enfü'n-nāktati ma' nāsına es-suqraqa' u bi-zammetin ve fethi'l-kāfi's-sāniyeti ve sükūni'r-rā'i boza didükleri şarāb ki tarudan çıkarırlar es-saqtū bi'l-fethi şümme's-sükūni
22. ev ve tam örtüsü ve'l-cem' u suqtūfün ve suqtūfün bi-zammetin fihimā ve daḥı göge de saqt dirler semā'ün gibi ve daḥı uzun ve şarkık nesneye de saqtūfün dirler yukālū <arapça>
23. tamuñ üstün örtmek ma' nāsına maşdardur yukālū <arapça> es-saqtāfū bi-fethateyni bir kimsenūñ boyu uzun önüne egri olmak yukālū <arapça>

24. <arapça> es-sakfā'ü bi-vezni'l-ḥamrā'e boyı uzun ve öñine egri 'avrat es-sakīfetü bi-fethatin şümme kesratin şümme yā'in sākinetin öñi açık ev
25. sāyegāh ğurfe ve şuffa gibi ve minhü sakīfe benī sā'ide ve daḥı gemi tahtası levḥu's-sefīneti gibi ve'l-cem' u es-sekāyifü es-sekāmü bi'l-fethi ve't-tahfīfi ve's-sekāmü bi-fethatin ve's-sukūm bi'z-żammi şümme's-sükūni
26. marāz gibi yukālū <arapça> sakām bi'l-fethi ve't-tahfīfi bir derenüñ adıdur es-sakīmü ve's-sakīmü bi-fethatin şümme kesratin bir
27. kimesne merīz gibi es-sakāmūniyyā'ü bi'l-meddi maḥmūde didükleri devādur ki ishāl ider es-saklāṭūn bi'l-fethi ve żammi't-ṭā'i rüm şehirlerinden bir şehriñ adıdur ki anında nakışlu bizler ve kumāş <arapça>
28. kezā fi'l-mağribi es-sakyü bi'l-fethi şümme's-sükūni şıvamaḥ yukālū <arapça> ve daḥı bir kimse bir kimseye şu virmek ki neriye dilerse ḥarcana yukālū <arapça>
29. <arapça> ve daḥı bir kimsenüñ karnı şişmek yukālū <arapça> es-sukbā bi'z-żammi ve bi-dūni'l-hemzeti ba' de'l-elifi şıvamaḥ ma' nāsınadır

235-a

01. es-sikā'ü bi'l-kesri ve bi'l-hemzeti ba' de'l-elifi şu tulumı ve süd tulumı ve'l-cem' u fi'l-kılleti eskīyetün ve eskīyātün bi-fethi'l-hemzeti ve kesri'l-kāfi fihimā ve fi'l-kesreti esākin bi'l-fethi es-sikāyetü bi'l-kesri şıvamaḥ
02. ma' nāsına maşdardur ve minhü kavluḥü te' a. <arapça> ve daḥı muşluğa dirler ya'nī içine şu koymağcün yaptıkları nesneye dirler ve daḥı içinde şu iç içek kaba dirler
03. maşraba gibi ve minhü kavluḥü te' a. <arapça> es-sākiyetü bi-kesri'l-kāfi şol şu arḫına dirler ki ne ḫatı kücücük ve ne ḫatı büyük ola kemā yukālū <arapça>
04. <arapça> es-sakiyyü bi'l-kesri ve sükūni'l-kāfi bir kimsenüñ yirinüñ şudan ḥişşesine ve naşibine dirler yukālū <arapça> ve daḥı bir kimsenüñ içinde şaru
05. şu cem' olub yüregi ve karnı şişmek ma' nāsına isimdür istiḫā'ün gibi es-sakiyyü bi-fethatin şümme kesratin şümme teşdidin şol buluda dirler ki iri danelü yağmur yağdurur ve ḫatı ḫatı yaḫdura
06. ve'l-cem' u eskīyetün bi-fethi'l-hemzeti ve kesri'l-kāfi ve daḥı şu koğasına ve ḥaşır otına dirler berara gibi bu ma' nāya cem' idür vāḥidi saḫiyyetün gelür ve daḥı saḫiyyün ḥurmā ağacına dirler naḥlün gibi ve daḥı aḫar

07. şuyla şıvarılan ekine de sağıyyün dirler kemā kıāle fi'l-mağribi <arapça> ve az olur ki güz güninde ekilen ekine dağı sağıyyün dirler kezā fi havāşil-mağribi
08. faşlü's-sini ve'l-kāfi ve mā yüşellişühümā es-sekbü bi'l-fethi şu dökme ve göz yaşı dökme yukālü <arapça> ve dağı sekbün arıksuz yir yüzünde ağan şuya dirler yukālü <arapça>
09. <arapça> ve dağı çok yürüişlü ata dağı sekbün dirler yukālü <arapça> ve dağı rasülullāhuñ ' a.m. bir dürlü dürlü yürür atı vardı
10. ona sekbün dirlerdi sekābi bi'l-fethi ve'l-binā 'i ' ale'l-kesri ma' a't-tahfifi bir atuñ adıdur es-sekebetü bi-fethatin bir gökcek kıokulu ağacdur cem' i sekeb gelür bi-fethatin es-sekābü bi'l-fethi ve't-tahfifi ve's-sükübü bi-zammetin
11. şu kendü kendüden dökülmek enşibāb gibi yukālü <arapça> es-sektü bi'l-fethi ve's-sekātü bi'z-zammi ve't-tahfifi ve's-sükütü bi-zammetin söylemeyüb epsem
12. tırmağı yukālü <arapça> ve dağı seket iki kiş i biribiriyle epsem oluşub dağı birisi birisini epsem olmağıda yeñmek teğülü
13. <arapça> ve dağı süküt bir kimsenüñ kıaçıması gitmek yukālü <arapça> ve dağı sükkāt şol
14. yılana dirler ki kiş i duymadın añsuzdan şoğa yukālü <arapça> ve dağı kıaçan ki bir kimesne hācetine ve murādına yetişmege yakīn olsa <arapça>
15. <arapça> ve dağı sükkāt kiş i epsem idicek nesneye dirler yukālü <arapça> ve dağı sükkāt kiş inüñ ' illeti ve marazı olduğundan çok zamān epsem olmağı dirler yukālü <arapça>
16. <arapça> es-süknetü bi'z-zammi her nesne ki kiş i anuñla oğlancığı veya ğayri kimseyi ağlamağıdan degdirir ve epsem ider kemā yukālü <arapça>
17. <arapça> es-süktetü bi'l-fethi bir marazdur ki kıan ğālib olmağıdan hāşıl olur cem' i a' zāyı hareketden kıor hattā bu maraz vāki' olan kimesne ölümüdür veyāhūd dirimidür añlanmaz
18. es-sākünü bi-zammi'l-kāfi ve's-sikkitü bi-kesrateyni ve teşdidi'l-kāfi dāyim epsem duran kimesne dāyimü's-süküt gibi es-sükeyyetü bi-zammetin şümme fethatin bi-lafzi't-taşğiri ma' a tahfifi'l-kāfi ve teşdidihā yarış
19. atlarınıñ kıağı şoñra gelenine dirler ki onuncı atdur ki bundan şoñra ata i' tibār olmaz buña kıaşür ve feskül dağı dirler es-sikbācü bi'l-kesri bir meşhür atdur ki içine sirke ve za' ferān
20. kıoyarlar es-sekerü bi-fethatin ve's-sükrü bi'z-zammi serhoş olmağı yukālü <arapça> ve dağı seker fethateynile ğurmā turşusuna dirler

21. nebīzü't-temr gibi ve 'inde'l-ba'z yaş hürmā şuyına dirler ki ziyāde ekşimiş ola kemā kıāle fi'l-mağribi es-sekerü 'aşirü'r-raṭbi <arapça> es-sekrānü bi'l-fethi serḥoş
22. kimesne ve'l-cem'u sekrā bi-fethi's-sīni ve'r-rā'i ve sükūni'l-kāfi ve sükārā bi-fethi's-sīni ve zammihā ve'r-rā'i meftūḥatin fihimā mü'enneşi sekrā gelür bi-fethi's-sīni ve'r-rā'i ve sükūni'l-kāfi ve benī esed luğatinde sekrāne gelür
23. ikisinüñ bile ma'nāsı serḥoş 'avrat dimek olur es-sekkār bi'l-fethi ve't-teşdidi hürmā turşucusı nebbāz gibi es-sekrü bi'l-fethi şu dutmaḳ ve ayırmaḳ ve bend bağlamaḳ yuḳālū <arapça>
24. <arapça> es-sikrü bi'l-kesri ve'l-fethi şu bendi ve seddi ve arıḳ kenārı 'arm ve sinān gibi es-sekratü bi'l-fethi ölüm şaşılıḳı ve kıatılıḳı ve'l-cem'u sekerāt bi-fethatin kemā yuḳālū <arapça> es-sükkeretü
25. bi-zammi's-sīni ve fethi'l-kāfi'l-müşeddedeti şeker fārisiden 'arabī kıılınmışdur ve'l-cem'u sükker bi-zammetin şümme fethi'l-kāfi'l-müşeddedeti ve daḫı sükker bir nev'e şeker gibi datlu hürmādur ve minhü kıavlühüm
26. kezā fi'l-mağribi es-sükkeriyyü bi'z-zammi ve fethi'l-kāfi'l-müşeddedeti ve teşdidi'l-yā'i şekerle bişirilmiş ta'ām es-sekīr anadan bile toḡan oḡlan saçı kezā fi'l-esmā'i es-sükürü bi-zammeteyni yil
27. eserken degmek ve duru varmaḳ yuḳālū <arapça> es-sākiretün bi-kesri'l-kāfi şol gice ki anda yil esmeye yuḳālū <arapça>
28. es-sekreketü bi-zammetin ve sükūni'r-rā'i boza didükleri şarlap ki tarudan iderler kezā fi'l-mağribi es-seke'u bi'l-fethi gitmek zehāb gibi ve bābühü kıata'a es-sekkü bi'l-fethi ve't-teşdidi mīḥ ve ikseri mismār gibi
29. ve'l-cem'u sikākün bi'l-kesri ve sekiyyü bi-fethatin şümme kesratin ma'a teşdidi'l-kāfi ve'l-yā'i ve daḫı sekk ḫalkaları tar cebe çoḳal ve daḫı kıapuyı yaşı demürle berkitmek ve bağlamaḳ ma'nāsına maşdardur yuḳālū

235-b

01. <arapça> ve daḫı bir kimsenüñ kıulaḳına toḳuşmaḳ ve doḳunmaḳ yuḳālū <arapça> ve daḫı br kimsenüñ içinden çıқан necis sıvıḳ olmaḳ yuḳālū
02. <arapça> es-sekekü bi-fethatin kıulaḳ kücücük olmaḳ şıḡarü'l-üzni gibi yuḳālū <arapça>

03. <arapça> ve fuḫahā atında sekek ulalar dibinde olmayub ancak delikleri olmaa dirler es-sekkā'ü bi'l-fethi ve tedidi'l-kāfi ve bi'l-hemzeti ba' de'l-elifi küçürek ulaa dirler yuālü <arapça>
04. airetün ve daı ulaları küçürek 'avrata dirler ve ulaları küçürek dii tavara dirler yuālü <arapça> ve 'inde'l-fuḫahā ulasuz tavara dirler
05. ve udürī atında anasından ulasuz toan tavara dirler kezā fi'l-maribi es-sikketi bi'l-kesri ve't-tedidi aban demüri ki bir yaı demürdür abānuñ ucına aarlar daı yir adarur
06. ve daı sikke atar atar ve āf āf dökülmü urmā aaclarına dirler ve aralarında olan yola dirler kemā yuālü <arapça>
07. <arapça> ve daı sikke gin oaa dirler zuākün vāsi' un gibi ve sikke derbend azında içinde piyikler ve alacılar olmacün yaptıkları ama dirler kemā yuālü <arapça>
08. <arapça> kezā fi'l-maribi ve daı sikke ae yazısına dirler ve yazılı aeye dirler
09. kemā yuālü <arapça> es-sükkü bi'z-zammi ve't-tedidi azından ta dibine varınca ar olan uyuya dirler kemā yuālü <arapça> ve daı
10. 'areb deligine de sükk dirler acerü'l-'areb gibi ve daı sükk gökcek oulu nesnelere bir nesnedür es-sekkākü bi'l-fethi ümme't-tedidi aeye ve altına naı idici ve sekk urucu es-sükāk ve's-sükkü
11. bi'z-zammi ve't-tafifi ol havāya dirler ki göge ulaa es-sekāsikü bi-fethi's-sīni'l-ülā ve kesri'-āniyeti yemen diyārında bir abīlenüñ babalarının adıdır ve bu abīleye nisbetde seksekiyyü
12. dirler bi-fethi's-sīneyni ve süküni'l-kāfi es-sekn bi'l-fethi ve süküni'l-kāfi bir evüñ ehline ve cemā'atine dirler ve fi'l-adīs <arapça> es-sekenü
13. bi-fethatin od nār gibi ve daı her nesne ki aña kiinüñ gönli dolanur ve arār dutar kemā yuālü <arapça> ve bu ma'nāya kāfuñ iskānı daı cāyizedür es-sükkānū bi'z-zammi ümme't-tedidi
14. cem' u sākīn ve daı gemi uyruına dirler zenebū's-sefineti gibi es-sekinetü bi-fethatin ümme kesratin boyunda varub ba arār dutduı yire dirler muarru'r-re'si fi'l-'unui ma'nāsına ve daı kiinüñ
15. mevzi'ine ve mekānına dirler cem' i sekenāt gelür ve minhü'l-adīs <arapça> ve daı meskenetün dorulıa dirler

16. istiḳāmet gibi ve minhü ḳavlühüm <arapça> es-süknā bi'z-żammi ve süküni'l-kāfi ve fetḫi'n-nūni bir kimse bir evde muḳīm olub durmaḳ ma' nāsına maşdardur yuḳālū
17. <arapça> ve daḫı iskān ma' nāsına isimdür ki bir kimse bir kimseyi bir evde sākin ve muḳīm itmege dirler 'utbā gibi i' tinā
18. ma' nāsınadur ḳaysı gibi irḳāb ma' nāsına ve hüve fi ḳavlihim <arapça> es-sükünü bi-żammetin ḳımıldanmayub
19. durmaḳ yuḳālū <arapça> ve daḫı bir kimse bir yirde ḳarār idüb durmaḳ yuḳālū <arapça> es-sekünü bi-fetḫatin şümme żammetin
20. yemen diyārında bir ḳabiledür sükeynün bi-lafzi't-taşġiri ' arabdan bir ḳabiledür sikīn bi-kesrateyni ve teşḫidi'l-kāfi bıçaḳ müzekker ve mü'enneş isti' māl olunur lākin ġālib müzekker olmaḳdur
21. es-sekinetü bi-fetḫatin şümme kesratin es-sükünetü bi-żammetin bir kimse ağır ve dülek olmaḳ vaḳār gibi faşlü's-sīni ve'l-lāmi ve mā yüşellişühümā es-sel'ü bi'l-fetḫi ve süküni'l-lāmi ve bi'l-hemzeti ba' de'l-lāmi
22. sāde yaġı eridib ve bişirib çirkinden ve türnüden ayırtilub ūru eylemek yuḳālū <arapça> ve ḫurmā ağacınıñ dikenin giderüb ve ḳobarmaḳ
23. yuḳālū <arapça>ve daḫı urmaḳ yuḳālū <arapça>ve daḫı virmek yuḳālū <arapça>es-silā'ü bi'l-kesri
24. ve bi'l-hemzeti ba' de'l-elifi suzmış ve ūrulmuş şaru yaġ es-süllā'etü bi'z-żammi ve teşḫidi'l-lāmi ve bi'l-hemzeti ba' de'l-elifi ve't-tā'i ḫurmā ağacınıñ dikeni şevketü'n-naḫli gibi cem' i süllā'ün gelür bi'z-żammi
25. ve't-teşḫidi bi-ġayri't-tā'i es-selbü bi'l-fetḫi ve's-sekbü almaḳ ve şıvımaḳ yuḳālū <arapça> ve daḫı selb sīnūñ ve lāmuñ fetḫile ḳişinūñ şoyḳasına
26. ve şoyḳanına dirler ya' nī bir kimsenūñ arkasında olan cemī' i libāsına selb dirler ve 'inde'l-fuḳahā'i selb diyü ḳişinūñ kendüyle bile olan nesnenūñ cemī' sine dirler ḫattā bir mu' tād bōrkine
27. ve yaraḳına ve yasaḳına ve bindügi ḫavarına ve ḫavarınıñ üzerindeki esbābına dirler ve daḫı selb sīnūñ ve lāmuñ fetḫile yemen diyārında bir ağacınıñ ḳabıġına dirler ki andan urġan
28. iderler es-sellābü bi'l-fetḫi ve't-teşḫidi bu didüġimüz ağaç ḳabıġı şatıcı kimesne es-selibü bi-fetḫatin şümme kesratin uzun nesne ḫavīl gibi ve daḫı ayakları yiyni ve tiz ḳaldurıcı at yuḳālū

29. <arapça> ve dağı eli yiyni ve tîz kimesneye dirler yuğâlû <arapça> es-silâbü bi'l-kesri şol çara ıondur ki

236-a

01. kimesne ölcek yas için giyirler ve 'inde'l-ba'z silâb diyü 'avrat eri üzerine yas dutmağı ve yas için geydüğü ıona dirler ve'l-cem' u sülbün bi-zammetin es-selübü bi-fethatin şümme zammetin ayı ve günü
02. tamâm olmadın köşegin bırağan deve kemâ yuğâlû <arapça> es-selibü bi-fethatin şümme kesratin şümme yâ'in sâkinetin bir kimsenüñ şoykası ve şoyğunu
03. selb gibi dağı yemişsuz ħurmâ ağacına dirler ve yaprakşuz ağaca dirler ve'l-cem' u sülbün bi-zammetin es-selhebü bi-vezni'l-ca' fera ayakları kısa ve gevdesi uzun at ve sîn yirine şâd ile dağı
04. cāyızdür es-sültü bi'z-zammi cavdar ve ulağı ve bir nev' i çabıksuz arpadur ki buğdaya beñzer ğavrda ħicâzda olur es-selâmetü bi'z-zammi ve't-tahfifi ta'âm şoñuna çanağ kenârından
05. barmağıle alınan nesneye dirler pāk itmekçün cem' i sülât gelür bi'z-zammi ve't-tahfifi es-seltü bi'l-fethi çanağın çevresinden barmağıle bulaşığın almağ yuğâlû <arapça>
06. <arapça> ve dağı bir kimse bir kimsenüñ kılıcıyla burnun düşürmek yuğâlû <arapça> ve dağı 'avrat eline yağıduğı kınanuñ irisini ve çabığını çoparub yabana atmağ
07. yuğâlû <arapça> ve dağı bir kimse burnundan veya ğayri yirinden daralmağ ve salmek ve dağı buña beñzer nesnelere almağ ve salmağ yuğâlû
08. <arapça> yuğâlû <arapça> ve dağı bir kimse bir kimseye degnek urmağ ve ağaçlamağ yuğâlû <arapça>
09. <arapça> es-seltâ'ü bi-vezni'l-ħamrâ'e kınâsını şağlamayan 'avrat ve tîz tîz kınâ yağınmayan 'avrat es-selcü bi'l-fethi es-selcânü bi-fethatin nesne yutmağ
10. yuğâlû <arapça> ya'nî kaçan ki bir kimesne bir kişiden ödünç alsa yir ve yudar ve kaçanki
11. yine istetsem virmağ te'ħir ider es-sülcü bi'z-zammi ve fethi'l-lâmi'l-müşeddedeti bir nev' i otdur ki deve otlaru yir es-sulücü bi-zammetin selc didükleri ot yimekten devenüñ içi geçüb
12. ötürmek yuğâlû <arapça> es-silâhu bi'l-kesri şavaş yarağı ki demür âletinden ola kemâ yuğâlû <arapça>

13. <arapça> ve dağı yalnız kılıca da silāh dirler müzekkerdür mü'ennes olmak dağı cā'izdür cem' i esliĥatün gelür bi-fethi'l-hemzeti ve kesri'l-lāmi kendüyle bile
14. yarağı olan kişi zü's-silāĥ gibi es-sulāĥu bi'z-zammi ve't-taĥfifi necis ve bođ es-salĥu bi'l-fethi kaçıcıak yuđālü <arapça> sāliĥün bi-kesri'l-lāmi ve zammi'l-ĥā'i bađdāduñ
15. günbatısından yanında bir mevzi' uñ adıdur ikisinüñ arası dörd mesāfedür kezā fi'l-mağribi es-sulĥu bi-zammetin şümme fethatin keklik yavrısı veledü'l-ĥacel gbii cem' i seleĥāt gelür bi'l-kesri seliĥ
16. bi-fethatin şümme kesratin yemen diyārında bir ĥabīlenüñ adıdur es-selĥu bi'l-fethi tavaruñ derisin yüzmek ve şoymak yuđālü <arapça> ve dağı 'avrat arĥasından göñlegin
17. ııkarmak yuđālü <arapça> ve dağı bir kimse bir ay bütün geğirüb āĥirine irişmek teğülü <arapça> es-sāliĥu
18. bi-kesri'l-lāmi zıkr olunan fi'llerüñ ism-i fā'ili ve dağı bir dürlü ĥara yılana dirler ki her yañda burĥular derisin bırakır el-liĥyetü'l-esvedü gibi es-seliĥu bi-fethatin şümme kesratin bir otdur devā içün isti' māl olunur
19. eĥibbā ĥatında meşĥürdür es-selfeddü bi'l-kesri ve fethi'l-fā'i ve teşđidi'd-dāli 'aĥılsuz aĥmak gibi ve 'inde'l-ba'z ĥurd zi'b gibi es-selesü bi-fethatin ve's-selāsetü āsān olmak süĥület gibi ve dağı
20. bir kimse yumşak ve uyşal olmak yuđālü <arapça> ve dağı seles fethateynile bir kimse sidigin dutamamak yuđālü <arapça>
21. <arapça> ve dağı selāmet sözi öz ve tiz söylemek yuđālü <arapça> es-selisü bi-fethatin şümme kesratin āsān nesne yuđālü <arapça> ve dağı yumşak
22. ve uyşal kişi yuđālü <arapça> ve dağı sidigin dutmayan kimesneye de selisü'l-bevl dirler es-selsü bi'l-fethi ve süküni'l-lāmi şo iplige dirler ki aĥ boncuğ dizerler
23. dağı ĥardaşlar taĥınırlar es-sülās bi'z-zammi 'aĥıl gitmek yuđālü <arapça> esle' üsün bi-fethatin zammi'l-'ayni baĥrūñ adıdur es-selātatü
24. bi'l-fethi ve's-sulūtatü bi-zammetin faşih olub dil yügrek ve tiz olmak yuđālü <arapça> ve dađı selātatü ĥahr itmek düp
25. ĥālib olmak es-sulātatü bi'z-zammi ĥahr ve ĥalabe itmek ma'nāsına ismidür tesalluĥ gibi es-sultānü ĥahr ve ĥalebe itmek ma'nāsına maşdardur taşalluĥ gibi ve dağı pädişāĥlık ve vāli gibi bu ma'nāya

26. müzekker ve mü'enneş isti'māl olunur cem' i salāṭin gelür ve daḥı ḥuccete ve burhāna dirler bu ma'nāya cem' ilenmez zirā maşdar ḥükmünde olur ve daḥı sultān kişinüñ evine dirler ve minhü'l-ḥadıṣ <arapça>
27. <arapça> es-sılṭatü bi'l-kesri uzun ok sehmün ṭavilün gibi
28. ve'l-cem' u silāṭ bi'l-kesri es-seliṭu bi-fethatin şümme kesratin tiz ve keskin nesne mü'enneşi salıṭatü gelür cem' i seliṭātün gelür bi-fethatin şümme kesratin fihimā yuḳālü <arapça> es-salıṭu bi-fethatin şümme kesratin
29. dili tiz ve yükrek ve faşih kimesne yuḳālü <arapça> ve daḥı salıṭ ekser ' arab katında zeyt yağına dirler ve ehl-i yemen katında şırğın yağına

236-b

01. dirler es-seliṭatü bi-fethatin şümme kesratin çığıricı ve feryād idici ' avrat şahhābe gibi es-sil' atü bi'l-kesri şatılmaḳ ḳumāş metā' gibi ve daḥı ur ki gevdede atıla eri arasında olur bez gibi ḳorusañ
02. berü añaru oynar ve az olur ki noḥud ḳadar olur ve ḳarpuz ḳadar olur es-sel' atü bi'l-fethi baş yarığı şecetün gibi es-sel' a bi'l-fethi baş yarmaḳ yuḳālü <arapça>
03. daḥı sil' un medīnede bir taḡdur ve daḥı sil' un ayak yarıkına dirler şaḳḳu'l-ḳademi ve'l-cem' i sülü' un bi-zammetin es-sil' a bi'l-kesri taḡda olan yarıḳa dirler şaḳḳ fi'l-cebel gibi ve bazılar sīn-i meftūḥ ḳılar
04. ve'l-cem' u eslā' un bi'l-fethi es-sele' u bi-fethatin bir acı ağacdur vāḥidi sil' atün gelür bi-fethatin ve daḥı sele' un bi-fethin ayak yarılmaḳ yuḳālü <arapça> ve daḥı gevde aḳ
05. olmaḳ baraş gibi yuḳālü <arapça> es-sel' ā'ü bi-vezni'l-ḥamrā' e gevdesi aḳ ala ' avrat barşā'ü gibi es-sel' u bi-vezni'l-ca' fera ikdāmlu ve ḳuvvetlü
06. bahādır er ve bahādır ' avrat ki ḥayğıricı ve çağrıci ola ve ḳatı ḳuvvetlü dişi deve kemā yuḳālü <arapça>
07. <arapça> bir dişi itüñ adıdur kelbetün gibi es-selḳa' u bi-vezni'l-ca' fera şol berk ve ḳatı yire dirler ki anda hiç nesne bitmeye ve'l-cem' u selāḳi' es-sel' u bi-vezni'd-daḥraceti yoḥsul olmaḳ
08. yuḳālü <arapça> es-selenfe' u bi-vezni's-seferceli şimşek ve yıldırım berk gibi es-selḡu bi'l-fethi baş yarmaḳ yuḳālü <arapça> es-selḡu bi-fethin at
09. ne ḳadar bişirirken yumşamaz ve erimez olmaḳ yuḳālü <arapça> es-sāliḡu bi-kesri'l-lāmi altı yaşına girmiş ḳoyun

10. ve şığır erkeğine ve dişisine tāsuz ıtlāk olunur ve dağı sālīgün koyun ve şığır altı yaşına gircek düşen dişine dirler ki çaķ öte ucduğı dişidür ve deyüb ahsıdur zīrā
11. şığır buzağına evvel ki yılda ‘acel dirler ve bir yaşında tebi‘ dirler ve iki yaşında ceza‘ üç yaşında şeniy dörd yaşında rubā‘ beş yaşında sedīs altı yaşında sālīg
12. ve sālīg dirler ve koyun kuzusına evvel ki yılda haml ve oğlağa cedī ve iki yaşında ceza‘ ve üç yaşında şeniy ve ya‘nī iki yılı tamām idüb üçüncüye girecek şeniy dirler ilā āhīrihi ve dörd yaşına
13. rubā‘ ve beş yaşında sedīs ve altı yaşında sālīg dirler kezā fi‘ş-şihāhi ya‘nī bir yılı tamām idüb ikinci yıla bassa tebi‘ dirler ve iki yılı tamām idüb üçüncüye girse ceza‘ dirler ilā āhīrihi
14. ve fuķahā katında koyundan ve keçiden ceza‘ diyü üzerinden altı ay geçene dirler ve ekşer fuķahā katında üzerine yiluñ soğı geçene dirler ve ba‘zı luğatda yedi ay tamām idükden soñra ceza‘
15. dirler dimiş ve bir yılı tamām idüb ikinciye basana şenī dirler ve şığırda iki yılı tamām idüb üçüncüye basana şeniy dirler dimişdür ve mağribde şığırda koyunda ve keçide ikinci yılı içinde ceza‘
16. ve üçüncü yılda şeniy dirler dimiş es-sülūgu bi-zammetin koyun ve şığır altı yaşına girüb uç ve dip azısı düşmek yuķālū <arapça>
17. <arapça> es-selķu bi'l-fethi büyük tağarcıķ cerābün zaħimün gibi ve dağı bir maslağa didükleri āletle yiri düzeldib
18. yüksegin alçağına beraber eylemek yuķālū <arapça> es-selifü bi'l-kesri ve sükūni'l-lāmi ve's-selifü bi-fethatin şümme kesratin kişinüñ ‘avretinüñ kız karındaşınüñ
19. adına dirler ki türkçe bacanaķ dirler kemā yuķālū <arapça> es-selefü bi-fethatin ve's-sülüfü bi-zammetin geçüb gitmek yuķālū <arapça>
20. <arapça> ve dağı selef sīnūñ ve lāmuñ fethiyle kişinüñ ilerü geçen babalarına ve dedelerine dirler kemā yuķālū <arapça>
21. bi'z-zammi ve teşdīdi'l-lāmi ve dağı selef buyū‘ dan bir nev‘ idür ki bāzār olunan meclisden şemeni naķd dirler ammā bey‘ bāyi‘in boynunda borc olmak bir ma‘lūm vaķte degin ve dağı
22. bey‘ üñ miķdārı ve vaşfi dağı ma‘lūm olur selem gibi kemā ķālū <arapça> ve dağı selef şol ödünce dirler ki

23. anda ödünci viren kimseneye menfa'at olmaya kezā fi'l-mağribi es-sālifü bi-kesri'l-lāmi ol zamānda geçen kimesne ve'l-cem' u selef bi-fethateyni ve süllāf bi'z-zammi ve't-teşdidi kemā yuḡālū <arapça>
24. <arapça> es-sālifetü bi-kesri'l-lāmi boyunuñ ḡulaḡ altından tā köprücüğe inen yanına dirler kemā yuḡālū <arapça>
25. <arapça> es-sülāfū bi'z-zammi ve't-taḡfifi şol üzüm şırasıdur ki üzümü şıkmadın aḡar kemā yuḡālū <arapça>
26. ve daḡı seciyeye de sülāf dirler es-sülāfetü bi'z-zammi ve't-taḡfifi her nesne ki şıarsın anuñ öñden ḡıkanı kemā yuḡālū <arapça> es-sülef bi-zammetin
27. şümme fethatin keklik didükleri ḡuşuñ yavrusınuñ erkegi veledü'l-ḡacel gibi ve'l-cem' u selifānü bi'l-kesri es-sülfetü bi'z-zammi ḡuşluḡ yemeḡi vaḡtı olmazdan öñden yedükleri ḡa'ām ve'l-cem' u
28. sülfüñ bi-zammetin şümme fethatin es-selüfü bi-fethatin şümme zammetin şuya varan develerüñ öñlerince giden dişi deve kemā yuḡālū <arapça>
29. es-selifü bi-fethatin şümme kesratin öñe giden ve ilerü geçen ve müteḡaddim gibi ve'l-cem' u sülfüñ bi-zammetin es-sülaḡfiyyetü bi-zammetin şümme fethatin şümme süküñin şümme kesratin es-sülaḡfātü bi-zammetin şümme fethatin şümme süküñin

237-a

01. ḡablubaḡa ki şuda olur ve ḡarada olur ve'l-cem' u es-selāḡifü es-selḡu bi'l-fethi devenüñ baḡrı öñülüb ve yiri aḡrıduḡı vaḡtin yirinde ḡalan eşer ve nişān ve daḡı ḡuvaluñ
02. bir ḡulpunuñ bir ḡulpunuñ içine şoḡmaḡ yuḡālū <arapça> ve daḡı meşḡ baḡlamak yuḡālū <arapça> ve daḡı
03. yirden tere ve tarḡün ve bunlara beñzer kök otlar ḡıḡarmaḡ yuḡālū <arapça> ve daḡı yumurdayı odla azacıḡ ḡaynatmaḡ ya' nī odı kesüb
04. behni bişirmek yuḡālū <arapça> ve bir kimseyi dutub arḡası üzerine yaḡmaḡ ve düşürmek yuḡālū <arapça> ¹⁴ ve daḡı
05. ḡıḡırmaḡ yuḡālū <arapça> ve bir kimseyi ḡatı söyleyüb incitmek yuḡālū <arapça> ve minhü ḡavlihi te' a. <arapça>

¹⁴ <arapça> ve bir 'avratı şırtı üstüne yatırıp daḡı cimā' itmek yuḡālū <arapça>. şaḡḡa şaḡḡa.

06. <arapça> es-silkā'ü bi'l-kesri ve bi'l-hemzeti ba' de'l-elifi bir kimseyi arkası üzerine düşürmek yukālū <arapça> ve daḥı 'avratı sırtı üzerine yatırub cimā' itmek yukālū <arapça>
07. <arapça> es-seleḫu bi-fethateyni düz yir kā'un za'zafün gibi ve cem' uhu sülkānū bi-zammin es-sellāḫu bi'l-fethi ve teşdidi'l-lāmi berk ve ḫatı söyleyici belīg ḫatīb es-sülāḫu bi'z-zammi ve't-tahfifi
08. bir sülcedür dilūn dibinde çıkar kemā yukālū <arapça> ve 'inde'l-ba'z dişlerūn dilberi ḫavulmaḫ <arapça> ma'nāsına ve 'inde'l-ba'z göz ḫabaḫları
09. ayrı ayrı olmaḫ ve ḫatı ḫatı olmaḫ ḡilzūn fi'l-ecfānū gibi es-silḫu bi'l-kesri irkek ḫurd zi'būn gibi ve daḥı çügendir ki yirler es-silḫatū bi'l-kesri dişi ḫurd zi'betūn gibi ve daḥı çığırıcı ve ḫatı söyleyici
10. 'avrat salīḫatūn gibi selūḫun bi-fethatin şümme zammetin yemende bir köydür ki durū' u selūḫiyye didükleri cebeler ve zırhlar ve kilābu selūḫiyye didükleri atlar aña nisbet olunur ve
11. anda olur ve 'inde'l-ba'z asan didükleri şehriñ adıdur durū' u selūḫiyye ve kilābū selūḫiyye buña nisbet olmaz es-seliḫu bi-fethatin şümme kesratin ağacdan kırılıub dökülen nesne <arapça>
12. <arapça> ma'nāsına ve daḥı seliḫ yarılmış buḡday ve yarılmış bulḡur ya'nī buḡday yarması ve bulḡur yarması es-seliḫatū bi-fethatin şümme kesratin devenūn yanında ḫalan sürmekden olan
13. eşer ve yara ve daḥı ḫabī'at ve ḫūy yukālū <arapça> es-selḫü bi'l-fethi bir nesnei bir nesnenūn içine ḫoymaḫ ve şoḫmaḫ yukālū <arapça>
14. <arapça> es-sülükü bi-zammetin bir kimse bir nesnenūn içine girmek ve gitmeke yukālū <arapça>
15. es-sülkü bi-zammetin şümme fethatin keklik yavrusunuñ irkegi ve'l-cem' u silkān bi'l-kesri es-sülketü bi-zammetin şümme fethatin keklik yavrusunuñ dişisi es-silḫü bi'l-kesri boncuḫ dizilmemiş iplik ḫayḫun gibi es-sülkā bi-vezni'l-ḫublā
16. bir kimse bir kimseyi yüzi ḫarşısına doḡru dürtmek kemā yukālū <arapça> es-sellū bi'l-fethi ve't-teşdidi bir nesnei bir nesneden çeküb çıkarmaḫ ḫınından ḫılıc
17. çıkarmaḫ gibi ve ḫamīrden ḫıl çıkarmaḫ gibi yukālū <arapça>
18. <arapça> es-selletü bi'l-fethi ve't-teşdidi ḫınından ḫılıc çıkarmaḫ istilālū's-seyfi gibi ve daḥı uğruluḫ itmek seriḫat gibi ve atuñ yarışdan şıçramasına dirler

19. <arapça> ma' nāsına ve daḥı itmek selesine dirler ve'l-cem' u silālün bi'l-kesri es-sällü bi-teşdidi'l-lāmi dere içinde şol şu yoluna dirler ki tar ola ve cem' uhu süllānün
20. bi'z-zammi ve teşdidi'l-lāmi es-sillü bi'l-kesri ve't-teşdidi ve's-sülälü bi'z-zammi ve't-taḥfifi bir dürlü baş ve çıbandur ki öykünde olur ve daḥı sülün ve sülälün bir nesne bir ... arķılmaḥ ve
21. arıḥ idüb zebün eylemek es-sülāletü bi'z-zammeti ve't-taḥfifi her nesnenüñ süzüdüesine ve çirkden ayrılıb tırı olmışına dirler ḥulāşa gibi ve daḥı şol şāfi baçlık ki sıkçaḥ barmaḥlar arasından
22. taşra gelür ve daḥı insānuñ yeynisine dirler nuḥfetün gibi ve daḥı veledinde kināyet olur es-selseletü bi-fethi's-sīneyni şu dökmeḥ ve aḥıtmaḥ yuḥālü <arapça>
23. <arapça> es-selselü ve's-selsälü bi-fethi's-sīneyni ve süküni'l-lāmi fihimā ve's-sülāsilü bi-zammi's-sīni'l-ülā ve kesri's-şāniye şol tatlu ve tıru şuya dirler ki boḡazdan
24. geçmesi ḳolay ve āsān ola es-silsiletü bi-kesri's-sīneyni zincir ve daḥı buluduñ ayḳırısına uzanan şimşek kemā yuḥālü <arapça>
25. <arapça> şol zencire dirler ki benī isrā' il zamānında gökden inüb hevādan asılı dururdu ḳaçan ki kimesnenüñ biribiriyle ḥuşümetleri olsa ellerini
26. ol zencire uzadurlardı sözi ḥaḳḳ olanuñ eli ol zencire yetişirdi ve bāḥıl olanuñ yetişmezdi bu ḥāl üzerine 'amel olunurdu tā şol vaḳte dek ki bir kimesne bir kimseye
27. bir miḳdār altun borcu vardı bir degnek düzdi bu degnegüñ başında bir altun ḳodu gizledi daḥı şāḥib-i ḥaḳḳla ol zincir var didiler daḥı ol degnegi ḥaḳḳ isteyine verdi
28. daḥı kendü elini zencire uzatdı daḥı eli ol zencir yetişdi zirā borc olan altun degnekle bile şāḥibine teslim oldu ve ḳaçan ki fāriḡ oldılarsa degnegi ol kişiden
29. yine aldı hemān ol sā'at zincir göge çekildi daḥı allāḥü te'a. bunlara ḥanıḳla ve andile ḥükm itmek emr eyledi ve daḥı silsiletün şol zencire dirler ki deñiz boḡazlarına

237-b

01. ve ırmağ üzerine çekerler ve soğak ağızlarına girerler uğrayan gemilerden ve bāzīrgānlardan bācū'l-mağbūn es-selāsīlū bi-fethī's-sīnī'l-ūlā ve kesri's-şāniyeti şol kıama
02. dirler ki ba' zısı ba' zınuñ üstine bağlana ve biribiri yanına dirkese ve yidile selūlūn bi-fethatin şümme zammetin hevāzinden bir kabīledür es-selīlū bi-fethatin şümme kesratin toğmış oğlan ve kıız veled ki
03. dışisine selīle dirler ba' zılar deve köşegi toğurduğı sā' atde erkek mi veya dışı mi bilinmedin ol köşege selīl dirler dimiş ve dağı selīl şol gin dereye dirler anda
04. selem ve şemer ağacı bite es-selīle bi-fethatin şümme kesratin atılmış ve çırpılmış kııl ve yūñ sūmegidür ki uzun dutarlar düzerler dağı ucından seviye seviye egirirler selsebīl bi-fethis's-sīneyeni
05. ve kesri'l-yā'ı ve sūkūnī'l-lāmi'l-ūlā cennetde bir baruñ adıdur kālēllāhu te'a. <arapça>
06. <arapça> es-selemū bi-fethī şol koğaya dirler ki yanında bir dane kıulpı ola ya' nī gönden dikerler bir kabdur yanında
07. bir kıulpı olur ekşer sekkālarda olur ve dağı bir kışinūñ adıdur ve dağı selem didükleri ağac yaprağıyla deri dibāğat itmek ve sepilmek ma' nāsına maşdardur ve seleme'l-cild min bābi đarabe izā dübiğahu
08. bi's-selemi selmā bi'l-fethī ve'l-kāşri bir ' avratuñ adıdur ve dağı tayy diyārında bir tağıuñ adıdur ve dağı dāremden bir kabīledür selmān bi'l-fethī bir tağıuñ adıdur ve dağı bir erik adıdur es-selem
09. bi-fethatin bey' den bir nev' idür ki meclis-i ' aqidde şemen teslīm olunur ve mebī' bāyi' zımmetinde borc olur bir zamān ma' lūmdur ki ve vaż'ı¹⁵ bu miqdārı dağı beyān olunur selef gibi
10. nitekim fıkh kitāblarında beyān olunmuşdur ve dağı bir kimseye boyun virüb kendüyi aña ışmarlamak ve nireye dilerse yedilmek istislām gibi ve dağı semağ ağacına dirler selem bu ma' nāya cem' idür
11. vāhidi selmetūn gelür bi-fethatin ve dağı selmetūn bi-fethatin bir kışinūñ adıdur es-selmetū bi-fethatin şümme kesratin taşa dirler cem' i silām gelür bi'l-kesri ve dağı silmetūn bi-kesri'l-lāmi bir kışinūñ adıdur ve benū selem dağı

¹⁵ vaşf-ı beyān.

12. enşârdan bir kabîledür ‘ arabda bunlardan ğayri seleme yokdur es-süllemü bi-zammetin şümme fethi'l-lâmi'l-müşdeddeti nerduban ve'l-cem‘ u selâlimü ve dağı gönden olan üzengiye de süllem
13. dirler es-silmü bi'l-kesri selâm virmek ve müslimân olmağ islâm gibi ve dağı sîlm sînüñ kesrile ve fethile şulha ve barışmaya dirler bu ma‘ nâya müzekker ve mü’enneş olmağ câyizdür ve dağı silm
14. sînüñ kesriyle bir kimseyle şulh idüb barışmış kişiye dirler müslimün muşâlihun gibi es-selâmü bi'l-fethi ve't-tahfifi belâdan emîn ve âsân olmağ selâmet gibi ve dağı bir kimse bir kimseye boyun verüb kendüye
15. teslîm itmek istislâm gibi ve dağı du‘ â idüb selâm virmek telsîm gibi ve ‘ ayblardan berî ve ırak olmağ ve dağı selâm allâhu te‘ âlâ adlarından bir addur ismün min esmâ ‘illâhi te‘ a. ...
16. ve dağı selâ sînüñ fethiyle ve kesriyle bir ağacdur bu ma‘ nâya cem‘ idür vâhidi selâmet gelür bi'l-fethi ve'l-kesri es-selâmânü bi'l-fethi ‘ alâ lafzi't-teşniyeti bir ağacdur es-sülâmâ bi'z-zammi ve fethi'l-mîmi
17. barmağ kemigine dirler ‘ azmu uşbu‘ in gibi ve barmağlar kemüklerine dirler ‘ izâmü'l-eşâbi‘ i gibi ya‘ nî vâhidi ve cem‘ i isti‘ mâl olmaz ve'l-cem‘ u selâmiyât es-selâmetü bi'l-fethi düşvâr nesneden
18. kırtlamağ yuğâlü <arapça> es-sâlimü bi-kesri'l-lâmi kırtulmuş ve dağı sâlim bir kişinüñ adıdur es-selîm bi-fethatin şümme kesratin düşvâr
19. nesneden kırtulmuş sâlim gibi ve dağı ağulu canavar şokmış kimesne lediğ gibi es-seltemü bi-kesri's-sîni ve't-tâ‘ i düşvâr nesne dâhiye gibi ve ... ğavlün gibi ve dağı güç ve düşvâr yıl
20. senetün sub‘ atün gibi es-selcemü bi-vezni'l-ca‘ fera ve's-selâcimü bi-zammi's-sîni ve kesri'l-cîmi gevdesi uzun deve yuğâlü <arapça>
21. selâcim bi'l-fethi ve dağı selcemün muğlakâ uzun nesneye dirler ve dağı dermeni uzun oğa dirler ve'l-cem‘ u selâcim bi'l-fethi kemâ yuğâlü <arapça> ve dağı
22. selcemün şalgam didükleri ağ yumrı nesnedür ki yinür es-selhemü bi-vezni'l-ca‘ fera rengi boğgun nesne müteğayyir gibi ve dağı müdħicden bir kabîlenüñ adıdur es-selâbür
23. el-‘ aşâ bir yufkacuğ deridür ki ana kırnında veled anuñ içinde olur türkçe şoñ ve oğlan işi dirler ve tavarda olana atığ dirler ğattâ deve butladığı gibi köşegüñ
24. yüzinden bu deri kıparub gidermesler köşek olur ve eger köşekle bile çıksa anası da ve köşek de sağ olur kırtulur ve eger çıksa anası da ve köşek

25. sağ olmaz olur dirler ve kaçan ki bir kimesne bir güç işe uğrasa <arapça> demek ma' nāsına ve dağı kaçan ki bir kimesne-
26. -nūñ hīlesi üzülse ve gitse <arapça> dirler <arapça> demek ma' nāsına ve'l-cem' u eslā' ün es-selyā' ü bi-vezni'l-ḥamrā' e qarından selāsı kırılıb
27. çıkmayan tavar ve dağı selāsın kopardıkları tavar yuqālū <arapça> es-selvā bi-fethi's-sīni
28. ve'l-vāvi yelve didükleri kuş ki burnı ve ayakları uzunca olur sığırcıktan büyücek olur şulu yirlerde olur iken deprek uçmaz ādemi görücek ot
29. arasına ser gizlenür ve ba' zı luğatda bıldırcın dimiş ve vāhidile cem' i bir lafz üzerine gelür dimiş aḥfeş ve dağı selvā bala dirler ' aselün gibi es-selvetü

238-a

01. bi'l-fethi hoşluk ve eyülik yuqālū <arapça> es-sülvānetü bi'z-zammi bir dürlü boncukdur ki kaçan ki üzerine yağmur şuyı dökülse dağı ' aşık olan
02. kişi ol şudan içse ' aşka şabr ider dirler es-sülvānū bi'z-zammi bu didüğümüz boncuğun üzerine dökülen şuya dirler ve ' inde'l-ba' z sülvan bir dürlü devādur ki kaçan anı
03. bir guşşalu kimesne içse şabr ider ve guşşasını giderir eṭibbā buña müferriḥ didiler ya' nī sevindürici es-sülüvvü bi'z-zammeteyni ve teşdidi'l-vāvi ve's-süliyyü bi-zammetin şümme kesratin şümme teşdīdin
04. bir kimesne bir nesneye şabr idüb katlanmaḳ ve az gelüb geçişmek yuqālū <arapça> faşlü's-sīni ve'l-mīmi ve mā yüselişühümā
05. es-semtü bi'l-fethi yol tarīḳ gibi ve dağı ḥayr ehlinūñ hey' eti ve şekli hey' etü ehli'l-ḥayri ma' nāsına yuqālū <arapça> ve dağı ḳaşd itmek yuqālū <arapça>
06. min bābi naşara ey ḳaşadehü es-semācetü bi'l-fethi çirkinlik ḳubḥ gibi yuqālū <arapça> es-semcū bi'l-fethi ve's-semīcū bi-fethatin şümme kesratin çirkin nesen ḳabīḥ gibi ve cem' u's-semīcū simācün
07. bi'l-kesri ve dağı şol cerbsed ki taṭı yaramaz ola es-semlecū ve's-semīcū bi-vezni'l-ca' fera taṭa yaramaz cerbsed semcün gibi es-semcecū bi-vezni'l-ca' fera sırtı uzun dişi eşek
08. ve sırtı uzun kışraḳ irkege itlāḳ olunmaz es-semerrecū ve's-semercetü bi-şelāşi feteḫatin ve teşdidi'r-rā' i fihimā bir kimesne ḥarāc üç kerrede çıkarmaḳ istiḥrācū'l-ḥarāci fi şelāşi merrātin

09. fī şelāşi merrātin ma‘nāsına fārisiden ‘arabī kılmışdır ve dağı oturub ħarāc olıcağ yir ve ta‘ām kezā fī mirqatı'l-edeb es-semellecū bi-şelāşi feteħatin ve teşdīdi'l-lāmi yeyni nesen ħafif gibi
10. semāhicū bi-fetħi's-sīni ve kesri'l-hā'ı deñiz içinde bir aţadur ceziretün fi'l-baħrı gibi fāriside māşen-i māhir dirler es-simāħu ve's-simāħatū bi'l-fetħi ve't-taħfifi fihimā es-sümūħatū bi-zammetin
11. cömerdlik ve aħılık itmek yuċālū <arapça> ve dağı virmek yuċālū <arapça>
12. ve dağı āsān ve kolay itmek ve minhū mā ruviye ‘ani'bni ‘abbāsin <arapça> ve bir kimsenūñ nefsi boyun virüb tābi‘ olub olmağ yuċālū <arapça>
13. <arapça> ve dağı bir kimse cömerd olmağ yuċālū <arapça> es-semħu bi'l-fetħi cömerd ve saħı er civān gibi ve'l-cem‘u semħā’ü
14. bi-vezni'l-‘ulemā’ı es-semħatū bi'l-fetħi cömerd ‘avrat ve'l-cem‘u simāħun bi'l-kesri es-semādū bi'l-fetħi ve't-taħfifi küñ ħarışdurılmış ters ve ħirkdür ki yire dökerler ekin ve bostān ekmek için
15. kezā fi'ş-şihāhi ve fi'l-mağribi hüve mā yaşlaħu bihi'z-zer‘u min nizābin ve sercīn es-semdü bi-fetħatin ulu seyyid gibi ve ‘inde'l-ba‘z bir nesnedür ki öküz boynına ħorlar bırağdurmağ için kezā
16. fi'l-mağribi naċlen ‘an ba‘zi'l-fetvā <arapça> es-sāmidū bi-kesri'l-mīmi
17. başın yuċaru ħaldurıcı ve ħatı ħatı yürici deve ve oynayıcı kimesne lā‘ib gibi¹⁶ es-sümūdū bi-zammeteyni ululandığundan başın yuċaru ħaldurmağ yuċālū <arapça>
18. ve dağı muţlakā bışan yuċaru ħaldurmağ ve dağı yüce olmağ yuċālū <arapça> ve deve ħatı ħatı yürümek yuċālū <arapça> ve oynamāğ lehvün gibi yuċālū <arapça>
19. <arapça> ve ayrılmāğ ġinā gibi yuċālū <arapça> ve ġuşşalanmağ yuċālū <arapça> ve ġāfil olmağ yuċālū <arapça> ve ġafele min bābi'l-küllü deħale
20. es-semrū bi'l-fetħi bir nesnei demür mīħla ve ikseri ile mīħlamağ ve berkitmekyuċālū <arapça> es-semerū bi-fetħatin ve sükūni'l-lāmi eyzan giceyle söz söyleşmek
21. ve gelici itmek ve mişlü söyleşmek yuċālū <arapça> ve dağı semer fetħateynile gicede söylenen söz ve mişlü'l-ħadışi bi'l-leyli ma‘nāsına

¹⁶ ve dağı yüce ‘ālī

22. ve avlühüm lā ef' alühü's-semere ve'l-amere ey mādāme'n-nāsü semerüne fi leyleti amrā' e es-sāmürü bi-kesri'l-mīmi gicede söz söyleyen ve gelici söyleyen kişi ve kişiler ya' nī sāmīr ... cem' i isti' māl
23. olunur ya' nī bir kimseye de sāmīr dirler ve üç kimseye dađı artuđda sāmīr dirler ki gicede söz söyleřeler cem' i sūmmār gelür bi'z-zammi ve teřdīdi'l-mīmi es-semīrū bi-fethatin řümme kesratin gicede
24. söylenen söz ve meşel ve inde'l-ba' z zamāna ve dehr dirler ve minhü avlühüm <arapa>
25. <arapa> es-semāru bi'l-fethi ve't-tađfifi řovuk süd lebenün rađıķün gibi ve dađı bir mevzi' üñ adıdur es-sūmrātü ara yađız buđday ekilü olmak ve dađı bu nev' e renkden sūmrātün dirler yuđālü
26. <arapa> es-semrā'ü bi-vezni'l-amrā' e ara yağız buğday ekilü ' avrat ve dağı buğday ına gibi es-semürātü bi-fethatin şümme zammetin bir dikenlü ağacdur
27. ve ba' zı luđatde sađız ađacı dimiř ve'l-cem' u sūmrun ve sūmrātün bi-fethatin řümme zammetin fihimā esmerü bi'l-fethi ve zammi'l-mīmi es-semürü bi'l-fethi ve zammi'l-mīmi'l-müředdedeti bir dürlü canavardur ki derisini
28. kürk iderler meřhürdur es-sūmeyriyyetü bi-zammetin řümme fethatin řümme sükünin řümme kesratin řümme teřdīdin bir nev' i gemidür es-simsārü bi'l-kesri řehirde oturur dađı yabandan gelenlerüñ metā' ların řatı-
29. -viren kimesne ve ' inde'l-fuahā ücretle ve kirayla illerüñ uldan ve aravuřdan ğayri metā' ların şatıviren veyāđüd alıviren kimesne kemā yuđālü <arapa>

238-b

01. <arapa> es-semseratü bi-vezni'd-dağraceti simsārlıđ
02. itmek ya' nī ücretle ve řavvāılıđa ğayri beledüñ metā' ların şatıvirmek veyāđüd alıvirmek yuđālü <arapa>
03. es-semheriyyetü bi-fethi's-sīni ve'l-hā' i ve teřdīdi'l-yā' i řol sūñi ađacıdur ki berk ola rumun řulbün gibi mü' enneři semheriyyetün gelür yuđālü <arapa>
04. <arapa> ve ' inde'l-ba' z semheriyyetün diyü řol sūñi ađaclarına dirler ki anı semher dirler bir kiři vardı ca' fer vezn üzrine sūñi ađacı düzerdi es-semādirü
05. bi'l-fethi ve kesri'd-dāli ve't-tağfifi serhoşluğdan ve uyđı ğalabe itmekden ve baş izginmekden göz ararmak ve za' f olmak es-semehderü bi-fethi's-sīni ve'l-mīmi ve'd-dāli

06. ve sükūni'l-hā'i eti çok semiz kimesne yuḳālū <arapça> ve daḫı gin şehir yuḳālū <arapça> es-simṭu bi'l-kesri şol iplikdür ki
07. aña boncuḳ dizirilmiş ola ve eger boncuḳ dizilmiş olmaya silk dirler ve daḫı semṭ eyirden aşağa şarḳan kışa dirler kemā yuḳālū <arapça>
08. <arapça> es-semṭu bi'l-fethi ıssı şuyla tavar haşlayub tıyün tısün gidermek biryān itmekçün yuḳālū <arapça>
09. <arapça> ve daḫı tavarı derisiyle büryān eylemek yuḳālū <arapça> ve daḫı semṭ yeyni ve şermerd kişiyedirler yuḳālū <arapça>
10. <arapça> es-simāṭu bi'l-kesri yan ve cānib kemā yuḳālū <arapça>
11. es-sāmiṭu bi-kesri'l-mīmi şol süde dirler ki andan tāzelik tatluluḡı gitmiş ola ve lākin daḫı taṭı azmamış ola es-sümüṭu bi-zammeteyni südden tāzelik ve tatluluḡı gitmek
12. lākin taṭı daḫı azmamış yuḳālū <arapça> es-semiṭu bi-fethatin şümme kesratin yeynicik kimesne racülün haḫifün gibi ve daḫı biribiri üzerine duran
13. kiremit kemā yuḳālū <arapça> ve daḫı bir kat gönden düzilmiş na'l ki yaması olmaya kemā yuḳālū <arapça>
14. <arapça> es-sem' u bi'l-fethi bir kuvvedür ki anuñla ses ve āvāz
15. işidiler ve daḫı kulaḳ üzün gibi vāḫidi cem' i isti' māl olunur ḳālellāhu te'a. ve az olur ki istimā' ve esma' üzre cem' ilenür esma' uñ ve
16. ve esmā' uñ cem' i esāmi' gelür ḳavlühüm <arapça> ve daḫı işitmek ma'nāsına maşdardur es-semā' bi'l-fethi ve't-taḫḫifi işitmek yuḳālū <arapça>
17. <arapça> ve daḫı semā' dönme ve çalḡuyla cem' iyyet itmek semā' bi'l-fethi ve'l-binā'i 'ale'l-kesri isma' ma'nāsına isimdür işidirmek olur es-süm' atü bi'z-zammi işitmek
18. yuḳālū <arapça> es-sim' u bi'l-kesri andaḳ ve sırtlan didükleri canavardan ḫāşıl olmuş ḳurd
19. enigi ya' nī anası ḳurd ve babası andaḳ ola veyāḫūd bunuñ ' aksi ola kemā yuḳālū <arapça> ve daḫı bir kimesne dillerde eylükle añlamak ve eylükle işidilmek
20. deñiz ḫamīl gibi yuḳālū <arapça> ve yuḳālū <arapça> es-süm' u bi'z-zammi pervāne didükleri kelebek ki
21. giceyle oda döner yanar zekerehu'l-aḫteri es-sāmi' atü bi-kesri'l-mīmi kulaḳ üzün gibi es-sümü' atü bi-zammi's-sīni ve'l-' ayni ve bi-kesri's-sīni ve fethi'l-' ayni ve teşdīdi'n-nūni fiḫimā şol

22. ‘avratdur ki bir nesne işitse dağı nesne görmese andan bir nesne gümān idüb ve zann idüb zannıyla ‘amel ider yukālū <arapça>
23. <arapça> es-sema‘ma‘u bi-fethi's-sīni ve'l-mīmeyni ve sükūni'l-‘ayni'l-ūlā başı küçürek kimesne şağīrū'r-re’si gibi es-sāmi‘u bi-kesri'l-mīmi ve's-semī‘
24. bi-fethatin şümme kesratin işidici ve dağı semī‘ işitdürici mesma‘ gibi es-semyede‘u bi-fethatin şümme sükūnin şümme fethatin şol ulu kişi ki aña halk gele ve gide ayaklaya kemā yukālū <arapça>
25. <arapça> es-semī‘u bi-lafzi't-taşğiri ism-i vālid-i ismā‘īl bin semī‘i'l-ħan‘ī <arapça>
26. ism-i vālid-i ħamd bin es-sūmyana‘ ve hüve aħadū'l-ķurrā’i es-semārūgu bi'l-fethi ve zammī'r-rā’i mantar ve tomlan didükleri nesne ki yiri yarar çıkar ufaķ çükendür gibi olur
27. yirde gögi olmaz yağmurlu yıllarda çok olur fārisī’dür ‘arabca kem’etün dirler lākin aħterī ‘arabī’dür dağı semārūgu müsta‘meldür dimiş ammā bizüm katımızda
28. olan ‘arabī kitāblarda bulamadık belki bu ma‘nāda müsta‘mel kem‘ātün bulduk es-sūmmāķu bi’z-zammī ve teşdīdi'l-mīmi sumāķ didükleri ekşi nesnedür ki ta‘ām üzerine ekerler
29. dağı yirler meşhūrdur es-sūmmāķiyyetü bi’z-zammī ve teşdīdi'l-mīmi ve'l-yā’i sumāķ katılmış ta‘ām es-sūmāķu bi’z-zammī ve't-taħfifi ĩuru nesne ħāliš gibi yukālū <arapça>

239-a

01. es-sumūķu bi-zammetin yüce olmak ve uzamak yukālū <arapça> es-semīķānū bi-fethatin şümme kesratin ‘alā lafzi't-teşniyeti zivele didükleri iki egri ağacdur ki boyunduruķ
02. deliklerine şokarlar dağı öküzün boynuna bağlar kemā yukālū <arapça> es-simħāķu bir yufķacıķ şarcuğazdur baş
03. kemigünün üzerinde ya‘nī kafa üzerinde ve dağı şol baş yarığı ki bu didüğimüz şarcuğaza yetişe aña dağı simħāķ dirler ve dağı gökyüzünde olan yufķacıķ buluda
04. simħāķ dirler ve dağı tavarun için yağınun üzerindeki yufķacıķ şarcuğaza da simħāķ dirler ve cem‘u'l-küllī semāħīķ es-sūmhūķu bi’z-zammetin uzun ħurmā ağacı es-semleķatü bi-vezni

05. 'l-ca^ç fera düz ve tarlık yir kâ^ç un şafşafun gibi ve'l-cem^ç u semâlik es-semketü bi-fethatin bir dane balık cem^ç i semek gelür bi-fethatin ve cem^ç u's-semek simâk gelür bi'l-kesri ve sümük bi'z-zammi es-semmäkü bi'l-fethi
06. ve't-teşdid balık şaticı es-semkü bi'l-fethi ve süküni'l-mîmi yukaru kaldurmak ve yüce ve yüksek itmek yukâlü <arapça> ve dahı ev üstine ve tam ortasına dirler
07. yukâlü <arapça> es-sâmikü bi-kesri'l-mîmi yüce idici râfi^ç gibi yüce ve yüksek nesne 'âlî gibi yukâlü <arapça> es-semâkâni bi'l-kesri 'alâ lafzi't-teşniyeti iki nürü ve yaldurık
08. yıldızlardur ki birine es-simâkü'l-a^ç zel dirler ay aña nüzül ider menâzildendür ve birine es-simâkü'r-râmiğ dirler ay aña nüzül ider menâzilden degüldür ve 'inde'l-ba^ç z esed
09. didükleri biricik yıldızlar ayakları yirindedür kemâ yukâlü <arapça> es-sümükü bi-zammeteyni yükselmek ve yüce olmak irtifa^ç gibi yukâlü <arapça> yukaru
10. çıkmak şu^ç üd gibi yukâlü <arapça> es-sümeşkâ'ü bi-zammetin şümme fethatin şümme sükünin şümme hemzetin ba^ç de'l-elifi bir nev^ç e ufacığ balıkdur ki kurd dirler
11. hasâs gibi es-semlü bi'l-fethi ıssı ve kızgın demürle göz çıkarmak yukâlü <arapça> havzuñ içinde olan kara baçlık ayırtlamak yukâlü <arapça>
12. <arapça> ve bir kavmün aralarını ögürüb barışdurmak yukâlü <arapça> es-semletü bi-fethatin kab dibinde kalan azıcık şu
13. cem^ç i semlün gelür bi-fethatin ve sümülün bi-zammetin ve esmälün gelür bi'l-fethi es-sümletü bi'z-zammi ve süküni'l-mîmi mişlü es-sümletü ve'l-cem^ç u sümelün bi-zammetin şümme fethatin es-sâmilü bi-kesri'l-mîmi dirliği ögesine iden kimesne
14. es-semlü bi-fethatin eski ton şevbün halkun gibi ve'l-cem^ç u esmälün bi'l-fethi ve dahı esmälün müfrede na^ç t olur te'vîl ile yukâlü <arapça> es-sümülü bi-zammetin kisi
15. ve ton eskimek yukâlü <arapça> semendilü bi-fethatin şümme sükünin şümme fethatin bir dürlü kuşdur ki biş didükleri ağulu otı yir ki hind
16. vilâyetinde olur es-semmü bi'l-fethi ve'z-zammi ve't-teşdidi igne yurdısı ve ağıza dirler fem gibi burun deligine dirler minharr gibi ve kulağ deligine dirler şimâğ gibi ve muṭlaḳā nesne deligine dirler şağb gibi ve dahı ağı didükleri nesne ki
17. içeni öldürür ve cem^ç u'l-küllü sümümün bi-zammetin ve simâmün bi'l-kesri ve dahı semm bi'z-zammi ve't-teşdidi her nesne ki deñizden çıkarırlar şol irilü ve

- ufaqlu aqçe boncuqlar gibi aña dirler ve dağı semm bi'l-fethi ve't-teşdidi bir kimseye ağı içirmek
18. ve ta'āma ağı katmaq ve dağı qaşd itmek ve dağı bir qavmüñ aralarını oñarub barışdurmaq ve bir nesnenüñ ağızın bağlamak ve berkitmek yuqālū <arapça>
19. <arapça> ve dağı bir nesneye mīl çav şoqmaqdur kelegi ne qadardur bilmekçün yuqālū <arapça> ve ni' met hāşş
20. olmak ya' nī ba' zı kimseye olub her kimseye olmamak yuqālū <arapça> es-semmanū bi'l-fethi ve't-teşdidi 'alā lafzi't-teşniyeti iki tamardur atüñ geñizinde olur es-sāmmetü bi-teşdidi'l-mīmi ba' zı
21. nesneye yirayan ve maşşüş olan nesne hāşşatün gibi ve dağı ağılu nesne zātü's-semmi gibi sāmmün ebraş bir bölük kelten keler gibi bir büyük kelten kelerdür ki yeşilistān dirler ve'l-cem' u sevvāmün ebraşu es-semāmetü
22. bi'l-fethi ve't-tahfifi tīz tīz yürüyici dişi deve naqatün seri' atün gibi ve dağı bir nev' e kuşdur ki tağ kulağıcı dirler ve'l-cem' u semāmün bi'l-fethi ve't-tahfifi es-semümü bi-fethatin şümme zammetin bir ıssı yildür ki ekşer gündüz eser
23. ve az olur gice de eser bunuñ 'aksidür harür gibi ve'l-cem' u semā'im bi'l-fethi es-semsemü bi-fethi's-sīni ve sükūni'l-mūmi ... bir mevzu' uñ adıdur ve dağı dilkiye dirler şa' lebün gibi ve'l-cem' u semāsim es-semsāmü bi-fethi
24. 's-sīneyni ve's-semsāniyyü bi-zammi's-sīneyni ve teşdidi'l-yā' i tīz tīz yürüyici yiyni kimesne yuqālū <arapça> es-simsimü bi-kesri's-sīneyni günci ve şuşam didükleri
25. danedür ki şırlağan yağı andan çıkar es-simsimetü bi-kesri's-sīneyni kızıl qarınca ve'l-cem' u semāsim bi'l-fethi es-simetü bi'l-kesri ve't-tahfifi bir nesnenüñ şānına ve 'alāmetine ve tamqasına ve tavar tağına
26. dirler ve dağı bir nesneye şān itemk ve tamqa urmaq ve tavar tamqalamaq ve tağ urmaq ma' nāsına maşdardur gibi es-semenü bi'l-fethi ve sükūni'l-mīmi sayağı ki şıgır südinden veya keçi südinden
27. çıkmış ola kemā yuqālū <arapça> ve dağı ta'āma sayağı katmaq ve qarışdurmaq ma' nāsına maşdardur yuqālū <arapça>
28. es-semmanū bi'l-fethi ve't-teşdidi sayağı şaticı es-semenü bi-fethatin ve's-simenü bi-kesratin şümme fethatin es-semānetü bi'l-fethi ve't-tahfifi semirmek ve etlenmek yuqālū <arapça>

29. eyzan <arapça> es-sümnetü bi'z-zammi bir dürlü devâdur ki ' avratlar içer dağı semirir es-semânâtü bi'z-zammi ve't-taḥfîfi bıldırcın didükleri kuşun bir danesine dirler

239-b

01. <arapça> es-simnânü bi'l-kesri bir mevzi' üñ adıdur rey'e tâbi' dür¹⁷ es-semînü bi-fethatin şümme kesratin sayağı karşıdurılmış ta'âm ve dağı semîz
02. datlu nesne es-sümeniyyetü bi-zammin şümme fethatin şümme kesratin şümme teşdidin pûta ṭapan kâfirlerdür bir fırkadur tenâsühe kayıl olmuşlardur ve ḥaber işitmekle ' ilm vuḳû' una inkâr itmişlerdür es-sümünü bi-zammetin ḳatı ḳatı
03. yürüyüb yorulmamaḳ yuḳâlü <arapça> ve dağı bir kimesne ḥayrân olur şaşmaḳ yuḳâlü <arapça>
04. es-sâmitü bi-kesri'l-mîmi şaşmış ve ḥayrân olmuş kimesne ve dağı ḳatı ḳatı yürüyüb yorulmaḳ bilmeyen at ve'l-cem' u sümmetün bi'z-zammi ve fethi'l-mîmi'l-müşeddedeti es-sümmehiyyü ve's-sümmehiyyü bi'z-zammi ve fethi'l-mîmi'l-müşeddedeti
05. ve'l-hâ'i fihimâ ve sükünü'l-yâ'i fi's-sânî yalan sözlere ve bâṭıl işlere dirler ve dağı sümmehiyyü yirle gök arasındagı havâyaya dirler ve dağı ḳaçan ki bir kimesne bilmedügi işe ve bilmedügi nesneye
06. gitse cerâ fülânin sümmehiyyü dirler <arapça> ve dağı ḳaçan ki deve yire bölük bölük olur tağılsa <arapça> sümmehiyyü dirler yuḳâlü <arapça> es-semâ'ü bi'l-fethi
07. ve't-taḥfîfi ve bi'l-hemzeti ba'de'l-elifi gök müzekker ve mü'enneş isti' māl olunur bu ma'nâyâ cem'i esmiyetün bi-fethi'l-hemzeti ve kesri'l-mîmi ve semâvâtün gelür ve dağı her nesne ki senüñ üzerinde yüce olmaya
08. saña gölge ola aña da semâ'ün dirler ve dağı ev üstinde ve ṭam ortasında nesne de semâ'ün dirler saḳfün gibi ve dağı atun arḳasına da semâ'ün dirler zâhrü'l-feresi gibi ve dağı yağmura dirler maṭarun gibi
09. bu ma'nâyâ cem'i esmiyetün bi-fethi'l-hemzeti ve kesri'l-mîmi ve esümmiye gelür bi-zammetin şümme kesratin şümme teşdidi yâ'in es-sümüvvü bi-zammetin ve teşdidi'l-vâvi yuḳaru ḳalkmaḳ ve yüce olmaḳ yuḳâlü <arapça>

¹⁷ semender bir kuşdur ki od içinde olur ve hem oddan ḥâşıl olur eydürler ki bir yirde b yıl ol yansa ol otdan bir semender ḥâşıl olur ba' zılar eydür bir ḥayvândur ḳoyun reklı olur rengi ağ olur ba' zılar eydür keler gibi bir canavardur dürlü dürlü rengi olur. ni' metu'llâh.

10. <arapça> ve dağı bir kimesnenüñ gözi yukaru dikilmek yukälü <arapça> ve dağı kaçd itmek yukälü <arapça> ve dağı sümüvvün
11. av olmağa gitmege dirler yukälü <arapça> es-sümüyyü bi-zammetin şümme kesratin şümme teşdidi yā'in yüce olmağ yukälü <arapça> es-sāmī bi-kesri'l-mīmi başı yukaru
12. dutucu buğur ve'l-cem' u sevāmī bi'l-fethi kemā yukälü <arapça> es-semiyyü bi-fethatin şümme kesratin
13. şümme teşdidi yā'in bir kimesnenüñ adaşına dirler ya' nī iki kimesnenüñ adı bir olsa meşelā muħammed olmağ gibi <arapça>
14. <arapça> es-sümāhü bi'z-zammi ve't-taħfifi avcılar şayyādün gibi ve hüve cem' u's-sāmī ve hüve'ş-şayyādu es-semāvetü bi'l-fethi ve't-taħfifi buğur dişi deveye çıkmak ve aşmak yukälü <arapça>
15. <arapça> ve dağı semāvetün her nesnenüñ şahşına ve qaraltısına ve cüşsesine dirler kemā yukälü <arapça> ve dağı ev üstine ve tam ortasına da
16. semāvetün dirler saħfün gibi ve dağı semāvetün havāşım nāhiyesinde bādiyede bir mevzi' üñ adıdur faşlü's-sīni ve'n-nūni ve mā yüsellişühümā es-senbü ve's-senbetü bi'l-fethi fihimā ve sükūni'n-nūni
17. ve's-senbetetü bi-fethi's-sīni ve'l-bā'i ve sükūni'n-nūni ve bi't-tā'eyni ve tā'it-te'nīşi zamāndan bir bölüğe dirler berhetün gibi yukälü <arapça>
18. <arapça> es-senibü bi-fethatin şümme kesratin çok yürüyüşlü at yukälü <arapça> es-sincābü bi'l-kesri teyin didükleri canavar ki ekşer koz
19. ağacında olur es-senbetü bi-fethatin şümme kesratin ħayrı az kişi qalilü'l-ħayrı gibi es-sennūnü bi-fethi's-sīni ve zammi'l-nūni'l-müşeddedeti ve's-sinnevtü bi-kesri's-sīni ve fethi'n-nūni'l-müşeddedeti ve sükūni'l-vāvi boy
20. toğum ki fariside zire dirler ve ' arabça dağı kemmün dirler ve dağı sennün bala dirler ' asel gibi es-sābicü ve's-sen'icü bi-fethi's-sīni ve kesri'n-nūni şol yanuñdan uğrayup dağı sağ
21. yana geçen ve giden geyik ve kuş ve tavşan ve ħayri nesne nitekim ' arab tayıfesi sānic uğurlu gördiler ve bāriħ uğursuz görürler ki bāriħ diyü sağ taraftan gelüb dağı
22. şol tarafta gidene dirler es-sünūħu bi-zammeteyni bir nesne senüñ şol yanuñdan uğrayub dağı sağ yanuña geçmek yukälü <arapça> ve dağı bir kimseye bir nesne
23. aykırıu gelmek ve ' arız olmağ yukälü <arapça> ve dağı bir sözi söyleyüb dağı murādı ħayri olmağ ta' riż gibi yukälü <arapça>

24. <arapça> es-sinhu bi'l-kesri her nesnenün köki aşıl gibi ve'l-cem' u esnāhun kemā yukālū <arapça> es-senehu bi-fethatin bir nesne yaramaz olub қоқусы azmaq yukālū <arapça>
25. <arapça> es-senhatü bi-fethatin yaramaz қоқу yukālū <arapça> es-sünūhu bi-zammeteyni bir nesne de berk durmaq yukālū <arapça>
26. <arapça> es-senedü bi-fethateyni bir kimesne arқasın virdügi ve söykenüb tabınduğı nesne divārdan ve ğayriden ve dağı yüksek yire dirler tağdan ve ğayriden
27. ve arқа virüb tayanacaq mu' temed kimesneye de sened dirler yukālū <arapça> es-sünüdü bi-zammeteyni bir kimesne bir nesneye arқasın virmek ve tayanmaq söykünmek yukālū <arapça>
28. <arapça> es-sindü bir vilāyetdür dūri hind dūrına ulaşıqdır halkı za' if ve naḥif olur begleri dağı şaruya māyıldür kezā fi'l-mağribi bunlardan
29. birine sinedi dirler bi-kesri's-sini ve'd-dāli ve't-teşdidil-yā'i ve cemā'atine sindün dirler sindādü bi'l-kesri bir ırmağın adıdır es-sinādü bi'l-kesri şol dışı deveye dirler ki bedeni

240-a

01. berk ve kuvvetlü ola kemā yukālū <arapça> ve dağı sinād şı'ırde redifin birbirine muḥālif olmağa dirler ke-қavli'-ş-şā' iri <arapça>
02. <arapça> es-senedānū bi'l-fethi ma' rūfdur ki örs didükleri demürdür ki na' l-bendler üstinde mih demürciler demür dögerler es-senderü bi-fethi's-sini
03. ve'd-dāli bir büyük kiledür қатқал ve cürāf gibi ve dağı senderetün bir dürlü ağacdur ki andan oқ düzerler dağı ol oқа senderiyyü dirler bi-fethi's-sini ve'd-dāli ve teşdidil-yā'i es-senevverü
04. bi-şelāşi feteḥatin ve teşdidil-vāvi қayışdan gönden iderler bir қаftāndur cebeye beñzer es-sinnevrü bi-kesri's-sini ve fethi'n-nūni'l-müşeddedeti ve sükūni'l-vāvi çetük ve pisi ve'l-cem' u es-senānirü sinbisün
05. bi-kesri's-sini ve'l-bā'i tayydan bir қабilenün babalarının adıdır es-sündüsü bi-zammi's-sini ve'd-dāli yufқа ibrişim тон ve қумаş bez yün gibi es-senātu bi'l-kesri şol köse kimseye dirler ki hiç saқalı
06. olmaya ve ' inde'l-ba' z saқalı seyrek ve saқalı yeyni kimesneye dirler ḥafifetü'l-liḫyeti gibi ve ' inde'l-ba' z tuluñlarını saқalı az ve yeyni olan kimesne ḥafifü'l-'ārižin gibi es-senūtu ve's-senūtiyyü

07. bi-fethatin şümme zammetin fihimā ve teşdīdi'l-yā'î fi's-şānī mişlühü es-sincilātu bi-kesri's-sīni bir mevzī'ün adıdur ve 'inde'l-ba'z gökcek қоқulu otlardan bir otdur es-senā' atü güzellik cemāl gibi <arapça>
08. <arapça> ya' nī senī' diyü güzel kimesneye dirler mü'enneşi senī' atün gelür güzel 'avrat cemiletün gibi es-sinefü bi'l-kesri merḥ didükleri ağacuñ yaprağı ve 'inde'l-ba'z
09. bu didügimüz ağacuñ yemişiniñ қabcığı vi' ā'ü şemerati'l-merḥi ma' nāsına ve daḥı at қulağında sinef dirler teşbīhen bi-varaқati'l-merḥi es-sināfü bi'l-kesri bir ipdür ki devenüñ gögsünden yukarı
10. ḥavudına baғlarlar ḥavud gerü gitmesün diyü ve 'inde'l-ba'z bir ipdür ki devenüñ қolañına baғlarlar daḥı bir ucını gögsinüñ ardından tolandurırlar getürürler yine қolaña baғlarlar
11. қolañ yirinde berk dursun diyü bunu devenüñ қарını incelüb daḥı қolañı oynadığı vaқtin iderler ve'l-cem' u esnāfün ve esnefü es-senfü bi'l-fethi bu didügmüz ipi devenüñ üzerine baғlamak
12. yuқālū <arapça> es-sincerefü bi-kesri's-sīni ve fethi'l-cīmi ve sükūni'n-nūni zinceref kızıl selügen es-seneқu bi-fethatin ta' ām çoқ yimekten
13. kekligi azmaқ ve toḥuma olmaқ yuқālū <arapça> es-senbūsaқu bi-fethi's-sīneyni ve zammī'l-bā'î ve sükūni'n-nūni nesbūset didükleri ta' ām ki yufқа itmekden üç
14. köşeli düzerler daḥı yaғ içinde bişirirler es-sünbükü bi-zammeteyni beynehümā sükūnün at tırnağınuñ öñüne gelen yirinüñ aşığa ucu ve kenarı tarafü teқaddümü'l-ḥāfiri ma' nāsına ma' nāsına ve'l-cem' u senābikü
15. ve daḥı berk ve қatı otsuz yirde sünbük dirler ve minhü'l-ḥadīş <arapça>
16. es-senbelletü bi-zammeteyni beynehümā sükūnün buғday başı ve arpa başı ve'l-cem' u sünbülün bi-zammeteyni beynehümā sükūnün ve senābilü ve daḥı sünbületün gökde bir burcuñ adıdur burcün fi's-semā'î ma' nāsına es-sünbületü¹⁸
17. bi-zammeteyni beynehümā sükūnün rüm diyārında bir şehrüñ adıdur ve daḥı sünbüle bir dürlü otdur eṭibbā қatında meşhürdür iki қısımdur bir қисmina sünbületü't-ṭīb dirler ki hindī didükleri otdur bisi
18. otı daḥı dirler ve bir қисmina daḥı sünbül-i rümī dirler ve sünbül-i hindī'nüñ fāyidesi sünbül-i rümīden artuғdur es-sünbülānū bi-zammeteyni beynehümā sükūnün bu daḥı rüm diyārında bir şehrüñ adıdur ki

¹⁸ bi-zammeteyni beynehümā sükūnün ekin başlamak ve başı çıқmaқ yuқālū <Arapça> şaḥḥa.

19. ikisininā arası on fersah yirdür ve minhü'l-ḥadīs <arapça> es-senāmü bi'l-fethi ve't-tahfifi deve örgüci ve'l-cem' u esnemetün bi-fethi'l-hemzeti ve kesri'n-nüni
20. ve daḥı yirüñ ortasına ve yüksekine de senāmü'l-arz dirler <arapça> es-senmetü bi-fethatin otuñ başı ki ekin başı gibi olur içinde tohumı olur es-senimü bi-fethatin
21. şümme kesratin yükselmiş ve başlanmış ot yuḳālü <arapça> ve daḥı örgüci büyük deve yuḳālü <arapça> ve daḥı yüksek yir üzerinde aḳan şuya
22. da senim dirler es-sinetü bi'l-kesri ve't-tahfifi uyuklamak ve aymazḳanmak es-senenü bi-fethateyni yol ṫarīḳ gibi ve daḥı yüze ve ḳoşuya dirler vech gibi yuḳālü <arapça> es-sünenü
23. bi-zammetin şümme fethatin ve bi-zammetin şümme fethatin eyzan yol ortasına dirler vasatu't-ṫarīḳi gibi yuḳālü <arapça> es-senāyinü bi'l-fethi ve kesri'l-yā'i yol ṫarīḳatün gibi
24. yuḳālü <arapça> ya' nī ḳāḳan ki yil biz düzüye esse cā'eti'r-rīḥu senāyin dirler es-sünnetü bi-zammi's-sīni ve fethi'n-nüni
25. 'l-müşeddedeti yol ṫarīḳ gibi ve ḳişinüñ ḥāleti ve ḥūyı sīret gibi ve'l-cem' u sünenün bi-zammetin şümme fethatin ve daḥı sünnet şürete dirler kemā yuḳālü <arapça> es-sennü bi'l-fethi ve't-teşdīdi şüret
26. düzmek yuḳālü <arapça> ve yol ḳomaḳ ve düzmek yuḳālü <arapça> ve ṫavarı eyü güdüb ve eyü oturub ve eyü tımar itmek yuḳālü <arapça>
27. <arapça> ve daḥı ṫavarı oraya şalmaḳ yuḳālü <arapça> ve daḥı bıḳaḳ bilemek ve
28. ṫaşa sürmek ve yürken eylemek yuḳālü <arapça> ve demür lemek yuḳālü <arapça> ve yir yüzüne ṫopraḳı yap yap döküb arıḳ kenāri
29. gibi olmaḳ yuḳālü <arapça> ve daḥı bir kimesnenüñ arḳasına cebe ve zırh bıraḳmaḳ ve giyirmek yuḳālü <arapça>

240-b

01. <arapça> ve daḥı şuyı yüzine yuḳarudan aşıḳa ṫaḳıtmaḳsuzın döküvirmek yuḳālü <arapça>
02. <arapça> ve daḥı ṫavarı ḳa ḳatı yürütmek yuḳālü <arapça> es-sinnü bi'l-kesri ve't-teşdīdi diḣ ve'l-cem' u esnānün bi'l-fethi ve cem' u'l-esnāni esinnetün
03. bi-fethatin şümme kesratin şümme teşdīdin ve daḥı sinnün ḳişinüñ başına ve 'ömrine dirler yuḳālü <arapça> ve daḥı ḳalemüñ yünlen yirinden ilerüsine dirler kemā yuḳālü <arapça>

04. <arapça> ve sinnüñ taşğiri süneyyetün gelür zîrâ sinnün mü'enneşdür es-senânü bi'l-kesri süni demüri ve'l-cem' u esinnetün bi-fethatin şümme kesratin şümme teşdîdin ve dağı sinân bilegi didükleri bıçağ
05. biledüklere taşâ dirler müsinnetün gibi ve dağı buğur dişi devenüñ öñin çörmek çökürüb dağı üzerine çıkmak için ve aşmak için yukâlü <arapça>
06. <arapça> es-sinnetü bi'l-kesri ve teşdîdi'n-nüni hayvân demüri sikke gibi ve dağı bir bağ ve bir bölük şarımşağa da sinnetün dirler yukâlü <arapça>
07. <arapça> es-senünü bi-fethatin şümme zammetin bir nesnedür ki anuñla misvâk iderler ya'nî dişlerine sürerler es-senünü bi-fethatin şümme kesratin şümme yâ'in sâkinetin sürücek ve kazıcağ taşdur
08. dökülen ve düşen nesne kemâ yukâlü <arapça> es-senînetü bi-fethatin şümme kesratin şümme yâ'in sâkinetin şol yüksek kımdur ki yir yüzüne uzanır ve'l-cem' u senânimü
09. kemâ yukâlü <arapça> es-sinsinü bi-kesrateyni beynehümâ sükünün yağrın oñurkasınuñ ucu ve'l-cem' u es-senâsinü kemâ yukâlü <arapça>
10. <arapça> es-sinnetü bi'l-kesri ve't-tahfifi aymaz kınmaz ve sennün gibi yukâlü <arapça> aşlında vesenün idi tâ vâvdan 'ivağ
11. geldi es-senetü bi'l-fethi ve't-tahfifi yıl havil gibi ve'l-cem' u sinünün bi-kesri's-sîni ve zammihâ ve senevâtün bi-fethatin ve 'inde'l-ba'ğ bunuñ cem' i sinîne dağı gelür sînuñ kesriyle ve fethiyle ve âhirdağı nünüñ üzerine
12. tenvîn kıymağla yukâlü <arapça> senetünüñ aşlında ihtilâf olundu ba'ğlar aşlında senvetün idi didiler cem' i senevât geldiği
13. ve ba'ğlar senhetün idi didiler hayhetün vezni üzerine ve dağı senetün kızlığa dirler kıhtün gibi ve minhü hadîşü 'ömere radıyallâhu <arapça>
14. <arapça> taşğirü senetin süneyyetetün bi-zammetin şümme fethatin şümme teşdîdi yâ'in ve süneyhetün es-senetü bi-fethatin ħurmâ ağacınıñ üzerine niçe yıllar geçmek ve bir yıl yemiş
15. virüb bir yıl virmemek yukâlü <arapça> es-senhâ'ü bi-vezni'l-ħamrâ'e şol ħurmâ ağacına dirler ki
16. bir yıl yemiş vere bir yıl virmeye ve 'inde'l-ba'ğ şol ħurmâ ağacına dirler ki aña kızlık yetişe ve kızlık uğraya kemâ yukâlü <arapça> es-senâ
17. bi'l-fethi ve'l-kasri bi-vezni'l-'aşâ yıldırım ve şimşek şu'lesi ve ziyâsı dav' u'l-berki ma'nâsına dağı sinâmeki dirler bir ağac yaprağıdur ki anuñla 'ilâc idinürler bir nâfi' nesnedür

18. eṭṭibbā atında meṣh urdur es-sen  '  bi'l-fethi ve't-tahfifi ve bi'l-hemzeti ba' de'l-elifi yüce olmak yual  <arapa> es-seniyy  bi-fethatin Ő mme kesratin Ő mme teşdidi
19. y 'in yüce nesne rafi' gibi es-s niyet  bi-kesri'n-n ni Şol devedür ki anula uyudan Şu ekerler n zihat n gibi ve daı d l ba cem ' -i esb bıyla s niye dirler es-senv  bi'l-fethi ve s k ni'n-n ni es-sen vv 
20. bi-zammeteyni ve teşdidi'l-v vi deve uyudan Şu ek b yir Őurmak ve bulut daı yam rıyla yiri Őurmak ve daı avim kendüler i n uyudan Şu ekmek yual  <arapa>
21. <arapa> es-sin yet  bi'l-kesri
22. bir nesnenün hepsine dirler yual  <arapa> faŐl 's-sini ve'l-v vi ve m  y ŐelliŐ h m  es-s v'  bi'z-zammi ve bi'l-hemzeti ba' de'l-v vi's-s kineti leşker Őınmak ve Şerr gibi
23. ve avluh m <arapa> es-sev'  bi'l-fethi ve bi
24. 'l-hemzeti ba' de'l-v vi's-s kineti yaramazlık itmek ve uŐŐalandurmak ya' n  bir kimseye kendüye oŐ gelmeyen nesne itmek yual  <arapa> ve mes 'et n bi'l-fethi ve'l-meddi
25. ve s 'ibet n eyzan bi'l-fethi ve kesri'l-hemzeti zidd-ı sırr yual  <arapa> ya' n  yaramaz nesne
26. ehl-i kimesnedür demek olur ve daı sev' n bir kimsneye yaramaz g m n itmek yual  <arapa> es-sev'et 
27. bi'l-fethi ve bi'l-hemzeti beynehüma'l-v vi's-s kineti ve't-t 'i kişinün od yirine dirler ' avret gibi ve daı yaramaz ve irkin nesneye dirler zin  gibi ve ayri gibi f hiŐet n ma' n sına es-s ' t 
28. bi'z-zammi ve s k ni'l-v vi ve meddi'l-hemzeti irkin nesneye dirler ki m 'enneş ola asen n ziddidur ve daı oda dirler n r gibi ve minhü avluh  <arapa>
29. <arapa> es-sev' '  bi-vezni'l-amr 'e irkin ' avratün abih t n gibi ve daı irkin ve yaramaz  le daı es-sev' t  dirler el-ullet 'l-abih t  ma' n sına es-sev yet  bi'l-fethi bir kimseye bir kimseden

241-a

01. gördüğü nesne yaramaz gelmek ve hoş gelmemek yuḳālū <arapça> bi-fethi'l-mīmi ve't-taḥfifi ey sā'etün mā-ra'āhū minnī ḳāle'l-ḫalīlū aṣlū'l-ūlā sevānīyetün bi-vezni 'alānīyetün <arapça>
02. <arapça> es-sācū bi't-taḥfifi bir ḳatı büyük ağacdur hindistānda biter andan bu diyārlara yunulmuş
03. ve dörpülenmiş gelür dirler ve az olur ki fuḳahā' ıṣlāḫında ṣol dördleyü yunulmuş ağaca dirler ki ṭam temeline ḳorlar ve daḫı bunuñ gibi yirlere ḳorlar kezā fi'l-maḡribi ve daḫı yeşil
04. dörd köşelü ṭondur giyirler ṭaylasānün aḫzaru ma' nāsına ve'l-cem' u siyḫānū bi'l-kesri es-süvācū bi'z-zammi ve't-taḥfifi bir mevzi'üñ adıdur es-sāḫatū bi't-taḥfifi ev öñi ve mescid öñi ve bu ikisinüñ
05. çevresindeki ve ḫavlı içindeki boş yir ve'l-cem' u sāḫin ve sāḫātin ve sūḫin bi'z-zammi ve es-süvūḫu bi-vezni'd-duḫūli ṭavaruñ ayaḳları yire batmaḳ ve gömülmek yuḳālū <arapça>
06. <arapça> es-sevāḫī bi-fethi's-sīni ve'l-ḫā'i ṣol yire dirler ki yağmur çok yağub suyu yabana aḳmayub şişmekden yataḳ ve çökük ola¹⁹
07. es-sevādū bi'l-fethi ḳara renk ve daḫı sevād bir kimesnenüñ ḳaraltısına ve cüşşesine dirler ṣaḫşun gibi bu ma' nāya cem' i esvidetün gelür bi-fethi'l-hemzeti ve kesri'l-vāvi ve esvedenüñ cem' i esāvir gelür bi'l-fethi
08. 'l-hemzeti ve kesri'l-vāvi ve daḫı sevād begler yöñine ve yapına ve esbābına dirler naḳlū'l-emīri gibi ve daḫı çok māla dirler ve daḫı nāsuñ 'avāmına da sevād dirler ve müslimānlar cemā' atine ve her çok
09. nesneye sevād dirler ve ṣehrūñ çevresinde olan köylere sevādū'l-beled dirler nitekim kūfe ṣehrīnūñ ve başra ṣehrīnūñ köylere sevādū'l-kūfe ve sevādū'l-başra didükleri gibi ve daḫı sevād bir diyāra
10. dirler ki uzunluḡunuñ ḫaddi müşul yanında ḫadīse dirler bu köyden tā 'abbādāna varır ve ineligi 'uzeyyebden tā ḫalvāna varur buña sevād-ı 'ırāḳ dirler bunuñ uzunı 'ırāḳdan
11. otuzbeş fersaḫ artuḳdur bu ḫazret-i 'ömer zamānında feth olmuşdur ve daḫı yüregüñ içinde bir ḳaraca nesne vardur aña daḫı sevādū'l-ḳalb dirler ḫabbetū'l-ḳalbi ma' nāsına es-sevdā'ü

¹⁹ sūḫte yanmış ve göyünmüş ve ḳav ma' nāsına. ni' metu'llāḫ

12. bi-vezni'l-ḥamrā'i es-süveydā'ü bi-zammetin şümme fetḥatin şümme yā'in sākinetin şümme hemzetin ba'de'l-elifi ol didüğümüz yirüñ içindeki qaraca nesneye dirler ḥabbetü'l-ḳalbi ma' nāsına ve daḥı sevdā'ü sevdüñ mü'ennesidür ki qara
13. nesneye dirler ve daḥı sevdā'ü çirkin söze ve yaramaz gelmeye dirler yuḳālū <arapça> ve daḥı sevdā'ü bir buḳ' anuñ adıdur ki anuñla
14. medīne arası kırık altı mīl yirdür ve 'inde'l-ba' z yirmi fersaḥ yirdür es-sevdü bi'l-fetḥi iki kimesne ululuḳda biribiriyle baḥş idüb daḥı birisi yirine ḡālib olur yeñmek ve qara-
15. -lıkda baḥş idüb daḥı biribirine qaralıkda ḡālib olub yeñmek yuḳālū <arapça> ve daḥı bir kimesnenüñ
16. bindügi tavar ḡayri tavarlaruñ öñine geçmek yuḳālū <arapça> ve daḥı qara olmaḳ yuḳālū <arapça> ve daḥı seved sīnüñ fetḥiyle ḳays ḫāyifesinüñ taḡlarına dirler es-sevedü
17. bi-fetḥateyni qara olmaḳ yuḳālū <arapça> es-sevüdü bi'z-zammi şümme's-süküni şümme'l-fetḥi bir ḳavme ulu olmaḳ ve beg olmaḳ yuḳālū <arapça>
18. <arapça> es-sevādü bi'l-kesri iki kişi biribiriyle yaḳīn olub çöldeşmek ve gizlü söyleşmek yuḳālū <arapça>
19. <arapça> es-sevdāniyetü bi'l-fetḥi ve teşdidi'l-yā'i şıḡırcık didükleri ḳuş ve daḥı bir qaraca serçeodür ki yaş üzüm yir ve çekirge
20. yir kezā fi'l-maḡribi es-sürü bi'z-zammi şehrüñ çevresin dolanan dīvāra ve ḫişāra dirler kemā yuḳālū <arapça> es-süretü bi'z-zammi küllü
21. menziletin mine'l-fā'i ya' nī bināda her ḳonaḳ yirlerine dirler ve'l-cem'u sürün bi'z-zammi ve minhü süretü'l-ḳur'āni <arapça>
22. <arapça> sūrā bi'z-zammi ve fetḥi'r-rā'i 'iraḳ diyārında bir mevzi'de bābil yirinde serbānildek şehirleridür es-sivārü bi'l-kesri bilezük didükleri nesnedür ki
23. 'avratlar ḳollarına taḳarlar ve'l-cem'u esviratün bi'l-fetḥi ve kesri'l-vāvi ve cem'u'l-cem'i esāviratün ve esāvirü ve ḳāle ebü 'ömer vāhidü'l-esāviri esvāru es-süvürü bi-vezni'd-duḫūli şıçramaḳ
24. yuḳālū <arapça> es-sevratü bi'l-fetḥi tizlik ve ḳatı ḳatı ḳaḳımaḳ ve ḡāzab başa şıçramaḳ ve süci başa şıçramaḳ ve ısıtma şıçramaḳ ve beleklemeḳ yuḳālū

25. <arapça> ve dağı pādişāh kaçımāsına ve ƣahr ve ğalebe itmesine sūretü's-sultān dirler^{20 21} es-sūsü bi'z-zammi
26. yūyen didükleri otdur köküye didükleri böcekdür ki yūne ve yūnden olan libāslara düşer dinür ve dağı buğday ve arpa bitine dirler ki buğday ve arpayı ve dağı sūs bir kimesnenüñ
27. ʔab' ina dirler yuƣālū <arapça> ve dağı aşla dirler yuƣālū <arapça> es-sevsü bi'l-fethi buğday ve arpaya bit düşmek
28. ve yūne güye düşmek yuƣālū <arapça> ve dağı ʔavara bit düşmek yuƣālū <arapça> es-savtu bi'l-fethi ƣamçı
29. ve'l-cem' u esvātu bi'l-fethi ve siyāṭun bi'l-kesri ve dağı savṭun naşibe ve hişşeye dirler ve minhü ƣavlühü te' a. <arapça> ve dağı savṭ bir kimseyi ƣamçıyla urmaƣ²²

241-b

01. yuƣālū <arapça> ve dağı bir nesnenüñ ba' zı ba' zına ƣarışdurmaƣ yuƣālū <arapça> es-seviṭatü bi-fethatin şümme kesratin ƣarışmış nesne yuƣālū
02. yuƣālū <arapça> es-sev' u bi'l-fethi ʔavar ƣobansuz kendü kendüden gicede ve gündüzde otlağa gitmek yuƣālū <arapça>
03. <arapça> ve dağı süv' un giceden bir bölüğe dirler yuƣālū <arapça> es-süvā' u
04. bi'z-zammi mişlühü yuƣālū <arapça> ve dağı suvā' bir pūtuñ adıdur nūḣ peyğamberüñ ƣavmi aña ʔaparlardı şoñra ' uzeyl ʔâyifesi ʔapdılar bu dağı yirde olurdu
05. dağı ' uzeyl ƣabilesi varırlar aña ḣacc iderlerdi es-sā' atü el-vaƣtū'l-ḣāzıru ve'l-cem' u es-sā' atü ve sā' atün sev' ā' ün bi-vezni ḣamrā' e ey şedidühü ve dağı sā' at ƣiyāmet gününe dirler
06. es-sevğu bi'l-fethi şarābuñ ve şuyuñ ve ʔa' āmuñ boğazdan aşāğa geçmesi āşān ve ƣolay olmaƣ ya' nī āşānığla boğazdan aşāğa geçmek yuƣālū <arapça>

²⁰ sūz ism-i maşdardur yanma ma' nāsına ve sūziden lafzından ḣayfe-i emirdür ve vaşf-ı terkibdür cihān-sūz dirler ve şeydā vü ḣayrān ma' nāsına sūzā mübālağa ile ism-i fā' ildür ziyāde yaƣıcı dimekdür ve ictifā ma' nāsınadır riş-sūz dirler ya' nī ecnifetün cerāḣatün ma' nāsına ve sancusı ƣoƣ yara ve göyündürme didükleri ' illetdür ' arabça ḣarḣatün dirler ve key ma' nāsına yanıƣdur. ni' metullāh.

²¹ sās minnet ve şükür minnet ni' met andan bilmeğe dirler saña müfettaḣ vardur dimek ma' nāsına ya' nī bu ni' met senden bilürin dimekdür. ni' metu'llāh luğat.

²² sūzārā āteşi yalıñlandırmaƣ ma' nāsına. sūzākī göyündürme ' illeti. sūzān yanıcı ma' nāsına. sūziş ism-i maşdardur yana ma' nāsına sūzin iğne sūzenger iğneci. sūzāsāz göyünkā <silik> kimseye. ni' metullāh.

07. <arapça> ve daħı şarābuñ ve t̄a'amuñ boğazdan aşığa geçmesi āsān eylemek ya' nī insānılgıla boğazdan aşığa geçmek yuqālū <arapça>
08. <arapça> olur ve daħı bir nesne bir kimseye dürüst ve kolay olmak yuqālū <arapça> ve daħı bir veledüñ ardınca toğan veledede de ki ikisinüñ arasında
09. Āħir veled toğmamış ola aña da sūğun dirler ve sūğa dirler bi-fethi's-sini yuqālū <arapça>
10. es-sivāgu bi'l-kesri şol nesneye dirler ki kişi anuñla guşşasın gidere ve boğazına duran nesneyi anuñla aşığa geçüre yuqālū <arapça>
11. es-sevfü bi'l-fethi bir nesne koçulamak yuqālū <arapça> ve bir nesne yok olmak yuqālū <arapça> sevfün bi'l-fethi ve'l-binā'i 'ale'l-fethi bir ħarfdür ki henüz olmadık
12. nesnede te'ħir için isti'māl olunur <arapça>
13. <arapça> es-sevāfü bi'l-fethi ve 'inde'l-ba'z bi'z-zammi tavar ħasta olmak ve helāk olmak es-sāfü bi't-taħfifi
14. dīvāruñ her quruna dirler ki kerpiçden veya balçıqdan veya taşdan ola kemā yuqālū <arapça> es-sāfetü bi't-taħfifi kumla berk ve
15. ve qatı yirüñ arasında olan yire dirler kemā yuqālū <arapça> es-sā'ifetü bi-kesri'l-hemzeti yufka ve ufağ kuma dirler kemā yuqālū <arapça>
16. es-sevħaķu bi-fethi's-sini ve'l-ħā'i uzun ħurmā ağacına dirler naħletün taviletün gibi es-sevķu bi'l-fethi tavar sürmek ve yürümek qandırmaq yuqālū <arapça>
17. <arapça> ve daħı bir kimseye bir nesne göndermek ve vermek yuqālū <arapça> ve daħı bir kimesnenüñ incigine doķunmaq
18. ve urmağ yuqālū <arapça> es-seveķu bi-fethateyni bir kimesnenüñ incigi güzel olmak yuqālū <arapça>
19. <arapça> es-sevķā'ü bi-vezni'l-ħamrā'e incigi güzel 'avrat ħasenetü's-sāķi gibi ve incikleri uzun 'avrat taviletü's-sāķeyni gibi
20. es-sūķu bi'z-zammi bāzar yiri mevzi' u'l-buyū' gibi müzekker ve mü'ennes isti'māl olunur ve'l-cem'u esvāķun bi'l-fethi es-sūķatü bi'z-zammeti ra' iyyete dirler gerek alım şatım ehli olsun ve gerek olmasun
21. kemā yuqālū <arapça> beraberdür ve qad yücme'u 'alā suveķin bi-zammetin şümme fethatin es-sāķu
22. bi't-taħfifi incik ve'l-cem'u sūķun bi'z-zammi ve siķānü bi'l-kesri ve esveķun bi'l-fethi ve zammi'l-vāvi ve daħı sāķ incik üzerine geydükleri nesneye dirler demürden ve ħayriden ve ağac özdegine

23. daḥı sāk dirler ve kıumrı didükleri kuşuñ irkeğine sākun çerrun dirler ve daḥı düşvârlığa ve güçlüge daḥı sāk dirler ve minhü kıavlühü te' a. <arapça>
24. yukālü <arapça> es-sākātü bi't-taḥfifi leşkerüñ soñına varınca gidenlerine mu'aḥḥiratü'l-ceyş gibi <arapça> es-sā'ikātü bi-kesri'l-hemzeti
25. tavar sürüci es-sevvāku bi'l-fethi ve teşdidi'l-vāvi tavarı kıatı kıatı sürüci ve daḥı kıavut şatıcı bāyi' u's-sevīk gibi ve kıavut düzüci ya'nī buğday veya arpayı
26. kıavurub daḥı ögüdüb un eyleyici şāni' u's-sevīk gibi es-sevīku bi-fethatin şümme kesratin kıavut es-sevzānīku bi'z-zammi ve kesri'n-nūni ve sevzenīku bi-fethi's-sīni ve'z-zāli ve
27. kesri'n-nūni es-sevzeķu bi-fethi's-sīni ve'z-zāli çağır toğana dirler şakar gibi ve daḥı sevzeķu bilezige dirler ki ' avratlar kıollarına taķarlar sivārun gibi es-sivākü bi'l-kesri
28. misvāk didükleri ağacdur ki ağıza şoķub diş diblerine sürürler ve'l-cem' u sükün bi'z-zammi es-sevlü bi-fethateyin göbek altı şarkık olmak kemā yukālü <arapça>
29. <arapça> ve daḥı sevelün fethateynile bulut aşāğa şarkık olmak es-sevlā'ü göbegi altı şarkık ' avrat ve'l-cem' u sülün bi'z-zammi

242-a

01. es-sümetü bi'z-zammi kıoyun arķasına itdükleri nişān ve şavaşda leşker kendülere itdükleri nişān ' alāmet gibi ve'l-cem' u süvemün bi-zammetin şümme fethatin es-sevmü bi'l-fethi tavar
02. yabanda otlamak yukālü <arapça> ve daḥı bir kimesne metā' ını şatmağa ' arz idüb bahāsın beyān itmek ve bir kimesne daḥı ol metā' ı şatın
03. almak yukālü <arapça> ve minhü'l-ḥadışü <arapça>
04. <arapça> ḥāşıl-ı kelām sümün diyü iki kışi bir nesni biri şatub ve biri almak için söyleşüb bazarlaşmak dirler ki henüz daḥı icāb ve kıabül bulunmayub ' aķid muķadder olmamış ola
05. ve bir kimesne bir kimseye ḥorluk ve eksiklik virmek ve ' inde'l-ba' z meşakķat ve zaḥmet teklif itmek ve ḥorluk itmek yukālü <arapça> ve daḥı
06. sevm geçmek ve mürür gibi yukālü <arapça> es-sā'imü ve's-sā'imetü bi-kesri'l-hemzeti ve's-sevāmü bi'l-fethi ve't-taḥfifi yabandan otlamağla geçinüb hiç ' alef yemeyen tavana dirler

07. ve 'inde'l-ba'z yiluñ çoğını yabandan otlamağla geüren avara dirler ve ba'zı luğatde sevām diyü yabandan otlayan avara dirler obanla bile dimiş ve cem'u's-sā'imi ve
08. 's-sā'imeti sevāyim es-sāmü bi't-taħfifi altun köklerine dir 'urūķu'z-zeheb gibi cem'idür vāħidi sāmētün gelür ve dađı sām ölüme dirler mevt gibi ve dađı sām nūħ peyđamberüñ 'a.m.
09. ođlanlarınıñ birisininñ adıdur ki 'arab ayifesinüñ babalarıdur es-sübānü bi'z-zammi bir devenüñ adıdur es-sünāyā bi'z-zammi ve'l-ķařri bir topağ ķara üzümdür kezā fi'l-mağribi es-sevā'ü
10. bi'l-fethi ve't-taħfifi ve bi'l-hemzeti ba'de'l-elifi beraber ve düz nesne yuđālü <arapça>
11. <arapça> ve dağı her ayuñ on ikincisine leyletü's-sevā'i dirler ve dağı sevā'ün toğrulmağ 'adl gibi ķālellāhu te'a. <arapça> ve dağı bir nesnenüñ
12. ortasına da dirler vasağ gibi ķālellāhu te'a. <arapça> ve dağı ğayri ma'nāsına da gelür ve ba'zılar ķatında ğayr ma'nāsına gelende sīnüñ kesri dağı cāyizdür es-süvā bi-fethi's-sīni ve kesrihā
13. ve bi'l-ķařri fihimā ğayr ma'nāsına gelür ve dağı toğrulmağ ma'nāsına gelür 'adl gibi ve dağı ķařd ma'nāsına gelür yuđālü <arapça> ve dağı süvā bi'z-zammi bir baruñ
14. adıdur es-seviyyetü bi-fethatin şümme kesratin şümme teşdidin beraberlik yuđālü <arapça> ve dağı seviyyetün bir pāre 'abādur ki içine yumşaq
15. ot oldurub avar aķasına ururlar ve dağı bir ortası delük 'abādur ki içine ot oldururlar dağı devenüñ örgicne aķarlar dağı ğavud ururlar ve'l-cem'u sevābā mişlü 'ağiyyetin ve
16. 'aā bi's-seviyyi bi-fethatin şümme kesratin şümme teşdidi yā'in beraber nesne yuđālü <arapça> faşlü's-sīni ve'l-hā'i ve mā yüşellişühümā es-sehbü bi'l-fethi yüzi yaban ve issuzluk yir fülātün gibi
17. yol yürüyüşlü at kemā yuđālü <arapça> es-sehbetü bi'l-fethi dibi ırağ ve der ķuyu ba'idetü'l-ķa'ri es-sehcü bi'l-fethi yil berk esmek yuđālü <arapça>
18. ve gice bir uğurdan seyr eylemek yuđālü <arapça> öbür nesni sürtüb yumşatmağ yuđālü <arapça> ve yil yirüñ yüzünü ķobarmađ ve şoymağ yuđālü <arapça>
19. <arapça> es-sehedü bi-fethateyni ve's-sühādü bi'z-zammi ve't-taħfifi uyķusuzluk yuđālü <arapça> es-sühüdü

20. bi-zammeteyni uykusı az kişi qalilü'n-nevm gibi es-sehdetü bi'l-fethi inanıcaq ve i' timād idüb gönül tayanacaq söz ve haber yuqālü <arapça>
21. <arapça> es-seherü bi-fethateyni göz uyqu gelmemek arıq gibi yuqālü <arapça> es-sāhirü bi-kesri'l-hā'i ve's-seherätü bi'l-fethi uykusuz kimesne²³
22. es-süharatü bi-zammetin şümme fethatin çok uykusuz olmuş kimesne keşirü's-seher gibi es-sāhürü bi-zammi'l-hā'i ayuñ perdesi gılāfü'l-ķamer gibi ve yir yüzünün gölgesi zıllü's-sāhıratü gibi es-sāhıratü bi-kesri'l-hā'i
23. yir yüzi vechü'l-arzı gibi minhü qavlühü te'a. <arapça> aq ve düz yire dirler kemā kıle <arapça> ve 'inde'l-ba'zı
24. sāhıretün cehennemün adıdur ve dağı sāhıratün aqar şulu bara dirler yuqālü <arapça>²⁴ es-sührüzü bi'z-zammi ve'l-kesri ve bi-kesri'r-rā'i bir dürü ħurmāya dirler şın-i
25. mu' cemeyle dağı cāyızdır es-sehveķu bi-fethi's-sīni ve'l-vāvi uzun boylu kişi racülün tavılün gibi ve qatı eser yil rıhun şedidün gibi es-sehkü bi'l-fethi yil qatı ve berk esmek qāle <arapça>
26. <arapça> ve dağı yil topraq şavurmaq yuqālü <arapça> ve dağı tavar yumşaq ve tız yürümeq yuqālü <arapça>
27. <arapça> ve dağı sürtmek ve azmak saħq gibi yuqālü <arapça>es-sehekü bi-fethateyni balıq qoķusı rıhu's-semek gibi ve demür qoķusı
28. yuqālü <arapça> es-ñshekü bi-fethatin şümme kesratin balıq qoķusı siñmiş ve demür qoķusı siñmiş nesne mü'enneşi
29. sehıketün gelür bi-fethatin şümme kesratin yuqālü <arapça> es-sehveketü bi-vezni'd-daħraceti yoq eylemek ihlak gibi yuqālü <arapça>

242-b

01. es-sāhikü bi-kesri'l-hā'i göz ağrısı ve göz geğigi yuqālü <arapça> es-sehlü bi'l-fethi yumşaq yir ki ħüzünñ zıddıdur veyāħüd qolay ve āsān yirün
02. ayrı deñizlü olmaya şa'buñ zıddıdur ve muṭlaķā yumşaq ve āsān nesne mü'enneşi sehletün gelür yuqālü <arapça>
03. 'alā ħayri kıyāsin ve dağı sehlün sınıñ fethiyle muṭlaķā āsān ve qolay nesneye dirler ve yumşaq nesneye dirler yuqālü <arapça> es-sihletü bi'l-kesri eyü

²³ sehrānü bir memleketdür anuñ tağında qalem biter. ni' metullāh. luġat.

²⁴ sehyü toğrı müstaķım ma' nāsına servün sehiyyün dirler ħāyte toğrı serve dirlerdi.

04. <arapça> es-sehilü bi-fethatin şümme kesratin ayrı kumlu ırmağ ve mekân yukālū <arapça>
05. <arapça> es-sühületü bi-zammeteyni āsān olmağ ve kolay olmağ ve yumşaq olmağ ki şu' übetüñ ve harūnetüñ zıddıdur yukālū <arapça>²⁵
06. süheylün bi-zammetin şümme fethatin şümme sükünin bir meşhūr yıldızdur ki yemen tarafında toğar es-sehmü bi'l-fethi hişşe ve naşib ve'l-cem' u eshemü bi-fethi'l-hemzeti ve zammi'l-hā'i ve sihām bi'l-kesri ve sühmānü
07. bi'z-zammi ve dağı atacağ oğ kadhu'r-rumhi gibi ve kumar oğı kadhu'l-kumāri gibi ve dağı şol oğ ki anuñla kur' a şalarlar ve oğ birağırlar ve dağı ta'ām oğı ki hizen
08. dirler ve cem' u'l-küllü sihāmün bi'l-kesri ve dağı sehm kureyšden bir kabīlenüñ adıdur ve bāhileden bir kabīlenüñ adıdur es-sühmetü bi'z-zammi kavmlik qarābet gibi ve dağı hişşe ve naşib
09. es-sehāmü bi'l-fethi ve't-teşdidi oğ düzüci ve oğ şatıcı es-sehāmü bi'l-fethi ve't-tahfifi ısıcağ yıl ıssısı harru's-sümümü gibi yukālū <arapça>
10. <arapça> es-sühāmü bi'z-zammi ve't-tahfifi ve's-sühümü bi-zammeteyni bir kişi ıssıdan veya şovukdan veya guşşadan arıqlayup incilmek ve renk müteğayyir
11. ²⁶olub bozmağ ve sühmün bi'z-zammi sühūmen ve sehnāmen eyzan <arapça> ve mü'enneşi sāhimetün gelür yukālū <arapça>
12. <arapça> ve dağı sihām sīnūñ zammetiyle bir hastalıkdur ki deveye vāqi' olur yukālū <arapça>
13. <arapça> es-sehvetü bi'l-fethi şol tama ve şol eve dirler ki sāyir evlerüñ önünde ola şuffetün gibi ve ' inde'l-ba' z şol tama dirler ki dīvārları yire gömüli
14. ve örtüsü yirden bir miqdār yukaru olur küçürek hızāne gibi olur içinde metā' ve esbāb olur ve dağı sehvetün yumşaq yürüyüşlü dişi deveye dirler es-sühüvvü
15. bi-zammeteyni ve teşdidi'l-vāvi ve's-sehvü bi'l-fethi ve sükūni'l-hā'i bir nesneden gāfil olmağ ve hātırına gelmemek yukālū <arapça>
16. <arapça> ve dağı sehvün bi'l-fethi ve sükūni'l-hā'i düleklige ve yumşaklığa dirler sükūnün ve leyyinün gibi ve'l-cem' u sihā'ün bi'l-kesri ve bi'l-hemzeti ba' de'l-elifi

²⁵ süheylün bir şahşuñ ismidür ve bir yıldızdur ki allāhü te' a. nuñ kudretiyle rahmetle gökde menziline tururken yirde taş içinde la' l renk virür bir hāşşası oldur. ni' metullāh.

²⁶ ve dağı tavar çok kullanmağdan çekilüp incilmek ve bozulup müteğayyir olmağ yukālū <arapça>

17. ve daḥı sehvün hişşeye dirler yuḳālū <arapça> es-sāhī bi-kesri'l-hā'ı ve't-taḥfif ve's-sehvānū bi'l-fethi bir nesneden ḡāfil olub ḥāḫırından giden kimesne
18. es-sehvā'ü bi-vezni's-şahrā'e giceden bir sâ'at ve bir bölük şadrun mine'l-leyli gibi es-süheyü bi-zammetin şümme fethatin yedi kâr arasında olub bir küçürek gizlüce yıldızdur ki nās anuñla
19. gözlerin tanırlar ve tecrübe iderler ve fi'l-meşeli <arapça> ya' nī men oña sühā yıldızın gösterirem ol baña ay gösderir faşlü's-sini ve'l-yā'ı
20. ve mā yüşellişühümā es-sey'ü bi'l-fethi ve sükūni'l-yā'ı ve bi'l-hemzeti fi'l-āḫiri şol süde dirler ki tavar memelerinüñ uçlarında olur henüz daḥı süd çoḡalub aşığa inmeden ve
21. 'inde'l-ba'z meme ucundan şaḡmadın tamlayan süde dirler es-seybü bi'l-fethi el-'atā'ü ve'l-cem' u süyübün bi-zammeteyni ve daḥı seybün sīnūñ fethiyle şu aḫup her nereye olursa gitmege dirler
22. yuḳālū <arapça> es-sībū bi'l-kesri şu yolu ve şu aḫıcaḫ yir mecra'l-mā'ı gibi es-süyübü bi-zammeteyni altun ve gümüş ma'deni ve yire
23. gömülmüş māl kân gibi es-sebābü bi'l-fethi ve't-taḥfifi es-süyābü bi'z-zammi ve't-teşdidi ḥurmāya dirler ki daḥı ḫoruk olmamış ola belḫun gibi cem'idür vāḫidi seyyābetün ve seyābetün
24. gelür ve daḥı seyābetün bi'l-fethi ve't-taḥfifi aşḫābdan bir kişinüñ adıdur es-sā'ıbetü bi-kesri'l-hemzeti'l-maḫlūbeti 'ani'l-yā'ı şol dişi deveye dirler ki zamān-ı cāhiliyyetde
25. kāfirler anı nezr için yabana veya ḡayri nesne için yabana şalıvirürlerdi her nerede olur ise otlar gezerdi kimesne dutmazdı ve 'inde'l-ba'z baḫıre
26. didükleri devenüñ anasına dirler ya' nī şol deveye dirler ki ön dişi köşegi biribiri ardınca toḡarardı daḥı bu devei yabana şalıvirürlerdi
27. üzerine binmezlerdi ve yükletmezlerdi ve südin daḥı içmezlerdi illā köşegi emerdi veya ḫonḡa içerirlerdi bu ḥāl üzerine gezerdi tā ölünce ḫaçan ki
28. öle etini irkek ve dişi kim olursa yirlerdi ve daḥı ḫaḫ soñra doğurduḡı dişi devenüñ ḫulaḡını yarup ve delüp adını baḫıretün ḫorlardı anası
29. gibi yabana şalıvirirlerdi daḥı ol ḥāl üzre gezerdi ölünce ve cem'uhā süyyeb bi'z-zammi ve fethi'l-yā'ı'l-müşeddedeti ve daḥı sâ'iyetün şol ḫula dirler ki zamān

243-a

01. cāhiliyyetde anı efendisi āzād iderdi daḥı velāsı ve mīrāsı efendisinüñ olmazdı ol kul mālını nereye dilerse qordı ve kime dilerse varırdı soñra islām gelicek
02. nehy olundı ve daḥı vārişi olmayan kimesneye de sâ'yetün dirlerdi ve minhü ḥadışü'bni mesûdin rađıyallāhu <arapça> ve daḥı āḥiret için
03. olan şadaqaya da sâ'iyetün dirler ve minhü <arapça> es-seyhecü bi-vezni'l-ca' fera
04. ve's-seyhücü bi-fethatin şümme sükünin şümme zammetin katı katı eser yile dirler rihun şedidetün gibi es-sayḥu bi'l-fethi ve's-süyüḥu bi-zammeteyni ve's-siyāḥatü bi'l-kesri ve's-seyhānü bi-fethatin yir yüzünde çok
05. gitmek ve gezmek yuḳālü <arapça> ve daḥı seyḥun sīnün fethiyle şu yiryüzüne aḳmaḳ yuḳālü <arapça>
06. <arapça> ve daḥı sayḥun aḳar şuya dirler ırmaḳlar şuyı gibi ve dereler şuyı gibi ve daḥı sayḥ bir dürlü keserikdür ve toḡru alacalu bir
07. 'abādur ve daḥı gölge bir cānibden bir cānibe dönmek yuḳālü <arapça> ve daḥı sayḥ bir şuyun adıdur benī ḥaşşān bin 'avf için seyḥān bi'l-fethi
08. şām diyārında bir ırmaḳun adıdur ve daḥı rūm vilāyetinde bir ırmaḳun adıdur kezā fi'l-maḡribi seyḥun bi'l-fethi ve zammi'l-ḥā'i hind diyārında bir ırmaḳdur ve maḡribde seyḥun-ı
09. türki ırmaḳınıñ adıdur dimiş sāḥin bi-kesri'l-ḥā'i başrada bir ırmaḳun adıdur es-siyādü ve's-siyādetü bi'l-kesri ve'l-seydüdetü bi'l-fethi ve zammi'd-dāli ulu olmaḳ ve bir qavme beg
10. olmaḳ yuḳālü <arapça> es-seyyid bi'l-fethi ve kesri'l-yā'i'l-müşeddedeti ulu ve re'is kimesne ve'l-cem'u
11. sâdetün bi't-taḥfifi ve sâ'id bi'l-fethi ve kesri'l-hemzeti ve daḥı seyyid iki yaşını tamām itmiş keçi kemā yuḳālü <arapça>²⁷ es-seyrü bi'l-fethi qayış ve taşma ve'l-cem'u süyürun
12. bi-zammeteyni ve daḥı seyr yürüme ve gitmek yuḳālü <arapça> ve daḥı yürütmek yuḳālü <arapça>
13. lāzım ve müte' addi olur ve bābü'l-küllü bā'a <arapça> es-sīratü bi'l-kesri yol ve gidecek yir tarīḳat ve mezheb gibi ve bir kimsede qonuş ve yaradılış ve ḥālet

²⁷siyāküvāzetün bi'l-kesri ve zammi'l-kāfi ve sāküvāzetün ḥammām musluḡuna dirler kezā fi'l-maḡribi. şaḥḥa.

14. ve hey'et ve hūy ve 'amel ve t̄ā'at ve'l-cem' u siyirün bi-kesratin şümme fetḥatin lākin şer' de ğazāya ve ğazāya müte'allik olan umūrlara dirler kemā k̄ālū fi'l-kütübi'l-fiḫhi's-siyiri'l-kebīr <arapça>
15. <arapça> kezā fi'l-maġribi ve daḥı sīret yimek için ve taḥrīş için cem' olub yığılan buğdaya ve ta'āma dirler sīret gibi es-sāyirū
16. bi-kesri'l-hemzeti'l-maḳlūbeti mine'l-yā'i bir nesnenüñ götürüsüne ve hepsine dirler cemī' i gibi kemā yukālū <arapça> es-sārū bi't-taḥfifi mişlühü <arapça>
17. <arapça>
18. es-sīrā'ü bi-kesratin şümme fetḥatin şümme hemzetin ba'de'l-elifi bir dürlü ṭondur ki ṭoġrı ṭoġru şaru alacaları olur ve 'inde'l-ba'z bir dürlü ṭondur ki aña ibrişim ḳarışmışdur
19. ve fi'l-ḥadīş <arapça> es-seyyāratü bi'l-fetḥi ve teşdīdi'l-yā'i ḳāfile ve kārban
20. ya'nī yolda gidici ve seyr idici cemā'at kemā k̄āle fi'l-maġribi <arapça> ve daḥı yedi yıldız vardur gök yüzünde yürür seyrider anlara da
21. seyyāre dirler cem' i seyyārāt gelür es-siyāsetü bi'l-kesri pādīşāh ra'ıyyetüñ emirlerine mālīk olub görüb gözedüb zabṭ eylemek yukālū <arapça>
22. <arapça> ve daḥı bir kimesne ṭavaruñ üzerine ṭurub ṭumar eylemek yukālū <arapça> kezā fi'l-maġribi es-siyāsā'ü bi'l-kesri ve'l-meddi
23. oñurḥa kemügi muntazam fıḳaru'z-zahri gibi ve 'inde'l-ba'z atuñ yağrın başına ve iki yağrın arasına dirler ve eşek arḳasına dirler ve'l-cem' u siyāsiyyün bi'l-fetḥi ve teşdīdi'l-yā'i es-sey' u
24. bi'l-fetḥi ve's-suyū' u bi-zammeteyni şu yir yüzünde aḳmak ve alḳım şalḳım didükleri nesne ṭalabımaḳ ve depretmek yukālū <arapça>
25. <arapça> es-siyā' u bi'l-kesri şamanlu baḳlık ki anuñla dīvār şıvarlar k̄āle'ş-şā' irü kemā ṭayyente bi'l-fedeni's-siyā'a ve hüve maḳlūbun ey kemā ṭayyente bi's-siyā'a'l-fedeni
26. ve hüve'l-ḳaşru mā iḳnā' udahu seyā' diyü fetḥ-i sīnile samanlu balçıġa ve kirece dirler ki anuñla dīvār ve ġayri nesne şıvarlar ve siyā' sīnūñ kesriyle malaya dirler şīfetün²⁸ gibi
27. dimiş es-seyġu bi'l-fetḥi bir kimesnenüñ ardınca ṭoġan veled dirler ikisinüñ arasında āḥar veled olmaya es-seyfü bi'l-fetḥi ḳılıç ve'l-cem' u esyāfün bi'l-fetḥi ve süyüfün bi-zammeteyni ve daḥı seyf

²⁸ eş-şīfetü bi'l-kesri toz.

28. bir kimseyi kılıçla urmak yuḡālū <arapça> es-sā'ifū bi-kesri'l-hemzeti'l-maḡlūbeti 'ani'l-bā'i bir kimseyi kılıçla uran kimesne
29. kemā merra ve daḡı kılıcı olan kimesne zū-seyfīn gibi es-seyyāfū bi'l-fethi ve't-teşdidi kılıç ıssı şāhibū's-seyf gibi ve kılıç düzüci ve kılıç şatıcı ve'l-cem' u seyyāfetūn es-sifū bi'l-kesri

243-b

01. deñiz kenāri sāhilū'l-baḡri gibi ve'l-cem' u esyāfūn bi'l-fethi ve daḡı sif sīnūñ kesriyle ḡurmā ağacınıñ budaklarına diplerine yapışub duran nesnelere dirler kemā yuḡālū
02. <arapça> es-seyfānū bi'l-fethi uzun boylu ḡarnı geçik kişi es-seyfānetū bi'l-fethi boyı uzun ḡatı geçik 'avrat
03. es-simsicerefū bi-kesri's-sīneyni ve sūkūni'l-mīmi ve'n-nūni fethi'l-cīmi aḡ zencaḡır silken dirler es-siyāḡu bi'l-kesri tavar sürmek ve yürümege ḡandurmak yuḡālū <arapça>
04. <arapça> ve daḡı siyāḡ cān çekişmek nez' u'r-rūḡi gibi yuḡālū <arapça> es-seyḡu
05. bi'l-fethi ve kesri'l-yā'i'l-müşeddedeti şol buluttur ki anı yıl süre içinde şuyı ve yağmurı olmaya es-seyyeḡatū bi'l-fethi ve kesri'l-yā'i'l-müşeddedeti düşmān ve yağı sürüb 05i
06. tavarlar es-seyzenevḡu bi-fethi's-sīni ve'z-zāli ve'n-nūni çağır toḡan şaḡar gibi es-seyhekū bi-vezni'l-ca' fera es-seyhūkū bi'l-fethi ve zammī'l-hā'i ḡatı yıl rīḡun şedīdetūn gibi es-seylū
07. yağmurdan ve ḡar şuyundan ve tolu şuyundan taşub derelerde ve ḡayri yirlerde aḡan su ve'l-cem' u süyülūn bi-zammeteyni ve daḡı seylū ş u ve ḡayri nesne aḡmak es-seyelānū
08. bi-fethateyni mişlūhū yuḡālū <arapça> ve daḡı seyl etek atūñ alındaḡı şaḡarı burnı üstine uzun <silik>
09. olmaḡ yuḡālū <arapça> es-sā'iletū bi-kesri'l-hemzeti'l-maḡlūbeti mine'l-yā'i şol at şaḡarına
10. dirler ki atūñ alında ini ve burnı üstine uzun ola es-silānū bi'l-kesri kılıcıñ ve bıçaḡuñ ḡabza içine ve şap içine giren yiri ve ucı mā yedḡulu mine's-seyfi

11. ve's-sikkīni fi'n-niṣābi ma' nāsına es-seyyālū bi'l-fethi ve't-teṣdīdi mūbālağayla aqıcı nesne es-seymā ve's-seymā'ü bi'l-kesri ve'l-kaşri ve bi'l-meddi eyzan kişinüñ üzerinde görünen ḥāli ve cinsi
12. ve şūreti es-sīnū bi'l-kesri ḥurūf-ı mu' cemedden bir ḥarfūñ adıdur ziyāde ḥarflerindendür fi'l-i muzāri' i istiḳbāle taḥşiş ider ḥalil katında cevāb-ı len dūr ve <arapça>
13. <arapça> elif-lām-mīm ve ḥā-mīm fi evā'ilü's-süveri ve ḳāle 'ikrime ma' nāhū <arapça>
14. <arapça> ṭūrisinā'ü bi-fethi's-sīni ve kesrihā ve bi'l-meddi fihimā şām
15. diyārında bir tağūñ adıdur sīnā'ü bir dürlü ağacuñ ismidür aña muzāf olmuşdur ṭūrisinān daḥı bi-kesri's-sīni bunuñ gibidür sīnān bir nev' i ağacdur cem' i
16. vāḥidi sīnetün gelür tavar aña muzāf olmuşdur sīnā'üde ba'zılar sīnūñ fethi evlādur der ve ba'zılar kesri evlādur der her birinüñ vechi şīḥāḥda zıkr olunmuşdur
17. es-siyetü bi-kesri's-sīni ve fethi'l-yā' il-muḥaffefeti yāy başı ki kirişüñ tutucu durduğı yirden añaru ardına egrice yire dirler ve az olur ki yā yirine hemze getürüb sīn
18. daḥı dirler lākin yā' ile isti' māli ekşerdür ve'l-cem' u siyyātün es-siyyi'ü bi'l-kesri ve teṣdīdi'l-yā' i begdeşe dirler mişl gibi hümā siyyāni ey mişlāni ve az olur ki āḥirine mā
19. ziyāde idüb siyyemā direlr ḥuşuş ma' nāsına ve evveline lā ziyāde idüb lā siyyemā dirler bu taḳdırce kelime-i istiṣnā' i olur bunuñla istiṣnā iderler daḥı cā'eni'l-ḳavmü
20. lā-siyyemā zeydün dirler zeydūñ raf' ıyla ve cerrile ammā raf' ı siyyün mişl ma' nāsına olub mellezī ma' nāsına olub daḥı siyyün aña muzāf olub zeyd mübtedā' -i maḥzūfuñ
21. olub cümle-i māya şıla olmağladur ammā zeydūñ cerrī mā zāyid olub daḥı siyyün zeyde muzāf olmağla olur zīrā siyyün mişlün ma' nāsınadır lafzan menşüb lānuñ ismidür
22. ḥaberi maḥzūfdur ve az olur ki zeydi menşüb daḥı iderler istiṣnā üzerine ve daḥı ' arab yirlerinde bir yirūñ adıdur ve daḥı yabana ve yazıya dirler ya' nī <silik>
23. yire dirler mefāzetün gibi ve daḥı ḳaçan ki bir kimesne ni' metde ve ḥuzūrda olsa fülānün fi siyin dirler başınuñ saçı şağışı ḳadar ḥaberde ve ni' metde dimek ma' nāsınadır

24. bābü'ş-şîni ve mā-ba' dehā mine'l-muzāfi ve ğayrihi faşlü'ş-şîni ve'l-hemzeti ve mā yüşellişühümā eş-şe'şe'etü bi-vezni'z-zelzeleti eşege tüşü' tüşü'
25. diyü çağırmağ ve 'inde'l-ba'z neşe' neşe' diyü çağırmağ yuğālū <arapça> ve kâle ba'zuhum teşe' teşe'
26. eş-şu'bübü bi-zammi'ş-şîni ve'l-bā'i ve süküni'l-hemzetilleti beynehümā bir boğanağ yağmurdur def' atün mine'l-mağari ma'nāsına ve dağı ğayri nesneden bir boğanağ ve bir def' a dökülen <silik>
27. bi-fethatin şümme kesratin sürücek at ve 'inde'l-ba'z şol atdur ki kıç ayaklarınıñ²⁹ tırnağlarına yetişmeyüb gerüde basa kemā yuğālū <arapça>
28. <arapça> eş-şe'ezü bi-fethateyni yir ayrı ve katı olmağ ve 'inde'l-ba'z kuruypup koptmağ koptuk olmağ yuğālū <arapça>
29. <arapça> eş-şe'izü bi'l-fethi yarı ve katı yir ve mekân ve 'inde'l-ba'z kuruypup koptmağ koymağ olmış mekân yuğālū <arapça>

244-a

01. <arapça> eş-şe'esü bi-fethateyni mişlü'ş-şāzi <arapça> ya'nî duracağ yir ayrı ve berk oldı eş-şe'esü
02. bi'l-fethi mişlü'ş-şāzi ya'nî ayrı ve berk mekâna dirler vel-cem'u şu'sün bi'z-zammi ve süküni'l-hemzeti eş-şe'fetü bi'l-fethi bir dürlü kbarçukğdur ki ayak altında çıkar dağı tağlanur gider eş-şāfü
03. bi-fethatin bu didüğimüz kbarçık ayakda çıkağ yuğālū <arapça> eş-şāfü bi'l-fethi ve süküni'l-hemzeti bir kimseyi kağıtmağ yuğālū <arapça>
04. <arapça> eş-şāmü bi'l-fethi bir diyāruñ adıdur ki andan niçe şehirler vardur ve az olur ki dımışğ şehrine dağı şām dirler müzekker ve mü'enneş isti'māl olunur
05. eş-şāmiyyü bi'l-fethi ve süküni'l-hemzeti ve teşdidi'l-yā'i ve'ş-şāmü bi'l-fethi ve meddi'l-hemzeti bi-vezni's-sehābi ve'ş-şāyyü bi'l-fethi ve meddi'l-hemzeti ve teşdidi'l-yā'i şām diyārına mensüb
06. olan ere dirler yuğālū <arapça> eş-şāmiyyetü bi'l-fethi ve süküni'l-hemzeti ve teşdidi'l-yā'i ve'ş-şāmiyyetü bi'l-fethi ve meddi'l-hemzeti ve tağfifi
07. 'l-yā'i şām diyārına mensüb olan 'avrat eş-şāmetü bi'l-fethi ve süküni'l-hemzeti şol yan yesiratün gibi eş-şu'ümü bi'z-zammi ve süküni'l-hemzeti uğursuzluğ ve uğursuz kimesne

²⁹ tırnağları öñi ayaklarınıñ. şağha.

08. bi kimse bir kavme uğursuzluk iletmek yukālū <arapça> ve daḥı bir kimesne bir kavme uğursuz
09. olmaḡ yukālū <arapça> eṣ-şe'nū bi'l-fethi ve sūkūni'l-hemzeti baṣ kemūginūñ pāreleri biribirine ulaṣduḡı yir ve bendkeṣe
10. ya'nī ḳafānuñ iki bölügi biribirine ulaṣduḡı yir ki göz yaşı bundan gelür ve'l-cem'u ū ūñün bi-vezni ḳu'ūdün kemā yukālū eṣ-ūñü <arapça>
11. <arapça> ve daḥı ūñ-ı emre ve iūe ve ḥāle dirler ve daḥı ūñ bozmaḡ ve yaramaz itmek ma'nāsına maṣdardur yukālū <arapça> ve daḥı
12. ḳaṣd ma'nāsına da gelür yukālū <arapça> ve yukālū <arapça> ve ḳaçan ki bir kimesne bir kimesneye i'tibār itmese ve anı ḳayırmasa
13. <arapça> eṣ-ūñānū bi'l-fethi 'alā lafzi't-teṣniyeti iki ṫamardur ki baṣdan iki ḳaṣlara inerler ve anlardan iki gözlere
14. inerler eṣ-ū'ü bi'l-fethi ve sūkūni'l-hemzeti bir nesnenūñ dökündügi yir ḡāyet ve emdügi ve bir meydān segirtmek yukālū <arapça> ve ḳuyu içinden çıkar
15. <arapça> topraḡa dirler kemā yukālū <arapça> ve daḥı ḳuyu içinden toprak çıkarmaḡ yukālū <arapça>
16. ve daḥı bir kimse bir kimseyi segirtmekde ve yürümekde geçmek yukālū <arapça> faṣlū'ū-ūñi ve'l-bā'i ve mā yüūelliūühümā eṣ-ūbbū bi-teṣdidi'l-bā'i
17. yigide dirler ki otuz yaūından kırḳ yaūına varıncadur ve'l-cem'u ūbbān bi'z-zammi ve teṣdidi'l-bā'i ve ūbbūn bi'l-fethi ve't-taḥfifi ve daḥı ūbbān yigitlik ve gençlik ma'nāsına maṣdardur
18. ūbbetün gibi bi-fethi'ū-ūñi ve kesri'l-yā'i ūbbūñ zıddıdur yukālū <arapça> eṣ-ūbbetü bi'l-fethi ve't-teṣdidi ve'ū-ūbbetü bi-teṣdidi'l-bā'i yigid 'avrat benū ūbbet bi'l-fethi
19. ve't-taḥfifi ṫā'ifden bir ḳavimdür ve yukālū <arapça>
20. <arapça> ya'nī yigid olduḡuñ zamāndan tā
21. pīr olsa degnek ile yürür olunca beni yorgurub 'āciz ḳomaḡdan ḥālī olmaduk eṣ-ūbbū bi'l-kesri ve'ū-ūbbū bi-fethatin ūmmē kesratin ve'ū-ūbbū bi-zammeteyni at sūnūb ve ḳoylanub
22. iki öñ ayaḳlarını bir uğurdan yukāru ḳaldurub yine aūaḡa biraḡub oynamaḡ yukālū <arapça> bi'l-kesri ve'z-zammi ūbbāben ve ūbbāben <arapça> ve daḥı at
23. yedmek istesek yedilmemek ve bir gice yürütseñ toru varmaḡ yukālū <arapça> eṣ-ūbbū bi-fethatin ve'ū-ūbbū bi-fethatin ūmmē zammetin

24. şol yaban şığırına dirler ki altı yaşına girüb dişleri tamām bitmiş ola ve ‘inde'l-ba'z şol yaban öküzdür ki yigitligi tamām olmuş ola eş-şebibetü bi-fethatin yigitlere dirler
25. şübbān gibi yukālū <arapça> eş-şebbü bi'l-fethi ve's-şübübü bi-zammetin od yandırmağ ve tutuşdurmağ yukālū <arapça>
26. <arapça> ve dağı şebbe bi'l-fethi ve't-teşdidi āşikāre kıılmağ ve gökçek itmek yukālū <arapça> ve dağı şebbe bi'l-fethi ve't-teşdidi şıblığa
27. ve kıara boyaya dirler eş-şebübü bi-fethatin şümme zammetin od tutuşduracağ ve od yandıracağ nesne ve dağı bir nesneyi artırıcı ve kuvvetlendirici nesne yukālū <arapça>
28. <arapça> eş-şebbü bi-fethatin şümme kesratin ve bi-kesrateyni turağ otı eş-şebişü bi-fethatin şümme kesratin gönüli her nesneye yapışıcı ve dolaşıcı kişı yukālū <arapça>
29. <arapça> eş-şebişü bi-kesrateyni ve bi-fethi's-şini turağ otı ve kesri'l-bā'ı eyzan eş-şebşü bi-fethatin kırağ ayaklu kıızıl çıyan didükleri böcek ve'l-cem'ü şebişāt bi'l-kesri eş-şebehu

244-b

01. bi-fethatin ve süküni'l-bā'ı eyzan bir nesnenüñ kıaraltısı ki iraqdan görünür kemā yukālū <arapça> eş-şebhu sevādü'l-insān ve ğayruhu terāhü min ba'ıdin ve dağı şebhun bi'l-fethi etlü nesneye dirler ‘arizun gibi yukālū
02. <arapça> ve dağı şebhun bi'l-fethi bir nesneyi iki nesnenüñ arasına geremek ve uzatmağ yukālū <arapça>
03. <arapça> eş-şebāhatü ve's-şübūhatü bi-zammetin bi'l-fethi bir kimesnenüñ bilekleri inni ve uzun olmağ
04. yukālū <arapça> ve dağı bir nesne bir nesnenüñ üzerine uzanmağ yukālū <arapça>
05. eş-şebhānū bi'l-fethi uzun nesne tavil gibi eş-şibri bi'l-kesri kıariş ve'l-cem'ü eşbārun ve a'zāsı birbirine yaqın olan kimesneye kıaşirü's-şibri dirler müteqāribü'l-ħalkı ma'āsına eş-şebri
06. bi'l-fethi bir nesneyi kıarişlamağ ya'nı kıarişla ölçmek yukālū <arapça> ve dağı şebr bir kimse bir ‘avrata vağ' itmek için virmek

07. kirā ve ücret ve dağı deve basdurmak için ve ulağı aykara çekmek için virdükleri kirā kirā'ü'd-đırāb ma' nāsına ve dağı bir kimseye māl virmek veya kıılıç virmek yukālū <arapça>
08. eş-şebbürü bi'l-fethi ve zammil-bā'i'l-müşeddedeti yüri didükleri nesne ki boynuzdan veya birincden düzerler dağı içine
09. üfürmekle öter fārisiden ' arabī kıılınmışdur eş-şebbūtu bi'l-fethi ve zammil-bā'i'l-müşeddedeti ve bi-zammihimā eyzan kalkan balık eş-şeba' bi-fethatin ve's-şiba' bi-kesratin şümme fethatin toymak
10. yukālū <arapça> eş-şib' u bi'l-kesri ve sükūni'l-bā'i qarın toyracak nesne kemā yukālū <arapça>
11. <arapça> ya' nī kaçan ki bir nesneden...ve sevmesek <arapça> ve yaramaz şundan toydum
12. ve kandum dimek ma' nāsına ve yukālū <arapça> eş-şeb' ānū bi'l-fethi qarını toymış er ve'l-cem' u şibā' un bi'l-kesri
13. eş-şa' bā bi-fethi's-şini ve'l-'ayni qarını toymış ' avrat ve'l-cem' u şibā' un bi'l-kesri ve rubbemā kālū <arapça> eş-şebi' atū bi-fethatin şümme kesratin otu ve dağı şuyı bol
14. ocaklık yir yukālū <arapça> eş-şub' atū bi-zammetin bir kerre qarını toyracak kadar ta' ām yukālū <arapça>
15. <arapça> eş-şebi' u bi-fethatin şümme kesratin ipligi çok biz ve ton yukālū <arapça> eş-şibda' tū bi'l-kesri ' akreb ve'l-cem' u eş-şebādi' u bi'l-fethi eş-şebku bi-fethatin
16. katı olmak ya' nī cimā' arzūsi ğālib olmak yukālū <arapça> eş-şırıku bi-kesrateyni beynehümā sükūnun bir denklü acı otdur ki <silik>
17. ve deve anı yir ve kuruyken yemez şile sebidi öldürür dirler yaşına şıbrağ kurusuna zarī' dirler fāriside yeştera' dirler eş-şabraqu bi-vezni'd-dağraceti ve's-şibrāqu
18. bi'l-kesri yırtmak ve paralamak yukālū <arapça> eş-şebkü bi'l-fethi qarışdurmak hılı gibi ve bir kaç
19. nesni biribiri arasına şokmak yukālū <arapça> eş-şebbāketü bi'l-fethi ve teşdidi'l-bā'i biribiri
20. arasına şokuşdurulmuş demür ve'l-cem' u şebābikü eş-şübketü bi'z-zammi kavmlik ve yakınlık yukālū <arapça> eş-şebketü bi-fethatin ağ didükleri nesne ki

21. anuñla kuş avlarlar ve balık avlarlar ve'l-cem' u şibāk bi'l-kesri eş-şibākü bi'l-kesri şol çok kıyulara dirler ki biribirine yakīn ola eş-şiblū bi'l-kesri arslan eñigi vālidū'l-esed gibi
22. ve'l-cem' u eşbālūn bi'l-fethi ve eşbelū bi'l-fethi ve zammī'l-bā'i eş-şübūlü bi-zammetin bir kimse duruyup bıkır olub büyümek yukālū <arapça>
23. <arapça> eş-şebmū bi-fethin şovuk berd gibi ve bir nesne şovumaş yukālū <arapça> eş-şebimū bi-fethatin şümme kesratin şovumış nesne bārid gibi
24. ve dağı şol kimesnedür ki hem üşüye ve hem acığa eş-şibāmū bi'l-kesri bir ağacdur ki oğlağūn ağına gem iderler anasını emmesün diyü ve dağı ' arabdan bir kabiledür eş-şibā'ü
25. bi'l-kesri ' alā lafzi't-teşniyeti iki iplikdür ki ' avratlar yeñ kenarındaki anlarıyla piçilerinüñ eñselerinde bağlarlar eş-şübrümū bi-zammetin beynehümā sükünün nohuda beñzer bir danedür ve dağı
26. kışa boylu nehil kişi şübrümānū bi-zammetin beynehümā sükünün bir mevzi' üñ adıdur eş-şibhū bi'l-kesri ve sükūni'l-bā'i eş-şebehū bi'l-fethi iki nesne biribirine beñzemek ve dağı şibh bi'l-kesri begdeş
27. şebih gibi yukālū <arapça> ve dağı şibh bi'l-kesri ve bi-tahfifi birinc didükeri
28. nesne ki bakırdan bir kısımdur yukālū <arapça> kuzun şibhün ve şibhün bi-ma' na's-şübhetü bi'z-zammī birbirine beñzeyüb fark olunmamaş ve neciydi bilmemek iştibāh ve iltibās gibi ve'l-cem' u şübhün
29. bi-zammetin şümme fethatin ve şübehāt bi-zammeteyni eş-şebhānū bi-fethatin bir dürlü dükenlü büyük ağacdur ve ' inde'l-ba'z bir gökçek koşulu otdur ki nemām dağı dirler eş-şebāhū

245-a

01. bi'l-fethi ve't-tahfifi her nesnenüñ ucundağı sürüce yir kemā yukālū <arapça> ve dağı ' akrabūñ kıyruğı ucundağı ignecik ve'l-cem' u şebābūnū'l-'uşān eş-şebevātü
02. bi-fethatin eş-şebūtü bi'l-fethi ' akrabūñ kıyruğı ucundağı igne ve'l-cem' u eşebvātün bi-fethin faşlü's-şini ve't-tā'i ve mā yüşellişühümā eş-şettü bi'l-fethi ve't-teşdidi ve's-şetātü bi'l-fethi ve't-tahfifi
03. tağılub bölük bölük olmaş ve pāre pāre olmaş yukālū <arapça> ve dağı şette bi'l-fethi ve't-teşdidi tağılmış bölük bölük olmış nesne

04. yuḡālū <arapça> bu ma' nāya cem' i eştātün gelür yuḡālū <arapça> ve daḡı şütütün gelür bi-zammeteyni yuḡālū <arapça>
05. <arapça> şettānū bi'l-fethi ve teşdidi't-tā'i ve'l-binā'i 'ale'l-fethi esmā'-i ef' āldendür bu' d ve iftirāk ma' nāsınadur ırak oldu demek
06. olur yuḡālū <arapça> eş-şetütü bi-fethatin şümme kesratin şümme yā'in sākinetin taḡılmış ve bölük bölük olmuş nesne müteferriḡ gibi ve daḡı yarılmış
07. ve paralanmış nesne yuḡālū <arapça> eş-şetrü bi-fethatin bir kimsenüñ gözünüñ alt ḡabaḡı
08. aḡaḡa durulub daḡı üstü ḡabaḡına degmez olub daḡı alt ḡabaḡınuñ iç yüzi gözükür olmak ve 'inde'l-ba'z gözün ḡabaḡı iki paralamḡ ve 'inde'l-ba'z göz ḡabaḡınuñ kenāri
09. aḡaḡa veya ḡaru dürülmek ya' nī alt ḡabaḡınuñ kenāri aḡaḡa veya üst ḡabaḡınuñ kenāri yuḡaru dürülmek yuḡālū <arapça>
10. <arapça> kezā fi'l-maḡribi ve'r-racülü
11. eşterü eş-şetrü bi'l-fethi ve süküni't-tā'i bir kimesnenüñ gözüne urub daḡı ḡabaḡını devirmek yuḡālū <arapça> eş-şetmü bi'l-fethi bir kimesneye söḡmek yuḡālū
12. <arapça> eş-şetmetü bi-fethatin şümme kesratin şümme yā'in sākenetin şol nesnedür ki anuñla sögerler orospı demek gibi ve ḡaḡbe demek gibi eş-şettāmetü bi'l-fethi çirkin yüzlü olmak yuḡālū
13. <arapça> ya' nī şetümü'l-vechi diyü yüzi çirkin kimesneye dirler ve daḡı arslana da şetim
14. dirler yüzi çirkin olduḡün eş-şetütü bi'l-fethi ḡış günlerinden bir güne dirler ve'l-cem' u şettā'ün bi'l-kesri ve'l-meddi ya' nī şitā'ün diyü ḡış günlerine dirler ve'l-cem' u eş-şitā'ü eşitte
15. bi'l-fethi ve kesri't-tā'i ve ḡış günlerinde olan nesneye şetevī dirler bi-fethatin ve bi-süküni't-tā'i eyzan şitāya mensübdur eş-şetvü bi'l-fethi ḡış günlerinde bir mekānda muḡim olmak
16. ya' nī bir yirde ḡışlamak yuḡālū <arapça> eş-şetevī bi-fethatin ve süküni't-tā'i ve teşdidi'l-bā'i ve'ş-şettā bi-fethatin şümme kesratin şümme teşdidi'l-yā'i
17. ḡış yağmuru maḡaru'ş-şitā gibi faşlü'ş-şini ve'ş-şā'i ve mā yüşellişühümā eş-şessü bi'l-fethi ve't-teşdidi bir gökcek ḡoḡulu ve taḡı acı otudur ki yapraḡıyla dibāḡat olunur kezā

18. fi's-şihāhi ğarbda alma ağacına beñzer bir küçürek ağacdur yaprağı söğüt yaprağına beñzer yaprağıyla dibāğat olunur dimiş ve'l-cem' u şışsāşün bi'l-kesri eş-şeslü ve's-şesnü bi-fetħatin fihimā
19. bir kimesnenüñ eli iş işlemekden ayrı ve katı katı olmak yukālū <arapça>
20. bi'l-fetħi ve sükünü'l-fā'i fihimā <arapça> ve devenüñ tuṭaḳları dikenlü ot yimekten katı katı ve ayrı ayrı olmak yukālū
21. <arapça> eş-şeslü ve's-şeslü bi'l-fetħi ve süküni't-şā'i fihimā iş işlemekten
22. barmaḳlar ayrı ayrı ve katı katı olmuş kimesne faşlü's-şini ve'l-cimi ve mā yüşellişühümā eş-şecbü bi-fetħatin ğuşşalanmaḳ hüzn gibi ve yok olmak helāk gibi yukālū şecbün
23. <arapça> eş-şecibü bi-fetħatin şümme kesratin ğuşşalu kişi ħazīn gibi ve yok olmuş nesne hālik gibi eş-şecbü bi'l-fetħi ve süküni'l-cimi yok eylemek ihlāk gibi
24. ve ğuşşalandurmaḳ ve bir kimseyi bir nesneye dümekdürmek şuğl gibi yukālū <arapça> ve daħı bir nesne il bir nesnenüñ ağzın berkitmek yukālū <arapça>
25. eş-şicābü bi'l-kesri bir nesnenüñ ağzın berkidicek nesne sedād gibi eş-şücübü bi-zammeteyni yok olmak yukālū <arapça>
26. <arapça> ve daħı şücübün bi-zammeteyni ev direklerinden bir dürlü direkdür a' midetün min a' mideti'l-beyti gibi eş-şacibü bi-kesri'l-cimi yok olmuş nesne hālik gibi
27. ve yok idici mühlik gibi ve ğuşşalandurıcı ve bir kimseyi bir nesneye dümekdürücü şāğil gibi ve katı katı ötücü qarḳa yukālū <arapça> eş-şeczetü
28. bi'l-fetħi yap yap yağan yağmur maṭarun za' ifün gibi eş-şecceṭü bi'l-fetħi ve't-teşdidi baş yarığı ve'l-cem' u şicācün bi'l-kesri eş-şeccü bi'l-fetħi ve't-teşdidi baş yarmaḳ yukālū <arapça> şecce
29. re'sehü ey şakḳahü ve daħı gemi deñizi yara yara gitmek yukālū <arapça> ve daħı kimesne gitmekle yol almaḳ ve mesāfe ḳaṭ' itmek yukālū <arapça>

245-b

01. <arapça> eş-şecceṭü bi'l-fetħi bir kimsenüñ alında yarıḳ yiri ve yarıḳ eşer olmak yukālū <arapça>
02. <arapça> eş-şecicü bi-fetħatin şümme kesratin şümme yā'in sākinetin başı yarılmış kişi meşcücün gibi eş-şecerü bi'l-fetħi yirde biten nesnelere berk ve katı incigi ve özdegi olana dirler

03. ve 'inde'l-ba'z tohumlanub dağı ol yıl içinde özdegi qarılmayub durana dirler kemā k̄āle fi'l-mağribi <arapça>
04. <arapça> ism-i cemi' dūr vāhidi şeceretün gelür ve şecerün cem' i
05. eşcār gelür ve şeceretünüñ cem' i şecrā'ü gelür bi-vezni'l-ḥamrā' e yuḳālū <arapça> sibeveyh ḳatında şecrā'ü vāhidde olur ve cemi' de olur eş-şecrū
06. bi'l-fethi ve sükūni'l-cimi çeñenüñ iki yanında saḳal bitdügi yirüñ gelüb eñekde bitişdügi yir kemā yuḳālū <arapça> ve dağı şecer gerü döndürmek şarf gibi
07. yuḳālū <arapça> ve dağı süñiyle dürtmek yuḳālū <arapça> ve ev direklemek yuḳālū <arapça> ve bir ḳavmüñ arasında iḥtilāf
08. vāḳi' olmak yuḳālū <arapça> ve dağı ev içinde ayḳırı gerü ḳoduḳları ağacuñ üzerine bir nesne arda ḳomaḳ yuḳālū <arapça>
09. nesne artmaḳ ve biraḳmaḳ yuḳālū <arapça>
10. eş-şicārū bi'l-kesri üstü aḳıḳ küçürek miḥāfe ve miḥāfe ağacı ve ḳapu terkazlarduḳları ağac ki fāriside metris dirler ve taḫtanuñ altına ḳoyub dağı üzerine taḫta
11. miḥladıḳları ağac ki pūşdüvān dirler ve dağı ḳuyu ağacı ḥaşebetü'l-bi'ri gibi ve cem' u'l-küllü şücürün bi-zammeteyni eş-şücürü bi-zammeteyni bir ḳavmüñ aralarında iḥtilāf ve nizā'
12. vāḳi' olmak yuḳālū <arapça> eş-şecrā'ü bi-vezni'l-ḥamrā' e eş-şeciratü bi-fethatin şümme kesratin ağacı çok yir yuḳālū <arapça>
13. <arapça> eş-şeciretü bi-fethatin şümme kesratin ağacı çok dere ve yazı yirden gelmiş kişi ḡarīb gibi ve yuva deve başirün ḡarībün gibi ve dağı şol oḳa dirler ki
14. añı biraz oḳlarıñ içine ḳatsañ anlarıñ hepisi bunuñ ağacından düzülmemiş ola eş-şecā' atü bi'l-fethi bahādurluḳ ve yürek berkligi şiddetü'l-ḳalbi 'inde'n-nāsi ma' nāsına yuḳālū
15. <arapça> eş-şücā' u bi'z-zammi ve'l-kesri bahādur er ve cem' u'l-mažmūmi şüc' atün ve şüc' ā'ün
16. bi'l-kesri fihimā ve cem' u'l-meksūri şüc' ānü bi'z-zammi ve'l-kesri ve şec' atün bi-fethatin ve bi-sükūni'l-cimi eyzan ve dağı şücā' un bi'z-zammi bir nev' a irkek yılandur ve fi'l-ḥadiş <arapça>
17. <arapça>
18. <arapça>

19. fi'l-mağribi ve daħı ' arab za' mınca kaçan ki bir kiři katı karnında bir yılan durur adına şücā' dirler bi'z-żammi eş-şecī' u bi-fethatin şümme kesratin bahādur er ve'l-cem' u şüc' ānū bi'z-żammi
20. ve şüc' ā'ü ke-fukahā'i bi'z-żammi ve't-tahfīfi bahādur ' avrat eş-şec' u bi-fethatin deve yürürken ayaklarını tiz tiz kaldurmak ve bābühü tarabe eş-şec' u bi'l-fethi ayaklarını tiz tiz
21. kaldurıcı erkek deve eş-şec' atü bi'l-fethi ve's-şücā'ü bi-vezni'l-ħamrā'e yürürken ayaklarını tiz tiz kaldurıcı dişi deve el-şecqu bi-fethatin ĥacet ya'nī kişiye gereklü nesne ki nerde
22. olursa olsun kemā yukālū <arapça> ve daħı şecnü bi-fethatin guşşalanmak yukālū <arapça>
23. <arapça> eş-şecnü bi'l-fethi ve süküni'l-cīmi bir kimesni ĥacet alıkomak ve dutakomak yukālū <arapça> ve daħı guşşalandurmak yukālū <arapça>
24. <arapça> ve daħı şecnün dere içine giren yola dirler tarīkū'l-vādī gibi ve'l-cem' u şücünün bi-żammeteyni ve daħı sözüñ ba' zı ba' zısınıñ içine girdükçün el-ħadīs
25. zū-şücünün dirler eş-şācinetü bi-kesri'l-cīmi çok ağaşlu dere ve'l-cem' u şevācinü eş-şicnū bi-kesri's-şīni ve zammihā ağac köklerine dirler biribirine girişmiş ve karışmış ola
26. kemā yukālū <arapça> ve daħı kaçan ki iki kişinüñ arasında kat kat kavmlık ve ĥaşımlık olsa beynehümā şecnētün raħm dirler bi'z-żammi ve'l-kesri kavābetün
27. müşbeketün ma' nāsına ve fi'l-ħadīs <arapça> ve daħı şecnētün bi'l-kesri
28. bir kişinüñ adıdur eş-şecvü bi'l-fethi guşşalandurmak yukālū <arapça> eş-şecyü bi-fethatin guşşalanmak deprenmek yukālū <arapça>
29. <arapça> ve daħı şecyün bi-fethatin boğaza duran ve ilişen nesneye dirler kemükden ve ġayriden eş-şeciyü bi-fethatin şümme kesratin şümme yā'in sākinetin guşşalu ve yirinici er ĥazīn ve muğtem gibi

246-a

01. eş-şeciyetü bi-fethatin şümme kesratin şümme yā'in muħaffefeten guşşalu ve yirinici ' avrat eş-şeciyyü bi-fethatin şümme kesratin şümme yā'il-müşeddedeti guşşalandurmak lamış er ve ' avratün maħzünün ve maħzūnetün ma' nāsına eş-şecvā'ü
02. bi-vezni'l-ħamrā'e yolu güç ve gidicek yiri çetek mefāze ve yazı yir yukālū <arapça> eş-şecüciyyü bi-fethi's-şīni ve'l-cīmeyni ayakları uzun

03. kişi tavīlū'r-ricleyni gibi faşlü's-şīni ma' a'l-hā' i ve mā yüşellişühümā eş-şuhūbü bi-zammeteyni bir kimsenūñ rengi bozulmağ ve bir dürlü olub dönmeğ yuğālū <arapça>
04. <arapça> eş-şühācü bi'z-zammi ve't-tahfifi ve's-şahicü bi-fethatin şümme kesratin şümme yā' in sākinetin qarğa ötmek ve qatır ağırmağ ve yaban eşegi
05. ağırmağ yuğālū <arapça> eş-şahicü bi-kesri'l-hā' i ağırıcı eşek ve qatır ve qolan
06. eş-şihhācü bi'l-fethi şümme't-teşdidi mübālağayla ağırıcı qatır ve qolan eş-şuhū bi'z-zammi ve't-teşdidi bağil olmağ ve hariş olmağ <arapça>
07. <arapça> eş-şehāhu bi'l-fethi ve't-tahfifi ve's-şehihü bi-fethatin şümme kesratin şümme yā' in sākinetin bağil ve hariş kişi ve dağı şehāh şol yire dirler ki üzerinde
08. şuyı duta ve dola çoğ yağmur olmayınca aqıtmaya ve dağı odı çıkmaz çağmağa dirler eş-şehşahātü bi-vezni'z-zelzeleti tiz tiz uçmağ yuğālū <arapça>
09. <arapça> ve dağı avazın qarışdurmağ ya' nī qarışiğ āvāze itmek yuğālū <arapça> eş-şahşahu bi-vezni'l-ca' fere bir nesne
10. –nūñ üzerine mülāzım olan kimesne ve ' inde'l-ba' z bir nesne üzerine olub geçüb giden kimesne kemā yuğālū <arapça> ve dağı tiz tiz uçucı kuş yuğālū <arapça>
11. <arapça> ve dağı ğayretlü kişi ğayūr gibi ve bahādur kişi şucā' gibi eş-şecirü bi'l-fethi ve'l-kesri ' umānile ' aden arasındaqı deñizüñ kenarı eş-şahşu bi-fethatin ve sükünī'l-hā' i eyzan şol
12. qoyuna ve şol deveye dirler ki hiç seddi olmaya ve ' inde'l-ba' z dibelik toğurmayan ve üzerine irkek qalkmayan qoyuna ve deveye dirler vāhidi ve cem' i beraberdür eş-şahtu
13. bi'l-fethi ve's-şuhūtü bi-zammeteyni ırağ olmağ yuğālū <arapça> eş-şahmü bi'l-fethi muqlakā iç yağı eş-şahmetü bi'l-fethi bir pāre iç yağı ve dağı qulaquñ
14. yumşaqına ki küpe taqarlar şahmetü'l-üzünü dirler ve dağı ağ mantara da şahmetü'l-arzi dirler kem' etün beyzā' ü ma' nāsına eş-şahmü bi-fethatin şümme kesratin gönli iç yağı ısınıcı kişi yuğālū <arapça>
15. <arapça> eş-şahmü bi-fethatin bir kimesne gönli iç yağı ısıtır olmağ yuğālū <arapça> eş-şahhāmü bi'l-fethi şümme't-teşdidi iç yağı şaticı

16. eş-şehhāmetü bi'l-fethi ³⁰semīn gibi eş-şahfū bi'l-fethi bir nesnenüñ içini toldurmak yukālū <arapça> ve daḥı kovup yanından
17. sürüb ıraḥ eylemek ve ardına düşmek yukālū <arapça> eş-şihnetü bi'l-kesri bir bölük at ki bir yirde bağlanub beslene vaḳt-i ḥācetde
18. gerek ola diyü yukālū <arapça> ve daḥı bir bölük atlılar ki beglik maşlahat görmek için bir köyde veya bir şehirde dururlar ve az olur ki şu başına
19. ve beg nāyibine daḥı şihne dirler bu ma' nāya şinüñ fetḥ daḥı cāyizdür ve daḥı şihne bi'l-kesri düşmanlığa dirler 'adāvet gibi eş-şahnā'ü bi-vezni'l-ḥamrā'e düşmanlık 'adāvet gibi eş-şahvü bi'l-fethi
20. bir kimesne aḡzın açmak yukālū <arapça> ve daḥı bir kimesnenüñ aḡzını açılmak yukālū <arapça> eş-şahvetü bi'l-fethi adım ḥaṭve gibi yukālū <arapça>
21. <arapça> eş-şāhiyetü bi-kesri'l-ḥā'i yürürken aḡzın açan at ve'l-cem' u eş-şevāḥi yukālū <arapça> faşlü's-şini ve'l-ḥā'i ve mā yüşellişühümā
22. eş-şahbü bi'l-fethi süd şaḡarken çanaḳ içine aḳmak ve cerāhatden ḳan aḳmak yukālū <arapça> ve daḥı süd şaḡmak yukālū <arapça>
23. <arapça> eş-şuḥbü bi-zammetin şaḡarken memeden ḳab içine iplik gibi muṭṭasıl aḳan süd ve fi'l-meşeli <arapça>
24. <arapça> eş-şuḥūnetü bi-zammetin incelmek ve ince bellü olmak yukālū <arapça> eş-şahṭü bi'l-fethi ve's-şāhiyetü bi-fethatin
25. şümme kesratin şümme yā'in sākinetin ince nesne daḳıḳ gibi yukālū <arapça> eş-şahzū bi'l-fethi bıçaḡı bileyüb yürken ve keskin eylemek
26. yukālū <arapça> eş-şahzānū bi-fethatin açıkmiş kişi cāyi' gibi eş-şahīrū bi-fetāhatin şümme kesratin şümme yā'in sāketin eşek yürürken ḥoruldarak ḳatı ḳatı aḡırmak yukālū <arapça>
27. <arapça> eş-şahzū bi'l-fethi deprenmek ve ṫaralmak izṫrāb gibi ve iḫtilāf gibi eş-şahsü bi'l-fethi mişlü's-şahzi ve bābühümā ḳaṫa' a eş-şahşu
28. bi'l-fethi insānuñ veya ḡayri nesnenüñ ḳaraltısıdur ki ıraḳdan sen anı görürsün cem' u'l-ḳilleti eşḥuşatün gelür bi'l-fethi ve zammi'l-ḥā'i ve cem' u kesreti eşḥāşun bi'l-fethi ve şuḥūşun gelür bi'z-zammi
29. kezā fi's-şihāḥi lākin <arapça> eş-şehāşatü bi'l-fethi

³⁰ semizlik yukālū <arapça> eş-şahimü bi-fethatin şümme kesratin şümme yā'in sākinetin semiz ve yağlu kimesne.

246-b

01. bir kiři gevdelü olmak cesāmet gibi yukālü <arapça> eş-şuḥūşu bi-zammeteyni bir yirden bir yire gitmek yukālü <arapça>
02. <arapça> ve daḥı yukaru ḳalkmak irtifā' gibi yukālü <arapça> ve daḥı bir kimesneye bir nesneden ḳorḳduḡundan gözlerin göge diküb daḥı ikisin bile açub ḳabaḳların
03. oynatmayub ṭurmak yukālü <arapça> eş-şāḥışu bi-kesri'l-ḥā'i zıkr olunan fi'llerüñ ism-i fā' illeridür
04. ve daḥı nişānuñ üzerinden aşan ve geöen oḳdur şāḥışun dirler eş-şahmü bi-fethatin ve süküni'l-ḥā'i eyzan ta'ām ezüb yaramaz olmak yukālü <arapça>
05. <arapça> faşlü's-şini ve'd-dāli ve mā yüsellışühümā eş-şedḥu bi'l-fethi iöi ḳovuk nesne ufatmak ve yarmak kemā yukālü <arapça>
06. ve daḥı atuñ alnındaḡı şaḡarı gin götürü alnını hep dutub tā burnuna yetişmek lākin iki gözlerine yetişmemek yukālü <arapça>
07. <arapça> eş-şādiḥatü bi-kesri'l-ḥā'i şol at şaḳarıdur ki atuñ tā burnuna varınca götür ve hep duta lākin gözlerle yetişmeye ve az
08. olur ki şādiḥa bir yaramaz çirkin fi'le dirler yukālü <arapça> eş-şiddetü bi'l-kesri ve teşdidi'd-dāli ḳatılık ve berklik yukālü <arapça>
09. <arapça> ve daḥı şiddet ṭarlıḡa ve düşvārlıḡa dirler ve'l-cem'u şidedün bi-kesratin şümme fethatin ve şedāyidü eş-şeddetü bi'l-fethi ve't-teşdidi kimesnenüñ bir kerre cümle itmek
10. yukālü <arapça> eş-şeddetü³¹ bi'l-fethi ve't-teşdidi bir kimesnenüñ üzerine ḥaml itmek <arapça> ve daḥı segirtmek yukālü <arapça>
11. 'adād geñiş ve yukaru ḳalkmak yukālü <arapça> ve ḳuvvetlendürmek yukālü <arapça> ve daḥı berkitmek yukālü <arapça>
12. <arapça> eş-şüddā bi'z-zammi ve fethi'd-dāli'l-müşeddedeti ḳatılık ve düşvārılık yukālü <arapça> eş-şedidü bi'l-fethi
13. şümme kesratin ḳatı nesne ve ḳuvvetlü nesne ḳavī gibi mü'ennesi şedidetün eş-şidḳu bi'l-kesri azı ya'nī aḡız bucaḡı cānibü'l-femi gibi ve'l-cem'u eşdāḳu bi'l-fethi eş-şedeḳu bi-fethatin iki azıyla gin ve büyük oluḳ
14. <arapça> eş-şedḳamü bi-vezni'l-ca' fera azıları gin ve büyük kimesne vāsi' u's-şadeḳayni gibi

³¹ şād feraḥ ve şin ma' nāsınadur. ni' metullāh. şādān feraḥ kimesne şādumān feraḥ kimesne.

15. ve dağı bir aygır atıñ adıdır ki nu‘mān bin münzir’üñ idi eş-şüdünü bi-zammeteyni geyik kızısı büyüyüb kuvvetlenüb boynuzları bitüb anasına muhtāc olmaz olmağ ve dağı at ıolanı
16. büyüyüb kuvvetlenüb anasına muhtāc olmaz olmağ yukālū <arapça>
17. eş-şādinü bi-kesri'd-dāli şol geyik kızısıdır ki büyüyüb kuvvetlene ve boynuzları anasına muhtāc olmaz ola eş-şedenü bi-fethateyni yemen diyārında bir mevzi‘ üñ adıdır ki aña mensüb olan
18. dişi develere şedeniyyāt dirler eş-şede bi'l-fethi bir kimesnenüñ ‘ağlı başından gidüb şaşmağ yukālū <arapça>
19. ve ‘inde'l-ba‘z bir nesneye dümekdürülmek yukālū <arapça> eş-şüdde bi'l-fethi ve'ş-şedde bi-fethi ‘ağlı şaşmağ ma‘nāsına isimdür ve dağı ‘ağlı şaşmış kişi eş-şedvü
20. bi'l-fethi tavar sürmek yukālū <arapça> ve yüce şavtlanmağ ırlamağ ve āvaz idüb ses ledmek yukālū <arapça>
21. <arapça> eş-şādī bi-kesri'd-dāli ve't-tahfifi tavar sürücü ve dağı eyü huylar cem‘ idüb edeb dutan
22. ve edeb cem‘ iden kişi ve yüce şavtla ve āvāzla ırırlayan ve şi‘r okuyan kişi faşlü'ş-şini ve'z-zāli ve mā yüşellişühümā eş-şezbetü bi-fethin şol ağac budadıdır ki
23. dağı keserler ve budarlar ve ba‘zı luğatda ağacdan budanan ıurı ve ton deymiş ve'l-cem‘ u şezbün bi-fethatin eş-şezbü bi-fethatin otlakda yenen ot ve ğayri nesen ve'l-cem‘ u eşzābü
24. eş-şezibü bi-fethatin şümme kesratin tamarları taşra belürmiş ve gözükmiş kişi yukālū <arapça> eş-şüzüzü bi-zammeteyni cemā‘ atden ve sürüden
25. ayrılmak yukālū <arapça> eş-şezzānū bi'z-zammi ve teşdidi'z-zāli şol kimesnelerdür ki
26. bir ıavmüñ arasında olur lākin bir ıavim ıabilelerinden olmayalar eş-şezzānū bi'l-fethi ve teşdidi'z-zāli tağılmış ufacığ taşlar ve tağılmış ādem oğulları <arapça>
27. <arapça> eş-şāzzü bi't-teşdidi cemā‘ atden ayrılub kimesneye uymayan kişi ve sürüden ayrılub yalnız giden ve yalnız olan tavar eş-şezrü bi'l-fethi
28. ma‘ dinden divşirilmiş altun ve altun ufacığları ve ıundağları ki henüz daha taş sezirilmemiş ola ve bunüñ bir pāresine şezeretün dirler bi'l-fethi ve cem‘ i şüzürün

29. gelür bi-zammeteyni ve daḥı ŧezer inci ufacıḡlarına dirler ŧıḡaru'l-lü'lü'i gibi ve kaçan ki bir cemā'at veya bir süri tavar taḡılıp her biri bir tıarafa gitse <arapça>

247-a

01. dirler ŧinüñ ve zāluñ fethıyla ve ŧinüñ kesriyle ve zāluñ fethıyla eŧ-ŧāzkünetü bi-kesri'z-zāli ve zammi'l-kāfi üzerinde yatup uyudukları düŧek fārisiden ta'rib olunmuŧdur
02. kezā fi'l-maḡribi eŧ-ŧezyü bi-fethatin incidici nesne azı gibi ve daḥı ŧezyü güveken didükleri ve it segi didükleri sekdür ki deveye konar ve bābü'l-küllü ma' nāsına bu ma' nāya
03. cem' idür vāḥidi ŧezāretün gelür bi'l-fethi ve daḥı ŧezyün tuza dirler milḡun gibi ve daḥı bir suyu dürlü gemidür vāḥidi ŧezātün gelür ve daḥı bir dürlü aḡacdur ve daḥı aḡac
04. kondılarına dirler ve daḥı katı açkın kimesneye cezmün ŧezātün dirler iŧtedde cū' uhu ma' nāsına eŧ-ŧezātü bi'l-fethi ve't-taḡfifi bir nesne katı koḡmak ŧezzetün zekā'ü'r-rıḡati gibi ve daḥı
05. ŧezātün kuvvet ŧoñuna dirler baḡıyyetü'l-kuvveti ve'ŧ-ŧiddeti ma' nāsına faŧlü'ŧ-ŧini ve'r-rā'i ve mā yüŧelliŧühümā eŧ-ŧerbü bi-ḡarekāti'ŧ-ŧelāŧi ŧu içmek ve ḡayri nesne içmek ve ḡuri'e ḡavlühü te'a.
06. ŧürbü'l-ḡamīm bi'l-vücühi'ŧ-ŧelāŧeti ve 'inde'l-ba'zi feth-i ŧinile maŧdardur ve zamm-ı ŧinile ve kesr-i ŧinile isimdür ya' nī içilen ŧuya dirler yuḡālü <arapça>
07. <arapça> ve daḥı ŧirb kesr-i ŧinile ve sükün-i rāyile bir kimesnenüñ ŧudan naŧıbine ve ḡiŧŧesine dirler ve ŧerī'atde ŧuyla fā'idelenmek nevbetine dirler ekin ve baḡ ve botsān ŧuvarmaḡcün
08. ve tavar ŧuvarmaḡcün kemā yuḡālü <arapça> kezā fi'l-maḡribi eŧ-ŧerābü bi'l-fethi ve
09. 't-taḡfifi her içilen nesneye dirler ŧıvık nesnelere kemā yuḡālü <arapça> ve fuḡahā katında içmesi ḡarām olanlara dirler süci gibi ve ḡayri gibi ve'l-cem'u
10. eŧribetün bi'l-fethi ve kesri'r-rā'i kezā fi'l-maḡribi eŧ-ŧerrābü bi'l-fethi ve't-teŧdidi ŧarāb ŧatıcı eŧ-ŧaribü bi-kesri'r-rā'i ŧu içici ve ḡayri nesne içici cem' i ŧerbüñ gelür bi'l-fethi ve süküni'r-rā'i
11. ve ŧerbüñ cem' i ŧurübün gelür bi-zammeteyni ve daḥı ŧarib bıyıḡa dirler ki üstü tuḡakda biten kıldur iki çeñelerine ŧaribān dirler cem' i ŧevārib gelür eŧ-ŧaribetü bi-kesri'r-rā'i

12. ırmağ kenārından durur ımağñ şuyı dağı kendülerüñdür eş-şerbetü bi'l-fethi ve süküni'r-rā'i berācim şu ve bir def a şu içmek eş-şerebbetü bi-fethatin şümme teşdidi'l-bā'i
13. dere kenārına dirler cānibü'l-vādī gibi ve minhü hadişü sehl bin eḥā'ü 'abdullāh <arapça> kezā fi'l-mağribi ve dağı şerebbetün bir mevzi'üñ adıdur ve dağı işe ve
14. emre dirler yuḳālū <arapça> eş-şerbetü bi-fethatin ma' a't-taḥfifi şuya ve ğayri nesneye çok içici kişi keşirü's-şerbi gibi ve dağı şol ḥavzdur
15. ve şol çuḳurdur ki ḥurmā ağacunuñ çevresine ızazarlar dağı içine şu ızoyarlar ağac şuyı içen ızansın diyü ve'l-cem' u şerbün ve şerbāni bi-fethateyni fihimā eş-şarübü bi-fethatin şümme zāmmetin
16. ve's-şeribü bi-fethatin şümme kesratin şümme yā'in sākinetin şol şudur ki ne ızatı tuzlu ve ne ızatı tatlu ola ya' nī ikisinüñ arasında ola ve 'inde'l-ba' zi şurüb şol ızatı tuzlu şudur ki
17. zāruret olmayınca içilmez şerib bir miḳdār tuzluluk ola ḡāh ḡāh içilmek cāyiz ola zārüretsuz ve dağı şerib senüñle şu ve ğayri nesne içişen kimesne ve tavarı senüñle
18. bile şuya iletken kimesne kemā yuḳālū <arapça> eş-şeribü bi-kesrateyni ma' a teşdidi'r-rā'i şarāb içmek ḥariş ve şarāb içmegi 'ādet idinen kişi
19. eş-şürübü bi-zāmmetin beynehümā sükünün bir mevzi'üñ adıdur eş-şeribetü bi-fethatin şümme kesratin şümme yā'in sākinetin şol ızoyundur ki şu içüb ızandıḳdan şoñra çoban anı gerü döndürür dağı ızalan ızoyunlar
20. anuñ ardına uyar eş-şerrābiyyü bi'l-fethi ve teşdidi'l-bā'i şarābdār eş-şevāribü bi-fethi's-şini ve kesri'r-rā'i boğazdan içlerine şu ağan tamarlar şāribüñ cem' idür kemā yuḳālū <arapça>
21. <arapça> eş-şerbetü bi'z-zāmmi bir kişi ızanduracak miḳdārı şu ve bir āḫar renk içine ızatışdurılmış renk yuḳālū <arapça>
22. <arapça> eş-şerrābiyyetü bi-zāmmi's-şini ve kesri'l-bā'i ve süküni'l-yā'i bir nesneden yaña boyun uzatmak eş-şercebü ve's-şer' abü bi-vezni'l-ca' fere
23. fihimā uzun nesne tavil gibi eş-şer' iyyetü bi-vezni'd-daḫraceti bir nesni uzunluḡuna kesmek yuḳālū <arapça> eş-şüršetü bi'z-zāmmi yaşmak ki
24. fāriside sermüze dirler eş-şerrābişü bi-zāmmi's-şini ve kesri'l-bā'i ve's-şernebişü bi-fethatin şümme sükünin şümme fethatin elleri ve ayakları ızalıñ ve iri iri olmuş kimesne ḡalīzü

25. 'l-keffeyni ve'r-ricleyi gibi ve az olur ki bunuñla arslan dağı vaşıflarlar eş-şercü bi-fethatin cāmedān ve boğça kenārındaki ilik ve ھاھا ki içine düğme dağarlar
26. cem^ç idür vāhidi şercetün gelür kemā yukālū <arapça> ve dađı gök yüzünde yol gibi ađ alaca görünen nesne ki micerretü's-semā 'i dirler ve fārisīde kehkeşān
27. dirler ve dağı dübür ھاھاasına ve ç avrat fercine dirler ve dere ağzına dirler ve'l-cem^ç u ešrācün ve yāy yarılmağa dirler inşikāku'l-kaşsi gibi ve tavaruñ bir taşadı
28. birinden büyük olmađ ve bir kimesne bir taşaklı olmađ yukālū <arapça>
29. <arapça> eş-şercü bi'l-fethi şol şu yoluna dirler ki küfegi kara taşlı yirden yumşak taşsuz yire vara kemā kıle <arapça>

247-b

01. ve dađı bir nesnenüñ begdeşi ve mişil gibi yukālū ve dađı nev^ç ma^ç nāsına gelür yukālū
02. ve dağı şerc bir mevzi^ç üñ adıdur ki anda ھاھا cem^ç olurlardı ve dağı şerc bir baruñ adıdur benī ç ays için ve dağı
03. şerc bir nesnei biribiri üstine yığmađa dirler yukālū eş-şercānū bi'lfethi ç alā lafzi't-teşniyeti iki bölük nesneye dirler firkatāni gibi ve dađı
04. her iki bölüğünüñ biribirine beñzmeye şercān dirler eş-şerīcū bi-fethatin şümme kesratin şol ađac budağına dirler ki bir ucundan bir ucuna varınca iki yarıla eş-şerīcetū bi-fethatin şümme kesratin
05. şol yaydur ki bir ucundan bir ucuna varınca iki yarılan ağac budağından düzüle ve dağı şerīce ھاھا çöpünden doğurlar bir seledür ki içine kavun ve bunuñ gibi nesne
06. koyarlar dağı götürürler ve dağı ھاşadan düzerler ururlar bir kapudur ki bağkallar dükkān ağzına kaparlar ve dağı muşhaf kitāb bağına ve şirazesine dirler ve'l-cem^ç u ešrācün kezā fi'l-mağribi
07. eş-şerđu bi'l-fethi açmađ ve āşikāre eylemek yukālū ve gitmek yukālū eş-şer^ç u ve'ş-şer^ç iyyetü²
08. bi-fethatin şümme kesratin fihimā semīz atdur ki bıçağla uzun uzun yararlar dağı aşadı şarkıdığorlar kavun ve karpuz dilimi gibi eş-şermeğu bi-vezni'lca^ç fera uzun nesne
09. tavil gibi eş-şerđu bi'l-fethi yigitlik öñi ve her nesnenüñ öñi evvelüş-şiyāb ve evvelü külli emrin gibi ve dağı devenüñ her yılda ھاşıl olan dölüne ve dölüne ya^ç nī evlādına şerđ

10. dirler ve dağı devenüñ azusu yarulub henüz taşra çıkmak yukālū ve dağı ok gezinüñ iki yanına ki arasına kiriş
11. gerer şerha'l-fevki dirler ve dağı deve havudınıñ ard kaşıyla öñ kaşına şerha'rraħli dirler ve dağı şerh şorulmadık ve şapı berkidilmedük kılıç namsılına
12. dirler ve'l-cem' u şurūh bi-zammeteyni ve dağı şerh bir kimesnenüñ begdeşine dirler mişil gibi ve yaşıdaşına dirler terb gibi cem' i eşrūh gelür bi-zammetin yukālū hümā şerhāni ey mişlāni ve terbāni
13. ve hüm şurūhun ey etrābun eş-şārihu bi-kesri'r-rā' i yigit şābb gibi ve'l-cem' u şerhun bi'l-fethi ve fi'l-ħadiş eş-şürūhu bi-zammeteyni
14. oğlan büyüyüb yigit olmak yukālū eş-şirdāhu bi'l-kesri ayağı büyük ve ayağı inni kişi ' azīmü'l-ħadem ve ' arizü'l-ħadem gibi eş-şirādü bi'l-kesri
15. ve's-şürüdü bi-zammeteyni deve kaçmak ve ürmek yukālū eş- şāridü bi-kesri'r-rā' i ve's-şürüdü bi-fethatin
16. şümme zammetin kaçıcı ve ürkücü deve ve cem' u's-şāridi şerdün bi-fethatin ve cem' u's-şurüdi şurudun bi-zammeteyni ve dağı şürüd illere yayılmış ve tağılmış kāfiye ve şi' re dirler yukālū
17. eş-şeridü bi-fethatin şümme kesratin kovulmuş ve ilden sürülmüş ebed gibi ve benü's-şerid batnün min selimin bi'l-kesri şedid eş-şerrü bi'l-fethi ve't-teşdidi zararlu nesne ve yaramaz
18. iş ki hayruñ zıddıdur ve'l-cem' u şirārun bi'l-kesri ve eşrārün ve eşirrä' ün bifethi'l-hemzeti ve kesri's-şini ve teşdidi'r-rā' i yukālū
19. yukālū ve dağı güneşe nesne sermek ve döşemek yukālū 12 eş-şerhu ve's-şerhiyyetü
20. eş-şererü bi-fethateyni ve's-şerāre bi'l-fethi ve't-taħfifi ve's-şerrü bi'l-fethi ve't-teşdidi ve's-şirretü bi'l-kesri ve't-teşdidi bir kimesne zararlu olmak dirler
21. yukālū ve dağı şerāretün bi'l-fethi ve't-taħfifi kıgılcım didükleri nesnedür ki od berk yanık hevāya ocağ
22. çağıdur cem' i şerārün gelür bi'l-fethi ve ħazfi't-tā' i eş-şeraretü bi-fethin kıgılcım ve'l-cem' u şererün bi-fethateyni kemā yukālū eş-şirretü bi'l-kesri ve't-teşdidi zararlu olmak
23. ve yaramaz olmak ma' nāsına maşdardur kemā merra ve dağı yigitlik ħırşına ve sevinmesine dirler kemā yukālū eş-şürrü bi'z-zammi ve't-teşdidi el-' aybü eş-şerrādü bi'l-fethi ve teşdidi

24. 'r-rā'î şol gümülüc didükleri ufacıq sekdür ki ısıcaq günlerde adamuñ yüzini bürür ve lâkin ısırmaz eş-şerşeretü bi-vezni'z-zelzeleti bir nesne yarmaq ve kesüb paralamaq
25. eş-şerşerü bi-vezni'l-ca' fera şol semîz biryandur ki çerbi tamlaya yuqālü ve dağı şerşer bi-fethi's-şineyni ve kıle
26. bi-kesrihimā bir dürlü otuñ ismidür eş-şerāşirü bi-fethi'sîni'l-ülā ve kesri's-şāniyeti bir kimesnenüñ gevdesine ve cüşşesine dirler yuqālü
27. eş-şerşürü bi-zammi's-şineyni yundu kuşu eş-şerriyü bi'z-zammi ve fethi'r-rā'î'l-müşeddedeti zararlu yaramaz 'avrat ki eşirrünüñ mü'ennesidür eş-şeridü bi-fethatin şümme kesratin ma' a
28. taħfif zararlu yaramaz kişi yuqālü ve'l-cem' u eşrārün bi'l-fethi ve eşirrä'ün bi-fethatin şümme kesratin şümme teşdidin şümme hemzetin ba' de'lelifi eş-şerāretü ve's-şerāsetü bi'l-fethi fihimā eş-şerirü
29. bi-kesrateyni ma' a teşdidi'r-rā'î zararlı ve yaramazlığı çok kişi keşirü's-şerri gibi eş-şerzü ve's-şersü bi-fethatin fihimā bir kimesne yoğın ve iri olub huyı çirkin ve yaramaz olmaq ve dağı bir kimesnenüñ

248-a

01. dirliğı güç olub her kimesneyle nizā' huşümet çok olmaq yuqālü <arapça>
02. <arapça> eş-şerzü ve's-şersü bi'l-fethi şümme'l-kesri fihimā hüy çirkin ve hüy yatlu kişi seyyi'ü'l-hulki gibi ve dağı
03. her kişiyile hilāfi ve nizā' ı katı ve dirilmesi güç kişi yuqālü <arapça> ve dağı iri ve qaluñ yire dirler yuqālü <arapça>
04. <arapça> eş-şirsü bi'l-kesri tağda biten ufacıq dikenlü otlara dirler yandaq gibi ve dağı buña beñzer otlar gibi eş-şirvāzu bi'l-kesri örtüsü yoğın büyük deve cemelün zaħmun gibi ve'l-cem' u
05. şerāvīzu bi'l-fethi eş-şartu bi'l-fethi ma'rūf ve cem' uhu meşrūt bi-zammeteyni eş-şerītatü bi-fethatin şümme kesratin ve'l-cem' u şerāyiṭu ve dağı şart bir kimesnenüñ üzerine bir nesne şart itmek yuqālü <arapça>
06. <arapça> ve dağı şart bir nesni dürtüb dilmek ve yarmaq yuqālü <arapça> eş-şartu bi-fethin nişān ' alāmet gibi ve'l-cem' u
07. eşrāt ve minüh <arapça> ve dağı şart bi-fethatin māluñ ve tavaruñ yatlusına ve kötüsüne dirler ve dağı eyüsine ve ulusuna dirler ezdāddandur ve

08. cem^uhā eşrāṭun yuḳālū <arapça> eş-şurtatū ve'ş-şurtiyyū bi-zammi'ş-şini ve fetḫi'r-rā'i ve sūkūnihā eyzan fihimā leşker
09. tā'ifesiñ eyüsine ve üründüsine ve ulularına ve şavaşa ve cenge öñ varan bölüğe dirler ve'l-cem^u şuraṭun bi-zammetin şümme fetḫatin kemā yuḳālū <arapça>
10. <arapça> ve bu tā'ifenüñ başlarına şāhib eş-şaraṭu dirler ve fuḳahā iştilāhında şāhibü'ş-şaraṭ şehir begine dirler emīrū'l-beledi gibi kemā yuḳālū <arapça>
11. <arapça> eş-şaraṭāni
12. bi-fetḫatin 'alā lafzi't-teşniyeti iki yıldızdur ḫamelden ki anlara ḫamel boynuzları dirler ve bunlar ve bunlaruñ şimālden yanlarında bir küçürek yıldız daḫı vardır ki 'arabdan ba' zısı anı
13. daḫı anlardan 'add idüb içine eşrāṭ dirler eş-şirvātu bi'l-kesri uzun nesen ṭavīl gibi müzekkeri ve mü'enneşi beraberdür yuḳālū <arapça>
14. <arapça> eş-şerīṭu bi-fetḫatin şümme kesratin bir örme ve urḡandır ki ḫurmā çöpünden bükeler eş-şer^u bi'l-fetḫi yol itmek yuḳālū <arapça> ve daḫı
15. az olur ki allāhü te'a. kullarına ḳovduḡı yola ya'nī dīn-i islāma şer^u dirler ve daḫı şer^u bir kimesnenüñ evi yol üzerine olmak yola yaḳın olmak yuḳālū <arapça>
16. <arapça> ve ṭavaruñ derisin yüzmek ve 'inde'l-ba' z iki kıç ayaḡınuñ arasını yarmak yuḳālū <arapça>
17. ve daḫı bir nesnenüñ içine girmek yuḳālū <arapça> ve daḫı bir nesne āşikāre olmak yuḳālū <arapça> ve daḫı şer^u
18. bi'l-fetḫi bir kimesneye yetcek ve kifāyet idicek nesneye dirler yuḳālū <arapça>
19. bu ma'nāya vāḫidi ve teşniyesi ve cemⁱ beraberdür eş-şer^u bi-fetḫatin ve sūkūni'r-rā'i beraber ma'nāsınadır yuḳālū <arapça> müzekkeri ve mü'enneşi ve vāḫidi
20. ve teşniyesi ve cemⁱ beraberdür eş-şari^u bi-kesri'r-rā'i yuḳaru geçen fi'llerüñ ism-i fā'illeridür bu ma'nāya cemⁱ şurū^u gelür bi-zammeteyni ve şürra^u un bi-zammetin şümme fetḫi rā'in müşeddedeten ve daḫı
21. şerra^u şu dibinden çıkup deñiz kenārına gelen ve başlarını yuḳaru dutub şu yüzüne gelen balıklara dirler yuḳālū <arapça>
22. <arapça> ve daḫı şari^u ulu yola dirler ki aña her kimesne gide ṭariḳun a'zamü ma'nāsına ve'l-cem^u şevāri^u eş-şi^u ru bi'l-kesri begdeş mişil gibi yuḳālū <arapça>

23. <arapça> eş-şirā' bi'l-kesri gemi yelkeni ki fāriside yādbān dirler ve az olur ki deve boynuna da şirā' dirler eş-şirā' iyyü bi'l-kesri ve teşdidi'l-yā' i uzun süni
24. eş-şurū' bi-zammeteyni şuya girmek ve talmak ve bir iş içine girmek yukālū <arapça> ve bir nesneye yüzün dönmek ve kapu yoldan
25. yaña olmak ve yola açılmak yukālū <arapça> eş-şir' atü bi'l-kesri ve'ş-şerī' atü bi-fethatin şümme kesratin ırmağdan şu alıcak ve şu iç içek yir
26. ve yol şir' atü'l-mā' i gibi ve dağı allāhü te' a. kullarına açıvirdügi ve düzivirdügi yol ve dīn ya' nī islām kemā yukālū <arapça>
27. <arapça> ve dağı yay kirişine dirler vetrün gibi bu ma' nāya cem' i şira' un gelür bi-kesratin şümme fethatin ve sükūni'r-rā' i eyzan ve cem' u'l-cem' i şirā' un bi'l-kesri ve dağı şerī' atün begdeşe dirler
28. mişil gibi yukālū <arapça> eş-şerce' u bi-vezni'l-ca' fera uzun nesne tavīl gibi ve dağı üzerindeki ulu götördükleri ağac cenāze gibi şer' un bi'l-fethi buḡārā
29. köylerinden bir köydür fāriside cerḡun dirler ve ileyhā yünsebū ebū sehlin eş-şer' iyyü fi'n-nikāhi eş-şerāfetü bi'l-fethi ve'ş-şerefü bi-fethin ululuk ve yücelik yukālū <arapça>

248-b

01. <arapça> ve dağı şeref bi-fethateyni yüce ve yüksek mekāna dirler kemā yukālū <arapça> eş-şerefü bi'l-fethi iki kişi biribiriyle ululukda
02. nizā' idüb dağı birisi birinden ulu çıkmak ve ululukda gālib olmak yukālū <arapça> eş-şürefü bi'z-zammi künküre ya' nī ḡiṣār
03. başında yıdıkları beden ve burc ve baqancık ya' nī iki gedigüñ arasındaki dīvārcıga aña beden dirler ve'l-cem' u şürefün bi-zammetin şümme fethatin ve dağı şürfe bi'z-zammi māluñ eyüsine dirler
04. ḡıyārü'l-māli gibi el-şerfā' ü bi-vezni'l-ḡamrā' e künkürelü ve burclu bedenlü şehir yukālū <arapça> ve dağı uzun kulağ üzünün tavīlün gibi ve cem' uhümā şürfün bi'z-zammi
05. yukālū <arapça> eş-şārifü bi-kesri'r-rā' i yaḡin zamanda ulu olacak kimesne yukālū <arapça>
06. ve dağı şārif yaşlu dişi ve qarı deveye dirler nāqatün müsinnetün ma' nāsına ve'l-cem' u şürfün bi'z-zammi ve dağı çok zamāndan ḡalmış eski oḡa dağı şārif dirler eş-şārūfü bi-zammi

07. 'r-rā'î sübürge miknese gibi fārisiden 'arabî kılmışdır eş-şiryāfû bi'l-kesri şol ekin yaprağıdır ki öziye ve çoğla hattā fesādundan korçulduğundan keseler ve biçeler eş-şerīfetû
08. bi-vezni'd-dahraceti ekinüñ bu zıkr itdügimüz yaprağını kesmek ve biçmek yuqālû <arapça> eş-şerīfû bi-fethatin şümme kesratin aşlı eyü ulu ve yüce
09. kişi yuqālû <arapça> eş-şerīfû bi-fethatin şümme kesratin şümme sükünün benî gayr t̄āyifesiñ şularınun bınarlarıñ adıdır eş-şersūfû
10. bi-zammeteyni beynehümā sükünün ayagınıñ qarından yaña gelen ucı ve 'inde'l-ba'z her ikisiñ ucunda olur bir kemükcegidür yağarın görginüñ ucundağı kemerüñ gibi ve'l-cem' u eş-şerāsīfû eş-şarqatü bi'l-fethi
11. güneş toğcağ yir meşriğ gibi ve dağı güneş şems gibi ve dağı güneş toğmağ yuqālû <arapça> ve dağı koyunuñ kulağın yarmağ ve dilmek yuqālû <arapça>
12. <arapça> eş-şarķu bi-fethateyni kıyunuñ kulağı yarığ ve dilik olmağ yuqālû <arapça> ve dağı şarağ bi-fethateyni
13. bir kimesne guşşalanub tükürügi boğazından geçmez olmağ yuqālû <arapça> ve dağı şarağ üzerinde çarğ olmayan at yuqālû <arapça>
14. <arapça> eş-şarķā'ü bi-vezni'l-ħamrā'e kulağı yarığ ve dilik kıyun eş-şarqatü bi'l-fethi ve süküni'r-rā'î güneşe qarşu ve otarcığ yir mevzi' u'l-ķu' üdi li'ş-şemsi ma' nāsına
15. eş-şurūķu bi-zammeteyni güneş toğmağ yuqālû <arapça> eş-şirnāķu bi'l-kesri göz kıbağı ağır olmağ kezā fi'l-müntehab ve'l-mirķāt eş-şarşāķu bi-vezni'l-ca' fera yapışmağ
16. eş-şerkü ve'ş-şerketü bi'l-kesri fihimā bir kimse bir kimseye bir nesne ve ortağ olmağ yuqālû <arapça> ve dağı şirk bi'l-kesri kāfirlik küfr gibi ya'nī allāhü te'ālāya
17. ortağ getürmek ma' nāsına isimdür ve az olur ki şirk riyāya da dirler eş-şerketü bi-fethatin avcılar tuzağı ve ağı ħabāletü'ş-şāyid gibi ve dağı yol ortasına dirler vasať-ť-tarīķ
18. gibi ve cem'uhümā şerk ve eşrāk bi-fethateyni eş-şerākü bi'l-fethi cimcime didükleri ayak kıbınıñ ayak üstüne gelen kıyışı ve tasmaşı ve dağı yola dirler tarīķ gibi ve cem'uhümā şürkün bi'z-zammetin yuqālû
19. <arapça> eş-şürkiyyü bi-zammetin şümme fethatin şümme teşdīdi'l-yā'î biribiri ardınca tızcek olan nesne yuqālû <arapça> eş-şerīkü bi-fethatin şümme

20. kesratin ortak olan er ve'l-cem' u şürekā'ü bi-vezin'l-‘ulemā’i ve eşrākün bi'l-fethi eş-şeriketü bi-fethatin şümme kesratin bir kimseyle ortak olan ‘avrat ve'l-cem' u şerāyikü bi'l-fethi eş-şerāhīlū bi-fethi'ş-şini
21. ve kesri'l-hā'i bir kişinūñ adıdur sibeveyh katında ma'rifeliği hālinde ve nekireliği hālinde ğayr-i münşarīfdür cem' i münteha'l-cumū' vezni olduğuğün ve aħfeş katında nekirelik hālinde munşarīf
22. olur şerhīlū bi'l-fethi şahābeden bir kimesnenūñ adıdur ki şerhīl şerhīl bin hasenetün dirler vahiy yazıcısıdur keza fi'l-futūhat eş-şerm bi'l-fethi büyük
23. deñizden bulunmuş ve ayrılmış göl ve küçürek deñiz hālīğ gibi ve daħı şol büyük uzun ot ki tavar yukaru ucunı yir daħı ortasın ve aşığa kökin yemege muħtağ olmaz ve daħı
24. maşdardur yarılmağ ma'nāşına ve bir kimseye kendü mālından azıcık nesne virmek ma'nāsına yukālū <arapça> eş-şermü bi'l-fethi
25. bir kimesnenūñ burnı yarık ve delik olmağ yukālū <arapça> eş-şārimü bi-kesri'r-rā'i yazıcı ve bir kimseye mālından azıcık
26. nesne virici ve daħı şol oğ ki nişānuñ bir yanını yara ve çıka gide eş-şürmetü bi'z-zammi bir tağuñ adıdur eş-şerümü bi-fethatin şümme zammetin ve'ş-şerimü bi-fethatin şümme kesratin şümme yā'in sākinetin
27. dübürüyle fercinūñ arası yarılıp birbirine ulaşmış ‘avrat imra'ūñ müfzātün ma'nāsına eş-şirzimetü bi-kesrateyni beynehümā sükünün nāsdan bir bölük ve her nesnenūñ pāresi
28. ve bölügi ve'l-cem' u şerāzimü bi-fethi'ş-şini ve kesri'z-zāli yukālū <arapça> eş-şerbīn bi'l-kesri kaṭrān ağacıdur eş-şer'ü bi-fethatin bir kimsenūñ yemege ve ta'āma hırşı katı ve arzūsı
29. artuğ olmağ yukālū <arapça> eş-şer'ü bi-fethatin şümme kesratin yemege hırşı katı ve arzūsı artuğ olan kimesne eş-şirā'ü bi'l-kesri

249-a

01. ve'l-hemzeti ba' de'l-elifi ve bi-dūni'l-hemzeti bir kimseye bir nesne şatmağ bey' gibi yukālū <arapça> ve minhū kavlihi te'a.
02. <arapça> ve daħı bir kimesneden bir nesne şatun almağ yukālū <arapça> ve minhū kavlihi te'a.
03. <arapça> eş-şerdiyyü bi-fethatin beynehümā sükünun maşdardur şirā'ün ma'nāsına

04. ve dağı bir nesnenün begdeşine dirler mişil gibi eş-şeriyü bi'l-fethi şümme's-süküni ebü cehil karpuzuna dirler hançalün gibi ve dağı bunuñ ağacına ve ota dirler şeceretü'l-hanzali gibi ve'l-cem' u şeriyün bi'l-fethi
05. ve süküni'r-râ'i ve dağı şeriyetün çekirdekden bitmiş hurmâ ağacına dirler bunuñ dağı cem' i şerâ gelür eş-şerâ bi-fethatin mâluñ yatlusına dirler rezâlül-mâli gibi ve dağı şimşegüñ ve yıldurumuñ
06. şakıması ve yalabıması çok olmak yuğâlü <arapça> ve dağı bir nesne çok depretmek ve çok kımıldanmak yuğâlü <arapça> ve dağı at berk
07. yürümek katı katı yürüyüb ezeklenüb başı yilmemek yuğâlü <arapça> ve dağı bir kimesne bir nesnede edeneklik itmek yuğâlü <arapça> ve dağı şerâ katı
08. kaçımak yuğâlü <arapça> ve dağı şerâ bir ufacığ süleclerdür ki ve kabarcıklar dur ki gevdede göyündürerek ve yakarak çıkar ya'nî korur aş didükleri
09. ve bu didüğümüz kurulğan ve sülecı gevdede çıkmak ma' nāsına maşdardur ya'nî kurd aşanı çıkmak yuğâlü <arapça> ve dağı şerâ
10. selmâ didükleri tağda bir yoluñ adıdur ki arslan çok olur ve dağı şerâ bir nesnenün kenārına ve kıyısına dirler nāhiyetün gibi ve'l-cem' u eşrâ'ün kemâ yuğâlü <arapça> eş-şeriyānū
11. bi'l-fethi ve'l-kesri bir dürlü ağacdur ki andan yay düzerler ve dağı gevdede şol atıcı ve... tamarlardur ki çiçegi yir yürekde olur ve cem' uhümâ şerāyīnū kemâ yuğâlü <arapça>
12. <arapça> eş-şeriyü bi-fethatin şümme kesratin şümme şedid yā yürürken hırçlık ve öneklik iden at ve dağı bir işde öneklinen kişi lecücün gibi eş-şeriyü bi-fethatin şümme kesratin
13. şümme yā'in sākinetin gevdesinde kurulğan kabarcıç çıkmış kişi meşrevrâ bi-fethatin ve süküni'l-vāvi ve fethi'r-râ'i's-şāniyeti eyzan bir tağun adıdur eş-şürātü bi'z-zammi havāric tayifesine
14. dirler cem' idür vāhidi şārin gelür kādīnünün cem' i kužāt geldügi gibi şārī dağı bāyi' ma' nāsınadur şatıcı dimek olur sümkiye bi-zālike li-ğavlihim <arapça>
15. <arapça> faşlu's-şīni ve'z-zāyi ve mā yüsellişühümā eş-şāzibü bi-kesri'z-zāyi ortası ince ve karnı geçik tavar zāmir gibi yuğâlü
16. <arapça> ve dağı şāzib iri ve katırık mekāna dirler mekānün huşnun gibi eş-şezübü bi-zammeteyni tavaruñ ortası

17. ince olmak yuḳālū <arapça> ve daḥı mekân iri iri olmak yuḳālū <arapça> eş-şezrū bi'l-fethi bir kimesneye göz kuyruḡıyla
18. ḳatı baḳmak yuḳālū <arapça> ve daḥı şezrūn egirtmeci teresine döndürüp ip bükmek kemā yuḳālū <arapça>
19. <arapça> ve daḥı şezbü bir kimesne şaḡına ve şoluna dutmak ve şancımak ve daḥı bir kimesne elini degirmenüñ şaḡdın yanına çevirmek yuḳālū <arapça>
20. <arapça> ya' nī degirmeni tersine çevirmek ya' nī şaḡına ve şoluna çevirmek eş-şezāzetü bi'l-fethi bir nesne ḳatı ḳorumak yuḳālū <arapça> eş-şezzü bi'l-fethi
21. ve't-teşdidi ḳatı ḳurumış nesne eş-şeznü bi-fethin yir iri olmak ve daḥı iri yir ve daḥı yorulmak a' bā'ü gibi ve daḥı ḳarārsuz olmak ḳalaḳ gibi yuḳālū <arapça>
22. <arapça> ve daḥı şeznün bir topdur ki oḡlancıklar oynarlar eş-şüzünü bi-zammeteyni cānib ve nāhiye faşlü's-şini ve's-sini ve mā yüşellişühümā eş-şāsinü
23. bi-kesri's-sini ḳatı arḳılmış tavar eş-şesübü bi-zammetin tavar ḳurı dutub arḳılmak yuḳālū <arapça> eş-şesibü bi-fethatin şümme kesratin şümme yā'in
24. sākinetin yāy ḳavs gibi eş-şis' u bi'l-kesri cimcime didükleri ayak ḳabınuñ orta barmaḡla yanındaḡı barmaḡuñ arasından gelen taşmasına baḡlanan tasması kemā yuḳālū <arapça>
25. <arapça> ve daḥı tavaruñ üzerine tırub eyü tımar iden kimesne de şes' un dirler eş-şes' u bi'l-fethi cimcime didükleri ayak
26. –ḳabına şes' un didükleri taşmasını daḳmak ve baḡlamak yuḳālū <arapça> eş-şüsü' u bi-zammetin ırāḳ olmak yuḳālū şes' un'l-menzili min bābi
27. <arapça> eş-şāsi' u bi-kesri's-sini ve's-şesü' u bi-fethatin şümme zammetin ırāḳ nesne ba' idün gibi eş-şüsüfü bi-zammetin tavar ḳatı arıklık ya' nī arıklıḳdan ḳurumak yuḳālū <arapça>
28. <arapça> eş-şāsifü bi-kesri's-sini arıklıḳdan ḳurumış tavar eş-şesefü bi-fethatin şümme kesratin ḳurumaḡa yaḳlaşmış at faşlü's-şini ve's-şādi ve mā yüşellişühümā
29. eş-şişbü bi'l-kesri ve's-şaşübü bi-zammetin ḳatılık ve düşvārlık ve güçlük şiddet gibi yuḳālū <arapça> eş-şesā' ibü bi'l-fethi

249-b

01. düşvār nesnelere şedāyid gibi eş-şāşibü bi-kesri's-sādi düşvār nesne ve düşvār dirlik yuḳālū <arapça> eş-şaşrū bi'l-fethi bir nesneilmek ve seyrek seyrek degmek ve

02. ʔoġanuñ gözin dikmek ve bir nesnenüñ aġzın ʔitmek ve ilmek hıyātatün mütebā' idetün gibi ve daġı teznīd gibi yukālū <arapça>
03. <arapça> eş-şışārū bi'l-kesri bir nesnenüñ aġzın ʔitimek ve ilmek ufacık ağaçlar ve ʔivirçikler eġilletü't-tezyīd gibi eş-şasru bi-fethatin
04. ve's-şāşirū bi-kesri's-şādi boynuzı bitmiş ve bir yaşından geçmiş kuvvetlenmiş geyik kızısı ki irkek ola ve dışisine şaşratün ve şāşiratün dirler eş-şasru bi'l-fethi ve'l-kesri ve teşdīdi's-şādi fihimā
05. olta didükleri nesne ya'nī şol ucı egri demür ki anuñla balık avlarlar kemā yukālū <arapça> ve daġı neyi görürse uğrulayan kişi
06. ve'l-cem' u şüşüşün bi-zammeteyni eş-şasūşu bi-fethatin şümme zammetin südi azıcık deve ʔaliletü'l-lebeni ve'l-cem' u şeşāyiş eş-şuşūşu bi-zammeteyni devenüñ südi az olmak ve bir kimsenüñ dirligi
07. ʔar olmak ve düşvār olmak yukālū <arapça> eş-şuşaşu bi-zammeteyni
08. südi kesilmiş ve südi gitmiş koyun yukālū <arapça> vāhidi ve cem' i beraberdür eş-şeşāyişu 'alā lafzi'l-cem' i düşvār ve güç nesnelere şedīd gibi eş-şeşāşu
09. bi'l-fethi ve bi'l-hemzeti fi'l-āhiri düşvārılık ve güçlük şiddet gibi ve daġı ivmek 'acele gibi eş-şuşvū bi-zammetin ve teşdīdi'l-vāvi bir kimse hayretten ve şaşdıġından gözini göge diküb yumayub
10. durmak yukālū <arapça> ve daġı muṭlaḳā bir nesne yücelmek ve yukaru ʔalkmak yukālū <arapça> eş-şasıyyū bi-zammetin şümme kesratin şümme teşdīdi yā'in
11. <arapça> daġı elleri ve ayakları girilüb yukaru ʔalkmak yukālū şaşa'l-meyyit yaşşı mişl-i ramā yirmī şasıyyen <arapça> eş-şasıyyū bi-kesri's-şādi
12. şeşīb gerilüb elleri ve ayakları yukaru ʔalkmış ulu ve şaşduġundan gözlerini göge diküb duran kişi eş-şāhiyyetü bi-kesri'z-zādi şol tulum ve şol müşkedür ki içine nesne
13. ʔoldurmaġla veya üfürülmekle muḳkem şışūp gerilüb ayakları yukaru ʔalkmış ola ve'l-cem' u eş-şevāşī eş-şaslā'ü bi-kesri's-şādi ve bi'l-hemzeti ba'de'l-elifi ma'a't-tahfifi ve's-şasıyyū bi-kesri's-şādi
14. ve fethi'l-lāmi'l-müşeddedeti ve bi-düni'l-hemzeti ba'de'l-elifi zıkr evend didükleri ot faşlü's-sīni ve't-ṭā'i ve mā yüsellişühümā eş-şat'ü bi'l-fethi mehmüzü'l-lāmi sürülmüş ʔıkmış daġı yaprakları

15. yayılmamış ekine ve ota dirler ferāhu'z-zirā' i ve ferāhu'l-benāti gibi ve 'inde'l-ba'z ekinüñ ve otuñ yukaru ucına dirler ve'l-cem' u eşā'ün bi'l-fethi ve dağı şaṭ'ün devenüñ üzerine
16. palanın ve havudun bağlamak ma' nāsına maşdardur yukālū <arapça> eş-şāṭiyü bi-kesri't-ṭā' i ve bi'l-hemzeti ba' de't-ṭā' i dere
17. kenāri ve ırmağ kıyısı vāhidi ve cem' i beraberdür yukālū <arapça> eş-şāṭbetü bi'l-fethi şol ḥurmā budağıdur ki yeşil ve yaş
18. ola ve'l-cem' u şāṭbün bi'l-fethi ve dağı uzun boylu kız da şāṭiyetün dirler cāriyetün ṭavīletün gibi eş-şāṭbü bi'l-fethi ḥaşir doğumak için ḥurmā budağını yarmak ve dilmek yukālū <arapça>
19. <arapça> eş-şāṭibü bi-kesri't-ṭā' i egri yol ṭarīkun māyilün gibi eş-şuṭbetü bi'z-zammi kılıç arkasında ve yüzünde etdükleri
20. yol ve'l-cem' u şuṭabün bi-zammetin bi-fethi't-ṭā' i eyzan kemā yukālū <arapça> ve dağı şāṭbetün deve örgücünden uzun dönüb kesdükleri pāre ki keseler
21. ve dileler ve lākin yirinden dağı alub yemeyeler ve'l-cem' u şuṭabün bi'z-zammi şümme fetḥatin kezā fi'l-mağribi eş-şāṭibü bi-fetḥatin şümme kesratin şümme yā' in sākinetin bir ṭağūñ adıdur eş-şāṭibetü bi-fetḥatin şümme kesratin
22. şümme yā' in sākinetin deve örgücünden uzun dutub kesdikleri pāre ve dağı gönden ve şāṭiyāndan uzun dutup kesdükleri ve dildükleri pāre ve dilim ve dağı
23. şol ağac pāresi ki andan yay düzerler ve'l-cem' u şeṭāyibü eş-şāṭrancü bi-kesri'ş-şīni ve fethi'r-rā' i bir meşhūr oyundur eş-şāṭtu bi'l-fethi her nesnenüñ pāresi nişfü'ş-şey' i
24. ma' nāsına ve'l-cem' u eşṭurun bi'l-fethi ve zammi't-ṭā' i devenüñ iki memesi öñinde ve ikisi dağı ardında olur ve bodur memenüñ her ikisine şāṭar dirler ve dağı şāṭar devenüñ iki
25. memesini şağub dağı iki memesini komağ ma' nāsına maşdardur yukālū <arapça> ve dağı şāṭar bir nesne
26. –den yañaya dirler yukālū <arapça> eş-şuṭürü bi-zammeteyni bir kimesne hem saña ve hem ğayriye bağar gibi bağmak yukālū <arapça>
27. <arapça> ve dağı bir 27 iraq olmak yukālū <arapça> eş-şāṭürü bi-fetḥatin şümme zammetin bir memesi birinden uzun olan
28. koyun ve dağı bir memesi kuruyub südi çıkmaz olan koyun ve dağı dörd memesinüñ ikisi kuruyan deve eş-şīṭratü bi'l-kesri yarası bir dürlü ve yarısı bir dolu olan

29. nesne ve dağı yarısı irkek ve yarısı diři olan evlād yukālū <arapça> eş-şetāretū bi'l-fethi bir kimse yaramazlıđla ehlini yurgurub ʿāciz

250-a

01. itmek yukālū <arapça> yaʿ nī şol kimesnedür ki yaramazlıđla ehlini yorguru
02. ʿāciz kıoya ve yukālū <arapça> eş-şutrū bi'z-zammi ve'ş-şatīrū bi-fethatin şümme kesratin şümme yā'in sākinetin irak nesne baʿid gibi ve dağı şatīr vaṭanından irak olana
03. da dirler ğarīb gibi eş-şattu bi'l-fethi ve't-teşdidı ırmağ kenārı ve dere kenārı ve dere kenārı ve deve örgücünüñ her kenārına dağı şatt dirler kemā yukālū <arapça>
04. şutūtün bi-zammeteyni ve dağı şatt ve şutūt bi-zammeteyni ve şetāt bi'l-fethi ve'l-kesri irak olmak maʿ nāsına maşdardur yukālū <arapça>
05. <arapça> ve dağı şetāt bi'l-fethi ve'l-kesri boy ve yüsegi tođrı ve düz olmak yukālū <arapça> maʿ nāsına yukālū <arapça> eş-şattu
06. bi-teşdidit-tā'i irak nesne ve boy toğrı ve boy güzel kimesne mü'enneşi şātātün gelür ki boy güzel ve boy toğrı ʿavrata dirler ve dağı irak olan nesneye dirler ki mü'enneş ola
07. eş-şatātu bi-fethatin her nesnede ğaddın geçmek ve münāsib olan miđdārdan geçmek kemā yukālū <arapça>
08. lā nokşāne ve lā ziyādete eş-şatanū bi-fethateyni muṭlaķā urđan ğabl gibi ve ʿinde'l-baʿz uzun urđan ğablün ṭavilün gibi ve'l-cemʿu eştanū bi'l-fethi eş-şatnū bi'l-fethi ve sükūnit-tā'i
09. bi nesni uzun urđana bađlamak yukālū <arapça> ve dağı bir kimseyi yüzi tođrusundan döndürmek ve karşulamađ yaʿ nī bir kimesni tođrulub gitdüđi taraıdan bir
10. taraıfa dağı döndürmek yukālū <arapça> eş-şutūnū bi-zammeteyni irak olmak yukālū <arapça> eş-şatūnū bi-fethatin şümme zammetin
11. irak nesen baʿid gibi ve dağı der ve dibi irak kıoy yukālū <arapça> eş-şetā bi-vezni'l-ʿaşā mışır nāhiyesinde bir köydür ki şiyābü şatviyye didükleri
12. bizler anda toğunur faşlü'ş-şini ve'z-zā'i ve mā yüşellişühümā eş-şizāzü bi'l-kesri çuval kıulpuna ve çuval ağzında ğay iletmege ve ğalkaya aykırı geçirdükleri ağac ve işkilik

13. ve daħı kösdek ağacı ve işekliği ve'l-cem' u eşizzun bi-fethatin şümme kesratin şümme teşdīdin eş-şazzu bi'l-fethi ve't-teşdīdi çuvaluñ ve kesdüğüñ ol zikritdügimüz ağacı ve işeklegi kulpuna ve iletmegine
14. taķmak ve bir yukālū <arapça> eş-şazşazatū bi-vezni'z-zelzeleti oğlancuğuñ çüki işerken katmak ve deprenmek yukālū <arapça>
15. <arapça> eş-şazfū bi-fethin³² ve'ş-şizāfū bi'l-kesri tarlık žik gibi ve güçlük şiddet gibi yukālū <arapça>
16. <arapça> ve daħı şazfūn bi-fethin oķ atıla deri arasına girmek ve söyteri gitmek yukālū <arapça> eş-şazfū
17. bi-fethatin şümme kesratin atıla deri arasına söyteri giden oķ ve süri arasına karışub giden deve yukālū <arapça> eş-şezāfetū bi'l-fethi
18. ve't-taħfifi ağac şuya kanmamağla berkimemek ve kurumağa yaķın olmak ve lākin daħı henüz temeli gitmemek yukālū <arapça>
19. <arapça> ya'nī nazīf şol ağaca dirler ki şuya kanmağla berkiye ve lākin daħı nemligi ve yaşlığı gitmeye eş-şazıyyetū bi-fethatin şümme kesratin şümme teşdīdi'l-yā'i kabuķlu ağac yarması
20. ve kamış yarması veya kemük pāresi veya taş pāresi kemā yukālū <arapça> eş-şazıyyū bi-vezni'l-‘ aşā bir ince
21. kemükdür ki atuñ öñ ayağındaki varur incik kemüğine ulaşır ve daħı bu didügimüz kemük yirinden uyanmak ve ırılmak ma'nāsına maşdardur yukālū <arapça>
22. yukālū <arapça> ve 'inde'l-ba'z şazıyyū atuñ siri yarılmağa dirler inşikāķū'l-‘ aşabi ma'nāsına ve daħı şazıyyū bi-fethatin bir kavme āħar kumandan 'ahdile³³ faşlü
23. 'ş-şīni ve'l-‘ ayni ve mā yüşellishühümā eş-şā'bü bi'l-fethi büyük kabīle ve daħı ' arab kabīlelerinden bulunan ve taģılan kabīleler kemā yukālū <arapça>
24. şu' ūb bi-zammeteyni ve daħı baş kemüğüñ bölügi biribirine ulaşdığı yirdür ki bend-keşler ya'nī ikisi biribirine şokuşduğı ke yirdür ki kemücük cem' i şu' ūb gelür bi-zammeteyni kemā yukālū <arapça>
25. şā' bū'r-re'si <arapça> ve daħı şu' b begdeşe dirler mişil gibi yukālū ve daħı şā' b bi'l-fethi bir nesnede olan yarığa dirler

³² ve'ş-şazīfū.şahħa.

³³ ve andile uyanı kimesnelere dirler kemā yukālū <arapça>. şahħa.

26. ve dağı bir nesni yarmağa dirler ve dağı bir nesnenün yarığın oñarmak ve bir yire divşirüb biçermek ve dağı bir nesni tağıtmak ve bölük bölük eylemek ve dağı tağılmış ve bölünmüş nesni
27. bir yir divşirmek yukālū <arapça> ve yukālū <arapça>
28. <arapça> ve dağı şa' b bi'l-fethi bir tağıñ adıdur yemen diyārında ve dağı şa' b bir kimseyi
29. bir yire göndermek yukālū <arapça> eş-şî' bü bi'l-kesri tağı arasına giden yol tarıķun fi'l-cebel gibi ve'l-cem' u şî' abün bi'l-kesri

250-b

01. ve dağı şî' b bi'l-kesri menimanķar(?) tayıfesi için bir dürlü tağıdur ki tavarlarına ururlar eş-şa' bü bi-fethatin tekenün iki boynuzlarının arası evden ırak olmak yukālū
02. <arapça> eş-şu' betü bi'z-zammi ağac toruķundan ve depesinden ayrılan budak ve ' inde'l-ba' z
03. budağı muṭlaķā ğuznun gibi ve dağı atuñ yüce ve yüksek olan ' azūna da şa' b dirler boynı gibi ve omuzı başı gibi ve dağı bunlara beñzer yirleri gibi ve dağı küçürek şu yoluna
04. şa' bün dirler ve dağı deve havudunuñ ard kaşına da ve oñ kaşına da şa' be dirler ve dağı cemā' at bölüğüne de şa' be dirler firķa ve tayıfe gibi ve dağı çanak yarığın berkitdikleri
05. ağaca şa' be dirler ru'bet gibi ve cem' u'l-küllî şu' abün bi-zammetin şümme fethatin şa' bānū bi'l-fethi bir meşhūr ayuñ adıdur munşarifdür cem' i şa' bānāt gelür eş-şa' abü bi'l-fethi ve teşdidi'l- ' ayni
06. çanak yarığın gönlici ve çölici muşliḥu'ş-şa' bi ma' nāsına şu' abene bi-zammetin şümme fethatin bir mevzi' uñ adıdur şa' ab' abü bi-fethi'ş-şini ve'l- ' ayneyni ve sükūni'l-bā' i'l-ülā bir mevzi' uñ
07. adıdur şu' ūb bi-fethatin şümme zammetin meniyyenün ismidür ya' nī meniye diyü mevte ve ölümüne dirler ki ma' rifedür elif lām girmez ve dağı ğayr-i munşarifdür li'l- ' alemiyyeti ve't-te' nışi'l-ma' neviyyi
08. eş-şu' ūbiyyetü bi-zammeteyni ve teşdidi'l-yā' i bir tayıfedür ki ' arab tayıfesini ' acem tayıfesinden ulu görmezler ve dağı şu' ūbün bi-zammeteyni ' acem tayıfesine dirler ve minhü'l-ḥadīş <arapça>

09. eş-şa'şü bi-fethatin iş tağımıklığı ve hâl karışıklığı intişarü'l-emri ma'nāsına yukālū <arapça>
10. <arapça> ve daḥı şa'aş bi-fethatin başuñ saçı ürpermek ve karış muruş olub yapmak tarayub tımar olunduğün yukālū <arapça>
11. <arapça> ve daḥı şa'aş misvāk ağacınıñ başı diftiklenmek yukālū <arapça>
12. <arapça> eş-şa'ışü bi-fethatin şümme kesratin başınıñ saçı ürpermiş ard қаşağalanmadık at ve başı diftiklenmiş misvāk eş-şa'sā'ü bi-vezni'l-ḥamrā'i başınıñ başınıñ saçı
13. ürpermiş 'avrat tarayub tımar itmedükçün³⁴ ey ğayr-i müserrecenetin eş-şa'ratü bi-fethatin şümme süküni'l-'ayni eyzan pervāne kıl ve pervāne saç insāndan ve ḥayvāndan ve'l-cem'u şa'ar
14. bi-fethatin ve bi-süküni'l-'ayni eyzan ve eş'ārun bi'l-fethi ve daḥı şa'ar dele қаftāna dirler kezā fi muḫaddimeti'l-edeb ve mirḳāti'l-edeb eş-şi'ratü bi'l-kesri 'avratlar қasığında biten kıl
15. kemā yukālū <arapça> eş-şa'rü bi'l-fethi ma'a süküni'l-'ayni bir kimse bir kimseye şa'r ve ğālib olmaқ dikmek yukālū <arapça>
16. <arapça> eş-şi'rü bi'l-kesri beyt ve ğazāl ve'l-cem'u eş'ār ve daḥı beyt ve ğazāl adaқmaқ ma'nāsına maşdardur yukālū <arapça>
17. <arapça> ve daḥı şi'rün bi'l-kesri bir nesne ḥissle bilmek ma'nāsına maşdardur ve yukālū <arapça>
18. <arapça> eş-şe'āretü bi'l-fethi kendüden şi'r ve ğazāl ditici olmaқ yukālū <arapça> eş-şā'irü
19. bi-kesri'l-'ayni nesne bilici 'ālim gibi ve şi'r okuyucu ve kendüden şi'r düzüci ve'l-cem'u şu'arā'ü bi-vezni'l-'ulemā'i 'alā ğayri қıyāsın eş-şi'ārü bi'l-kesri iç ton ya'nī gevdeye yaқın olan ...
20. ve ton kemā yukālū <arapça> ve daḥı leşker tayıfesi cenk vaқtinde yelmek bilmek için kendülere etdükleri
21. nişāne de şi'ārun dirler her ne vechile olursa olsun <arapça> қāle fi'l-mağribi <arapça>
22. <arapça>
23. <arapça>

³⁴ ve'l-cem'u şa'sün bi'z-zammi eş-şu'sü bi'z-zammi қаşağılanmaduқ atlara dirler. eş'aşüñ cem'idür yukālū <arapça>. şaḥḥa.

24. <arapça> ve dağı 'avratlar hayz gördükleri zamānda ferclerine kokuğları biz pāresine de Şi'ārü'd-demi dirler ve az olur ki hayz zamānında 'avratların fercinde
25. Şi'ārü'd-demi dirler eş-Şi'āretü bi'l-kesri hacc 'ameline dirler tavāf gibi ve ğayr gibi ve dağı her nesne ki allāhü te'a. tātine ve kulluğuna niŐān ola aña Şi'āre dirler ve'l-cem' u Şi'ārun
26. bi'l-fethi eş-Şe'aru bi'l-fethi āgaca dirler Şecerün gibi eş-Şa'āru bi'l-fethi Şümme't-teşdidi kıldan urđan büküci eş-Şu'arā'ü bi-vezni'l-ħamrā'e āgacı çok yir keŐiretü'Ő-Şi'āri gibi
27. ve dağı Şu'arā'ü çok āgaca dirler Şecerün keşir gibi ve dağı Őeftālu didükleri yemiŐden bir nev'idür vāhidi ve cem'i beraberdür ve dağı bir dürlü sekdür ki kimisi olur
28. ādemi Őođar ve ıŐarır ve dağı düŐvār nesneye de Şu'arā'ü dirler ve dağı kaçan ki bir kimesne bir yaramaz söz söylese <arapça> dirler
29. Ői'rānū bi'l-fethi muŐul diyārında bir āgacı çok tađuñ adıdur eŐ-Ői'rū bi'l-kesri ve'l-kaŐri bir yıldızın adıdur ki cevzā'ü yıldızından Őođra toğar ziyāde

251-a

01. ziyāde ıŐı olduğı zamānda toğar bu Şi'ri yıldızı dağı iki yıldızdur birine eş-Şi'riyyü'l-'abürü dirler cevzā'ü da olur ve birine dağı eş-Şi'riyyü'Ő-Őemizā'ü dirler
02. zer'de olur 'arab bunları süheyl yıldızın yıldızunuñ kız karındaŐları zu'm iderler eŐ-Őu'ürü bi-zammeteyni bilmek ve bir nesne bir kimesnenün ğātırında olmak yukālū <arapça>
03. <arapça> eŐ-Őu'rūretü bi-zammi'Ő-Őini ve'r-rā'i bir dane küçürek Őinĥiyār ve'l-cem' u eŐ-Ői'ārürü bi'l-fethi ve dağı Őe'ārürü dürlü oynadur ve oynarlar yukālū <arapça>
04. ve dağı Őe'ārürü bölük bölük olmiŐ kimesneler yukālū <arapça> bunun vāhidi yokdur eŐ-Őa'āretü bi-fethatin Őümme kesratina Őümme yā'in sākinetin bir dane arpa ve'l-cem' u Őa'irün
05. bi-fethatin Şümme kesratin eyzan ve dağı Şa'ire bir pāre demürdür ki buçađuñ Őapınıñ önine berkidürler Şap tayansun diyü ve Şapı düŐmesün diyü fāriside perāzdāne dirler

06. ve dağı bıçağ şapınıñ çevresine dirler ve ba'zı luġâtda bıçađuñ şapıyla şap içine giren demürünüñ arasında kışdurduğları demüre dirler ve dağı şa'ire nişâna
07. dirler 'alâmet gibi ve dağı şa'ir haccda ħurbân etdükleri deveye ve şığıra dirler kemâ yuġâlü <arapça> ve dağı hacc 'ameline dirler tavâf gibi ve vuġûf gibi
08. ve dağı bunlara beñzer her ne varsa ve dağı her nesne ki allâhü te'a. tã'atine ve kulluġuna nişân kılına aña şa'rün dirler ve cem'u'l-küllü şe'a'irü bi'l-fethi eş-şu'a'ü bi'z-zammi ve't-tahfifi
09. güneş şu'lesi ve ziyâsı cem'idür vâhidi şu'a'ün gelür bi'z-zammi ve cem'i eşi'atün gelür bi-fethatin şümme kesratin şümme teşdidin eş-şe'a'ü bi'l-fethi ħandan ve ġayriden taġılmış nesne ve dağı
10. taġınıġ fikirlere de şe'a'ün dirler ve dağı taġınıġ ħaşdeleri olan gönüle de şe'a'ün dirler yuġâlü <arapça> ve dağı şe'a'ün ekin
11. başınıñ kılıġına dirler şevkü's-sünbületi gibi eş-şa'u bi'l-fethi ve't-teşdidi deve sidigini taġıtmaġ ve saçmaġ yuġâlü <arapça> eş-şa'şa'atü
12. bi-vezni'z-zelzeleti ħarışdurmaġ yuġâlü <arapça> eş-şa'şa'u bi-fethatin beynehümâ sükünün yufġa gölge yuġâlü <arapça> eş-şa'şa'anü ve's-şa'şâ'ü
13. bi-fethi's-şineyni fihimâ uzun boylu güzel kişi ve dağı şa'şâ'u taġılmış nesne müteferriġ eş-şa'şâ'netü bi-fethi's-şineyni uzun boylu güzel 'avret ve güzel dişi deve
14. eş-şa'le'u bi-şelâsi feteġatin ve teşdidi'l-lâmi'z-zâyidi uzun nesne tavîlün gibi eş-şa'fetü bi-fethatin taġ başı re'sü'l-cebeli gibi ve'l-cem'u şa'fün ve şa'afâtün bi-fethatin fihimâ ve şu'üfün bi'z-zammi ve
15. şî'âfün bi'l-kesri ve dağı şa'etün bi-fethatin baş saçına dirler ve oġlancıklar tuluġunda ħurduđları zülfe ve depe perçemine dirler ve cem'uhâ mâ zükirat eş-şa'fü bi-fethatin ve bi-sükünin
16. 'l-'ayni eyzan sevgü ve muġabbet bir kimesnenüñ yüregi yakmaġ ve 'inde'l-ba'z ħasta eylemek yuġâlü <arapça> ve dağı bir kimseye
17. gönli düşüb 'aşık olmaġ yuġâlü <arapça> ve dağı bir kimse bir kimsenüñ sevgüsini gönünde gizlemek ve minhü <arapça>
18. ve dağı deve ħatranlamaġ ya'nî deveye ħatrân dürtmek yuġâlü <arapça> şa'feyni bi-lafzi't-teşniyeti bir mevzi'üñ adıdur eş-şu'letü
19. bi'z-zammi yanar od ziyâsı ve nûrı ve ışığı ve'l-cem'u şu'alün bi-zammetin at ħuyruġundan şol aġ renge dirler ki ġayri rengi ħarışmış ola eş-şa'alü

20. bi-fethatin atun̄ kıyruġunuñ kenārları aġarmaġ ve aġ olmaġ ve ʿinde'l-baʿz atun̄ börceġinde ve kıyruġunda olan aġlıġ ve ʿinde'l-baʿz başında ve börceġine olan aġlıġ
21. ve ʿinde'l-baʿz daġı Őol aġlıġdur ki bir gözünü puraya yuġālū <arapġa> eŝ-ŝaʿlāʾü bi-vezni'l-ġamrāʾe kıyruġunuñ kenārları aġ kısrak ve ʿinde
22. 'l-baʿz kıyruġunda ve börceġinde aġlıġ olan kısrak ve ʿinde'l-baʿz başında ve börceġinde aġlıġ olan kısrak ve daġı Şol at ŝakarına dirler ki gözünüñ birisini
23. hep duta ta içine girmiş ola ŝaʿlü bi'l-fethi bir kiŝinüñ adıdur eş-ŝaʿidü bi-kesri'l-ʿayni od yandurıcı kişi bunuñ fiʿli yoġdur lāyin ve tāmır gibi eş-ŝaʿiletü bi-fethatin şümme kesratin şümme yāʾin
24. sākinetin yanar ııraġ fitlesi fetiletün fiġā nārun maʿnāsına ve'l-cemʿu ŝuʿlün bi-zammetin eŝ-ŝeʿālilü bi'l-fethi ve kesri'l-lāmi bölük bölük olmiŝ ve taġılmıŝ kimesneler yuġālū <arapġa>
25. <arapġa> eŝ-ŝaʿrāʾü bi-vezni'l-ġamrāʾe eŝ-ŝaʿiyyetü bi-kesri'l-ʿayni taġılmıŝ ve bölük bölük olmiŝ nesne uŝʿānuñ müʾennesidür yuġālū <arapġa>
26. <arapġa> yuġālū <arapġa> eŝ-ŝeʿā bi-fethatin taġılmıŝ yuġālū <arapġa> faŝlü's-sini ve'l-ġayni
27. ve mā yüŝelliŝühümā eŝ-ŝaġbü bi-fethatin ŝümme süküni'l-ġayni eyzan ŝerr kobarmaġ ve yaramaz nesen dürtmek yuġālū <arapġa>
28. <arapġa> ve daġı ŝaġabün bi-fethatin bir ʿavratun̄ adıdur maʿrifelik ġālinde ġāyr-i munşarifdür eş-ŝaġibü bi-kesri'l-ġayni ve'ŝ-ŝeġġābü bi'l-fethi ve't-teşdidi ve'ŝ-ŝaġbü bi-fethatin şümme kesratin şerr
29. kıparıcı ve yaramaziŝ durdurıcı kişi eş-ŝaġzibiyetü bi-fethatin beynehümā sükünün ve bi-teşdidi'l-yāʾi ġörüŝmekde bir dürlü oyun ve ġiledür ki bir kimse ġörüŝürmken ayaġını

251-b

01. bir kimesnenün̄ ayaġanı tolaŝdurmaġa dirler yaʿnī ŝaġzibiyetü bu didüġimüz oyunun̄ adıdur eş-ŝaġzebetü bi-vezni'd-dahraceti bir kimse ġörüŝürken ayaġını bir kimesnenün̄ ayaġına to-
02. -laŝdurmaġ yuġālū <arapġa> eŝ-ŝaġru bi'l-fethi it ayaġınun̄ birisini kıldurmaġ ŝimek ve iŝemek için
03. yuġālū <arapġa> ve daġı bir ŝehrün̄ cemāʿati ġidüb boş ve ıssuz kıalmaġ yuġālū <arapġa> ve daġı bir kimesni

04. bir yirden kovub çıkarmak yukālū <arapça> eş-şigārū bi'l-kesri
05. bir kimesne kızını veya kız karındaşını bir kimsenün kızıyla veya kız karındaşıyla değişik itmek ya' nī biribirine kızlarını veya kız karındaşlarını virişmek bu kızların her birisi
06. biribirinün mehri olmak şart üzerine yukālū <arapça>
07. <arapça> şagribegarun bi-fethatin
08. iki isimdür bir isim kılınub fethi üzrine mebnī kılınmışdur her yire ve her bir tarafa tağılub gitmek ma' nāsınadır yukālū <arapça> eş-şağşağatü bi-vezni'd-dahraceti
09. sünüyi bir kimseye dürtmekden soñra ma' ūnuñ içindeyken kımıldatmak ve oynatmak ve 'inde'l-ba'z sünüyi bir kimseye şokub çıkarmak ve dahı şağşağatün gügercinün bir
10. dürlü ötmesi ve devenün bir dürlü kükremesi darbün mine'l-hediri ma' nāsına eş-şegāfū bi'l-fethi ve't-tahfifi bir marazdur ve bir sancıdur ki şağ yanda gireñ altında
11. olur ya' nī şağ girenün altına şancımak ve gireñ batmak ve dahı şegāf yüregün iç yüzünde bir perdedür ki yürek içindeki kara kan ol perdenün içinde olur
12. ğılāfū'l-ķalbi dirler eş-şağfū bi-fethatin ve sükünü'l-ğayni muħabbet ve sevgü bir kimesnenün yüreginün perdesine yetişmek ve 'inde'l-ba'z perdenün altında ve içine girmek yukālū
13. <arapça> eş-şuğalū bi-zammetin ve bi-fethatin
14. ve bi-sükünü'l-ğayni fihimā çaķal ve dömek ve'l-cem' u eşğālün ve dahı bir kimseyi bir nesneye dömekdürmek ve döşendürmek ve bir nesneden şuğl-i ķalb ırak eylemek yukālū <arapça>
15. <arapça>
16. <arapça> eş-şuğümü bi-zammi'ş-şini ve'l-mimi uzun boylu güzel er ve güzel deve yukālū <arapça>
17. <arapça> eş-şağyü bi-fethatin bir kimse şirtlañ dişlü olmak yukālū <arapça>
18. <arapça> eş-şāğiyetü bi-kesri'l-ğayni şirtlañ biten dişi ya' nī dişlere muħālif biten diş eş-şağvā'ü bi-vezni'l-ħamrā'e şirtlañ dişlü ' avrat ve'l-cem' u şuğvün bi'z-zammi ve dahı tavşancıye

19. didükleri kuşa da şagvā'ü dirler üst burnı alt burnundan uzun olduğün faşlü'ş-şini ve'l-fā'i³⁵ eş-şüfārihu bi-zammi'ş-şini ve kesri'r-rā'i ma' a't-tahfifi
20. peşmene hālvā eş-şefleḥhu bi-şelāşi feteḥātin ve teşdidi'l-lāmi burnunuñ delikleri gin ve tuḥaḫları büyük er ve ferici büyük ve fercinüñ kenārları büyük ve yumru ' avrat
21. yuḫālū <arapça> eş-şefratū bi'l-fethi yüzi inni büyük bıçak sikīnün ' arizün gibi ve kaşşāblar tavar yüzdükleri yaşşı ve inni bıçak
22. ki kaşşābāna dirler ve daḫı başmaḫçılar ve bābūccılar gön ve şaḫtiyān kesdükleri bıçağı ve mücellidler ve serrāclar şaḫtiyān tıraş itdükleri yüzi yaşşı bıçak ve daḫı
23. kılıç yalmanınuñ keskin yüzine ve ucına daḫı şefratū's-seyf dirler ve'l-cem' u şifārun bi'l-kesri ve daḫı ḫidmet ve ḫulluḫ idici kimesneye de şifre dirler ḫādim ma' nāsına
24. eş-şefrū bi'l-fethi aḫad ma' nāsınadur yuḫālū <arapça> eş-şüfrū bi'z-zammi ve'ş-şefirū bi-fethatin şümme kesratin şümme yā'in sākinetin dere kenāri ve ırmaḫ kenāri ve ḫuyı kenāri
25. ve her nesnenüñ kenāri ve ḫıyısı ve daḫı şüfrün bi'z-zammi göz ḫabaḫlarınuñ kenāri ve ḫıyısı ki üzerinde kirpik biter ve'l-cem' u eşfārun bi'l-fethi ve daḫı şifrün ve şāfirün bi-kesri'l-fā'i ' avratlarınuñ
26. raḫimlerinüñ ya' nī oḫlan yataḫınınuñ kenārına ve ḫıyısına dirler ve tavar fercinüñ kenārına ve ḫıyısına dirler eş-şefāriyyū bi'l-fethi ve teşdidi'l-yā'i şol ' arab tavaşanına
27. dirler ki ḫulağı üstünde ḫıl ola eş-şef' u³⁶ yanında bir köşegi var iken butlacı olmaḫ yuḫālū <arapça>
28. <arapça> eş-şüf' atū bi'z-zammi yirden ve baḫdan ve baḫçeden ve ḫamdan şatılan nesneyi şatan ḫişinüñ elinden veya elin ḫişinüñ elinden güçle almaḫ
29. daḫı virdügi şemeni ḫadar şemen virmek ve aşlında şef' asınuñ milkile çiftleşib ve milkün yanında olan milke dirler kemā yuḫālū <arapça>

252-a

01. <arapça> eş-şefā' atū bi'l-fethi bir kimesne için bir kimseye dilek itmek ya' nī bir nesne isteyivirmek

³⁵ ve mā yüşellişühümā.

³⁶ çift nesne ki ve terk-i zıddur ve daḫı bir tek nesni çift eylemek yuḫālū <arapça> ve daḫı devenüñ. şaḫḫa.

02. yukālū <arapça> eş-şāfi' u bi-kesri'l-fā' i ardınca bir köşek iverken yine butlacı olan deve yukālū <arapça>
03. <arapça> ve dahı meşafi' yanında kızusu olan koyuna dirler kemā yukālū <arapça>
04. <arapça> eş-şefū' u bi-fethatin şümme zammetin bir def' a şagmağda iki küvlek tolduran deve kemā yukālū <arapça> eş-şefi' u bi-fethatin şümme kesratin şümme yā' in sākinetin
05. bir kimesne için bir bir kimesneye dilek idici ve dahı bir nesneden şef' a isteyi şāhibü's-şefā' at ve şāhibü's-şef' ati ma' nāsına eş-şeffü bi'l-fethi ve't-teşdidi bir yünden dokunmuş bir kızıl yufka
06. perdedür ki ve yanından bakşañ da öte yanındağı nesne görünür ve'l-cem' u eş-şüfufü bi-zammetin ve dahı bir kimseyi ğam ve ğuşsa arıqlatmağ yukālū <arapça> ve dahı şeffün
07. bi-fethi's-şini ve kesrihā yufka nesneye dirler ki berüsünden bakşañ öteyanı gözüke eş-şiffü bi'l-kesri ve't-teşdidi bir nesnenün ıssısına ve artığına dirler fazlün ve ribhun gibi ve dahı bir nesne eksilmek
08. noğşān gibi ve dahı şeffün bir nesne artmağ ziyāde gibi ezdāddandur yukālū <arapça> ve dahı şeffün bir nesne yufka olmağ yukālū <arapça>
09. <arapça> eş-şefefü bi-fethatin ve's-şüfufü bi-zammetin bir nesne berü yanından bakşañ öte yanındağı görüncek kadar yufka olmağ yukālū <arapça>
10. yeşiffü bi'l-kesri şüfufen ve şiffen bi'l-kesri şefefen ey rağka hattā yirā mā tahtehü ve dahı şüfufün bir kimesne arağlayub zebün olmağ yukālū <arapça> eş-şüfāfetü
11. bi'z-zammi ve't-tahfifi kabda artub kalan şu soñı bağıyyetü'l-mā' i fi'l-inā' i gibi eş-şeffānū bi'l-fethi ve teşdidi'l-fā' i çiselü ve namlü günde yil şovuğı ya' nī çavğınlı yil şovuğı
12. kemā yukālū <arapça> eş-şefşāfū bi'l-fethi yumşacığ şovucağ yil eş-şefşefetü bi-vezni'z-zelzeleti arıqlamağ yukālū <arapça> eş-şefifü
13. bi-fethatin şümme kesratin şümme yā' in sākinetin bir nesni şovuğ yakmağ lez' u'l-berdi gibi ve dahı şovuğa da dirler berdün gibi ve dahı şol yufka yire ve yufka tona dirler ki berü yanından bakşañ öte
14. yanındağı gözüke ve dahı bir nesne ziyāde yufka olmağ yukālū <arapça> eş-şefekü bi-fethatin gice evvelinde gök kenārında kalan güneş

15. şu'lesinden ve kızılığına dirler ki yatsı vaktine yakīn olunca durur ve 'inde'l-halīl güneş batduğundan yatsı vaktinūñ āhirine dek duran kızılığa dirler şahābeden
16. ve tābi'inden bir cemā'at buña tābi'in oldılar imām ebū yūsufūñ ve imām muḥammed'ūñ daḥı kavli budur ve ebū hüreyre katında bu didüğümüz kızılığdan soñra olan aklığa
17. dirler ebū ḥanīfe ḥazretleri bu kavle zāhib oldu evvel ki tefsīr ehl-i luğat kavlidür ve fī cem'it-tefāruḥ āhiru's-şafaḳi'l-ḥumrati ve daḥı şafaḳ esirgemek ma'nāsına isimdür
18. ve bir nesneden şaḳınub ḳorḳmaḳ ma'nāsına isimdür ve daḥı şafaḳ her nesnenūñ yatlusına dirler kemā yukālū <arapça> eş-şefḳatū bi-fethatin esirgemek ve bir nesneden
19. şaḳınub ḳorḳmaḳ ma'nāsına isimdür şafaḳun gibi eş-şefşekātū bi-kesri's-şīneyni ve sūkūni'l-fā'i dolama ḳaftān iligi ki fāriside bend-ḳabā dirler ve'l-cem'u şefāşıḳu bi'l-fethi eş-şefnü bi'l-fethi
20. 'iffetlü zeyrek kişi keyyis 'āḳil gibi eş-şüfünü bi-zammetin bir nesneye gözi ḳuyruğıyla baḳmaḳ yukālū <arapça>
21. ve 'inde'l-ba'z şüfünün bir nesneye i'tirāzla baḳmaḳ ve 'inde'l-ba'z bir kimesneye gözin ḳaldurmaḳ tañlar gibi ve begenmez gibi eş-şāfinü bi-kesri'l-fā'i ve's-şüfünü bi-fethatin şümme zammetin bir nesneye gözi
22. ḳuyruğıyla baḳan kimesne ve daḥı i'tirāzla baḳan kimesne ve daḥı tañlar gibi ve begenmez gibi baḳan kimesne ve daḥı şüfünün ğayretlü kimesneye dirler ğayūr gibi eş-şefneyni bi'l-kesri deñizden olur
23. bir ḥayvāndur ḳanadı ve gevdesi yarasaya beñzer ve ḳuyruğı sıçan ḳuyruğuna beñzer ucunda dikenli olur igne gibice eş-şefetü bi-fethatin tuḫaḳ aşlında şefhetün idi
24. taşğir şüfeyhetün gelür cem'i şifāhün gelür bi'l-kesri ve bi'l-hā'i ve 'inde'l-ba'z aşlında şefevetün idi vāv ḥazfolundu şefetün ḳaldı bu ḳavil üzerine cem'i şefevātün gelür
25. bu ḳavliñ şihḥatine ḳavil yokdur ki nisbete şefiyyün gelür ve şefehiyyün gelür ve daḥı bir şudan ağız şuyı ḳadar ḥoḳḳa ve tavar şuracaḳ ḳadar ḥoḳḳa daḥı şefetün dirler ve minhü ḳavluhüm
26. <arapça> ve daḥı ḳaçan ki bir kimesne ḥalk içinde eylikle egilse li-fülānin fi'n-nāsi şefetün dirler

27. lehü şenā'ün ḥasenün ma' nāsına eş-şefāhiyyü bi'l-fethi ve teşdidi'l-yā'i ma' a taḥfifi'l-fā'i tuḥaḥḥat büyük kimesne ve daḥi söze bintün şefetün dirler yuḫālū <arapça>
28. eş-şeftü bi'l-fethi bir kimesni bir nesneye dömekdürmek ve dönüştürmek yuḫālū <arapça>
29. <arapça> ve daḥi bir kimesne bir nesneden nesne dilemekde ve istemekde öneklik idüb tā ḳatındaḡi nesne dökününce istemek yuḫālū <arapça>

252-b

01. ḥattā enfede mā' indeke ve bābühümā ḳaṭa' a el-ḥurūfū'ş-şefehiyyetü bi-fethin ve teşdidi'l-yā'i ve'l-fā'i ve'l-mīmi ve'l-vāvi ve lā neflün şefehiyyetün kezā fi'ş-şihāhi ekülü ve ammā' alā ḳavli'llezī
02. za' fūn fe-yecüzü en yuḫāle şefehiyyetün eş-şefā bi-vezni'l-'aşā az nesneye dirler ḳalilün gibi yuḫālū <arapça>
03. ḳalilün ve daḥi şefāhi nesnenün kenārına ve ḳıyısına dirler ve'l-cem' u eşfā'ün ve teşniyetü şefevāni eş-şifā'ü bi'l-kesri ve bi'l-hemzeti ba' de'l-elifi allāhü te' a. bir kimesni ḥastalıkdan ḳurtarmaḡ yuḫālū
04. <arapça> faşlü'ş-şīni ve'l-ḳāfi ve mā yüşellişühümā eş-şak'ü bi'l-fethi ve bi'l-hemzeti ba' de'l-ḳāfi ve'ş-şuḳvü bi-zammin ve bi'l-hemzeti
05. ba' de'l-vāvi devenün azusu yarılmaḡ ve bitmek yuḫālū <arapça> ve daḥi şuḳ'ü bir kimesnenün saḳını ṫaraḡ ile ortasından iki bölük
06. yuḫālū <arapça> ve daḥi şuḳ'ü bir kimesnenün saḳı bölüğündeki yire urmaḡ yuḫālū <arapça>
07. şıḳbu bi'l-kesri şol maḡara ve in ve yarıḡ ki ṫaḡda ola kemā yuḫālū <arapça> hüve ke'l-gāri ev ke'ş-şakḳi fi'l-cebeli şıḳbetü bi-kesratin şümme fethatin ve şıḳābün bi'l-kesri ve şuḡübün bi-zammetin eş-şakḳbü
08. bi'l-fethi ve'l-kesri oyuk ve çukur yir ki üzerine gelicek aşāḡa der gözüdür eş-şıḳābü bi'l-kesri iki ṫaḡ arasında olan açuk yir hüve beyne'l-cebeleyni gibi eş-şakḫatabü
09. bi-fethatin şümme sükünin şümme fethatin boynuzları çirkin kuç eş-şuḳaḡu bi' z-zammi ve'l-fethi eş-şekāḡatü bi'l-fethi çirkinlik yuḫālū <arapça> eş-şakḫü bi-fethatin

10. şümme kesratin şümme yā'in sākinetin çirkin kişi mü'ennesi şaķīhatün gelür eş-şuķķāhu bi'z-zammi ve't-teşdidi bir otdur eş-şaqzū bi-fethatin bir kimesne uyķı uyımaz olmak ve gözi daħal olmak yuķālū
11. <arapça> şaqzū ey zehebe ve be'ude ve bābühümā ıarabe ve daħı şaqzūn bi-fethatin deprenmege ve kımıldanmağa dirler ħarāketün gibi eş-şaqizū bi-fethatin şümme kesratin eş-şaqzānū bi-fethatin şol kişidür ki uyķı uyımaz ola
12. ve gözi deknel ola ve daħı gidüb ıraķ olan kimesne eş-şıķzū bi'l-kesri güneşe ıapan kelerüñ yavrusı veledü'l-ħarbā'e gibi ve'l-cem' u şıķzānū bi'l-kesri eş-şaqzā'ü bi-vezni'l-ħamrā'i ıatı
13. açıķmak ıavşancıl kuş eş-şuķratū bi'z-zammi ve's-şaqru bi-fethatin insānda beñzi kızıl ve gevde aķa māyil olmak ya'nī yüzüñ rengi kızıl olub ve gevdenüñ rengi aķa māyil olmak
14. ve atda götürü gevde ve yalı kıyruķ hep kızıl ve al olmak ve devede ıatı kızıl olmak yuķālū <arapça>
15. <arapça> ve daħı şaqratün
16. bu didüģimüz rengüñ ismidür eş-şaqirū bi-fethatin şümme kesratni lale didükleri çiçek ve gelincik çiçek didükleri çiçek şaqāyıķu'n-nu' mān³⁷ gibi cem'idür vāhidü şaqrun gelür bi-fethatin şümme kesratin
17. ve daħı şaqiratün benī zabbede bir kıabilenüñ adıdur eş-şaqru bi'l-fethi kişiyeye gereklı nesne emruhüm gibi ve'l-cem' u şaqurun bi-zammetin aş-şaqur bi-fethatin şümme zammetin gereklı nesne ħācet gibi eş-şuķārā bi'z-zammi ve
18. teşdidi'l-kāfi ve bi'l-ķaşrı bir otdur eş-şaqrā'ü bi-vezni'l-ħamrā'e beñzi kızıl ve gevdesi aķa māyil 'avrat ve yalısı kıyruğı kızıl al ve kızıl kırsaq ve kızıl dişi deve
19. eş-şıķşu bi'l-kesri ve's-şaqisū bi-fethatin şümme kesratin şümme yā'in sākinetin yirden bir bölük ve her nesneden bir bölük ve daħı ħaşşun ve naşibün ve daħı şaqişun yirde ortaķa dirler şerik gibi
20. yuķālū <arapça> ve daħı şıķşun bi'l-kesri uzun ve inni kılıç nāmlusı eş-şaqķu bi'l-fethi ve't-teşdidi el ve ayak yarığı ve muılaķ yarık
21. ve'l-cem' u şuķūķun bi-zammetin ve daħı bir nesne iki yarmaķ yuķālū <arapça> ve daħı kıaķan ki bir kimesne cemā' atden ayrılıub muħālefet itse şaqķa fülānū'l-'aşā dirler fāraķa

³⁷ şaqāyıķu'n-nu' mān lale didükleri çiçek ve gelincik cici didükleri çiçek zükira fi luğati şaqır.

22. ma' nāsına ve daḥı bir kimesne bir kimesnenüñ üzerine ağır gelmek yuḳālū <arapça> ve daḥı odun ve ğayri nesne yarmaḳ ve yarıлмаḳ ve bir nesne güç olmaḳ
23. yuḳālū <arapça> ve daḥı devenüñ azusu yarıлмаḳ ve bitmek yuḳālū <arapça> ve daḥı bir kimesne ulu yürürken gözüni kendüye alımamaḳ yuḳālū <arapça>
24. <arapça> ve daḥı şaḳḳa bi'l-fethi tañ yiri ağırmağa dirler şubḥun gibi ve daḥı kabruñ ortasında bir miḳdār evvel ki çuḳurdan
25. taraca aşığa yardıḳları yarığa da şaḳḳa'l-ḳabru dirler darī' u'l-ḳabri ma' nāsına eş-şuḳāḳu bi'z-zammi ve't-taḥfifi el yarığı ve ayak yarığı ve ' inde'l-ba' z adamuñ ve tavaruñ elleri
26. ve ayakları dırnaḳları yarıлмаḳ eş-şıḳāḳu bi'l-kesri uyuşmamaḳ ve öküşmamaḳ ve düşmanlık eylemek iḥtilāf ve ' adāvet gibi eş-şıḳḳu bi'l-kesri ve't-teşdīdi her nesne-
27. -nüñ yarısı nişfün gibi ve daḥı yana dirler cenbün gibi ve daḥı taḡdan yañaya dirler nāhiyetü'l-cebeli gibi ve muḫlaḳā cānibe ve tarafa dirler ve daḥı er ḳarındaşa da şıḳḳun³⁸ dirler
28. şaḳīḳ gibi ve daḥı zaḫmet ve meşāḳḳat ma' nāsına da gelür ve minhü ḳavlühü te' a. ve daḥı bir mevzi' üñ adudur ' arab kāhinlerinden bir kāhinüñ
29. adıdur eş-şıḳḳatü bi'l-kesri ve't-teşdīdi ağac pāresi ve taḫta pāresi ḳıḫ' atün min ḫaşebetin ev levḫin gibi ve'l-cem' u şıḳāḳun bi-kesratin şümme fethatin eş-şuḳḳatü bi'z-zammi ve't-teşdīdi ḫon pāresi

253-a

01. ve biz pāresi ḳıḫ' atü's-şevbi ve ḳıḫ' atü'l-kirbāsi gibi ve sancaḳ başına ve süñü başına asdıḳları ḳumaş pāresi ve'l-cem' u şıḳāḳun bi'l-kesri ve şuḳāḳun bi-zammetin şümme fethatin ve daḥı şuḳḳatün
02. bi'z-zammi uzaḳ sefere dirler ve düşvār sefere seferün ba' idün gibi bu ma' nāya şinüñ kesriyle daḥı cāyizdür eş-şafḳu bi-fethatin at uzun olmaḳ ve bābühü tarabe <arapça> ve mü' ennesi
03. şeḳḳā' ün gelür bi'l-fethi ve teşdīdi'l-ḳāfi ve'l-meddi eş-şāḳīḳu bi-fethatin şümme kesratin şümme yā' in sākinetin her nesnenüñ yarısı nişfü külli şey' in ma' nāsına ya' nī bir nesneyi ortasından iki bölseñ her bir bölüğüne şaḳīḳ

³⁸ ve daḥı er ḳarındaşa ve kız ḳarındaşa. şahḫa.

04. dirler ve dağı er qarındaşa ve kız qarındaşa şaķıķ dirler eş-şaqıķatü bi-fethatin şümme kesratin şümme yā'in sākinetin iki kımdan depenüñ arasında olan açuķ yire dirler ki ot bitire
05. ve'l-cem' u şaqāyık bi'l-fethi ve dağı şaqıķatün yarım baş ağrısına dirler ki başuñ yarısını ve yüzüñ yarısını bi-tevī dutar eş-şaqşaqatü bi-fethatin beynehümā sükünün serçe didükleri kuş
06. ötmek ve āvāze itmek eş-şikşikätü bi-kesrateyni beynehümā sükünün deve tağarcığı ki kükreycik boğazından çıkar ve az olur ki hağibi kükrer deveye beñzedüb zū-şaqşaqatin dirler
07. eş-şikarrāķu bi-kesrateyni ve bi-fethi's-şineyni eyzan ve bi-teşđidi'r-rā'i fihimā ve's-şikrāķu bi-kesrateyni ve süküni'l-kāfi gök qarķa didükleri kuş ki ' arab bunu uğursuz dutarlar eş-şikrāķu
08. bi'l-kesri qalkān diken i eş-şaknü bi'l-fethi az nesne qalil gibi ve bağşışı az eylemek yuķālü <arapça> eş-şuķūnetü bi-zammeteyni bağşış az olmak
09. yuķālü <arapça> eş-şekā'ü bi'l-fethi ve'l-meddi ve's-şekāvetü bi'l-fethi ve'l-kesri eş-şikvetü bi'l-kesri ve'l-fethi devletsuzluk ve hāl yatlılığı ve bezbaht-
10. -lık ki sa' ādetüñ zıddıdur ve dağı şekā'ün zahmete ve güc çekmege dirler ta'b ve meşakķat gibi ve dağı şekāvet bir kimesnenüñ şoñı hayra gelmemege dirler su'ü'l-' aķıbeti gibi yuķālü <arapça>
11. bi'l-kesri yeşķā bi'l-fethi şekā'en ve şikāveten ve şikveten izā şāra şakiyyen yeşķi bi-fethatin şümme kesratin şümme teşđidin devletsüz ve hāli yaramaz kişi ve şoñı hayra gelmemiş kişi eş-şakvü bi'l-fethi bir kimesne
12. devletsüzlikde bir kimesneye ğālib olub beklemek yuķālü <arapça> faşlü's-şini ve'l-kāfi ve mā yüsellişühümā eş-şükdü bi'z-zammi
13. bağşış ' aķā'ün gibi eş-şekdü bi'l-fethi virmek ve bağışlamak yuķālü <arapça> eş-şükrü ve's-şükrānü bi'z-zammi fihimā ve's-şükürü bi-zammeteyni eyülik iden ve bağşış iden kişi
14. ögmek ve itdügi eyligi bilmek kemā yuķālü <arapça>
15. <arapça> eş-şekrü bi'l-fethi ' avrat ferc eş-şekrü bi-fethatin devenüñ memeleri südle tölmaq yuķālü <arapça>
16. ve dağı şekr bi-fethatin āđacuñ kökinden çevresinde āđaçları bitmek yuķālü <arapça> eş-şekiratü bi-fethatin şümme kesratin memeleri südle tölmiş

17. deve ve'l-cem^ç u şekirātün eş-şekürü bi-fethatin şümme zammetin mübālağayla şükr idici kişi ve azıcık ^çalef yicek kifāyet iden tavar³⁹ eş-şekirü bi-fethatin şümme kesratin şümme yā^ç in sakinetin ağacın kökünden
18. çevresinde biten ağac ve dağı aruğaz kıle şa^ç run za^ç ifün gibi eş-şükārā bi-fethi'ş-şini ve'r-rā^ç i memeleri südle tolmış deve ve koyun ve ^çavrat eş-şekrū bi-fethatin ve'ş-şekāsetü
19. bi'l-fethi hūy güçlüğü yukālū <arapça> eş-şeksü bi-fethi'ş-şini ve kesri'l-kāfi ve sükūnihā hūy güç ve çetin kişi yukālū <arapça>
20. <arapça> eş-şek^ç u bi-fethatin bir kimesnenün bir yiri ağrımak vece^ç un gibi ve kağımak ğazabun gibi yukālū <arapça> eş-şeki^ç u
21. bi-fethatin şümme kesratin bir yiri ağrıyub eyü olmayan kişi kağığan kişi ve tarılıb ğazablanan kişi eş-şükā^ç ā bi'z-zammi ve fethi'l-^ç ayni ve't-tahfifi kaluğan didükleri otdur bunuñla ^ç ilāc
22. ve devā ve em sem idinürler fāriside çarha dirler cem^ç i ve vāhidi beraberdür ve ^ç inde'l-ba^ç z vāhidi şükāye gelür bi'z-zammi ve dağı şükā^ç ā kılavuza dirler eş-şekkü
23. bi'l-fethi ve't-teşdidi bir nesneye gümān itmek yukālū <arapça> ve dağı bir nesne bir kimesnenün üzerine mültebis ve müşebbih olub bilmemek yukālū <arapça>
24. <arapça> ve dağı bir nesni bir nesneye dürtüp delüb ve yırtub dağı ucuna tağa komak ve dize komak yukālū <arapça>
25. ve dağı deve yürürken ön ayağını azıcık şalmağ ve yimlemek yukālū <arapça> ve dağı şekk bir nesne bir nesneye ulaşub ayrılmamak lüzüm ve lüşük
26. gibi ve bābü'l-küllü redde ve dağı şekk ba^ç zı luğatda şıçan otı dimiş eş-şākkü bi-teşdidi'l-kāfi ceng aletin tamām geyinmiş kimesne ve yarağın yasağın tamām geyinmiş ve kuşanmış kimesne
27. yukālū <arapça> ve'l-cem^ç u şükākün bi'z-zam şümme't-teşdidi ve dağı şākkün yukaruda zıkr
28. olunan ism-i fā^ç illeridür eş-şikketü bi'l-kesri ve't-teşdidi ceng āleti ya^ç nī yarağ yasağ silāh gibi ve dağı bir yaşşica ağac pārecuğıdur çüçikdür ki balta ve keser şapı

³⁹ şākindü iş ululadınıcı ve ğulām ve hıdmetkār ve at oğlanı şāl ^ç abā ve kiçirik kilim ve ağ palās şākindāne şākindlere virdikleri ... ve şākind gibi dimekdür nitekim eydürler ^ç ākılāne ve merdāne ve şākindāne ve üstādāne ya^ç nī ^ç ākıl gibi ve merd gibi ve üstād gibi demek olur. ni^ç metullāh.

29. yanına şoqarlar delügi taralsın dağı şapı dutsun diyü eş-şekükü bi-fethatin şümme zammetin şol devedür ki yünü çoqluğundan atlanub yağlandı ola ve yağlanmadı ola

253-b

01. ola diyü şekk ve gümān iderler dağı örgüçüne el ururlar kemā yukālū <arapça> eş-şiklü bi'l-kesri nāz ve şive
02. dellā gibi eş-şeklü bi-fethatin ve koyunuñ bögrü aq olmak ve bir kimesnenüñ gözünüñ ağı bir miqdār kıızıl olmak yukālū <arapça>
03. <arapça> ve dağı şekl-i ' arabdan bir t̄ayifenüñ adıdur eş-şüklü bi'z-zammi bir kıızılıkdur ki gözünüñ ağında vāki' olur eş-şeklā'ü bi-vezni'l-ḥamrā'e yükre
04. aq dişi koyun ve şol göz ki ağında bir miqdār kıızılık ola ve dağı gereklü nesne ḥācet gibi eş-şikākil bi-kesri'l-kāfi t̄ulukda olan saqalıla qoluk arasındağı aqqa yir
05. eş-şākiletü bi-kesri'l-kāfi buñur taftafa gibi qavlihi te' a. <arapça> eş-şikālū bi-kesri's-şini devenüñ dizi bağı ' uqālā gibi
06. ve dağı at ayağına urduqları duşaq ve kösdük ve quş ayağına urduqları duşaq ve dağı bir ipdür ki devenüñ qulağıyla qasığı bağınuñ arasına iderler
07. qasıq yağı varub zekerine yaqin olmasun diyü ve dağı şikāl bi'l-kesri atuñ uç ayağı sekel olmak veyāḥūd kıç ayağınuñ birisi sekl olmak gayri ayaqları olmamaq
08. kezā fi's-şihāhi ve ' inde'l-ba' z bir öñ ayağıyla bir kıç ayak sikel olamak ve'l-feresü meşkülün ve minhü'l-ḥadīs <arapça> eş-şeklü bi'l-fethi şuret
09. ve begdeş mişil ve şibih gibi ve kitāb üzerine qoduqları noqta ve ḥarekāt ve i' rāb ve'l-cem' u eşkālün bi'l-fethi ve müşkülün ve t̄avaruñ ayağına ve quşuñ ayağına tuşaq
10. kösdük urmaq ve kitāba noqta ve i' rāb qomak ve devenüñ qulağıyla qasığı bağınuñ arasındağı ipi baqlamaq yukālū <arapça>
11. <arapça> ve dağı devenüñ dizi bağına baqlamaq yukālū <arapça>
12. <arapça> eş-şüklü bi'z-zammi baqşış itmek ' aḥā'ün gibi eş-şükmü bi'z-zammi ' ıvaż ve giri ve ' ıvaż virmek ve giri ivermek yukālū <arapça>
13. <arapça> eş-şekmü bi'l-fethi t̄avaruñ ağına gem urmaq ve bir kimseye rüşvet ve ağızlık virmek yukālū <arapça>

14. <arapça> ve dağı ısıрмаğ şekmetün min bâbi naşara ve şekimen eyzan izâ
‘azzahu eş-şekîmetü bi-fethatin şümme kesratin şümme yâ’in sākinetin uyan
kimsenüñ atınuñ ağızına
15. aykırı giden demüri kemā yukālü <arapça> ve dağı şekîmetün qazan kulpuna ve
çömlek kulpuna dirler ve cem‘uhā şekîmün bi-fethatin şümme kesratin
16. ve şekāyim ve dağı qaçan ki bir kimesne yigrenici ve arlanıcı olub nefsi qatı olsa
fülânün şedîdü’s-şekîmeti dirler ve dağı qaçan ki bir kimesne önkî olub
kimesneye varmaz
17. ve uyulmaz olsa fülânün zû-şekîmetin dirler şe-şikāhü bi’l-kesri beñzetmek ve
yağışıtmak yukālü <arapça> eş-şekā bi’l-fethi ve’s-şikāyetü
18. bi’l-kesri ve’s-şekātü bi’l-fethi ve’s-şekiyyetü bi-fethatin şümme kesratin şümme
teşdîdin ve’s-şekvā bi-fethateyni beynehümā sükünün⁴⁰ bir kimesne bir
kimesnenüñ kendüye etdügi yaramaz fi‘li bir kimseye
19. diyivirmek yukālü <arapça> ve dağı hısta hastalıqdan ñile itmek
20. ve dağı şekiyyetün bir kimse bir kimseye ñile etdügi nesneye dirler yaramaz
fi‘linden ve zulmden ve hastalıqdan ve gıuşadan kemā yukālü <arapça>
21. <arapça> eş-şekvetü bi’l-fethi oğlancuğa süd emzirmekçün deriden dikdükleri
emzik eş-şākî bi-kesri’l-kāfi ñile idici ve dağı yarağ ve yasağ içinde
22. düzgünlü kişi şanuñdan qalb olunmuşdur eş-şekiyyü bi-fethatin şümme kesratin
şümme teşdîdin ñile idici kimesne müşteki gibi ve ñile olunan kimesne
meşküvvün gibi ve dağı leşe de şekiyyün
23. fi’s-silāh dirler ve dağı şekiyyün ağırdılmış ve incidilmiş kimesneye dirler
müce‘un gibi faşlü’s-şîni ve’l-lāmi ve mā yüşellişühümā eş-şellü bi’l-fethi ve’t-
teşdîdi qovmak ve
24. sürmek yukālü <arapça> ve dağı bir nesni seyrek seyrek dikmek yukālü
<arapça>
25. dirler eşellü gibi eş-şelölü bi-fethatin qovmak ve sürmek ma‘nāsına isimdür ve
dağı bir lekedür ki tona yetişir dağı yunmağla gitmez ve dağı bir kimesnenüñ eli
qurıyub
26. dutmaz olmağ yukālü <arapça> ve dağı bir kimesne qoluğ olmağ yukālü
<arapça>

⁴⁰ñile itmek ya‘nî.

27. bi'l-fethi ve-teşdidî'l-lâmi ve bi'l-hemzeti ba' de'l-elifi kurumuş ve koluğ olmuş el ve koluğ ' avrat yuğâlû <arapça> eş-şilâlû bi'l-kesri
28. tağılmış ve bölük bölük olmuş kimesneler müteferriğün gibi eş-şülletü bi'z-zammi ve teşdidî'l-lâmi kalbe gelen nesne ve niyyet gibi ve dağı irak nesne emrun ba' idün gibi eş-şelsetü
29. bi-fethatin beynehümâ sükünun şu tamlamak yuğâlû <arapça> ve oğlancık sidigini tamlatmak yuğâlû <arapça>

254-a

01. eş-şelsetü ve's-şelşâlû bi-fethi's-şini ve sükünî'l-lâmi fihimâ tamlatun çatretün gibi yuğâlû <arapça> eş-şülşülü bi-zammeteyni beynehümâ sükünun yeynicek kişi
02. racülün hafifün gibi eş-şelilü bi-fethatin şümme kesratin şümme yâ'in sâkinetin zırh ve cübbe altına geydükleri ton ve az olur ki uzun cübbenün altına geydükleri kışrak cübbeye de dirler ve'l-cem' u
03. eşilletün bi-fethatin şümme kesratin şümme teşdidin ve dağı şelil devenün sağı poşuna dirler ya' nî sağırsınuñ üstüne ördükleri palās ve dağı şelil deve örtüsüne dirler ki sunuñ çoğı
04. andan aqar şellemün bi-fethatin ve teşdidî'l-lâmi şām diyārında bir mevzi' ün adıdur ve 'inde'l-ba'z kudüs-i mübārek'ün adıdur 'ibrān dilince ğayr-i munşarifdür el-mu' cemetü ve veznü'l-fi' li eş-şelcemü
05. bi-vezni'l-ca' fera şelgam didükleri nesne ma' rüfdur sînile ve şinile luğatdur eş-şilvü bi'l-kesri et pāresi ve gevde pāresi yarım 'uzv gibi ve'l-cem' u eşlā'ün bi'l-fethi ve'l-meddi kemā yuğâlû <arapça>
06. <arapça> eş-şeliyyetü bi-fethatin şümme kesratin şümme yâ'in müşeddedetin tavara gidüb dağı sonunda kalan
07. dirler baqıyyetün gibi yuğâlû <arapça> faşlü's-şini ve'l-mīmi ve mā yüşellişühümā
08. eş-şemātetü bi'l-fethi düşmāna belā yetişmek sebebiyle sevinmek yuğâlû <arapça> eş-şāmiyyetü bi-kesri'l-mīmi düşmānına belā yetişdükden sevinen
09. 'avrat ve'l-cem' u şevāmet bi'l-fethi ve dağı şevāmit bi'l-fethi tavaruñ dörd ayağına dirler kavāyimü'd-dābbeti gibi cem' idür vāhidi şāmiyyetün gelür eş-semcū bi'l-fethi bir nesne seyrek seyrek dikmek

10. ya' nī şavallamağ ve uyuluqlamağ yuğālū <arapça> ve dağı ıarışdurmağ yuğālū <arapça> eş-şemācū
11. bi'l-fethi yaş üzüümü yedikden şoñra yaban atduğları çöp ve dağı nesne ma' nāsına da gelür şey gibi eş-şemciyyü bi-şelāsi feteğātın ve'l-ğarıri yürken dişi deve nağātün
12. seri' atün gibi eş-şemceratü bi-vezni'd-dahraceti nikende ayrı ve seyrek dikmek yuğālū <arapça>
13. eş-şümracū bi-zammeteyni beynehümā sükünun yufğa çul eş-şemğū bi'l-fethi ve'ş-şümüğ yüce ve yüksek olmağ yuğālū <arapça> ve dağı bir kimesne burnunu yuğaru dutub ululanmağ
14. yuğālū <arapça> eş-şāmiğū bi-kesri'l-mīmi yüce ve yüksek tağ cebelün şāhikün gibi ve'l-cem' u şevāmiğun ve dağı⁴¹ yüksek ve yuğaru ıalkğan burun ve'l-cem' u
15. şümmeğun bi'z-zammi ve fethi'l-mīmi'l-müşeddedeti eş-şāğğū bi'l-fethi ve't-teşdidi şā' irüñ adıdur eş-şāmāğū birinc içindeki taru cān cāversü'l-ezru gibi eş-şimrāğū bi'l-kesri
16. ve'ş-şümrūğū bi-zammeteyni beynehümā sükünun üzüüm salkımınıñ ve ğurmā salkımınıñ budağı ' ankālū gibi ve'l-cem' u şemārīğū ve dağı şimrāğ bi'l-kesri tağ başına dirler ve dağı şol at sağarına
17. dirler ince ve uzun olub burun üstüne ine ve lākin tuğağa yetişmeye ve dağı bu aşıl sağarı olan ata dağı şimrāğ dirler eş-şimrāğıyyetü bi'l-kesri ve teşdidi'l-yā' i
18. ğavāric tā' ifesinden bir şınıfdur ki ' abdullāh bin şimrāğūñ aşğābıdur eş-şimāzü bi'l-kesri deve bağlayup butlacı olub dağı ğuyruğın yuğaru ıaldurub ğurmağ yuğālū
19. <arapça> eş-şemrū bi'l-fethi şalını şalını yürümeğ yuğālū <arapça> eş-şimirrū
20. bi-kesrateyni ve teşdidi'r-rā' i ğatı nesne şedidi gibi eş-şāmir bi-kesri'l-mīmi şalını şalını yürüyen kimesne ve dağı memeleri ğarına yapışık ğoyun eş-şemmeriyyü bi-fethateyni ve teşdidi'l-mīmi ve'l-yā' i
21. ve bi-kesri'ş-şini eyzan yeyni ve cüst kimesne eş-şemeriyyetü bi-fethatin ve teşdidi'l-mīmi ve'l-yā' i eş-şemmīrū bi-kesrateyni ve teşdidi'l-mīmi tiz tiz yürüken dişi deve nāğātün seri' atün gibi eş-şemezrū⁴²

⁴¹ şāmiğ.

⁴² eş-şemīzerü. beyān.

22. bi-vezni's-seferceli tîz tîz yürken irkek deve dışisine şemîzeratün dirler eş-şümâzîzetü bi-zammi'ş-şîni ve fetîh'l-mîmi ve sükûni'l-hemzeti ve kesri'z-zâ' dürülmek ve toplanmak
23. ma' nâsına veyâhûd bir nesneden korkmak ma' nâsına bir isimdür eş-şemsü bi'l-fetîh güneş ve'l-cem' u şümüsün bi-zammeteyni ve taşğîruhâ şümeysütün ve dağı şems gün açılıb güneşlü çoğaçlu
24. olmak ma' nâsına maşdardur yukâlû <arapça> ve dağı şemsün bir dürlü meftüldür ve boyun bendidür ki ' avretler boyunlarına taçarlar
25. eş-şemmâsü bi-fetḥatin şümme teşdîdin naşrânîlerüñ ulularından bir kimseye dirler başınuñ ortasını kazıdur dağı kiliseye mülâzemet ider ve'l-cem' u şemâsetün ve dağı şemmâs bir kimesnenüñ adıdur
26. kezâ fi'l-mağribi eş-şimâsü bi'l-kesri ve'ş-şümüsü bi-zammeteyni tavar çamışlanub arkasına kimesne bindirmemek yukâlû <arapça>
27. <arapça> ve dağı bir kimse bir kimseye düşmânlık belirtmek yukâlû <arapça> eş-şamüsü bi-fetḥatin şümme zammetin depüb ve yavuzlanub sırtına kimesne bindürmeyen at
28. irme kul ve güç hulu kişi şa' bü'l-hulki gibi ve cem' uhâ şümüsün bi-zammeteyni es-senetü'ş-şemsiyyetü bi'l-fetîh ve teşdîd'l-yâ' i üç yüz altmış beş gündür dağı bu günün dörd
29. bölügünde bir bölügüdür ve bir günlük üç yüz bölügünde bir bölügi eksikdür ve's-senetü'l-kameriyye üç yüz elli dörd gündür ve dağı bu günün beş bölügünde bir bölügi ve bir günün

254-b

01. altı bölügünden bir bölügidür ve sene-i şemsiyyenüñ sene-i kameriyyedan artıklığı on gün dağı bir günün üç bölügünde bir bölügi ve bir günün on bölügünde bir bölügünün dörd bölügünden
02. bir bölügidür kemâ yukâlû <arapça> es-senetü'ş-şemsiyyetü şelâşe-mi'etin ve ḥamsetün ve sittüne yevmen ve rub' u yevmin illâ cüz'ün min yevmi's-seneti'l-kameriyyeti şelâşe-mi'etin ve erbe' un
03. ve ḥamsüne yevmen ve ḥamsü yevmin ve sūdüsühi ve <arapça> eş-şamtu bi-fetḥatin
04. başuñ saçınuñ birazı ağırub karasına qarışmak ya' nî saçınuñ birazı kılı aq ve birazı kılı kara olmak kemâ yukâlû <arapça>

05. <arapça> eş-şemṭā'ü bi-vezni'l-ḥamrā' e saçınıñ ağı karasına qarışmış
06. ve'l-cem' u şumṭün bi'z-zammi eş-şamṭu bi'l-fetḥi qarışdurmaq yuḳālū <arapça> ve daḥı şamṭun bi'l-fetḥi tevaya dirler yuḳālū <arapça>
07. <arapça> eş-şamīṭu bi-fetḥatin şümme kesratin şümme yā'in sākinetin biribirine qarışdurılmış nesne ve daḥı ba'zı kurumış ve ba'zı yaş ve gök ot yuḳālū <arapça>
08. şabāḥda şamīṭ dirler aqlığı gice āḥirindağı karañlığa qarışduğıçün eş-şimṭāṭü bi'l-kesri ve's-şimṭīṭü bi-kesri's-şini ve't-ṭā'i ve sükūni'l-mīmi ve'l-yā'i yarılmış ve paralanmış
09. ton ve tağılmış bölük bölük olmuş nesne ve cem'uhümā şemāṭīṭü yuḳālū <arapça>
10. <arapça> eş-şumḥūṭü bi-zammeteyni uzun boylu ṭavīl gibi eş-şem'atü bi-fetḥateyni bir dane dökme mum ve'l-cem' u şem'un bi-fetḥateyni ve şumū'un bi-zammeteyni ḳāle'l-ferrā'ü hāza kelāmü'l-'arabi ve'l-müvellidüne yekūnü
11. minhüm eş-şem' u ve's-şem'atü eş-şem' u bi'l-fetḥi ve's-şemā' u bi'l-fetḥi ve'l-kesri ve's-şümū'atün bi-zammeteyni ve'l-meşme'atü bi-fetḥi'l-mīmeyni lağv-i laṭif itmek ve uyanmaq mizāḥ ve lu' b gibi yuḳālū <arapça>
12. <arapça> eş-şemū' u bi-fetḥatin şümme zammetin oynayıcı ve gülüci lağv-i laṭife idici 'avrat eş-şemaḳmaḳu bi-vezni's-seferceli
13. uzun boylu ṭavīl gibi eş-şümşükü bi-zammetin şümme sükūnin ve derik başmaq⁴³ zekerehu fī ḥavāşi muḳaddimeti'l-edebi eş-şemlü bi'l-fetḥi ve's-şemlü bi-fetḥatin bir yire divşirilmiş nesne
14. gibi ve tağılmış nesne müteferriḳun gibi mine'l-ezdād yuḳālū <arapça> ve daḥı şemel bi-fetḥateyni az nesne
15. dirler ḳalīl gibi yuḳālū <arapça>
16. <arapça> ve daḥı şemelün bi-fetḥateyni deve yağılub butlacı olmaq ma'nāsına maşdardur yuḳālū <arapça>
17. şemlün bi'l-fetḥi ve sükūni'l-mīmi ḳoyunuñ memelerini ḳuzı emmesün diyü ve ḥurmā salḳımı danesi dökülmesün diyü kisiye ḳoymaq yuḳālū <arapça>
18. <arapça> eş-şemletü bi'l-fetḥi bir dürlü palās

⁴³ ve pābūc ve topuḳdan ḳoncu kesilmek edik ki fārisī'de sermūze dirler. şaḥḥa.

19. ve 'abādur ki bürünürler ve dağı diftik ipliginden toğurlar bir nesnedür ki başa şarınurlar eş-şemälü bi'l-fethi ma' a taḥfifi'l-mīmi ve teşdīdihā eş-şemälü bi'l-fethi ve sükünin
20. ve fethi'l-hemzeti beyne'l-mīmi ve'l-lāmi ve'ş-şāmilü bi'l-fethi ve süküni'l-hemzeti ve fethi'l-mīmi ve'ş-şemlü bi-fethatin ve süküni'l-mīmi eyzan altı luğātdur hepsi bir ma' nāyadur fūryāz
21. didükleri yile dirler ki kıble yilinüñ karşıusundan eser ve cem' u şimālin şimālātin ve şemāyilin eş-şimälü bi'l-kesri ma' a't-taḥfifi şol ele dirler ve'l-cem' u şemülün bi'l-fethi
22. ve zammī'l-mīmi ve şemāyilü bi'l-fethi ve şol elinden yaña düşen mekāna da şimāl dirler ve dağı şimāl ḥūya dirler ḥulḳ gibi bu ma' nāya cem' i şemāyil gelür ve dağı
23. kuş ki anı uğursuz görür aña dağı şimāl dirler ve dağı şimāl bir kīse gibi nesnedür ki içine koyunuñ memelerin koyarlar kuzı emmesün diyü ve ḥurmā salḳımı
24. koyarlar tağılmasun diyü eş-şimelletü bi-kesrateyni ve teşdīdi'l-lāmi ve'ş-şimlälü bi'l-kesri ve'ş-şimlilü bi-kesrateyni beynehümā sükünün yeyni ve yürken dişi deve yukālü <arapça>
25. şemelletün ve şemlälün ve şemlilün ey ḥafifetün seri' atün ve dağı şemlälün ve şemlilün ağac başında birbir perākende ḳalmış yemiş dirler ve dağı ağac başında tağınıḳ
26. bitmiş budaḳa dirler ve mutlakā tağılmış ve perākende olmuş nesneye dirler müteferriḳ gibi ve yırtılmış paralanmış ḩona dirler ve cem' uhümā şemāyil eş-şemleletü bi-vezni
27. 'd-daḥraceti tiz tiz gitmek isrā' gibi yukālü <arapça> eş-şemülü bi-fethatin şümme zammetin süci ḥamr gibi eş-şümülü bi-zammeteyni ḳaplanmaḳ ve bürümek ' umde gibi
28. yukālü <arapça> ve dağı şümül bir yil eserken
29. fūryāz dönmeḳ yukālü <arapça> ve dağı ḳaçan ki bir ḳavme fūryāz yili doḳunsa şemele'l-ḳavmü dirler ' alā bābi

255-a

01. fā' ilihim meşmülüne eş-şemredelü bi-vezni's-seferceli tîz tîz yürüyici nesne deveden ğayriden eş-şemerdiletü bi-fethatin şümme sükünin şümme fethatin her biri güzel dişi
02. deve kemā yukālū <arapça> eş-şem' aletü bi-fethateyni beynehümā sükünün cühüdlar okuması kırā'atü'l-yahūdī gibi eş-şememü bi-fethateyni bir kimesnenüñ yüzi
03. çak gözleri öñünden durub düz yüksek ve yüce olmak yukālū <arapça> ve dağı şemem tağıñ
04. başı uzun ve yüce olmak yukālū <arapça> şemāmün bi'l-fethi ve't-tahfifi bir tağıñ adıdur eş-şemmü bi'l-fethi ve't-teşdidi
05. eş-şemimü bi-fethatin şümme kesratin şümme yā'in sākinetin nesne koqlamak yukālū <arapça> ve dağı şemimün yüce ve yüksek nesneye dirler yukālū
06. <arapça> faşlü'ş-şini ve'n-nüni ve mā yüselişühümā eş-şen'ü bi'l-harekati'ş-şelāşeti ve süküni'n-nüni fi'l-küllü mehmüzü'l-lāmi ve'ş-şenānü bi-fethatin ve bi-süküni'n-nüni
07. <arapça> ve'ş-şenānü bi'l-fethi ve bi-düni'l-hemzeti ve'ş-şenā'etü bi'l-fethi ve bi'l-hemzeti beyne'l-elifi ve't-tā'i ve'l-meşne'ü bi-vezni'l-mezhebi bir kimseye gönlünde kīn dutmak
08. ve düşman dutunmak yukālū <arapça> ve dağı ikrār eylemek yukālū <arapça>
09. <arapça> eş-şenvetü bi-fethatin şümme zammetin 'alā vezni fa' ületin kirden ve pāsdan ırak olmak teğazzüz gibi ve dağı yemen diyārında bir kabīle vardur aña dağı ezrū şene'eti
10. dirler ve az olur ki ezrū şenvetin dağı dirler bi-teşdidi'l-vāvi ve bi-ğayri'l-hemzeti evvelkinüñ nisbeti şen'ün gelür ve şoñrakinüñ nisbeti şen'etün gelür eş-şenbü bi-fethatin bir kimesnenüñ dişlerinüñ
11. uçları ince ve keskin olmak hiddetün fi'l-esnāni gibi ve 'inde'l-ba'z ağız ve dişler şovuk olmak kemā yukālū <arapça>
12. eş-şebnā'ü bi-vezni'l-hamrā'e dişlerinüñ uçları ince ve keskin 'avrat ve 'inde'l-ba'z dişleri ve ağız şovuk 'avrat eş-şünhübü ve'ş-şünhübetü bi-zammi'ş-şini ve'l-hā'i fihimā tağ
13. başına dirler re'sü'l-cebel gibi ve'l-cem'u şenānibü bi'l-fethi eş-şeneşü bi-fethatin irilik ve kalınlık haşünetün ve gılzatün gibi yukālū <arapça>

14. <arapça> eş-şebhu bi-fethatin deri kuruyup ve bozulub bir yire divşirilmek yukālū <arapça> ve dahı anuñ kıç ayağındağı
15. nesār didükleri bozulmak ve kurulmağ ya' nī orağ kıçlu olmağ eş-şenīcū bi-fethatin şümme kesratin kurulmuş ve bozulmuş bir yire divşirilmiş deri ve nesāsı bozulmuş⁴⁴ at ya' nī
16. orağ kıçlu at yukālū <arapça>
17. eyzan eş-şenbeşetū bi-vezni'd-daħraceti yapışmış ve tolaşmış yukālū <arapça> eş-şenāhī bi'l-fethi ve kesri'l-hā' i ma' a't-taħfifi uzun
18. boylu kişi racülün tavilün gibi ve yigid genc deve ba' irün feten gibi ve mü'enneşi şenāhiyyetün gelür eş-şenārū bi'l-fethi ve't-taħfifi bahāne 'ayb ve 'ār gibi eş-şenteratū bi-vezni'd-daħraceti pāre pāre
19. itmek yukālū <arapça> eş-şüntüratū bi-zammeteyni beynehümā sükünün küpe kartatün gibi ve 'inde'l-ba' zı barmağ uşbu' un gibi ve'l-cem' u şenātirū melikün min mülūki
20. 'l-yemeni ve kīle ma' nāhū zū'l-katreti eş-şengariyyū bi-fethatin şümme sükünin şümme fethateyni ezd kabilesinden bir şā' iruñ adıdur eş-şenzirū ve'ş-şenziratū bi-kesrateyni beynehümā sükünün fihimā
21. hūy yaramaz kimesne sū'ü'l-hulki gibi eş-şenāşi bi'l-fethi ve kesri's-şādi ma' a't-taħfifi ve'ş-şenāşiyū bi'l-fethi ve teşdidi'l-yā' i gevdesi uzun at yukālū <arapça>
22. <arapça> eş-şunzūnū bi-zammeteyni beynehümā sükünün tağ yanı ve bölük nāhiyetū'l-cebel gibi ve'l-cem' u eş-şenāziyyū bi'l-fethi ve kesri'z-zā' i eş-şenā' atū bi'l-fethi çirkinlik kabāhat gibi yukālū <arapça>
23. <arapça> eş-şun' atū bi'z-zammi çirkin olmağ ma' nāsına bir isimdür eş-şen' u bi'l-fethi bir nesni çirkin görmek ve çirkin şaymağ
24. yukālū <arapça> eş-şenī' u bi-fethatin şümme kesratin şümme yā' in sākinetin çirkin nesne kabih gibi eş-şenku bi'l-fethi kulağunuñ yukarusına
25. tağdıqları küpe boncuğdan ve gayriden ve'l-cem' u şünüfün eş-şenfū bi-fethatin bir kimseye gönülden kīn dutmağ ve düşmānlık dutmağ yukālū <arapça>
26. <arapça> eş-şenifū bi-fethatin şümme kesratin bir kimseye gönülden kīn dutucı ve düşmānlık dutucı muğdab gibi eş-şin' āfū bi'l-kesri ve'ş-şün' üfū bi-zammeteyni beynehümā sükünün tağ başı

⁴⁴ ve kurulmuş. şahha.

27. re'sü'l-cebeli gibi ve dağı şen'āfū uzun boylu kimseye dirler racülün tavilün gibi ve cem'uhümā şenā'ifū bi'l-fethi eş-şün'ūfū bi-zammeteyni bir nesneye gözi kuyruğıyla
28. kağı bakmak yukālū <arapça> eş-şanaķu bi-fethateyni zekātdan iki nisābuñ arasında olan 'avre ve miķdāra
29. dirler meşelā deve zekātında beş deve ile on devenüñ arasında olan 'adedlere dirler ki anda zekāt borc olmaz ya'nī beş devede bir koyun borc olmaz

255-b

01. andan soñra tā ona varınca bir koyun virür kaçan ki on ola iki koyun virür öyleye beşile on arasında olan 'adedler için başka nesne borç olmaz
02. ve dağı şanaķ bi-fethateyni bütün gevde distinde eksik olan ditse dirler el ayak disti gibi ve bunlara beñzer a'zālar ve cerāhatler disti gibi ve cem'uhümā eşnāķun ve dağı
03. şanaķ bi-fethateyni baş uzun olmak tūlū'r-re'si gibi yukālū <arapça> eş-şināķu bi'l-kesri iki nişāb arasında olan 'adedlerden
04. zekāt almak yukālū <arapça>
05. <arapça> ve dağı şināķ müşege ve kırbaya ağzın bağladıkları ipe dirler dekā'ün gibi ve dağı şināķ uzun boylu kimesneye dirler tavil gibi eş-şenķu bi'l-fethi
06. deve üzerinde binerken yuları şapıyla men' itmek ve gerü döndürmek yukālū <arapça> eş-şenīķu bi-fethatin şümme kesratin harām
07. ve dağı oğul ve kuşlan kimesne da'ī gibi eş-şennü bi'l-fethi ve't-teşdidi tağıtmak ve saçılmak yukālū <arapça>
08. <arapça> ve dağı şennün bi'l-fethi ve't-teşdidi eski müşegeye dirler ve eski şu tulumuna
09. dirler seķā'ün bāliyün gibi <arapça> ve dağı şenn bir kabiledür 'abdülķaysdan eş-şennetü bi'l-fethi ve't-teşdidi küçürek kırba ve müşege kırba şağiratün
10. gibi eş-şünānū bi'z-zammi ve't-taħfifi tağılmış ve saçılmış şu mā'ün müteferriķun gibi ve muṭlakā tağılmış nesne eş-şünānetü bi'z-zammi ve't-taħfifi müşegeden ve tulumdan tamlayan şu
11. ve ağacdan tamlayan şu eş-şenānū bi'l-fethi ve't-taħfifi kīn dutmak ve düşmānlık buğz ve 'adāvet gibi ve ķad merra fi'l-mehmūzi eş-şenūni bi-fethatin şümme zammetin aç ķurd

12. zi'bün cāyi' un gibi ve dağı şol devedür ki ne arık ve ne semiz ola eş-şeninu bi-fethatin şümme kesratin şümme yā'in sākinetin şu tamlasına dirler қаterātu'l-mā'i gibi eş-şenşenetü bi-kesrateyni
13. beynehümā sükünün hūya dirler hulk gibi ve minhü'l-mişli şinşinetü <arapça> faşlü's-şini ve'l-vāvi ve mā yüsellişühümā eş-şevbü bi'l-fethi qarışdurmaq
14. hiltun gibi yukālü <arapça> ve dağı qarışmaq yukālü <arapça> eş-şüvebü bi'z-zammi ve'l-fethi bir nesnenün içine qarış-
15. –durdıqları nesen ve minhü <arapça> ve dağı şevbün bi'l-fethi şurbaya dirler marağun gibi ve dağı bala da dirler 'asel gibi
16. eş-şevāyibü bi-fethi's-şini ve kesri'l-bā'i şā'ibetünüñ cem'idür ki kire ve pāsa dirler denesün gibi ve gözçağız dirler qazā gibi yukālü <arapça>
17. şābetün bi't-tahfifi necid diyārında bir tağūñ adıdur aşlında şevbetün idi vāv elife kalb olundu şābetün oldu eş-şevzebü bi-vezni'l-cevheri uzun nesne tavilün gibi
18. eş-şevzebü bi-vezni'l-cevheri kirpi didükleri canavar eş-şüvnecü bi'z-zammi ve fethi'l-bā'i oğlağı eş-şürbācü bi'z-zammi ve fethi'r-rā'i şurba didükleri aş fārisiden
19. 'arabī kılinmışdur kezā fi'l-esmā'i eş-şūhu bi'z-zammi hūy yaramaz kimesneye dirler seyyi'ü'l-hulki gibi fārisiden 'arabī kılinmışdur şeyh diyü 'avām biribirine söyledükleri
20. dağı bu ma'nāyadur anuñçün böyle dimekle şer'an ta'zir lāzım olmaz didiler kezā fi'l-mağribi eş-şevrabü bi'l-fethi qovandan bal almağ yukālü <arapça> ve dağı
21. tavarı satmağa kösdürüp gāh boynunu beri döndürüb ve gāh añaru döndürmek yukālü <arapça>
22. ve dağı tavar semirib güzel olmağ yukālü <arapça> ve dağı şevrün bir kişinün adıdur kemā kāle fi'l-mağribi eş-şevārü ismü vālidü
23. 'l-ka'kā'i bin şevr <arapça>⁴⁵ eş-şüretü bi'z-zammi şüret ve şekil eş-şürā bi'z-zammi ve fethi'r-rā'i tanışık ma'nāsına isimdür ve minhü
24. kavlihi te'a. <arapça>
25. <arapça> eş-şeyyirü bi'l-fethi ve kesri'l-yā'i'l-müşeddedeti semiz gözlü tavar yukālü <arapça>

⁴⁵ şāvürün bir vāvla dağı cāyizdür husrev-i berviz'ün müşāhibi idi ve püzünüñ ma'nasındır. ni' metullāh.

26. <arapça> ve'l-cem' u şeyyār bi'l-kesri yukālū <arapça> ve daḥı cem' uhu gününüñ artesine de şeyyār
27. dirler bi'l-kesri yevmü's-sebti gibi ve daḥı tanışıkā yarın kimesneye de şeyyir dirler yukālū <arapça> aşlnda şeyyirün idi vāv yāya ḳalb
28. olunub idgām olundu şeyyirün oldı eş-şevsü bi-fethatin bir kimesne ululanmaḳdan gözi ḳuyruḡıyla baḳmaḳ yukālū <arapça>
29. <arapça> eş-şevsā'ü bi-vezni'l-ḥamrā'e ululuḡundan ve ḳaḳıdıḡından gözi ḳuyruḡıyla baḳan ' avrat ve'l-cem' u şüvsün bi'z-zammi

256-a

01. eş-şüveysü bi-lafzi't-taşgiri ism-i racül eş-şevşu bi'l-fethi yumak ve arıtmak yukālū <arapça> ve daḥı şevşun bi'l-fethi azu diş
02. zırlamak vece' u'l-dırsi gibi ve minhü'l-ḥadıs <arapça>
03. <arapça> kezā fi'l-maḡribi eş-şüşatü bi'l-fethi bir yıl ve bir şancıdur ki ilikler içinde olur ve ' inde'l-ba' z bir veremdür ki ikenüñ iç yüzündeki perdede olur eş-şavşu
04. bi-fethatin bir kimesne gözlerin kelpeldetmek ve tiz tiz açub yummak yukālū <arapça> eş-şevşā'ü bi-vezni'l-ḥamrā'e
05. gözlerin kelpededici ve tiz tiz açub yumucı ' avrat ve'l-cem' u şüşun bi'z-zammi eş-şevtu bi'l-fethi bir meydān ve bir nevbet segirtmege dirler ya' nī bir kimesne durduḡı mekāndan tā
06. meydān başına varıcaḳ bir def' a segirtmek kemā yukālū <arapça> nitekim ka' be tarafında ḥacer-i esvedden yine ḥacer-i esvede gelince segirtmege dirler
07. ve'l-cem' u eşvātun ve daḥı pencerden düşen güneş şu'lesinde gözüken ufacıḳ nesnelere şavtun bāḫılun dirler ve çakal didükleri canavara şavtun bürāhun dirler eş-şüvātu
08. bi'z-zammi ve'l-kesri şol od yalı ve alevidür ki tüteni olmaya eş-şuv' u bi'z-zammi şorḳan ağacı bān gibi cem' idür vāḫidi şev' atün gelür eş-şev' u bi'l-fethi bir veledüñ ardınca toḡan
09. velededirler ki ikisinüñ arasında bir veled daḥı toḡmamış ola yukālū <arapça> eş-şevfü bi'l-fethi bir nesnenüñ yüzünden giren
10. pasın silib giderüb açmak yukālū <arapça> eş-şavḳu bi'l-fethi arzū ve'l-cem' u eşvḳun bi'l-fethi ve daḥı şevḳ gönül bir nesneye çekinüb arzulamak

11. yuḡālū <arapça> eş-şuvbeḡu bi'z-zammi ve fetḡi'l-bā'i oḡlaḡu didükleri ağac ki⁴⁶ eş-şevkü bi'l-fetḡi diken cem' idür
12. vāḡidi şevketün gelür bi'l-fetḡi⁴⁷ bir kimesnenüñ gevdesine diken batırmaḡ yuḡālū <arapça> ve daḡı şevkün bir kimesne yaraḡ ve
13. yasaḡ taḡınub şavaş düzgünen āşikāre itmek yuḡālū <arapça> ve daḡı
14. şevkün kızuñ memeleri yumurdamaga ve büyümege yaraḡlanmaḡ dinür yuḡālū <arapça> ve daḡı devenüñ azusu yarılıb taşra çıḡmaḡa dirler yuḡālū
15. <arapça> ve bābü's-şelāseti ḡāfe's-şevketü bi'l-fetḡi bir dane diken ve daḡı 'aḡrebüñ ḡuyruḡı ucundaḡı diken ve ikenisi ibratü'l-'aḡrabi gibi ve daḡı
16. şevketün bir ucu egirici nesnedür ki çülhālar anuñla eriş ve arḡac düzeldürler ḡissiyetün daḡı dirler ve daḡı şevketün leşker düzgünü ve yaraḡ yasaḡ ki şavaş düzgünü kemā yuḡālū
17. <arapça> eş-şüveykiyyetü bi-zammetin şümme fetḡatin şümme sükünin şümme kesratin şümme teşdīdin azuları yarılmış develer eş-şevkā'ü bi-vezni'l-ḡamrā'e şol geregidür ki yüzi iri
18. ve diken diken ola yeñi tokandugḡün yuḡālū <arapça> eş-şā'ikü bi-kesri'l-hemzeti dikenlü ağac ve yaraḡ yasaḡ taḡınmış müretteb olmuş kimesne
19. eş-şāketü bir kimesne diken arasında ḡalmaḡ yuḡālū <arapça> ve daḡı şāketün bi't-taḡfifi diken çok ağaca
20. dirler yuḡālū <arapça> eş-şevlü bi'l-fetḡi bir nesni yuḡaru ḡaldurmaḡ yuḡālū <arapça> ve daḡı deve butlacı olduḡı vaḡtin ḡuyruḡını
21. yuḡaru ḡaldurub ḡıvırmaḡ yuḡālū <arapça> ve daḡı şevlün bi'l-fetḡi şevlün azıcıḡ şuya dirler ki müşeḡe ve ḡırba
22. ve dibinde ḡala ve'l-cem' u eşvālün bi'l-fetḡi ve daḡı şol dişi develer dirler ki sūdleri az ola ve memeleri yuḡaru ḡekile ve ḡarınında yedi aylık veya sekiz aylık köşegi ola
23. bu ma' nāya şevlün cem' idür vāḡidi şā'iletün gelür ve hüve cem' un 'alā ḡayri ḡiyāsin eş-şüvvelü bi'z-zammi ve fetḡi'l-vāvi'l-müşeddedeti butlacı oldukları için ḡuyruḡlarını yuḡaru
24. ḡaldurub ḡıvıran develere dirler cem' idür vāḡidi şā'ilün gelür eş-şevilü bi-fetḡatin şümme kesratin işde ve ḡidmetde yeyni ve cüst kimesne yuḡālū <arapça>

⁴⁶ anuñla yuḡa etmek yaparlar fārisiden 'arabi ḡılınmışdur kezā fi'l-esmā'i. şaḡḡa.

⁴⁷ ve daḡı şevkün bir kimesnenüñ gevdesine diken batırmaḡ ma' nāsına maşḡardur yuḡālū <arapça>. şaḡḡa.

25. <arapça> eş-şevletü bi'l-fethi 'aķreb kıuyruĝunuñ arķası üzerine ķalkub ķurulan yirine dirler kemā yukālū <arapça> ve daĝı Őevletün
26. iki yıldırıķ yıldızlardur ki ay anlaruñ üzerlerine ayĝır bunlar ĥummetü'l-'aķreb dirler ya' nī 'aķreb didükleri yıldızuñ kıuyruĝı pāresi dimek olur eş-şevvāletü bi'l-fethi
27. ve teŐdidi'l-vāvi 'aķrebe dirler kıuyruĝını yukaru ķaldırub kurduĝcün eş-şevvālū bi'l-fethi ve't-teŐdidi ulu bayram adıdur ve'l-cem' u Őevvālātün bi't-teŐdidi ve Őevāvilū
28. bi'l-fethi ve't-taĥfifi eş-Őüvmü bi'z-zammi ķara nesnelere dirler sevādun gibi iŐemek cem' idür eş-Őevhü bi'l-fethi ķirkin olmaķ yukālū <arapça> eş-Őeve
29. bi-fethateyni bir kimesnenüñ yüzi ķirkin olmaķ yukālū <arapça> yukālū <arapça> Őevah bi-fethateyni bir kimesnenüñ ĝözi deĝnel olmaķ yukālū <arapça>

256-b

01. izā kāne serī' u'l-iŐābeti bi'l-'ayni ve bābühü Őarabe eyzan eş-Őevhā'ü bi-vezni'l-ĥamrā'e yüzi ķirkin 'avrat ķabīĥatü'l-vechi gibi ve aĝzınuñ azıları ĝin kısraķ yukālū <arapça>
02. <arapça> eş-Őā'etü'l-başari bi-kesri'l-hemzeti ĝözi yeti kimesne ĥadīdü'l-başari gibi eş-Őātü ism-i cinsdür ķoyuna ve keĝiye
03. ıtlāķ olunur⁴⁸ müzekker ve mü'ennes isti' māl olunur aŐlında Őāhetün idi ĥuzife'l-hā'ü 'alā ĝayri kıyāsin taŐĝiri Őüveyhetün gelür cem' i Őiyāhun gelür bi'l-kesri ve bi'l-hā'i teķülū
04. <arapça> ŐelāŐü Őiyāhin bi'l-hā'i ile'l-'aŐerati <arapça> ve cem' u'Ő-Őā'i bi'l-hemzeti Őeviiyyün bi-fethatin Şümme kesratin Şümme teşdidin ve daĝı
05. Őātün yaban sıĝırına dirler vaĥŐi gibi ya' nī irkek sıĝuna dirler ve'l-cem' u Őiyāhun bi'l-kesri⁴⁹ eş-Őāhü bi'l-hā'i ŐaŐranc esbābdur meşhürdur fārisīden 'arabī kıılınmışdur kezā
06. fi'l-esmā'i eş-Őivā'ü bi'l-kesri ve'l-meddi büryān ve ķavurma eş-Őivā'etü bi'l-kesri ve'l-meddi büryān pāresi kıı'atün mine'Ő-Őivā'i ma' nāsına eş-Őevā bi-fethatin ve'l-ķaŐri Őevānūñ cem' idür ki

⁴⁸ irekeĝe ve dişiye ıtlāķ olunur.

⁴⁹ ve'n-nisbeti ile'Ő-Őā'i Őā'i ve ile'Ő-Őāti Őāhiyyü.

07. şevātün diyü baş derisine dirler ve dağı şeviyyün ādem oğlunuñ iki eline ve iki ayağına ve başına dirler ve dağı ‘azūna dirler ki maḳtel olmaya ma‘ nā ekşer ‘uzvā urğula
08. insān olmaz ola kemā yukālū <arapça> ve dağı şevā bi-vezni'l-‘aşā atuñ dörd ayaklarına dirler kavāyimü'l-feresi
09. gibi ve dağı şevā tavaruñ etinüñ yatlılarına dirler rezālū'l-māli gibi ve dağı şevā azıcığ ḥorca nesneye dirler eş-şāviyyü bi-kesri'l-vāvi ve teşdidi'l-yā‘i koyunu olan kimesneye dirler
10. şāhibü'ş-şā‘i gibi eş-şeviyyü bi-fethatin şümme kesratin şümme teşdidin çok koyuna dirler ki şā‘ünüñ cem‘ idür kemā merra eş-şeviyyetü bi-fethatin şümme kesratin şümme teşdidin helāk olan kimesnelerüñ soñında kalan
11. kimesneye baḳiyyetü kavmin helekü ma‘ nāsına ve'l-cem‘u şevāyā bi-vezni beḳāyā eş-şüvāyetü bi'z-żammi büyük nesneden bulunan küçürek nesne kemā yukālū <arapça>
12. <arapça> küçürek itmege ve bazlanca dirler ḳurşun gibi eş-şevşātü bi'l-fethi tiz tiz yürüyen dişi deve nāḳatün seri‘atün gibi faşlü'ş-şini ve'l-hā‘i ve mā yüsellişühümā eş-şühbetü bi'z-żammi
13. şol aklıḳdur ki ḳaraya gālib ola eş-şehbü bi-fethatin bir nesnenüñ aklıḳı ḳaralığına gālib olmaḳ yukālū <arapça> eş-şehbā‘ü
14. bi-vezni'l-ḥamrā‘e aklıḳı ḳaralığına gālib olan dişi tavar ya‘nī ḳır dişi tavar yukālū <arapça> ve dağı şehbā‘ü şol at şağarına dirler ki
15. içinde aklıḳa muḥālif ḳıl ola ve dağı şovuk yil esüb ḳarcı yağan giceye de şehbā‘ü dirler ve dağı leşkerde şehbā‘ü dirler üzerleri yaraḳ yasaḳ aklıḳı olduḡcün
16. eş-şihābü bi'l-kesri od yalıdır ve şu‘lesidür ki pārelenüp yukaru ḳalkmış ola şu‘letü nārin sāti‘atin gibi⁵⁰ ve'l-cem‘u şühbün ve şühbānün bi'z-żammi eş-şehābü bi'l-fethi ve't-taḥfifi
17. şu ḳarışdurılmış şıvık süd leben ziyāḥun gibi eş-şehriyyetü bi-fethateyni beynehümā sükünün ḳatı karı ‘avratün ‘acüzün kebīratün gibi eş-şehdānicü bi-fethi'ş-şini ve'n-nūni ve sükūni'l-hā‘i kendir toḫumu

⁵⁰ ve dağı gök yüzünde atılan nesne şaḥḥa.

18. bendür şecerü'l-kıyyeti gibi ve dağı iri ince ve iri maştaki şakızı danesi eş-şāhterac bi-fethi't-tā'i ve'r-rā'i şāhtere didükleri otdur ki şuyun çıkarırlar içerler meşhürdur eş-şehādetü bi'l-fethi tanıklık virmek ya' nī āşikāre gör-
19. –dügi ve bildügi nesni diyivermek kemā yukālū <arapça> kezā fi'l-mağribi yukālū <arapça>
20. <arapça> ⁵¹ eş-şuhūdū bi-zammeteyni bir nesneye hāzır olmak yukālū <arapça>
21. <arapça>
22. <arapça> eş-şehūdū bi'l-fethi ve'z-zammi mumlu bal eş-şāhidū bi-kesri'l-hā'i tanıq ve'l-cem' u şehdün bi'l-fethi ve cem' u'ş-şehdi şuhūdün
23. bi-zammeteyni ve eşhādün bi'l-fethi keza fi's-şihāhi ve ce'ale fi'l-mağribi şuhūden ve işhāden cem' i şāhid hayşü kāle fehūve şāhidün ve hüm şuhūdün ve eşhādün ve dağı şāhid hāzır ma' nāsına da gelür
24. bu ma' nāya cem' i şuhūdün bi-zammeteyni ve şuhdün gelür bi'z-zammi ve fethi'l-hā'i'l-müşeddedeti ve dağı şāhid ana karnında veledle bile çıkan çāriye dirler ve 'inde'l-ba' z deve butladuğı yirde
25. bulunan kana ve etene ve çāriye dirler ve'l-cem' u şuhūdün bi-zammeteyni ve dağı şāhid dile dirler lisān gibi ve dağı firişteye dirler melek gibi ve dağı şāhid perçege ve zülfe dirler şadağun gibi bu ma' nāya
26. cem' i şevāhidū gelür kezā fi'l-esmā'i eş-şehīd bi-fethatin şümme kesratin şümme yā'in sākinetin tanıq ve dağı allāhü te' a. yolunda öldürdükleri kimesne katilün fi sebilillāhi te' a. ma' nāsına hüve fa' ilün
27. bi-ma' nā'l-mef' ūli li-ennhū meşhūdün lehü bi'l-cenneti ev bi-ma' na'l-fā' ili eyi'l-hāzırı li-ennhū hayyün <arapça> kezā fi'l-mağribi bu iki ma' nāya şehīd cem' i şühedā'ü gelür 'ulemā'ü gibi eş-şehberetü bi-fethateyni
28. beynehümā sükūnun büyük yaşlı kararı 'avratun 'acūzetün kebīretün gibi ve'l-cem' u şehābirü eş-şühretü bi'z-zammi eş-şehrü bi'l-fethi bir nesni āşikāre eylemek yukālū <arapça>
29. <arapça> ve dağı şehretün bir nesne āşikāre olmak vuzūh gibi ve dağı şehrün bi'l-fethi kılıç şıyırmaq ve kılıç çıkarmaq yukālū <arapça> ve dağı şehrün bi'l-fethi aya dirler ve'l-cem' u şuhūdün

⁵¹ ve dağı bir nesnenün üzerine tanıq olmak yukālū <Arapça> ve dağı şehādet allāhü te' a. yolunda öldürülmek ma' nāsına isimdür ve dağı şehādet and içmek ma' nāsına da gelür yukālū <Arapça> şahha.

257-a

01. bi-zammeteyni eş-şihzāretü bi'l-kesri yaramaz söz söyleyici kişi racülün fāhişün gibi <arapça> eş-şührirü bi'z-zammi ve'l-kesri ve kesri'r-rā'i fihimā bir nev' i hurmādur ki temrun şehriretün dirler
02. şinile ve sinile cāyizdür eş-şehkatü bi'l-fethi çağırmağ ve haykıрмаğ şayhatün gibi yuḡālū <arapça> eş-şuhūḡu bi-zammeteyni yücelmek ve yükselmek
03. yuḡālū <arapça> eş-şāhiḡu bi-kesri'l-hā'i yüce ve yüksek taḡ ve'l-cem' u şevāhinü ve daḡı kaçan ki bir kimesnenüñ kaçması
04. ve kīni ḡātı olas fülānün zū-şāhiḡın dirler eş-şehiḡu bi-fethatin şümme kesratin şümme yā'in sākinetin eşek ağarmağ ve 'inde'l-ba'z eşek ağarcağ nefesini ve āvāzını içerü içkemek kemā yuḡālū
05. <arapça> ya' nī şehiḡun eşek hınçıkramağ ve için çekmek yuḡālū <arapça>
06. <arapça> eş-şeraḡu bi-fethateyni beynehümā sükünün ve bi-zammi's-şini ve'r-rā'i eyzan çulhālar iplik şardıḡları külāve ki çehre dirler eş-şühletü bi'z-zammi gözüñ
07. ḡarasına göklüğine ḡarışımağ ya' nī şol renkdür ki gökle ḡara birbirine ḡarışımaḡı ola eş-şehlü bi-fethateyni gözüñ ḡarası gök ela olmağ yuḡālū <arapça>
08. eyzan <arapça> eş-şehlā'ü bi-vezni'l-ḡamrā'e gök ela göz ve gök ela gözlü 'avrat ve daḡı şehlā'ü gereklü nesne ḡacet gibi
09. eş-şehletü bi'l-fethi orta yaşlu 'aḡıllu 'avrat ve zālike ismün li'l-mer'eti'n-naşifi'l-'āḡıleti ḡāşşatün lā yūşafü bihi'r-racülü eş-şehmü bi'l-fethi ḡorḡutmağ ifzā' gibi yuḡālū <arapça>
10. <arapça> eş-şehāmetü bi'l-fethi ve's-şühümetü bi-zammeteyni bir kimesne berk ve zeyrek olmağ yuḡālū <arapça>
11. ve's-şehmü bi'l-fethi ve's-şehimü bi-fethatin şümme kesratin şümme yā'in sākinetin köklü berk zeyrek kimesne eş-şihāmü dīvler ve periler dişlerinüñ ziyāde yaramazı ve çirkini saḡlā'ü gibi eş-şühremü
12. bi-zammeteyni beynehümā sükünün bir dikenlü otdur eş-şāhinü bi-kesri'l-hā'i bir nev' i ḡoḡandur ma' rüfdur ve daḡı şāhin terāzū 'amūduna da dirler 'amüdü'l-mizāni gibi bu iki luḡat fārisiden

13. 'arabî kılınmışdur kezā fi'l-mağribi eş-şihriyyetü bi-kesrateyni beynehümā sükünün ve teşdidi'l-yā'i qalıñ semer atlarına dirler berāziretün gibi ve'l-cem' u şehārā eş-şihlilyü bi-kesri's-şini ve'l-lāmeyni
14. ve süküni'l-hā'i ve'l-yā'i'l-ülā ve teşdidi'l-yā'i'l-aḥiri bir büyük aqçadur aya kadar olur kemā yukālū <arapça> eş-şehvetü bi'l-fethi ma' rüfetün
15. ve daḥı ta' ām arzulamak yukālū <arapça> eş-şehiyyü bi-fethatin şümme kesratin şümme teşdidin arzulanmış ta' ām yukālū <arapça>
16. eş-şehbānū bi'l-fethi ve zammī'n-nūni imām ḥüseyin'ün ḥātūnunuñ adıdur ki imām zeynelābidin'ün anasıdur ve ba' zı rivāyetde şehrbānū diyü yazılmışdur kezā fi'l-mağribi
17. eş-şāhi bi-kesri'l-hā'i gözi yiyni kimesne ḥadidü'l-başari gibi faşlü's-şini ve'l-yā'i ve mā yüshellişühümā eş-şey'ü bi'l-fethi ve süküni'l-yā'i mehmūzi'l-lāmi nesne mevcüd ma' nāsınadur ve gāh
18. olur ki mevcüdla ma' dūma e' amm ma' nāya da ıtlāk olunur ya' nī bilmesi ve ḥayır virmesi mümkün olan nesneye dirler cem' i eşyā'ün gelür eş-şey'etü bi'l-kesri ve bi'l-yā'i beyne
19. 's-şini ve'l-hemzeti dilemek irāde gibi yukālū <arapça> eş-şeybü bi'l-fethi saq saqal ağarmak yukālū <arapça>
20. <arapça> eş-şibü bi'l-kesri başlarınıñ saçları ağarmış kimesneler ve üzerlerine qar yağmış ve kırağı yağmış tağlar ki eşyebün
21. şıfatdur ve daḥı şeybün bi'l-kesri deve şu içerken tuḥaqlarından ḥāşıl olan sesi ve āvāzı bir kimseye ḥikāyet itmek kemā yukālū <arapça>
22. <arapça> ve 'inde'l-ba' z bi'l-fethi kış aylarından kānūnevvel didükleri aya dirler ki tokuza didükleri aydur bu ayda qarü kırağı çok yağmağla
23. ağırduğcün şeybān bi'l-fethi ḥāyifesinden bir kabiledür ve daḥı şāḥābeden bir kimesnenün adıdur eş-şeybetü bi'l-fethi baş saçı ağarmak ma' nāsına maşdardur ve daḥı
24. 'arabdan bir kimesnenün adıdur ki ka' be'nün kilidi dili bunuñ evlādunda olur kemā kıle ve şeybetün ismü racül ve miftāḥu'l-ka' be fi veledihi eş-şiyābü bi'l-kesri her nesnenün içine qarışdur-
25. –duqları nesne ismü mā yümzeḥu gibi eş-şiraḥu bi'l-kesri ve fethi'r-rā'i şirūğan yağı ve daḥı üzüm şuyuna ve turşu şuyuna daḥı ekşidin şirec dirler şirden <arapça> 'arabî

26. kılınmışdur kezā fi'l-mağribi şeyrezü bi-vezni'l-ca' fere bir şehriñ adıdır eş-şirāzü bi'l-kesri şuyı süzülmiş yoğurd kezā fi'l-esmā'ı eş-şeytracü bi-fethi'ş-şini ve't-tā'ı ve'r-rā'ı
27. ve sükūni'l-yā'ı serkele didükleri oturdur ki hindisi olur ve rümāsi olur eṭibbā katında meşhūrdur eş-şiyḥu bi'l-kesri yavşan didükleri ot cem'idür vāhidi şiyḥatün
28. gelür bi'l-kesri ve daḥı şiyḥun bi'l-kesri her nesnede cidd ü sa'y idici kimesneye dirler cāddetü'l-umūri ma'nāsına ve'l-cem'u şiyāḥun bi'l-kesri eş-şeyḥānū bi'l-fethi ğayretlü kimesne ğayür gibi eş-şeyḥānetü
29. bi'l-fethi tiz yürken dişi deve nāḳatün seri'atün gbi eş-şeyḥu bi'l-fethi ve sükūni'l-yā'ı ḳoca er ve'l-cem'u şuyūḥun bi-zammeteyni ve eşyāḥun bi'l-fethi ve şiyḥatün bi-kesratin şümm fetḥatin ve sükūni'l-hā'ı

257-b

01. eyzan ve şiyḥani bi'l-kesri ve meşḥatün bi-fethi'l-mīmi ve'l-yā'ı ve sükūni'ş-şini ve meşāyihu bi'l-fethi ve kesri'l-yā'ı ve meşūḥā'ün bi-fethi'l-mīmi ve zammi'l-yā'ı ve bi'l-hemzeti ba' de'l-elifi eş-şeyḥatü bi'l-fethi ḳara ' avrat
02. eş-şeyḥu bi-fethatin ve'ş-şeyḥūḥatü bi'l-fethi ve zammi'l-ḥā'ı eş-şeyḥūḥiyyetü bi'l-fethi ve zammi'l-ḥā'ı ve teşdīdi'l-yā'ı'ş-şāniyeti ḳoca olmak ve pīr olmak yuḳālū <arapça>
03. ve şeyḥūḥatü ve şeyḥūḥiyyetü izā esene ve taşğirü'ş-şeyḥi şüveyḥun bi-zammi'ş-şini ve kesrihā ve fethi'l-yā'ı fihimā
04. kirec gibi ve düşünmeği taşı gibi kemā yuḳālū <arapça> eş-şeydü bi'l-fethi balçuḳ kirec ile dīvār şıvamaḳ yuḳālū <arapça>
05. <arapça> eş-şizü bi'l-kesri ve'ş-şiziyyü bi'l-kesri ve fethi'z-zāyi bir ḳara ağacdur ki andan taraḳ düzerler ve çanaḳ düzerler eş-şeyşü ve'ş-şeyşā'ü ve'ş-şeyşu ve'ş-şeyşā'ü
06. bi'l-kesri fi'l-erbe'ati ve bi'l-meddi fi'ş-şāni ve'r-rābi'ie şol ḥurmādur ki çekirdegi berkimez ve ḳatı olmaz eş-şeytu bi'l-fethi bir nesne yok olub gitmek yuḳālū <arapça> ve bir nesne tükenüb
07. yirine nesne ḳalmamaḳ yuḳālū <arapça> ve daḥı ḳarışdurmaḳ yuḳālū <arapça>
08. <arapça> ve daḥı bir kimesne öldürülüb daḥı ḳanı heder olub ḳolına gitmek yuḳālū <arapça> ve daḥı ivmek yuḳālū <arapça> ve daḥı

09. yağ eriyüb yanmaḵ yuḵālū <arapça> ve daḥı çömlək yanıb daḥı içindeki nesne dibine yapışmaḵ yuḵālū <arapça>
10. <arapça> eş-şiyātu bi'l-kesri yanmış yanık ḵoḵusu rīḥun ḵaṭinetün muḥterikatün ma' nāsına eş-şey' u bi'l-kesri bir nesnenüñ miḵdārı yuḵālū <arapça>
11. <arapça> ve daḥı ard ve şoñ ma' nāsına gelür yuḵālū <arapça> ve daḥı şiya' un arslan enüḡine dirler veledü'l-esed gibi ve daḥı bir kimesnenüñ
12. ardınca toḡan kimesneye dirler ki ikisinüñ arasında āḥar kimesne toḡmamış ola yuḵālū <arapça> eş-şiy' atü bi'l-kesri bir kimesnenüñ
13. ardına uyan kimesnelere ve yardımcılarına dirler etbā' un ve enşārun gibi ve daḥı sözleri ve şavları bir olub fikirleri birine uyan kimesnelere de dirler ve'l-cem' u
14. şiyē' un bi-kesratin şümme fetḥatin ve daḥı şiyē' un bi-kesratin şümme fetḥatin sözleri bir olub fikirleri biribirine uyuşan kimesnelere dirler ve daḥı şiyē' un begdeşe dirler mişil gibi ve'l-cem' u eşyā' un
15. bi'l-fetḥi ve minhü ḵavlihi te' a. <arapça> eş-şuyū' u bi-zammeteyni ve's-şuyū' atü bi'l-fetḥi ve zammī'l-' ayni eş-şiyā' u bi'l-kesri bir gizlü
16. söz āşikāre olub il arasına yayılmaḵ ve taḡılmaḵ yuḵālū <arapça> ve daḥı bir kimesne dostlarından
17. ayrıldığı vaktin selāmı virmek yuḵālū <arapça> ve daḥı şiyā' un bi'l-kesri
18. bir kimse bir kimseye uymaḵ ve ardınca gitmek yuḵālū <arapça> ve daḥı bir kimseye bir kimesnenüñ ardından yitmek yuḵālū <arapça>
19. ve daḥı çoban develerine ḥayḵırmaḵ bir yire divşirilsin ve biribirine uyuşsun diyü yuḵālū <arapça>
20. <arapça> ve daḥı şiyā' un bir kimesne bir kimesneye uymaḵ yuḵālū <arapça> ve daḥı şiyā' un bi'l-kesri şol ufacıḵ ve incecik oduna dirler ki
21. anuñla od dutuşdururlar ve tutraḵ iderler kemā yuḵālū <arapça> ve daḥı şiyā' un çoban düdüḡi āvāzı şavtü mizmāri'r-rā' i
22. gibi eş-şeyyi' atü bi'l-fetḥi ve kesri'l-yā' i'l-müşeddedeti şol gözci kimesnedür ki boyunun uzadub bir nesne gözedür kemā yuḵālū <arapça> eş-şeyyiḵu bi'l-fetḥi
23. ve kesri'l-yā' i'l-müşeddedeti bir nesneye gönül virüb arzulayıcı kimesne şāyiḵun gibi eş-şiyḵu bi'l-kesri ve sükūni'l-yā' i taḡ cebel gibi ve ' inde'l-ba' z taḡuñ ḡāyet ḡüç yiri
24. aş' abu mevzi' in fi'l-cebeli ma' nāsına eş-şeyḵu bi'l-fetḥi ve's-şiyāḵu bi'l-kesri bir nesneyi ḵazıḡa ışırmak yuḵālū <arapça>

25. <arapça> eş-şiyketü bi'l-kesri bir kimesne diken arasında kalmak yukālū <arapça> eş-şeyhemü bi-vezni'l-ca' fera irkek
26. kirpi eş-şeymü bi'l-fethi kılıç kınına şokmak yukālū <arapça> ve dağı kılıcı kınından çıkarmak yukālū <arapça> ve dağı
27. şeymün bi'l-fethi bir nesneden yaña bakub göyüb durmak yukālū <arapça> ve dağı şimşekden yaña bakub buludun gözlemek
28. göreyin nereye yağmur yağdurur diyü yukālū <arapça> eş-şimetü bi'l-kesri hūy hulq gibi ve yirden kazılmış
29. toprak ve cem'uhümā şeyemün bi-kesrin şümme fethatin eş-şāmetü bi't-tahfifi bir dane kara büyük beñ hāl gibi ve'l-cem' u şāmün aşlında şeyemün yā elife kalb olunub şāmün ve şāmetün

258-a

01. oldu ve dağı şāmetün kara dişi deveye dirler nākatün sevdā'ü gibi eş-şeyzümāni bi-fethatin şümme sükünin şümme zammetin kurd didükleri canavar zi'bün gibi eş-şeytānū bi'l-fethi dīv ve'l-cem' u
02. eş-şeyātīnū eş-şeykerānū bi'l-fethi bir dürlü otdur eş-şeynū bi'l-fethi bahāne ' ayb gibi ve dağı bir kimseyi ' ayblamak yukālū <arapça> eş-şeyyānū bi'l-fethi ve teşdidi
03. 'l-yā'i iki qarındaş qanı dirler bir kızıl busdur ki demü'l-aḥaveyni dağı dirler ve dağı şeyyānū ırakdan nesne gören kimesneye dirler ba' idü'n-nazari gibi eş-şey'ü bi'l-fethi
04. ve teşdidi'l-yā'i biryān eylemek ve şusuz kuruma bişirmek ve çorma bişirmek yukālū <arapça> eş-şiyetü bi'l-kesri ve't-tahfifi her renkdür ki tavaruñ büyük rengine
05. uymaya ya'nī aq tavaruñ aqlığı içindeki qaralık ve kara tavaruñ qaralığı içindeki aqlık kemā yukālū <arapça> ve'l-cem' u şeyātün
06. bi'l-kesri ve kavluhü te' a. <arapça> ve dağı şiyetün bir renge bir reng qarışdurub alaca eylemek ve kīseye yazı yazmak ve nefş eylemek ve yalan
07. söylemek ve çoğalmak ma'nāsına maşdardur dişi gibi faşlü's-şādi ve mā ba' dehā mine'l-muzā'afi ve'l-muṭābıķı faşlü's-şādi ve'l-hemzeti ve mā fyüşellişühümā
08. eş-şa' şa' etü bi-vezni'z-zelzeleti it enügi gözi açılmadan bakmak istemek yukālū <arapça> ve dağı bir nesneden

09. k̄or̄k̄maḡ ṣa'ṣa'ten <arapça> ve daḡı ḡurmā aḡacı ḡabūl itmese daḡı ḡoruḡunuñ çekirdeḡi olmasa ṣa'ṣa'tü'n-naḡleti dirler eṣ-ṣuvābetü bi'z-zammi
10. 'alā vezni fe'āletin bit yumurdası irke dirler bīzatü ... ma'nāsına ve'l-cem' u ṣuvābü bi'z-zammi 'alā vezin fi'ālin ve ṣıbyān bi'l-kesri ve sükūni'l-hemzeti eṣ-ṣābü bi-fethatin
11. bir kimesnenüñ tonına sirke döşemek ve sirkesi çok olmak yuḡālū <arapça> ve daḡı ṣa'abe bi-fethateyni bir kimesne ṣuyı çok içkin olmak yuḡālū <arapça>
12. <arapça> eṣ-ṣarīrū bi-kesri's-ṣādi ve'r-rā'i ve sükūni'l-hemzeti ufaḡ igde kezā fi'l-mirḡāti es-ṣākū bi-fethateyni
13. bir kimesne derildüḡi vaḡtın yaramza ḡoḡı çıḡmaḡ ḡoltuḡ ḡoḡusı gibi yuḡālū <arapça> eṣ-ṣayyi'ü
14. bi'l-fethi ve kesri'l-hemzeti ve teṣḡidi'l-yā'i ḡuṣ yavrusı ötmek ve toñuz ötmek ve çıḡarmaḡ ve ḡıl çıḡarmaḡ ve ṣıḡan ötmek ve 'arabṡavṣanı ötmek yuḡālū <arapça>
15. <arapça>
16. <arapça> faṣlü's-ṣādi ve'l-bā'i ve mā yüṣelliṣühümā eṣ-ṣab'ü bi'l-fethi ve sükūni'l-bā'i ve bi'l-hemzeti ba'de'l-bā'i ve's-ṣubū'ü bi-zammeteyni mehmüzü'l-lāmi 'alā vezni duḡūlin bir kimesne
17. bir ḡaç kimesnelerüñ üzerlerine çıḡa gelmek yuḡālū <arapça> ve daḡı ṣubū'ün devenüñ azusunuñ ucu çıḡmaḡ
18. ve ḡözükmek ve oḡlanuñ öñ diṣi bitmek yuḡālū <arapça> ve daḡı bir kimse bir dīnden çıḡub bir dīne girmek
19. yuḡālū <arapça> ve daḡı bir kimesne ṣābi'ün didükleri kāfirlerden olmak yuḡālū <arapça>
20. eṣ-ṣābi'ün cinsün min ehli'l-kitābi eṣ-ṣabbü bi'l-fethi ve't-teṣḡidi dökmeḡ yuḡālū <arapça> ve daḡı ṣabb dökülmiṣ ṣuya dirler yuḡālū <arapça>
21. <arapça> ve daḡı ṣabbün bi'l-fethi ve't-teṣḡidi bir nesneye 'āṣıḡ olub arzūlayan kimesneye dirler yuḡālū <arapça> eṣ-ṣebābetü
22. bi'l-fethi ve't-taḡfifi bir nesneye 'āṣıḡ olub arzūlamaḡ yuḡālū <arapça> kemā yuḡālū <arapça>
23. eṣ-ṣübābetü bi'z-zammi ve't-taḡfifi ve's-ṣubbet bi'z-zammi ve teṣḡidi'l-bā'i ḡab dibinde ṣoñ ḡalan ṣu baḡıyyetü'l-mā'i fi'l-inā'i ma'nāsına ve daḡı ṣubbetün öndan ḡırḡa

24. varınca at sürüsüne ve deve sürüsüne ve keçi sürüsüne dirler ve dağı subbetün giceden bir bölüğe dirler t̄ayifetün mine'l-leyli gibi eş-şabībū bi-fethatin şümme kesratin şümme yā'ın sākinetin
25. günci yaprağınıñ suyına dirler ve 'inde'l-ba'z mutlakā ot yaprağınıñ şuyına dirler ki rengi kızıl olub qaraya māyil ola ve 'inde'l-ba'z kınā yaprağınıñ
26. şuyına ve şıkındasına dirler 'uşaretün varaқи'l-ħinnā'i ma' nāsına ve dağı şabīb kana dirler ve dağı ayırtlanmış 'uşfur yaprağına dirler 'uşfurun müħallesun gibi eş-şabebū
27. bi-fethateyni yüksek yirden aşığa akan şuya dirler <arapça> ma' nāsına ve'l-cem'u eşbābūn bi'l-fethi eş-şabūbū bi-fethatin şümme zammetin eş-şibetū bi-kesratin şümme sūkūni
28. yā'ın şümme fethati'l-bā'i çukur yir ve iniş yir tabuğ gibi eş-şubḥu bi'z-zammi ve'l-kesri ve's-şubḥatū bi'z-zammi ve'l-fethi ve's-şabīḥatū bi-fethatin şümme kesratin şümme yā'ın sākinetin ve's-şabūḥatū
29. bi-zammeteyni ve's-şabāḥu bi'l-fethi tañla ya'nī gündüz evveli ve dağı şubḥ bir kimesne şabāḥlamak ma' nāsına isimdür işbāḥun gibi eş-şabūḥu bi-fethatin şümme zammetin tañlacık içecek şarāb

258-b

01. eş-şubḥu bi'l-fethi bir kimseye şabāḥ şarābı içirmek yuqālū <arapça> eş-şabūḥu eş-şabḥānū bi'l-fethi tañ şarābın içiçi kimesne muştīḥun gibi eş-şubḥā bi-vezni'l-'atṣā
02. tañ şarābın içiçi 'avrat ve cem'uhā şibāḥun bi'l-kesri eş-şabāḥatū bi'l-fethi yüz güzelliği cemāl ve ḥüsün gibi yuqālū <arapça> eş-şubāḥu bi'z-zammi ve't-taḥfifi
03. ve's-şabīḥu bi-fethatin şümme kesratin şümme yā'ın sākinetin güzel yüzlü kimesne cemālün gibi eş-şabḥu bi-fethatin saç ve tüy kızıla māyil olmağ yuqālū <arapça>
04. <arapça> eş-şubḥu bi'z-zammi kızıla māyil saç rengi eş-şayrū bi'l-fethi güç nesneye katlanmağ ya'nī bir kimesne nefsinı çıkarub çabalamayub katlandurmağ yuqālū <arapça>
05. <arapça> ve dağı bir kimesne duta komak ḥabs gibi yuqālū <arapça> ve dağı kaçan ki bir kimesne öldürmekçün duta ḳosalar dağı
06. tā öldürünce koyıvirmeseler <arapça> ve dağı kaçan ki bir kimesne and virmekçün dutaḳosalar dağı tā and içmeyince koyıvirmeseler <arapça>

07. şacran dirler ya' nî bir kimesneye güçle and virmek ve dağı kaçan ki bir cānlu nesni bir yire bağlasalar dağı oğla atsalar tā öldürünce қatele cerā dirler ve dağı şabr bi'l-fethi
08. ve şabāretün bi'l-fethi bir kimseye kefil ve boyun olmak yukālū <arapça> ve dağı bir kimesneye kefil virmek yukālū <arapça>
09. <arapça> eş-şabrü bi-fethatin şümme kesratin şakız gibi nesnedür ki anuñla emestem iderler ve dağı oğlancıkları memeden keserler ve żarūretü's-şi' r de bānuñ iskānı dağı hāyiz-
10. –dür eş-şabrü bi'z-żammi ve'l-kesri aқ bulut seḫābün ebyāzu gibi ve dağı şabrün bi'z-żammi қab kenārına dirler ve cem'uhümā eşbār bi'l-fethi ve dağı şabrün bi'z-żammi ḡassāndan bir қabiledür
11. ve dağı şabr her nesnenüñ ucına ve kenārına ve yoğunluḡuna ve қaluñluḡına dirler kemā yukālū <arapça> ve dağı şabr ufacıқ taşlu yumşaq yire dirler
12. kemā yukālū <arapça> eş-şbratü bi'z-żammi buḡday ve arpa çiçeḡi ve ḡayri nesne çiçi ve'l-cem' u şbrun bi-żammetin şümme fethatin ve dağı kaçan ki bir kimesne bir nesneye
13. tartışuz ve ölçüsüz şatın alsa iştera's-şey'e şbratün dirler ey <arapça> eş-şbratü bi'l-fethi қatı ve berk taş ve'l-cem' u şabārun bi'l-fethi
14. ve'z-żammi ve't-taḫfifi ve cem' u'l-cem' i şubāretün bi'z-żammi ve'l-fethi ma' a't-taḫfifi eş-şabbāratü bi'l-fethi ve teşdidi'r-rā'i қatı şovuқ şiddetü'l-berdi gibi ümmü şabbār bi'l-fethi ve teşdidi
15. 'l-bā'i қара taşlu yir şayyiratün gibi ümmü şabbūr bi'l-fethi ve żammi'l-bā'i'l-müşeddedeti güç iş emrun şedidün gibi eş-şabīrū ke'l-kabīli veznen ve ma' nen ya' nî şabīr diyü kefile
16. dirler ve dağı şabīr şol aқ buluda dirler ki yağmurı olmaz ve ' inde'l-ba' zi biribiri üzerine қat қat olmuş aқ buluda dirler kemā yukālū <arapça>
17. <arapça> ve'l-cem' u şubarün bi-żammetin şümme fethatin eş-şab' u bi'l-fethi bir kimseye barmaḡla işāret eylemek yukālū <arapça>
18. <arapça> ve dağı bir kimseye bir kimseyi barmaḡla gösterivirmek yukālū <arapça> ve dağı bir қabuñ aḡzına
19. barmaḡla қoyub dağı içinde olan nesne barmaқ üzerinden bir āḡar қaba aқıtmā yukālū <arapça>
20. <arapça> eş-şibḡu eş-şibāḡu bi'l-kesri fihimā boya kemā yukālū <arapça> ve dağı şibḡ ve şibāḡ itmek қatıḡına dirler edāme gibi ya' nî her nesne ki itmek

21. bandurıla daħı etmegi boyaya aña şıbg ve şıbāğ dirler sirke gibi ve zeyt gibi ve bal bekmez gibi ve bunlara beñzer nesnelere gibi ve cem' u'ş-şıbgı eşbāğun bi'l-fethi ve şıbāğun bi'l-kesri eş-şabgu
22. bi'l-fethi nesne boyamak yukālū <arapça> eş-şıbgatū bi'l-kesri boya ve daħı dīn-i islāma şıbgatullāh dirler ve's-şebgā'ü bi-vezni'l-ħamrā'e bu rengi
23. aq kısrak veyāħūd kıyruğı uci aq kısrak ve daħı kıyruğı uci aq dişi koyun eş-şabnū bi'l-fethi bir nesni virmeyp men' itmek yukālū <arapça>
24. <arapça> eş-şābūnū bi-zammi'l-bā'i ma'rūf eş-şābūnī bi-zammi'l-bā'i ve teşdidi'l-yā'i şābūncı
25. eş-şabiyyū bi-fethatin şümme kesratin şümme teşdīdin küçürek oğlan ki henüz daħı bıyığı derilmemiş ola ve kaçan ki bıyığı derliye ya'nī yeñice bite gulām dirler kemā yukālū <arapça>
26. <arapça> ve'l-cem'u şıbiyyetūn ve şıbyānūn bi'l-kesri fihimā eş-şıbā bi'l-kesri ve'l-kaşri ve's-şıbā'ü bi'l-kesri ve'l-meddi
27. genclik ve kücüklik ve oğlanlık ve daħı şabā'ün bi'l-fethi ve'l-meddi oğlancıkları uyanmak yukālū <arapça> eş-şabiyyetū bi-fethatin
28. şümme kesratin şümme teşdīdin küçürek kız ki henüz daħı bāliğ olmamış ola ve'l-cem'u şabāyā bi'l-fethi eş-şabvū ve's-şabvetū bi'l-fethi ve's-şabūvvū bi-zammeteyni ve teşdidi'l-vāvi ve's-şıbā bi'l-kesri ve
29. 'l-kaşri bir nesneye meyl idüb 'āşık olub arzūlamak yukālū <arapça> ve daħı şubuvvūn bi-zammeteyni

259-a

01. ve teşdidi'l-vāvi gün toğusı yili esmek yukālū <arapça> eş-şabā bi-vezni'l-'aşā güneşi toğduğı yirden esen yil
02. ya'nī gün toğusı yili ki giceyle gündüz beraber olıcaq güneş toğduğı yirden eser eş-şābiyyetū bi-kesri'l-bā'i ve't-taħfifi gün toğusı yiliyle fūryāz arasından
03. esen yil ki kuṭb didükleri yıldızuñ altından berü eser faşlü's-şādi ve't-tā'i ve mā yüshellişühümā eş-şattū bi'l-fethi ve't-teşdidi toğuşmak şadmūn gibi yukālū
04. <arapça> şattehū min bābi radde ey şademehū eş-şıtātū bi'l-kesri ħuşūmet idüb çekişmek yukālū <arapça> eş-şatitū bi-fethatin şümme kesratin şümme yā'in sākinetin āvāz
05. ve hengāme celbetūn gibi ve daħı nāsdan bir bölük fırkatūn mine'n-nāsi gibi ve minhū'l-ħadīs <arapça> eş-şab' u bi-fethatin deve kuşunuñ irkeginūñ başı

06. ٲolaşık ve buruğ olmağ ve berk olmağ yuğalı <arapça> aştemü bi-fethateyni ve süküni't-tā'ı eyzan ortası yoğın kişi
07. ve ortası yoğın erkek deve yuğalı <arapça> ve dağı şatem bi'l-fethi eksigi olmayub tamām olan nesneye dirler yuğalı <arapça>
08. <arapça> ve dağı berk nesneye dirler yuğalı <arapça> ve dağı hecā harflerinüñ altısından ğayrısına ki rādur ve lāmdur ve nūndur
09. ve fādur ve bā'dur ve mīmdür ĥurūf-ı řatem dirler bi'z-zammi fařlü's-řādi ve'l-hā'i ve mā yüsellīřühümā eř-řuĥbetü bi'z-zammi ve's-řaĥābetü bi'l-fethi bir kimseye yađın olub yoldaři olmađ
10. ve yarařub bađınmađ yuđalı <arapça> ve řarna fūhüve řāĥibün ve'l-cem' u řaĥbün bi'l-fethi ve řuĥbetün bi'z-zammi ve řaĥābetün bi'l-fethi ve't-taĥfifi ve řıĥabün bi'l-kesri
11. ve řuĥbānün bi'z-zammi ve ařĥābün bi'l-fethi kezā fi muğaddimeti'z-zemaĥşeri mişlü řāhidin ve eřĥādin ve ķāle fi's-řıĥāĥi ve'l-ařĥābü cem' u řaĥbin ve cem' u'l-ařĥābi el-eřāĥibü eřāĥibü ve dağı řuĥbetün
12. bi'z-zammi kıızıla māyil renye dirler eş-řaĥābü bi-fethateyni eşk renk kıızıla māyil olmağ yuğalı <arapça> eş-řaĥbā'ü bi-vezni
13. 'l-ĥamrā'e renyi kıızıla māyil ķancık eşk cem' i řuĥbün gelür bi'z-zammi eş-řāĥibetü bi-kesri'l-hā'i bir kimseye yoldaşi olan 'avrat ve'l-cem' u řavāĥibü eş-řıĥĥabetü bi'l-kesri ve't-teşdidi şağlık
14. ve ten dūrüstlügi yuđalı <arapça> eř-řaĥāĥu bi'l-fethi ve't-taĥfifi ve's-řaĥıĥu řađ ve teni dūrüst kimesne ve dađı řıĥāĥ ve řaĥıĥ kesilmedük göne
15. ve kesilmedük řaĥtiyāna dirler ve dağı řaĥıĥ toğrı ve dūrüst söze dirler ve'l-cem' u řıĥāĥ bi'l-kesri ve eřıĥĥā'ü bi-fethi'l-hemzeti ve kesri's-řādi ve teşdidi'l-hā'i ve bi'l-meddi ve eřıĥĥatün bi-fethatin şümme kesratin
16. řümme teřdīdin ve minhü řaĥĥa 'inde'l-ķāđi ve řaĥĥa ķavlühü ve dađı řaĥāĥun bi'l-fethi řarp yola dirler keza fi'l-mirķāti eř-řaĥřaĥu ve's-řaĥřaĥānū bi-fethi's-řādeyni fi's-řelāřeti
17. düz yire dirler ve'l-cem' u eş-řaĥāřıĥu ve dağı bāıl nesneye türrehātü's-řaĥāřıĥi dirler eş-řaĥrā'ü bi'l-fethi ve'l-meddi yazı yaban beriyye gibi ve'l-cem' u eş-řaĥārā bi-fethi's-řādi ve'r-rā'i ve bi
18. 'l-elifi ba' de'r-rā'i ve's-řaĥārī bi'l-fethi ve kesri'r-rā'i li-enne'l-aşle <arapça>
19. <arapça> ve dağı řaĥrānuñ cem' i řaĥrāvāt da gelür ve dağı řaĥrā'ü kıızıla māyil

20. ancık eege dirler yual \langle arapa \rangle bu ma' naya cem' i urun gelr bi'z-zammi e-urat bi'z-zammi ara talık yir ki ortasında tasuz aık yire dirler ve'l-cem' u urun bi-zammetin mme
21. fetatin ve daı uratn bi'z-zammi ızılıa myil bir rengdr ki avarun baında olur kem yual \langle arapa \rangle ve daı aan ki bir kimesne bir kimesni
22. aralarında perde yoiken grse \langle arapa \rangle dirler bi-feti'-adi e-ar bi'l-feti sdl bulamac biirb imek veyd sdn iine ıssı ta biraub
23. aynadub daı zerine sde ya dkb imek yual \langle arapa \rangle
24. \langle arapa \rangle ve bu didgimz slb zerine biirdkleri sde air dirler bi-fetatin mme kesratin mme y'in skinetin e-uar bi'z-zammi ve't-tafifi 'ummn didkleri ehrn taıdur yanında
25. bir aabanun adıdur e-afet bi'l-feti ol byk ve yayvan anaa dirler ki be kimesne oyura kem yual \langle arapa \rangle
26. ifn bi'l-kesri e-aifet bi-zammetin mme fetatin mme y'in skinetin bir kimesne oyuran kcrek ana e-aifet bi-fetatin mme kesratin mme y'in skinetin yazılı kıd presine dirler ve az olur ki yazısız
27. kıd presine dirler ve'l-cem' u uufn bi-zammeteyni ve ayif ve daı aife apu tatasına dirler ve daı kıdun bir yzine dirler e-al bi-fetatin vz yoın olmak yual \langle arapa \rangle
28. \langle arapa \rangle e-al bi-fetatin mme kesratin yoın vzlu kii aal gibi e-umet bi'z-zammi ara renkdr ki arula myil ola
29. e-am' bi-vezni'l-amr'e toz rengi boz dii nesne ki aamun m'ennesidr eam diy ol ara nesneye dirler ki aruya myil ola ve daı am' bir drl gk otdur ki

259-b

01. yinir e-an bi'l-feti ev ortası vasau'd-dri gibi ve'l-cem' u uufn bi-zammeteyni ve daı byk ade ve daı kimseye an iinde nesne virmek yual \langle arapa \rangle
02. ve daı bir avmn aralarını oarub baridurmak yual \langle arapa \rangle ve daı urmak yual \langle arapa \rangle e-ann bi'l-feti
03. 'al lafzi't-teniyeti iki kcrek tepsidr ki ikisini biribirine urub alarlar e-ainat bi'l-feti ve'l-kesri balıdan dzerler bir drl ta'mdur friside mhi adı dirler

04. ve ba'zı lügâtda balık necisi dimiş eş-şihnâ'ü bi'l-kesri ve'l-meddi ve'l-kaşri şihnâ'ü eş-şahvü bi'l-fethi ve's-şuhuvvü bi-zammeteyni ve bi-teşdidil-vâvi serhoşluğdan ayılmağ yukâlû <arapça>
05. <arapça> ve dağı şahvün gökyüzünden bulut açılıb gitmek yukâlû <arapça> ve dağı şahvün bi'l-fethi yüzünden
06. bulut açılıb gitmiş gök yukâlû <arapça> eş-şâhî bi-kesri'l-hâ'i serhoşluğu gitmiş ayık kişi zâ'ilü'l-sekri gibi ve dağı bulut-
07. –suz açık gün yukâlû <arapça> faşlü's-şâdi ve'l-tâ'i ve mâ yüsellişühümâ eş-şahbü bi-fethatin çağırmağ ve hengâme eylemek yukâlû <arapça>
08. <arapça> eş-şahhâbü bi'l-fethi ve't-teşdidi ve's-şahbânü bi'l-fethi çağırıcı ve haykırıcı kimesne eş-şahîbü bi-fethatin şümme kesratin çağırıcı kimesne ve gürleyü ve çağlayu açıcı
09. şu yukâlû <arapça> eş-şahhat bi-teşdidi'l-hâ'i şol katı âvâzdur ki kulağ sağır eyleye ve dağı kıyâmet gününe dirler eş-şahhu bi'l-fethi ve
10. 't-teşdidi âvâzveş katı olduğün kulağ sağır eylemek yukâlû <arapça> eş-şahmedü bi'l-fethi bir nesneye güneş toğunub yakmağ
11. yukâlû <arapça> ve dağı alaca keskin ötmek yukâlû <arapça> eş-şahdü bi-fethatin gündüzde güneş ıssısı katı olmağ
12. yukâlû <arapça> eş-şahdânü bi-fethatin ıssısı katı gün yukâlû <arapça> eş-şahratü bi-fethatin ve bi-süküni'l-hâ'i eyzan
13. büyük taş ve'l-cem'u şahrun bi-fethatin ve süküni'l-hâ'i eyzan ve şuhurun bi-zammeteyni eş-şahîratü bi-kesri'l-hâ'i şağsıdan çanağ ve'l-cem'u şavâhiru faşlü'l-hâ'i ve'd-dâli ve mâ yüsellişühümâ
14. eş-şadâ bi-fethatin demür pası vesehu'l-hadîdi gibi ve dağı demür paslanmağ yukâlû <arapça> ve dağı şadâ bi-fethateyni
15. mehmüzü'l-lâmi keçinüñ rengi ve etüñ rengi kara ile kızıl karışmağ ya'nî koñur olmağ yukâlû <arapça>
16. <arapça> eş-şadâtü bi-vezni's-şafareti karayla kızıl karışık renge dirler ya'nî koñur renge dirler eş-şadiyyü bi-fethatin şümme kesratin şümme hemzetin paslu demür mü'enneşi şadnetün
17. gelür yukâlû <arapça> bi-fethatin şümme kesratin şümme hemzetin ey sehketün ve dağı şadiyyün 'âr ve 'ayb lâzım olan kimesneye dirler yukâlû <arapça>
18. <arapça> eş-şadâ'ü bi-vezni'l-hamrâ'e rengi koñur dişi oğlağ ve kısrak yukâlû <arapça> eş-şudâ'ü

19. bi-vezni fu'ālin bi'z-zammi yemen diyārında bir kabīlenüñ adıdır eş-şadhu bi'l-fethi ḥorūs ötmek qarqa ötmek yuḳālū <arapça> eş-şadā'u
20. bi'l-fethi ve teşdīdi'd-dāli ötüci ḥorūs ve çağırub efgān idici kimesne eş-şadhatü bi'l-fethi bir dürlü boncuḳdur ki ' avratlar anuñla erlerine efsün ve şihir iderler
21. eş-şaddü bi'l-fethi ve't-teşdīdi bir kimseyi bir nesneden men' itmek ve gerü döndürmek yuḳālū <arapça> ve daḫı şadde bi'l-fethi ve'z-zammi ve't-teşdīdi
22. taḡa dirler cebelün gibi eş-şadādü bi'l-fethi şümme't-teşdīdi bir nev'e sıçandır ve ba'zı kitābda irkek sıçan dimiş ve daḫı bir dürlü büyük keler ki sāmün ebraşu
23. dirler ve'l-cem'u şadāyidü 'alā ḡayri kıyāsın ve daḫı şudād şuya varıcaḳ yol tarıḳün ile'l-mā'i gibi eş-şaddā'u bi'l-fethi ve teşdīdi'd-dāli ve'l-meddi bir tatlu şulu ḳuyunuñ
24. adıdır ve <arapça> eş-şadedü bi-fethateyni yaḳīn diyāra
25. dirler qarube gibi ve daḫı bir nesnenüñ qarşusına dirler yuḳālū <arapça> eş-şadūdü bi-zammeteyni bir nesneden yüz çevirüb
26. i' rāz eylemek yuḳālū <arapça> eş-şadīdü bi-fethatin şümme kesratin şaru şu ki yaradan çıkar ve daḫı şadīd çıkarub feryād eylemek yuḳālū <arapça>
27. <arapça> eş-şadrü bi'l-fethi göḡüs ve daḫı her nesnenüñ öñi ve evveli ve daḫı oḳun arḳasından tā ince yirine varınca şadrü's-sehmi dirler
28. ve daḫı şadr her nesneden bir bölüğe dirler tā'ifetün mine'ş-şey'i ma'nāsına ve cem'u'l-küllü şudūrun bi'z-zammi ve daḫı şadrun bi'l-fethi şuya varub daḫı gerü dönmek yuḳālū <arapça>
29. <arapça> ve daḫı bir yire varub daḫı gerü dönmek yuḳālū <arapça> eş-şudürü bi-zammeteyni bir nesneye varub daḫı

260-a

01. daḫı gerü dönmek yuḳālū <arapça> eş-şidārü bi'l-kesri bir küçürek gönlekdür ki ḳaftān altında ve gevde üzerine giyirler
02. ve daḫı şidār bir dürlü taḡdur ve tā'ifedür ki deve göḡsüne ururlar kemā yuḳālū <arapça> eş-şadru bi-fethatin bir nesneye varub daḫı gerü dönmek ma'nāsına
03. isimdür eş-şudratü bi'z-zammi göḡüs başındaḡı yüksek yir ve daḫı bir dürlü tondur ki arḳaya giyirler eş-şadirü bi-kesri'd-dāli şol şu yoluna dirler ki ehlini
04. şudan gerü döndüre yuḳālū <arapça> eş-şad'u bi-fethatin yarıḳ ve'l-cem'u şudū'un ve daḫı şad'un yarmaḳ yuḳālū <arapça>
05. ḳavlühü te'a. <arapça> yuḳālū <arapça> ve āşikāre itmek yuḳālū

06. <arapça> ve bir nesneyi āşikāre açık söylemek yuḡālū <arapça> ve daḡı gerü döndürmek yuḡālū <arapça>
07. <arapça> eş-şudā' u bi'z-żammi ve't-taḡfifi baş ağrısı vecce' u'r-re'si gibi eş-şudū' u bi-żammeteyni bir nesneden yaña egilmek yuḡālū <arapça>
08. eş-şıd' atū bi'l-kesri onla kırık arasında olan deve sürüsüne dirler şur' atūn mine'l-ibili gibi ve koyun bölüğüne dirler fırqatūn mine'l-ğanemi gibi eş-şadi' u bi-fethatin şümme kesratin ve bi-sükūni
09. 'd-dāli azıcık ādem ve g ve eşek yuḡālū <arapça> eş-şudḡu bi'z-żammi toluña dirler ya' nī gözle kulak
10. arası ve daḡı tuluñ üzerine inüb şarkık saça daḡı şudḡun dirler zūlfūn ve berçek gibi ve'l-cem' u eşdāḡun ve az olur ki şudḡun daḡı dirler bi's-sīni
11. <arapça> eş-şadḡu bi'l-fethi bir kimse bir kimseyle yürürken tuluḡun anuñ tuluḡına beraber itmek yuḡālū <arapça>
12. <arapça> ve daḡı öldürmek qatil gibi yuḡālū <arapça> ve daḡı gerü döndürmek yuḡālū <arapça>
13. <arapça> eş-şıdāḡu bi'l-kesri tuluñ üzerine qorlar bir dürlü taḡ ve tamḡadur simetūn fi's-şıdḡi gibi eş-şadāḡatū bi'l-fethi zebūnluk ve
14. za' iflik yuḡālū <arapça> eş-şadiḡu bi-fethatin şümme kesratin zebūn ve za' if kimesne ve daḡı şadi' yedi günlük oḡlana dirler
15. kemā kıle <arapça> eş-şadefū bi-fethateyni inci qabı ḡışşā'ü'd-dürreti gibi ve tıbb kitāblarında za' if bir cānlu
16. nesnedür deñiz içinde olur merçana didükleri nesneye beñzer bir niçe dürlü inci bunuñ içinde çıkar dimiş kezā fi'l-maḡribi şadefūn cem' idür vāḡidi şadfetūn
17. gelür cem' i eşdāfūn gelür ve daḡı şadefūn bi-fethateyni eyzan taḡ kesildiḡi yirdeki yüksek yire dirler münqaṭi' u'l-cebeli'l-mürtefi' ma' nāsına ve minhü qavlühü beyne's-şadefeyni
18. ve ' inde'l-ba' z şadef her yüksek nesneye dirler hedef gibi ve daḡı şadef bi-fethateyni anuñ uyluqları birbirine yaḡın olub daḡı dırnaqları birbirine yapışık
19. olmaḡ bilekleri dolaşık olduḡcūn ve ' inde'l-ba' z atuñ veya devenuñ tırnaḡı taşrasına egri olmaḡ kemā yuḡālū <arapça>
20. <arapça> yuḡālū <arapça> eş-şadifū
21. bi-kesri'd-dāli şol devedür ki ḡavzdan şu içen develere rāst gelür daḡı girü durur kalan develer şu içüb dönünce köy <silik>

22. daḥı varur Şu içer cem'ı Őavādif gelür eş-Őadfü bi'l-fetḥi ve'Ő-Őudüfü bi-zammeteyni bir nesneden yüz çevirmek ve yüz döndürmek yuĸālü <arapça>
23. <arapça> ve daḥı Őadf bi'l-fetḥi men' itmek ve girü döndürmek yuĸālü <arapça> ve bābühü arabe kezā fi bābi ḥavāŐi'l-ef' āli naĸlen ' an bürhāni't-taŐrifi
24. eş-Őıdķu bi'l-kesri giricek söylemek yuĸālü <arapça> ve daḥı bir kimseye Őözi giriek söylemek yuĸālü <arapça>
25. <arapça> eş-Őadķu bi'l-fetḥi doĸrı ve düz ve berk nesne yuĸālü <arapça> ve yuĸālü <arapça> ve Őadķa'n-naŐari bi'l-fetḥi
26. ya' nı toĸrı baĸıŐlu ve berk baĸıŐlu kimesnedür demek olur eş-Őadaĸatü bi'l-fetḥi dostluĸ ve sevmek ve bābühü arife fehüve Őıddıķun eş-Őadĸatü bi-fetḥateyni Şol fuĸarāya virilen
27. ve baĸıŐlanan nesnendür ki anuñla allāhü te'a.ladan Őevāb taleb oluna kemā yuĸālü <arapça> eş-Őadıķu
28. bi-kesri'd-dāli giricek söyleyici ve daḥı bahādur kimesneye Őadıķu'l-ḥamleti dirler ve yükrek ata Őadıķu'l-cerā dirler eş-Őadaĸu bi-fetḥi'Ő-Şadi ve kesrihā ve'Ő-Őadaĸatü bi-fetḥatin
29. Şümme ve'Ő-Őudĸatü zammetin ve bi'z-zammi ve süküni'd-dāli 'avratuñ nikāḥında virilen 'ıvaŐ mehrü'l-mer'eti gibi ve cem' u'Ő-Őadaĸi Őudķun bi'z-zammi ve cem' u'Ő-Őāniyeti Őadaĸātün ve cem' u'Ő-ŐelāŐeti

260-b

01. Őudefün bi-zammetin Şümme fetḥatin eş-Őadüfü bi-fetḥatin Şümme zammetin oĸ giriek söyleyici keşirü'Ő-Őıdķi gibi ve'l-cem' u Őudukun bi-zammeteyni eş-Őudüķu bi-zammeteyni berklik toĸrılıĸ yuĸālü <arapça>
02. <arapça> eş-Őadıķu bi-fetḥatin Şümme kesratin ve't-taḥfifi dost ve āḥiretlik arındaŐ mü'enneşi Őadıķatün gelür ve cem' u eŐdikā'ü gelür evliyā'ü vezni
03. üzerine ve az olur ki vāḥide ve cem' e ve mü'enneŐe Őadıķ dirler eş-Őıddıķu bi-kesrateyni ma'a teşdidi'd-dāli oĸ giriek söyleyici keşirü'Ő-Őıdķi gibi ve herbār Őöz söyleyen
04. kimesni gereklici dāyimü't-taŐdıķi gibi ve daḥı Őöyledüĸi Őözi kendü iŐleye girieklici kemā yuĸālü <arapça> eş-Őadmü bi'l-fetḥi girü yetmek yuĸālü
05. <arapça> Őademehü ey defe'ahü ve daḥı bir kimesni gevdesiyle urmaĸ ve toĸunmaĸ yuĸālü <arapça> eş-Őadmetāni bi-fetḥatin Şümme kesratin bir kimesnenüñ alınıñ iki

06. yanı cānibü'l-ḥācibeyni gibi eş-şadmetü bi'l-fethi berk toḡunmaḡ ve toḡuşmaḡ ve fi'l-ḥadīsi <arapça>
07. <arapça> eş-şidāmü bi'l-kesri ve'z-zammi ve't-tahfifi bir dürlü aḡrıdır ki ṭavaruñ başında dutar eş-şadnü bi-fethatin bir ḡurdcuḡazdur ki yir
08. içinde bir ucuñuz düzer daḡı gizlenür eş-şadā bi-fethateyni irkek öñi ve irkek bayḡuş ve daḡı şadā ṭaḡdan gelen yanḡu ve ḡayriden gelen yanḡu kemā yuḡālū
09. <arapça> ve daḡı şadā şusuzluḡa ve şuşamaḡa dirler 'aṭaşün gibi yuḡālū <arapça>
10. <arapça> ve daḡı deve maşlahatın bilen kimesneye şadā ibilü dirler <arapça> eş-şadiyü bi-fethatin şümme kesratin eş-şādī
11. bi-kesri'd-dāli ve's-şadyāni bi'l-fethi şusamış kimesne aṭşānū gibi eş-şadiyetü bi-fethatin şümme kesratin ve's-şādiyetü bi-kesri'd-dāli ve's-şadyā bi'l-fethi ve'l-ḡaşri şusamış 'avrat ve cem' u's-şadyāni
12. ve's-şadyā şidā'ün bi'l-kesri ve'l-meddi ve cem' u's-şādiyetü eş-şavādī ve daḡı şavādī bi-fethi's-şādi ve kesri'd-dāli uzun ḡurmā aḡaçlarına dirler naḡīlün ṭıvālün gibi ve daḡı
13. şu içmeyen ḡurmā aḡaçlarına dirler kemā yuḡālū <arapça> faşlü's-şādi ve'r-rā'i ve mā yüşellişühümā eş-şarbü bi-fethatin şümme bi-süküni'r-rā'i
14. eyzan ḡatı ekşi süd ve ḡatı ekşi yoḡurd lebenün ḡāmizün gibi ve daḡı şarbün bi-fethateyni mevz aḡacınıñ pusı ki bir ḡızıl pusdur az olur ki kedi başı ḡadar
15. olur ve depesinde dutḡal beñzer ve bekmez beñzer nesne olur yalarlar ve yirler ve bu şarbün cem' idür vāḡidi şarbetün gelür bi-fethateyni eş-şarbü bi'l-fethi ve bi-süküni'r-rā'i
16. bir ḡabda süd irkmek ekşisin diyü yuḡālū <arapça> ve daḡı sidigi şaḡlayup işememek yuḡālū <arapça>
17. <arapça> ve daḡı küçürek oḡlancuḡuñ içi ḡabz olub bir gün yaramaz idememek semirmek istediḡi vaḡitde yuḡālū <arapça>
18. <arapça>
19. <arapça> eş-şārūcu bi-zammi'r-rā'i ḡırızma ve daḡı ḡırızmaya ḡarışdurduḡları açı kireç kemā yuḡālū <arapça>
20. fārisiden 'arabī ḡılınmışdur eş-şarḡu bi'l-fethi yüce köşḡ ḡaşr gibi ve daḡı her yüce ve yüksek yapı ve dīvār binā-i 'ālī gibi ve'l-cem' u şurūḡun bi-zammeteyni eş-şarḡatü bi'l-fethi

21. berk ve yüksek yir metnün fi'l-arzi gibi ve dağı ev arasında olan gin boş yir ki anda binā' ve yapı olmaya 'arşatün gibi ve'l-cem' u eş-şirāhu bi'l-kesri ve's-şarahātü
22. bi-fethateyni eş-şarahu bi-fethateyni her nesnenün arusına ve turusuna dirler hālişün min külli şey'in ma'nāsına ve'l-cem' u eşrāhun eş-şirvāhu bi'l-kesri yemen diyārında bir kal' adur eş-şirāhu
23. bi'l-kesri karşılamak yukālū <arapça> eş-şurāhu bi'z-zammi mişlühü ve dağı aru ve toru nesneye ve nesebi aru ve pāk kişi hālişü
24. 'n-neseb ve şarābı turu çanak ki içine gayri nesne karşıdurılmamış ola yukālū <arapça> eş-şurāhiyyetü bi'z-zammi ve teşdidi'l-yā'i bir nev' i
25. kadāh ve sağrak eş-şarahātü bi'l-fethi ve's-şurūhatü bi-zammeteyni aru olmak ve şāfi olmak yukālū <arapça>
26. <arapça> eş-şarīhu bi-fethatin şümme kesratin aru ve turu süd ki kefi ve köpügi gitmiş ola ve dağı her turu ve şāfi nesne şey'ün hālişun gibi ve dağı nesebi aru ve pāk kimesne
27. hālişu'n-nesebi gibi ve'l-cem' u eş-şurhā'ü bi-vezni'l-'ulemā'i ve dağı şarīh āşikāre ma'nāsına da gelür zāhir gibi eş-şardağı bi-vezni'l-ca' fera ve's-şirāhu bi'l-kesri düz
28. yir el-mekānū'l-müstevī gibi eş-şurāhu bi'z-zammi ve's-şarhatü bi'l-fethi ve't-tahfifi ve's-şarīhu bi-fethatin şümme kesratin bir kimesneden meded isteyen ve yardım isteyen kimesnenün
29. efgānı ve çığırsı şayāhu'l-müstegīsi gibi yukālū <arapça> ve dağı

261-a

01. şurāh muṭlaqā çıkırub efgān itmek ve dağı şarīh bir kimesneden meded ve yardım isteyen kişi müstegīs gibi ve dağı bir kimesneye meded yetiştirici ve yardım idici kimesne
02. muğīs gibi ve dağı muṭlaqā feryād ve efgān idici kişi şarīh gibi eş-şardü bi'l-fethi aru ve turu ve pāk nesne hāliş gibi yukālū <arapça> ve dağı şovuğa
03. dirler berdün gibi yukālū <arapça> bu ma'nāya fārisīden 'arabī kılınmışdur cem' i şurūdün gelür bi-zammeteyni ve dağı şovuğı ve kışı katı olan yirlere ve diyārlara dirler
04. kemā yukālū <arapça> eş-şaradü bi-fethateyni tizcek üşmek yukālū <arapça> ve dağı bir kimesne bir nesneden bağlanmak yukālū <arapça>

05. <arapça> ve dağı oğ nişāndan geçmek yuğālū <arapça> eş-şardū bi-fethatin şümme kesratin tizcek üşeyen kimesne mişrādūn gibi
06. eş-şāridū bi-kesri'r-rā'ı bir nesneden geçiçi nāfız gibi yuğālū <arapça> eş-şuredū bi-zammetin şümme fethatin alaca geckin
07. didükleri kuşdur ki serçe olur ve'l-cem' u şirdānū bi'l-kesri ve dağı şirdānū arğasında olan yağrı yiri ki ağ olur eş-şurdāni bi-zammetin şümme fethatin 'alā lafzi't-teşniyeti iki tamardur ki dil alt
08. yanında olur kemā yuğālū <arapça> eş-şurādū bi'z-zammi ve teşdidi'r-rā'ı şol yufka buluda dirler ki yağmuru ve şuyı olmaz şarğadūn bi-vezni'l-ca' fera bir
09. mevzi' uñ adıdur ki aña şarāb nisbet olunur eş-şarratū bi'l-fethi ve't-teşdidi çıgırmağ ve çıkırmağ şayhatūn gibi ve dağı bölüğe dirler cemā' at gibi ve dağı düşvārlığa ve güçlük dirler
10. kemā yuğālū <arapça> ve dağı güneş ıssısı kaynaltıgına dirler şiddetū ħarrati'l-kayzi gibi ve'l-cem' u eş-şırārū bi'l-kesri ve dağı şırārūn bi'l-kesri yüce ve yüksek yirlere dirler
11. üzerlerine şuya çıkmaya ve dağı şarār bir tağūñ adıdur ve dağı şarār bi'l-kesri bir iplikdür ki anuñla devenūñ memelerini bağlarlar köşegi emmesün diyü eş-şurratū bi'z-zammi ve teşdidi'r-rā'ı
12. ağça geyesi ve'l-cem' u şurarun bi-zammetin şümme fethatin eş-şarru iplikle bağlamağ köşek emmesün diyü yuğālū <arapça> ve dağı ağça kesesin bağlamağ yuğālū <arapça>
13. <arapça> ve dağı at ve eşegi kulağlarını turudub depesi üzerine toğraldub degmek yuğālū <arapça>
14. <arapça> eş-şırru bi'l-kesri ve't-teşdidi bir şovukdur ki ekini urur ve gök otı urur yağar kemā yuğālū <arapça> eş-şarūretū bi-fethatin şümme
15. zammetin eş-şārūretū bi-zammi'r-rā'ı ve's-şarūriyyū bi-fethatin şümme zammetin ve teşdidi'l-yā'ı ve's-şarāretū bi'l-fethi ve't-tağfifi ħacc itmeyen kimesne ve cem' u's-şarāreti şarārūn bi'l-feth ve dağı
16. şarūret 'avrat yanına varmayan kimesne ya' nī cimā' itmeyen ve minhū'l-ğadīs <arapça> eş-şarāriyyū bi'l-fethi ve tağfifi
17. 'r-rā'ı ve teşdidi'l-yā'ı gemici mellāğ gibi ve'l-cem' u eş-şarāriyyūn eş-şırrı bi'l-kesri ve teşdidi'r-rā'ı'l-meftūğati el-'azīmetū ve'l-ceddū eş-şāzetū bi-teşdidi'r-rā'ı kişiye gereklū nesne ħācet gibi

18. ve daħı şuşamak ʿaşaş gibi yuķālū <arapça> ve ʿinde'l-baʿz şarāyirū ve ʿinde'l-baʿz şarārrun bi'l-fethi ve teşdīdi'r-rāʾi eş-şarrārū bi'l-fethi
19. ve teşdīdi'r-rāʾi'l-ūlā yir bağırsağı didükleri böcekdür ki gicede cırıl cırıl öter cedd cedd gibi ve baʿzı ʿarab buña şadā dīvār dirler eş-şirriyyū bi-kesri'ş-şādi ve fethihā ve teşdīdi
20. 'r-rāʾi ve'l-yāʾi şayıldığı vaktin öten ve çankırdayan akçe yuķālū <arapça> eş-şarīrū bi-fethatin şümme kesratin yazı yazarken kalem ötmek ve çırıldamak
21. ve kapu kıçırđamak yuķālū <arapça> ve çekirge ötmek yuķālū <arapça> eş-şarşaratū bi-vezni'z-zelzeleti alaca
22. geçkin ötmek ve toğan ötmek ve çakırđamak yuķālū <arapça> eş-şarşarū bi-fethateyni beynehümā sükünün şovuk yile
23. dirler rīhun bāridetün maʿnāsına ve daħı şarşar ʿırāk diyārında bir ırmağūñ adıdur eş-şarşarayyū bi-fethi'ş-şādeyni ve teşdīdi'l-yāʾi şol deveye dirler ki anası
24. lük babası çatal örgüçlü buğur ola yaʿnī māye ve biserek didükleri deve ve ʿinde'l-baʿz çatal örgüçlü deveye dirler fālic gibi ve'l-cemʿu eş-şarşarāniyyāt
25. ve daħı şarsarāti deñiz balıklarından bir dürlü balıkdur eş-şarāşiratū bi-fethati'ş-şādi'l-ūlā ve kesri'ş-şāniyeti şām yörüklerine dirler nebetu'ş-şām gibi
26. eş-şarşūrū bi-zammi'ş-şādeyni iri ve büyük develere dirler el-ʿizāmū mine'l-ibili maʿnāsına ve'l-cemʿu eş-şarāşirū eş-şirātu ve's-sirātu ve'z-zirātu bi'l-kesri yol tarīķ gibi eş-şariʿu
27. bi'l-fethi ve'l-kesri yire urmaķ ve yire düşürmek yaʿnī bir kimesne bir kimesni basmak yuķālū <arapça> ve uçuk dutmak ve daħı đarb ve nevʿ maʿnāsına da
28. gelür bu maʿnāya cemʿi şurūʿun gelür bi-zammeteyni ve daħı şabāħdan gündüzüñ yarısına varıncaya şarʿun dirler ve gündüzüñ yarısından tā güneş batıncaya deķ zamāna da şariʿun dirler
29. kemā yuķālū <arapça> eş-şarʾānū bi'l-fethi ʿalā lafzi't-teşniyeti

261-b

01. iki süri devedür ki bir sürüsi şudan döndüğü gibi bir sürüsi daħı varur eş-şirʿu bi'l-kesri begdeş mişil gibi yuķālū <arapça>
02. <arapça> eş-şurʿatū şümme fethatin görüşdüğü kimesni basıcı kimesne yuķālū <arapça> eş-şarriʿu bi-kesrateyni maʿa teşdīdi'r-rāʾi

03. kendü akrânına çok basıcı kimesne eş-şarî' u bi-fethatin şümme kesratin görüşde basılan kimesne maşrû' un gibi ve dağı şol kâncı veya şol yaydur ki andan dağı henüz gez
04. yonılmamış ola ve 'inde'l-ba' z ağac başında kırımış budakdan düzülen yay ve kâncı eş-şarfü bi'l-fethi günâhdan ve suçdan dönmek tevbe gibi ve minhü kavluhü te' a.
05. <arapça> ve dağı hîle itmek ve minhü kavluhü te' a. <arapça> ve dağı rüzgârüñ düşvar nesne-
06. -lerine ve güç nesnelere şalkın ve 'ivaż gibi şarfü'd-dehri dirler hâdeşätü'd-dehri ve nevâyibü'd-dehri ma' nâsına ve dağı geciyile gündüze şarfân dirler bi-lafzi
07. 't-teşniyeti ve dağı şarf bi'l-fethi bir kimesni bir nesneden gerü döndürmek yukâlü <arapça> ve bir kimesneden bir nesne döndürmek yukâlü <arapça> ve bir nesne-
08. -nüñ bir yanın bir yanına döndürmek ya' nî altını üstüne döndürmek yukâlü <arapça> ve bir nesni bir yirden bir yire iletmek yukâlü <arapça>
09. <arapça> ve dağı aqçı aqçaya şatmaq ve aqçı altuna şatmaq veya altını altuna veya aqçaya şatmaq ya' nî gümüşi gümüşe veya altını altuna veya
10. gümüşe şatmaq yukâlü <arapça> ve dağı düzetmek ve bezemek yukâlü <arapça>
11. ve dağı artuqlığa dirler fazlün gibi yukâlü <arapça> eş-şarrâfü bi'l-fethi ve teşdidi'r-râ' i ve'ş-şayrafü ve'ş-şayrafiyyü
12. bi-fethi's-şâdi ve'r-râ' i ve süküni'l-yâ' i'l-ülâ fihimâ ve teşdidi'l-yâ' i'l-aḥireti fi's-şânî aqçanuñ ve altunuñ birbirinden artuqlıgın bilici ve eyüsin yatlusın bilici
13. kişi vece' u'ş-şayrafiyyi ve şayârîfü eş-şarfâni bi-fethatin kalay raşâş gibi ve dağı bir dürlü ḥurmâdur eş-şırfü bi'l-kesri aru ve ṭuru nesne ki gayri
14. nesne qarışmamış ola yukâlü <arapça> ve dağı şırf bir kızıl boyadur ki anuñla na' lin kayışın boyarlar eş-şarfetü bi'l-fethi
15. bir yaldurıcı parılıcı yıldızdur ki ay aña nüzül ider zîrâ bu didükleri yıldızuñ qarşusunda olur bu yıldız toğıcaq şovuk gerü döner ısıcaqlık
16. gelür ve dağı şarf bir dürlü boncuğdur ki 'avratlar anuñla efsün ve şıhr iderler eş-şarîfü bi-kesri'r-râ' i yukaru zikrolunan fi' llerüñ ism-i fâ' illeri ve dağı
17. kız gelmiş kancık it ve kör degmiş dişi kedi ve her kör degmiş yırtıcı dişi canavar yukâlü <arapça> eş-şırafü bi'l-kesri ve

18. 'ş-şurūfū bi-zammeteyni it karanılmak yuqālū <arapça> eş-şarūfū bi-fethatin şümme zammetin dışın
19. kıcırdatıcı ve oynadıcı deve eş-şarīfū bi-fethatin şümme kesratin deve azu dışını kıcırdatmak ve kapu kıcırdamak ve su çekerken kıyu çıkırkı kıcırdamak yuqālū <arapça>
20. <arapça> ve dağı şarīf gümüşe dirler fizzatūn gibi ve dağı tāze şağılmış
21. ıscak süde dirler kemā yuqālū <arapça> eş-şarīfūne bi-fethatin şümme kesratin şümme yā'in sākinetin şümme zammetin bir mevzi'ün
22. adıdur ki şarīfiyyetūn didükleri süci aña nisbet olunur eş-şarmū bi'l-fethi kesmek kaṭ' gibi yuqālū <arapça> ve bir kimesnenün sözün kesmek yuqālū <arapça>
23. <arapça> ve 'inde'l-ba'z bir kimesne dostıyla söyleşmemek ya'nī sözün andan kesmek yuqālū <arapça> kezā fi'l-ef'āli
24. ve ağacdan hurmā kesmek ve divşirmek yuqālū <arapça> eş-şirāmū bi'l-kesri ve'l-fethi ağacdan hurmā divşirmek ve kesmek
25. yuqālū <arapça> eş-şarrāmū bi'l-fethi ve't-teşdīdi gön ve deri şatıcı eş-şurāmū bi'z-zammi ve't-tahfifi devenün südi
26. çekelivirdükden sonra şağıdıkları süd ki gāyet gerek olıcağ şağırlar kemā yuqālū <arapça> hüve āhirū'l-lebeni ba'de't-tağziri <arapça>
27. <arapça> ve dağı şurām bi'z-zammi şavaşa ve cenge dirler harb gibi ve düşvār nesneye dirler dāhiye gibi eş-şirāmū bi'l-kesri bir yire divşirilmiş evler kemā yuqālū <arapça>
28. <arapça> ve'l-cem' u şirāmūn bi'l-kesri ve eşrāmūn bi'l-fethi eş-şirmetū bi'l-kesri ondan kırka varınca deve sürüsüne ve bölüğüne dirler kemā yuqālū <arapça>
29. <arapça> ve dağı şirmatūn bir pāre ve bir bölük buluda dirler ve cem'uhümā şiramūn bi-kesratin şümme fethatin eş-şarīmū bi-kesri'r-rā'i yuqaru geçen

262-a

01. fi'lerūn ism-i fā' illeri ve dağı keskin kılıç seyfūn kati'un gibi ve dağı bahādur kişi şucā'un gibi eş-şarāmetū bi'l-fethi bahādurlık ve keskinlik yuqālū <arapça>
02. eş-şarmā'ü bi-vezni'l-ḥamrā'e şol issuz yazı yire dirler ki anda şu olmaya mefāzetūn lā mā'e fihimā ma'nāsına eş-şavīmū bi-fethatin şümme kesratin karanlık gice leylūn muzlimūn gibi ve dağı
03. tañlaya dirler şubḥun gibi ve hüve mine'l-ezdādi ve dağı şarīm kesilmiş nesneye dirler maqtū'un gibi ve yanmış qarārmış nesneye kälellāhū te'a. <arapça>

04. eş-şarīmetü bi-fethatin şümme kesratin bir nesneye kaçd itmek ‘azīmetün ‘ale’s-şey’i gibi ve dağı şarīmetün ulu ve büyük kımdan beslenmiş ve kesilmiş <arapça> ma‘ nāsına ve dağı şarīmetün
05. ekini biçilmiş ve otı biçilmiş yir arzun maḥşūdun zer‘ uhū ma‘ nāsına eş-şirā bbi-kesri’s-şādi ve fethihā ve bi'l-kaşri fiḥimā bir yirde çok zamān irkilmiş ve çok tırmış ve taḫı
06. ve koğusu azmış şu ve dağı şarā bi-fethateyni şu bir yirde çok durub ve çok irkilüb taḫı ve koğusu azmış yuḫālū <arapça> ve dağı
07. bir kimesnenün menisi bilinden irkilüb durmak yuḫālū <arapça> eş-şarātü bi'l-fethi ve't-taḫfifi bilde irkilüb ḥabs olunmuş nuḫfe yuḫālū <arapça>
08. <arapça> ve dağı şarātün ‘ıraḫda bir ırmağın adıdur ki furāt ırmağından ayrıla eş-şarā bi'l-fethi işi yürürken sidigin kesmek yuḫālū <arapça>
09. ve muḫlaḫā kesmek yuḫālū <arapça> ve dağı girü yetmek yuḫālū <arapça> ve dağı men‘ itmek yuḫālū <arapça>
10. ve bir yirde şu irkmek ve şu divşirmek yuḫālū <arapça> ve bir miḫdār şu çeküb ve şu taşıyub dağı yine kesmek yuḫālū <arapça> ve dağı
11. bir nesne bir yirde dutulub ḫalmaq yuḫālū <arapça> eş-şarāyetü bi'l-fethi
12. ve't-taḫfifi bir dane ebū cehil ḫarpuzı ve'l-cem‘u eş-şarrā’ü bi'l-fethi ve'l-meddi eş-şārī bi-kesri'r-rā’i ramyün bābından gelen fi‘llerün ism-i fā‘illeri ve dağı gemiciye dirler mellāḫ gibi ve'l-cem‘u şurrā’ün bi’z-żammi
13. ve't-teşdīdi ve'l-meddi faşlü’s-şādi ve'l-‘ayni ve mā yüshellişühümā eş-şa‘bü bi'l-fethi güç ve çetin ve ḫolaysuz nesne mü’enneşi şu‘betün gelür bi'l-fethi yuḫālū <arapça> ya‘ nī
14. güç ve ḫolaysuz ‘avrat ve'l-cem‘u şa‘abātün bi'l-fethi ve ḫaşinü’s-şa‘b bin ma‘ān eḫadü ḫuşūni ḫaybera eş-şu‘ūbetü güçlük ve ḫolaysuzluk yuḫālū <arapça>
15. <arapça> eş-şa‘dü bi-fethateyni güç ve ḫatı nesne şedīd gibi yuḫālū <arapça> ve dağı şa‘d bi-fethateyni aşağıdan yukaru çıḫmaq ma‘ nāsına
16. maşdardur eş-şa‘detü bi'l-fethi toğrı ve düz bitmiş seki ağacı kemā yuḫālū <arapça> benātü’s-şa‘deti bi'l-fethi yaban eşekleri ki ḫolan
17. dirler eş-şu‘übü bi-żammeteyni nerdubāna çıḫmaq kezā fi’s-şihāhi ve muḫlaḫā yüksek yire çıḫmaq

18. <arapça> eş-şu'ūdū bi-fethatin şümme zammetin yoğuş ve dađı tađ üstüne giden güç ve çetin yoğuş yol 'aķabetün kevrün gibi ve'l-cem' u řa'āyidū bi'l-fethi ve řu'ud bi-zammeteyni
19. ve dağı řu'ūd řol deveye dirler ki ayı ve günü yetmeden köşegin bırağır dağı evvelki yılda toğurduğı köşege baķarlar öğredürler dağı bunuñla şağarlar eş-řu'āyidū
20. bi'z-zammi bir mevzi' uñ adıdur eş-řa'īdū bi-fethatin şümme kesratin şümme yā'in sākinetin yir yüzüne dirler vechü'l-arzi gibi ve minhü ķavlühü te'a. <arapça> ve 'inde'l-ba'z toprađa dirler
21. türābün gibi kezā fi'ş-şihāhi ķāle fi'l-mađribi eş-řa'īdū <arapça> ve'l-cem' u řa' dūn ve řu'udātün bi-zammeteyni
22. fihimā ve dađı řu'ud bi-zammeteyn uzunluđa dirler tūl gibi yuķālū <arapça> ve dađı řa'īd mıřır řehrinde bir mevzi' uñ adıdur ki řa' dū mıřır dirler
23. eş-řu'dā'ü bi-zammetin şümme fethatin bi-vezni'ş-şühedā'i uzun dutub řoluķ alub virmek ya'nī uzun řoluķ nefesün memdūdün gibi eş-řa'rū bi-fethateyni boyun egmek ve yorulmaķ ve yüzü yañak
24. bir yañaya egilmek ve dürülmek yuķālū <arapça> ve dađı řa'ar bir mevzi' dur ki
25. deveye vāķi' olur dađı boynını bir yañaya burulur ve egilir ve ķorlar eş-řa'irū bi-fethatin şümme kesratin boynı egri ve yañadı bir yaña duran kimesne eş-řa'rūrū bi-zammeteyni beynehümā sūkūnun
26. bir pāre ağac pusıdur ki uzun ve burđasıķ olur ve 'inde'l-ba'z ağacdan aķub ve tamlayub dağı tarkan nesne <arapça> gibi ve'l-cem' u eş-şa'ārīru bi'l-fethi
27. eş-řa'aratū bi-vezni'd-dađraceti bir nesni çevirmek ve çörüm topuķ eylemek yuķālū <arapça> eş-řa'rū bi-vezni
28. 'l-ca' fera sedir ağacı gibi bir ağacdur řan'aber dağı dirler bi-vezni's-seferceli eş-řa'yūsü bi-zammi'ş-şādi ve'l-yā'i hıyār ve'l-cem' u eş-řa'āyisü kezā fi'l-esmā'i
29. eş-řa'eratū bi-vezni'd-dađraceti ürkütmek ve tađıtmaķ yuķālū <arapça> eş-řa'şā'atū bi-fethi'ş-şādeyni eş-ři'şā' u bi'l-kesri

262-b

01. kımıldanmaķ ve deprenmek tađrik gibi yuķālū <arapça> ve dađı tađıtmaķ yuķālū <arapça> ve dađı řa'şā'atū hevāzinden bir ķabīle-

02. –nüñ babalarının adıdur eş-şa‘āşi‘u bi-fethi’s-şādi’l-ūlā ve kesri’s-şāniyeti tağılmış develer ibilün müteferriḳun gibi eş-şa‘fü bi’l-fethi bir dürlü şarābdur ehl-i yemen için baş üzümü
03. yararlar daḥı dögeḳorlar tā ekşiyib ḳaynayınca durur andan soñra içerler ḳāle ebū ‘ubeyd <arapça> eş-şa‘ḳu bi’l-fethi gök yıldırım atmaḳ ve biraḳmaḳ
04. yuḳālū <arapça> ve daḥı bir kimseyi yıldırım helāk eylemek yuḳālū <arapça> eş-şā‘iḳatū bi-kesri’l-‘ayni
05. yıldırım ya‘nī gökden düşen od kemā yuḳālū <arapça> ve daḥı bir ḳavme ‘azāb için olunan melek ḥayḳırması ve çığırması
06. şayḥatū’l-‘azābi gibi ve cem‘uhā eş-şavā‘iḳu eş-şa‘aḳu bi-fethateyni ve’s-şa‘ḳatū bi’l-fethi ve’t-teş‘āḳu bi-fethi’t-tā’i bir kimesnenüñ oḳı gitmek ve bī-hüde olmaḳ yuḳālū <arapça>
07. <arapça> eş-şa‘ḳu bi-fethatin
08. şümme kesratin uşşı gitmiş kimesne mağşiyyün ‘aleyh gibi ve ölmüş kimesne meyyit gibi ve daḥı yıldırım doḳunmuş kimesne ve daḥı ḳatı seslü eşek yuḳālū <arapça> ve daḥı
09. şa‘iḳa bir ḳişinüñ adıdur eş-şa‘feḳiyyü bi-fethi’s-şādi ve’l-fā’i ve teşdidi’l-yā’i ve’s-şa‘fūḳu bi-fethi’s-şādi ve zammi’l-fā’i şol kimesnedür ki çarşuya ve bāzara varur elinde naḳid
10. aḳçesi yoḳdur ve sermāyesi yoḳdur ḳaçan ki bāzırgānlar bir nesne şatun alsa şatarlar anlarla bile ḳarışur ve bāzara bile görür ve cem‘uhümā şa‘āfiḳatün ve şa‘ā-
11. –fiḳu ve benū şafūḳ ḥavl bi’l-yemāme ve hüve ismün a‘cemiyyün lā yunşarafü li-‘ucmeti ve’t-ta‘rifi ve lem yeci’ ‘alā fe‘ūlin şey’ün ḡayruhu eş-şu‘lūkü bi-zammeteyni beynehümā sükünün yoḳsul faḳir gibi ve daḥı uğrıya
12. dirler lişşun gibi ve’l-cem‘u şe‘ālikü’l-‘arabi <arapça> eş-şa‘lü bi’l-fethi başı küçürek ḳişi ve başı küçürek deve ḳuşı şaḡiru’r-re’si gibi yuḳālū <arapça>
13. <arapça> ve daḥı tüy ve ḳılı gitmiş ve dökülmüş eşek yuḳālū <arapça> eş-şa‘letü bi’l-fethi başı kücücük ‘avrat şaḡirü’r-re’si gibi ve daḥı şa‘letün şol
14. egri ḥurmā ağacına dirler ki budaklarının dilberinde yapraḳ olmaya eş-şa‘alü bi-fethatin ince olmaḳ daḳiḳ gibi yuḳālū <arapça> fehüve şa‘ilün bi-fethatin şümm
15. kesratin ey daḳiḳün eş-şı‘vennü bi-kesri’s-şādi ve fethi’l-vāvi ve teşdidi’n-nüni deve ḳuşunuñ irkegi zalim gibi eş-şa‘vetü bi’l-fethi bir başı kızılca küçürek ḳuşdur ki çanḳı dirler

16. ve'l-cem' u şa'vün bi'l-fethi ve şı'ā'ün bi'l-kesri ve'l-meddi ve ba'zı luğatda yuntı kuşu diyü kayd olunmuşdur faşlü's-şādi ve'l-ğayni ve mā yüshellişühümā eş-şağru bi-fethatin ve's-şuğrü bi'z-zammi ve
17. sükūni'l-ğayni ve's-şağārü bi'l-fethi ve't-tahfifi hor ve haķir olmak yuķālū <arapça> eş-şāğirü
18. bi-kesri'l-ğayni hor ve haķir kişi ve zorla rāzī ve hoşnud olmuş kişi er-rāzī bi'z-zulmi gibi eş-şığārü bi-kesratin şümme fethatin kücücüklük ya' nī küçürek olmak yuķālū <arapça>
19. <arapça> eş-şāğārü bi-fethi'l-ğayni sağrak ve'l-cem' u eş-şavāğirü kezā fi'l-esmā' i eş-şuğārü bi'z-zammi ve't-tahfifi ve's-şağirü bi-fethatin şümme kesratin şümme yā' in sākinetin küçürek nesne ve küçürek
20. kişi ve cem' u's-şağiri şığārūn bi'l-kesri ve kad cumi' a's-şağirü fi's-şiri 'ale's-şuğārā' i bi-vezni'l-' ulemā' i eş-şağiretü ve bi-fethatin şümme kesratin şümme yā' in sākinetin küçürek kız nisvetün
21. ve'l-cem' u eş-şağāyir çatı kücücük dişi nesneye dirler ki eşğaruñ mü'ennesidür cem' i şuğarūn gelür bi-zammetin şümme fethatin kâle sibeveyh lā yuķālū nisvetün şāğirün ve lā kavmün eşāğirü illā bi'l-elifi
22. ve'l-lāmi eş-şığvü bi'l-kesri ve'l-kesri ve's-şuğuvvü bi-zammeteyni ve teşdidi'l-vāvi ve's-şağyü bi'l-fethi ve sükūni'l-ğayni ve's-şafā bi-vezni'l-' aşā ve's-şağiyü bi-zammetin şümme kesratin şümme teşdidi yā' in
23. egilmek meyl gibi yuķālū <arapça> eş-şāğiyetü bi-kesri'l-ğayni şol kişilerdür ki bir kimseye varurlar dağı
24. andan nesne isterler kemā yuķālū <arapça> faşlü's-şādi ve'l-fā' i ve mā yüshellişühümā eş-şıftütü
25. bi-kesri's-şādi ve't-tā' i ve's-şıftātü bi'l-kesri kevdelü ve gülcü kişi kavī ve cesīm gibi eş-şafhu ve's-şafhatü bi'l-fethi fihima her nesnenün yüzi ve yanı vechü külli şey' in ve cānibühü ma' nāsına ve dağı şafhun
26. yüzün bir yanına dirler ' arzu'l-vechi ve kişinün yanına dağı şafhun dirler cānib gibi ve dağı şafhun tağ etegine dirler zeylü'l-cebeli gibi ve'l-cem' u şıfāhun bi'l-kesri ve şufūhun bi-zammeteyni ve dağı
27. şafhun bi'l-fethi yüz çevirmek yuķālū <arapça> ve dağı bir kimseyi kılcuñ arkasıyla ve yassı yanıyla urmaķ yuķālū <arapça> ve dağı
28. tavarı havza şuya uğratmaķ yuķālū <arapça> ve bir kimesne senden bir nesne istediği vaķtin sen anı komaķ yuķālū <arapça>

29. <arapça> ve dağı şafhatün yüzün derisine dirler beşeratü cildi'l-vechi ma' nāsına ve'l-cem' u şafahāt bi-fethateyni şufhun bi'z-zammi yüzün bir yanı ve kılıcın bir yüzü

263-a

01. ve bir yanı 'arzu'l-vechi ve 'arzu's-seyfi gibi ve'l-'āmmetü tefteḥuhu kemā merra eş-şahifü bi-fethatin şümme kesratin şümme yā'in sākinetin ḳabu taḫtası ve muḫlakā taḫta ve yassı enlü taş ve yüzü
02. enlü kılıc ve her enlü ve yassı nesne ve her enlü ve yaşşı nesnenün yüzü ve'l-cem' u şafāyihü eş-şuffāḫu bi'z-zammi ve teşdidi'l-fā'i eş-şahifü bi-fethatin şümme kesratin yaşşı ve enlü taş ḫacerün
03. 'ariz gibi eş-şafdü bi'l-fethi berk bağlamak ve bir kimesnenün ayağına buḫağı urmak ve eline gelicek urmak yukālü <arapça> eş-şafdü
04. bi-fethatin ve's-şifādü bi'l-kesri dutsağun elin ve ayağın ve boğazın bağladıkları ḳayış ve taşma ve demür kelepcek ve buḫağı ve zincir ve cem' u's-şafedi eşfādün ve cem' u's-şifādi
05. şufdun bi-zammeteyni ḳiyāsen ve dağı şafdün bi-fethatin baḫşişe dirler 'aḫā'un gibi eş-şifridü bi-kesrateyni beynehümā sükünün balıḫ yir bir ḳuşdur caylak dirler ve'l-cem' u eş-şifādü ve bi'l-kesri ve yukālü <arapça>
06. <arapça> eş-şafürü bi-fethatin eş-şafāretü bi'l-fethi ve't-taḫfifi bir nesne-
07. –nuñ içi boş olmak yukālü <arapça> ve dağı şafürün bi-fethatin muḫarrem ayınuñ ardınca gelen ayuñ adıdur ve'l-cem' u eşfārun
08. ve muḫarrem ayıyla şafer ayına şafāri dirler bi-lafzi't-teşniyeti ve dağı şaferün bi-fethatin ' arab zu' munda bir yılandur ki ḳişinün ḳarnı içinde olur ḳaçan ki ḳişi açıḳsa ışıırır şol yürek
09. yanḳınlığı ve acıması ki ḳişi açıḳmak bular ve görür bu yılanuñ ışırdüğundan olur eş-şifru bi'l-kesri ve süküni'l-fā'i ve's-şafirü bi-fethatin şümme kesratin içi boş nesne yukālü <arapça>
10. ve yedün şafirun ey ḫāliyetün eş-şufiru bi'z-zammi ve'l-kesri tüc eş-şafārü bi'l-fethi şümme't-teşdidi tücüci eş-şaffāratü bi'l-fethi ve't-teşdidi tücden düdüc ki fāriside surnāy dirler kezā
11. fi'l-esmā'i eş-şifritü bi-kesretayni beynehümā beynehümā sükünün yoḫsul ḳişi faḫir gibi ve'l-cem' u şafārit bi'l-fethi eş-şafəriyyü bi-fethatin ve teşdidi'l-yā'i güz günlerinün evvelinde yağan yağmur

12. ve dağı güz evvelinde toğan kuzı ve köşek ve dağı ğayri tavar eş-şafariyyetü bi-fethateyni ve teşdidi'l-yā'ı güz günlerinin evvelinde biten ot eş-şafāru bi'l-fethi ve't-tahfifi
13. bühmā ağacı didükleri dikenlü ağacūñ kurasına dirler yübsü'l-bühmā gibi eş-suffārü bi'z-zammi ve't-tahfifi karda şaru şu irkilmek ve divşirilmek ya'nı karda
14. irkilen ve divşirilen şaru şudur ki bilde bir tamar olur anı kesmekle bu marāza 'ilāc iderler ol tamarūñ adı nābıtdur eş-şufāriyyetü bi'z-zammi ve teşdidi'l-yā'ı bir dürlü
15. kuşdur ki şaru ğıldağ dirler eş-şufariyyetü bi'z-zammi ve teşdidi'l-yā'ı havāric tayıfesinden bir bölük ve bir şınıfdur ziyād bin aşfarūñ tevābi' dür ve 'inde'l-ba'z 'abdullāh
16. bin eş-şifāruñ tevābi' dur eş-şafā'ü bi-vezni'l-hamrā'e aşfarūñ mü'ennesidür ki şaru nesneye dirler ve dağı yürekde olur bir meşhür hıltıdur ve dağı yaya dirler kavs gibi ve dağı
17. bir dürlü otudur ve dağı şafā'ü mekkeden medīne'ye varan yolda bir derenüñ adıdur ki şufeyrā'ü dağı dirler bi-lafzi's-şagiri ve dağı şāfir dirler bi'l-fethi kezā fi'l-mağribi eş-şufārü
18. bi'z-zammi ve't-tahfifi ve's-şafiru bi-fethatin şümme kesratin şümme yā'in sākinetin şıtlık virmek ya'nı tuşağıyla şıtlık virmek ve ağızından ötürmek ve kuş şıtlık virmek yukālü <arapça>
19. <arapça> eş-şaf' u bi'l-fethi bir kimseye sille urmak ve patet urmak eş-şaf' ānū
20. bi'l-fethi sille yiyici pātet ğor gibi ya'nı eli yetişen başına pātet ve yumruk urub müşhire idükleri kimesne ve'l-cem' u şafā' anetün fārisiden 'arabī kılınmışdur eş-şaffü bi'l-fethi
21. ve't-teşdidi biribiri yanına beraber durub dizilmiş nesne ve'l-cem' u şufūfün bi-zammeteyni ve dağı şaffün bir niçe kimesneleri biribiri yanına beraber durağormak yukālü <arapça>
22. <arapça> ve dağı bir niçe kimesneler biribiri yanına beraber durub dizilmek yukālü <arapça> lāzım ve müte' addi olur bi-kezā fi'l-mağribi ve dağı şaff atı
23. ğor üzerine komağ ve dizmek kebāb olsun ve sōkülme olsun diyü yukālü <arapça> ve dağı irüñ ön kaşıyla
24. ard kaşnuñ bir nesneye yürimek ve berkitmek yukālü <arapça> ve deve ayaklarını beraber komağ yukālü <arapça>

25. ve dağı şaff tavarı iki kaba veya üç kaba şagub dağı bu kablari biribiri yanına dize komak kemā yuqālū <arapça>
26. <arapça> eş-şaffetü bi-teşdidi'l-fā'i ayaklarını biribiri yanına beraber koyun develer yuqālū <arapça> ve'l-cem' u şavāffün bi'l-fethi
27. ve teşdidi'l-fā'i eş-şuffetü bi'z-zammi olur öñünde yabdıkları ev beyt emāmü'l-büyüt ma' nāsına ve dağı ev öñünde olan seküye de şaffetün dirler ve dağı irüñ öñ kaşıyla ard
28. kaşınıñ ortasına bu didükleri nesneye de şaffetü's-serci dirler ki iki kaşınıñ örtündüğü yüksek nesnedür ki üzerine otururlar ve cem' uhümā kıyāsen şıfāfün bi'l-kesri
29. ve semā' an şuffātün bi'z-zammi ve't-teşdidi ve şufefün bi-zammetin şümme fethatin eş-şafūfū bi-fethin şümme zammetin şol südlü devedür ki südiyle bir niçe kab taldururlar dağı bu kablari

263-b

01. biribiri yanına dizekorlar ve 'inde'l-ba'z şol devedür ki iki öñ ayaklarını biribiri yanına beraber kor eş-şafifü bi-fethatin şümme kesratin şümme yā'in sākinetin güneşde kurı-
02. -dılmış kuru at kemā yuqālū <arapça> ve 'inde'l-ba'z şol kuru otur ki güneşe karşı dizekoyalar ve serekoyalar kemā yuqālū <arapça>
03. <arapça> ve 'inde'l-ba'z yararlar dağı kor üzerine birağırlar kebāb ve sükelme olsun diyü kemā yuqālū <arapça>
04. <arapça> kezā fi'l-mağribi eş-şafşafü bi-fethi's-şādeyni eş-şafşafü bi'l-fethi düz yir arzun müsteviyetün gibi ve dağı şafşafün aq sükur didükleri ağaca
05. dirler hilāf gibi eş-şıfatü bi'l-kesri bir kimseyi bir nesneye vaşıflamak ya' nī 'ālimdür veya cāhildür demek gibi ve dağı bir kimseyle kıyım olan ma' nāya da dirler 'alem gibi ve
06. cehletün gibi ve dağı bir kimesneye olan ism-i müştakka dirler 'ālim ve mu' allim ve cāhil ve mechül gibi ve dağı bunlara beñzer nesnelere gibi eş-şafku bi'l-fethi iki nesneyi biribirine urmağdur
07. anuñ için ses ve āvāz işidile kemā yuqālū <arapça> ve dağı iki eli biribirine urmağ darbü'l-yedi 'ale'l-yedi ma' nāsına ve iki kişi bāzār
08. iderken el dutuşmak ve el ele urmağ yuqālū <arapça> ve dağı şafkun bir nesni girü döndürmek şarfün gibi kabu

09. örtmek ve döndürmek ve göz yummak yukālū <arapça> eş-şafeķatū
10. bi'l-fethi iki kiři bāzār iderken ve bir nesne üzerine ' ahd idicek el dutuşmak ve el ele urmak kemā yukālū <arapça> ve'l-bey' atū andan şöra
11. nefsi-i ' aķde ve bāzara şafķatūn didiler kemā yukālū <arapça> kezā fi'l-mağribi eş-şafķu bi'z-żammi
12. ve'l-fethi en-nāhiyetū ve'l-cānibū ve dađı tağ etegine dirler şafħu'l-cebeli gibi ve'l-cem' u şufūķun bi-żammeteyni eş-şafķu bi-fethatin şol şudur ki yeñi dikilmiş müşegūñ ve kırbanuñ içine koyarlar dađı
13. çalkalarlar beñzi şapşaru olur eş-şifāķu bi'l-kesri üzerinde kıl biten derinūñ altındağı yufķacık deriye ve şarucuğaza dirler kemā yukālū <arapça>
14. <arapça> eş-şafāķatū bi'l-fethi ve't-tahfifi ķalıñ ve şık olmak ve ķatı yüzlülük yukālū <arapça>
15. <arapça> eş-şafīķu bi-fethatin şümme kesratin şümme yā'in sākinetin ķal biz ve ķalıñ ũon ve şık ũon yukālū <arapça> ve dağı
16. şafīķ ķatı yüzlü kimesneden utanmaz kişiye dirler yukālū <arapça> eş-şifşilü bi-kesri's-şādeyni bir dürlü otur ve'l-cem' u eş-şafāşilü
17. bi'l-fethi eş-şafenü bi-fethatin ādem ođlanınuñ taşađı derisine dirler bīzatü'l-insāni gibi ve'l-cem' u şuftāni bi'z-żammi eş-şufnü bi'z-żammi gönden ve şaħtiyāndan düzerler seferetūn gibi ķaba
18. şu taşırılar ve şu çıkarırılar ve ' inde'l-ba' z bir küçürek ķođa gibi ve matār gibi ķabdur ki içinde ābdest alurlar ve ' inde'l-ba' z şaħtiyāndan düzerler bir ķise ve
19. tađarcıķdur ki çobanlar anuñ içine azıķın koyarlar ve çakmakın koyarlar ve kendüye gerek olan nesnelere koyar kemā yukālū <arapça>
20. <arapça> eş-şāfinü bi-kesri'l-fā'i incikde olan sir ' ırķu's-sāķi gibi ve dağı ur tırurken iki ayaklarını biribirine beraber
21. dutan ve beraber iden kiři kemā yukālū <arapça> ve dağı şāfin şol ata dirler ki üç ayakları üzerine dura dağı ayağını
22. tırnaķını üzerine dike kemā yukālū <arapça> eş-şufünü bi-żammeteyni at üç
23. ayakları üzerine durub dağı bir ayađınuñ ucını yire diküb durmak yukālū <arapça>
24. <arapça> ve dađı bir kimesne urdurcaķ iki ayaklarını biribirine beraber düz idimek yukālū <arapça>
25. eş-şafvetü bi'l-fethi ve's-şafā'ü bi'l-fethi ve'l-meddi tırusuna ve urundısına dirler yukālū <arapça> ve dađı şafvün bi'l-fethi bir nesnenūñ içinde tırusun ve eyü-

26. –sin almak yukālū <arapça> ve daḥı devenüñ südi çok olmak yukālū <arapça> eş-şufratü
27. bi-ḥarekāti's-şādi her nesnenüñ turusu ve üründisi ve eyüsi yukālū <arapça>
28. <arapça> eş-şafātü bi'l-fethi ve'l-kaşri ve's-şafvā'ü bi-vezni'l-ḥamrā'e eş-şafvānetü bi'l-fethi yüzi düz sıyırık
29. ve tayancaḥ taş ve cem' u eş-şafātü şafā bi-vezni'l-'aşā ve şafā bi'l-fethi 'alā vezni ef'ālin ve şufiyyün bi'z-zammi ve teşdidi'l-yā'i ve cem' u's-şafvā'ü eş-şafvā ve

264-a

01. ve's-şafvātü ve cem' u's-şafvāteti eş-şafvāni bi'l-fethi ve ḥuzift-tā'ü minhü kavlühü te' a. <arapça> ve daḥı şafvān şol güne dirler ki anda güneş
02. şāfi ve açık ola ve daḥı şovuk katı ola yukālū <arapça> eş-şafā bi-vezni'l-'aşā mekkede bir mevzi' uñ adıdur ve daḥı baḥreyn diyārında
03. bir ırmaḡuñ adıdur eş-şafiyü bi-fethatin şümme kesratin şümme teşdidi'l-yā'i südlü deve ya' nī südi çok deve nākatün ġaziratün gibi ve'l-cem' u şafāyā bi'l-fethi ve daḥı bir nesni turu idici kimesne
04. muşāfi gibi ve daḥı şafi māl-ı ġanīmetden pādişā ve beg kendü için bulunmadın aluḡoduġı nesne kemā yukālū <arapça> ve'l-cem' u eş-şifvāni
05. bi'l-kesri eş-şafiyetü bi-fethatin şümme kesratin şümme yā'in müşeddedetin mişlü's-şafiyi ya' nī ġanīmet mālından beg ve pādişāh bulunmadın kendü için alduġı nesne ve'l-cem' u eş-şafāyā ke-' aṭiyyetin ve ' aṭāyā
06. faşlü's-şādi ve'l-kāfi ve mā yüşellişühümā eş-şakbü bi-fethatin yakīn olmak yukālū <arapça> eş-şakbü bi'l-fethi ve sükūni'l-kāfi
07. tam ortasında olan uzun direk ve'l-cem' u şuḡübün bi-zammeteyni ve daḥı şakbü uzun ve semīz ve tolu nesne kemā yukālū <arapça> ve daḥı şakbü
08. bir içi tolu kuru nesnenüñ üzerine urmaḥ kemā yukālū <arapça> eş-şakbü bi-kesri'l-kāfi yakīn nesne karīb gibi ve daḥı bir taḡuñ adıdur eş-şak' abü
09. bi-vezni'l-ca' fera uzun nesne tavīl gibi ve'l-cem' u eş-şakā' ibü eş-şakālibetü bi-fethi's-şādi ve kesri'l-lāmi nāsdan bir şınıf ve bir tā' ifedür ki beñzerleri kızıl olur şınurları ḥazer şınurına
10. ulaşıḡdur kezā fi'l-maġribi eş-şakrü bi'l-fethi çaḡır toġan ve'l-cem' u şuḡür bi-zammeteyni ve daḥı katı ekşi süd ve daḥı baş ḥurmādan iderler bir dürlü bekmezdür ve büsrü'r-raṭbi ma' nāsına

11. ve dağı şakar bi'l-fethi klek ile taş ufatmak yukl <arapça> ve dağı şakar bi'l-fethi fihim gneş bir nesneye katı toğunub yakmak yukl <arapça>
12. <arapça> eş-şafir bi-fethatin şmme kesratin bekmez itmege yarar yaş ĥurm yukl <arapça> eş-řķr bi-zammi'l-kfi taş ufatdıķları ve şakratn didkleri
13. byk kleng mi' veln gibi eş-řuķrtu bi'z-zammi okelek ya' n bişmiş yoğurd veya bişmiş ayran srmesi ve dağı ileri zamnda geçmiş bir ĥakmn adıdur kez fi muķkadimeti
14. 'l-edeb ve mirķti'l-edeb eş-řuķ' u bi'z-zammi en-nhiyet ve'l-cnib eş-řaķ' u bi-fethatin yoldan ıķmak ve egri gitmek ve dnmek yukl <arapça>
15. <arapça> ve dağı řaķ' un bi-fethatin kav yıķılmak ve gmek yukl <arapça> ve dağı bir kimesne ısıcak katılığında guşşalanmak ve taralmak yukl <arapça>
16. <arapça> eş-řaķ' u bi-fethatin şmme kesratin ıraķ olmiş ve gir durmiş mtenaĥiyyn gibi ve ynden ıķub egri gitmiş myiln
17. 'ani't-tarķ gibi ve yıķılmıř ve gmiş nesne mnhevvern ve minhrun gibi ve ısıcak katılığından guşşalanub taralan kişi eş-řaķ' ' bi-vezni's-řaĥr' gneş şems gibi ve dağı başınu
18. ortası aķ dişi tvara ve ķuřa dirler ki bu ma' nya ařķa' u m'ennesidr ki başınu ortası aķ ata dirler ve dağı ĥayriya dirler yukl <arapça>
19. <arapça> eş-řuķ' at bi'z-zammi atu ve ĥayri tvaru ve ĥayri tvaru ve ķuřu depesinde olan aķlıĥa dirler eş-řaķ' u bi'l-fethi bir kimsenn depesine veya bir tvaru depesine
20. urmak yukl <arapça> ve dağı ĥors tmek yukl <arapça> ve dağı bir kimseye yldurım uğramak ve yldurım urmak yukl <arapça>
21. <arapça> eş-řķi' at bi-kesri'l-kfi yldurım ve gk grlmek ř' iķatn ve ra' dn gibi eş-řaķi' u bi-fethatin şmme kesratin şmme y' in skinetin ķıraĥu
22. kem yukl <arapça> eş-řaķl
23. ve's-řuķlat bi'z-zammi fihim bgr ĥřiratn gibi eş-řaķl bi-fethatin bgrleri uzun olmak řaķal'l-feresi <arapça> eş-řaķil
24. bi-fethatin şmme kesratin bgrleri uzun at tvil's-řaķaleyni gibi eş-řaķl bi'l-fethi ve's-řıķl bi'l-kesri klıķ yzn açmak ve gzni yzn açmak ve bunlaru gibi nesnelere
25. yzn açmak ve paşın gidermek yukl <arapça> eş-řķil bi-kesri'l-kfi klıķ yzin ve gzni yzn açıcı ve paşın giderici ve'l-cem' u řaķalatn bi-fethateyni

26. eş-şakilü bi-fethatin şümme kesratin şümme yā'in sākinetin yüzi açılmış kılıç ve bıçak ve gözünü maşkül gibi eş-şik'alü bi-kesratin şümme fethatin şümme sükünin tāze şağılmış süd içinde
27. ışıdılmış kuru hurmā ve'l-cem' u eş-şakā'ilü faşlü's-şādi ve'l-kāfi ve mā yüshellişühümā eş-şakkü bi'l-fethi ve't-teşdidü urmağ darb gibi yukālü <arapça> ve dağı kapu örtmek kapamak
28. yukālü <arapça> ve dağı şakk bir kimesnenün bir kimseye borcun ikrār için yazdıkları kâğıd ve dağı ğayri nesne için yadıkları kâği
29. kâğıdı kemā kıle <arapça> ve'l-cem' u eşukkün bi-fethati'l-hemzeti ve zammi's-şādi ve teşdidü'l-kāfi ve şikākün bi'l-kesri ve şukükün bi-zammeteyni eş-şakekü bi-fethatin bir kişinün yürüdüğü

264-b

01. vaktin dizleri birbirine toğunmak ve tavarun kıç ayakları tolaşık olub yüricek aşıkları birbirine toğunmak yukālü <arapça>
02. <arapça> eş-şakkā'ü bi'l-fethi ve teşdidü'l-kāfi ve bi'l-meddi yüricek iki dizleri birbirine toğunan ' avrat eş-şakketü bi'l-fethi ve
03. ve't-teşdidü güneş orta yire geldüğü zamānda katı ısıcağ olmak ve eşeddü'l-hācireti harran ma'nāsına eş-şakkü bi'l-fethi urmağ yukālü <arapça> ve at gemini ışırub çekinüb
04. dağı başını ilerü ilerü uzatmak yukālü <arapça> ve dağı bir nesne bir nesneye toğunmak ve gevdesiyle urmağ yukālü <arapça>
05. <arapça> eş-şakmetü bi'l-fethi bir def' a gevdesiyle bir nesni katı dutub urmağ şadmetün şedidün gibi faşlü's-şādi ve'l-lāmi ve mā yüshellişühümā eş-şalbü bi'l-fethi
06. aşmak yukālü <arapça> ve dağı bir kimesni isteme katı kızdurmak ve çok dutmak yukālü <arapça>
07. <arapça> eş-şalābetü bi'l-fethi katılık ve berklik yukālü <arapça> eş-şulbü bi'z-zammi ve's-şulebü bi'z-zammi ve fethi'l-lāmi'l-müşeddedeti
08. katı ve berk nesne ve dağı şulab bi'z-zammi ve bi'l-fethi ve bi'z-zammi eyzan segirden ve yil ya'nī oñurhadur ve'l-cem' u aşlābün bi'l-fethi ve dağı şulabün bi'z-zammi ve'l-fethi berk ve katı yire ve ayrı

09. yire dirler kemā yuḳālū <arapça> ve'l-cem' u şilebetün bi-kesratin şümme fetḫatin ve daḫı şulb bi'z-żammi kişinüñ eyü ḫūylarına ve babalarınıñ eyü ve ḫūş ḫūylılarına
10. dirler ḫaseb gibi ve daḫı şulbün bi'z-żammi şatmān diyārında bir mevzi' uñ adıdur eş-şulebiyyetü bi'z-żammi ve fetḫi'l-lāmi'l-müşeddedeti ve teşdidi'l-yā' i bilegi ve küsüre taşları ḫicāratü
11. 's-sinni gibi eş-şulbiyyü bi-żammetin şümme fetḫi'l-lāmi'l-müşeddedeti ve teşdidi'l-yā' i bilenmiş ve küsürelenmiş nesne yuḳālū <arapça> eş-şalibü bi-kesri'l-lāmi nesne aşıcı ve daḫı gövde
12. ḫatı kızdurıcı ısıtma ḫummen ḫārratün gibi eş-şalibü bi-fetḫatin şümme kesratin şümme yā' in sākinetin ḫatı ve berk nesne şedid gibi kemükler cebri ve özi vedkü'l- ' izāmi gibi ve daḫı şalib nesebi ṭuru
13. pāk kimesne ḫālişu'n-nesebi gibi ve daḫı şalib gökde dörd yıldızuñ adıdur ki nesr-i vāḳi' didükleri yıldızuñ ardında olur ve daḫı şalib naşrāniler ḫaçına dirler ki naşrāniler aña
14. ṭaparlar bu ma' nāya cem' i şulubün bi-żammeteyni ve şulbān gelür bi'z-żammi eş-şalhebā bi-fetḫi's-şādi ve'l-lāmi ve'l-bā' i ve süküni'l-hā' i ḫatı ve ḫuvvetlü ve güçlü irkek deve eş-şalhebātü bi-fetḫatin
15. ḫatı güçlü dişi deve eş-şaltü bi'l-fetḫi açık ve giñ ṭuluka dirler cebinün vāziḫun gibi ve daḫı şalt bi'l-fetḫi maşlahat ve iş görmiş kimesne yuḳālū <arapça>
16. ve daḫı şalt ism-i racül ve daḫı şalt bi'l-fetḫi dökmeḳ yuḳālū <arapça> ve atı ayağıyla depmek ve marazlık ve ḫalkıtmaḳ yuḳālū <arapça>
17. <arapça> eş-şulatü bi'z-żammi ve'l-fetḫi yalıñ ḫılıç yuḳālū <arapça> ve daḫı şult bi'z-żammi büyük bıçağa dirler sikkinün kebırün gibi ve cem' uhu aşlātün bi'l-fetḫi gibi eş-şaltü
18. bi'l-fetḫi ḫatı ve güçlü eşek ve ḫivāmlu ve yürüklü at kemā yuḳālū <arapça> eş-şulvetü bi-żammetin südüñ ve şarābuñ şuyı çok olub
19. cerbi az olmaḳ yuḳālū <arapça> eş-şulütetü bi-żammeteyni bir kimesnenüñ ṭulugı açık ve gin olmaḳ yuḳālū <arapça>
20. <arapça> eş-şilāḫü bi'l-kesri ve's-şulḫü bi'z-żammi barışmaḳ ve öñüşmek yuḳālū <arapça> eş-şalāḫü bi'l-fetḫi
21. ve't-taḫfiḫi ve's-şulūḫü bi-żammeteyni ve's-şalāḫatü bi'l-fetḫi eyü olmaḳ ve yarar olmaḳ ve oñulmaḳ yuḳālū <arapça>

22. <arapça> ya' nī şālīh ve şālīh eyü virür ve oñulmuş nesne dirler ki fāsidiñ zıddıdur şalāhun bi'l-fethi ve't-tahfifi ve'l-binā' i bi
23. 'l-kesri mekke şehriñ adıdur ve kad yuşarrafü eş-şalaḥu bi-fethateyni bir kimesnenüñ kulağı şağır olub hiç nesne işitmek yuḳālü <arapça>
24. eş-şaltü bi'l-fethi ḳatı ve yüzi şırıncaḳ ve ṭayancaḳ ṭaş ve şırıncaḳ berk yir ve ṭazlaḳ ṭuluk eş-şalüdü bi-fethatin şümme zammetin giç ḳaynağan çömlek ve daḫı
25. at ve südsüz deve yuḳālü <arapça> eş-şulüdü bi-zammeteyni çakmaḳ ötüb daḫı od çıkarmamaḳ yuḳālü <arapça>
26. eş-şalḫadā bi-fethatin ve'l-ḳaşri ve'ş-şalḫadü bi-vezni'l-ca' fera ve'ş-şulāḫidü bi'z-zammi ve kesri'l-ḫā' i ḳatı güçlü nesne yuḳālü <arapça> ve'l-cem' u
27. şalāḫidü bi'l-fethi eş-şalḫadätü bi-fethatin ḳatı güçlü dişi deve eş-şillürü bi-kesri'ş-şādi ve fethi'l-lāmi'l-müşeddedeti ve zammetihā bir dürlü balıḳdur ba' zi kitābda yılan balıḳ dimiş
28. cerri gibi kezā fi'l-mağribi eş-şalḫu bi-fethatin başuñ depesinde saç olmamaḳ yuḳālü <arapça> eş-şal' atü bi-fethatin ve'ş-şul' atü
29. bi'z-zammi depede saç yetmeyen yir ya' nī şol baş ki depesinde saç çıkmaya ṭazlaḳ olub saçsuz olan yire şul' atün dirler eş-şal' ā' ü bi-vezni'l-ḫamrā' e başınuñ

265-a

01. depesinden saç olmayub ṭazlaḳ olan ' avrat ve daḫı budaklarınuñ ucları dökülmiş ' arfat ağacı yuḳālü <arapça> ve daḫı şal' ā' ün
02. zaḫmete ve belāya ve düşvār nesneye dirler dāhiyetün gibi ve daḫı şol ḳuma dirler ki anda ot ve ağaç bitmemiş ola es-şulā' u ve'ş-şul' u bi'z-zammi ve teşdīdi'l-lāmi fihimā
03. inlü yaşşı büyük ḳatı ṭaş şaḫrun ' arīzun gibi cem' idür vāḫidi şullā' atün ve şulla' atün gelür bi'z-zammi ve't-teşdīdi ve ' inde'l-ba' zi şulla' un şol yire dirler ot bitirmeye eş-şalfe' atü
04. bi'l-fā' i ve'l-ḳāfi bi-vezni'd-daḫraceti bir kimesnenüñ boyunun urmaḳ yuḳālü <arapça> ve daḫı bildürmek i' lām gibi ve daḫı yoḫsul olub elinde hiç nesne
05. olmamaḳ yuḳālü <arapça> eş-şelma' atü bi-vezni'd-daḫraceti bir nesni dibinden ḳobarmaḳ yuḳālü <arapça>
06. <arapça> ve daḫı baş ḳanamaḳ yuḳālü <arapça> ve yoḫsul olmaḳ yuḳālü <arapça> eş-şulū' u bi-zammeteyni ḳoyun

07. ve keçi ve şığır başına girmek ve sedis ardında dişi bırakmak yukālū <arapça>
ya' nī şāligun ve sāligun
08. bi-kesri'l-lāmi altı yaşına girmiş koyuna ve keçiye ve şığıra dirler ve'l-cem' u
şula'un ve süle'un bi'z-zammi ve fethi'l-lāmi'l-müşeddedeti eş-şalfü bi-fethatin
ekinüñ hāşılı ve danesi az olmak yukālū <arapça>
09. <arapça> ve kab şuyı az olmak yukālū <arapça> ve buluduñ yağmurı az olmak
ve gök gürülmesi çok olmak yukālū <arapça>
10. <arapça> ve dağı ' avrat eri katında hürmetlü
11. ve bahtlı olmayub eri anı kaçıtmaq yukālū <arapça> ve dağı bir kimesne
miqdārından artuğ geçinmek ululandugundan yukālū <arapça>
12. <arapça>
13. eş-şalfü bi-fethatin şümme kesratin bu zikr olunan fi' llerüñ ism-i fā' ildür ya' nī
danesi az ekine dirler şuyı az olan kaba dirler ve yağmur az ve şimşek çok
14. ve gök gürlemesi çok olan bulut ve miqdārından artuğ geçinen ve lāf uran kişi
ve halk katında hürmeti ve sevgüsü az olan kişi eş-şalifetü
15. bi-fethatin şümme kesratin eri yanında sevgüsü az olan ' avrat ve'l-cem' u şalāyif
bi'l-fethi eş-şalfā'ü bi-vezni'l-hamrā'e berk ve katı yir arzun şulbetün gibi ki
eşlafuñ mü'ennesidür eş-şalifü
16. bi-fethatin şümme kesratin şümme yā'in sākinetin boyunuñ bir yanı ' arzu'l-
' unuği gibi ve hümā şalifāni mine'l-cānibeyni eş-şalifāni bi-fethatin şümme
kesratin ' alā lafzi't-teşniyeti iki ağacdur ki ' avratlar
17. mahfesi berkitdükleri palana aykırı berkidirler dağı bunlar ile yük bağlarlar ve
yük berkidürler kemā yukālū <arapça>
18. <arapça> eş-şalfü bi'l-fethi berk ve katı söylemek yukālū <arapça> ve bir
kimseyi berk ve katı söz incitmek yukālū <arapça>
19. <arapça> ve dağı şalāt urmaq yukālū <arapça> eş-şalku bi-fethatin düz yir ka'un
şafşafun gibi
20. ve'l-cem' u şalifāni eş-şilatü bi-kesri's-şādi ve taḥfifi'l-lāmi ulaşmaq ma' nāsına
maşdardur aşlı vuşlatün idi vāv ḥazf olunmuş dağı şilatun olmuşdur ve dağı
şilatün baḥşişe dirler
21. ' aṭeyyetün ma' nāsına ve'l-cem' u şilatün bi'l-kesri kezā fi mirkāti'l-edeb eş-
şalletü bi'l-fethi ve't-teşdidi kuru yir arzun yābisetün gibi ve dağı deri cild gibi
ve dağı birmek dökülen yağmur

22. ya' nī birin birin dökülen yağmur danesi ve dağı birmek binmiş ot ve'l-cem' u şılālün bi'l-kesri eş-şillü bi'l-kesri ve't-teşdidi şol ağulu yılandur ki añ em sem fāyide virmez ve dağı şol
23. düşvār kişiye de şillī dirler ve'l-cem' u eşlālün bi'l-fethi ve dağı şillun bi'l-kesri bir dürlü otdur eş-şılāyāni bi-kesreteyni ve teşdidi'l-lāmi bir dürlü gök otdur biter cem' idür vāhidi
24. şılbanetün gelür bi-kesrateyni eyzan eş-şalşalü bi-zammeteyni beynehümā sükünün ügeyik didükleri kuş ve'l-cem' u şalāşilü bi'l-fethi ve dağı şalşal atuñ burcagı nāşiyetü'l-feresi gibi eş-şalşalatü
25. bi-zammeteyni beynehümā sükünün kab dibinde arıtmış kalmış ve gölcük dibinde kalmış şu kemā kıle <arapça> eş-şalşalü bi'l-fethi kumla qarışdurılmış baçlık
26. ki kurumış ve kızmış ola ki ursañ çeng çeng öte ve seslene eş-şalşaletü bi-fethateyni at oyunu ve gemi ötmek ve āvāze virmek ve çığıştımağ yukālü <arapça>
27. <arapça> eş-şallü bi'l-fethi ve't-teşdidi bir kimseye düşvār nesne uğramağ yukālü <arapça> eş-şalletü bi-teşdidi'l-lāmi
28. düşvār nesne dāhiye gibi ve'l-cem' u eş-şavālü bi-teşdidi'l-lāmi eş-şallālü bi'l-fethi şümme't-teşdidi seslenici ve ötücü kuru baçlık nitekim yeñi destinüñ içine şu koyucağ ötdügi gibi eş-şalülü
29. bi-zammeteyni bişmiş veya çig et koğmağ ve yimek ve 'inde'l-ba' zi çig et koğmağ yukālü <arapça> ve kıle <arapça>

265-b

01. eş-şalilü bi-fethatin şümme kesratin şümme yā'in sākinetin bir nesne ötmek çıfışmağ ve bir nesne çır çır ötmek ve hışıltağmağ nitekim yeñi desdinüñ içine şu koyucağ cazıldadığı ve ötdügi gibi
02. yukālü <arapça> eş-şalmü bi-fethatin bir kimesnenüñ kulağı dibinden kesik olmağ yukālü <arapça>
03. <arapça> ya' nī şalmā'ü bi-vezni'l-ħamrā'e kulağları dibinden kesik ' avrat dirler eş-şalmü bi'l-fethi ve süküni'l-lāmi bir kimesnenüñ kulağı
04. dibinden kesmek ve koğarmağ yukālü <arapça> eş-şilāmetü bi'l-kesri nāsdan bir bölük ve bir cemā' at firqatün mine'n-nāsi ma' nāsına ve'l-cem' u şilāmātün

05. bi'l-kesri eş-şalahdemü bi-fethi's-şâdi ve'l-lâmi ve'd-dâli ve sükûni'l-hâ'i güçlü ve kuvvetlü deve cemelün şedîdün gibi ve'l-mîmü zâyidetün eş-şıldımü bi-kesrateyni beynehümâ sükûnün berk ve güçlü at yuqâlû
06. <arapça> feresün şıldımun ey şulbün şedîdün mü'enneşi şıldımetün gelür eş-şulâdimü bi'z-zammi's-şâdi ve kesri'd-dâli berk ve katı nesne yuqâlû <arapça> eş-şalkametü
07. bi-vezni'd-daḥraceti azu dişler biribirine doḡuşmaḡ teşâdümü'l-enyâb gibi ve bâbüdü daḥrace
08. gibi ve yarlıgamaḡ istemek ma' nâsına da gelür istiḡfâr gibi ve namâza da dirler ve'l-cem' u şalavât bi-fethateyni ya' nî aşılâ şalât du' â ma' nâsınadır lâkin allâhü te' a.dan raḡmet ma' nâsına gelür ve melekler-
09. –den istiḡfâr ma' nâsına gelür bu ikisi du' âya lâzım olduklarıçün ve daḡı namâza da dirler du' âya müşt Emil olduḡıçün şalât fa' letün vezni üzerine bir isimdür lâkin
10. taşıyet mevzi' ine vaz' olunur feyuqâlû <arapça> ve daḡı şalât cuhûdlar kilîsesi ve'l-cem' u şalavât eş-şalâyetü bi'l-fethi ve't-taḡfifi ve's-şalâ'etü bi'l-fethi
11. ve'l-hemzeti ba' de'l-elifi üzerinde nesne ezdükleri ve süzdükleri taş yuqâlû <arapça> ve'l-cem' u şalâyâtün kezâ fi'l-maḡribi eş-şilâ'ü bi'l-kesri ve'l-meddi ve's-şalâ
12. bi-vezni'l-'aşâ od nâr gibi kezâ fi'l-maḡribi ve daḡı od yanmaḡ yuqâlû <arapça> ve daḡı şilâ'ün bi'l-kesri ve'l-meddi
13. biryana dirler ve kebâba sökülmeye dirler şivâ'ün gibi ve daḡı şalâ bi-vezni'l-'aşâ ḡalça kemüḡüne dirler ya' nî oturaḡuñ iki yanındaḡı kemüḡe dirler fevrün gibi kemâ yuqâlû <arapça>
14. <arapça> eş-şuliyün bi-zammetin şümme kesratin şümme yâ'in müşeddedetin oda yanmaḡ ihtirâḡ gibi kemâ merra ve daḡı od ışınmaḡ ışılâ gibi eş-şalyü bi'l-fethi ve sükûni'l-lâmi bir nesni oda dutmaḡ ve oda
15. çevirmek ve süḡülmek ve bir kimesne oda ḡoymaḡ ve odda ışınmaḡ yuqâlû <arapça> ve daḡı bir kimesne
16. bir işe ve bir helâk olacaḡ nesneye şoḡmaḡ yuqâlû <arapça> ve bâbü'l-küllî redde faşlü's-şâdi ve'l-mîmi ve mâ yüşellişühümâ
17. eş-şamtü bi'l-fethi ve's-şumâtü bi'z-zammi ve's-şumütü bi-zammeteyni çok zamân söylemeyüb epsem durmaḡ yuqâlû <arapça> kezâ fi
18. 'l-maḡribi ve yuqâlû <arapça> ya' nî ḡavm ḡoricek ve işidicek yirde yatdı

19. <arapça> eş-şāmitü bi-kesri'l-mîmi söylemez nesne ki nâṭıkuñ zıddıdur ve gāh olur ki nâṭık cānluya
20. dirler ve şāmit cānsuza dirler ve gāh olur ki şāmit altunla gümüşe dirler ve nâṭık deveye ve koyuna dirler yukālū <arapça>
21. <arapça> kezā fi'ş-şihāhi ve daḥı şāmit koyulmuş ve uyuşmuş süd lebenün ḥāşirün gibi ve'l-cem' u eş-şevāmitü eş-şumtatü bi'z-zammi her nesne ki anuñla
22. oğlan avıdurlar ve ğayri kimesne avıdurlar ve digdürürler ve söylemezler kemā yukālū <arapça> eş-şamütü bi-fethatin şümme zammetin şol cebe ve cevşendür ki bire
23. bir kayıduñ ötmez ve seslenmez ve daḥı bir atuñ adıdur eş-şimütü bi-kesrateyni ve teşdidi'l-mîmi dāyim epsem durub söylemeyen kişi dāyimü'ş-şumtü gibi eş-şamcetü bi-fethin kändil ve'l-cem' u
24. şamcün bi-fethatin eyzan kemā yukālū <arapça> eş-şumāricü bi'z-zammi ve kesri'r-rā'i her nesnenüñ ṭurusı ve arusı ḥālişu külli şey'in gibi eş-şamḥamaḥu bi-fethi'ş-şādi ve'l-mîmeyni ve
25. süküni'l-ḥā'i kuvvetlü ve güçlü katı nesne şedid gibi ve 'inde'l-ba'z kısa boylu yoğun nesne ğalız kaşır gibi ve daḥı depesinde saçı yok yoğun katı baş yukālū <arapça>
26. şamḥamaḥu ey aşla' u ğalızun şedidün eş-şimḥā'ü bi'l-kesri ve bi'l-meddi katı ve berk yir arzün şulbetün gibi ve'ş-şamḥā'etü aḥaşşu minhü eş-şimāḥu bi'l-kesri kulak delügi ḥarku'l-üzünü gibi ve 'inde'l-ba'z
27. kulak üzün gibi sīnile daḥı cāyızdür eş-şamaḥu bi'l-fethi bir kimesnenüñ kulağı delüğine urmaḥ ve yāḥūd kulağına urmaḥ yukālū <arapça> eş-şimāḥu bi'l-kesri ve
28. 'ş-şumlūḥu bi-zammeteyni beynehümā sükünün kulak çakı ve kulak saki veseḥu'l-üzünü gibi ve'l-cem' u eş-şemāliḥu eş-şumāliḥu bi'z-zammi ve kesri'l-lāmi koyulmuş ve uyuşmuş süd lebenün ḥāşirün mütelebbidün gibi
29. eş-şamdü bi'l-fethi ve süküni'l-mîmi yüce ve yüksek iri ve katı yir mekânün mürtefi'un ğalızun ma' nāsına ve daḥı bir nesneye kaşd eylemek ve egilmek yukālū <arapça>

266-a

01. <arapça> eş-şamdü bi-fethatin bir kavmüñ ulusına dirler seyyid gibi ve hâcetlü kişiler şıgıncak kimesneye dirler ve dağı içi ve arası kovuk ve boş olmayan nesneye dirler kemā yukālū <arapça>
02. <arapça> eş-şimādü bi'l-kesri şîşe ağzına bağladuıkları deri ya' nî şol yarıdur ki anuñla şîşe ağzın bağlarlar 'uqāşu'l-kārūrati gibi eş-şimridü bi-kesrateyni beynehümā
03. sükünün südi az deve kaliletü'l-lebeni gibi eş-şamaru bi-fethateyni yaramaz koğmak ve yimek netenün gibi yukālū <arapça> eş-şamirü bi-fethatin şümme kesratin
04. yaramaz koğulu nesne müntinün gibi mü'enneşi şamiratün gelür bi-fethatin şümme kesratin eş-şumrü bi'z-zammi çanak kenārına ve kile ağzına dirler ve'l-cem' u eşmārun yukālū <arapça>
05. <arapça> eş-şumārā bi'z-zammi ve teşdidi'l-yā'i göt dübür gibi eş-şamirü bi-fethatin şümme kesratin şümme yā'in sākinetin gevdesinüñ eti kemüğine yapışıklmış arık kişi ki andan der koğusu koğa
06. eş-şam' aru bi-vezni'l-ca' fera ve's-şam' arā bi-fethi's-şādi ve'l-'ayni ve teşdidi'l-yā'i kuvvetlü ve güçlü katı kişi şedidün kavıyyün gibi eş-şam' aratü bi-fethateyni beynehümā sükünün iri ve katı yir arzun galizun
07. gibi eş-şama' u bi-fethateyni kulak kücücük olmağ yukālū <arapça> eş-şam' ā'ü bi-vezni'l-hamrā'e kulakları küçürek 'avrat ve kulakları küçürek
08. dişi tavar ve's-şam' ā'ü eyzan <arapça> ya' nî topuıkları küçürek itler
09. eş-şamgu bi'l-fethi ağac pūsı ve'l-cem' u şumūgun bi-zammeteyni ve mevz ağacınun pusına şum'un 'arabiyyün dirler eş-şamgatü bi'l-fethi bir päre pūs kıt' atü's-şumğı gibi eş-şamgāni bi-kesri'l-mimi 'alā lafzi't-teşniyeti
10. ağzuñ iki yanı cānibü'l-femi gibi eş-şamkükü ve's-şamkikü bi-fethateyni fihimā ve zammi'l-kāfi fi'l-evveli ve kesrihā fi's-şāni katı köklü yoğın cefā ehli kişi raclün galizun cāfi ma' nāsına
11. ve dağı kuvvetlü ve güçlü nesne kavıyyün gibi ve katı koyulmuş uyuşmış piz dutmuş süd ve'l-cem' u eş-şemākikü eş-şumüllü bi-zammeteyni ve teşdidi'l-lāmi katı gevdelü ve bedeni berk ve muhkem kişi
12. şedidü'l-hulki gibi eş-şāmilü bi-kesri'l-mimi kurumuş nesne yābis gibi eş-şumülü bi-zammeteyni katlamak ve kurumağ ve berkmek yukālū <arapça>

13. ağacı kınacık kadar Ő bulmaduđıĉun irerek olmak ve kırumağa yuz dutmak yukalu <arapĉa> eş-Őimamu bi'l-kesri ŐŐe ağzın ve kup ağzın
14. bağlıcak ve berkidcek nesne sedaduğn gibi eş-Őammu bi'l-fethi ve't-teşdidi ŐŐe ağzın bağlamak ve berkitmek yukalu <arapĉa> ve urmak yukalu <arapĉa>
15. redde eş-Őamemu bi-fethateyni bir kimesnenunŐ sesi kesilub helak olmak yukalu <arapĉa> ve sagır olub nesne istemez olmak yukalu <arapĉa>
16. <arapĉa> kemakale fi'l-mağribi ve dağı taş katı ve berk olmak yukalu <arapĉa>
17. ve babu'l-kulli tarabe eş-Őammahu bi'l-fethi ve teşdidi'l-mimi ve bi'l-hemzeti ba' de'l-elifi kulağı Şağır ' avrat ve kulağı Şağır dişi tavar ve katı berk nesne ki mu'ennes ola ve duŐvar nesne
18. dahiye gibi ve dağı Őammahu'n bir nesneyle gevdesini bir uğurdan ortub ve buruyub elinden ve gayri a'zasından hiĉ nesne taşra komamak kemakale <arapĉa>
19. <arapĉa> ve 'inde'l-ba'z uzerinde taman ve ayak tonı yogıken yalnız bir tonla gevdesini burumek ve ortmek kemakale <arapĉa>
20. <arapĉa> ve 'inde'l-ba'z bir dort koŐselu 20 arkasına alub dağı Şağ tarafını Şol eli uzerine ve Şol omuzu uzerine atub ve Şol tarafını dağı
21. Şağ eli uzerine ve Şağ omuzu uzerine atub dağı ikisini bir uğurdan burumege dirler ızıba'un gibi eş-Őimmu bi'l-kesri ve't-teşdidi arslan adlarından bir addur ismun min esma'i esedin gibi
22. ve dağı duŐvar nesneyle dirler dahiye gibi eş-Őimmetu bi'l-kesri ve't-teşdidi bahadur kişi raculun Őuca'un gibi ve irkek yılan hayyetun zekerun gibi ve'l-cem'u Őimemun bi-kesratin Őumme fethatin eş-Őammahu bi'l-fethi ve teşdidi'l-mimi iri
23. ve katı yir arzun galizatun gibi ve dağı ramel-i 'aliceden yana bir mevzi'un adıdur eş-Őamamu ve'Ő-Őamametü bi'l-fethi fihima keskin kılıĉ ki yiyini ĉalarsađ geru donmez ve iki bukulmez ve'l-cem'u
24. eş-Őamamimu eş-ŐimŐimu bi-kesrateyni beynehuma sukunun katı koكلu galiz gibi ve 'inde'l-ba'zi bahadur ve ikdamlu kişi cera gibi eş-Őamimu bi-fethatin Őumme kesratin Őumme ya'in sakinetin her nesen turusu ve paki
25. haliŐ gibi kati issı ve katı Şovuk eş-Őamyanu bi-fethatin Őıĉramak veŐb ve tegallut gibi ve dağı bahadur kişi Őuca'un gibi eş-Őuma bi-vezni'l-feta bir nesne sen goru yururken karŐunda

26. olmak yukālū <arapça> faşlü's-şādi ve'n-nūni ve mā yüsellişühümā eş-şinābü bi'l-kesri bir acı ot ve kuru üzümle döğulmiş
27. hardal ez-zābiyyü bi'l-kesri ve teşdidi'l-yā'î kula at eş-sintitü bi-kesrateyni beynehümā sükünün kerem ehli ulu kişi seyyid kerīm gibi ve'l-cem' u eş-şinātītü bi'l-fethi eş-şanīcū bi'l-fethi
28. piricde düzerler iki müdevver ve yaşşı nesnelerdür biribirine ururlar çalarlar dağı āvāze virür zīc dirler ' arab sazlarındandır ve dağı pirincden düzerler
29. dağı kirişler taşarlar dağı ' acem t̄ayifesi çalarlar kemā yukālū <arapça>

266-b

01. <arapça> ve dağı şol ' arbāna ve def kenārına ve kaçtığına ve akdıkları yaşşı tevkiye ve hālīkiye de şanc dirler ve cem' u'l-küllī şunūcūn
02. bi-zammeteyni ve ba' zı luğatda şancūn diyü çenge dirler dimiş eş-şannācū bi'l-fethi ve't-teşdidi bu didüğümüz sazı çalıcı ve ba' zı luğatda çengi dimiş eş-şancatū bi'l-fethi terazü
03. taşı ve'l-cem' u şanacātün bi-fethatin eş-şindidü bi-kesrateyni beynehümā sükünün ulu bahādur kişi seyyid şucā' gibi ve dağı tamlası iri ve kaçresi büyük yağmur ' aẓimū'l-kaṭri gibi ve dağı
04. ve dağı düşvār nesne ve ulu belā zahmet gibi ve cem' u'l-küllī şanādīdū bi'l-fethi eş-şinnarū bi'l-kesri ve fethi'n-nūni'l-müşeddedeti ve kesri'l-bā'î ve sükūnihā ve's-şanābirū bi'l-fethi ve kesri'l-bā'î kış
05. gününde şovuk katılığı şiddetü berdi's-şitā'î gibi kuru kış didükleri yedi günlerūñ bir güninūñ adıdur kemā kīle <arapça> eş-şanavberū bi-şelāşi
06. feteḫatin ve sükūni'l-vāvi kaṭrān ve zift ağacına dirler ki çam ağacınūñ bir kısmıdur özdeginden kaṭrān ve zift çıkarırlar k̄ale fi'l-mağribi hüve şecerūn mişlü
07. <arapça> ve ' inde'l-ba' zı çam ağacınūñ k̄ozluğuna dirler keza fi's-şihāhi eş-şunbūrū bi-zammi's-şādi ve'l-yā'î
08. ve sükūni'n-nūni şol ḥurmā ağacına dirler ki yalnız k̄ala dağı aşağısı incile ve kavlaya kaḅuğı şuyula ve dağı oğlu ve kızı ve k̄arındaşı olmayan kişiye dirler
09. ve dağı şunbūrūn ḥavzuñ şuyı yoluna dirler meş' abū'l-ḥavzi gibi ve dağı matara emzigine dirler ki demürden veya k̄alaydan düzülmiş ola kemā kīle eş-şunbūrū kemā kīle <arapça>

10. <arapça> ve cem' u'l-küllü eş-şanābirü bi'l-fethi eş-şinnāratü bi'l-kesri ve teşdidi'n-nüni ipek ucu re'sü'l-mağzili gibi ve ba' zı kitābda ipek ucundağı
11. egirici demür ve dağı gönden düzülmiş kalkanuñ kulpu mağbažu'l-cuħfeti gibi ve dağı ehl-i yemen katında kulağa şinnāratün dirler üzünün gibi ve'l-cem' u eş-şinnāratü ve's-şanānirü eş-şanavvü
12. bi-şelāsi feteħatin ve süküni'l- ayni sedir ağacına beñzer ağacdur eş-şuntu' u bi-zammeteyni beynehümā sükünün başı katı ve berk deve kuşu şalbü'r-re'si gibi eş-şinā' atü bi'l-kesri pişe hırfetün gibi
13. yabucılık ve başmaçcılık ve bunlara beñzer şan' alar gibi ve'l-cem' u eş-şanāyi' u bi'l-fethi eş-şani' u bi-kesri'n-nüni nesne düzüci nesne dikici ya'nī eliyle nesne düzüci ve iş işleyici pişekār gibi
14. kālehü fi'l-mağribi eş-şāni' u hüve'llezī ya' melü bi-yedihi eş-şan' atü bi'l-fethi pişe şanā' at gibi şanā' at ehlinüñ işlediğı iş kāle fi's-şihāhi <arapça> ve dağı şan' at ata eyü
15. tumar idüb üzerine durmak kemā yukālü <arapça> eş-şanu' u bi'l-fethi ve'z-zammi iş işlemek ve nesne düzmek yukālü <arapça>
16. ve şani' an eyzan izā fa' ale ve dağı şana' a bi'l-fethi ata eyü tumar ve eyü ħidmet itmek yukālü <arapça> eş-şani' u bi-fethatin ve bi-kesri'n-nüni
17. eyzan ey iş işleyici ve eyü nesne düzüci üstaz kişi şāni' ħāziķ gibi eş-şanā' u bi'l-fethi ve't-taħfifi eyü iş işleyici ustakār ' avrat yukālü <arapça>
18. <arapça> eş-şani' u bi-fethatin şümme kesratin şümme yā'in sākinetin nesne düzmek işlemek ma' nāsına maşdardur şana' a kemā merra ve dağı
19. düzülmiş ve işlenmiş nesneye dirler maşnū'un ma' nāsına yukālü <arapça> ve dağı eli uz ustakār kimesneye dirler ħāziķ māhir gibi ve eyü tımār ve ħidmet
20. olunmuş ata dirler ve pası açılmış kılıca dirler yukālü <arapça> eş-şani' atü bi-fethatin şümme kesratin pişe ve hüner şinā' atün ve şan' atün gibi ve dağı bir kimesnenüñ düzdüğü ve işlediğı
21. nesne yukālü <arapça> şan' ā'ü bi'l-fethi ve'l-meddi kaşabatü'l-yemeni ve'n-nisbeti ileyhā şan' āniyyün bi-ziyādeti'n-nüni ' alā ğayri kıyāsin eş-şinafü bi'l-kesri ve'l-fethi en-nev' u
22. ve'd-đarbü ya'nī ölüğ ve'l-cem' u eşnāf ve şunūf ve dağı şınıf bir mevzi' üñ adıdur ve ' avd-ı şanıfiyyün bi'l-fethi mensübün ileyhi eş-şanifetü bi-fethatin şümme kesratin pişde māl ve futanuñ saçansuz

23. ucına dirler kemā yukālū <arapça> ve 'inde'l-ba'z biz kenārına ve ucına dirler
kankı ucu olursa olsun kemā yukālū
24. <arapça> eş-şundūku bi-zammi's-şādi ve'd-dāli ma' rūf ve'l-cem' u eş-şanādīku
bi'l-fethi eş-şandalū bi-fethateyni beynehümā sükünün başı büyük ve başı yoğun
25. deve el-ba' irü'z-zaḥimü'r-re'si gibi ve daḥı şandal bir gökcek koḡulu ağacdur
ve'l-cem' u eş-şanādilū eş-şandalāniyyü bi-fethi's-şādi ve'd-dāli ve teşdidi'l-yā'i
ot yem şaticı ya' nī ḥakīm
26. otlarını şaticı şandalānī gibi ve'l-cem' u eş-şanādiletü eş-şanemü bi-fethatin püt
veşen gibi ve'l-cem' u eşnāmün bi'l-fethi eş-şinnü bi'l-fethi ve bi'l-kesri ve't-
teşdidi yircegücen didükleri canavaruñ
27. sidigidür ki şatı yaramaz koḡar bevlü'l-veberi gibi ve maḡribde eydür bir
şetikden küçürek bir bozca gözleri güzel canavardur kıyruḡı olmaz şatı utancaḡ
olur evlerde
28. dutarlar ve ögerdirler ve anı daḥı yinir şan diyü bu didüġimüz canavaruñ
sidigine dirler ve daḥı şın bi'l-kesri şarı kış günlerinden bir günün adıdur
yevmün min eyyāmi'l-' acüzi ma' nāsına
29. ve üzerine kaplanmış bir sele ve sepetdür ki içine ekmek kıoyarlar ve'l-cem' u
eşnānün eş-şunānū bi'z-zammi kıoltuḡ koḡusu daḥru'l-ibti gibi eş-şinvü bi'l-kesri
bir dibden çıḡan budaklaruñ

267-a

01. biri kemā kıle <arapça> ve minhü kıavlühü te' a. <arapça>
02. <arapça> ve daḥı kıaçan ki iki kıavī biribirine yaḡın olsalar daḥı ikisinün bile
şuları bir gözden ve bir mekārdan gelse rekiyyetāni şınvāni dirler eş-şunayyü bi-
zammetin şümme fethatin
03. şümme teşdidi yā'in bir azıcıḡ şı şızındısıdur ki aña kımesne varmaz ve
kımesne i' tibār ve iltifāt itmez şanvünün taşġiridür ve 'inde'l-ba'z yarıḡa dirler
şakḡun gibi eş-şınāyetü bi'l-kesri
04. bir nesnenün götürüsü ve hepsi yukālū <arapça> faşlü's-şādi ve'l-vāvi ve mā
yüşellişühümā eş-şā'etü bi'l-hemzeti ba' de'l-elifi kıoyun kıuzulaḡı
05. vaḡtın kıuzı ardınca raḡminden çıḡan etin ve kıan kıoḡ virmez nesnelere kemā
yukālū <arapça> aşlında şavātün idi vāv

06. elife kalb olunub şātün oldı eş-şavbü bi'l-fethi gökden yağmur inmek ve yağmur yağmak nüzülül-mațari gibi ve muțlakā yukarudan așaęa inmek yukālū <arapça> ve bir kimesneye
07. yağmur uğramak ve dökmek yukālū <arapça> ve dağı şavb yağmura dirler mațarun gibi ve dağı şavb girecek söze dirler şavāb gibi ki hațānuñ zıddudur
08. -08 eş-şavābü bi'l-fethi ve't-tağfifi toğrı ve girecek söz eş-şübetü bi'z-zammi ĥurmā serdikleri yir carīk gibi ve bir yire yıkaķonulmuş ve yumruca dökülmüş nesne yukālū <arapça>
09. <arapça> ve'l-cem' u şuvabün bi-zammetin şümme fethatin eş-şābetü delülük cünün gibi yukālū <arapça> eş-şābü bi-tağfifi'l-bā'i
10. acı ağacuñ şuyı ve şarkındısı ' uşāretü şeceratin ma' nāsına eş-şüvvābetü bi'z-zammi ve teşdidi'l-vāvi ve her nesnenüñ ĥurusı ve pākı ĥāliš gibi yukālū <arapça>
11. eş-şavtü bi'l-fethi ses ve āvāz ve'l-cem' u așvātün ve dağı ses itmek ve āvāz itmek yukālū <arapça> ve dağı şavt kişinüñ eyü adı sandur ki
12. il arasına yayılır ve tağılır şit gibi yukālū <arapça> eş-şātü bi-tağfifi't-tā'i sesi katı kişi şedidü's-şavti gibi aşında şavt idi
13. bi-kesri'l-vāvi feķulibeti'l-vāvü elifen fe-şāra şāten eş-şavlecānü bi-fethi's-şādi ve'l-lāmi çevgān ya' nī bir ucı egri degnekdür ki ekşeri koyun çobanlarında olur ve'l-cem' u eş-şavālicetü eş-şavĥu
14. bi'l-fethi yarmaķ yukālū <arapça> eş-şuvĥu bi'z-zammi dere kenārında dīvār gibi görünen yar ĥāyiĥü'l-vādī gibi ve taę yüzünde dīvār gibi gözükken yar
15. ve'l-cem' u eşvāĥ ve bi-nūnin şavĥāni min ' abdi'l-ķaysi eş-şuvāĥu bi'z-zammi ve't-tağfifi kirec ve yalçı cişşun gibi ve dağı atr deri ' ırķu'l-ĥayli gibi ĥācetün bir taęuñ adıdur eş-şürü bi'z-zammi
16. boynuz ķarn gibi ve minhü ķavlühü te' a. <arapça> eş-şüretü bi'z-zammi <arapça> kezā fi'l-mağribi
17. ve'l-cem' u şuverün bi-zammetin şümme fethatin ve şıvarun bi-kesratin şümme fethatin eş-şivārü bi'l-kesri şığır ... ve sürüsü kațı' u'l-baķari gibi ve dağı misk ķabına dirler vi' ā'ü'l-miski gibi eş-şavrü bi'l-fethi şol ufaķ
18. ĥurmā ağacları ki bir yirde çoķum bitmiş ola ve dađı ekmek yukālū <arapça> ve bir nesni kesüb ayırmaķ yukālū <arapça> eş-şavratü bi'l-fethi

19. kicik gibi bir nesnedür başda vāki' olur dağı kişi başını kaynamağ ister şāvetü bir tağūñ adıdur ve 'inde'l-ba' z bir ağaclu yirdür arzun zātü şecerin gibi eş-şavrü bi-fethatin
20. boyun egmek ya' nī boyun egrisi olmağ yuğālū şıvaru'r-racüli min bābi tarabe <arapça> eş-şavrā'ü bi-vezni'l-hamrā'e boynı egri 'avrat eş-şuvvārū bi'l-fethi ve teşdidi'l-vāvi
21. çağırmağ cevāb viren kuş yuğālū <arapça> eş-şavka'atü bi-fethateyni beynehümā sükünün başuñ depesi ve ortası a' le'r-re'si gibi ve dağı yağ ve cerb irkilüb
22. yağladığı yir vafiyetü's-şerid gibi ve'l-cem' u eş-şevāki' u eş-şav' u bi'l-fethi tağıtmağ yuğālū <arapça> ve bir nesnenüñ her yanından ve ortasına varmağ ve ve minhü kavluhüm <arapça>
23. <arapça> ve bābü'l-küllü kāle eş-şā' u alçağ ve çukur yir arzun
24. muğme' innetün gibi ve dağı şā' b kırk dirhem ağırlığı kadar nesne alan kīleye dirler ve'l-cem' u eşve' u bi'l-fethi ve zammi'l-vāvi ve şay' āni bi'l-kesri ve in şı'te kulte eşve' u ib-ibdāli'l-vāvi
25. 'l-mazmūmeti <arapça> kezā fi'l-mağribi eş-şuvā' u bi'z-zammi ve't-tahfifi kīle şā' un gibi ve 'inde'l-ba' zi bir çanağdur ki
26. içinden şu içerler eş-şavme'atü bi-fethi's-şādi ve'l-mīmi naşrāniler 'ibādet itdükleri mevzi' ki depesi ince ve süri bir evdür cem' u şavāmi' gelür eş-şavğu bi'l-fethi altun
27. ve gümüş şırzamağ ve eritmek ve kıyuncılık itmek yuğālū <arapça> ve yaratmağ halk gibi yuğālū <arapça> ve düzmek ve dürtmek yuğālū <arapça>
28. <arapça> ve dağı kendüden yalan söz dürtmek yuğālū <arapça> ve bābü'l-küllü kāle ve dağı şavğun bi'l-fethi begdeşe dirler mişil gibi yuğālū hümā
29. şavgāni ey mişlāni ve yaşdaşa dirler yuğālū <arapça> ve yuğālū <arapça> eş-şā' iğu bi-kesri'l-hemzeti

267-b

01. ve's-şavvağu bi'l-fethi ve teşdidi'l-vāvi kıyuncı ve cem' u's-şā' iğu şāğatün ve cem' u's-şuvvāğu şuvvāğüne ve dağı şuvvāğüne kendülerden yalan söz dürdenlere dirler ve minhü'l-ħadīş
02. kezbetün kezebeha's-şavvāğüne eş-şüfü bi'z-zammi kıyuncı yüki ism-i cem' idür vāhidi şüfetün gelür ve'l-cem' u eşvāfün ve yuğālū <arapça> ya' nī boynı

03. derisinden dutdı ve yapışdı ve kıle <arapça> eñsesi saçından yapışdı ve kıle ya' nî kendü ya' nî
04. eñsesinden yapışdı ve dutdı ve kıle ey eħazehü kahrān ya' nî güçle dutdı ve yapışdı ve kıle ebu's-sümeýra' u yuķālū <arapça>
05. <arapça> yuķālū <arapça> kemā yuķālū <arapça> ve kıle <arapça> ya' nî müft virdi aķçe
06. almadı şahrāfetün bi'l-fethi muğardan bir kabīlenüñ bir maħallenüñ babalarınuñ adıdur ki zamān-ı cāhiliyyetde bunlar ka' be'ye ĥidmet ve ķulluķ iderlerdi ve gelen ĥacılarā
07. kōnaķlıķ iderlerdi eş-şavfü bi-fethatin ve bi-süküni'l-vāvi eyzān eş-şavüfü bi-vezni'd-duĥūli ķoçuñ yüki çok olmak yuķālū <arapça> min bābi ķāle
08. ve şavafü'l-kebeşü min bābi tarabe izā keşüra şüfehu fehüve şāfin ve şā'ifün ve esvefü mine'l-evveli ve hüve kebeşün eşifün mine's-şānī faķať ve daĥı şavafün bi'l-fethi oķ nişāna
09. tođrı varmayub egri gitmek yuķālū <arapça> ve muťlakā gerü dönmeķ 'udūl gibi yuķālū <arapça> ve bābühümā ķāle
10. eş-şıvafü bi-fethatin şümme kesratin ve's-şāfü bi-taĥfi'fi'l-fā'i ve's-şā'ifü bi-kesri'l-hemzeti ve'l-eşvefü yüki çok ķoc keşirü's-şüfi gbi ve daĥı şā'if nişāna toğrı varmayub egri
11. giden oķ eş-şavkü bi'l-fethi nesne şey gibi yuķālū <arapça> eş-şavlü ve's-şavletü bi'l-fethi fiħimā bir kimesnenüñ üzerine boyun uzatmak ve dil uzatmak yuķālū <arapça>
12. <arapça> ve daĥı bir kimesnenüñ üzerine şıçramak yuķālū <arapça> eş-şāletü bi'l-fethi ve meddi
13. 'l-hemzeti deve ādem üzerine segirdüb ādem öldürmeķ yuķālū <arapça> min bābi zarife
14. <arapça> şülün bi'z-zāmmi ism-i mevzi' eş-şavmü bi'l-fethi iş işlemeýüb epsem durmak yuķālū <arapça>
15. ve güneş orta yire varub dođrulmak yuķālū <arapça> ve söz söylemeýüb epsem durmak yuķālū <arapça> ve şu aķmayub
16. ve çalķanmayub durmak yuķālū <arapça> ve yil eserken diñmeķ ve durmak yuķālū <arapça> ve tavar nesne yemeýüb durmak yuķālū
17. <arapça> ve daĥı kiři yimeķ yimemeķ yuķālū <arapça> ve bu zıkr olunan luĥāt ma' nāsıdur

18. ammā şerī'atde şubḥ-ı şādık ve doğdukdan sonra tā güneş batınca nefsini yimekten ve içmekten ve cimā'dan men' itmege dirler niyetle bile yukālū <arapça>
19. <arapça> ve kīle <arapça> ve kīle <arapça>
20. ve bābü'l-küllü kīle ve şiyāmen eyzan fehüve şā'imün fi'l-küllü ve'l-cem'u şiyāmün bi'l-kesri ve şuvvimün ve şayyimün bi-zammetin şümme fethati'l-vāvi ve'l-yā'i'l-müşeddedeti ve daḥı şavm deve kuşu terslemege
21. dirler zerku'n-ne'āmeti gibi ve daḥı şavmün bi'l-fethi naşrāniler kilisesi bey'atün gibi ve daḥı şavm bir ağacdur hüzeyl luğatında eş-şavmānū bi'l-fethi oruç dutucu kişi eş-şavnū
22. bi'l-fethi şaklamak yukālū <arapça> ve daḥı şavn at nalsuz yürümekden taşarkamağdan tırnağı üzerine durmak
23. yukālū <arapça> ya'nī at tırnağı üzerine durdı nalsuz yürümekden ve taşarkamağdan ve bābühü kīle eş-şavvānū bi'l-fethi
24. ve't-teşdīdi bir dürlü taşdur ḍarbün mine'l-ḥicārati ma'nāsına cem'idür vāhidi şavvānetün gelür bi'l-fethi ve't-teşdīdi eş-şuvvānū bi'l-kesri ve'z-zammi ṭon ve geysi koyub şaklıcağ
25. kab ve şanduk vi'ā'ü's-sevbi gibi ve yay kabı ğılāfū'l-kavsi gibi eş-şavvāniyyü bi'l-fethi ve teşdīdi'l-yā'i şin şehrinden gelür bir dürlü kablardur ve çanağlardur
26. <arapça> ma'nāsına eş-şuvvenü bi'z-zammi ve teşdīdi'l-vāvi yol kenārlarına nişān için dikdükleri taş ve muṭlakā bir yire nişān için
27. dikdükleri taş 'alāmetün mine'l-ḥicārati ma'nāsına ve'l-cem'u şuvā bi-zammetin şümme fethatin ve'l-eşvānū bi'l-fethi ve daḥı nişān taşına da şavvetün dirler ve'l-cem'u şuven ve eşvā'ün eyzan ve fi
28. 'l-ḥadiş <arapça> eş-şuviyyü bi-zammetin şümme kesratin şümme teşdīdin soğulmağ ve kurumağ yukālū <arapça>
29. <arapça> eş-şāvī bi-kesri'l-vāvi kurumış nesne yābis gibi faşlü's-şādi ve'l-hā'i ve mā yüşellişühümā eş-şahbü

268-a

01. bi-fethatin ve's-şahbetü bi'z-zammi ve's-şuhūbetü bi-zammeteyni saç ve saçal kumral ve kızgıl olmağ ya'nī üzerleri ve taşraları kızıl ve içerileri kara olmağ yukālū <arapça>
02. <arapça> eş-şahbā'ü bi-vezni'l-ḥamrā'e kumral ve kızgıl

03. saçlu ‘avrat ve kızgıl tülü dişi deve ve'l-cem‘ u şuhbün bi'z-zammi ve dağı süciye de şahbā'ün dirler rengi kızgıl olduğün eş-şuhābiyyü bi'z-zammi ve teşdidi'l-yā'i rengi ve tüyi
04. kızgıl irkek deve mü'enneşi şuhābiyyetün gelür ve yuqālū <arapça> eş-şihricü bi-kesri's-şādi ve'r-rā'i eş-şuhāricü
05. bi'z-zammi ve kesri'r-rā'i kaıklık ya'nī şu irkilecek yir ve'l-cem‘ u eş-şuhāricü bi'l-fethi eş-şahracetü bi-vezni'd-daħraceti acu kirecle havz yapmak ve kaıklık düzmek yuqālū <arapça>
06. <arapça> el-‘ahdü bi'l-fethi bir nesneye güneş tokunub yakmak yuqālū <arapça> eş-şihriü bi'l-kesri kayın ana
07. ve kayın ya'nī kişinüñ ‘avratınun balası qarındaşı ve ‘ammūsı ehl-i beytü'l-mer'eti gibi ve ‘inde'l-ba‘zi erün ‘avratınun babası ve qarındaşı ve ‘avratınun erinün babası ve qarındaşı ve ‘ammūsı
08. kemā yuqālū <arapça> eş-şihratü bi'l-kesri kayın ana ve baldız ya'nī erün ‘avratınun anası ve kız qarındaşı ve ‘ammūsı ve minhü qavluhü te‘a. <arapça>
09. ve ‘inde'l-ba‘z erden ve ‘avratdan her birinün anası ve kız qarındaşı ve'l-cem‘ u şihratün bi'l-kesri eş-şahrü bi'l-fethi bir nesni eritmek yuqālū <arapça> eş-şuharatü
10. bi'z-zammi kaıırdağ ve iç yağı şahmün gibi eş-şihriyyü bi-kesri's-şādi ve'r-rā'i ve teşdidi'l-yā'i kaıklık ya'nī şu irkilcek yir berke gibi eş-şahirü bi-fethatin şümme kesratin eridilmiş nesne eş-şuhālū
11. bi'z-zammi ve't-tahfifi ve's-şahilü bi-fethatin şümme kesratin şümme yā'in sâkinetin at kişnemek yuqālū <arapça> eş-şahhālū bi'l-fethi
12. ve't-teşdidi kişneyicek at eş-şihimü bi-kesri's-şādi ve'l-mimi turu ve aru nesne hâliš gibi hayırda ve şerde isti‘mâl olunur ve dağı hüı çirkin yavuz deve el-ba‘irü's-seyyi'ü'l-hulki gibi ve dağı
13. önegi kişi eş-şalaşıku ve's-şahlaşıku bi-fethi'l-lāmi ve kesri's-şādi's-sāni kıatı ses ve kıatı āvāz şavtün şedidün gibi ve dağı çıgırқан qarı ‘avratün ‘acüzün zacābetün gibi
14. bi'l-fethi ve'l-binā'i ‘ale's-süküni üsküt ma'nāsına isimdür epsem ol demek olur ve <arapça>
15. <arapça> ya'nī tenvinsüz ma' rife olur ve tenvinle nekire

16. olur eş-şahvetü bi'l-fethi at arkasında tekelti durduğu ve yire ayrı kıoya durduğu yire dirler mevzi' u'l-lebedi min zahri'l-feresi ma' nāsına ve dağı tağ toruğuna ve depesine
17. dirler a' la'l-cebeli gibi ve dağı şu irkilecek yire dirler menfe' u'l-mā'i gibi ve dağı depe üzerinde olan burc ve hişār burcün fevka'r-rāyeti gibi ve cem' u'l-küllü eş-şihā'ü bi'l-kesri ve'l-meddi
18. eş-şahā bi'l-fethi ve's-şahā bi-fethateyni yara şulanub akmak yukālū <arapça> faşlü's-şādi ve'l-yā'i ve mā yüşellişühümā eş-şaybūbetü
19. bi'l-fethi ve zammi'l-bā'i ok nişāna toğrı varub egilmemek yukālū <arapça> eş-şuyyābü ve's-şuyyābetü bi'z-zammi ve teşdidi'l-bā'i fihimā her
20. nesnenüñ eyüsi hıyārü külli şey'in gibi yukālū <arapça> eş-şıbtü bi'l-kesri bir kimsenüñ eyü adı ve eyü lemesi ki il arasında yayalar
21. kemā yukālū <arapça> eş-şabdehu bi-fethateyni beynehümā sükünün katı seslü ve katı
22. kişneyici at feresün şedidü's-şavti gibi ve'l-cem' u eş-şayādihu eş-şayh ve's-şayhatü bi'l-fethi fihimā ve's-şubāhu bi-zammi's-şādi ve kesrihā ve's-şayhāni bi-fethateyni seslenmek ve çağırma yukālū <arapça>
23. <arapça> ve dağı sayhatün işkenceye dirler ' azāb gibi ve yukālū <arapça>
24. keşirun eş-şayhāniyyü bi'l-fethi ve teşdidi'l-yā'i medīne hürmālarından çayanması katı bir dürlü kara hürmādur kezā fi'l-mağribi eş-şaydü bi'l-fethi ulanmış ve dutulmuş canavar muşilün
25. gibi ya' nī her nesne ki ādemden kaçā dutması mümkün olmaya illā bir hāliyle dutula āña şayd dirler kemā kāle fi'l-mağribi <arapça>
26. <arapça> ve dağı şayd olmağ ve av dutmağ ma' nāsına maşdardur yukālū <arapça> eş-şayyādü bi'l-fethi
27. ve teşdidi'l-yā'i uci eş-şayüdü bi-fethatin şümme zammetin av avlayıcı ve dutıcı it ve toğan yukālū <arapça> ve'l-cem' u şuydün ve şıydün bi'l-kesri ve süküni'l-yā'i
28. eş-şaydü bi-fethatin ululanmağdan başını yukaru kaldurub iki yanına bakmağ ve dağı başda veya boyunda bir ağız olduğıçün sađ ve şola bakmamağ yukālū
29. <arapça> eş-şādü bi't-tahfifi bir harfüñ adıdur hecā harflerinden ve dağı tuca ve bakıra dirler şufrun ve nühāsün gibi

268-b

01. eş-şaydāni bi'l-fethi taşdan düzölmiş çömler berāmü'l-ħicārati gibi cem'idür vāhidi şaydanetün gelür bi'l-fethi eş-şaydā'ü bi-vezni'l-ħamrā'e göklendüğinden ve ulu-
02. –landığundan başını yukarı kalduran ' avrat ve başında ağrısı olduğundan iki yanına bakmayan ' avrat başında ağrısı olduğundan başını yukarı
03. kalduran dişi deve ve dağı şaydā'ü şol taşlara dirler ki andan çömler düzerler ve dağı şaydā'ü katı ve iri yire dirler arzün ğalīzun gibi ve dağı ħūy yaramaz çok
04. sözlü ' avrat eş-şayhedü bi-fethateyni beynehümā sükünün ılıkım şalkım didükleri nesne ki uzakdan aķar şu gibi gözükür ve parlar serābün cāriyün gibi ve dağı şayhedü uzun
05. boyluya dirler tavīlün ve'l-cem'u eş-şayāhidü eş-şıyrü bi'l-kesri her nesnenün şoñı ve gidüb varacağı yir ve ħāl kemā yukālü <arapça> ve kaçan ki
06. bir kimesne bir işün tükenmesine yakīn olsa fülānün ' alā şayri emrin dirler kāne ' alā eşrāfin min kamzā'ıhi ma'nāsına ve dağı şayr balıktan iderler bir dürlü ta'āmdur
07. ve ba'zı luğatda balık aşı dimiş şahnātün gibi ve dağı şıyrun bi'l-kesri kapu yarığına dirler şakķü'l-bābi gibi ve minhü'l-ħadīs <arapça>
08. hederün eş-şiratü bi'l-kesri koyun ağılı ħařiratü'l-ğanemi gibi ve'l-cem'u eş-şıyratü bi-kesratin şümme fethatin eş-şayrü ve's-şayrütü bi-fethi's-şadi ve'r-rā'i bir ħālden bir ħāle dönmek yukālü <arapça>
09. <arapça> ya'nī yoħsul iken bay oldı ve bir nesneye yönelmek ve andan yaña dönmek ve aña varmak yukālü <arapça>
10. <arapça> ve dağı kesmek ve egmek yukālü <arapça> eş-şayyürü bi-fethi's-şadi ve zammı'l-yā'i'l-müşeddedeti
11. her nesnenün şoñı ve gidüb varacağı nesne ve ħāl kemā yukālü <arapça> ve dağı ' aķla ve fikre dirler yukālü <arapça> eş-şay'ariyyetü bi-fethi
12. 's-şadi ve'l-'ayni ve teşdidü'l-yā'i's-şāniyeti ayķırı yürümek ve egri gitmek i' tirāzun fi's-seyri ma'nāsına ve dağı devenün boynına ayķırı çekerler bir dürlü tağdur ve tamağdur
13. <arapça> ma'nāsına şaymeratün bi'l-fethi arz miħricān kevratün min kevri'l-cebeli ve ileyhā yünsebü <arapça>

14. <arapça> ma' ruf kezā fi'l-mağribi eş-şişü ve's-şıyşā'ü bi'l-kesri fihimā ve bi'l-meddi fi's-şānī bir dürlü ħurmādur ki
15. çekirdegi katılmaz ve berkmez şışun gibi ve daħı şışün ħurmānuñ yatlusına dirler ħaşefün gibi ve daħı şayşā'ü bi'l-meddi qarğa düleğin danesine dirler ki içinde özi olmaya
16. eş-şışatü bi-kesri's-şādeyni ħorūs mahmızı ve daħı şığır boynuzı ħarnü'l-baqari gibi ve az olur ki ' arablar seki başına berkidürler demür yirine ve daħı ħal' aya ve ħışāra dirler ve her
17. çukur yire dirler ve daħı bir ucu egrice nesnedür ki çulhā anuñla arş ve arqaç düzeldür kemā yukālū <arapça> ve cem' u
18. 'l-küllü eş-şayāşü bi'l-fethi ve't-taħfifi eş-şıyāğatü bi'l-kesri ħuyumcılık itmek eş-şayyāğu bi'l-fethi ve't-teşdidi ħuyumcı eş-şığatü bi'l-kesri bir nev' a düzmek yaratmak yukālū <arapça>
19. <arapça> eş-şayfü bi'l-feth yay günlerine dirler ki iki ider evvel-i bahārdan iki ay geçdükden
20. soñra gelür zīrā ' arab bir yılı altı bölük ider her bölük ikişer aydur evvel bölüğüne er-rabī' u'l-evvel dirler iki aydur öñ yaz aylarıdır ki bunda mantar biter ve ot biter ve ağac
21. çiçeklenir ve bunuñ ardınca gelen iki aylara şayf dirler ve bunuñ ardınca gelene ħaytun dirler ki ħatı ısıcağ olduğı zamāndur ve bunuñ ardınca gelene rabī' u şānī dirler ve bunuñ
22. ardınca gelene ħarīf dirler ve bunuñ ardınca gelen şitā' dirler kemā merra fi faşli'r-rā'i ma' a'l-bā'i ve daħı şayf yay aylarından yağan yağmura dirler ve daħı şayf egilmek ve dönmek
23. ma' nāsına maşdardur şayfufetün gibi bi-fethi's-şādi ve zammī'l-fā'i yukālū <arapça> ve daħı şayf bi'l-fethi yay günlerinde
24. bir yirde muħīm olub durmak yukālū <arapça> ve daħı bir kimseye yay yağmuru doħunmak yukālū <arapça>
25. <arapça> eş-şā'ifü bi-kesri'l-hemzeti eş-şāfü ısıcağ güne dirler yevmün şā'ifün ve şāfün ey ħārrün ve daħı şā'if yukaruda zıkr olunan fi' llerüñ ism-i
26. fā' illeridür eş-şā'ifetü bi-kesri'l-hemzeti ısıcağ gice leyletün ħārretün gibi ve daħı bir ħavmüñ yay günlerinde yimek için āħar yirden ve āħar diyārdan taşıyub getürdükleri ta' āma dirler

27. kemā yukālū <arapça> ve dağı şā'ifetün rüm illerine etdikleri ğazāya dirler ğazvetü'r-rūmi ma' nāsına ve dağı muṭlaḳā yay günlerinde olunan
28. ğazāya dirler el-ğazvetü fi's-şayfi gibi ḳāle fi'l-maġribi <arapça> ve'l-cem' u
29. eş-şavāyifü ve az olur ki şavāyif ulu ve çok leşkerlere dirler 'asākirün 'izāmün gibi ve minhü ḳavlü muḫammedin izā kānet <arapça>

269-a

01. <arapça> kezā fi'l-maġribi eş-şayrafü bi-fetḫateyni beynehümā sükünün eş-şayrafıyyün bi-fetḫi's-şādi ve'r-rā'i ve teşdidi'l-yā'i her nesnenün ḳolayın bilür maşlaḫat ehli ḫilekār
02. kişi kemā yukālū <arapça> ve dağı şayrafıyyü aḳçenün altunuñ eyüsin ve yatlısın bilici ve artuġın ve eksikin bilici kişi şarrāf gibi ve'l-cem' u eş-şayārifetü
03. ve's-şayāyifü eş-şifetü bi'l-kesri toz ġubār gibi ve'l-cem' u şifün ve bi'l-kesri ve şiyefün bi-kesratin şümme fetḫatin eş-şaykü bi'l-fetḫi ulaşmak yukālū <arapça> eş-şayḳalü bi-fetḫi
04. 'ş-şādi ve'l-ḳāfi gözüġi pasın ve ḳılıç pasın açacak ālet ve dağı gözüġi pasın ve ḳılıç pasın ucıcı cem' i şayāḳil ve şayāḳiletün gelür eş-şiletü bi'l-kesri ḳamçı ucundağı ḳayısuñ düġümü 'uḳdetü
05. 'l-fidyeti gibi eş-şayramü bi-fetḫi's-şādi ve'r-rā'i günde bir kerre yinen yimek ve ta'ām ve cebe gibi ve'l-cem' u eş-şayārimü eş-şaylemü bi'l-fetḫi ḳılıç seyf gibi ve dağı düşvār nesne dāhiye gibi ve'l-cem' u eş-şayālimü eş-şinü
06. bi'l-kesri bir şehriñ adıdur eş-şıyān ve's-şıyānetü bi'l-kesri fiḫimā şaḳlamak yukālū <arapça> ve dağı şıyān bi'l-kesri içine ṭon ve geysi
07. ḳoyub şaḳladıkları ḳab vi'ā'ü's-şevbi gibi eş-şaydalāniyyü bi-fetḫi's-şādi ve'd-dāli ve teşdidi'l-yā'i ot yam şatıcı ya'nī cerci ve ḫakīm otların şatıcı ve'l-cem' u eş-şayādeletü
08. bābü'z-zādi ve mā ba'dehā mine'l-muṭābıḳi ve'l-muṭābıḳi faşlü's-şādi ve'l-hemzeti ve mā yüşelleşühümā ez-zi'zi'ü bi-kesrateyni beynehümā sükünü'l-hemzeti mehmüzü'l-lāmi
09. her nesnenün göki ve özdegi ve'l-cem' u ez-zāzi'ü bi'l-fetḫi ez-zādü bi'l-fetḫi ve sükünü'l-hemzeti çekişmek ḫuşümet gibi yukālū <arapça> ez-zu'üdü ve'z-zu'üdetü bi-zammeteyni fiḫimā 'alā
10. vezni fa'ūlin ve fa'ūletin ṭamāġı olmak yukālū <arapça> eş-şaydanāniyyü ke's-şaydalāniyyü veznen ve ma'nen ve dağı

11. şaydanāniyyü bir dürlü kurdugaz ve böcekdür ki yir içinde kendü için yuvacugaz düzer dağı gizler bilirsuz eyler eş-şaydanü bi-fethateyni beynehümā sükünün beg ve pādişāh melek gibi eđ-dāletü bi'l-fethi ve meddi'l-hemzeti
12. bir kimse gevdesi küçürek ve arık olmak yuqālū <arapça> ve dağı bir kimesnenüñ fikri ve firāseti kötü ve za' if olmak yuqālū <arapça>
13. <arapça> ez-za' ilü bi-fethatin şümme kesratin 'alā vezni fa' ilin ez' aletü bi-zammetin şümme fethati hemzetin 'alā vezni fa' letin arugaz gevdelü incirek kişi yuqālū <arapça>
14. <arapça> ez-za' iletü bi-fethi'z-zādi ve kesri'l-hemzeti 'alā vezni fa' iletin arugaz gevdelü incirek ' avrat ve dağı incecik yılan hayyetün daķikatün gibi ez-zi' ilü bi-kesrateyni beynehümā sükünü
15. 'l-hemzeti ve bi-zammi'l-yā' i eyzan düşvār ve güç nesne dāhiye gibi el-' inā' inü bi-kesri'l-hemzeti kıyruķlı kıyon ki ma' zuñ zıddıdur ki keçiye dirler ve'l-cem' u şanān bi-fethateyni ve süküni'l-hemzeti eyzan
16. ve za'eyni bi-fethi'z-zādi ve kesri'l-hemzeti 'alā vezni fa' ilin ez-zā' iyetü bi-kesri'l-hemzeti dişi kıyon ve'l-cem' u ez-zavā' inü faşlü'z-zādi ve'l-bā' i ve mā yüsellişühümā ez-zab' ü bi'l-fethi ve süküni
17. 'l-bā' i ve'z-zubū' ü 'alā vezni'd-duķūli mehmüzü'l-lāmi gizlenmek ve örtünmek yuqālū <arapça> ve ' inde'l-ba' zı yire ulaşmak
18. ve yapışmak yuqālū <arapça> ve dağı bir kimesne bir kimeseye şıgınmak yuqālū <arapça> ve dağı zabā bir kimse bir kimseyi yir ulaşıdurmak yuqālū <arapça>
19. <arapça> ez-zabbü bi'l-fethi ve't-teşdidi yire ulaşmak luşükün bi'l-arzi ma' nāsına ve dağı deveyi beş barmağile şağmak yuqālū <arapça>
20. <arapça> ve dağı zabbün keltenge ve kelere dirler ve'l-cem' u zıbābün bi'l-kesri ve azubetün bi-fethatin şümme zammetin şümme teşdidin ve dişi kelere zabbetün dirler ve dağı zabbün bi'l-fethi
21. ve't-teşdidi kine dirler hıkdun gibi ve dağı zabbün bir kıbarcık ve bir şişdür ki devenüñ tırnaķında çıkar ve dağı zabbun bir maraz ve bir dā' dur ki tuţakda çıkar ve dağı kıan akar ve dağı zabbetün bi'l-fethi
22. ħurmā ağacı budağına ve ħizānına dirler tal' un gibi ve'l-cem' u zıbābün bi'l-kesri ve dağı zabbün bir kimesnenüñ eti çoğalmak ve kıoltuķları yarılmak ve boynu kıasılmak ve dağı zabbün bi'l-fethi ve't-teşdidi
23. ħilekār ādem aldayıcı kişi cerifün gibi ez-zababü bi-fethateyni bir yirüñ keleri çok olmak yuqālū <arapça> ve dağı zababün deve dırnağında kıbarcık

24. kuruluşan çıkmağ yukālū <arapça> eż-żabbā'ü bi-vezni'l-ħamrā'e tırnağında bu didüğimiz kıbarçık çıkmış dişi deve eż-żubāzibü
25. bi-żammi'ż-żādi'l-ülā ve kesri's-şāniyeti kısa boylu etlü kişi kaşir semīn gibi eż-żabbetü bi'l-fethi ve't-teşdidi bir yaşşı demürdür ik anuñla kapu tahtasın berkidürler ve'l-cem' u żibābün
26. bi'l-kesri eż-żabābetü bi'l-fethi ve't-taħfifi tımana dirler ki kış günlerinde olur tütün gibi yir yüzünü bürür ve'l-cem' u żabābün bi'l-fethi ve't-taħfifi eż-żabībü bi-fethatin şümme kesratin
27. 'alā vezni fa' ilin aqmağ yukālū <arapça> eż-żabībü bi-fethatin şümme kesratin şümme yā'in sākinetin şade yağla ağıdadur ki ikisini biribirine qarışdurırlar
28. dağı oğlancıklara yedürirler ve'l-cem' u eż-żabābibü eż-żabsü bi'l-fethi bir nesni avıclamağ yukālū <arapça> eż-żabūsü bi-fethatin şümme żammetin
29. şol devedür ki semizligi bilinmez dağı elü zerine el ururlar ve yapışırlar semizligin bilmek için ve'l-cem' u żubsün bi'ż-żammi eż-żabhu bi'l-fethi kül rimād gibi ve'l-cem' u eżbāhun ve żubūhun

269-b

01. ve dağı şanc at yürürken süni süni virmek yukālū <arapça> ve 'inde'l-ba' zi şanc at segirdürken nefesi ötmek ve āvāzkalū <arapça>
02. <arapça> ve dağı od veya güneş bir nesnenün yüzünü bir miqdār bozmağ ve qarartmağ yukālū <arapça> ve bābü'l-küllü qaṭa'a
03. eş-şumāhu bi'ż-żammi ve't-taħfifi dilki ürmek ve çaçal ürmek ve bunlara beñzer canavar ürmek yukālū <arapça> eż-żabru bi'l-fethi
04. kıru yir ve kızı dirler bir kıatı ve berk topağ otdur ve'l-cem' u eqbāru ve dağı đabr kāfirlere gāza iden cemā' ate dirler ve dağı đabr bi'l-fethi at dörd ayağını bir yire
05. getürüb dağı şıçramağa dirler yukālū <arapça> ve bir nesnei biribiri üzerine yığmağ yukālū <arapça> ve dağı kitābları ve kağıdı biri-
06. –biri üzerine yığup dağı bağlamağ yukālū <arapça> ve bābü'l-küllü đarabe eż-żıbbiru bi-kesreteyni ve teşdidi'r-rā'i dörd ayağını bir araya getürüb şıçrayıcı
07. at vişāb gibi eż-żabāretü bi'l-fethi ve't-taħfifi kıatılık ve berklik yukālū <arapça> eş-şibāratü bi'l-kesri bir bölük ve bir bağ kāğıd kitāb ħazametün mine'l-kütübi gibi

08. ve'l-cem' u zābābirū bi'l-fethi kezā fi'l-mağribi ez-zıbtaru bi-kesratin şümme fethatin şümme sükūnin katı ve güçlü nesne şedid gibi ve'l-cem' u ez-zābātirū bi'l-fethi ez-zābsü bi-fethatin hūy yaramazlığı ve hūy çirkinliği yukālū
09. <arapça> ez-zābisü ve'z-zābisü bi-fethatin şümme kesratin fihimā ve bi'l-yā'i's-sākineti fi's-şānī yaramaz hūyulu ve çirkin hūlu ve derilmesi güç kişi
10. yukālū <arapça> ez-zābtu bi'l-fethi berk şaklamak ve beklemek yukālū <arapça>
11. ey hāzimün ya' nī zābit bir nesni berk şaklayıcı ve berk dutub kavī virmeyici kimesneye dirler ez-zābtu bi-fethateyni şağ eliyle ve şol eliyle iş işlemek şağıyla ok atmak gibi ve
12. ğayri nesne işlemek gibi yukālū <arapça> ez-zābtā'ü bi-vezni'l-ḥamrā'e şağ eliyle ve şol eliyle iş işleyici ' avrat
13. ve'l-cem' u zābtun bi'l-fethi ez-zābantā bi-fethi'z-zādi ve'l-bā'i ve't-tā'i ve sükūni'n-nūni güçlü ve kuvvetlü nesne kavīmetün gibi ez-zābğatā bi-vezni'z-zābnetā bir nesnedür ki anuñla oğlancıklar
14. korçudurlar ez-zābtu bi'l-fethi bazı ve qarīḥa ya' nī dirsekden omuz başına varınca ' azud gibi ve ' inde'l-ba' zı bazı qarīce ortasına ve altına dirler vasaṭu'l-' azudi ve
15. bāṭınuhu gibi ve'l-cem' u ez-bā'un kezā fi'l-mağribi ve daḥı zāb'un bir nesneye kol uzatmağa dirler urmağ için yukālū <arapça> ve daḥı bir kimseye bir nesneden bir
16. miğdār nesne bulıvirmek ve alıvirmek yukālū <arapça> ve daḥı tavar yürüken ayakların üzedi üzedi yürümeğ ya' nī adımların
17. gin ve uzak uzak atmağ yukālū <arapça> ve ' inde'l-ba' z yürürken ön ayaklarınıñ tırnakların inciginden yaña buñı
18. buñı yürümeğ ve eñi eñivirmek yukālū <arapça> ve bābü'l-küllī ḳaṭa'a ez-zub' u bi'z-zammi yana ve etege dirler yukālū <arapça>
19. <arapça> ez-zāb' u bi-fethatin şümme zammetin antiğ ve şirtlañ didükleri canavar ki ölü ḳabrin açar ve'l-cem' u zābā'un bi'l-kesri ve daḥı zābu'un bi-fethatin şümme zammetin kızlık yile dirler nesne
20. ḳaḥṭ gibi ez-zāb' ānī bi'l-kesri irkek şirtlañ ve'l-cem' u zābā' ayni bi'l-fethi ez-zāb' ānetü bi'l-kesri dişi şirtlañ ve'l-cem' u zāb' ānātün <arapça>
21. ve ḳīle <arapça> ez-zāb' u ve'z-zāb' atü bi-fethateyni fihimā dişi deve katı buğuşamağ <arapça> ma' nāsına yukālū

22. <arapça> zübey' atün bi-lafzi't-taşğiri bekirden bir kabîlenüñ babaları adıdur zübā' atün bi'z-zammi
23. peygamberüñ inciyesi olan zeyrek kızuñ adıdur ez-zıbrākü bi'l-kesri ve'z-zübārikü bi-zammi'z-zādi ve kesri'r-rā'i ortalığı yoğun kişi ve deve zaħmün gibi ve'l-cem' u ez-zabārikü ve
24. 'z-zabārekü bi'l-fethi ez-zabārümü bi-zammi'z-zādi ve kesri'r-rā'i yaradılışı berk ve gevdesi katı güçlü arslan esedün şedīdü'l-ħulķi gibi ve'l-cem' u zabārim bi'l-fethi ez-zıbnü
25. bi'l-kesri koltuğuyula bükerek aralığı mā beyne'l-ıbṭi ve'l-keşmi ma' nāsına ve'l-cem' u ez-bāni ez-zıbnētü bi'l-kesri ve'z-zābīnetü bi-fethatin şümme kesratin kişinüñ oğlına ve kızına ve ' avratına dirler
26. 'ıyāl gibi ez-zābinü bi-fethatin şümme kesratin tar nesne zayyık gibi yuķālü <arapça> ez-zābünü bi'l-fethi od veya güneş bir nesnenüñ yüzini yaķub ve bozub karartmak yuķālü <arapça>
27. <arapça> ez-zābiyyü bi-kesri'l-bā'i kül rimād gibi faşlü'z-zādi ve'l-cimi ve mā yüşellişühümā ez-zācētü bi'l-fethi ve't-teşdidi
28. ses ve selek ve şemānet gibi ez-zācācü bi-kesri'z-zādi ve fethihā çağrışmak ve çekişmek şāğiyetün gibi ez-zācūcü bi-fethatin şümme zammetin çığırķan ve bağırķan deve ve'l-cem' u zucecün
29. bi-zāmeteyni ez-zācīcü bi-fethatin şümme kesratin şümme yā'in sākinetin bir nesneden kōrķmaķdan ve incinmekden ve yeñilmekden çığırmaķ ve feryād itmek yuķālü <arapça>

270-a

01. <arapça> ez-zācrü bi-fethatin guşşadan taralmaq ve karārsuz olmak ve seslenmek yuķālü <arapça> ve daħı deve çok bağırmaq
02. ya' nī bağırķan olmak yuķālü <arapça> ez-zācīretü bi-fethatin şümme kesratin ve'z-zācūrü bi-fethatin şümme zammetin guşşadan tarlanıcı karārāsuz kişi ve bağırķan deve
03. ez-zūcfetü bi-zāmetin şümme fethatin yanı üstüne çok yaticı kühl kişi ez-zācīfetü bi-kesri'l-cimi ve'z-zāc' ā'ü bi-vezni'l-ħamrā'e çok koyun sürüsü ğanemün keşirün gibi ve daħı zācīfetün yanı üstüne

04. yatur ‘avrat ve dişi tavara dirler ez-zāci‘ u bi-kesri'l-cīmi yanı üstüne yaticı kişi ve irkek tavar ez-zac‘ u bi'l-fethi ve'z-zucū‘ u bi-zammeteyni bir kimesne yanı üstüne yatmak yukālū <arapça>
05. <arapça> ez-zacū‘ u bi-fethatin şümme zammetin yanı üstüne çok yaticı kühl kişi ve dağı bir mevzi‘ uñ adıdur ve kıle
06. <arapça> ez-zaci‘ u bi-fethin şümme kesratin şümme yā’in sākinetin bir kimesne ile yatışan kimesne kemā yukālū <arapça> bir kimesnenüñ ağızı bir yanına
07. egilmek yukālū <arapça> ve dağı burnu bir yanına egilmek yukālū <arapça> ve dağı bir kimesnenüñ omuzlarınıñ birisi
08. bir yanına egri olmak i‘ vicācü ehadil-menkibeyhi ma‘nāsına ve dağı zācmün bi-fethatin muṭlaqā egrige dirler ‘avcün gibi yukālū <arapça> ve bābü'l-küllü tarabe ez-zācinü bi-fethatin bir meşhūr tağıñ
09. adıdur zācnānū bi'l-fethi mekke yanında bir tağıñ adıdur faşlü'z-zādi ve'l-hā'i ve mā yüşellişühümā ez-zihhu bi'l-kesri ve't-teşdidi güneş şems gibi ve minhü'l-ḥadīs <arapça>
10. <arapça> ve dağı üstüne güneş toğan ve güneş dokunan nesneye dirler ve minhü ḳavluhüm <arapça> ya‘nī
11. mine'l-kesreti ez-zahzāhu bi'l-fethi topuğa degen çıkan yufkacık şu yukālū <arapça> ve'l-cem‘ u zahzāhihu bi'l-fethi ez-zahzāhatü bi-fethi'z-zādeyni
12. ılıkm şalkım parlamak ve talapmak yukālū <arapça> eḍ-ḍihkü bi'l-kesri ve'l-fethi ve'd-ḍahikü bi-fethatin şümme kesratin ve bi-kesrateyni eydan dörd luğatdür gülmege dirler yukālū <arapça>
13. <arapça> eḍ-ḍahiketü bi'l-fethi bir kere gülmek eḍ-ḍahkü bi'l-fethi yeñice yarılmış çıkmış ağac fidānı ve budāğı kemā yukālū
14. <arapça> eḍ-ḍuhakü bi-zammetin şümme fethatin ve'd-ḍuhhākü bi'l-fethi ve't-teşdidi çok gülücü kişi keşirü'd-ḍihki gibi eḍ-ḍuhketü bi'z-zammi'l-hā'i ve sükünil-hā'i şol kimesnedür ki ğayriler aña güleler kemā
15. yukālū <arapça> eḍ-ḍāhikü ve'd-ḍāhiketü bi-kesri'l-hā'i fihimā gülücek görünür iş ki dörd dişdür ve cem‘ uhümā havāzuñ ve dağı ḍāhik gülücü ere
16. dirler ve ḍāhiketün gülücü ‘avrata dirler ve'l-cem‘ u ḍavāhik eḍ-ḍahükü bi-fethatin şümme zammetin gin yol tarikün vāsī‘ un gibi ve'l-cem‘ u ḍuhukün ez-zahlü bi'l-fethi topuğa dek çakayun façcık şu

17. zihzāhu gibi eḍ-ḍaḥvetü bi'l-fethi güneş toğdukdan soñraya dirler kemā yukālū <arapça> eḍ-ḍuḥā bi-zammetin şümme fethatin kuşluk ki güneş nūrlanub ziyā
18. virdügi ve ḳad ezāfe ğayrü mütemekkinindür müzekker ve mü'ennes isti' māl olunur eḍ-ḍuḥā'ü bi'l-fethi ve'l-meddi ḳaba kuşlukdur ki öyleye yakīn vaḳte dirler ḳarībün min nişfi'n-nehāri
19. ma' āsına müzekkerdür kemā yukālū <arapça>
20. <arapça> daḥi zuḥā'ü çoğacalmaḳ ve çoğca ḳarşu oturmaḳ yukālū <arapça> ve minhü ḳavlühü te' a. <arapça>
21. daḥi zaḥā'ün bi'l-fethi ve'l-meddi kuşluk yemegine dirler ğidā'ün gibi ez-zaḥyā'ü bi-vezni'l-ḥamrā'e bulutsuz açık gice yukālū <arapça> ve daḥi zaḥyā'ü ata ve boz ata dirler eşhebün
22. gibi ve'l-cem' u ḍuḥā bi'z-zammi eḍ-ḍuḥā bi-vezni'l-fetā atuñ rengi kır olmaḳ yukālū <arapça> ve daḥi derilmek yukālū <arapça> eḍ-ḍaḥvü bi'l-fethi bir nesne
23. belirlemek ve āşikāre olmaḳ yukālū <arapça> ez-zāhiyetü bi-kesri'l-ḥā'i her nesnenüñ beliren ve āşikāre olan ucı ve yanı kemā yukālū <arapça>
24. <arapça> ve daḥi āşikāre bellü ma' nāsına da gelür yukālū <arapça> ve daḥi göge dirler semā'ün gibi ve'l-cem' u ez-zavāḥā bi'l-fethi ve taḥfifi'l-yā'i
25. eḍ-ḍaḥbānetü bi'l-fethi şol tağ toruğuna ve depesine dirler ki āşikāre ve bellü güneşe ḳarşu ola kemā yukālū <arapça> eḍ-ḍāḥi bi-kesri'l-ḥā'i iskān ve güneşe
26. ḳarşu mekān ḍāḥa ey bāreze eḍ-ḍaḥiyetü bi-fethatin şümme kesratin şümme teşḍidi'l-yā'i keçi bayram ḳurbānı uḍḥiyye ve'l-cem' u eḍ-ḍaḥāyā bi'l-fethi ve'l-ḳaşri faşlü'd-ḍādi ve'l-ḥā'i ve mā yüşellişühümā
27. eḍ-ḍaḥāmetü bi'l-fethi ve'd-ḍiḥmü bi-kesrin şümme fethatin yoğın olmaḳ yukālū <arapça> eḍ-ḍaḥmü bi'l-fethi ve'd-ḍuḥāmü bi'z-zammi ve't-taḥfifi ortası yoğın er
28. ve muḥlaḳā yoğın irkek nesne ğalīzun gibi ve'l-cem' u ḍiḥāmün bi'l-kesri eḍ-ḍaḥmetü bi'l-fethi yoğın ' avrat ve muḥlaḳā ortası yoğın dişi nesne ğalīzatün gibi ve'l-cem' u ḍaḥamātün bi'l-fethi ve süküni'l-ḥā'i faşlü'd-ḍādi
29. ve'd-dāli ve mā yüşellişühümā eḍ-ḍaddü bi'l-fethi ve't-teşḍidi ḥoldurmaḳ yukālū <arapça> ez-zıddü bi'l-kesri ve't-teşḍidi ve'z-zadīdü bi-fethatin şümme kesratin nesneye beñzemeyen ya' nī

270-b

01. her nesnenüñ muhâlifî aklık ki qaralığa göre ve dağı begdeşe de dirler nazîr gibi yuğâlû <arapça> ve az olur ki zıddun cem' i ma' nāsına
02. da isti' māl olunur ve minhü qavlühü te' a. <arapça>
03. <arapça> faşlü'z-zādi ve'r-rā'i ve mā yüsellisühümā eđ-đarbü bi'l-fethi urmak ve āşikāre idüb açmak ve beyān itmek yuğâlû
04. <arapça> ve dağı bir kimseye bir nesne virmek yuğâlû <arapça> ve dağı men' itmek yuğâlû <arapça>
05. <arapça> ve dağı kazanc itmek için ve rızq istemek için yir yüzünde gezmek ve yürümek yuğâlû <arapça>
06. yürümek esra' u fi's-seyri gibi ve dağı şuda yüzmek sayh gibi ve dağı bir kimse uyutmak yuğâlû <arapça>
07. <arapça> ve dağı çadır kırmak ve bir yerde gezmek yuğâlû <arapça> depretmek ve atmak yuğâlû <arapça> ve dağı
08. đarb yap yap yağān yumuşak yağmura dirler mațarun hafifün gibi ve dağı gevdesi azacıq aruğaz kişiye dirler racülün hafifü'l-laħmi gibi ve dağı bölüğe dirler sınıf ve nev' i gibi
09. ve'l-cem' u đurübun bi'z-zammi ve eğrubu bi'l-fethi ve zammi'r-rā'i ve dağı sikkelenmiş aqçeye dirler yuğâlû <arapça> ve dağı oqlu kirpi dirler bir canavardur it kıadar olur
10. kirpi dikenî kıadar dikenî olur eger bir hayvān āña yakīn gelse durulur bükeler bir dikenin atar oq gibi fi'l-ħāli đoğunur yine düşer kezā fi ba' zı kütübi't-tıbbi eđ-đırābü
11. bi'l-kesri țavaruñ irkegi dişisine kıalkımaq ve çıkmak yuğâlû <arapça> meksūrun fi'l-küllî eđ-đarbü bi-fethin kıuyı aq bala dirler
12. 'aselün ebyāzu galizun gibi yüzkerü ve yü'enneşü ve'l-cem' u eđrābün ve đırbāni bi'l-kesri eđ-đarabāni bi-fethateyni yaranuñ ağırsı kıatı olmaq yuğâlû <arapça>
13. eđ-đāribü bi-kesri'r-rā'i yuğaruda zıkr olunan fi' llerüñ ism-i fā' illeridür ve dağı ağıaclu mekāna dirler zü's-şeceri gibi ve dağı şol dişî deveye dirler kendüyi şağın
14. kimesne ura ve depe ve dağı kıatı kıaraklık giceye dirler kıarañlığı bütün cihānı duta ve dağı kıumar oqlarını şalın ve birağın kimesneye dirler ve dağı şuya yüzen kimesneye dirler

15. sāyih gibi ve daḥı yir yüzünde seyāhat idüb şehir şehir gezici kimesneye dirler sāyih gibi eḍ-ḍarīb bi-fethatin şümme kesratin şümme yā'in sākinetin kıumar oḳların şalan ve birağan kimesneye dirler
16. ve'l-cem' u el-ğurabā bi-vezni'l- ulemā'i ve daḥı ḍarīb ḳarağuya dirler şaḳī' un gibi ve daḥı ḍarīb begdeşe dirler mişil gibi ve'l-cem' u ḍarāyibü ve daḥı biribiri üstüne şağılan süde
17. dirler ya' nī bir ḳab içine bir niçe tavardan şağılmış süde dirler ki kimi ḳavī ve kimi sıvıḳ ola eḍ-ḍarībetü bi-fethatin şümme kesratin şümme yā'in sākinetin ḳişinüñ yaradılışına ve hıyuna
18. dirler ḫabī' at gibi ve daḥı ḍarībetün kāfirlerden alınan ḫarāca ve pādişāhdan il üzerine şalınan şalgına ve bunlara beñzer nesnelere dirler ve ḳul üzerine efendisi
19. ḳuduğı ve ta' ayyün itdügi māla ve kesdügi bahāya dirler ve ḳulunuñ ḳazandığı ḳazanca dirler ḡalletü'l- abdi gibi ve daḥı ḍarībetün ḳılıcla urulan nesneye dirler maḍrübün bi's-seyfi
20. ma' nāsına ve daḥı şol atılmış ve didilmiş yüne ve ḳılda sümeksidür ki bularlar ve dururlar daḥı bir iplikle bağlar daḥı egirirler kemā yuḳālü <arapça>
21. <arapça> eḍ-ḍarcü bi'l-fethi bir nesneyi iki yarmaḳ ve ḡiñletmek yuḳālü <arapça> eḍ-ḍaricü bi-kesri'r-rā'i
22. yarıcı şāḳḳ gibi ve daḥı bir mevzi' uñ adıdur eḍ-ḍaricü ḳatı ḳatı bürümek segirtmek yuḳālü <arapça> eḍ-ḍarḫu bi'l-fethi girü yetmek ve ḳovub ıraḳ eylemek yuḳālü <arapça>
23. <arapça> ve daḥı bir kimesnenüñ ḫanıḳlıḡın bozmaḳ yuḳālü ve ḳabir ḳazmaḳ yuḳālü <arapça>
24. eḍ-ḍırāḫu bi'l-kesri ḫavar ayaḳıyla kimesne dimek ve dürtmek yuḳālü <arapça> eḍ-ḍurāḫu bi'z-zammi ve't-taḫfifi gökde bir evdür beytü
25. 'l-ma' mūr dirler eż-zarūḫu bi-fethatin şümme zammetin ayaḳıyla diken ḫavar nufūḫun bi'r-ricli ma' nāsına ve daḥı oḳı berk yitici ve ḳatı sürücü yay yuḳālü <arapça>
26. eż-zarīḫu bi-fethatin şümme kesratin ıraḳ nesne ba' id gibi ve daḥı ḳabrün ortasında toḡrı yardıḳları ve ḳazdıḳları yarığa ve çuḳura dirler kemā yuḳālü <arapça>
27. <arapça> ḍar' adü bi-vezni'l-ca' fera bir ḫaḡuñ adıdur eż-zarru bi'l-fethi ve't-teşḍidi bir kimseye ziyān degirmek yuḳālü <arapça> eḍ-ḍardu

28. bi-fethatin ziyāna dirler ve daḥı ziyān degirmek ma' nāsına isimdür ve kavluhüm <arapça>
29. <arapça> ez-żarretü bi'l-fethi ve't-teşdidi tavaruñ yilini laḥmetü'd-đar' i ma' nāsına yuḳālü <arapça>

271-a

01. dirler keşirun gibi ve daḥı đarretün elüñ baş barmaḡınuñ dibünde olan yumşak ete dirler ayanuñ yüzünden yaña düşer ve daḥı ḥarretün ḳumaya dirler ya' nı ' avrat üstüne alınan ' avrata
02. dirler kemā yuḳālü <arapça> eđ-đurretü degirmen taşına dirler kemā yuḳālü <arapça> eđ-đırru bi'l-kesri ve'z-żammi ve bi't-teşdidi tezevvücü'l-mer'eti ' alā đurretin yuḳālü <arapça>
03. <arapça> ya' nı bir ' avrat kendüden ögürdi olan ' avratuñ üstüne varmaḡ ve daḥı đurrun bi'z-żammi arḳalıḡa ve ḥāl yaramazlıḡına dirler hezāl
04. ve sū'ü'l-ḥāl gibi eđ-đarrā'ü bi-teşdidi'r-rā'i ' alā vezni'l-ḥarrā'i güçlüge ve düşvārlıḡa ve ḥāl yaramazlıḡına dirler şiddetün gibi mü'enneşdür müzekkeri yoḳdur ve'l-cem' u eğurratün bi-fethatin şümme zammetin şümme teşdidin
05. ez-żırārü bi'l-kesri biribirine ziyān degirişmek mażarratün gibi kemā ḳāle fi'l-maḡribi <arapça> ez-żārüretü bi-żammi'r-rā'i ve'z-żārüretü
06. bi-fethatin şümme zammetin tarlıḡa dirler ve ḥācete yuḳālü <arapça> ez-żarāretü bi'l-fethi gözsüzlük ya' nı kör olmaḡ yuḳālü
07. <arapça> ez-żarārü bi-fethatin şümme kesratin gözsüz kimesne ve daḥı ḥācetlü yoḡsul kimesni ve daḥı żarār nefis ve cisim baḳiyyesine dirler
08. ve daḥı dere kenārına dirler cānibü'l-vādī gibi ve daḥı her nesne üzerine şabr idüb dutucı tavar şabūrun ' alā külli şey'in ma' nāsına ve cem' u'l-küllü żarāyirü ve daḥı żarār her güç nesneye şabr
09. idüb ḳatlanmaḡa dirler yuḳālü <arapça> ve yuḳālü <arapça>
10. <arapça> ez-żırızzü bi-kesrateyni ve teşdidi'z-zāyi şol nākes ve baḡıl kişiye dirler ki elinden nesne
11. çıkarılmaya kemā yuḳālü <arapça> ez-żırızzü bi-kesrateyni ve teşdidi'z-zāyi ḳışa boylu yaramaz baḡıl ' avrat ḳaşirün le'imetün gibi el-firsü bi'l-kesri öñ dişlerden
12. ḡayri dişlerüñ birisine dirler müzekkerdür ve az olur ki mü'enneş daḥı isti' māl olunur cem' i eđrāş bi'l-fethi ve đurūs gelür bi-zammetyeni kemā yuḳālü <arapça>

13. <arapça> kezā fi'l-mağribi ve daḥı dırs bi'l-kesri bir yoğunca ve sıkıca depenüñ adıdur ükmetün ḥaşenetün gibi ve daḥı dırs azıcık ve seyircik yağmura dirler maṭarun ḳalilün
14. gibi ve'l-cem' u ḍurūsün bi-zammeteyni ez-żarsü bi'l-fethi bir nesne azu dişiyle berk dutub ışıрмаḳ ve çiyneyüb gömek yuḳālü <arapça>
15. <arapça> ve daḥı bir ḳavmüñ üzerlerine zamān güç ve ḳatı olmaḳ yuḳālü <arapça> ez-żarsü bi-fethatin ekşi nesne çinemekden diş
16. ḳamaşmaḳ yuḳālü <arapça> ve daḥı dişi çöngelmek fe-hiye dırsatün eḍ-ḍarisetü bi-fethatin şümme kesratin ekşi nesne çinemekden ḳamaşmış diş
17. el-feresü bi-fethatin şümme kesratin ḥüy güç ve yaramaz ḥülü kişi şa' bü'l-ḥulḳi gibi ez-żurüsü bi-fethatin şümme zammetin yaramaz ḥulu dişi deve ki kimisi ışıırır ve minhü ḳāvlühüm <arapça>
18. <arapça> ez-żarüsü bi-zammeteyni şol taşlara dirler ki anlarile ḳuyı kenārın yaparlar kemā yuḳālü <arapça> ez-żurātu bi'z-żammi ve'z-żartu bi'l-fethi ve'z-żaritu
19. bi-fethatin şümme kesratin oşurmaḳ yuḳālü <arapça> ve ' inde'l-ba' z żurāt bi'z-żammi oşurmaḳ ve żartun oşurmaḳ ya' nī żırāt isimdür ve żart
20. maşdardur ez-żurriṭu ve'z-żurriṭiyyü bi-żammi'z-żādi ve fethi'r-rā' il-müşeddedeti ve süküni'l-yā' i fihimā ve bi'l-ḳaşri fi's-şāni bir kimesne aḡzın oşurtmaḳ ve minhü'l-meşelü <arapça>
21. <arapça> ez-żariṭu bi-kesri'r-rā' i oşurucu
22. kimesne ez-żar' u bi'l-fethi ṭavar memesi kemā ḳile <arapça> ez-żar' u bi-fethateyni zebün nesne za' if gibi ez-żari' u bi-kesri'r-rā' i mişlühü yuḳālü
23. <arapça> ve daḥı ḥor kimesne ez-żar' u ve'z-żarā' atü bi'l-fethi fihimā ḥor ve zelil olmaḳ yuḳālü <arapça>
24. ez-żari' u bi-fethatin şümme kesratin ḥor ve ḥaḳir kimesne zelil gibi ez-żari' u ve'z-żari' atü bi-fethatin şümme kesratin fihimā memeleri büyük ve yileni büyük ṭavar ' aẓimetü'z-żari' i gibi ve daḥı ḍarī' un şırıḳ didükleri
25. otuñ ḳurusına dirler ki bir acı otdur ḥicāzda olur ez-żarikü bi-fethatin şümme kesratin eli ṭar yoḥsul kişi zararun gibi ve'l-cem' u żarāyikü ve żarkā' ü bi-vezni fuḳarā' i ez-żirāmü bi'l-kesri od yalı
26. leheb gibi ve daḥı ufacıḳ ve incecik odun ve çöp ki oda uracaḳ tiz tutuşa ve tiz yallanır kemā yuḳālü <arapça> ez-żarimetü bi-fethatin ucı odlu ikisi ya' nī şol

ḥurmā budağı veya bir avıç yavşan ki ucunda <silik> ve'l-cem' u zarmün bi-fethatin ez-zarmü

27. bi-fethatin od yalıñlamak yuḳālū <arapça> ve dağı bir nesnenüñ ıssısı ḳatı olmak yuḳālū <arapça> ve ḳatı açılmak yuḳālū <arapça>
28. segirtmek yuḳālū <arapça> ve dağı tavşancıl yavrusına dirler feraḥun 'iḳābün gibi ez-zarimetü bi-fethin şümme kesratin yallanıçı od ez-zarzemetü bi-vezni'd-daḥraceti
29. bir nesni dişiyle berk ışırub gümek çinemek yuḳālū <arapça> ez-zırzımü bi-kesrateyni beyhümā sükünun ḳatı ışırcı yalan yuḳālū <arapça>

271-b

01. ey şedidetü'l-'azzi ve dağı zırşımü az deveye dirler ḳalilü'l-lebeni gibi ve 'inde'l-ba'z yaşına durmuş deveye dirler anda yigitlik ve gençlik eşeri ola eđ-đırgāmetü bi'l-kesri arslan esed gibi
02. el-ğargmetü bi-vezni'd-daḥraceti bahādur kişiler şavaşda biribirine arslan gibi ḥamle eylemek ez-zarāvetü bi'l-fethi it eve öğrenmek yuḳālū <arapça> ve dağı bir kimesne bir nesneye öğrenişmek
03. ve 'ādet idinmek yuḳālū <arapça> ez-zırvü bi'l-kesri bir ağac busıdur ki kemāl virilir yemen diyārından gelür ve dağı zırvāve öğrenişmiş irkek ite dirler zārā gibi
04. ve'l-cem' u azırrun bi'l-fethi ve süküni'r-rā'i zırā'ün bi'l-kesri ve'l-meddi ez-zırvetü bi'l-kesri eve öğrenişmiş dişi ir zāriyet gibi ez-zarvü ve'z-zarā bi'l-fethi ve süküni'r-rā'i fihimā tamardan veya yaradan ḳan zırıb ve aḳub kesilmemek yuḳālū
05. <arapça> zariyyü bi-fethatin şümme kesratin şümme teşdīdin ez-zırā'ü bi'l-fethi ve'l-meddi ve't-taḥfifi dere içinde bitmiş ağac şecerün mültefetün fi'l-vādī gibi ve yuḳālū <arapça>
06. <arapça> zariyyetü bi-fethatin şümme kesratin şümme teşdīdin beni kilāb için bir köyüñ adıdur başra şehrinden mekke'ye giden yoluñ üzerinde mekke'ye yaḳındır
07. başradan ez-zariyyü bi-fethatin şümme kesratin ve'z-zārī bi-kesri'r-rā'i ve'l-yā'i sākinetin fihimā eve öğrenmiş irkek it ve bir nesneye öğrenmiş kişi mü'enneşi zariyyetün ve zāriyetün gelür faşlü'z-zādi ve'z-zāyi ve mā yüşellişühümā ez-zazzü bi-fethatin üst

08. çeñe alt çeñeye ulaşık olmağ bir vechile ki kaçan söyleseydi st azuları alt azularına dege yuğalı *<arapça>*
09. *<arapça>* ez-zarrā'ü bi'l-fethi ve'l-meddi ve teşdidi'z-zāyi st çeñesi alt çeñesine ulaşık 'avrat ki kaçan ki söyleseydi st azuları alt azularına deger ve doğunur faşlı'z-zādi
10. ve'l-ayni ve mā yüşellişühümā ez-za'u bi'l-fethi ve't-teşdidi deveye binek öğretmek ve yn öğretmek riyāzatü'l-ba'iri gibi ve kıle hüve *<arapça>* ez-za' za' atü bi-vezni'z-zelzeleti diyü arı yire
11. inince yıkmağ yuğalı *<arapça>* ve dağı ĥor ĥađir eylemek yuğalı *<arapça>* ez-za' zā'u ve'z-za' za' u bi-fethi'z-zādeyni fihimā ĥor ve ĥađir zebün kimesne
12. ve dağı re'y ve fikri olmayan kişi yuğalı *<arapça>* ez-za' tü bi-kesri'z-zādi ve fethihā bir kimesne yatlı ve kötü alçağ olmağ yuğalı *<arapça>* ez-za' ufü bi-fethi'z-zādi ve zammihā
13. zebünluğ ve gücsüzlük ve kad za' ufe bi'z-zammi za' fen fehüve za' ifün ez-zı' fü bi'l-kesri begdeş mişil gibi ve'l-cem' u ez' āfün kemā yuğalı *<arapça>* ve az olur ki za' f bir nesnenüñ iki milşine dirler
14. gāh olur ki üç milşine ve dağı artuğa dirler kemā kıle fi'l-mağribi ve cāyizün fi kelāmi'l-'arabi *<arapça>*
15. *<arapça>* kıvlühü te' a. *<arapça>*
16. *<arapça>* ez-za' ifü bi-fethatin şümme kesratin zebün nesne ve'l-cem' u zi' āfün bi'l-kesri ve zu' afā'ü bi-vezni'l-fuđahā'i ve za' afetün bi-fethatin muğaffefetin ez-za' tü bi'l-fethi
17. bir ağacdur aşında 'azvün idi li-ennhü yücme' u 'alā uzuvātin *<arapça>* faşlı'z-zādi ve'l-ğayni ve mā yüşellişühümā ez-zuđābü bi'z-zammi ve
18. ve't-tağfifi ez-zağibü bi-fethatin şümme kesratin şümme yā'in sākinetin şavşan sesi ve āvāzı şavtü'l-ernebi gibi yuğalı *<arapça>* ez-zuğbetü bi-zammetin şümme kesratin ufacığ ...
19. 'avrat yuğalı *<arapça>* ez-zığsü bi'l-kesri bir avıç şolusı ot veya ağac ki yaşi kırusına kıarışmış ola kemā yuğalı *<arapça>*
20. *<arapça>* veyāĥüd ĥurmā řalkımınıñ çpi řemāriĥu gibi ve dağı kıarışık düşedirler ki yorması dürüst olmaya ve'l-cem' u ezğāşün bi'l-fethi ez-za' sü bi'l-fethi sözi kıarışık
21. söylemek ve otuñ yaşını kırusına kıarışdurmağ ve devenüñ rgüçün umađ yuğalı *<arapça>*

22. ez-zāğışü bi-kesri'l-ğayni şol kimesnedür ki bir nesne ardına kizler dağı ağızın ötdürür oğlancık korkutmaq için ez-zağüşü bi-fethatin şümme zammetin şol dışı devedür ki semizliginden şekk olur dağı üzerine
23. el ururlar semizligin bilmek için ez-zağbüsü bi-zammi'z-zādi ve'l-bā'ı küçürek ve ufacık hıyār ve'l-cem'ü ez-zağābisü ve dağı küçürek ere de zağbüs dirler yuqālū <arapça> ez-zağtu bi'l-fethi
24. şıkmaq 'aşr gibi ya'nī bir kimesni dīvān veya ğayri nesneye şıkmaq ve kaşmaq yuqālū <arapça> ez-zağgātu bi'l-fethi ve teşdidi'l-ğayni hul ve kışku
25. didükleri egri ağacdur ki arıcılar ve başmaqçılar kullanırlar edik ve başmaq kalıbınıñ ardına veya arasına kaqırlar ve sıkdurırlar fāriside hūhel dirler kezā fi mirkāti'l-edeb ez-zağtatü
26. bi'l-fethi bir kerre kısmak ve şıkmaq ve yirin taraltmaq ve minhü <arapça> ez-zağtatü bi'z-zammi güçlük ve düşvārlık şiddet ve meşakkat gibi ya'nī bir kimseye tarlık virmek yuqālū <arapça>
27. <arapça>
28. <arapça> kezā fi'l-mağribi ez-zağıtu
29. bi-kesri'l-ğayni bir kimesni dīvāra veya ğayri nesneye kısıcı ve şıkıcı ve dağı bir nesnenüñ üzerine durub gözleyici raqib ve emīn gibi yuqālū <arapça>

272-a

01. ve dağı zāğıt deve berk etlenmek ve semirib eti çoğalmağa dirler ez-zağıtu bi-fethatin şümme kesratin şümme yā'in sākinetin bir kıyudur ki yanında bir kıyı olur içinde kara baqlık irkilir dağı şuyı
02. koqar dağı yanındağı tatlu kıyuya şuyı aqar dağı anı da yaramaz ider koqudur dağı kimesne şuyun içmez olur ez-zağzağatü bi-fethi'z-zādeyni dışsuz qarı 'avrat nesne çignemek ve ağızında
03. ovalamak yuqālū <arapça> ez-zağıgu bi-fethatin şümme kesratin otlu şulu yir hazbün gibi ez-zağıgatü bi-fethatin şümme kesratin tāze çayırlu ve otlu yir yuqālū <arapça>
04. <arapça> ez-zağmü bi'l-fethi ışırmak ve çinemek yuqālū <arapça> ez-zuğāmetü bi'z-zammi ve't-tahfifi ışırup ve çineyüb
05. dağı yabana atılan nesne ez-zıgnü bi'l-kesri ve'z-zağnü bi-fethatin ve'z-zağinetü bi-fethatin şümme kesratin kīn dutmaq hıkd gibi yuqālū <arapça>

06.  avar urmayınca berk y r memek yu al  <arapça> ve dağı  avar vaatanına ve  grend i yir çekinmek yu al 
07. <arapça> ve dağı bir nesneye gönül virüb andan ya aya egilmek yu al  <arapça> ez-z gin 
08. bi-kesri'l-gayni zikr olunan fi'ller n ism-i f 'illeridür ez-zıgn  bi-fethatin  mme kesratin egri nesne a'vec gibi m 'ennei zaifet n gelür bi-fethatin  mme kesratin yu al  <arapça> ya' n  egri s n  aacına
09.  an t  zıgnetin dirler ez-zagv  bi'l-fethi ve'z-zag '  bi'l-fethi ve'l-meddi tilki  rmek ve uluma  ve  et mavlama  ve her  or zelil kimesne  akırma  ve fery d itmek yu al  <arapça>
10. <arapça> fal 'z-z di ve'l-g 'i ve m  y shellis h m  ez-zıgned  bi-vezni's-seferceli gevedl  yoın 'aılsuz kii zuham n ama  gibi
11. ez-zagr  segirtmek sa'y gibi yu al  <arapça> ve dağı saı veya ayri nesnei yaı dutub  rmek ve douma  yu al  <arapça>
12. <arapça> deve semirimek ve havıdınun  ulaına dirler  ur m 'r-racüli ma' n sına ez-zagirat  bi-fethatin  mme kesratin biribiri üzerine yıılmış  um ve'l-cem' u zair n bi-fethatin  mme kesratin ve dağı ii
13. ola  olmu yilek ve tirke yu al  <arapça> ez-zag r  bi-fethatin  mme kesratin  mme y 'in s kinetin kıldan veya ayri nesneden  r lm yaı örme ve uran  abl n min a'rin ve ayrihi
14. ma' n sına ve dağı ar ken rına ve ırma ken rına yadıları  prak m sinn n gibi ez-zagirat  bi-fethatin  mme kesratin  mme y 'in s kinetin yaı  r lm sa aat n gibi ve dağı ırma ken rına ve ar
15. ken rına yıılmış  prak m sinn n gibi ve dağı biribiri üzerine yıılmış ve'l-cem' u zaf yir ez-zaf tat  bi'l-fethi ve't-tafifi 'aılsuzluk ya' n  'aıl ve fikri eksik olmağ yu al  <arapça>
16. <arapça> ya' n  'alı ve fikri eksik kiiye zaıtu dirler ez-zag tat  bir çok cem  atd r ki biribiriyle yolda olub sefere giderler
17. <arapça> ez-zıfdi' u bi-kesrateyni beyneh m  s k n n  rbaa cem' i zafadi' u gelür bi'l-fethi ve kesri'd-d li ez-zıfdi' at  bi-kesrateyni beyneh m  s k n n di  rbaa ve ba' zılar dıfda' un dalını meft h iderler l kin  alil c yizd r
18. görmedi ez-zafef  bi-fethatin ehl ve 'iy l  okluı keret l-'iy li gibi ve 'inde'l-ba' zı çok kimesne ile  a' m yimek  ale'l-asen  <arapça>

19. <arapça> ve 'inde'l-ba'z ta'âm üzerine el çok olmak keşratü'l-yedi 'ale't-ta'âm ma'nāsına ve 'inde'l-ba'z tarlığa dirler zayıyık ve şiddet gibi ve 'inde'l-ba'z māl az olub yiyicisi çok
20. olmak kılletü'l-mālî ve keşratü men ye'külühü ma'nāsına ve 'inde'l-ba'zî hācete dirler ve dağı hafef bi-fetḥatin ivmege dirler 'acele gibi ve dağı şu üzerine nās çokmağa dirler izdiḥāmü'n-nāsi 'ale'l-mā'i ma'nāsına
21. ez-zaffetü bi'l-fetḥi ve't-teşdîdi bir def'a şu üzerine halk çokmak ez-zaffü bi'l-fetḥi ve't-teşdîdi devi beş barmagıyla ve ayasıyla şağmak yukālü <arapça>
22. <arapça> ez-zıffetü bi-kesri'z-zādi ve fetḥihā ve teşdîdi'l-fā'i ırmağ kenārına dirler cānibü'n-nehri gibi kezā fi'l-mağribi ez-zafnü bi'l-fetḥi bir kimesne bir kavme varub dağı bile oturmak
23. <arapça> ve dağı deve ayağını yire kağımak ve urmağ yukālü <arapça> ve dağı bir kimesne necisini yabana atmak yukālü <arapça>
24. <arapça> ve tavar üzerine nesne yükletmek yukālü <arapça> ve dağı bir kimesne bir kimseyi ayağıyla götüne depmek ve urmağ yukālü <arapça>
25. <arapça> ve dağı bir kimesne bir kimesni yire urmağ yukālü <arapça> eş-sıfnü bi-kesratin şümme teşdîdin gevdelü büyük 'ağılsuz kişiyeye
26. <arapça> ez-zafvü bi'l-fetḥi ve süküni'l-fā'i eş-şafüvvü bi-zammeteyni ve teşdîdi'l-vāvi bir nesne tamām olub eksigi kalmamak yukālü <arapça> ve bir nesne gin ve bol olmak yukālü <arapça>
27. ve dağı bir nesne çok olmak yukālü <arapça> ez-zāfi bi-kesri'l-fā'i ve süküni'l-yā'i tamām eksiksüz nesne ve gin bol ve çok nesne ve dağı başınuñ sağı
28. çok kişi yukālü <arapça> faşlü'z-zādi ve'l-kāfi ve mā yüşellişühümā ez-zakzakatü bi-fetḥi'z-zādeyni kışa boylu semiz kimesnenüñ tiz tiz yürümesi kemā yukālü <arapça>
29. <arapça> ez-zakzākü bi'l-fetḥi kışa boylu dıqazca eti sıkça semiz kişi ez-zakzakatü bi'l-fetḥi kışa boylu eti sıkça 'avrat yukālü <arapça>

272-b

01. <arapça> faşlü'z-zādi ve'l-lāmi ve mā yüşellişühümā ez-zıl'u bi-kesri'l-lāmi ve sükünihā ez-lā'un ve zülü'un bi-zemmeteyni ve dağı zıl'un küçürek yalnız tağa dirler ve 'inde'l-ba'z incecik ħurca
02. tağ ez-zālî'u bi'l-fetḥi lemek ve zulm itmek yukālü <arapça> ve yukālü <arapça>

03. <arapça> ez-zal' u bi-fethatin egrilik i' vâc gibi yuḡālū <arapça>
04. <arapça> ve daḡı zal' un bi-fethatin güçlülük ve ağır nesne çekmek ve götürmek kemā yuḡālū <arapça> ez-zali' u bi-fethatin şümme kesratin egri nesne ve güçlü ağır nesne götürücü
05. ez-zalā' atū bi'l-fethi güçlülük ve iki berkligi yuḡālū <arapça> ez-zali' u bi-fethatin şümme kesratin şümme yā' in sākinetin güçlü ikileri berk
06. kişi ve a' zāsı bütün sirleri çok berk at ez-zalālū ve'z-zalāletū bi'l-fethi fihimā azıcık ve yañlış gitmek ve egri gitmek ve yol yañlamak yuḡālū <arapça>
07. <arapça> ve daḡı bir nesni unutmak yuḡālū <arapça> ve daḡı bir nesne yetmek ve yavuklanmak ve yok olmak
08. yuḡālū <arapça> yuḡillū bi'l-kesri fihimā ḡalālūn ve daḡı bir nesne yetirmek ve yavı kalb yirin bilmemek yuḡālū <arapça>
09. <arapça> ve daḡı gizlenmek ve minhū ḡavluḡū te' a. ez-zullū bi'z-zammi bir nesne yetmek ve yavı
10. kullanmak ve yok olmak ma' nāsına isimdür ve daḡı yetmiş ve yavı ḡulanmış nesne ve minhū ḡavluḡūm <arapça> eḡ-ḡālū bi-teşḡidi'l-lāmi azḡın
11. kişi ve yol yañılmış kişi ve bir nesne yetirmiş bulmamış kişi ve bir nesne unutmuş kişi eḡ-ḡālletū bi-teşḡidi'l-lāmi azmış ve yavı ḡılınmış ve yetmiş tavar erkege ve dişiye iḡlāk olunur kemā yuḡālū
12. <arapça> ve daḡı azmış ve yol yañılmış ' avrata ve bir nesne yitirmiş ' avrat ve bir nesne unutmuş ' avrat eḡ-ḡālletū bi'l-fethi ve't-teşḡidi ḡoḡrı gitmemek yuḡālū <arapça>
13. <arapça> eḡ-ḡālilū bi-kesrateyni ve teşḡidi'l-lāmi'l-ūlā yol azup ve yañlıub daḡı çok arayıb gezüb kişi yuḡālū <arapça>
14. <arapça> eḡ-ḡalāḡilū ve'ḡ-ḡalḡilū ve'ḡ-ḡalḡāletū bi-fethatin ve kesri'ḡ-ḡādi's-şāniyeti fi'l-küllü giri ve ḡatı yire dirler arzun ḡalīzatūn gibi ez-zalzilātū bi-fethatin şümme zāmmetin şümme kesratin
15. bir kişi ḡaldurıcaḡ ḡadar taş faşlü'z-zādi ve'l-mīmi ve mā yüşellesühümā ez-zāmmecū bi-vezni'l-ca' fere a' zāsı bütün gevdelū yoḡın ' avrat ve dişi deve ve yuḡālū <arapça> ez-zimādū
16. ve'z-zimādetū bi'l-kesri fihimā berdlıkmece biz pāresi ve cenbercıkdür ki anuñla yara baḡlarlar ve ḡan aldurcaḡ neşder yirin dolarlar ve şararlar ' uşāyetūn gibi ve'l-cem' u azmidetūn

17. ve bir kimesne bir nesneye yaqîn olsa ve üzerine gelse fülânün ‘alâ zamâdetün mine'l-emri dirler bi'l-kesri ey eşrafe ‘aleyhi ez-zamdü bi'l-fethi çenberiyle yara bağlanmak ve gayri nesne bağlanmak
18. yukâlû <arapça> ve dahı bir kimesni bir nesneye başına urmak yukâlû <arapça> ve dahı her kimesnenün murâdınca olub yumşaklık
19. itmek müdâratün gibi yukâlû <arapça> ve dahı otuñ yaşına ve qurusına dirler yukâlû <arapça> ve dahı koyunuñ
20. eyüsine ve yatlusına dirler yukâlû <arapça> ve dahı zamd ‘avrat iki dost dutunmak yukâlû <arapça>
21. <arapça> ez-zamdü bi-fethatin kîn dutmak ‘aqd gibi yukâlû <arapça> ve dahı zamd üzerine zamân geçmiş haqqa ve borca dirler <arapça>
22. elgâ bir ma‘nâsına ez-zumrû bi-zammetin ve sükûni'l-mîmi ve'z-zumürü bi-zammeteyni tavaruñ ve adamuñ qarnı içeri geçmek olmak ve arqasına yapışık olmak ve ortası ince ve arık olmak yukâlû
23. <arapça> ez-zâmirü bi-kesri'l-mîmi qarnı
24. içeri geçmek ve arqasına yapışık ve ortası ince er ve ‘avrat ve irkek tavar ve dişi tavar ya‘nî zâmir irkege ve dişiye itlâk olunur tāsuz yukâlû <arapça>
25. <arapça> ve dahı zâmir ince nesneye dirler yukâlû <arapça> ez-zâmiretü bi-kesri'l-mîmi qarnı içeri geçik ve arqasına yapışık ve ortası ince
26. arık ‘avrat ve dişi tavana ve'l-cem‘u zavâmir ez-zamru bi'l-fethi qarnı içeri geçik arık tenlü kişi kemâ yukâlû <arapça> ez-zimâru bi'l-kesri alınması umulmayan
27. alışık ve vuqû‘u olmayan ‘ahid peymân ve her nesne ki i‘timâd olunmaya çaq göñül tayanmaya çaq yirde ola kemâ yukâlû <arapça> ez-zamretü
28. ‘arabdan bir qabîlenün adıdur <arapça> ez-zamrâni bi'l-fethi bir otdur ez-zumrâni bi'z-zammi bir qancık itüñ adıdur ez-zâmirü bi-fethatin şümme kesratin şümme yâ‘in sâkinetin
29. göñül içinde gizlenen ve şaklanan nesne ve'l-cem‘u ez-zamâyirü zumîr bi-zammetin şümme fethatin şümme yâ‘in sâkinetin şâm diyârında bir taquñ adıdur ve ‘inde'l-ba‘z şâm diyârında bir köyüñ adıdur

273-a

01. kezâ fi'l-mağribi ez-zamzü bi'l-fethi söz söyleyüb epsem durmak yukâlû <arapça> ve dahı deve köşmeyüb epsem durmak yukâlû <arapça>

02. <arapça> her nesne epsem olub durmak ve bir kimese bir nesneye lâzım olub ayrılmamak yukālū <arapça> ez-zāmirū bi-kesri'l-mīmi
03. ez-zāmūrū bi-fethatin şümme zāmetin epsem olub duran nesne kemā yukālū <arapça> ez-zānzizū bi-kesrateyni beynehümā sükünün südi az deveye dirler kaliletü'l-lebeni gibi ve 'inde
04. 'l-ba'z güçlü ve kuvvetlü dişi deve kavıyyetün gibi ez-zammü bi'l-fethi ve't-teşdidü bir nesni bir nesneye yanaşdurmak ve yanına koşulmak ve ikisini bir yire getürmek ve ulaşdurmak yukālū <arapça>
05. <arapça> ez-zımāmü bi'l-kesri şol nesnedür ki anuñla bir nesni bir nesneye ulaşdururlar kemā yukālū <arapça> ez-zānzāmü bi-fethateyni beynehümā sükünün
06. ve'z-zumāzımü bi-zāmmi'z-zādi'l-ülā ve kesri's-şāniyeti her nesni kendüye zāmm idüb ulaşdurıcı arslan yukālū <arapça> ve dağı zānzām kaçığıñ kişiye dirler racülün gāzbāne
07. gibi ve cem'uhümā zānzāmü bi'l-fethi ve dağı zānzām bir kişinüñ adıdur ez-zāmān ve'z-zāmānetü bi'l-fethi fihimā ve'z-zāmnü bi-fethatin çok zāmān bir yirde hasta olub kalmağ ve kötürüm olmağ yukālū <arapça>
08. <arapça> ve dağı zāmān bi'l-fethi ve't-tağfifi bir kimse bir kimesnenüñ mālına boyun olub ödeye-
09. -cek olmağ yukālū <arapça> ve dağı bir nesne bir nesni içine almağ yukālū <arapça> ez-zāminü bi-fethatin
10. şümme kesratin bir yirde çok zāmān hasta olmış kalmış ve kötürüm olmış kişi ve'l-cem'u ez-zēmnā bi-vezni'l-'atşā ez-zāminü bi-kesri'l-mīmi bir nesneye boyun olub ödeyecek olan kişi kefil gibi ez-zāminü bi-fethatin
11. şümme kesratin şümme yā'in sākinetin mişlühü ez-zūmnetü bi'z-zāmmi hastalık marağ gibi ez-zāminü bi'l-kesri bir nesnenüñ içi ve aralığı yukālū <arapça> ez-zāminetü bi-kesri'l-mīmi köy içinde ve şehir
12. içinde olan hurmā ağaçlarına dirler ve'l-cem'u ez-zāvāminü faşlü'z-zādi ve'n-nūni ve mā yüşellişühümā ez-zīye'ü bi'l-kesri ve'l-fethi ve bi'l-hemzeti ba' de'n-nūni's-sākineti dul boş veledüñ ya'nī oğul kız
13. ve dağı zīye'ü bi'l-kesri mehmüzü'l-lāmi aşıl ve kök ve altun gümüş çıkduğı yir ma' din gibi yukālū <arapça> ez-zān'ü bi'l-fethi ve bi'l-hemzeti ba' de'n-nūni's-sākineti

14. ve'z-zanū 'ü ' alā vezni fa' ūlin bi-zammeteyni bir ' avratuñ ođlı ve kıızı çok olmak yuķālū <arapça> ve dađı her nesne çok olmak yuķālū <arapça>
15. <arapça> ez-zāni 'ü ve'z-zāni 'etü bi-kesri'n-nūni fihimā ve bi'l-hemzeti ba' de'n-nūni ođlı kıızı çok ' avrat keşirü'l-veled gibi eđ-đankü bi'l-fethi tarlık zayıyık gibi
16. ez-zanākü bi'l-fethi ve't-taħfifi dıķızca etlüce topcuķ ' avrat mer'etün müktenizetün gibi ez-zunnākü bi'z-zammi ve't-taħfifi tumađı didükleri ĥastalık zükām gibi yuķālū <arapça>
17. <arapça> ez-zınnu ve'z-zınnetü bi'l-kesri ve't-teşdīdi fihimā ez-zanānetü bi'l-fethi bir nesneye baħillik idüb virmemek yuķālū <arapça>
18. <arapça> ve yuķālū <arapça> ve dađı zınnetün bi'l-kesri bir ķabile-
19. -nūñ adıdur ez-zanīnū ke'l-baħīli veznen ve ma' nen ez-zınvü bi'l-kesri ve'l-fethi dul ve düş ya' nī ođul kıız veled gibi ez-zanā 'ü bi'l-fethi ve'l-meddi ' avratuñ ođlı ve kıızı çok olmak yuķālū <arapça>
20. <arapça> ez-zanā bi-fethatin ĥasta olmak ve arıķlayub zebün olmak yuķālū <arapça> ez-zanī bi-fethatin şümme kesratin şümme sükünin ez-zanī ve hezl
21. bi-vezni'l-fetā bi-fethatin ĥasta olmış kişi ve arıķlayub zebün olmış kişi yuķālū <arapça>
22. <arapça> faşlü'z-zādi ve'l-vāvi ve mā yüşellişühümā ez-zav 'ü bi-fethi'z-zādi ve zammihā ve sükūni'l-vāvi ve bi'l-hemzeti fi'l-āħiri od şu' lesi
23. ziyā ' gibi ve dađı od şu' lelenmek yuķālū <arapça> ez-zavcü bi'l-fethi dere büküĥünü ve dere egildüĥi yir <arapça>
24. gibi ve'l-cem' u ezvācün ve dađı zavcün oķ nişāna ve umaca tođrı varmayub egri gitmek yuķālū <arapça> ez-zādü mine'l-ħurūfi'l-mu' cemeti
25. <arapça> ' inde sībevyh ve ' inde'l-ħalīl <arapça>
26. <arapça>
27. <arapça> kezā fi'l-maĥribi ez-zavtaru ve'z-zavtarā bi-fethi'z-zādi ve't-tā 'i yoħsul yoĥın kişi racülün zaħimün faķirun gibi
28. <arapça> ez-zavru bi'l-fethi bir kimseye ziyān degirmek yuķālū <arapça> ez-zuvratü bi'z-zammi ĥor ve yatlu kişi ĥaķir ve şaĥir gibi ez-zavzü bi'l-fethi bir nesni
29. aĥzı iĥinde uvalamak ve ĥinemek yuķālū <arapça> ez-zavītatü bi-fethatin şümme kesratin sıvıķ yoĥurulmuş ĥamīr ve ' inde'l-ba' z ĥavuz dibinde ķalmış ve irķilmiş ķara sıvıķ

273-b

01. baçlık ve'l-cem' u ez-zavāyītu ez-zavke 'atü bi-fethateyni beynehümā sükünün eti çok ağır gevdelü 'ağılsuz kişi ve'l-cem' u eş-şavāki' u ez-zav' u bi'l-fethi depredürmek ve kımildatmak ve korkutmak yukālū <arapça>
02. min bābi kāle <arapça> ve dağı bir nesne kōkmaq ve kōkusı tağılmaq ve yayılmaq yukālū <arapça> ez-zūve' u bi-zammetin şümme fethatin
03. coban aldınacı dirler bir kuşdur gice uçar ve 'inde'l-ba' z irkek baykuş zekerü'l-būmi gibi ve'l-cem' u ezvā' un bi'l-fethi ve ziy' āni bi'l-kesri ez-zuvā' u bi'z-zammi ve't-tahfifi ol didüğümüz
04. kuşuñ sesi ve āvāzı kemā yukālū <arapça> ez-zavāci' u bi'l-fethi ve kesri'l-cimi ufacıq tağlar ve depeler hezāb gibi cem' idür vāhidi yoqdur ez-zübāni bi'z-zammi güçlü
05. ve kuvvetlü deve vāhidi ve cem' i beraberdür ez-zavmerāni bi'l-fethi eyü reyhān ve ba' zı luğatda mīmūñ zammıyla düşmiş ve ba' zında fethile ez-zavvetü bi'l-fethi ve't-teşdidi ses selek ve hengāme
06. şavt ve celbetün gibi yukālū <arapça> ez-zavzātü bi'l-fethi mişlühā ya' nī ses itmek ve hengāme itmek yukālū <arapça>
07. <arapça> ez-zuviyyü bi-zammetin şümme kesratin şümme teşdidin bir nesne bir nesneye yaranışmaq ve kuşulanmaq ve uyuşmaq yukālū <arapça> ez-zavā
08. bi-fethatin bi-vezni fetā arıklamaq ve zebün olmaq yukālū <arapça> ez-zāviyyü bi-kesri'l-vāvi ve teşdidi'l-yā' i arıq tenlü incirek oğlan yukālū <arapça>
09. <arapça> mü'enneşi zāviyyetün gelür bi-kesri'l-vāvi ve teşdidi'l-yā' i yukālū <arapça> ya' nī arıq tenlü incirek kız faşlü'z-zādi ve'l-hā' i
10. ve mā yüshellişühümā ez-zahdü bi'l-fethi ymek yukālū <arapça> ez-zuhdetü bi'z-zammi her kimi dilerse yen kişi yukālū <arapça>
11. <arapça> ez-zahlü bi'l-fethi girü yetmek yukālū <arapça> ve bir nesni az az virmek yukālū <arapça>
12. ve bir nesne ezilüb incelmek ve yufkalamaq yukālū <arapça> ve koyunuñ şuyı ve tavaruñ südi az az çıkmak yukālū <arapça>
13. <arapça> ve bābü'l-küllü kātā' a ve dağı zahlün bi'l-fethi azıcıq şuya dirler mā' ün kälilün gibi ez-zahülü bi-fethatin şümme zammetin
14. şu az az çıkan kuyı ve südi az az çıkan koyun yukālū <arapça> ez-zahyā' ü bi-vezni'ş-şahrā' e

15. bir dürlü ağacdur ve dağı hayız görmeyen ‘avrat ez-zahyā’ bi-vezni'l-‘atşā ve'z-zahyātü ve'z-zahyātü bi'l-fethi fihimā hayız görmez ‘avrat faşlü'z-zādi ve'l-yā’i ve mā
16. yüşellişühümā ez-zıyā’ü bi'l-kesri ve'l-meddi od şu‘lesi ve güneş nūri ve aytağlığı ez-zayhu bi'l-fethi ve'z-zayāhu bi'l-fethi ve't-taḥfifi şu katılmış sıvık süd ez-zayrü bi'l-fethi ziyān degirmek ve zarar itmek
17. yukālü <arapça> ez-zaytarü ve'z-zaytārü bi'l-fethi ve sükūni'l-yā’i ve fethi't-tā’i yoğın yoḥsul kişi racülün zaḥimün faḳīrūn gibi ve'l-cem‘ u zayātiru ve zaytārüne ez-zayzü bi'l-fethi
18. güç itmek yukālü <arapça> ve ez-zıyzā bi-kesri'z-zādi ve sükūni'l-yā’i ve fethi'z-zā’i eksik nesne ve zulüm ve cevr üzerine
19. olmuş nesne ve minhü kavluḥü te‘ a. <arapça> ez-zayyātu bi'l-fethi ve
20. teşdidi'l-yā’i yoğın kişi racülün ḡalīzun gibi ez-zay‘ atü bi'l-fethi ve'z-zayā’u bi'l-fethi ve'l-kesri ma‘ an yok olmak helāk gibi yukālü <arapça>
21. <arapça> ve dağı zay‘ atün bir pāre yire ve bağa ve bağçeye dirler ‘aḳār gibi kezā fi’ş-şihāhi
22. ve ba‘ zı luğatda zay‘ atün diyü ekin ekicek yire dirler kezā fi muḳaddimeti'l-edeb ve'l-cem‘ u ziyā‘ un bi'l-kesri ve zıyā‘ un bi-kesratin şümme fetḥatin ez-zāyi’u bi-kesri'l-hemzeti'l-maḳlūbeti mine'l-yā’i yok olmuş nesne hālik
23. gibi ve açılmış nesne cāyi‘ gibi ve içi boş nesne yukālü <arapça> ve'l-cem‘ u ziyā‘ un bi'l-kesri ez-zayfü bi'l-fethi konuḳ vāḥid ve cem‘ i isti‘ māl olunur ve az olur ki cem‘ u ezyāfün
24. bi'l-fethi ve zuyūfün bi-zammeteyni ve zifāni gelür bi'l-kesri ve dağı mü’enneşde zayfün gelür ve dağı zayfatün gelür tāyile yukālü <arapça> ve dağı zayf bi'l-fethi ve ziyāfet bi'l-kesri konuḳ olmak
25. ve konuḳ ḳonmaḳ ma‘ nāsına maşdarlardur yukālü <arapça> ve dağı zayf güneş batmağa egilmek yukālü <arapça>
26. <arapça> ve dağı zayf oḳ nişāna toḡrı varmayub egri gitmek yukālü <arapça> ve dağı bir kimesneye bir nesne inmek ve ḳonmaḳ yukālü <arapça>
27. ve bābü’ş-şelāseti bā‘ a ez-zifü bi'l-kesri yana dirler cenb gibi ez-zayḳu bi'l-fethi ve'l-kesri ṯarlık zāḳa’ş-şey’ü min bābi bā‘ a <arapça> ve dağı zayḳun bi'l-fethi göñül ṯaralmaḳ ve göñül ṯaraldan nesne

28. yuḳālū <arapça> ve daḥı baḥıl ve nākes olmaḳ yuḳālū <arapça> ve daḥı bir nesneye ḳul ve ḳocalıḳ yetiřmek yuḳālū <arapça> ya' nī bir nesneye güç ve ḳuvvet binmemek ve bābü
29. 'l-küllü bā' a ve daḥı zayḳun bi'l-fethi tar nesneye dirler zayyık gibi ez-zayḳu bi-fethi'z-zādi ve kesri'l-yā' i'l-müşeddedeti tar nesne ez-zayḳatü bi'l-fethi bir nesne tar olmaḳ zayḳun gibi ve daḥı zayyi' atün yoḥsulluḳ ve ḥal yatlıluḳı

274-a

01. ve el tarlıḳı faḳr ve sū'ü'l-ḥāl ma' nāsına ve'l-cem' u zıyaḳun eḍ-ḍālū bi-taḥfifi'l-lāmi ḳuru yirde biten sedir ağacı sedir yiri ma' nāsına cem' idür vāḥidi ḍāletün gelür aşlında ḍaylün idi yā' elife ḳalb
02. olundu ḍālün oldu ez-zaykelü bi-vezni'l-ca' fera yoḥsuldan çıplaḳ yürüyen kiři ve'l-cem' u ez-zayākilü ez-zaymü bi'l-fethi güç itmek ve zılm itmek yuḳālū <arapça> ez-zimü bi'l-kesri taḡ
03. yanına ve taḡdan yañaya dirler nāḥiyetü'l-cebeli gibi ez-zayḡamü arslan esed gibi ve daḥı ışırıcı nesne 'āzzun gibi ve'l-cem' u zayāḡimü ez-zayfenü bi-vezni'l-ca' fera bi'l-fethi oḳunmadın gelen ḳonuḳ
04. kemā yuḳālū <arapça> ve'l-cem' u ez-zayāfinü ez-zayvenü bi-vezni'l-ca' fera irkek çetik ve kedi sinnevürün gibi ve'l-cem' u ez-zayāvinü bābü't-tā ve mā ba' dehü mine'l-muzā' afi ve ḡayrihi faşlü
05. 't-tā' i ve'l-hemzeti ve mā yüsellişühümā eḥ-tā' t'ü bi-vezni's-şahrā' e alçaḳ ve iniř yir hübüḥ gibi eḥ-tā' t'etü bi-vezni'z-zelzeleti bir kimesne başını aşıḡa egmek ve aşıḡa bırakmaḳ yuḳālū
06. <arapça> eḥ-tā' t'etü bi'l-fethi ve meddi'l-hemzeti ḳara baçlıḳ ḥamātün gibi eḥ-tā' t'etü bi-kesri't-tā' i ve fethihā bir nesne yumřaḳ olmaḳ ve ne eylerseñ ḳolay ve āsān olmaḳ
07. ve daḥı bir nesnenün üzerine yan bamsaḳ aşlında vaḥana idi vāv ḥazf olunub tā andan 'ivaż ḳılındı faşlü't-tā' i ve'l-bā' i ve mā yüsellişühümā eḥ-tabbü bi-ḥarekāti's-selāsi ve teşdidi'l-yā' i
08. fi'l-küllü utacı olmaḳ ve emci semci olmaḳ teḳülü <arapça> ve daḥı ḥabbe bi'l-fethi ve't-teşdidi utacı ve em sem idici kişi ḥabīb gibi ve daḥı ḥabbe bi'l-fethi
09. ḳısrāḡa uz çıkan ayḳıra dirler yuḳālū <arapça> ve daḥı ḥıbbe bi'l-kesri ve't-teřdidi oluḡeliře dirler 'ādet gibi ve daḥı ḥabbe bi'l-fethi ve't-teřdidi cazuluḳ itmek yuḳālū

10. <arapça> ve dağı tabbe bi'l-fethi müşgek ve kırbanuñ dibinden kenārına ve çevresine bir barmağ ƣaddi sahtiyān iki büküb üzerine bürüyüb dağı üstünden degmek şu şızmasun diyü
11. yuƣālū <arapça> eṭ-ṭıbbetü bi'l-kesri ve't-teşdidi ve't-ṭıbābetü bi'l-kesriğumdan ve dağı yol ve bulutdan yol ya' nī delikmece ƣum
12. ve delikmece bulut ṭarīqatün mine'r-remeli ve's-seḫābi ma' nāsına ve dağı ṭıbbe bi'l-kesri ve't-teşdidi bizde ve ṭonda uzun yırtığa ve yarığa dirler ve dağı delikmece biz pāresine dirler ve'l-cem' u ṭıbabün
13. bi-kesratin şümme fetḫatin ve dağı ṭıbebün bi-kesratin şümme fetḫatin güneş ṭoğduğı vaḫtin ve arasında ve içinde yol yol gözüken nesnelere dirler cem' idür vāḫidi ṭıbbetün gelür bi'l-kesri ve dağı ṭıbābetün bi'l-kesri bakmağ ƣadar
14. deriye dirler ki müşege dibünde kenārına ve çevresine iki büküb üzerine yürüler ve dağı anuñ üzerinde dikerler şu şızmasun diyü ve'l-cem' u ṭıbabün bi'l-kesri eṭ-ṭabībün bi-fetḫatin şümme kesratin şümme yā 'in sākinetin
15. otacı ve em sem idici ' ālimün bi't-ṭıbbi ma' nāsına cem' u'l-ḫillet eṭıbbetün gelür bi-fetḫatin şümme kesratin şümme teşdidin ve cem' u'l-kesreti eṭıbbā'ü bi-fetḫatin şümme teşdidin memdūd eṭ-ṭabṭabetü bi-vezni'z-zelzeleti
16. şu ƣağıldısı ve şuya beñzer nesne ƣağıldısı ve āvāzı şavtü'l-mā' i ve naḫvihi gibi eṭ-ṭabṭābü bi'l-fethi keçe gibi bir nesnedür ki gāziler anuñ üzerinde ṭop oynarlar fāriside pīne dirler
17. eṭ-ṭabāhicü bi-fethi't-ṭā' i ve'l-hā' i <arapça> ve dağı yumurdayla etden bişirirler bir dürlü
18. ṭa' āmdur ya' nī yumurdayla et ƣarışdurması kezā fi'l-mağribi cem' idür eṭ-ṭabḫu nesne bişirmek ya' nī ƣanağ ve çömlek bişirmek ve buña beñzer nesnelere bişirmek ve ekmek bişirmek ve otı şuyla bişirmek
19. ve ƣuru ƣavurma bişirmek ve sükülme bişirmek kezā fi's-şıḫāḫi ve ' inde'l-ba' zı tabḫ etle ve yağla şurba bişirmege dirler ya' nī şuyla bişirmege dirler ƣavurma bişirmege dimezler kezā fi'l-mağribi
20. yuƣālū <arapça> eṭ-ṭubāḫatü bi'z-zammi ve't-taḫfifi çömlek ƣaynıcağ üzerine gelen ve ƣabaran köpük keff eṭ-ṭabiḫu
21. bi-kesri'l-bā' i ve't-ṭabbāḫu bi'l-fethi ve't-teşdidi nesne bişirici ve şurba bişirici ve dağı ṭabiḫ gevde ƣızdurıcı isḫāya dirler ḫummā şalub gibi eṭ-ṭabiḫatü bi-kesri'l-bā' i nesne bişirici

22. ‘avrat ve daḥı ʔanca güneş ʔatı ʔızduḡı zamānda gündüzüñ yarısına dirler ya‘nī güneş orta yire geldügi vaḡte dirler cerretün gibi ve'l-cem‘u ʔavābiḡ eṭ-ʔābiḡu bi'l-fethi ve kesri'l-bā‘i
23. güneş ʔatı ıssı olduḡı zamānlara dirler kemā yuḡālū <arapça> eṭ-ʔābiḡu bi'l-kesri güç ve ʔuvvet ve semizlik ʔuvvet ve semin gibi eṭ-ʔābiḡiyyetü bi'l-fethi ve't-taḡfifi eti sık
24. dıḡızca ‘avrat müknezetü'l-laḡmi gibi eṭ-ʔābiḡu bi-fethatin şümme kesratin şümme yā‘in sākinetin şuyla bişmiş ve ʔavurma bişmiş nesne ve söḡülme ve ‘inde'l-ba‘z şuyla bişmiş nesne ʔāle fi'l-maḡribi naḡlen ‘ani
25. 'l-kerḡi <arapça> ve daḥı ʔābiḡ yarısı gidince ʔaynatdıkları şarābdan bir nev‘ idür kemā ʔile <arapça>
26. <arapça> eṭ-ʔāberzelū ve't-ʔāberzelū ve't-ʔāberzenū bi-vezni's-seferceli şeker şeker peyniri didükleri nesne ki südile şekeri biribirine ʔatub bişirirler ḡalvācılar ʔatında
27. ma‘rūfdur ʔābiḡiyyetü bi-fethatin ve teşdīdi'l-yā‘i şām diyārında ürdün didükleri ʔaşabanuñ adıdur ʔāle fi'l-maḡribi <arapça>
28. <arapça>
29. <arapça> eṭ-ʔāb‘u bi'l-fethi ve't-ʔābiḡ‘u bi'l-kesri

274-b

01. eṭ-ʔābi‘atü bi-fethatin şümme kesratin şümme yā‘in sākinetin yaradılışı ya‘nī kişi üzerine yaradıldıḡı ḡuy ve ḡüner seciyye gibi ve cem‘u't-ʔāb‘ı ʔābiḡ‘un eyzan bi'l-kesri ve'l-cem‘u eṭ-ʔābi‘ati ʔābiḡi‘un
02. ve daḥı ʔāb‘un bir nesni dürtmek ve henüz yeñice düzmek kemā yuḡālū <arapça> ve daḥı aḡçe kesmek ve sikke
03. urmaḡ yuḡālū <arapça> ve daḥı bir nesneye mühür urmaḡ ve mühürlemek yuḡālū <arapça> ve daḥı balçıkdan çömlek ve bardaḡ ve desdi
04. düzmek yuḡālū <arapça> eṭ-ʔābi‘u bi-fethi'l-bā‘i ve kesrihā mühür ḡātem gibi ve'l-cem‘u eṭ-ʔāvābi‘u eṭ-ʔābbā‘u bi'l-fethi ve teşdīdi'l-yā‘i bir nesneye mühür
05. urucu ve desdi düzüci ve aḡçe kesici ve gezenc kesici ve ʔılıç düzüci eṭ-ʔāb‘u bi'l-kesri ırmaḡ nehir gibi ve'l-cem‘u eṭbā‘un bi'l-fethi ve ‘inde'l-ba‘zi ʔāb‘un bi'l-kesri bir ırmaḡuñ adıdur
06. eṭ-ʔāb‘u bi-fethatin kir denes gibi ve kirlenmek yuḡālū <arapça> ve daḥı pās şadā‘ün gibi ve paslanmaḡ yuḡālū <arapça> ve daḥı bahāne ‘ayb gibi ve minhü

07. 'l-ḥadiṣ <arapça> ve daḥı süstlük ve kehällik yuḳälü <arapça> eṭ-ṭabaḳu bi-fethatin küp kapağı
08. ve çömlek ḳapağı ve tennür ḳapağı ve her nesnenüñ ağızına ḳapadıkları ḳapak ve daḥı ṭabaḳ kenāri yaṣşı ṣaḥana dirler ve'l-cem' u eṭbāḳun bi'l-fethi ve daḥı ṭabaḳ bi'l-fethi onurḥa kemügünüñ iki
09. süriclerinüñ arasında olur bir yuḳḳacık kemükdür ve daḥı gicenüñ ve gündüzüñ çoğuna da ṭabaḳ dirler yuḳälü <arapça>
10. ve daḥı cemā' at ve bölük ma' nāsına da gelür yuḳälü <arapça>
11. ve daḥı ṭabaḳ ḥāle dirler ve minhü ḳavlühü te' a. <arapça> ve daḥı her yire düpdüz yağan yağmur da ṭabaḳ dirler maṭar
12. ve daḥı ṭabaḳ bi-fethateyni el açılmaz ve yazılmaz olmak yuḳälü <arapça> eṭ-ṭabiḳu bi-fethatin ṣümme kesratin açılmaz el yuḳälü <arapça>
13. <arapça> eṭ-ṭabḳu bi-fethatin nerdubān ayağı derece gibi ve'l-cem' u ṭabaḳāt ve ṭabaḳātü merātibihim bintü ṭabaḳ bi-fethatin bir dürlü ağı şarı yılandur ki bir yirde altı gün uyur
14. ve yedinci gün uykıdan uyanır şeyle ki ol sā' atde her neyi soḳarsa öldürür ve gāh olur ki kişi anı yabanda bulur uyurken daḥı anı şaru bilezik gibi
15. eline alır ve az olur ki elinde iken uyanır ol kişi hemān ol sā' atde yaḳalar olur kezā fi ḥavāṣi'l-mufaṣṣal ve ' inde'l-ba' zi bintü ṭabaḳin bir dürlü ḳablubağadur ki
16. yüz dane yumurdalar ṭoḳsan ṭoḳuzu ḳaplubağa olur ve birinden bir ağılu yılan durur kezā fi's-ṣiḥāhi ve daḥı düṣvār nesneye ṭabaḳ dirler dāhiye gibi ni' metullāh
17. eṭ-ṭibāḳu bi'l-kesri muṭābaḳat ma' nāsına maṣdardur ve daḥı ṭibāḳ biribiri üzerine ḳat ḳat olmuş nesnelere yuḳälü <arapça> ve daḥı yirüñ
18. üstünde olan nesnelere ṭibāḳu'l-' arzi dirler eṭ-ṭabāḳā'ü bi'l-fethi ve'l-meddi deve besemez olan ve eṣemez olan buğur yuḳälü <arapça>
19. ve daḥı yorgun ve cimā' dan ḳalmıṣ kişi racülün ' ayyiyün gibi eṭ-ṭubbāḳu bi'z-zammi ve teṣḳidi'l-bā' i bir dürlü ağacdur eṭ-ṭabiḳu bi-fethi'l-bā' i büyük sırça çanaḳ ve iri kiremid
20. ve'l-cem' u ṭavābīḳu eṭ-ṭablü bi'l-fethi ṭavul didükleri nesne ki çalarlar ve ayar yanına daḳdıkları ṭavul ve bazü üzerinde ketan didükleri nesne ve aḳçe taḥtası cem' i
21. ṭubül gelür bi-zammeteyni ve daḥı ṭabl yaradulmıṣa dirler ḥalk gibi ve ādem oğlanlarına dirler nās gibi eṭ-ṭübāletü bi'z-zammi dişi ḳoyun na' cetün gibi ve'l-cem' u ṭübālātün ve lā yuḳälü <arapça>

22. tūbāl eṭ-ṭabnü bi-fethatin ve't-ṭabānetü bi'l-fethi ve't-ṭabāniyetü bi'l-fethi ve kesri'n-nūni ve taḥfifi'l-bā'i ve't-ṭabūnetü bi-zammetin zeyreklik ve bir nesne eyü bilmek ve tiz añlamak yuḳālū <arapça>
23. <arapça> eṭ-ṭabinü bi-fethatin şümme kesratin ve't-ṭābinü bi-kesri'l-bā'i zeyrek kimesne faṭinün gibi eṭ-ṭabnü
24. bi'l-fethi ocaḳda od gömmemek söyünmesün diyü yuḳālū <arapça> ve daḳı ṭabane bi'l-fethi ādem oḳlanına dirler nās gibi eṭ-ṭābünü bi-zammi
25. 'l-bā'i söyünmesün diyü od gömedükleri mevzi' eṭ-ṭubnetü bi'z-zammi bir dürlü oyundur ki fāriside aña sidre dirler ve'l-cem' u ṭubanün bi-zammetin şümme fethatin eṭ-ṭubā bi-zammi
26. 'ṭ-ṭa'i ve kesrihā ve sükūni'l-bā'i ṭavar memesi ve yilini ve yırtıcı canavarlar memesi <arapça> ma' nāsına ḳāle fi'l-maḡribi <arapça>
27. <arapça> ve daḳı ṭabā bi'l-fethi girü döndürmek yuḳālū <arapça> ve daḳı bir kimesneye ḳayḡırmaḳ ve ḳaḡırmaḳ yuḳālū <arapça>
28. <arapça> eṭ-ṭabvü bi'l-fethi döndürmek yuḳālū <arapça> eṭ-ṭabiyyü bi-fethatin şümme kesratin şümme teşdidin ḳaḡırana cevāb virici
29. kimesne ve süd virici meme yuḳālū <arapça> faşlü't-ṭā'i ve's-ṣā'i ve mā yüshellişühümā eṭ-ṭaşşü bi'l-fethi ve't-teşdidi bir ağac tobdur ki oḳlancıklar

275-a

01. atarlar ve oynarlar eṭ-ṭaşrecü bi-vezni'l-ca' fera ḳarınca nemlün gibi cem' idür vāhidi ṭaşrecetün gelür eṭ-ṭaşretü bi'l-fethi ḳara baḳlık cātün gibi ve ḳavī şu mā'in ḡalīzun gibi ve daḳı süd
02. üstünde biten ḳaymaḳ ve daḳı ṭaşretün dirlik hoşluḡuna ve gigligine dirler se' atü'l-' ayşı gibi eṭ-ṭāşirü bi-kesri's-ṣā'i ḳoyulmuş ve uyuşmuş süd lebenün ḡāşirün gibi eṭ-ṭaşürü ve't-ṭaşūratü
03. bi-zammeteyni fihimā süd ḳoyulmaḳ ve uyuşmaḳ yuḳālū <arapça> eṭ-ṭaşerü bi'l-fethi ezd ḳavminden bir ḳabīlenüñ adıdur
04. faşlü't-ṭā'i ve'l-cimi ve mā yüshellişühümā eṭ-ṭācinü bi-kesri'l-cimi ve fethihā bir büyük yaşşı tavadır ki üzerinde ḳavurma ve şiş kebāb bişirirler ve yaḡ ḳaynadurlar ve'l-cem' u eṭ-ṭavācinü
05. ve't-ṭavācinü faşlü't-ṭā'i ve'l-hā'i ve mā yüshellişühümā eṭ-turbetü bi-zammi't-ṭā'i ve'r-rā'i bi-fethihimā ve bi-kesrihimā eyzan ve bi-sükūni'l-hā'i biz pāresi ve ' abā pāresi

06. kıt' atü hırkatın gibi ve bir päre bulut kıt' atü gaymin ve'l-cem' u taḥāribü eṭ-
tuḥlebü bi-zammi't-ṭā' i ve'l-lāmi ve bi-fethi'l-lāmi eyzan ḳurbaḡa boḡı didükleri
yeşil nesnedür ki şu
07. üzerinde olur ve şunuñ yüzini bürür ve'l-cem' u taḥālibü bi'l-fethi eṭ-ṭaḥlabetü
bi-vezni'd-daḥraceti şuyuñ yüzi ve özi ḳurbaḡa yoşuñı ve ḳurbaḡa boḡı olmaḡ
yuḡālü <arapça>
08. <arapça> eṭ-ṭaḥḥu bi'l-fethi ve't-teşdidi bir nesni ökçeyle ḳaşımaḡ ve
tırmalamaḡ ve süri virmek yuḡālü <arapça>
09. eṭ-ṭaḥṭaḥatü bi-vezni'z-zelzeleti ve't-ṭiḥṭaḥu bi'l-kesri ṭaḡıtmaḡ ve perākende
eylemek yuḡālü <arapça> ve bir nesni ufatmaḡ päre päre eylemek yuḡālü
<arapça>
10. eṭ-ṭaḥru bi'l-fethi göz çabaḡını ṭaşra atmaḡ ya' nī gözüñ içindeki ir ve çabaḡ
kenārlarına ve ḳuyruḡlarına çıḡmaḡ ve yıḡılmaḡ yuḡālü <arapça> ve bınar
11. dibündeki ḳurbaḡa yoşuñı yüzüne çıḡarmaḡ yuḡālü <arapça> eṭ-ṭaḥürü bi-
fethatin şümme zammetin çapaḡını ṭaşra atan ve çıḡaran göz ve yüsegini yüzüne
12. çıḡaran bar ve daḡı ṭaḥūr okunu iraq sürüci yayı yuḡālü <arapça> eṭ-ṭuḥraratü
bi-zammeteyni ve süküni'l-hā' i ve't-ṭaḥratü bi-fethatin ve süküni'l-hā' i eyzan
13. ve't-ṭiḥriyyetü bi-kesrateyni beynehümā sükünün bulut pāresi ya' nī azıcıḡ bulut
ve 'inde'l-ba' zı incecik ve yufḡacıḡ bulut pāreleri yuḡālü <arapça> ve daḡı
tuḥretün ve tuḥriyyetün yuñ
14. pāresine ve biz pāresine ve 'abā pāresine dirler ve cem' u't-ṭaḥrūretü eṭ-
tuḥārādur eṭ-ṭaḥmeratü bi-vezni'd-daḥraceti ṭoldurmaḡ yuḡālü <arapça> ve yayı
kirişlemek yuḡālü <arapça>
15. <arapça> eṭ-ṭaḥmerinü bi-fethi't-ṭā' i ve'l-mīmi ve kesri'r-rā' i bulut pāresi ḥā' i
mu' ceme ile daḡı cāyizdür eṭ-ṭiḥsü bi'l-kesri ve'l-ḥasebü eṭ-ṭuḥletü bi'z-zammi
bozlıḡıla aḡlıḡ arasında
16. bir renkdür ki gül rengine beñzer ya' nī ḳoñur renk dirler şıfat eṭḥalü gelür
yuḡālü <arapça> eṭ-ṭalāḡu bi'l-kesri kelāḡ yuḡālü <arapça>
17. <arapça> eṭ-ṭaḥlü bi'l-fethi bir kimesnenüñ ṭalāḡına urmaḡ ve doḡunmaḡ yuḡālü
<arapça>
18. <arapça> ve daḡı şu yaramaz olub ḳoḡmaḡ yuḡālü <arapça> eṭ-ṭaḥmetü bi'l-
fethi seyl ṭaşması ve seyl boḡunaḡı def' atü's-seyli ve

19. mu^ç zamatün ma^ç nāsına ve giceden bir bölük ve gicenüñ çoğı mu^ç zamatü'l-leyli gibi ve dağı nāsdan bir bölük ve bir cemā^ç at eṭ-ṭuḥmetü bi-zammetin şümme fetḥatin kıatı ceng idici ve şu içici kişi şedīdü
20. 'l-^ç arāki gibi eṣ-şahmā^ç 'ü bi-vezni'^ç şahrā^ç 'e bir dürlü otdur eṭ-ṭaḥrametü bi-vezni'd-daḥraceti kıab ṭoldurmak yukālū <arapça> ve yayı kıurmak ve yayı kirişlemek yukālū <arapça>
21. <arapça> eṭ-ṭāḥūnetü bi-zammi'l-ḥā^ç 'i ve't-ṭaḥānetü bi'l-fetḥi ve teṣḍīdi'l-ḥā^ç 'i şu degirmeni ya^ç nī şol degirmen ṭaşıdur ki anı şu döndürür ve ^ç inde'l-ba^ç zi ṭāḥūnetün
22. diyü şol degirmene dirler ki onı şu döndüre ve ṭaḥānetün diyü şol degirmene dirler ki anı ṭavar döndüre kezā fi'l-mağribi ve dağı ṭaḥānetün şol çok deve sürüsüne dirler ki neye uğrasa
23. ayaklaya ufada ögide un olmaya ve cem^ç i eṭ-ṭāḥūnetü ṭavāḥiķu eṭ-ṭāḥinetü bi-kesri'l-ḥā^ç 'i azudış ve'l-cem^ç u eṭ-ṭavāḥinü eṭ-ṭaḥūnü bi-fetḥatin şümme zammetin çok deve sürüsüne ve çok leşker ki
24. uğraduğı nesne ögüdür ve'l-cem^ç u ṭuḥķun bi-zammetin eṭ-ṭaḥnü bi'l-fetḥi ögütmeķ ve yumşadub un eylemek yukālū <arapça> ve dağı yılan
25. kıvrılmaķ ve çevrilmek yukālū <arapça> eṭ-ṭaḥḥānü bi'l-fetḥi ve't-teṣḍīdi degirmenci un ögüdücü eṭ-ṭiḥnü bi'l-kesri ve't-ṭaḥinü bi-fetḥatin şümme kesratin
26. şümme yā^ç 'in sākinetin un daķiķun gibi eṭ-ṭuḥnü bi-zammetin şümme fetḥatin bir dürlü kıurduķaz ve canavarcukdur eṭ-ṭaḥvü bi'l-fetḥi döşemek ve yazmaķ yukālū <arapça> ve dağı uzak gitmek
27. yukālū <arapça> ve dağı bir kimesni göñli her nesneye alub gitmek yukālū <arapça> ve dağı bir nesne uzanmaķ yukālū <arapça>
28. ve bābü'l-küllī ^ç adā eṭ-ṭaḥā bi-vezni'l-^ç aṣā düz yir ve döşenmiş arzun münebesiṭatün gibi eṭ-ṭāḥī bi-kesri'l-ḥā^ç 'i uzunca nesne mümteddün gibi ve yukālū <arapça> ya^ç nī yanum üzerine yatdum dimeķ olur
29. faşlü't-ṭā^ç 'i ve'l-ḥā^ç 'i ve mā yüsellişühümā eṭ-ṭaḥzetü bi-fetḥatin ve bi-sükünī'l-ḥā^ç 'i eyzan ve't-ṭaḥrūretü bi-zammeteyni beynehümā sükünün ve't-ṭaḥrīratü azıciķ bulut luṭḥun mine's-seḥābi ma^ç nāsına ve ^ç inde

275-b

01. el-ba^ç zi yufķaciķ inceciķ bulut ve cem^ç u'taḥrūretü eṭ-ṭaḥārīrū ve yukālū <arapça> ya^ç nī bölük bölük kişiler geldiler dimeķ

02. olur ve dağı taḥrūr katı ve yoğun olmayan kişiye dirler eṭ-ṭaḥāfū bi'-fethi ve't-
taḥfifi yufka bulut şehābūn raḳikūn gibi eṭ-ṭaḥfū bi'-fethi şol guşsa ve ğamdur ki
kalbi ve gönli
03. yürüye ṭaḥifetünbi'l-kesri bir mevzi' uñ adıdur eṭ-ṭuḥatü bi'z-zammi burun
öñünde bir kara nesnedür sevād fi muḳaddimeti'l-edeb ma' nāsına eṭ-ṭaḥmü bi-
fethatin tavaruñ yüzünüñ rengi ve ṭuṭağı
04. çevresinüñ rengi qaraya māyil olub ve sāyir gevdesinüñ rengine muḥālif olmaḳ
yuḳālū <arapça>
05. <arapça> eṭ-ṭaḥmā'ü bi-vezni'l-ḥamrā'e yüzünüñ rengi ve ṭuṭaḳlarınuñ
çevresinüñ rengi qaraya māyil olub sāyir gevdesinüñ rengine
06. muḥālif olan kısrak ve dişi koyun ve'l-cem' u ṭuḥamün bi'z-zammi ṭuḥristān bi-
zammi't-ṭā'i ve kesri'r-rā'i ve sükūni's-sīni bir şehriñ adıdur ki ṭaylasanı
ṭuḥārīyyü bu şehre mensūbdur kezā fi
07. 'l-mağribi eṭ-ṭaḥā'ü bi'-fethi ve'l-meddi yüce ve yüksek bulut şehābūn
mürtefi'un ma' nāsına ve dağı guşsa ve ğamm ma' nāsına da gelür yuḳālū
<arapça> eṭ-ṭaḥyā'ü
08. bi-vezni'l-ḥamrā'e bulut karañlığı zulmetü'l-ğaymi gibi ve dağı karañlık gice
leyletün muzlimetün gibi ve dağı añlanmaz söz eṭ-ṭāḥi bi-kesri'l-ḥā'i katı
karañlık eṭ-ṭuḥyetü bi'z-zammi azıcık bulut ve 'inde
09. 'l-ba' zi yufkacık ve incecik bulut faşlü't-ṭā'i ve'd-dāli ve mā yüşellişühümā eṭ-
ṭādī bi-kesri'd-dāli eskiden ve ileri zamāndan ḳalmış nesne ve çok zamāndan
durur nesne yuḳālū
10. şey'ün ṭādī şābitün ḳadīmün mü'enneş gelür yuḳālū <arapça> faşlü't-ṭā'i ve'r-
rā'i ve mā yüşellişühümā eṭ-ṭar'ü bi'-fethi ve bi'l-hemzeti ba' de'r-rā'i's-sākineti
ve't-ṭurū'
11. 'd-duḥūli bir kimesne bir kimesnenüñ üzerine ıraḳ yirden añsuzın çıka gelmek
yuḳālū <arapça> ve dağı bir nesne şoñradan
12. olmaḳ 'urūz gibi ve minhü ḳavluḥüm <arapça> kezā fi'l-mağribi eṭ-ṭarā'etü bi'-
fethi ve'l-meddi
13. tazelik yuḳālū <arapça> eṭ-ṭarbü bi-fethin bir kişi katı guşşalanduğundan veya
katı sevindüğinden yeyniçeklik itmek ve çāpūkluk itmek ve şīn şāmān
14. olub çükeleklük itmek ve keleksuzluk eylemek yuḳālū <arapça> eṭ-ṭaribü

15. bi-fethatin şümme kesratin ve't-ıtarubü bi-fethatin şümme zammetin guşşalanub yirinmekden veya ıatı sevinmekden yeyniceklik ve ıabukluk iden ve capurdeklik ve keleksüzlik iden kişı e't-ıtarıabetü bi-vezni
16. 'd-daıraceti bir kimesne ıtıtağın öddürmekle keııye ıağırmaı ıağmaı iıın yuıalı <arapıa> e't-ıtırıubbü bi-zammetin beynehüma süküün ve teşdīdin
17. ve'l-bā'i uzun meme ve emcik şedyün ıtavīlün gibi e't-ıtırıubbetü bi-zammi't-ıta`eyni ve teşdīdi'l-bā'i memeleri uzun `avrat e't-ıtarşüşü bi-zammetin beynehüma süküün bir dürlü otur ki yirler ve ba'ızı
18. luğatda bandaı diyü ıayd olunmuşdur ve ba'ızı luğatda ıalđan diyü ıayd olunmuş ve'l-cem'u e't-ıtarāşüşü bi'l-fethi e't-ıtarümācü bi-zammeteyni beynehüma süküün tatamac aşı zekerehü fi muıaddimeti'l-edeb
19. e't-ıtarıu bi'l-fethi yabana atmaı ve bir nesnei elinden bıraımaı yuıalı <arapıa> ve ıraı eylemek yuıalı <arapıa>
20. <arapıa> e't-ıtarıu bi'l-fethi ve't-ıtarūıu bi-fethatin şümme zammetin ıraı mekāna dirler mekānun ba'ıdün gibi ve daıı ıarūı oıı berk ve ıatı süren yaya dirler ve daıı
21. şalıkımuñ ıöpleri uzun ıurma ağacına dirler yuıalı <arapıa> e't-ıtarāıatü bi'z-zammi şol dış ki gāh gāh düşer
22. e't-ıtırıııyyü bi'z-zammi ve teşdīdi'l-yā'i uzaı seyr ve ıraı gitmek yuıalı <arapıa> e't-ıtarđü bi-fethatin ve't-ıtarđü bi'l-fethi ıovmaı ve ıraı eylemek yuıalı <arapıa>
23. biribir yire ıtalımuş ıtavarları bir yire dıvşirmek yuıalı <arapıa> ve daıı ıtaleb ve daıı ıtard bi-fethatin ev düzmek ve oıurmaı ve ev
24. sürmek mezāveletü's-şadri ma'nāsına ve daıı ıtard bi'l-fethi bir kimesne bir ıavmuñ üzerlerine varub uırayub geımek yuıalı <arapıa>
25. <arapıa> e't-ıtarīdü bi-fethatin şümme kesratin ıovulmuş ıraı idilmiş kimesne ve daıı bir ođlanuñ ardınca
26. ıtığan oğlana da ıtarīd dirler ve daıı ıtarīd ıurma şalıkımuñ ıöpüne dirler `arcün gibi e't-ıtarīdetü bi-fethatin şümme kesratin örküdülmüş ve ardına düşüb ıovulmuş
27. av ve ğayri nesne kemā yuıalı <arapıa> ve daıı ıtarīdetün bir bölük dededür ki uıurlayub sürerler ve ıovurlar ve daıı biribirine uyar sürerler gider ve seyıatün gibi

28. ve daḥı t̄arīdetün oḡ ayrındısı ve süñi ağacı ayrındası ya' nī bir içi oyuk ve oluk ve oluk bir rendedür ki anuñla oḡ yunarlar ve süñi ağacı yunarlar ve yüzlerin düzeldürler
29. kemā yuḡālū <arapça> eṭ-t̄irādū bi'l-kesri biribirinüñ üzerlerine ḥamle idişmek

276-a

01. muṭāvetün gibi eṭ-t̄arrādū bi'l-fethi ve't-teşdīdi bir kışrak süñidür ki anuñla canavar dūrterler muṭridün gibi ve'l-cem' u t̄arāvātün ve daḥı t̄arrādün uzun nesneye dirler t̄avīlün gibi ve daḥı t̄arrādün mübālaḡayla
02. ḡovucı ve ṭaḡıdıcı kimesne ve minhū'l-ḡadīs <arapça> kezā fi'l-maḡribi
03. eṭ-t̄arrabū bi'l-fethi ve't-teşdīdi bir nesnenüñ ucını sivriltmek ve keskin eylemek yuḡālū <arapça> ve daḥı yarmaḡ ve kesmek yuḡālū <arapça> ve ḡavz balçıklamaḡ ve şıvımaḡ
04. yuḡālū <arapça> ve daḥı yabana ṭaḡılmış t̄avarları bir yirden divşirmek mişil gibi yuḡālū <arapça> ve daḥı t̄avar sürmek ḡāh bir yanına gidüb ve ḡāh bir
05. yanına daḥı gitmek ṭoḡrulsun ve ṭaḡınıḡ gitmesün diyü yuḡālū <arapça> ve bābū'l-küllü redde eṭ-t̄urradū bi'z-zammi ve't-teşdīdi
06. bizūñ ve ḡumaşuñ saçaḡsuz ucına dirler ve ırmaḡ kenārına ve dere kenārına ve kıyısına dirler ve her nesnenüñ kenārına ve ucına dirler ve şehir ucına ve kenārına dirler ve alın saçına ve
07. at burçaḡına dirler nāşiyetün gibi ve eşeḡüñ omzı başından arḡası üzerinden ḡuyruḡına ṭoḡrı ḡollar üzerine dik aşıḡa inen ḡaraca ḡaṭṭ ve yola ve daḥı incecik
08. uzunca ḡaraca bulut ve cem' u'l-küllü t̄urarün bi-zammetin şümme fethatin ve eṭ-rātün bi'l-fethi eṭ-t̄urarrü bi'z-zammi ve't-teşdīdi bir uḡurdan ma' nāsınadur yuḡālū <arapça> her bār ḡāl olmak
09. üzerine menşüb isti' māl olunur eṭ-t̄arārü bi'l-fethi yan kesici ve ceb yarub ve kīse yarub içinden nesne uḡrılyacı yuḡālū <arapça>
10. <arapça> eṭ-t̄urürü bi-zammeteyni ot bitmek ve saḡal bıyık bitmek yuḡālū <arapça>
11. ve daḥı t̄urür bi-zammeteyni kesilüb düşmek yuḡālū <arapça> eṭ-t̄arrü bi-teşdīdi'r-rā'i bıyıkı henüz derilmiş ve yeñice bitmiş yigit oḡlan eṭ-t̄arārü bi-fethatin şümme kesratin

12. güzel yüzlü şahibü nazar kişi eṭ-ṭurtürü bi-ḡammeteyni beynehümā sükünün uzun boylu incerek kişi ṭavilün daḡikün gibi ve daḡı ṭurtürün ṭurıḡı ve depesi incer külāh ve tācdur ki yaban erleri
13. giyirler ve cem'uhümā ṭarāṭirü eṭ-ṭarzü ve't-ṭirāzü bi'l-kesri şüret ve hey'et ve şekil ve şemāyil ve yol ve cem'uṭ-ṭarzi eṭrāzü ve ṭürüzün ve daḡı ṭirāz biz ṭamḡasına
14. ve kumaş ṭamḡasına ve nişānına dirler 'alemü's-şevbi gibi ve daḡı ṭirāz bir yirün adıdur ki şevb-i ṭarzi aña mensübdur ve daḡı ṭirāz merv şehrinde bir maḡallenün adıdur eṭ-ṭurzdāni
15. bi-ḡammatin şümme fetḡatin şümme sükünin terāzi kıılıḡı ve ḡabı ḡılāfū'l-mizāni ma'nāsına fārisiden 'arabī kıılınmışdur kezā fi'l-maḡribi eṭ-ṭırsü bi'l-kesri ḡāḡıduñ bir yüzi şahife gibi ve 'inde'l-ba'zi şol
16. şahife ve kāḡıddur ki yazısı ḡazına yirine gine yazalar ve'l-cem'u eṭrāsün ṭarsüsü bi-fetḡatin ve ḡammi's-sini bir meşhür şehriñ adıdur ḡarüret-i şı'riyye de rā sākin daḡı iderler eṭ-ṭırfisānū
17. bi-kesrateyni beynehümā sükünün bir pāre ḡum kıṭ'atü'r-ramli gibi eṭ-ṭırsā'u bi-kesrateyni ve sükünün beynehümā memdüdün ḡarañlıḡa dirler ḡulmetün gibi eṭ-ṭarsatü bi-vezni'd-daḡraceti bir kimesne başın aḡaḡa idüb
18. büzüleb toplanmak yukālū <arapça> eṭ-ṭurmüsü bi-ḡammeteyni beynehümā sükünün ıssı kül içinde gömmekle bişirdikleri ekmek ḡubzü'l-melle gibi ve'l-cem'u eṭ-ṭarāmīsü bi'l-fetḡi eṭ-ṭarşü
19. bi-fetḡatin ḡulaḡ azıcıḡ berk ve ḡaḡır olmak yukālū <arapça> eṭ-ṭarşā'ü bi-vezni'l-ḡamrā'e ḡulaḡında azıcıḡ ḡaḡırlıḡı olan
20. 'avrat ve'l-cem'u ṭurşun bi'z-ḡammi eṭ-ṭarāṭu bi-fetḡateyni bir kimesnenün ḡaşlarınıñ kıılı olmamak yukālū <arapça>
21. <arapça> ḡaşlarınıñ kıılı olmayan 'avrata dirler ve'l-cem'u ṭurāṭu'l-ḡavācibi bi'z-ḡammi eṭ-ṭarafü bi'l-fetḡi göz 'ayn gibi vāḡid ve cem'i isti' māl olunur ḡālellāhü te'a.
22. <arapça> ve daḡı ṭaraf göz yumub açmak ya'nī göz ḡapaḡlarını kımıldatmak ve depretmek nesneye bakmak için yukālū <arapça> ve daḡı bir kimse bir kimesnenün
23. gözine bir nesne doḡundurub daḡı gözi yaşarmak yukālū <arapça> ve daḡı bir nesnei girü döndürmek yukālū <arapça>

24. <arapça> ve dađı taraf iki yıldızdur ki ay bunlara nüzül ider eť-tırfü bi'l-kesri eyü cins ata dirler ve dađı kerem ehli cömerd ve yigide dirler ve cem' uhümā ĩurüfün bi'z-zammi eť-tarafü bi-fethatin nāhiye
25. ve cānib ve her nesne kenāri ve ucu ve dağı bir nesnenüñ bölügi řā'ifetün mine's-şey'i gibi ve dağı bir kişinüñ atası cānibine ve anası cānibine dirler ve şarındaşına ve 'ammisine dirler ve her kendüye yağın kimesne ki
26. mahrem ola ve dağı bir kimsnenüñ zıkrine ve diline dirler kemā yuđālü <arapça> ve dağı ağzıla göte de dirler yuđālü <arapça>
27. <arapça> ve dağı taraf bi-fethateyni şavar süriye şarışmayub kenārdan otlamak yuđālü <arapça>
28. ve dağı bir kişi bir 'avrat üzerine ve bir dost üzerine řarār itmemek ve hercāyi olmak yuđālü <arapça> ve dağı bir kimesnenüñ dip dedesine varınca ataları ve dede-
29. leri eyü ve ulu olmak yuđālü <arapça> eť-tarifü bi-fethatin şümme kesratin bu zıkr olunan fi'llerüñ şıfat-ı müşebbehesidür ya'nī sürüye şarışmayub kenārda olmayan deve ve dağı 'avrat üzerine ve dost üzerine řarār dutmayan

276-b

01. hercāyi kişi ve dağı dip dedesine varınca ataları ve dedeleri eyü ve ulu olan kişi mü'enneşi şarifetün gelür bi-fethatin şümme kesratin eť-turfetü bi'z-zammi yeñi ve henüz durmuş nesne ve tāze düzmiş iki
02. nesne ve'l-cem' u řurefetün bi-zammetin şümme fethatin eť-tarāfetü bi'l-fethi bir nesne dañsık olmak ve yeñi dürimek ve gözler görmemiş olmak yuđālü <arapça>
03. dağı bir kimesnenüñ dip dedesine varınca ataları ve develeri eyü ve ulu olmak yuđālü <arapça>
04. ya'nī şarif ve şarif bi'l-fethi ve kesri'r-rā'i fihimā yeñi durmuş dañsık nesneye dirler müteħaddiş gibi ve dağı atası ve dedesi çok kimesne ve ataları ve dedeleri ulu kimesne eť-tarfā'ü bi-vezni's-şahrā'e
05. yılğun ađacı cem'idür vāħidi řarfetün gelür bi-fethateyni ve 'inde'l-ba'zi řarfā'ü hem vāħid hem cem' i isti'māl olunur eť-tırāfū bi'l-kesri şaħtiyāndan ve gönden düzülmiş ev ve küleklik beyit benī

06. ādem gibi ve'l-cem' u tūrufūn bi-zammeteyni eṭ-ṭarfetū bi'l-fethi bir kerre göz yumub gine açmak ve daḥı ṭarfetūn bir kızıl nokta ve beñdür ki gözde durur urmaḡdan veya bir nesne doḡunmaḡdan eṭ-ṭārifetū bi-kesri'r-rā'i
07. göz 'ayn gibi ve çok māl ve daḥı şol çadır ve şol ḥaymedür ki eteklerini cemirirler taşraya bakmak için ve cem' u'l-küllü ṭavārifū eṭ-ṭārifetū bi-fethatin şümme kesratin bir otdur ki gök ve yaş olana naḡi
08. dirler ve tamām olub aḡaranına ṭārifetūn dirler ḡurıyanına ḥaliyyūn dirler ve'l-cem' u ṭarāyif eṭ-ṭarhefetū bi-vezni'd-daḡraceti bir nesne güzel ve tamām olmak yuḡālū <arapça>
09. <arapça> eṭ-ṭarfū bi'l-fethi çeküçle demür dögmek ve urmaḡ ve çubuḡla yūñ çarımak ve urmaḡ ve ufacık taşla ḡal urmaḡ
10. arpa ve bakla şalmaḡ ve bıraḡmak gibi ve ayḡır kısrāḡa aşmak ve boḡa ...neye aşmak ve basmak yuḡālū <arapça>
11. <arapça> ve daḥı ṭarḡ bi'l-fethi şol ir kendi şu ve
12. ve göldür ki içine ṭavar işer ve şıçar ve minhū ḡavlü'n-neḡa' i <arapça> ve daḥı ṭarḡ bi'l-fethi ayḡır at menisine ve irkek deve menisine dirler ya' nī sikinden
13. çıkan şuya dirler mā'ü'l-faḡli gibi ve'l-cem' u eṭrāḡ ve tūrūḡ bi-zammeteyni eṭ-ṭarfetū bi'l-fethi bir kerre ma' nāsınadur yuḡālū <arapça>
14. şan' at ve iş ma' nāsına da gelür yuḡālū <arapça> ya' nī bir kişi işidür demek olur eṭ-ṭurḡatū bi'z-zammi yāyūñ arḡasından olan
15. toḡrı yola ḡaṭṭ dirler esrū' gibi ve'l-cem' u tūraḡun bi-zammetin şümme fethatin ve daḥı ṭurḡatūn bi'z-zammi bir kimesnenüñ hurūḡat idegeldüḡi işe ve ḡuya dirler de' b ve 'ādet gibi eṭ-ṭırḡu bi'l-kesri iç yaḡına
16. dirler şaḡmūn gibi ve güce dirler ḡuvvetūn gibi eṭ-ṭaraḡatū bi-fethateyni benānuñ veya benūñ bir ḡuruna dirler ve şaf şaf olub duran nesnenüñ bir çiftine ve bir ḡanadına dirler ve her nesne ki biribiri ardınca
17. dirgeşe aña da ṭarfetūn dirler ve biribiri ardınca ḡatar olub dirgeşen ṭavar izine dirler ve daḥı şol avcılar duzaḡına dirler ki bir ipe ve bir sicim biribiri ardınca baḡlarlar
18. ve dizerler ve'l-cem' u tūraḡun bi-fethateyni eṭ-ṭaraḡu bi-fethateyi meşke ve ḡırba ufanub büküldüḡi vaḡtin büküklerinüñ aralarına dirler ve büküklerine dirler seniyyü'l-ḡırbati ma' nāsına ve'l-cem' u eṭrāḡun ve daḥı
19. tūraḡ bi-fethateyni şu irkildüḡi çuḡur yire dirler menāfi' u'l-miyāḡ gibi ve daḥı ṭarḡ devenüñ dizi zebūn za' if olmak yuḡālū <arapça>

20. ve kuş kanadınıñ yelekleri biribiri üzerine bişmek yuḡālū <arapça> eṭ-tıraḡu
‘arablaruñ cimcime didükleri ayak
21. ḡabınıñ göñlerini biribiri üzerine ḡat ḡat idüb daḡı bu didügmüz ḡatları biribiri
üzerine dikmek yuḡālū <arapça>
22. <arapça> ve daḡı bu didügmüz ḡatları biribiri üzerine dikicek nesne de ṭarāḡu'n-
na‘li dirler ve daḡı ol biribiri üzerine dikdükleri ḡatlaruñ her birine de ṭarāḡ
dirler
23. eṭ-ṭurūḡu bi-zammeteyni bir kimse bir kimseye gecile varmaḡ yuḡālū <arapça>
ve daḡı irkek buḡur deve dişisinüñ üzerine çıḡmaḡ ve basub cimā‘ itmek yuḡālū
<arapça>
24. <arapça> eṭ-ṭarīḡu bi-kesri'r-rā‘i bir kimse gecile varıcı ve evine ehline geciyile
varıcı kişi ve daḡı ṭarīḡ ṭañ yıldızına dirler kevkebü‘ş-şubḡi
25. gibi ve daḡı ṭarīḡ falcıya ve otacılık ve ḡaracılık iden kişiyile dirler ve baḡla
şalıciya dirler ve'l-cem‘u ṭurrāḡun bi‘z-zammi ve teşḡidi'r-rā‘i eṭ-ṭarīḡatü bi-
kesri'r-rā‘i falcı ve arpa baḡla
26. şalıci ‘avrat ve daḡı ṭarīḡ kişinüñ ḡavm ḡabilesi ve yāreni dostı kemā yuḡālū
<arapça> eṭ-ṭuraḡatü bi-zammetin şümme fetḡatin evine ve ehline geciyile
27. varıcı kişi yuḡālū <arapça> eṭ-ṭarūḡatü bi-fetḡatin şümme zammetin buḡur
basmış ve buḡur basmış dişi deve yuḡālū <arapça>
28. eṭ-ṭarīḡatü bi-kesrateyni ve teşḡidi'r-rā‘i yumşaklık ve zebūnluk rıḡvetün za‘ifün
gibi ve minhü ḡavlühüm <arapça> eṭ-ṭarīḡu bi-fetḡatin şümme kesratin yol sebīl
gibi müzekker
29. ve mü‘enneş isti‘māl olunur yuḡālū <arapça> eṭ-ṭarīḡatü bi-fetḡatin şümme
kesratin yūñden ve yaḡaldan ṭokunur bir ‘abādur ki

277-a

01. eni bucuḡ arşın veya daḡı az ve onı zü-ḡayme ve alacaḡ uzunı ḡadar olur
ḡaymenüñ iki ṭaraf biribirine ulaşduḡı yire bir ucından bir ucına varınca dirler ve
daḡı ṭarīḡat
02. yemāme ehli dilince ziyāde uzun ḡurmā ağacına dirler bu ma‘nāya cem‘i ṭarīḡ
gelür ve daḡı bir ḡavmüñ ulusına ve eyüsine daḡı ṭarīḡat dirler vāḡidi bu
ma‘nāya ve cem‘i isti‘māl olunur yuḡālū <arapça>
03. <arapça> ve daḡı ṭarīḡat kişinüñ

04. yolına ve mezhebine ve hālîne dirler yuḡālū <arapça> eṭ-ṭarahşekūḡ bi-fethateyni şümme sükūnin şümme fethātin şümme zammetin künik ve çatlaḡıç didükleri
05. otdur ki südi olur ve dibünde ḡara şaḡızı olur yir şaḡızı dirler bunuñ bir adı daḡı hindibādur ve daḡı ba'zılar dirler eṭ-ṭarbeletü bi-vezni'd-daḡraceti işerken dik yuḡaru çögdürmek
06. yuḡālū <arapça> eṭ-ṭırbālū bi'l-kesri yüce ve yüksek dīvār pāresi ve daḡı ol büyük taş ki taḡ başından ilerü sürermiş ve yönelmiş
07. ola ve daḡı taḡda olan şavme'aya dirler ve cem' u'l-küllü ṭarābilū bi'l-fethi eṭ-ṭırcehāletü bi-kesri't-ṭā'i ve sükūni'r-rā'i ve fethi'l-cimi şerbetçi tası ṭırcehāretü fincānetin gibi fārisiden 'arabī kılınmışdur
08. cem' i ṭırcehālün gelür fāriside pengān dirler eṭ-ṭırmü bi'l-kesri ḡaymaḡ dutar yaḡ zebedün gibi ve bal 'asel gibi ve'l-cem' u 'eṭrāmün bi'l-fethi et-ṭurāmetü bi'z-zammi ve't-taḡfifi dişler üzerlerinde olan yaşıllıḡ
09. ḡuzratün 'ale'l-esnāni gibi eṭ-ṭārimetü bi-kesri'r-rā'i ağacdan ev şabın gibi beytün min ḡaşebetin ma'nāsına ve'l-cem' u eṭ-ṭavārimü fārisiden 'arabī kılınmışdur eṭ-ṭırimü bi-kesri't-ṭā'i ve sükūni'r-rā'i ve fethi
10. 'l-bā'i sık ve ḡal bulut şehābün keşifün gibi ve'l-cem' u eṭ-ṭārāyimü eṭ-ṭarsemetü bi-vezni'd-daḡraceti epsem durub söylememek ve başını aşıḡa idüb yire baḡub durmaḡ yuḡālū <arapça>
11. <arapça> eṭ-ṭarḡünü bi-fethateyni ve zammi'l-ḡā'i tarḡün didüklerii ḡök ot ki yirler eṭ-ṭarāvetü bi'l-fethi ve'l-kesri ve't-ṭara'ātü bi'l-fethi ve'l-hemzeti ve't-ṭarātü bi'l-fethi min ḡayri hemzetin
12. tāze vü ter olmaḡ yuḡālū <arapça>
13. <arapça> eṭ-ṭaryānū ve't-ṭarşeyāni bi'l-kesri büyük reped zükira fi'l-mirḡāti⁵² faşlü't-ṭā'i ve'z-zāyi ve mā yüşellişühümā eṭ-ṭāricetü bütün ya' nī veznesi tamām filori cem' i ṭavāzic
14. gelür zekereḡü fi muḡaddimeti'l-edeb <silik>
15. <silik> faşlü't-ṭā'i

⁵² eṭ-ṭarayānū bi-fethātin bir nesne şoñradan olmaḡ ve şoñradan gelmek 'arüz gibi yuḡālū <arapça> eṭ-ṭāri bi-kesri'r-rā'i şoñradan olmuş nesne ḡādiş gibi kezā fi'l-maḡribi şümme ḡāle eṭ-ṭāri <arapça>.

16. ve's-sîni ve mā yüsellîşühümā eṭ-ṭesā bi-fethateyni ve bi-sükûni's-sîni mehmûzi'l-lâmi cerb ṭā' am yimekden tuḡme olmak ve kekligi azmak yuḡâlû <arapça>
17. <arapça> eṭ-ṭasi 'ü bi-fethatin şümme kesratin ve't-ṭâsi 'ü bi-kesri's-sîni ve bi'l-hemzeti fî âḡirihimā cerb ṭā' am yimekden tuḡme olub kekligi azan kişi eṭ-ṭastü bi'l-fethi lâkin mü 'enneşdür cem' i
18. ṭisāsün bi'l-kesri ve ṭasūsün gelür bi-zammeteyni ve az olur ki ṭusütün daḡı gelür bi-zammeteyni eṭ-ṭassücü bi'l-fethi ve zammi's-sîni'l-müşeddedeti nâhiye ve köy ve daḡı iki çekirdek aḡzına dirler kemā yuḡâlû <arapça>
19. eṭ-ṭasücü'n-nâhiyetü ke'l-ḡaryeti ve naḡvihā ve <arapça> ya' nî tasücün iki ḡabbedür ve ḡabbenüñ yirmi dördü bir dînârdur ve dînârun sūdüsü
20. ya' nî altı baḡşinden bir baḡşı bir dānikdür ṭassücün dānikünün rub' udur ya' nî dörd baḡşından birisidür pes öyleye ṭasüc dînâruñ sūdüsünüñ rub' ı olur ki yirmi dörd
21. baḡşından birisi olular eṭ-ṭassü ve't-ṭassetü bi'l-fethi ve't-teşdîdi fîhimā lâkin ṭast gibi ve'l-cem' u ṭisāsün bi'l-kesri ve ṭasūsün bi-zammeteyni ve ṭassātün eṭ-ṭaşku bi'l-fethi el-vazîfetü min ḡarâci'l-arzi
22. ya' nî bir yirün üzerinde ta' yîn olunub her zamānda alınan ḡacaca ve hisseye dirler ve daḡı ṭaşk degirmen toñuzluḡuna dirler berke gibi fārisiden ' arabî kılınmışdur eṭ-ṭaslü bi'l-fethi çok
23. şuya dirler ki çalkına ve depreren mā 'ün keşirün muṭṭaribün ma' nāsına ve daḡı alḡım şalkım didükleri nesne pāralamak ve ṭalabip oynamak ve deprenmek yuḡâlû <arapça>
24. ızṭırab eṭ-ṭasmü bi'l-fethi 'ād ḡavminden bir ḡabîlenün adıdur ki ol zamānda vardı şimdiki zamānda kırıldı kendi bunlardan kimesne ḡalmadı ve daḡı ṭasm bir nesni
25. yumub belirsüz eylemek ve yok eylemek yuḡâlû <arapça> eṭ-ṭusümü bi-zammeteyni bir nesne belirsüz olub bozulmak faşlü't-ṭā' i ve's-şîni
26. ve mā yüsellîşühümā eṭ-ṭastü bi'l-fethi lâkin ṭastün gibi ve'l-cem' u ṭusütün bi'z-zammi eṭ-ṭaşşü bi'l-fethi ve't-teşdîdi ve't-ṭaşîşü bi-fethatin şümme kesratin şümme yā' in sâkinetin yap yap yaḡan yaḡmur maṭarun za' ifün gibi ve daḡı
27. ṭaş bi'l-fethi ve't-teşdîdi gök yap yap yaḡmur yaḡdurmak yuḡâlû <arapça> faşlü't-ṭā' i ve'l-' ayni ve mā yüsellîşühümā eṭ-ṭā' amü bi'l-fethi

28. bicik nesne ve diz nesne mā yū'kelū ma'nāsına ve'l-cem' u eṭ'ime bi-fethi'l-hemzeti ve kesri'l- 'ayni ve az olur ki ṭa'ām diyü ancak buğdaya dirler bürrüñ gibi eṭ-tu' mü bi'z-zammi ve'l-fethi bir nesne yimek ve ṭatmak
29. yuḳālū <arapça> ve daḫı ṭu' m bi'l-fethi bir nesnenüñ ṭaṭına dirler mā yū'eddihiz-zevka ma'nāsına ve daḫı göñül isteyüb çekindügi nesneye dirler

277-b

01. ⁵³ṭa'ām gibi ve cem' uhümā ṭu'ümün bi-zammeteyni eṭ-tu' metü bi'z-zammi er-rızku ve ḫiṣṣe ve 'ulüfe yirüñ üzerine ṭa'bir olunub her yelde alınan nesne ḫarācü'l-arzi gibi ve her ḳāfirüñ üzerine kesim
02. idüb her yılda alınan nesne cizye gibi veya kişilerin mällarından şer' üñ taḳdīr itdügi miḳdārca alınan nesne zekāt gibi ve'l-cem' u ṭu' amün bi-zammetin şümme fethatin kezā fi'l-mağribi ve daḫı ṭu' mün bi'z-zammi ḳazanç
03. ve kesb yolına dirler vechü'l-kesbi gibi yuḳālū <arapça> eṭ-tı' metü bi'l-kesri bir nev' e ṭa'ām yimek ve bir nev' e nesne datmak ve yuḳālū <arapça>
04. eṭ-ṭā' imü bi-kesri'l- 'ayni nesne yiyici ve nesne ṭatıcı eṭ-ṭa'ümü bi-fethatin şümme zammetin ve't-ṭa' imü bi-fethatin şümme kesratin ne ḳatı arıḳ ve ne ḳatı semiz ṭavar yuḳālū <arapça>
05. <arapça> eṭ-ṭa' nū bi'l-fethi dürtmek ve sancımak yuḳālū <arapça> ve bir nesnenüñ içine girmek yuḳālū <arapça> ve bir kimesne bir ḳavme ḳarışub daḫı atlarile bile gitmek yuḳālū
06. <arapça> ve bir kimseneye bahāne bulub ba'zı nesnesin begenmeyüb ṭañaz itmek yuḳālū <arapça> ve bir kimesne yir yüzüne çok gitmek yuḳālū
07. <arapça> ve at uyanuñ çılbrını yite yite ve silke silke yürümeḳ yuḳālū <arapça> eṭ-ṭa' nānū bi-fethateyni
08. bir kimesneye bahāne bulub ṭañlar itmek ve söz doḳundurmak ma'nāsına maşdardur ṭa' nün gibi yuḳālū <arapça> eṭ-ṭā' inü bi-kesri'l- 'ayni zıkr
09. olunan fi' llerüñ ism-i fā' illeridür ya' nī dürtücü ve sançıcı ve bir nesne içine girici ve bir kimseye bahāne bulub ṭañlar idici ve yir yüzünde çok uzak gidici kimesne ve çılbrını silke silke

⁵³ mā yeṣtehī minhü ve daḫı ṭu' mün bi'z-zammi yincek nesneye yinür nesneye dirler.

10. yürüyücü at eṭ-tā' ünü bi-zammi'l-' ayni ulat ve meçeklü didükleri maraḏ ya' nī bir meşhūr çıbandur ki koltukda ve uyluk kāsıkında ve sāye bir yirlerinde çıkar çok olur ki çıktığı
11. kimesneyi öldürür helāk ider ne 'üzü billāhi minhü ve'l-cem' u eṭ-tavā' iñü faşlü't-tā' i ve'l-ğayni ve mā yüsellüşühümā eṭ-tāğünü bi-zammi'l-ğayni otcaya ve karacaya dirler ve ğāyibden haber viriciye
12. dirler kāhin gibi ve şeytāna dirler ve her kimesne azkınlıkda baş ola aña da tāğün dirler vāhidi ve cem' i isti' māl olunur ve'l-cem' u eṭ-tavāğitü eṭ-tāğāmü bi'l-fethi ve't-tahfifi yatlu kişiye ve yatlu
13. kişiler evğārü'n-nās ma' nāsına ya' nī vāhidi ve cem' i beraberdür ve daḥı tağām yatluca ve ufacık kuşlara dirler zālü't-tayri ma' nāsına bu ma' nāya cem' idür vāhidi tağāne gelür
14. lākin irkegi ve dişisi beraberdür ve lā yenṭıku minhü fi' lün ve yu' rafü lehü iştikākün eṭ-tāğvānū ve't-tuğyāni bi'z-zammi fihimā ve't-tāğyü bi-fethateyni ve't-tāğviyyü bi-fethateyni beynehümā sükünün azkınlık ve ḥiddet
15. geçmek yuḳālü <arapça> ve deñiz taşmak ve talka urmak ve seyl taşub
16. çok şu getürmek yuḳālü <arapça> ve bir kişinin gevedesinde kan deprenmek ve taşub ğalebe itmek yuḳālü <arapça>
17. <arapça> eṭ-tāği bi-kesri'l-ğayni zikrolunan fi' llerüñ ism-i fā' illeridür cem' i tuğātün gelür bi'z-zammi ve't-tahfifi mü' enneşi tağiyetün gelür ve daḥı tağiyetün rüm kāfir-
18. -lerinüñ beglerine dirler melikü'r-rūmi gibi ve daḥı yıldırma dirler şā' iḳatün gibi ve daḥı katı dutub çığarmağa ve çağırmağa ve haykıрмаğa dirler ve minhü kavluhü te' a. ve emmā şemüde fe-ühlikü
19. bi't-tāğiyeti ey bi-şayḥati'l-' azābi ve'l-cem' u eṭ-tavāği eṭ-tafütü bi'l-fethi yüksek ve yüce yir mekānun mürtefi' un gibi eṭ-tāğyetü bi'l-fethi tağ başı a' la'l-cebeli gibi ve daḥı her nesneden bir miḳdār
20. ve azıcıḳ nesneye tağyetün dirler eṭ-tuğyā bi'z-zammi ve'l-kaşri ve kile bi'l-fethi yaban şıgırınıñ ufaḳına ve kiçirigine dirler faşlü't-tā' i ve'l-fā' i ve mā yüsellüşühümā eṭ-tuv 'ü bi-vezni'd-daḥüli
21. mehmüzü'l-lāmi od sönmek yuḳālü <arapça> eṭ-tuğḥätü bi'z-zammi ve't-tahfifi bir kabuñ tolub daḥı üzerine gelüb kabaran köpüğe dirler ve çömlek kaynayub daḥı

22. üzerine gelen kefe ve köpüğe dirler eṭ-ṭafḥu bi'l-fethi yil bir nesnei savurub yukaru ḳaldurmaḳ ve uçurmaḳ yuḳālū <arapça> eṭ-ṭafūḥu bir ḳab
23. ṭaşub dökülünce ṭolmaḳ yuḳālū <arapça> ve serḥoş ḳarnı sacılıya ṭolmaḳ yuḳālū <arapça> ve daḥı gitmek yuḳālū <arapça>
24. <arapça> eṭ-ṭafṛü ve't-ṭafretü bi'l-fethi fihimā ve't-ṭafürü bi-zammeteyni bir yüce ve yüksek nesnenüñ berü yüzünden şıçrayub öte yanına geçmek ve 'inde'l-ba'z açlık yirden
25. yüksege ḳalkmaḳ ya'nī alçaḳdan yüksege ve aşığadan yukaru ḳalkmaḳ yuḳālū <arapça>
26. <arapça> eṭ-ṭafsü bi-fethatyeni ve't-ṭafasetü bi'l-fethi nesne gizlenmek yuḳālū <arapça>
27. <arapça> ve daḥı ṭafsün kire dirler ve yefediye dirler veseḥun ve derenün gibi eṭ-ṭafsü bi-fethatin şümme kesratin ṭonı kirlü veya paslu kişi yuḳālū <arapça> eṭ-ṭaffü bi'l-fethi ve't-teşdidi
28. ve't-ṭafafü bi-fethateyni ve't-ṭafāfū bi'l-fethi ve'l-kesri ḳabuñ ve kīlenüñ ağızına yakın yiri ve ṭolmağa yaḳin yiri ṭolmaḳdan aşığaca miḳdārı kemā yuḳālū <arapça>
29. <arapça> ve daḥı ṭaffün küfe nāhiyesinde bir mevzi'üñ adıdur eṭ-ṭafāfū ve't-ṭufāfetü bi'z-zammi fihimā kīle ṭoruḡına ve depesine dirler mā fevḳa'l-mikyāli ma' nāsına eṭ-ṭuffāfū bi'z-zammi ve teşdidi

278-a

01. 'l-fā'i ṭoruklu ölçülmiş kīle eṭ-ṭafṭafatü bi-fethi't-ṭā'eyni yügire dirler ḥāşıra gibi ve'l-cem'u ṭafāṭifü eṭ-ṭafṭāfū bi'l-fethi ağaclar ucları eṭṛāfū'l-eşcāri gibi ve'l-cem'u eṭ-ṭafāṭifü
02. ve ḳavlühüm <arapça> eṭ-ṭafaḳu bi-fethateyni ve't-ṭufūḳu bi-zammeteyni bir işe yapışmaḳ ve başlayup içine girmek yuḳālū <arapça>
03. <arapça> eṭ-ṭıfşilü bi-kesrateyni beynehümā sükünün ve bi-fethi't-ṭā'i eyzan sire ḳatılmış mercimek aşu ve'l-cem'u
04. eṭ-ṭafāşilü zekerehü fi muḳaddimeti'l-edeb ve ba'zı luḡatda ḳalyakizir didükleri ṭā'am ki eczāsı atıla hevıc ve şoḡan ve şudur diyü ḳaydolunmuşdur ve ba'zılar baḳlaḳı dirler

05. vāhidi tafşiletün gelür fāriside tafşile dirler eṭ-ṭıflü bi'l-kesri anasından henüz toğmış velededirler tā bālig olunca ve daḥı her yaban canavarlarınıñ daḥı küçüreklerine ṭıfl dirler
06. irkekde ve dişide isti' māl olunur yuḳālū <arapça> ve az olur ki dişide ṭıfletün dirler yuḳālū <arapça> cem' i eṭfāl gelür ve az olur ki ṭıflün vāhid
07. ve cem' i isti' māl olunur ḳālellāhü te' a. <arapça> eṭ-ṭaflü bi'l-fethi gevdesi ve teni yumşak kimesne nā'im gibi mü'enneşi ṭafletün gelür bi'l-fethi yuḳālū <arapça>
08. <arapça> eṭ-ṭafü bi-fethateyni ikindi vaḳtinden soñraya dirler ki güneş batmağa yaḳın ola ba' de'l-' aşri gibi ve daḥı ṭıfl bir nev' e yağmurdur eṭ-ṭafilü bi-fethatin şümme kesratin şümme
09. yā'in sākinetin taḡuñ adıdur eṭ-ṭufeyliyyü bi-zammetin şümme fethatin şümme sükünin şümme kesratin şümme teşdidin oḳunmadın ve gel dinmeden düğüne varan ve ṭa' āma varan kişi ve daḥı bir ḳavm ṭa' ām yirken gel dinmedi
10. varub oturub anlar ile bile ṭa' ām yiye kimesne varış gibi eṭ-ṭafvü bi'l-fethi ve'ṭ-ṭufüvvü bi-zammetin ve teşdidi'l-vāvi bir nesne şunuñ üzerine gelüb yüzmek yuḳālū <arapça>
11. <arapça> ve daḥı gin yir yüzünde yiye olub berk ve ḳatı segirtmek yuḳālū <arapça>
12. eṭ-ṭāfi bi-kesri'l-fā'i şu yüzüne gelüb yüzen nesne ve daḥı şol balıḳdur ki ola daḥı şu yüzüne gele ve gözüke eṭ-ṭufinetü bi'z-zammi maḳal ağacınıñ yapraḡı ḥavşatü'l-maḳal ve'l-cem' u ṭufā bi'z-zammi
13. ve minhü'l-ḥadışü <arapça> şol yılana dirler ki arḳasında iki ḳara ḥaṭṭlar olur maḳal ağacınıñ yapraḡları gibi ve ebter diyü daḥı kuyruḡı
14. ḳışa yılana dirler ve az olur ki ol yılana ṭafiyetün dirler ve zū-ṭafiyetin ma' nāsına ve'ṭ-ṭufāvetü bi'z-zammi güneş aḡlına ve çevresine dirler dārü's-şemsi gibi ve daḥı nesne ma' nāsına
15. da gelür şey'ün gibi ve daḥı ṭafāvetün ḳays ḡalandan bir ḳabileñ adıdur faşlü't-ṭā'i ve'l-ḳāfi ve mā yüsellüşühümā eṭ-ṭaḳṭaḳatü bi-fethi't-ṭā'eyni ṭavar ṭırnaḳları seslerine ve āvāz-
16. -larına dirler eşvātü ḥavāfiri'd-dābbeti gibi ve <arapça> faşlü't-ṭā'i ve'l-lāmi ve mā yüsellişühümā eṭ-ṭalebü bi-fethateyni ve'ṭ-ṭılābü ve'ṭ-ṭılābetü
17. bi'l-kesri fihimā eṭ-ṭalibetü bi-fethatin şümme kesratin bir kimesneden bir nesne istemek varmaḳ yuḳālū <arapça> ve'l-cem' u ṭalbün bi-fethatin

18. ya' nî t̄alib diyü bir nesne isteyinci kişiye dirler cem' i taleb gelür bi-fethateyni ya' nî taleb nesne istiyici kişilere dirler ve daḡı t̄alibetün bi-fethatin şümme kesratin istenüb aranan nesneye dirler maḡlüb ma' nāsına
19. eḡ-t̄ilbü ve't̄-tilbetü bi'l-kesri fihimā arayub istenen nesneye dirler maḡlüb ma' nāsına eḡ-t̄alübü bi-fethatin şümme zammetin dibi der ve şuyı ırak kıyu ba' idetü'l-mā' i gibi ve muḡlaḡā ırak nesneye
20. dirler ba' idün gibi ve'l-cem' u t̄ulbün bi-zammeteyni kezā fi ḡavāşı muḡaddimeti'l-edeb eḡ-t̄alḡu bi'l-fethi ve't̄-tilāḡu bi'l-kesri bir büyük diḡenlü aḡacdur ve daḡı muḡaylan ḡalısına dirler ve daḡı muz
21. aḡacına dirler ve daḡı ḡurmā aḡacı ḡiḡegine dirler t̄al' un gibi vāḡidi t̄alḡatün gelür ve daḡı t̄alḡun yorulmaḡ ma' nāsına maḡdardur yuḡālü <arapḡa>
22. fehüve t̄alīḡun eḡ-t̄ilḡu bi'l-kesri yorulmuş t̄avar sa' i gibi ve arıḡ t̄avar irkek ve diḡi beraberdür ya' nî irkege ve diḡiye t̄alḡun dirler ve'l-cem' u eḡlāḡun bi'l-fethi ve az olur ki keneye ve şaḡırḡaya da
23. t̄ilḡun dirler eḡ-t̄alaḡu bi-fethateyni muḡaylan ḡalısin yimekten devenüñ ḡarnı aḡrımaḡ yuḡālü <arapḡa> muḡaylan
24. ḡalısin yimekten ḡarnı aḡrımış deveye dirler mü' enneḡi t̄ilḡatün gelür yuḡālü <arapḡa> ve daḡı t̄alḡun bi-fethatin yabanda otlayan t̄avara dirler na' am gibi ve daḡı bir mevzi' uñ
25. adıdur eḡ-t̄alīḡu bi-kesri'l-lāmi ve't̄-t̄alīḡu bi-fethatin şümme kesratin zaḡmet ḡekmiş yorḡın t̄avar ta' bun sa' yun ma' nāsına ve cem' u'l-evveli t̄ulḡun bi'z-zammi ve fethi'l-lāmi'l-müşeddeti ve cem' u's-şāni t̄alīḡun ve az olur ki
26. t̄alīḡ keneye ve şaḡırḡaya dirler ḡurādün gibi ve daḡı t̄alīḡ diyü fesed ehli yaramaz ve oñmadıklık idici kişiye dirler ki şālīḡuñ zıddudur eḡ-t̄alāḡu bi'l-fethi ve't-taḡfifi yaramaz olmaḡ ve oñmamaḡ ki
27. şalāḡuñ zıddıdur zū-t̄ulūḡin bi-zammeteyni bir mevzi' uñ adıdur eḡ-t̄alenfeḡu bi-fethateyni ve sükūni'n-nūni ve fethi'l-fā' i iḡi boḡ ve ortası ḡovuk nesne ḡalīyü'l-cevfi gibi ve ' inde'l-ba' z zaḡmet
28. ve meḡaḡḡat ḡekmiş yorulmuş nesneye ta' bun sa' yun gibi eḡ-t̄alsü bi'l-fethi yuymaḡ ve bozmaḡ yuḡālü <arapḡa> eḡ-t̄ilsü bi'l-kesri eski ve yırtık nesne ḡalḡun gibi ve'l-cem' u
29. aḡlāsün bi'l-fethi eḡ-t̄al' u bi'l-fethi ḡurmā aḡacınuñ ḡiḡegi ki henüz daḡı açılmış ola ve daḡı açılmış ḡiḡek yapraḡı eḡ-t̄il' u bi'l-kesri añsuzdan bir kimesnenüñ üzerine ḡıḡa varmaḡ

278-b

01. ve bilmek ve görmek ma' nāsına isimdür ve yuḳālū <arapça> eṭ-ṭılā' u bi'l-kesri her ḳabuñ aḡzı ṭolusı kemā yuḳālū <arapça>
02. <arapça> eṭ-ṭal' atü bi'l-fethi görmek ve gözükmek ru'yet gibi ve minhü ḳavlühüm ene müştāḳḳun ilā ṭal' atike eṭ-ṭul' atü bi-zammetin şümme fethatin bir nesneye çok küyüci ve ḳatlanıcı er ve ' avrat
03. yuḳālū <arapça> eṭ-tulū' u bi-zammeteyni güneş ṭoḡmak ve ay ve yıldız ṭoḡmak ve gözüküḳ çıkmaḳ yuḳālū <arapça>
04. <arapça> ve daḡı bir kimesne bir ḳavme varmaḳ ve añsuzdan çıkavarmaḳ yuḳālū <arapça> ve daḡı belirsüz olmaḳ yuḳālū <arapça>
05. <arapça> ve daḡı ṭulū' yüce ve yüksek yire çıkmaḳ yuḳālū <arapça> eṭ-ṭālī' u bi-kesri'l-lāmi zıkr olunan fi' llerüñ
06. ism-i fā' illeri ya' nī ṭoḡucı ve yüksek yirden gözüküci ve bir ḳavme varıcı ve añsuzdan üzerlerine çıkavarıcı ve fi'l-ḡadıṣ <arapça>
07. <arapça> eṭ-ṭālī' atü bi-fethatin şümme kesratin şümme yā' in sākinetin ḳaravul ve gözci ve cāsūs ya' nī düşmen ḡālin ve ḡaberin bilmek için gönderdikleri kimesne vāḡid
08. ve cem' i olur ya' nī bir kişiyle de ṭālī' atün dirler ve daḡı artuḡada dirler ve ' inde'l-ba' zı üç nefer veya dörd nefer kimesnelere ṭālī' atün dirler ve'l-cem' u ṭalāyi 'un kezā fi'l-maḡribi eṭ-ṭalefü bi-fethateyni
09. yok olmaḳ ve ḳolına gitmek yuḳālū <arapça> eṭ-ṭılḡafü bi-kesratin şümme fethatin şümme süküñin ḳatı ve berk nesne yuḳālū <arapça>
10. <arapça> eṭ-ṭalāḳu bi'l-fethi ' avrat boşamaḳ taṭlıḳ gibi ve ' avrat boşanmaḳ ḳāle fi'l-maḡribi <arapça>
11. <arapça> ve ṭavar baḡından boşanmış yuḳālū <arapça>
12. <arapça> ve daḡı bir kimesne elini ḡayra öğretmek yuḳālū <arapça> eṭ-ṭalḳu bi-fethateyni tasma ve ḳayıṣ ki anuñla dutsaḳ elin baḡlarlar ve daḡı atuñ bir meydān segirtmesine
13. dirler yuḳālū <arapça>
14. <arapça>
15. <arapça> eṭ-ṭalāḳatü bi'l-fethi yüz acıḳ ve gülec olmaḳ ya' nī dürek yüzlü olmamaḳ yuḳālū <arapça> ya' nī acıḳ yüzlü ve gülec yüzlü oldu eṭ-ṭalḳu bi'l-

- feghi ve't-ıulku bi-zammeteyni ve't-ıulaku bi-zammetin şümme fethatin ve't-
 talıku bi-fethatin şümme kesratin şümme ya'in sākinetin
16. dili acık ve öz söyleyici ve tiz tiz söyleyici kişi ve acık ve öz ve tiz söyleyici dil
 yukālū <arapça>
17. ve dağı acık yüzlü ve gülec yüzlü kişi ve dağı bağısuz tavar yukālū <arapça> ve
 dağı bağı ve bendi şarılmış ve şalıvirilmiş dutsak ve dağı hoş ve güzel gün ve
 gice ki anda katı şovuk
18. ola ve ne katı ıssı ola yukālū <arapça> ve bir dolaşı yüzi <arapça>
19. <arapça> ya' nī dört ayaklarından birisi sekil olsa feresün talaku ihda'l-ķavāyimi
 dirler ve dağı talkun bi'l-fethi eli acık cömerd er ve ' avrat yukālū <arapça>
20. <arapça> et-ıılku bi'l-kesri helāl nesne yukālū <arapça> ve dağı taşra çıkmış
 nesne yukālū <arapça> et-ıulaku bi-zammetin şümme fethatin çok ' avratlar
 boşayıcı kişi et-tālıku ve't-tālīkatü bi-kesri'l-lāmi
21. fihimā erinden boşanmış ' avrat ve dağı tālık şol tavara dirler ki kolına bağısuz
 şalıvireler diledügi yirden otlaya yukālū <arapça>
22. <arapça> et-talku bi'l-fethi ođlan burısı cem' i'l-vilād gibi yukālū <arapça> ve
 dağı
23. bir dürlü devādur đarbün mine'l-edviyeti ma' nāsına et-tallu bi'l-fethi ve't-teşđidi
 yap yap yağar ve yavaş yağar yağmur ve'l-cem' u tılālün bi'l-kesri ve dağı bu
 zıkr olunan yađmur yiri ışlatmak yukālū
24. ve dağı bir nesni yok itmek yukālū <arapça> et-talletü bi'l-fethi ve't-teşđidi er
25. ' avreti <arapça> ma' nāsına ve dağı tatlu nesneye dirler ki mü'ennes ola yukālū
 <arapça> et-tullü bi'z-zammi ve't-teşđidi süd leben gibi ve'l-cem' u etlālün et-
 tālelü bi-fethateyni oyuklub dağı
26. yirinde kalan yüce ve yüksek dıvār ve dağı gemi ortası ya' nī şol perde ki anuñla
 geminüñ üzerini örterler ve bürürler ve ev ortası gibi kemā ķile tālelü's-sefineti
 <arapça>
27. <arapça> ve dağı talal bir kimesnenüñ ķaraltısına ve cüşsesine dirler şağşun gibi
 et-talāletü bi'l-fethi ķaraltı ve cüşse şağşun gibi et-talātıletü bi-fethi't-tā'i
28. 'ülā ve kesri's-şāniyeti şol ağrı ve ĥastalıķdur ki ana em sem olmaya ve dağı
 düşvār nesne dāhiye gibi et-tulletü bi'z-zammi göle gömmekle bişirdükleri çürük
 ve bazlamac ve'l-cem' u tılemün bi-zammetin şümme fethatin

29. eṭ-ṭılḥāmü bi'l-kesri dişi pil kılet gibi ve daḥı ṭılḥāmün bir mevzi' uñ adıdur eṭ-ṭılḥümü bi-zammeteyni beynehümā sükünun ṭamla ve ḳoḳusu azmıṣ şü acıḳ gibi ve'l-cem' u ṭalāḥīmü eṭ-ṭalsemetü bi-vezni'd-daḥraceti

279-a

01. başın aşığa idüb yire baḳub durmaḳ yuḳālū <arapça> eṭ-ṭalā bi-vezni'l-‘ aṣā ḳoyun ve keçi ve şıḡır veledi ya' nī ḳuzı ve oḡlaḳ ve buzaḡı kemā yuḳālū <arapça>
02. <arapça> ve daḥı ṭalā bir nesnenüñ ḳaraltısına dirler şaḥşun gibi ve daḥı ṭalā ḳaṭrāna dürtülmüş nesneye dirler ve daḥı ṭalā bi-fethateyni dişi şararmaḳ ma' nāsına maşdardur
03. yuḳālū <arapça> eṭ-ṭalvü ve'ṭ-ṭalā bi'l-fethi ve süküni'l-lāmi fihimā ḳuzı veya oḡlaḳı veya buzaḡı ayaḡından bir iple bir ḳazıḡa baḡlamaḳ
04. yuḳālū <arapça> ve daḥı ṭalā bi'l-fethi bir nesni duta ḳomaḳ yuḳālū <arapça>
05. bu daḥı ṭalā bir nesnenüñ üzerine ḳaṭrān dürtmek veya ḳaṭrāna beñzer nesne dürtmek veya ḥurzume dürtmek yuḳālū <arapça>
06. ya' nī bir nesnenüñ üzerine bir nesne dürtmek ve şıvamaḳ ve bābühümā ramā eṭ-ṭalyetü ve'ṭ-ṭulātü bi'z-zammi fihimā oḡlaḳ ve'l-cem' u eṭ-ṭulā bi-zammetin şümme fethatin eṭ-ṭulāvetü bi'l-fethi ve'z-zammi güzellik ve
07. ḳabül yuḳālū <arapça> eṭ-ṭılā'ü bi'l-kesri ve bi'l-hemzeti ba' de'l-elifi ḳaṭrān ve ḥurzume ve her nesne ki bir nesnenüñ üzerine dūrterler ve şıvarlar ve daḥı şol üzüm şırası
08. ve ḡayri nesne şırası ki bişirmekle ḳoyulup üç bölüḡünde iki bölüḡi gitmiş ola kemā yuḳālū <arapça>
09. ve ba' zı ' arab süciye ṭılā dirler ve daḥı ṭılā'ün şol ipe dirler ki anuñla ḳuzı veya oḡlaḳ veya buzaḡı baḡlarlar eṭ-ṭullā'ü bi'z-zammi ve't-teşdidi ve bi'l-hemzeti ba' de'l-elifi ḳan dem
10. gibi eṭ-ṭaliyyü bi-fethatin şümme kesratin şümme teşdidin ḳuzı ve oḡlaḳ ve buzaḡı ve'l-cem' u ṭalayāni bi'z-zammi ve daḥı bir yirde baḡlu düzen nesneye ṭaliyyün dirler mecūs gibi ve daḥı diş üzerinde olan
11. şarılıḡa da ṭaliyyün dirler cem' i ṭalayān gelür bi'l-kesri yuḳālū bi-esnānihi ṭaliyyün ve ṭilyānin mişlü şabiyyin ve şıbyānin ey şuḡratin faşlü't-ṭā' i ve'l-mimi ve mā yüşellişühümā eṭ-ṭamsü bi'l-fethi kızlıḳ

12. almak ve kızlık bozmaḵ ḵan aḵıtmaḵ yuḵālū <arapça> ve daḵı bir ḵabdan bir nesni öḡürdi almak yuḵālū <arapça>
13. <arapça> ve daḵı ṭamṣ bi'l-fethi ' avrat ḵayz öḡürb ḵanı aḵmaḵ yuḵālū <arapça>
14. ḵarabe ve naṣara ve fehime ve daḵı ṭamṣ yapıṣmaḵ ve degmek yuḵālū <arapça> eṭ-ṭāmiṣū bi-kesri'l-mīmi kızlık bozıcı ve kızlık alub ḵan aḵıdıcı er ve ḵayz öḡürb ḵanı aḵan ' avrat
15. ve'l-cem' u ṭavāmiṣ ve bir nesneye yalaṣıcı ve degici er eṭ-ṭamḥu bi'l-fethi ve'ṭ-ṭimāḥu bi'l-kesri ve'ṭ-ṭumūḥu bi-zammeteyni yuḵaru ḵalkmaḵ ve yüce olmaḵ ve öḡözini yuḵaru dutub bir nesneye baḵmaḵ yuḵālū <arapça>
16. bābūḥū <arapça> ve daḵı ṭamāḥ bir nesni bir nesni aramaḵda ıraḵ gitmek yuḵālū <arapça>
17. eṭ-ṭamaḥātū bi-fethateyni rūzigāruḥ ḡüç müṣkil iṣleri ve zaḥmetleri ṣedāyidü'd-dehri gibi eṭ-ṭāmiḥu bi-kesri'l-mīmi zıkr olunan fi' llerūḥ ism-i fā' illeri ve daḵı ṭāmiḥ erlere baḵıcı ' avrat yuḵālū
18. <arapça> ve daḵı ṭāmiḥ her yüce ve yüksek ve yuḵaru ḵalkmıṣ nesne mürtefi' un gibi eṭ-ṭammāḥu bi'l-fethi ve teṣḵīdi'l-mīmi cimā' ı çok idici ve cimā' a ḵariṣ ḵiṣi
19. ṣirre gibi eṭ-ṭımrū eski ve ṭaḡılmıṣ ṭon ṣevbün ḥalkun gibi ve'l-cem' u eṭmārun bi'l-fethi eṭ-ṭamrū bi'l-fethi buḡdayla ḵavī doldurmaḵ yuḵālū <arapça>
20. ṭāmirün ṭamārün bi'l-fethi ve'l-binā' i ' ale'l-kesri yüce ve yüksek yir meḵānün mürtefi' un gibi eṭ-ṭımmarū bi-kesrateyni ve teṣḵīdi'r-rā' i ḵalkıḵan ve ṣıḵarḵan at ve ḵalkımaḵa ve ṣıḵramaḡa ve segirtmeḡe bıraḵılmıṣ at yuḵālū
21. <arapça> ve ' inde'l-ba' z a' zāsı deprenik tenine ḵavī cüst ve ḵābūk at müṣemmerü'l-ḥulḵi gibi eṭ-ṭāmirū bi-kesri'l-mīmi bura bir ḡavṣ gibi ve ḵaḵan ki
22. bir kimesne kimüdüḡi bilinme fülānün ṭāmir bin ṭāmir dirler ve buḡdayla ḵavī ṭoldurucu ḵiṣi ve yuḵāru ḵalkıcı at ve uçarken öḡökden yaḥna uçan ḵuṣ eṭ-ṭumūrū bi-zammeteyni at yuḵaru
23. yuḵaru ḵalkmaḵ ve ḵuṣ öḡökden yaḥna uçmaḵ yuḵālū <arapça> eṭ-ṭamsū bir nesni yuymaḵ ve yoḡ idüb belürsuz itmek yuḵālū
24. <arapça> ve daḵı ṭamsün bir nesni ölmek ve endazelemek ve oranlamaḵ
25. yuḵālū <arapça> eṭ-ṭamāsetū bi'l-fethi andazelemek ve evzān yetüb ölmek taḵḵdir gibi eṭ-ṭumūsū bi-zammeteyni yuyulmaḵ ve belirsuz olmaḵ yuḵālū <arapça>

26. min bābi deḡale izā derese ve'l-maḡvü eṭ-ṭımrısü bi-kesrateyni beynehümā sükünün eṭ-ṭımrısü bi-zammeteyni beynehümā sükünün çok yalan söyleyici kişi kezzāb gibi ve'l-cem' u ṭamāris ve ṭamāris bi'l-fethi fihimā
27. eṭ-ṭammāsü bi-şelāsi feteḡatin ve teşdidi'l-lāmi ḡurumış ekmek eṭ-ṭamışü bi-fethatin şümme kesratin şümme yā'in sākinetin ādem oğlanı nās gibi yuḡālū mā edrā eyyü't-ṭamışı hevü ey eyyü'n-nāsi eṭ-ṭam' u
28. bi-fethatin ve't-ṭamā' atü bi'l-fethi ve't-ṭamā' iyyetü bi'l-fethi ve taḡfifi'l-yā'i ummaḡ ve ṭama' itmek yuḡālū <arapça> ve daḡı ṭama' bi'l-fethi leşker ṭā'ifesiñ rızḡa
29. ve 'ulūfesi rızḡu'l-ceyyid gibi ve'l-cem' u eṭmā'un bi'l-fethi eyzan izā recā fehüve ṭami'un ve ṭama' eṭ-ṭami' u bi-kesri'l-mīmi ve't-ṭam' a bi-fethi't-ṭā'i ve kesri'l-mīmi ve zammiḡa umacı ve ṭama' idici kişi

279-b

01. eṭ-ṭammā' u bi'l-fethi ve't-teşdidi ziyāde umacı ve ṭama' kār kişi yuḡālū <arapça> eṭ-ṭamletü bi-fethateyni şol kara balçıkıdır ki ḡuyı dibinde ve ḡavz dibinde ḡalır eṭ-ṭımlü bi'l-kesri uğrı
02. lişş gibi eṭ-ṭamlü bi'l-fethi bir nesni ḡitmek yuḡālū <arapça> ve daḡı ṭavarı gin ve çok yürütmek yuḡālū <arapça> eṭ-ṭammü bi'l-fethi
03. ḡuyıyı veya ırmağı toprağla veya ḡayri nesneyle ṭoldurub yirle beraber eylemek yuḡālū <arapça> ve daḡı her nesne ki çoğala ve yücele
04. daḡı ḡālib olub ye aña daḡı eṭamm dirler ve daḡı ṭamm kesmek ve kırḡmaḡ yuḡālū <arapça> eṭ-ṭammü bi-teşdidi'l-mīmi çođalub yici nesne mü'ennesi ṭāmmetün gelür yuḡālū <arapça>
05. gelür ṭāmmetün ve daḡı ṭāmmetün ḡıyāmet ḡününüñ adıdır her nesneye ḡālib olub yeñdüḡün eṭ-ṭumümü bi-zammeteyni saḡ kırḡmaḡ ve kesmek yuḡālū <arapça> ve daḡı saḡı bir yire divşirüb
06. toplayub bađlamaḡ yuḡālū <arapça> eṭ-ṭımmü bi'l-kesri ve't-teşdidi deñiz baḡr gibi ve çok şu mā'un keşirün gibi eṭ-ṭımtımü bi-kesrateyni beynehümā sükünün eṭ-ṭumṭumāniyyü bi-zammi
07. 't-ṭā'eyni ve teşdidi'l-yā'i dili kekeḡ ve sözi öñünce añlanmaz kişi yuḡālū <arapça> eṭ-ṭamimü bi-fethatin şümme kesratin şümme yā'in sākinetin yap yap segirtmek

08. ve yavaşça segirtmek yukālū <arapça> eṭ-ṭumāniyetü bi-zammi't-tā'i ve kesri'n-nūni ve sükūni'l-yā'i ma' a't-taḥfifi gönül bir nesneye karar dutub anda eglenüb kalmak
09. yukālū <arapça> eṭ-ṭamānetü bi-vezni'd-daḥraceti bir nesni aşğa egüb beraber itmek yukālū <arapça> eṭ-ṭumüvvü
10. bi-zammeteyni ve teşdidi'l-vāvi eṭ-ṭumiyyü bi-zammetin şümme kesratin şümme teşdidin şu taşub daḥı ırmağı taldurmak yukālū <arapça>
11. <arapça> ya'nī 'avrat erine gālib olub yeñdi demek olur ve daḥı ṭumiyyün tiz yürümek ve tiz geçmek yukālū <arapça> eṭ-ṭāmī bi-kesri'l-mīmi
12. taşup daḥı ırmağ taldurucu şu ve tiz gecici nesne eṭ-ṭāmiyyetü bi-kesri'l-mīmi erinüñ üzerine gālib olub yeñici 'avrat ve tiz yürücü ve tiz gecici 'avrat ve dişi tavar faşlü't-tā'i ve'n-nūni ve mā yüsellişühümā
13. eṭ-ṭine'ü bi'l-kesri mehmüzü'l-lāmi şekk ve gümān reybetün gibi ve daḥı dirlik soñı ve canı çıkub az kalmak baḫiyyetü'r-rūḫi ma'nāsına yukālū <arapça> eṭ-ṭunbü bi-zammetin ve sükūni'n-nūni eyzan çadır
14. ipi ve alaçağ ipi ḥablü'l-ḫibā'i gibi ve daḥı ṭunbün ağaç köki 'araku's-şeceri gibi ve daḥı gevdede olan sir 'aşabü'l-cesedi gibi ve cem'u'l-küllü eṭ-nābün eṭ-ṭanbü bi-fethatin süni ağacı egri olmak
15. yukālū <arapça> eṭ-ṭanḫu bi-fethatin cerbi çok yimekten ṭuḫme olub geñligi azmak yukālū <arapça> eṭ-ṭunbürü bi-zammeteyni
16. beynehümā sükünün ve't-ṭinbārü bi'l-kesri bir meşhür sāz aletidür fārisiden 'arabī kılinmışdur ve'l-cem'u ṭanābīr bi'l-fethi eṭ-ṭunbūrānī bi-zammeteyni beynehümā sükünün ve teşdidi'l-yā'i ṭanbūr çalıcı kişi eṭ-ṭincir bi-kesrateyni beynehümā sükünün
17. tencir ya'nī ḥalvācı kazanı ve'l-cem'u ṭincir bi'l-kesri ve ṭanācīr bi'l-fethi zekereḫü fi'l-mağribi ve muḫaddimetü'l-edebi eṭ-ṭanzü bi'l-fethi bir kimesni maşarlığa almak ve genlik itmek ve saḫala gülmek yukālū <arapça>
18. <arapça> eṭ-ṭanāzü bi'l-fethi ziyāde geñlik idici ve ve saḫala gülici kişi eṭ-ṭanfesetü bi-fethatin beynehümā sükünün ve bi-kesri't-tā'i eyzan saçağlu küçürek ḫalı ve ba' zı luğatde nihāli reşf dimiş ya'nī
19. bir ḫavlu ve yüzi saçağlu küçürek döşekdür ki nitekim çıkacağ ḫalı üzerine döşerler ve'l-cem'u ṭanāfis bi'l-fethi tağ böğüründen sivreren ve yüksek yir ve daḥı ṭam kapusunuñ

20. üzerine etdikleri örtme ve sündürme ve dīvār böğüründen çıkarub uzatdıkları örtme ve sundurma ve muşandıra efrīnū'l-hāyiṭ gibi tasmalara ve dilinmiş kayışlara dirler suyūr gibi
21. ve cem' u'l-küllī etnāfūn eṭ-ṭunnū bi'z-zammi ve't-teşdīdi kāmıṣ desdisi ve kāmıṣ bağı ya' nī bir bağı kāmıṣ ḥurmetū'l-kaşabi gibi ve ba' zı luğātda bir arka yüki kāmıṣ dimiş ve'l-cem' u
22. etnāfūn bi'l-fetḥi et-ṭunnetū bi'z-zammi ve't-teşdīdi bir bağı kāmıṣuñ içinden bir dane kāmıṣ kaşabatūn vāḥidetūn mine'l-ḥuzmeti ma' nāsına ve'l-cem' u ṭunanūn bi-zammetin şümme fetḥatin eṭ-ṭanīnū bi-fetḥatin şümme kesratin şümme yā'in sākinetin
23. sinek āvāzı ötmesi ve düñlük sesi ve āvāzı ve ördek āvāzı yuḳālū <arapça> eṭ-ṭaniyū bi-fetḥatin
24. kati suşumaḳdan ṭalāḳ yana ve böğüre yapışmak yuḳālū <arapça> eṭ-ṭaniyū bi-fetḥatin şümme kesratin şümme yā'in sākinetin kati suşumaḳdan
25. ṭalağı yanına yapışmış duya mü 'enneşi ṭanītūn gelür bi-fetḥatin şümme kesratin faşlü't-ṭā'i ve'l-hā'i ve mā yüşellişühümā eṭ-ṭā'etü bi-vezni't-ṭā'ati ṭavar otlağından ırāḳ gitmek ib' ādūn fi'l-mer' a gibi ve dağı
26. kara balçıga dirler ṭinūn esvedü gibi eṭ-ṭavḥu bi'l-fetḥi yok olmak helāk gibi ve düşmek suḳūṭ gibi ve bābühü ḳāle ve dağı yir yüzünde şaşub ve ḥayrān olub gezmek yuḳālū
27. <arapça>eṭ-ṭübü bi'z-zammi kiremid ācur gibi eṭ-ṭavdü bi'l-fetḥi ulu ve büyük tağı cebelūn ' azīmūn gibi eṭ-ṭavrü bi'l-fetḥi ta' yīn olmak yuḳālū <arapça>
28. ve bir nesnenūñ öte ucuna ve tükendügi yire dirler ḥadd gibi yuḳālū <arapça> ve'l-cem' u eṭvār ve <arapça>
29. <arapça> ya' nī nās dürlü dürlüdür her biri bir ḥāl üzerinedür demek

280-a

01. olur eṭ-ṭavār bi'l-fetḥi ve't-taḥfīfi ev ḥavlısı ve şol büyük dīvār ki evūñ çevresin tolanur eṭ-ṭuvrü bi'z-zammi tağı cebel gibi ve dağı bir tağıñ adıdur eṭ-ṭuriyyü ve't-ṭūrāniyyü bi'z-zammi ve teşdīdi'l-yā'i fihimā
02. ādeme ögeretmişdük kuş ve ādem oğlanı yuḳālū <arapça> eṭ-ṭümār topaḳ dürlümiş

03. kâğıd ğayri nesne ve'l-cem' u tavāmīr bi'l-fethi eṭ-ṭavvāsü bi'l-fethi ve teşdīdī'l-vāvi tas düzüci kimesne eṭ-ṭāvūs bi-żammi'l-vāvi'l-ūlā bir meşhūr kuşuñ ismidür tuveysün bi-lafzi't-taşġiri bir muḥannes
04. kişinüñ adıdur ki medīnede olurdı eṭ-ṭāt ve't-ṭūt bi'ż-zammi ḳatı uzun nesne yuḳālū <arapça> ve daḫı ṭāt ḳatı çıkarıcı ve çekişici şedīdū'l-ḫuşūmeti gibi kükreyici
05. deve ve daḫı ṭūt bi'ż-zamim pambuġa dirler ḳuṭnun gibi eṭ-ṭavṭu bi'l-fethi büyük ṭaġa dirler ṭavdün gibi zekerehü fi mirḳāti'l-edeb eṭ-ṭav' u bi'l-fethi boyun virmek ve uymaḳ yuḳālū <arapça>
06. ḳāle <arapça> ve daḫı otlak ṭavara ġiñ ve ḳalay olmaḳ ve otlamaḳ ve āsān olmaḳ yuḳālū <arapça>
07. <arapça> eṭ-ṭavā' iyyetü bi'l-fethi ve taḫfi'l-vāvi ve'l-yā' i boyun virmek ve uymaḳ ve muṭi' olmaḳ ṭā' atün gibi eṭ-ṭā' i' un bi-kesri'l-hemzeti uysal
08. kimesne ya' nī kendü iḫtiyāriyla uyucu ve'l-cem' u ṭuvva' un bi'ż-zammi ve fethi'l-vāvi'l-müşeddedeti eṭ-ṭuvayli' u bi-lafzi't-taşġiri benū temīm ṭā' ifesinüñ bir barlarınuñ adıdur ki şaman nāḫiyesinde
09. şācine dirler bir mevzi' de olur eṭ-ṭavāf ve't-ṭavf ve't-ṭūfān bi-fethateyni bir nesnenüñ çevresine ṭolanmaḳ yuḳālū <arapça>
10. eyzan ve daḫı ṭavfün bi'l-fethi şol tülemler ve müşklerdenürki üfürürler ve aġzını baġlarlar daḫı biribirine çatarlar ve baġlarlar daḫı üzerine binüb şudan geçerler ve üzerine nesne
11. yükledüb şudan geçürürler demşün gibi ve az olur ki aġaclardan daḫı düzerler ve daḫı ṭon necise dirler ya' nī ādem boḳuna dirler ġāyiṭ gibi ve daḫı şıçmaḳ ma' nānasına maşdardur yuḳālū
12. <arapça> eṭ-ṭā' ifü bi-kesri'l-hemzeti bir nesnenüñ çevresinde ṭolanıcı ve gice ile gezici ve ṭolanıcı ' amese gibi ve daḫı ġāyiṭ idici ve daḫı ṭā' if
13. yayuñ kirişi ...duran egrice yiriyle baġrınuñ arasına dirler eṭ-ṭā' ifetü bi-kesri'l-hemzeti ve daḫı ṭā' if şaḳif diyārına ve vilāyetine dirler her nesneden bir büyük kemā yuḳālū <arapça>
14. <arapça> ba' zılar ḳatında birede ve daḫı yuḳarusında ṭā' ifetün dirler ve minhü ḳavlühü te' a. <arapça>
15. <arapça> eṭ-ṭūfānū bi'ż-zammi şol çok yağmur ve şol çok ve yir şuya dirler ki her nesni basa ve üzerini örtüb bürüye ḳālellāhü te' a.

16. <arapça> cem' idür vāhidi tūfānetün gelür eṭ-ṭavḳu bi'l-fethi boğaza ve boyuna taḳdıḳları ḥalka ve ḳaftān yaḳasınūñ çep çevresine dikdükleri
17. ḥalka gibi biz ve ḳuş boyunundaḡı ḥalka gibi ve aḳ tüy ve'l-cem' u eṭvāḳun bi'l-fethi ve daḡı ṭavḳun güç yetmege dirler ṭāḳatün gibi yuḳālū <arapça> eṭ-ṭāḳu kemer
18. yapılmış dīvār mescid mihrāb gibi ve'l-cem' u ṭāḳāt ve daḡı ṭāḳ bir dürlü ṭondur yuḳālū <arapça> eṭ-ṭā'ıḳu bi-kesri'l-hemzeti ṭaḡ bögründen çıḳub sivreren nesne ve ḳavī
19. içinden ileri sivreren ve süvelen nesne ve geminūñ her iki aḡaçlarınıñ arasından sürürüb sivrilen nesne eṭ-ṭuvalū bi'z-zammi ve'l-fethi uzamaḳ ve arıtmaḳ yuḳālū <arapça>
20. <arapça> ve daḡı ṭuval bi'l-fethi bir kimesne bir kimesneden uzun olmaḳ ve uzun gelmek yuḳālū <arapça> ve daḡı ṭuval bi'l-fethi bir kimesne bir kimesneden
21. artuḳ geçinmek ve kendüyi artuḳ görmek ve minnet eylemek yuḳālū <arapça>
22. <arapça> kezā fi'l-maḡribi eṭ-ṭıvlū bi-kesratin şümme fethatin ve't-ṭıvlū bi'z-zammi ve sükūni'l-vāvi ve bi-fethi'l-vāvi eyzan ve't-ṭavālū bi'l-fethi ve't-taḡfifi 'ömre
23. dirler ve daḡı ṭıvalün bi-kesratin şümme fethatin ṭavar öñledükleri urmaya ve urḡana dirler ki öz dirler daḡı ucuna ṭavarı baḡlarlar otlar eṭ-ṭavīletü bi-fethatin şümme kesratin ṭavar öregeldükleri urḡan
24. ṭavlün gibi ve daḡı bir uzun urḡandur ki iki ucunu iki ḳazıḡa baḡlarlar daḡı çok ṭavarı buña baḡlarlar ve'l-cem' u ṭavāyil eṭ-ṭavālū bi'l-fethi ve't-taḡfifi ve't-ṭıvlū bi'z-zammi uzunluḳ yuḳālū <arapça>
25. <arapça> eṭ-ṭuvalū bi'z-zammi ve fethi'l-lāmi ziyāde uzun boylu 'avrat ki eṭvālūñ mü'ennesidür cem' i ṭuvalün gelür bi-zammetin şümme fethatin ve't-ṭā'ilū bi-kesri'l-hemzeti fā'ide ve baylıḳ
26. ve artuḳluḳ yuḳālū <arapça> eṭ-ṭā'iletü bi-kesri'l-hemzeti düşmanlıḳ ve kin
27. 'adāvet vetretün gibi eṭ-ṭavvālū bi'l-fethi ve't-teřdidi ziyāde uzun nesne eṭ-ṭuvālū bi'z-zammi ve't-taḡfifi ve't-ṭavīl bi-fethatin şümme kesratin uzun boylu nesne ve cem' u't-ṭavīl ṭıvālün ve ṭıyārun bi'l-kesri
28. fihimā eṭ-ṭavāsımü bi'l-fethi ve kesri's-sīni ve't-ṭavāsīnū ḳur'ānda bir ḳaç sürelerdür cumi' at 'alā ḳıyāsın ve's-şavābü en tūcme' a bi-zevātın ve tuzāfū ilā vāhidin fe-yuḳālū zevātün

29. t̄a-s̄in-m̄im ve zevātü h̄a-m̄im ve't-tavāh̄i bi'l-feth̄i ve't-tah̄fifi ulular ve iliş çevresine toli oturmuş kerkesler e't-tavā bi-feth̄atin açkmaq cū'un gibi yuḳālū <arapça> e't-tāvī bi-kesri'l-vāvi şuşmış er ve'l-cem' u t̄uvātün bi'z-zammi ve't-tah̄fifi e't-tāvīyetü

280-b

01. bi-kesri'l-vāvi şuşmış ' avrat ve'l-cem' u tavādī bi'l-feth̄i ve tah̄fifi'l-yā'i ve't-tāvīyātü t̄uvā bi-zammi't-tā'i ve feth̄ihā şām diyārında bir mevzi' uñ adıdur ve bir derenüñ adıdur
02. <arapça> ve ' inde'l-ba' z̄ t̄uvā diyü iki ḳat
03. olmuş iki bükülmüş nesneye dirler ve iki kerre egilmiş nesneye dirler ve ma' nā ḳavlihi <arapça>
04. z̄ū-t̄uvā bi'z-zammi mekkede bir mevzi' uñ adıdur e't-tāvīyyetü bi-feth̄atin şümme kesratin şümme teşdīdi yā'in göñlüne ve ḳalbine düşen nesne zamīrūn gibi e't-tāvīyü bi-feth̄atin şümme kesratin şümme teşdīdin
05. kenāri yapılmış ve örülmüş ḳavī biz e't-tūbā bi'z-zammi arı ve temyīz olmaq ve eyülik ve hoşluḳ gökçeklik ve daḳı t̄ubā cennetde bir ağacuñ adıdur faşlü
06. 't-tā'i ve'l-hā'i ve mā yüşellişühümā e't-tuhrü bi'z-zammi ve't-tah̄aretü bi'l-feth̄i mısmıllıḳ ve pāklik yuḳālū <arapça>
07. <arapça> ve daḳı tuhrün bi'z-zammi ' avrat ḳayız ḳanından artmaḳa ve pāk olmaḳa dirler ḳayzuñ zıddıdur e't-tāhirü bi-kesri'l-hā'i mısmıl
08. ve pāk ve arı nesne şevbün tāhirün ve racülün tāhirü's-şiyābi ey münezzehün ve'l-cem' u tahārā bi-feth̄i't-tā'i ve'r-rā'i ' alā ḳayri ḳıyāsın yuḳālū <arapça> ve daḳı tāhir
09. ḳayız ḳanından arınmış ve pāk olmuş ' avrata dirler ve'l-cem' u tāhirāt ve tavāhir e't-tāh̄iretū bi-kesri'l-hā'i murdardan arınmış ve pāk olmuş ' avrat ya' nī
10. gevdesinde ve tonunda murdār olmayan ' avrat bahānesüz ve ' aybsuz ' avrat e't-tuhr̄etü bi'z-zammi arınmaq ma' nāsına isimdür taḫ̄ir gibi e't-tāh̄ürü
11. bi-feth̄atin şümme zammetin arınmaq tetāh̄hur gibi ve daḳı şol nesnenüñ adıdur ki anuñla ḳişi gevdesin ve tonun arıdur veya ḳayri nesne arıdur ismü mā yutetaḫ̄herü ma' nāsına
12. ve daḳı ziyāde ve pāk arı nesne dirler ḳişi anuñla ḳayri nesni arıdur ve minhü ḳavlıhü te' a. <arapça> kezā fi'l-maḳribi e't-tah̄fū bi'l-feth̄i

13. tarı itmegi ve bir ta'āmdur ki tarıdan iderler ve'l-cem' u eṭhāfün eṭ-ṭahfetü bi'l-fetḥi şalyān didükleri otuñ depesi ve ṭoruġı e' āli'ş-şalyān
14. gibi eṭ-ṭahāfū bi'l-fetḥi ve't-ṭahfifi yüce ve yüksek bulut şehābün mürtefi' un gibi eṭ-ṭahāfetü bi'z-żammi sedd üzerinde biten ve aş üzerinde biten
15. yufkacıq kaymak devāye gibi eṭ-ṭihli'etü bi-kesrateyni beynehümā sükünün ve bi'l-hemzeti ba' de'l-lāmi bir pāre bulut kıṭ' atün mine'l-ġaymi gibi eṭ-ṭahmelü bi-vezni
16. 'l-ca' fera gevdesi ve teni çirkin er ḳabīḥu'l-ḥulḳi gibi eṭ-ṭahmeletü gevdesi ve teni çirkin ' avrat eṭ-ṭahbānū bi'l-fetḥi ḥabīş yir ġalebetü'l-mā' i şümme
17. zekerehü'l-aḥteriyü eṭ-ṭahvü bi'l-fetḥi bişirmek yuḳālū <arapça> ve daḥı yir yüzünde çok gitmek yuḳālū <arapça>
18. <arapça> ve daḥı ṭahv iş işlemek ve minhü'l-ḥadīş <arapça> eṭ-ṭahyü bi'l-fetḥi bişirmek ṭabḥ gibi yuḳālū <arapça>
19. <arapça> eṭ-ṭāhī bi-kesri'l-hā' i ta'ām bişirici ya' nī aşçı ṭabbāḥ gibi eṭ-ṭahā'ü bi'l-fetḥi ve'l-meddi yuḳaru ḳalkmış bulut şehābün
20. mürtefi' un gibi vāḥidi ṭahā'etün gelür ṭuyyetün bi-żammetin şümme fetḥatin şümme teşdīdin temīmden bir ḳabīlenüñ adıdur ve'n-nisbetü ileyhim <arapça>
21. faşlü't-ṭā' i ve'l-yā' i ve mā yüşellişühümā eṭ-ṭayyi'ü bi-fetḥi't-ṭā' i ve kesri'l-yā' i'l-müşeddedeti ve'l-hemzeti ba' de'l-yā' i yemenden bir ḳabīlenüñ adıdur
22. <arapça> eṭ-ṭībū ve't-ṭībetü bi'l-kesri ve sükūni'l-yā' i fihimā ve't-ṭābū
23. bi-ṭahfifi'l-yā' i eṭ-ṭübā bi'z-żammi bir nesne arı ve temīz olmak ve gökçek ḳoḳulu olmak ve nefis ḥazṣ ider nesne olub ṭatlu olmak yuḳālū
24. <arapça> ṭābe'ş-şey'ü yeṭībū bi'l-kesri ṭayyiben ve ṭayyibeten ve tāben <arapça> gökçek ḳoḳulu nesneye dirler
25. kemā yuḳālū <arapça> ya' nī göñül hoşluġuyla işledüm dimek olur
26. eṭ-ṭayyibū bi'l-fetḥi ve teşdīdi'l-yā' i arı ve temīz nesne ṭāhir nazīf gibi ve ṭatlu ve gökçek ḳoḳulu nesne yuḳālū <arapça>
27. <arapça> ve daḥı ṭayyib ḥelāl olan nesneyede dirler ḳālellāhü te' a. <arapça> ve eyü nesneye de
28. dirler ceyyidün gibi ḳālellāhü te' a. <arapça>
29. <arapça> kezā fi'l-maġribi eṭ-ṭābetü

281-a

01. süci hamr gibi ve dağı medîne hurmâlarından bir dürlü hurmânuñ adıdur eṭ-ṭüyyâbü bi'z-zammi ve teşdidi'l-yâ'î kıatı arı ve temîz nesne ve kıatı ziyâde güzel nesne
02. ve kıatı eyü ve ṭatlü nesne yukâlü <arapça> eṭ-ṭîbetü bi-kesri't-ṭâ'î ve fetḥi'l-bâ'î eyü ve ḥüb nesne ve gönül hoş olduğı nesne yukâlü <arapça>
03. <arapça> ṭaybetün bi'l-fetḥi ve süküni'l-yâ'î medîne-i münevvere'nüñ adıdur ya' nî medîne şehrinüñ adıdur eṭ-ṭayhücü bi-fetḥi
04. 'ṭ-ṭâ'î ve zammi'l-hâ'î çil keklık didükleri kuş ve'l-cem' u eṭ-ṭayâhicü ṭa yirine tāyla dağı cāyızdür eṭ-ṭayḥu bi'l-fetḥi yok olmak helāk gibi ve
05. düşmek sukût gibi ve yir yüzünde şaşup ḥayrân olub gezmek yukâlü <arapça>
06. eṭ-ṭabḥu ululanmak tekebbür gibi ve bir nesni yaramaz bulaşdurmak yukâlü <arapça> ve dağı yaramaz nesne bulaşmak yukâlü <arapça>
07. <arapça> lâzım ve müte' addi olur ve bâbü'l-küllü bâ' a eṭ-ṭayrûretü bi'l-fetḥi ve zammi'r-râ'î ve'ṭ-ṭayrânü bi-fetḥateyni uçmak yukâlü <arapça>
08. ve dağı ṭayrûretün bi'l-fetḥi yinceklık ve çepirdeklık yukâlü <arapça> eṭ-ṭayrû bi'l-fetḥi ve sükün'l-yâ'î kuşlara dirler ism-i cem' idür
09. mü'enneşdür ve az olur ki bir kuşa dağı ṭayrun dirler ve minhü kıavlühü te' a. <arapça> kezâ fi'l-mağribi ve kıäle
10. 'l-cevheriyyü eṭ-ṭayrû cem' u'ṭ-ṭâyir ke-şahbin cem' u şâhibin ve dağı ṭayrun bi'l-fetḥi bir nesni yüm görmeyüb uğursuz görmek ma' nāsına ismidür teṭayyür gibi
11. ve minhü kıavlühüm <arapça>
12. <arapça> eṭ-ṭâ'irü bi-kesri'l-hemzeti uçıcı ve pervâne kuş ve dağı
13. ṭâ'ir kişinüñ 'ameli ve işledüğü iş ki boynuna berkinmişdür kemâ yukâlü <arapça> ve dağı ṭâ'ir uğursuz görülmek teṭayyur gibi
14. yukâlü <arapça> eṭ-ṭîretü bi-kesri't-ṭâ'î ve fetḥi'l-yâ'î şol yatlu fâldur ki anı yüm dutmayub uğursuz görürler baykuş ötmek gibi ve kıarğa
15. ötmek gibi kemâ yukâlü <arapça> eṭ-ṭaysârü bi'l-fetḥi sivrisinek
16. ba' üz gibi ve arslan esed gibi eṭ-ṭaysü bi'l-fetḥi çok nesne kıumdan ve şudan ve kıayriden kemâ yukâlü <arapça> eṭ-ṭäsü
17. tas eṭ-ṭaylesü bi-vezni'l-ca' fera yün ipinden tokurlar dörd köşelü bir kıara 'abâdur ki 'acemler giyirler ṭaylasân kezâ fi'l-mağribi eṭ-ṭaysü bi'l-fetḥi ok

18. nişāna toğrı varmayub egri gitmek yuḡālū <arapça> ve daḡı bir kimesne yincek olmak çepirdük olub ‘aḡlı eksik olmak
19. yuḡālū <arapça> eṭ-ṭayyāşü bi'l-fethi ve teşdidi'l-yā'i yincek ve çepirdük ‘aḡlı eksik kişi eṭ-ṭuyūṭü bi-żammeteyni irkek
20. deve kükremek yuḡālū <arapça> ya' nī ṭaṭ ve ṭā'it diyü kükreyici
21. deveye dirler ve daḡı ṭāṭ kıt ceng ü cidāl idüb çekişici kişiye dirler şedīdül-ḡuşūmeti gibi eṭ-ṭayyi' u bi-fethatin şümme kesrati yā'in müşeddedetin uysal kişi
22. ṭā'i' un gibi eṭ-ṭayfū bi'l-fethi kişinüñ göñlüne uykusundan ḡayāl gelmek ve şeyṭān ve süsi gelmek yuḡālū <arapça>
23. <arapça> yuḡālū <arapça>
24. <arapça> eṭ-ṭıyḡānū bi-kesrin fārisi mu' arreb eṭ-ṭayselū
25. bi-vezni'l-ca' fera çok nesne keşir gibi ve daḡı toz ḡubār gibi ve'l-cem' u eṭ-ṭayāsili eṭ-ṭıyalū bi-kesratin şümme fethatin ve bi-sükūni'l-yā'i eyzan kişinüñ ‘ömrüne dirler
26. ve daḡı ṭavar ürküldükleri urḡana dirler ucuna ṭavar bağlarlar daḡı otlar ṭül ve ṭavīle gibi eṭ-ṭaylasānū bi-şelāşi feteḡātin ma' a sükūni'l-yā'i
27. koyun yūñünden ṭoḡurlar bir dörd köşeli müdevver ḡara ‘abādur ki ‘acemler giyirler cem' i ṭayālise gelür eṭ-ṭaymü bi'l-fethi yaratmak yuḡālū <arapça>
28. <arapça> eṭ-ṭaycenü bi-fethateyni beynehümā sükūnün eṭ-ṭācenü bi-fethi'l-cimi tava didükleri ḡab ve cem' u'ṭ-ṭaycenü ṭayāncinü ve cem' u'ṭ-ṭāceni
29. ṭavācin bi'l-fethi ve kesri'l-cimi eṭ-ṭīnū bi'l-kesri baçlık eṭ-ṭīnetü bi'l-kesri bir pāre baçlık ve daḡı yaradılış ḡılḡat ve cibiliyyet gibi eṭ-ṭaynū bi'l-fethi bir nesneye balçık

281-b

01. mühr urmaḡ yuḡālū <arapça> ve daḡı balçığıle dīvār şıvamaḡ yuḡālū <arapça> ve daḡı yaratmak yuḡālū <arapça>
02. <arapça> eṭ-ṭānū balçığılu ve balçığı çok mekān mü'ennesi ṭānetün gelür yuḡālū <arapça> eṭ-ṭayyü bi'l-fethi ve teşdidi'l-yā'i
03. dürmek yuḡālū <arapça> ve daḡı yol kesmek ve yol almaḡ yuḡālū <arapça> ve daḡı ḡuyunuñ çevresini dibinden tā aḡzına
04. gelince ṭaşla veya kiremidle örmeḡ ve yapmaḡ yuḡālū <arapça> ve daḡı ṭayyün

05. bir kimesne bir kimesnenün sevgüsinden kaçmak ve yüz çevirmek yukālū <arapça> ve dağı bir kimesne kaşdile açılmak ve acılığa kaşd itmek yukālū <arapça>
06. <arapça> eṭ-ṭiyyetü bi'l-kesri ve teşdidi'l-yā'i gönle düşen ve düşürülen nesne niyyet gibi ve gönül bir nesneye kaşd itmek niyyet gibi ve kişi yöneldüğü ve gönli kaşd idüb
07. toğrulduğı tarafa ve cihete dirler kemā yukālū <arapça>
08. <arapça> eṭ-ṭayyānū bi'l-fethi açılmış er cāyi'un gibi eṭ-ṭāyetü tam üsti ve ḥurmā serdükləri düz yir merid gibi ve muṭlakā düz yir saḥun gibi ve'l-cem'u
09. <arapça> eṭ-ṭayyü bi-fethateyni ve teşdidi'l-yā'i ve bi'l-kaşri açılmış 'avrat ve cem'uhümā ṭiyā'un bi'l-kesri ve taḥfifi'l-yā'i ve bi'l-meddi bābü'z-zā'i ma'a mā ba'dehā
10. mine'l-muṭābiḳi faşlü'z-zā'i ve'l-hemzeti ve mā yüsellişühümā ez-zābü bi'l-fethi bacanaḳ ya'nī kişinün 'avratınıñ kız karındaşınıñ eri selef gibi ve dağı ṭābe ses
11. seslik ve hengāme ve gavgā ve çağırub çıkarmak şavt ve cebletün gibi yukālū <arapça> ez-zı'yü bi'l-kesri ve süküni'l-hemzeti ṭāye
12. ya'nī oğlan emzirmekçün ve beslemek için dutdukları 'avrat ve er kemā yukālū <arapça>
13. <arapça> ez-za'üretü bi-zammeteyni 'alā vezni's-sühületi tayalık itmek ve emziricilik itmek ma'nāsına maşdardur ve ḳāle'l-muṭrizi
14. <arapça> ez-ze'rü bi'l-fethi ve süküni'l-hemzeti devei kendü köşeginden gayri köşege alışdurmak ve sevdürüb öğretişdürmek
15. yukālū <arapça> ve dağı deve kendü köşeginün gayri köşegi sevib öğretişmek ve alışmak yukālū <arapça>
16. <arapça> eyzan fi'l-lāzimi bi'z-zammi ve meddi'l-hemzeti ve ḳad yūşafü <arapça>
17. ya'nī saç öğreşmesine dağı zu'ār dirler ez-zı'ārü bi'l-kesri 'alā vezni'l-fi'āli devenün bir nesneyle ağızın bağlamak bir gayri
18. köşege yakmak için kemā yukālū <arapça> ve dağı za'ār oğlan emzirmekçün taya dutmak yukālū
19. <arapça> ez-za'mü bi'l-fethi ve süküni'l-hemzeti ses selk idüb çağırub çağırmaq şavt ve celb gibi
20. <arapça> faşlü'z-zā'i ve'l-bā'i ve mā yüsellişühümā ez-zabzābü bi'l-fethi ağı ve acı vece'un gibi yukālū <arapça>

21. <arapça> ez-zabzabetü bi-vezni'z-zelzeleti koyun meleşmek ve çıgrışmak ve'l-cem' u zabāzibü bi'l-fethi kemā yukālū <arapça>
22. <arapça> ya' nī zabāzib diyü koyun meleşmesine ve koyun āvāzına dirler ez-zabyü bi'l-fethi gin muṭlaqā ya' nī yaban koyunına ve keçisine dirler ve cem' u'l-killeti
23. ezabbın bi'l-fethi ve cem' u'l-keşreti zıbbā'ün bi'l-kesri ve'l-meddi ve zabiyyün bi-zammetin şümme kesratin şümme teşdīdin ve daḥı zabyün bir derenüñ adıdur <arapça>
24. <arapça> ez-zabyetü bi'l-fethi ve sükūni'l-bā'i dişi gin kezā fi muḳaddimeti'l-edeb ve'l-cem' u zabayātün bi-fethateyni ve daḥı zabyetün bi'l-fethi ve sükūni'l-bā'i
25. ' avrat fercine dirler ve ' inde'l-ba' z kısrak fercine ve katır fercine ve deve fercine dirler ve ' inde'l-ba' z kancık it fercine dirler ya' nī zikrolunan nesnelere amlarına
26. dirler ez-zubtü bi'z-zammi ve't-tahfifi kılıc ucuna ve oğ ucuna dirler aşında zubvün idi vāv ḥazf olunub yirine ' ıvaz kılıdı
27. ve cem' u'l-killeti azabbü bi'l-fethi ve zabātün ve zubünün bi'l-vāvi ve'n-nūni ve cem' u'l-keşreti zabyen bi-zammetin şümme fethatin faşlü'z-zā'i ve'r-rā'i ve mā yüshellişühümā ez-zaribü
28. bi-fethatin şümme kesratin küçürek depecik ve oyucuk rābiyetün gibi şafiretün gibi ve'l-cem' u ez-zırābü bi'l-kesri ve daḥı zurbün diş dibindeki yüksecik et sebḥun gibi ve'l-cem' u ezrābün ve daḥı
29. zurbun bir kişinüñ adıdur ez-zurabbü bi-zammeteyni ve teşdīdi'l-bā'i kışa boylu semiz kişi ez-zurarü bi-zammetin şümme fethatin bir berk ve katı bıçağ gibi keskin taşdur

282-a

01. ve'l-cem' u zırrābün bi'l-kesri ve teşdīdi'r-rā'i ez-zarirü bi-fethatin şümme kesratin şümme yā'in sākinetin iri ve kirlü yir ḥaznün gibi ve'l-cem' u ezırratün bi-fethatin şümme kesratin şümme teşdīdin ve zurrārün bi'z-zammi ve teşdīdi
02. 'r-rā'i ve'z-zarfü bi'l-fethi ve sükūni'r-rā'i ve'z-zerāfetü bi'l-fethi berk olmak ve ' aklıllu olmak keyyis ve zekā'ün gibi ve ' inde'l-ba' z sözi öz söylemek ve ehl-i dil
03. olmak ve yukālū <arapça>

04. <arapça> ve dağı zarf kaba dirler vi'ā'ün gibi ve'l-cem' u zurūfün ve minü zarfū'z-zamāni ve'l-mekāni 'inde'n-nühāti ez-zarīf
05. bi-fethatin şümme kesratin 'ağıllu zeyrek kişi keyyis gibi ve öz sözlü ehl-i dil kişi ceyyidü'l-keām gibi ve'l-cem' u zurfā'ü bi-zammetin şümme fethatin ve zırāfün bi'l-kesri ve zurūfün bi-zammeteyni ez-zarbānū bi-fethatin
06. şümme kesratin porsuğ didükleri canavar ki doğansayduñ yiryir қоқар ve'l-cem' u zırbā bi'l-kesri ve'l-meddi ve cem' u'l-cem' i zarābiyyü bi'l-fethi ve teşdīdi'-yā' i faşlü'z-zā' i ve'l-'ayni
07. ve mā yüşülleşühümā ez-za' nū bi-fethatin şümme bi-sükūni'l-'ayni eyzan yürümek ve yola gitmek yuqālū <arapça> ez-za' ānū
08. bi'l-kesri yük urğanı ya' nī yük bağıladıqları ve çekdükleri şerīd urğāni ez-za' ünü bi-fethatin şümme zammetin üzerine yük yükledikleri deve ba' irün tuħmelü 'aleyhi
09. ma' nāsına ve'l-cem' u zu' un bi-zammeteyni ez-za' inetü bi-fethatin şümme kesratin şümme yā' in sākinetin miħāfe didükleri şandūğ gibi nesne ki içine 'avratlar koyarlar dağı deveye
10. yükledürler ve dağı miħāfe içinde oturan 'avrata da za' inetün dirler ve dağı üzerine ve arkasına miħāfe olan deveye de za' inetün dirler ve cem' u
11. 'l-küllü eḡ' ānū bi'l-fethi ve zu' nün bi-zammeteyni ve bi-sükūni'l-'ayni eyzan ve za' āyin faşlü'z-zā' i ve'l-fā' i ve mā yüşellişühümā ez-zurfü bi'z-zammi tırnağ ve'l-cem' u ezfārün bi'l-fethi
12. ve dağı zufrün bi'z-zammi yay başınuñ kiriş durduğı gezin yuqarusına dirler ve dağı gene didükleri canavaruñ büyüğüne ve irisine dirler ve dağı küçürek yıldıza
13. dirler ve'l-cem' u ezfārün ez-zafretü bi-fethateyni ve'z-zufrü ve'z-zuferü bi'z-zammi ve sükūni'l-fā' i fiħimā bir yufkacık deridür ki gözde biter dağı gözi hep bürür ve kaplar
14. ez-zafrü bi-fethatin bir kişinüñ gözünüñ ağında bir yufkacık deri dürüyüb dağı gözini bürimek ve kaplamak yuqālū <arapça>
15. ve dağı zafr bir kimesnenüñ tırnağı uzun olmak yuqālū <arapça> ve dağı zafer bi-fethateyni bulmak ve murāda yetişmek ve düşmenden yegin
16. gelmek ve düşmeni yeñmek ve gālib olmak fevzün gibi yuqālū <arapça> ve dağı zafrün bi-fethatin alçağ ve çukur yirdür ki

17. ot bitirür ez-zafirü bi-fethatin şümme kesratin murādına yetişmiş ve maqşūdın ve istedügin bulmuş kişi ez-zafiretü bi-fethatin şümme kesratin şol gözdür ki anda bir yufqa
18. deri yetişir dağı bürimişdür ya' nī gözündeki didükleri maraz olan göz ez-zufratü bi'z-zammi gözündeki didükleri maraz ki tavaruñ gözinde olur
19. şöyle ki olduğu gibi kesüb gidermesler tavaruñ biline urur öldürür ez-zafra'ü bi-vezni's-şafra'e tırnakları uzun ' avrat ve'l-cem' u zufrün bi'z-zammi
20. zafarün bi'l-fethi ve'l-binā'i ' ale'l-kesri yemende bir şehriñ adıdur ki cez' u zafara didükleri boncuğ ve ' avdü zafara didükleri gökçek koçulu ağaç ki
21. tütendirler ol şehrden gelür faşlü't-tā'i ve'l-lāmi ve mā yüsellişühümā ez-zāl' u bi'l-fethi tavar kıç ayağını çekerek yürümek ve ağısırık yürümek kemā kıle <arapça>
22. <arapça> ve dağı zāl' un tar olmak ve
23. bir nesne bir nesni eñmak ya' nī çoğlugundan içine şığışmamak yukālü <arapça> yukālü <arapça>
24. <arapça> ez-zalfü bi'l-kesri şıgır tırnağı ve koyun tırnağı ve keçi tırnağı ve dağı şā' irler az
25. tırnağında dağı isti' māl iderler ve'l-cem' u ezlāfü ez-zalfü bi'l-fethi bir kimseyi bir nesneden men' itmek ve işlemek komamak ya' nī işlenmemek ve götürmemek yukālü <arapça>
26. <arapça> ve dağı zalfün bir kimesne berk ve katı yirde yürüyüb izin belirmemek yukālü <arapça>
27. <arapça> ve dağı zalfün bir nesne yok olub kolayına gitmek yukālü <arapça>
28. ez-zalfü bi-fethatin bir nesneden şağınmak ve yüz döndürmek yığılmak ve yukālü <arapça> ve dağı dirlik güç olub el tar
29. olmak şiddetü'l-ma' işeti ma' nāsına ve dağı zalfün bi-fethatin yir berk ve katı olub üzerinde iz belirmez olmak yukālü <arapça>

282-b

01. <arapça> ez-zalifü bi-fethatin şümme kesratin kendü katında hürmetlü ve rağbetlü ' avrat
02. yukālü <arapça> ve dağı şol berk ve katı yirdür ki üzerinde iz belirmez ve dağı zalifetün devenüñ havudı ağacınıñ

03. kollarınıñ ve kanadlarınıñ bir03 , dirler ki dörd kanaddur iki kanadı önünde ve iki kanadı ardında olur kaçan havıd yire kınsaydı aşığa
04. uçları yire deger cem' i zalifātün gelür kemā kıle <arapça>
05. <arapça> kezā fi'l-mu 'ahhire ez-zalīfū bi-fethatin şümme kesratin şümme yā'in sākinetin yaramaz huylu kışı ve hāli yaramaz kışı
06. seyyi 'ü'l-hāli gibi ve iri kirlü yir yukālū <arapça> ve dağı kıtı ve güç ve düşvār yaramaz nesne yukālū <arapça>
07. <arapça> ez-zalīfetü bi-fethatin şümme kesratin hep ve bir uğırdan ma' nāsınadur yukālū <arapça> ez-zıllü bi'l-kesri ve
08. 't-teşdidi gölge ve dağı her nesne ki kışıye gölge olur güneş değıdürmez ve tokunduramaz ve yāhūd kışı ortar dīvārdan veya taşdan veya tağıdan veya bulutdan
09. kemā kıle <arapça> ve'l-cem' u zıll bi'l-kesri ve dağı zıll gice kırañlığına dirler sevādü'—leyli gibi ve yukālū <arapça>
10. <arapça> ez-zulletü bi'z-zammi ve't-teşdidi örtme ve gölgelik ve ev kıpusı üzerindeki örtme ve sāyegāh ve ' inde'l-ba' z şol örtme ki ağıclarınıñ
11. bir uçları senüñ dīvāruñ üzerinde ola ve bir ucları kıñşuñ dīvārı üzerinde ola kezā fi'l-mağribi ve dağı zullet şol bulutdur ki saña gölge ola ve'l-cem' u
12. zulalün bi-zammetin şümme fethatin ve kıavlühü te' a. <arapça> ez-zulülü bi-zammeteyni bir iş üzerinde gün geçirmek gün yüzün bir iş üzre
13. olmağı yukālū <arapça> ya' nī gün geçirdüm fülān işde ve minhü kıavlühü te' a. <arapça>
14. ez-zalīlū bi-fethatin şümme kesratin şümme yā'in sākinetin gölgesi gitmez nesne yukālū <arapça> ez-zulamü bi'l-fethi ve'z-zammi ve bi-süküni'l-lāmi fihimā
15. güç itmek ya' nī bir kimesnenüñ hağıkın almağı ve hağıkın virmemek veya eksik virmek ve'l-hāşıl her nesni yirlü yirinde itmemek ve bir nesne yirine kıomamağı kemā yukālū <arapça>
16. <arapça> kıalellāhü te' a. <arapça>
17. <arapça> ve dağı zılm derenüñ şuyı taşub ol zamānda kıkağıeldügi yirden yukāru kııkmağı yukālū <arapça>
18. <arapça> ve dağı zılm kıoyulub kıaymağılanmadın süd içmek yukālū <arapça>
19. ve dağı deve boğızlammağı yukālū <arapça> ez-zulāmetü bi'z-zammi ve't-tağıfifi ve'z-zalīmetü bi-fethatin şümme kesratin şümme yā'in sākinetin el-mazlemetü bi-fethi'l-mīmi ve'l-lāmi ve bi-kesri'l-lāmi eyzan

20. bir kimesneden gücle alınan nesne ez-zalemü bi-fethatin her nesnenüñ öñi yukālū <arapça> ez-zulmetü bi'z-zammi ve
21. süküni'l-lāmi karanlık ve'l-cem' u zulemün bi-zammetin şümme fethatin ve zulümātin bi-zammteyni ve bi-fethi'l-lāmi ve sükünihā eyzan ve yukālū <arapça>
22. ez-zalmā'ü bi-vezni'l-hamrā'e karanlık zulmet gibi ve dağı karanlık gice yukālū <arapça> ve dağı
23. her ayuñ ortasından üç giceden sonra gelen üç gice dağı zulem dirler bi-zammetin şümme fethatin ez-zulamü bi'l-fethi ve't-tahfifi gice öñüne ve evveline dirler evvelü
24. 'l-leyli gibi ez-zilāmü bi'l-kesri gice karanlık olmak yukālū <arapça> ez-zalmü bi'l-fethi diş kemigi katı aqlıgından içinde kara gibi gözüküb
25. yaldurmak ve dağı diş kemigi içinde katı aqlıgından kara gözüküb yalduran ve işleyen nesne ve'l-cem' u zulümün bi-zammeteyni ez-zalimü ve'z-zalimetü bi-fethatin şümme kesratin şümme yā'in sâkinetin
26. fihimā koyulub kaymaklıktan açılan süd ve dağı zalim deve kuşunuñ irkegine dirler zekerün mine'n-ne'āmi gibi ez-zillimü bi-kesrateyni ve teşdidi'l-lāmi zulmi ve güci çok kişi
27. keşirü'z-zulmi gibi faşlü'z-zā'i ve'l-mîmi ve mā yüşellişühümā ez-zamā'ü bi-fethateyni mehmüzü'l-lāmi şusmak 'aşaş gibi yukālū <arapça> ve bir kimesne bir kimesneye müştāk olub
28. arzulamak yukālū <arapça> ez-zam'ānū bi-vezni'l-'atşānū şusamış er ve şusamış erkek tavar 'atşānū gibi ez-zamā bi-vezni'l-'atşā şusamış 'avrat
29. ve şusamış dişi tavar ve cem'uhümā zımā'ü 'alā vezni fi'ālin bi'l-kesri ez-zım'ü bi'l-kesri ve süküni'l-mîmi ve bi'l-hemzeti ba'de'l-mîmi şusamış ma'nāsına isimdür ve dağı tavar

283-a

01. veya kuş veya adam bir def' a şu içüb dağı gine şuşayınca olan vakte dirler ya'nî ikinci şusuzluk aradağı vakte ve zamāna dirler mā beyne'l-verdeyni ma'nāsına ve dağı kişi anasından
02. toğduğundan tā ölesine varınca olan vakte dirler ve'l-cem' u ezmā'ü 'alā vezni ef'ālū ve kavluhüm <arapça> ez-zamyü bi-fethatin

03. buğday eñlü olmak ve karayağız olmak ve bābühü şadā ez-zamyā'ü bi-vezni'l-
hamrā'e karayağız buğday eñlü ' avrat ve buğday tuṭaḫ yuḫālū <arapça>
04. <arapça> ve daḫı ḫatı az olan diṣ eti yuḫālū <arapça> ve ḫabaḫı yufḫa göz
yuḫālū <arapça> ve eti az olan ḫıbre incik yuḫālū <arapça>
05. <arapça> ez-zāmiyetü bi-kesri'l-mīmi tepremiṣ tuṭaḫ cem' i zavāmī gelür faṣlü'z-
zā'i ve'n-nūni ve mā yüṣelliṣühümā ez-zunbübü bi-zammeteyni beynehümā
sükünün incik ucundağı ḫuru kemük
06. <arapça> ez-zannü bi'l-fethi ve't-teṣdīdi sezmeḫ ve bilmek yuḫālū <arapça> ve
daḫı bir kimesneye gümān itmek
07. ve töhmet itmek yuḫālū <arapça>
08. <arapça> ez-zınnētü bi'l-kesri ve teṣdīdi'n-nūni gümān ve töhmet ya'nī bir
kimesneden bir nesne sizdirmek meṣelā bir kimesni uğrı sizmek gibi
09. ve'l-cem' u ez-zınenü bi-kesratiin ṣümme fetḫatin ez-zanünü bi-fetḫatin ṣümme
zammetin ṣol alıṣıḫdur ki alan kimesne gine virür mi ve virmez mi bilinmez ve
daḫı her kimesneye yaramaz gümān idici ḫiṣi seyyi'ü
10. 'z-zanni gibi ve daḫı ṣol ḫuyuya dirler ki içinde ṣu var mı ve yoḫ mı bilinmeye
ve 'inde'l-ba'zi ṣuyı az ḫuyı ḫaliletü'l-mā'i gibi ve cem' u'l-küllü zınnün bi-
zammeteyni ez-zanīnū bi-fetḫatin
11. ṣümme kesratin yaramaz nesne süzilen ve gümān olunan ḫiṣi müttehem gibi
faṣlü'z-zā'i ve'l-hā'i ve mā yüṣelliṣühümā ez-zahrü bi'l-fethi arḫa ve daḫı zahr
ṭavara dirler ḫābbün gibi ve daḫı
12. üzerine bincek ve yük yüklediceḫ deveye dirler rāḫiletün gibi ve'l-cem' u
ezḫārün bi'l-fethi ve ezherün bi-fethi'l-hemzeti ve zammi'l-yā'i ve zuhürün bi-
zammeteyni ve ḫavühüm <arapça>
13. <arapça> ve daḫı zahr ḫuṣ bileginüñ ve oḫ bileginüñ ḫıṣa yanına dirler el-
cānibü'l-ḫaṣır mine'ṣ-ṣey'i ma' nāsına ve'l-cem' u zuhrānū bi'z-zammi ḫurı yirde
olan yola dirler
14. ṭarīḫu'l-berri gibi ve bir ḫiṣinüñ ṣavaṣda ve cekde ardından ve arḫasından gelen
kimesnelere akrānū'z-zahri dirler ve yuḫālū <arapça>
15. bi-fethi'n-nūni <arapça> ve ḫondı dimeḫ olur ve ḫavlühüm <arapça>
16. ḫavlühüm <arapça> kemā fi zahrü'l-ḫalbi ve zahrü'l-ḫaybi kezā fi'l-maḫribi ez-
zahrü bi'z-zammi güneṣ gök ortasından

17. ayrıldıktan sonra olan vakte mā ba' de'z-zevāli ve'l-cem' u ezhārūn bi'l-fethi ve minhū šalātū'z-zuhri ez-zahāretū bi'l-fethi arkası güçlü ve kuvvetli olmak yukālū <arapça>
18. <arapça> ez-zihretū bi'l-kesri yardımcı 'avnün gibi ez-zahriyyū bi'l-kesri ve teşdidi'l-yā' i yüke veya binmeye gerek ola diye yaraqladıkları ve şakladıkları tavar yukālū <arapça>
19. <arapça> zahriyyūn bi'l-fethi ve teşdidi'l-yā' i gayrı..... ve dağı zuhreti kişi ardında koyub unuttuğı nesne kemā yukālū <arapça>
20. <arapça> ez-zāhirū bi-kesri'l-hā' i şehriñ taşrasına dirler ve dağı zāhir āşikāre ve bellū nesne ve yeñici nesne gālib gibi ve taşra çıkmış
21. nesne hāric ve bāriz gibi ve gitmiş ve ayrılmış nesne zā' il gibi mü' enneşi zāhoretūn gelür ve dağı zāhir şol göze dirler ki bigi yumrı ve taşra çıkmış ola ve dağı zāhoretūn yir yüzinde yukaru kalkmış
22. ota dirler ve yüce ve yüksek yire dirler ve dağı zāhire deve her gün öyle vaktinde ve gündüz ortasında şuya varmasına dirler ve'l-cem' u ez-zevāhirū ve dağı şehriñ taşrasına zāhirū'l-beledi dirler cem' i
23. zevāhir gelür ve minhū <arapça> ez-zaharū bi-fethateyni ev esbābına dirler metā' u'l-beyti gibi ve dağı kişinūñ kavmine ve kabilesine dirler ez-zahrū bi-fethatin bir kimesnenūñ
24. arkası ağırmak yukālū <arapça> ez-zihārū bi'l-kesri bir kimesne 'avratını anasınūñ arkasına beñzetmek ve iki nesni biribirine beraber idüb uyuşdurmak
25. ez-zihāretū bi'l-kesri kaftān yüzi ki biñānununñ zıddıdur ez-zuhāri bi'z-zammi ve't-tahfifi ok yileginūñ kuş quyruğunda bitdüğinden yanında etdükleri yanına dirler ez-zuhūrūn bi-zammeteyni
26. āşikāre olmak ve taşra çıkmak hurūc gibi ve yeñmek galebe gibi ve bir nesnenūñ üstine çıkmak yukālū <arapça>
27. <arapça> ez-zāhirū bi-fethatin şümme kesratin şümme yā' in sākinetin yardımcı mu' in gibi ve minhū kavluhū te' a. <arapça>
28. <arapça> ve dağı zāhir arkası güçlü ve kuvvetli nesneye dirler yukālū <arapça>
29. <arapça> ve dağı zāhoretūn gündüz ortasına dirler zuhrūn gibi ve dağı ıssı katı olduğı zamānda gündüz ortasına dirler hācire gibi ve'l-cem' u zahāyir

283-b

01. faşlü'z-zā'î ve'l-yā'î ve mâ yüſellişühümā
02. ez-zayyānū bi'l-fetħi ve teşdidi'l-yā'î
03. kırı yir yāsemīn dirler bir çiçekdür
04. ve 'inde'l-ba'zi bala dirler
05. 'asel gibi
06. temme
07. temme
08. bi-'avni
09. 'llāhi'l-meliki
10. 'l-vehhāb

SONUÇ

Tercümān El-Lüga (Lügat-ı Karapīrī) Pīr Mehmed Bin Yusuf El- Ankaravī tarafından tahminen 15. yüzyıl ortalarında kaleme alınmış Arapça-Türkçe bir lügattir. Pīr Mehmed Konya Ereğli'sinde doğmuş, Karaman ve Ankara'da yaşamıştır. Bu yüzden kendisine Ankaravī ve Karamanī lakapları verilmiştir. Bizim çalıştığımız nüsha, Ankara Kızılbey Medresesinde, Mustafa b. Mehmet Musâ b. Akkoca eliyle istinsah edilmiştir.

Çalışmaya konu olan eserde, Eski Anadolu Türkçesinin dil özellikleri açıkça görülmektedir. Eski Anadolu Türkçesi döneminde; eski Türk yazı dili özelliklerinin yanında, Arap – Fars yazı dili özelliklerinin bulunması bakımından kurallı bir imla sisteminden söz etmek zordur. Eski Anadolu Türkçesi yabancı unsurlar bakımından denilebilir ki Batı Türkçesinin en temiz devridir. Ancak; 15. yüzyılda basit de olsa terkipler ve yabancı kelimeler çoğalmış, bu yüzden asrın ikinci yarısı Osmanlı dönemi Türkçesinin temelini atan, onun başlangıcını teşkil eden bir devir olmuştur. Dolayısıyla eserde Osmanlı dönemi Türkçesinin bazı özelliklerini de görmek mümkündür.

Eserin “ذ ر ز ژ س ش ص ض ط ظ” maddelerini inceledik ve bu vesileyle birçok yeni Türkçe ve Arapça sözcük öğrenmiş olduk.

İnceleme bölümünde, sözcükleri dönemin özelliklerine göre ses ve şekil bilgisi bakımından inceledik. Sözcüklerin kök ve eklerindeki değişimi ve gelişimi görmüş olduk. Eski Anadolu Türkçesi ve Osmanlı Türkçesi dönemi dil özellikleri alanlarındaki bilgilerimizi pekiştirdik.

Eski Anadolu Türkçesi, Oğuzcanın 13-15yy da Anadolu'da oluşan yazı dilinin adıdır. Bu dil, aynı zamanda Oğuz Türkçesinin ilk yazı dili olma özelliğine sahiptir. Eski Anadolu Türkçesinin ilk yazı dili olmasından sebebiyle yazım (imla), ses, yapı ve sözcüksel özellikler bakımından varyantlı bir dil özelliği gösterir.

Bunun en önemli sebebi, Arap Alfabesinin, Oğuzca sözcüklerin yazımında ilk defa kullanılıyor olmasıdır. Bu farklılıklar ve değişmeler yalnızca Türkçe kelimeler ve

ekler için geçerlidir. Arapça ve Farsça kökenli fiillerin kaynak dillerdeki biçimlerine sadık kalınmıştır.

Türkçenin Anadolu bölgesinde yeni bir yazı dili olma hususunda geçirmiş olduğu mücadele yalnız Arapça ve Farsçaya karşı değildir. O kendi yapı ve işleyişi içinde de o günün gelişme şartlarına uygun bir mücadele vermiştir.⁵⁵

Eski Anadolu Türkçesinin dönemlerini, taşıdıkları az çok değişik dil yapısı açısından ve o zamanki siyasal ayrılıklar bakımından başlıca üçe ayırmak mümkündür:

- 1) Selçuklular Devri Dönemi
- 2) Beylikler Devri Dönemi
- 3) Osmanlı Devletinin Kuruluş Dönemi⁵⁶

Eski Anadolu Türkçesinin imlasında, sonraki devirlere göre bazı farklılıklar görülmektedir. Bunlar; yazarın konuşma dilinin tesiri altında kalmasından olabileceği gibi, medrese öğretimi görmemiş müstensihlerin hatasından da ileri gelmiş olabilir. Bu devirde, Türkçe kelimelerde sesli yerine hareke konmuş, Arapça ve Farsça tesiri ile konulmadığı da olmuştur. Zaman zaman harfle de gösterilmiştir. Sadece bazı yerlerin harekelendiği metinler de vardır.

Bizim çalıştığımız metinde de bu ikilik dikkatimizi çekmiştir. Kelimelerin değişik imlasında aruz vezninin de tesiri büyük olmuştur.

Çalışmaya konu olan eserde; bazı bölümlerde harekeli , bazı bölümlerde ise harekesiz kelime yazımları görülmüştür.

bişirmek 202a-22 (harekeli), bişirirler 275a-04 (harekesiz)
yiridür 200b-01 (harekesiz), yirüñ 277b-01 (harekeli)

- Kelime başında /a/ ve /e/ sesleri için elif kullanılır.

ayağlayub 200b-07, eskimek 201b-16

⁵⁵ Korkmaz, Zeynep, *Selçuklu çağı Türkçesinin genel yapısı* Timurtaş, Faruk, (1985). *Osmanlı Türkçesi grameri*, 5. baskı, İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi yayınları, İstanbul, s. 50.

⁵⁶ Ergin, Muharrem, (1972). *Türk Dil Bilgisi*, İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi yayınları, İstanbul, s. 16.

- Kelime başındaki /ı/ ve /i/ sesleri bazen sadece elif ile;
isimdür 282b-29, irkek 203a-03 (harekeli)
bazen de elif-ye ile;
ırmağ 279b-12, ırak 279a-16 yazılmıştır.
- Kelime başındaki /o/,/ö/,/u/,/ü/ sesleri bazen sadece elif ile
üñügi 205b-28;
bazen de elif-vav ile yazılmıştır.
uçmağ 204b-21, ördek 279b-23, ucına 203b-09
- /-ğ/ /-ğ̃/ > /-ø/ Eski Türkçe (Köktürk, Uygur, Karahanlı)deki kelime ve hece sonundaki /-g/ ler Oğuzcada düşmüştür.

ET	*	EAT	TT			
arığ	>	* arığ	>	aru	>	arı “temiz” (267b-12)
kapuğ	>	* kapığ	>	kapu	>	kapı“kapı” (202a-15)
sarığ	>	* sarığ	>	saru	>	sarı “sarı” (263a-16)

- Eski Anadolu Türkçesinde bazı eklerin ünlüleri sürekli yuvarlak olarak geçer. Günümüz Türkçesinde bu ekler, düz şekilli biçimleriyle de karşımıza çıkarlar.

Herhangi bir fonetik sebebe bağlı olmadan meydana gelen yuvarlaklaşmalar:
Bazı ekler herhangi bir fonetik sebebe bağlı olmaksızın yuvarlaklaşmaktadır.

{-uk /-ük} fiilden isim yapma eki:

artuğ < art-uğ 280a-21

{-ub/-üb} Zarf fiil eki: doğunub 233b-19, yağub 233b-19, görüb 214b-09, alub 207b-19

{-dur/-dür} Ettirgenlik eki: yükledürler 282a-10, öğretişdürmek 281b-14

{-ur/ür } Ettirgenlik Eki:

geçürürler 280a-11

{-sun/-sün }, {-sunlar/-sünler } 3. Tekil ve Çoğul Şahıs Emir Ekleri :

gitmesün 276a-05, söyünmesün 274b-25, toğrulsun 276a-05, tağılmasun 254b-24

{-dur/-dür } Bildirme eki:

yirdür 282b-02, çiçekdür 283b-03, ismidür 281a-10, oyundur 200b-02

- Eski Anadolu Türkçesinde bunların yanında Eski Türkçe biçimleri düz ve yuvarlak şekilde olan (4 şekilli) bazı eklerde yuvarlaklaşarak tek şekilli hale gelmiştir.

İlgi Hâli Eki: +Uñ / +Un / +nUñ / +nUn:

sāmet+ün 242a-08, tavar+uñ 249a-16, tavşanı+nuñ 200b-01

1. Tekil ve Çoğul İyelik Ekleri :+(U)m/+(U)mUz

ev+üm veya yir+üm 216a-17, didüg+ümüz 205b-06

2. Tekil Şahıs İyelik Eki: +(U)n

avāz+un 201a-06

İsimden İsim Yapım Eki: +sUz +

uğur+suz 239b-21, ot+suz 240a-15

Geniş Zaman Eki: -Ur

gel-ür 251b-24, idin-ür+ler 252b-22

Görülen Geçmiş Zaman 1. Tekil Şahıs Eki : -dIm

yat-du+m 275a-28, toy-du+m 244b-11

Görülen Geçmiş Zaman 2. Tekil Şahıs Eki : -dİñ

haṭā it-dü+ñ 211a-07, sev-dü+ñ 241a-12

Görülen Geçmiş Zaman 1. Şahıs Çoğul Şahıs Eki :-dIk

an-du+k 206a-27, bul-du+k 238b-28

Zarf Fiil Eki –u : şızmasun diy-ü 274a-10

- **Ünlüsü Sürekli Düz Olan Ekler:**

Çalıştığımız eserde; yukarıdaki yuvarlak eklerin aksine bazı ekler de sürekli düz olarak geçmektedir.

İyelik 3. Tekil Şahıs. Eki: +I / +sI

biri+si+ne 200b-03, kenīse+si 202b-19, hurma şalkım+ı 202b-17

Görülen Geçmiş Zaman 3. Tekil Şahıs Eki: -dI

kalb olun-dı 206a-5, şöyle şöyle ol-dı 206a-27

Öğrenilen geçmiş zaman {-mIş} düz ünlülü olarak kullanılmaktadır.

zekere di-miş 206b-20, zammıyla düş-miş 273b-5

Soru Eki: +-mı / +-mi:

erkek mi veya dişi mi 237b-3

+İlk İsimden İsim Yapma Eki:

karañlık 282b-24

-İcİ Fiilden İsim Yapma Eki:

gezici ve 7olanıcı 280a-12

- **Ünlüler**

Türkçedeki sekiz ünlü fonemini göstermek için Arap harflerinde sadece ü harf bulunmaktadır:

elif :/a/, /e/; ye: /ı/ ,/i/ ; vav: /o/,/ö/,/u/,/ü/

İncelediğimiz eserde bulunan ünlüler şunlardır:/a/, /e/, /ı/, /i/, /o/, /ö/, /u/, /ü/

Ayrıca /ā/, /ī/, /ū/ ünlüleri de kullanılmıştır.

- **Ünlü Değişmeleri**

/i/~e/⁵⁷

/i/ ünlüsünün korunduğu sözcükler:

di-di “de-” 201b-27, *gice* “gece” 202b-20

/u/~ı/

/ u/ ünlüsünün korunduğu sözcükler:

ulaş -dur-urlar “ulaşdır-” 273a-5

/ü~/i/

⁵⁷ Türkçede bir dokuzuncu vokal vardır ki buna kapalı e deriz, e ile i arası bir sestir. Bu ses lehçemizde açık e- ye dönmüştür. Banguoğlu, Tahsin, Türk Grameri, Ses Bilgisi, Türk Dil Kurumu Yay., Türk Tarih Kurumu Basımevi, s. 25, 35, Ankara, 1959

/ü/ ünlüsünün korunduğu sözcükler:

sev-üb “sevip” 206b-25

- **Ünlü Uyumu**

Eski Anadolu Türkçesinde seslilerde görülen en büyük özellik uyum konusudur. İncelediğimiz metinde ünlü uyumlarının, özellikle kalınlık-incelik uyumunun işlek olduğu görülmektedir. Düzlük-yuvarlaklık uyumu daha az işlektir.

Kalınlık İncelik Uyumu:

Türk dilinin Köktürkçeden beri izlenebilen en sağlam uyumu budur. EAT döneminde de kalınlık-incelik uyumu vardır. Hatta bazı durumlarda, günümüz Türkçesi yazı dilinden daha ileri bir uyum söz konusudur. Çalıştığımız metinde de bu uyum sıklıkla görülebiliyor.

bezekler 207b-12 , *gönülde* 200b-08

Eski Anadolu Türkçesi metinlerinin ünlüler açısından en karakteristik özelliği, dudak (düzlük-yuvarlaklık) uyumunun tam olmamasıdır. Metnimizde düzlük-yuvarlaklık uyumuna aykırı olarak düz ünlü taşıyan sözcükler geçmektedir : *toğrı* “doğru” 230a-07 *toğrulduğı* 211b-06

- **Bazı eklerde sürekli düz ünlülerin kullanıldığını görmekteyiz.**

İyelik 3. Tekil Şahıs Eki: +I / +sI :

biri+si+ne 200b-03, *kenise+si* 202b-19

Görülen Geçmiş Zaman 3. Tekil Şahıs Eki: -dI :

kalb olun-dı 206a-5, *şöyle şöyle ol-dı* 206a-27

Öğrenilen geçmiş zaman düz ünlülü olarak kullanılmaktadır:

zekere di-miş 206b-20, zammıyla düş-miş 273b-5

- **Soru Eki : +-mı / +-mi** : erkek mi veya dişi mi 237b-3
- **Ünlü Düşmesi:**

Orta hecedeki vurgusuz dar ünlülerin düşmesi Türkçe için genel bir eğilimdir. Çalışmaya konu olan eserde de bu eğilim göze çarpmaktadır.

karını < *karını* 210b-08, *karşu* < *karışu* 207a-08

- **Ünsüzler:**

Günümüz Türkiye Türkçesi yazı dilinde kullanılan ünsüzler EAT metinlerinde de vardır. Bunlara ek olarak, bir de bugün sadece bazı ağızlarda korunmuş olan /ñ/ünsüz (damakn'si) bulunmaktadır.

Çalışılan metinde /b/, /c/, /ç/, /d/, /đ/, /f/, /g/, /ğ/, /h/, /h̄/, /h̅/, /j /, /k/, /k̄/, /l/, /m/, /n/, /ñ/, /p/ /r/ /s/, /ş/, /ş̄/, /ş̅/, /t/, /t̄/, /v/, /y/, /z/, /z̄/, /z̅/, /z̆/ ünsüzleri kullanılmıştır.

- **Ünsüz Değişmeleri :**

p~b : çorma bişirmek 258a-04

t~d: bir dürlü 200b-02, güdüb 214b-08

Metinde **ç-**, **-ç-** korunduğu örnekler de bulunmaktadır:

tağılmış 245a-03, **çoğrı** söz **çoğrı** iş 230a-07

k~ğ: gavgā 281b-11, bırağır 262a-18

k̄~h̄: aḥşam olunca 220a-22

ğ~k: her kankı 201a-19

- Ünsüz Düşmesi

Kelime başında Ø- < b-

Köktürkçedeki bol- fiilinin başındaki ünsüz diğer lehçelerde korunmuş olmasına rağmen Oğuzcada kaybolmuştur. EAT metinlerini diğer Orta Türkçe lehçelerinden ayıran en önemli özelliklerden biri de bu kelimedeki /b/ düşmesinin gerçekleşmiş olmasıdır.

İncelediğimiz metinde bu yönde örneklerimiz mevcuttur.

olmağ 283a-03, olmağ 200b-22

/g/, /ğ/ > Ø

göñül < *köngül* 200b-08, kapusı < *kapığ* 210a-19

- Hece Düşmesi:

ğar+dağ+a < karında+eş 216a-14

ŞEKİL BİLGİSİ

- Yapım Ekleri

İsimden İsim Yapım Ekleri:

+en+, +cIk+, +cA+, +cAK+, +dağ+, +düz+, +nci+, +ık +, +kek+, +II+, +IİK+, +sUz+, eklerinin kullanıldığını görüyoruz.

İsimden Fiil Yapım Ekleri:

+Ar-, +e-, +et-, +da-, +ter-, +lA-, eklerinin kullanıldığını görüyoruz.

Fiilden Fiil Yapım Ekleri :

-Ar-, -gür-, -Il-, -Iş- , mA-, -n-/ -ün, -üt-/ -T-, -Tİr-, -Ir-, eklerinin kullanıldığını görüyoruz.

Fiilden İsim Yapım Ekleri:

-aç+, -e+, -U+, -IcI+, -Im+, -ga+, -°K+, -KU+, -I+, -mA+, -In+ , -ış+, eklerinin kullanıldığını görüyoruz.

- İsimler
- İyelik Ekleri

1.tekil şahıs: +(U)m

2. tekil şahıs: +(U)ñ

3. tekil şahıs: +I / +sI

1. çoğul şahıs: +(U)mUz

3. çoğul şahıs: +IArI

- Hal Ekleri

Yaklaşma hali eki: +A

Bulunma hali eki: +dA (Ünsüz uyumuna uymaz.Sadece ötümlü olarak +dA şeklinde eklenir.)

Ayrılma hali eki: +dAn (Ünsüz uyumuna uymaz. Sadece ötümlü olarak eklenir.)

Yükleme hali eki: +I / +yI / +n (Ünlüsü kurallı olarak ‘dar-düz ’dür.)

İlgi hali eki: +Uñ / +Un / +nUñ / +nUn (Ekin ünlüsü sürekli dar yuvarlaktır, ‘dudak uyumu’na uymaz.)

Eşitlik hali eki: +ca (Ünsüz uyumuna uymaz.)

Birliktelik hali eki: +IA / +IIA

Yön hali ekleri: +ra / +erü

Nedensellik hali eki: +çün / +içün **kullanılmıştır.**

- **Sıfatlar:**

Niteleme Sıfatları : Çalışmaya konu olan eserde, çokça bu türde sıfatla karşılaşmıştır.

alçağ yire 220a-13, yüksek yir 200b-02

Belirtme Sıfatları : Eserin sözlük olması bu türde örnekleri sınırlamıştır.

- **Zamirler:**

Çalışılan eserin bir sözlük olmasından dolayı, zamir örneklerine çok fazla rastlanmamıştır.

Dönüştülük Zamirleri:

Köktürkçede dönüştülük zamiri olarak kullanılmış olan “kentü” Orta Türkçe döneminde Eski Anadolu Türkçesinde devam etmiştir. Diğerlerinde “ öz ” şekli yaygınlaşmıştır. Günümüzde de Oğuz lehçeleri “kendi”, Kıpçak ve Karluk lehçeleri ise “ öz ” şekillerini kullanmaktadırlar.

İncelediğimiz metinde dönüştülük zamiri olarak “kendi” sözcüğü kullanılmıştır. Zamirin, “kendü / kendi” şekli ile karşılaşıyoruz.

şol ir kendi şu ve göldür 276b-11, kendi bunlardan kimesne kalmadı 277a-24, kendü ihtiyarıyla 280a-08

- **Şekil ve Zaman Ekleri**

Bildirme-Haber Kipi Ekleri

Görülen Geçmiş Zaman: -dU

1. tekil şahıs : yat-du+m 275a-28, toy-du+m 244b-11, kan-du+m 244b-12
2. tekil şahıs : haṭā it-dü+ñ 211a-07, sev-dü+ñ 241a-12
3. tekil şahıs : toḡru+l-dur-dı 211b-06
1. çoğul şahıs : an-du+k 206a-27, bul-du+k 238b-28
3. çoğul şahıs : di-di+ler 263b-11, gel-di+ler 275b-01, ol-dı+lar 252a-16

Öğrenilen Geçmiş Zaman: -mİş

3. tekil şahıs: düş-miş 209a-05, kâfiyelen-miş 209a-24, di-miş 209b-02
3. çoğul şahıs: di-mişler 225a-03

Geniş Zaman: -°r

1. tekil şahıs : göster-ir+em 242b-19, bil-mez+em 201b-15
2. tekil şahıs : di-r+sin 201a-01, kıl-ur+sın 201a-01
3. tekil şahıs : yi-n-ür 204b-28, aç-ar ve cilā vir-ür 207b-12, yapraklan-ur ve yeşil olur 208a-29, az ol-ur 210a-05
3. çoğul şahıs: di-r+ler 200b-02, del-er+ler 203a-19, düz-er+ler 203b-19

Metinde geniş zamanın olumsuz çekiminin örnekleri şunlardır:

bil-mez+em 201b-15, din-mez 202b-14, ye-mez 204b-18

Gelecek Zaman: -°caK :

EAT'nin son dönemlerine kadar işlek bir sıfat-fiil eki olarak takip edebildiğimiz bu ek, 15. yüzyıldan itibaren gelecek zamanı çekimlemekte de kullanılmaya başlamıştır. O yüzyıldan sonra bu coğrafyadaki yazı dilinde çekimli gelecek zaman eki - (y) AcAK olmuştur.

3. tekil şahıs: gid- ecek 211a-20, şaklı- cağ 267b-24, var- ıcağ 256a-06, ‘ahd id- ıcek 263b-10, ol-ıcağ 259a-02, var-ıcağ 256a-06, bat-ıcağ 211a-28, kaç- ıcağ 236a-14

Çalışmanın metin bölümünde ise “د ذ ر ز ژ س ش ص ض ط ظ” maddelerinin çevirisini yaptık. Metnin çevirisinin tamamı word belgesinde 426 sayfa olmuştur. Eser talik hattıyla yazılmıştır. Her sayfa 25 satırdan oluştuğu için hacimli bir eser ortaya çıkmıştır. Transkripsiyon esnasında tarama sözlüklerinden yararlandık. Yazı silinmelerinden ve baskı kaynaklı hatalardan dolayı okunamayan sözcükler olmuştur.

Bu çalışma ile o dönem diline ve beraberinde sözlüklerine dikkat çekmeyi, bir milletin kültürel zenginliğinin o milletin diline yansıdığını göstermeyi amaçladık. Yeni söz varlıklarını : *sokranmak* (homurdanmak,söylenmek), *yaldurmak* (parlamak) *aldamak* (aldatmak, kandırmak, oyun etmek), *gümrenmek* (homurdanmak) tespiti çalıştık. Bu çalışmayı önemsedik; çünkü kültürün hamurunu yoğuran insanların el becerisi yarınlarımıza aktaracağımız eserlerin vasfını tayin edecektir diye düşündük. Eserin, bütün bilim dünyasına faydalı olmasını umuyoruz.

KAYNAKLAR

- Akalın, M., (1975). *Cemşid ü Hurşid, İnceleme-Metin*, Ankara.
- Akalın, M., (1988). *Tarihi Türk Şiveleri*, İlaveli 2. Baskı, TKAE Yayınları, Ankara.
- Akar, Ali, (2005). Türk Dili Tarihi, Ötüken Yayınları, İstanbul.
- Akar, Ali, (2014). *Eski Anadolu Türkçesi Ders Notları-1*, Muğla.
- Arat, R. R., (1960). “Anadolu Yazı Dilinin Tarihi İnkişafına Dair” V. Tarih Kongresi, Ankara, s. 225-232.
- Bağdemir, A., (2002). “Osmanlıca Sözlüklerde Harfler İçin Kullanılan Terimler” *Türk Dilleri Araştırmaları*, C. 12, s. 35-70, İstanbul.
- Banguoğlu, T., (1974). *Türkçenin Grameri*, İstanbul.
- Beyatlı, H., (2011). *Türkçe-Arapça Ansiklopedi Sözlük*, Ensar Yay.
- Bilgegil, K., (1982). *Türkçe Dil Bilgisi*, (2. Baskı), İstanbul.
- Buran, A., (1968). “Türkçede Kelimelerin Ekleşmesi ve Eklerin Kökeni”, 6. Uluslar Arası Türk Dili Kurultayı, Bildiriler, TDK Yayınları, İstanbul.
- Caferoğlu, A., (1954). “Fatih’in Dili”, TDED, s. 83-90.
- Caferoğlu, A., (1984). *Türk Dili Tarihi*, İstanbul.
- Canpolat, M., (1965). *Behcetü'l-Hadâik fi Mev'izetü'l-Halâik*: Giriş- Yazı Özellikleri- Ses Özellikleri- Söz Yapılışı- Söz Bölümleri- Dizin(Doktora Çalışması) Ankara.
- Clouston, S. G., (1972). *An Etymological Dictionary of Pre-Thirteenth-Century Turkish*, Oxford.

Çağatay, S., (1944). “Eski Osmanlıca Üzerine Bazı Notlar”, *DTCF Dergisi*/2, s. 297-312

Çağatay, S., (1944). “Eski Osmanlıcada Fiil Müştakları”, *DTCF Dergisi* V/4, 1947, s.353-368; V/5 1947, s.525-552: DTCFD.6/1-2 1948, s. 27-47.

Çavuşoğlu, M., (1979). *Yahya Bey, Yusuf u Zelihâ*, İstanbul Üniversitesi Yayınları, İstanbul.

Çelebi, V., (1341). *Divan-ı Türkî-i Sultan Veled*, İstanbul.

Demir, N., (20-26 Eylül 2004) “Selçuklu Öncesi Türkiye Türkleri ve Türkiye Türkçesi”, 5. Uluslar Arası Türk Dili Kurultayı, TDK Yay., Ankara.

Derleme Sözlüğü, (1979). TTK Basımevi, Ankara.

Devellioğlu, F., (1970). *Osmanlıca- Türkçe Ansiklopedik Lügat*, Ankara.

Dilçin, C., (1991). *Süheyl ü Nevbahâr, İnceleme-Metin-Sözlük*, TDK Yay., Ankara.

Doorfer, G., (1993). “Bemerkungen zur T.anskripton des Runentürkischen”, *Journal of Turkology*, Volume 1, Number1, Szeged, s.20i.

Doğan, Rıfat, K., (2014). *Kara Piri Lügati (Elif maddesi) İnceleme-Metin-Dizin*, Denizli.

Edizkun, H., (1963). *Yeni Türk Dilbilgisi*, İstanbul.

Elçin, Ş., (1962). “Dede Korkut Kitabı’nda İslami Unsurlar”, Nemeth Armağanı, TDK Yay., Ankara.

Emre, A. C., (1943). *Türkçede İsim Temelleri*, TDK Yay., İstanbul.

- Eraslan, K., (1980). *Eski Türkçede İsim Fiiller*, İstanbul
- Ercilasun, A.B., (1984). *Kutadgu Bilig Grameri, -Fiil-*, Ankara.
- Eren, H., (1999). *Türk Dilinin Etimolojik Sözlüğü*, Ankara.
- Ergin, M., (1958). *Dede Korkut Kitabı 1. Giriş-Metin-Faksimile*, Ankara.
- Ergin, M., (1963). *Dede Korkut Kitabı 2. İndeks- Gramer*, Ankara.
- Ergin, M., (1990). *Türk Dil Bilgisi*, Bayrak Yayınları, İstanbul.
- Gabain, A., (1988). *Eski Türkçenin Grameri* (Çeviren: M. Akalın), TDK Yay..
- Gemalmaz, E., (1996). “*Türkçede İsim Tamlamalarının Derin Yapısı*”, Atatürk Üniversitesi. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi, S. 4, s. 165-172, Erzurum.
- Hatiboğlu, V., (1981). *Türkçenin Ekleri*, TDK Yay., Ankara.
- Komisyon, *13. Yüzyıldan Günümüze Kadar Tanıkları ile Tarama Sözlüğü*, 1-4. (1. Basım), TDK Yay., 1943-1957, Ankara.
- Komisyon, *Tarama Sözlüğü*, 1-8. TDK Yay., 1963-1977 (2. Basım), Ankara.
- Korkmaz, Z., (2003). *Türkiye Türkçesi Grameri* (Şekil Bilgisi), TDK Yay., Ankara.
- Mansuroğlu, M., (1951). “*Anadolu’da Türk Yazı Dilinin Başlaması ve Gelişmesi*”, TDED 4/3, s.215-229.
- Parlatır, İ., (2006). *Osmanlı Türkçesi Sözlüğü*, Yargı Yayınevi, Ankara.
- Sami, Ş., (1995). *Kamus-ı Türkî*, Çağrı Yay., İstanbul.
- Tarlan, A. Nihat, (1942). *Şeyhî: Divanı. Tarama Sözlüğü ve Nüsha Farkları*, İstanbul.

Tok, Turgut, (2008). *Nasāyihü’l- Mülūk* (İnceleme-Metin-Dizin), Bilgeoğuz Kitabevi, İstanbul.

Tok, Turgut, (2015). Mustafa Nuzuli Efendi, *Nuzuli Divanı* (İnceleme-Metin-Dizin), Nokta Yay., Denizli.

ÖZGEÇMİŞ

Handan AYMELEK

1969 yılında Van'da doğdu. 1986 yılında Van Atatürk Lisesinden, 1991 yılında da Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünden mezun oldu. 1992 yılında Kars-Hanak Lisesinde edebiyat öğretmenliğine başladı. Ülkenin değişik illerinde görev yaptı. Aktif olarak öğretmenlik yaşamını sürdürmekte olan Handan AYMELEK, evli ve iki çocuk annesidir.

TIPKIBASIM ÖRNEKLERİ

والدقة بالعلم ثم الشد بدو العزيمة نعمه ثم في عرب طاشا نكند لكل نيك وحق لربك بديرو وجمع لدا تاء وواوهم بالعجز وشد الميم حتى دمة الفاعل ثم
 برد ولو اويك عر بلرا ويزلر ودي بولر لبر طر بوة كة الوجة بالشم الشد بر قوبن فقي و دوه بوكنه بعرفه كة الدمدم نفع الالابن بو كسك بر كة بوشن
 اوله رايعة سهله كة وليم دما دم نفع الاله الاله و الشانبة الالدمه بورن الزولن لبر شيزين بابشدر من و او لشورين وطاغذب بار بار بايك كة الاله
 الشد مدمه اذ الزفة بالارض وطحلح ودي بوق انك عقال دمدم الله عليهم اي اهلكهم ددي بكة ساسنونا كند وكند و بيسقرا لمق و بايشه كوزنك
 كذا في المقدمة الدمدم نفع كسة دينة طلاق صونني و دور نلش بولك دهي سنك كة او زرنه بر شة صونني و دور نلش اولر دج كين بوزن لو كني عقال قدر عيم اي
 مطلية بالطال و رجل دميم اي فيع الدمم بالجر كة سر قوبن كة و قوبن فقي و دوه بوكنه بوجه الالدمه بالكر سكن الميم قوبن دوه و بنا غلن اولر نه اشيب
 و ابا قلب بر كد بكونه البلد و اكر كد ددي ناسي ابا فلر بله با سخله بر كد ب و محي ابلبب قرأ رند و قلن بركة و من سبل كما عقال الالدمه ساقدت الالابن و ليم
 باو الال و ابعار عقال يلقب في سلعها ما اثار الناس و ما سود و و ليم الدمم بكرة ثم نفع و دوه مدمه كسك الاله و كوني بجملة كوكلكه كيني طوب حسدا انك
 دبر لبر صدق عقال دمم قلبه بالكر مدمه اي مفد و صغن الدمم بالبر بيري بركة و كلكه او كني و بجر مكن عقال دمم الارض اذ اصلها بالالدمم و بايه نفع الاله
 بالنع و النخني في ما عالجند دني شيب اولدان يرين اولر بوجوب قرار من كما عقال الالمان فساد القر في الخلة و عضة قبل ادركه حتى سودة و دني فلكه
 بيار و سه جورب قرار عقال اشاع غلنك يبر اشغن و برسه قدا صاب النخلة الالمان دبر لبر **دمون** نفع الاله و ضم الميم المشدنة برون و نوك الال
 بوزن العصا بيشه قان بوشن عقال دمي الش من باب صدى اذ تلون بالدم الدمم نفع كسة ثم باه سلكه قان بوشن بونلش شدة مشتلون بالدم
 الالدم بالنع و النخني قان اصله - دموا يدعي عقال هو و جه او زرنه شيشه دموان كلور و سبويه قانند - اصله دني ايدي نفع الاله و سكنه الميم و مبر قانند
 اصله دني ايدي نفع بوقوله لرا و زرنه شيشه سمه و سبان كلور و اوج بوقوله او زرنه دما بالكر و دمي كلو بوجه نفع كسة ثم شد بوقوله اوله او زرنه بوزن
 كين و او اولر بوقوله ثلثه او زرنه بولر و هو الاصح كذا في الصحاح و دني بو كك بصفير و ميج كلور بضمه ثم نفع كسة ثم شد بوبو كاسيت و دني نفع
 ثم كسة ثم شد بدموي كلور بضمه ثم كسة ثم شد بدمه اضم من الدم كياض و بياضه الالدمية بالنع و سكن الميم فيل كوكلن و بو كك بوزن لردن
 اوله بونه و مورنه دبر لبر كة انذ قبل رنك اوله فان كة و ليم الدمم بضمه ثم نفع كسة ثم شد بوقوله اوله كاد في دميه دبر لبر **سائي** دما
 بطلغك لا يدركه هيم بكونه اولمزدن الالانوكه او زرنه قان و كد لردن الالدمية بكس الميم و تخفيف البيا شوله باشي بار غندر كة انذ قان جفك كين
اقبم دم الاخوين كرفناش قان و ديد و كلر قنيل بوسد كة اطبا قانند مشهور در شندم دني دج دبر لبر دم الشبان و دم الشبان دني دبر لبر
فصل الاله والنون وما ينشئها الدناة بالنع والملة والذقوة بضمير بالهزة بين الواو والهمزة بالهزة بالنع و كوتواش اشكك و با تلواش لري
 اشلبب كين او تانم عقال دنا الرجل يدنا بالنع فرما دناة و دنوتم انصافن باب ظرف و سهل اذ اسفل في فعله و ميج الله بالنع ميموز الالدم
 آرقه كوز بوسن اولمق حدب كة عقال دني فاعل و من باب طرب اذ النفع الذي نفعه ثم كسة ثم باه ساكنه ثم نفعه با تلو و كوتواش اشلبب كني شيبني
 الالدمية عيوزن عيلة اشكك بضمه كة الالانبة و الالانبة بكس الاله و فغ النون المشدنة فيرما قصه بويلو قصه كني الالدمي شمش كني و كني بولك
 عقال دني الشوب من باب طرب اذ انوشج الالدمية بوزن الالدمية بوجها عقال اقر تلر بين آزر ببا فساد الاله عقال دني نفس بين القوم دنته اذ
 اند بوزن السون والشين جيجي الملائكة بوزن الالدمية مثل الالدمية و قد سخي و دني بيشه كوزن قيب باقى عقال دني نفس بين القوم اذ
 اند و دني دنته اذ انظر كس عيب الالدمي نفعه قصاب بوعن لردن دوه دن سبانه آتد و غي سنلر و دج صور صقير اولب يا تلوا اولمق اذ كة
 عقال دني الرصل من باب طرب اذ اذ الالدمي نفعه ثم كسة ضمير صور ذليل كس الالدمي نفعه شوله حنة لغدره كة كسنيه جوي زمان لازم اولر الاله
 ببعوج الميمه و دني بركسك حنة آغر لشب او كلكه ببعوج اولمق عقال دني الرصل من باب طرب اذ النفع المدمم و دنا من الموت نفعه دني انصافن
 وامر ان دني قوم دني كلمه نفعه ثم كسة و مونغ مفدي و مشن و بجم بر ابر و انا في نكدر جيل دني و سكل دك فكله و نوك كسك موشندة دنته

دبرها

